Ascanius Riccardus

£ 3 —

DIONYSII PETAVII AVRELIANENSIS

Pertinet ad Biblio. [illegible] Almae Urbis [illegible]

E SOCIETATE IESV

[illegible]

RATIONARIVM TEMPORVM

IN PARTES DVAS,
Libros tredecim tributum.

In quo ætatum omnium sacra profanáque historia Chronologicis probationibus munita summatim traditur.

EDITIO SECVNDA
Nouo ordine digesta, ac multis accessionibus aucta, facta, & ab Auctore recognita.

PARISIIS,
Sumptibus SEBASTIANI CRAMOISY,
viâ Iacobæâ, sub Ciconiis.

M. DC. XXXIV.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI
D. LVDOVICO BORBONIO
ENGVIENNENSIVM DVCI.

I ipsæ per se loqui artes, disciplinæq; possent (Illustriss. Princeps) *magnas profectò tibi, ac tuo Parenti, summo viro, gratias agerent: nec minus tibi de hoc honore gratularentur, quem sunt ad hanc diem maximum vestro de se iudicio consecutæ.*

Est enim hoc, quanti vos illas

feceritis, illustre testimonium; quòd amplitudinis vterque tantæ, ille te in earum sinu, ac gremio educari voluerit: tu earumdem conuictu, & contubernio posteriores aulæ delitias, & amœnitates duxeris. Hoc est, inquam, prorsus amplum literis nostris, & magnificum; regia te stirpe puerum, & indole sic illis tractandis assuescere, non vt earum magistros ad te domum euoces; aut oblectamenti, & acroamatis adhibeas loco: sed vt ad illorum ædes vltrò accedas ipse quotidie: neque in Scholarum officiis obeundis propriũ tibi quicquam præter cæteros assumas. Quare cùm sempiternum vobis nomen, ac famam vtrique comparatis; tum exemplum huic, & sequenti ætati statuitis, quanto illas in pretio haberi deinceps oporteat. vt id ex opinione euellatur hominum,

quod plerisque ordinis illius vel palàm, vel vsu tacito ac iudicio persuasum videtur: vt quisque summo loco natus est, ita minimum cum otiosis illis, & inertibus studiis habere commercij. Quòd si quis iactare audebit in posterum; non Alexandri M. non Caroli nostratis; non reliquorum, quos ex antiquitatis memoria proferre solemus: sed recentiore isto tuo, & Illustrissimi parentis tui facto refelletur. Hoc igitur, vt dixi, nomine quàm-maximas se ambobus vobis gratias debere literæ profiterentur, si vti sermone possent. tùm qui hoc possunt, fautores illarum, & amantes, prolixè, ac cumulatè facient: & huius commendationem laudis adiungēt ad cæteras, quarum segetem, ac materiam olim in Illustrissimo parente tuo confectam habent: in te

verò nihilo minorem, & his, quæ præ te fers, generis, naturæque bonis consentaneam fore confidunt. Quam de te conceptam omnium opinione spem ratam exploratámque reddunt tot illa præstantium, quæ vel id ætatis habes, indicia virtutum. Est omninò diuinum nescio quid in vobis principibus; & communi captu altior indoles; quæ vos secernit à vulgo; & ad hominum imperia, magnásque res, & arduas capessendas natos esse demonstrat. Atque vt in apum genere signa quædam regibus indita sunt, quibus facilè dignoscuntur ab reliquis. aut vt Spartorum posteri lancea; eburneo humero Pelopidæ; Seleucidæ ancora; naturalibus aliis alij notis insignes erant. sic esse solet eximium aliquid in magnis viris; quos supra sortem aliorum non tam conditio generis,

quàm omnia gubernantis, ac ſuũm cuique deſcribentis ordinem Dei voluntas extollit.

Eiuſmodi in te eſſe illa didicimus: primum acre, & excellens ingenium; cuius eſt ad omnes capiendas artes tanta celeritas, vt vndecimo iam ætatis anno primas in Eloquentiæ ſchola eruditionis induſtriæque teneas: animus item honeſtæ laudis, ac gloriæ incitatus ſtimulis: crebra cum aduerſario de doctrinarum genere omni certamina; neque certaminibus rariores palmæ, ac victoriæ. dum tu quidem æquales inter, omnium rerum, quibus ornari ætas iſta ſolet, principatum obtines; &, ſiue Parentis hortatu; ſiue tuapte ſponte id aſſequeris, quod cuidam in militiam profecturo principi ſuus apud Homerum pater præcepiſſe legitur,

Αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.

vt vmbratili hac, & ludicra dimicatione praeludas iis triumphis puer, quos matura pòst aetate iustis ex hostibus, praeliisque reportabis. His, quae splendidiora videntur vulgò, multo accedunt illa potiora; flos quidam integritatis, ac nitor, nullis vitiorum maculis oblitus: docilis natura, & ad fingentis arbitrium tenera, & flexibilis: tum candidi mores, & amabiles; atque aduersus omnes, etiam infimos, summa lenitas, affabilitásque sermonis: Christianae denique, sine fuco, pietatis diligens amor, & cultus. Haec, & eiusdemmodi caetera, magna per sese, tamen in te nonnisi semina sunt, & initia, quibus ad dignum Principe decus tuus sensim adolescit & perficitur animus.

Sed ego laudum hîc tuarum præconium non decreui facere. Id opus cùm erit, primùm vniuersos, quod dicere cœperam, eò conspirare, nitique simul oportebit, qui doctrinarum persequuntur studia. tum Societatem nostram necesse erit ex omnibus: cuius institutioni tuus te nunquam sine laude nominandus pater addixit. Quod cùm ageret, vnà præclarum obsidem, ac pignus dabat singularis de ea existimationis, ac voluntatis suæ; & illius in te vicißim obligabat fidem, vt quibus posset rationibus cùm amplificandæ gloriæ tuæ, tum iuuandis, ac prouocandis studiis tuis incumberet. Ego itaque, qui, quòd & ex illa Societate sum, & ingenuis delector artibus, vtriusque lege officij teneri me sentio, eo ipso defungendum mihi hoc tibi inscribendo Opere statui: in quod histo-

riam omnem ab Orbis initio ad ætatis nostræ tempora, quanta potui breuitate, diligentiáque contuli. Sic enim commodare primùm me putaui posse studiis tuis: quorum præcipua pars in historiæ, & antiquitatis sita est scientia. Hanc verò non decoram solùm principibus, sed etiam perutilem esse, iure perhibent sapientes viri. siue quòd ciuilis ex illa prudentiæ disciplina petitur; dum ex alienis exemplis, & casibus, quid in suis, vel communibus gerendis rebus tenendum, vitandúmque sit, addiscunt homines, nullo suo labore, ac periculo. siue ex tam assidua rerum humanarum, fortunæque, quam illîc legunt, vicissitudine, & imperiorum, ac ciuitatum occasu, parui ista facere consuescunt, & in iis tuendis, aut appetendis modum adhibere cupiditatibus suis; atque ad solidæ,

constantisque gloriæ fructum, qui ex vna virtute, & pietate capitur, consilia sua transferre. Hunc vsum historiæ legendæ vel esse præstantissimum, non semel admonet grauis imprimis auctor Otho Frisingensis, præsertim his verbis, quæ in secundi libri fine posuit : Hæc omnia, *inquit*, nutantium rerum mala (vt ita dixerim) quotidianæ mortalium mortes, ad veram, ac permanentem æternitatis vitam nos mittere deberent. *Eiusmodi tu morum, vitæque fructum, non solùm vtilius; sed etiam, quæ tua est ingenij bonitas, iucundius, quàm illum scientiæ, cognitionisque, cuius est vehemens imprimis amor in pueris, ex hōc nostro libro colliges. Atque hinc postremò, de duobus illis erga te officiis, quæ mihi cum vniuersa Societate proposita debere esse dixi,*

riam omnem ab Orbis initio ad ætatis nostræ tempora, quanta potui breuitate, diligentiáque contuli. Sic enim commodare primùm me putaui posse studiis tuis: quorum præcipua pars in historiæ, & antiquitatis sita est scientia. Hanc verò non decoram solùm principibus, sed etiam perutilem esse, iure perhibent sapientes viri. siue quòd ciuilis ex illa prudentiæ disciplina petitur; dum ex alienis exemplis, & casibus, quid in suis, vel communibus gerendis rebus tenendum, vitandúmque sit, addiscunt homines, nullo suo labore, ac periculo. siue ex tam assidua rerum humanarum, fortunæque, quam illìc legunt, vicissitudine, & imperiorum, ac ciuitatum occasu, parui ista facere consuescunt, & in iis tuendis, aut appetendis modum adhibere cupiditatibus suis; atque ad solidæ,

constantisque gloriæ fructum, qui ex vna virtute, & pietate capitur, consilia sua transferre. Hunc vsum historiæ legendæ vel esse præstantissimum, non semel admonet grauis imprimis auctor Otho Frisingensis, præsertim his verbis, quæ in secundi libri fine posuit: Hæc omnia, *inquit*, nutantium rerum mala (vt ita dixerim) quotidianæ mortalium mortes, ad veram, ac permanentem æternitatis vitam nos mittere deberent. *Eiusmodi tu morum, vitæque fructum, non solùm vtilius; sed etiam, quæ tua est ingenij bonitas, iucundius, quàm illum scientiæ, cognitionisque, cuius est vehemens imprimis amor in pueris, ex hoc nostro libro colliges. Atque hinc postremò, de duobus illis erga te officiis, quæ mihi cum vniuersa Societate proposita debere esse dixi,*

consequens fiet alterum; ut, si priuatis adhuc nullis tuis, Illustrißimi certè tui Parentis in me meritis; tum in nostram Societatem vtriusque communibus, debitum à me vicißim honorem, & cultum hac qualicumque nominis tui commendatione persoluam.

ILL. C. T.

Addictissimus,
DION. PETAVIUS
è Societate IESV.

AD CANDIDVM, ERVDITVMQVE LECTOREM.

NEQVE meram tibi (*erudite Lector*) historiam hoc in libro: neque porro Chronologiã institui scribere. quæ duo quantum distent inuicem, cùm est facilis existimatio: tùm in posterioris partis initio docebitur. Medij est ergo generis quod aggredimur, & ex ambobus ita temperatum; vt id ex vnoquoque, quo potissimùm commendatur, exprimat: quod minus inest commodum, eo careat. Habet hoc historia proprium, vti pleniùs rei gestæ modum, ordinémque perscribat; nullis ferè neque probationibus, & argumentis; neque testibus, vnde singulorum annorum ratio constet. Chrono-

logia verò vnum illud inquirens, quibus signis, & vestigiis ad annos suos, ac tempora res quæque dirigatur, earum summa ferè appellatione contenta est: ac neque singulas diffundit latiùs: nec earum progressiones, & exitus cum initiis contexit. Ita non obscura solùm præteritorum cognitio, sed exilis etiam, & ieiuna sumi ex illa creditur. Nos hîc præcipua, rerum ab exordio, totius historiæ capita sic exponimus; vt & paullò vberiùs, ac nitidiùs, quàm Chronologia solet, atque historico pænè more, tractemus: & vniuscuiusque, quantum licet, notemus annos, ac tempora. quæ partim Chronologicis argumentis; partim idoneis auctoribus affirmare studuimus. Huic lucubrationi *Rationarij* nomen fecimus: quo nomine summam Imperij Romani, hoc est, vectigalium eius, virium, & copiarum Indiculum ab Augusto confectum Suetonius appellat.

Suet. in Aug. c. 28.

Cùm sit igitur *duplex*, vt cum Phædro loquar, huius *libelli dos*; ac tùm perpetuam ab mundi primordio re-

rum historiam; tùm rationem temporis, id est, χρονικὴν ἀπόδειξιν exhibeat; vtrumque hîc paullo aliter, atque in priori editione, institui tradere. Nam in istâ coniunctim ambo illa iisdem & libris, & plerumque capitibus exponebantur; ac suæ cuique historiæ subiecta erat Chronologica probatio. tùm qui operis in principio positus erat liber, & primus in Lectoris incurrebat oculos, meram Chronologiam offerebat; hoc est elementa doctrinæ illius, & annorum structuras, computandorúmque temporum præcepta. Quæ omnia etsi facilitate summâ, quantam capere res ipsa poterat, explicata illîc erant: tamen non defuerunt, qui eorum se difficultate absterreri ab illius lectione dicerent: ac malle se plena historiæ spatia continenti peragrare cursu; quàm toties ad eas tricas, & salebras offendere. Addebant iidem, ne id quidem consilij fuisse, quod in ipso Operis aditu, qui quadam suauitatis, & facilitatis illecebra blandiri, ac Lectorem allicere debeat, Chronologica ista collocarim; quæ asperâ fronte,

ac tetricâ historiæ ab sese studiosos arceant: neque Pindari præcepto paruerim admonentis, *cuiuslibet operis in capite splendentem ac renidentem faciem esse oportere.* Hæc cùm plerique iactarent; etsi me nondum superioris consilij pœnitebat; tamen illorum obsequi voluntati, quàm in proposito perseuerare malui. Quare quidquid ad subtilem, & enucleatam rationem temporum attinebat, quod per libros singulos diffusum erat, & cum historia permistum, secreui vnum in locum, ac seposui: totúmque hoc Opus in partes duas distribui. quarum prior nudam ferè, ac simplicem historiam complectitur: eáque rursus in Tomos est diuisa duos: è quibus alter ab mundi primordio ad Christiana initia proficiscitur: posterior inde cœptam historiam ad nostra vsque tempora perducit. Secunda pars Chronologicas probationes quatuor libris explicat præcipuorum historię capitum, quæ in priori Parte narrantur. Qua etiam in Parte priori, posterioris locos ad marginem notamus; ex quibus probatio-

nes illæ repetendæ erunt, si quem ad ista diligentiùs inquirenda voluntas induxerit. Ac præter hos Chronologicos locos; nomina insuper adscripsimus Auctorum singulorum, eorúmque libros, & capita, vnde quælibet historia describitur. Id autem ea cautione fecimus, vt, quoad licuit, quamvetustissimos, & illorum vel æquales, vel suppares temporum, hoc est maximè omnium fide dignos adhiberemus. In quo & istud commodum est non sanè prætermittendum, quòd hoc ipsum πάρεργον vice methodi esse possit, quam in legenda plenius historia sibi quisque præscribat. Habebit enim in Scriptorum notulis, quibus paginarum prætexuntur oræ, historicorum omnium seriem, & ordinem, qui temporibus singulis accommodantur. Cætera, quæ ex huius libelli vsu adiumenta capies, tuæ (*candide Lector*) experientiæ permitto: ne ambitiosè iactare nostra, pluráque, quàm reipsa peti ex illius tractatione poterunt, polliceri tibi videar.

INDICVLVS AVCTORVM, qui in hoc priore Tomo primæ partis Rationarij Temporum citantur.

ABEN Hezra.

Abul. Abulensis.

Abyd. Abydenus apud Iosephum.

Act. Acta Apostolorū.

Ælianus.

Æschyli Vita.

Africanus.

Albatenius.

Alexan. Alexander Polyhistor.

Animad. Animaduersiones Petauij ad Epiphanium.

Anonymus auctor Argonauticorum.

Anonymus auctor Thebaicorum.

Anonymus auctor Troicorum.

Apollod. Apollodori Bibliotheca.

Apollon. Apollonius Rhodius.

App. Appianus.

Arati Vita.

Arist. Aristoteles.

Arria. Arrianus historicus.

Arund. marm. Arundelliana marmora.

Ascon. Asconius.

Athen. Athenaus.

Aug. Augustinus.

Auct. Troic. Auctor Troicorum à Neandro editus.

Auct. lib. de prog. Aug. Auctor libri de progenie Augusti.

B

Ber. Berosus.

Burg. Burgensis.

C

Cas. Casar.

Can. Math. Canon Mathematicus regum Babylonis.

Castor apud Eusebium.
Cedre. Cedrenus.
Censor. Censorinus.
Chion ad Matridem
Chrys. Chrysostomus.
Cic. Cicero.
Clem. Alex. Clemens Alexandrinus.
Con. Conon apud Photium.
Corn. Nep. Cornelius Nepos.
Ctes. Ctesias.
Curt. Curtius.
Cyr. con. Iul. Cyrillus Alexandrinus contra Iulianum.

D

Dan. Danielis liber.
Dares Phrygius.
Demosth. Demosthenes.
Deut. Deuteronomiū.
Dex. Dexippus in Collectaneis Græcis Scaligeri in Thesauro temporum.
Dic. Cret. Dictys Cretensis.
Diod. Diodorus Siculus.
Diod. Ecl. Diodori Ecloga.
Diog. Diogenes Laertius.
Dio historicus.
Dion. Halic. Dionysius Halicarnassensis.
Differt. var. ad Uran. Dissertationes variæ ad Vranologium.
Doct. temp. Opus de Doctrina temporū.
Don. Donatus.
Epiph. Epiphanius.
Epit. Epitome Liuij.
Eratosthenes.
Esd. Esdræ liber.
Euag. Euagrius.
Eurip. Euripides.
Eus. Chron. Eusebius Chronico.
Eus. Pont. Eusebius Pontaci.
Eust. Eustathius Homeri Interpres.
Eut. Eutropius.
Excerpta Græca Scaligeri.
Exo. Exodus.
Ezech. Ezechiel.

F

Flor. Florus.
Fron. Frontinus.

G

Gell. Aulus Gellius.
Geminus.

Gen. Genesis.
Georg. Georgius Monachus.

H

Hal. Halicarnassensis.
Harpocr. Harpocratio.
Heb. Epistola Pauli ad Hebraeos.
Heges. Hegesippus.
Herodianus.
Herod. Herodotus.
Hier. Hieremias.
Hieron. Hieronymus.
Hipp. Hipparchus.
Hirt. Hirtius.
Hom. Homerus.
Hyg. Hyginus.

I

Idat. Idatius.
Ios. Iosue.
Ioseph. Iosephus.
Isa. Isaias.
Isoc. Isocrates.
Iud. Iudicum liber.
Iulianus Toletanus.
Iul. Obse. Iulius Obsequens.
Iust. Iustinus historicus.

L

Lact. Lactantius.
Liu. Liuius.
Luc. Lucas Euãgelista.
Lycophron.
Lyra. Lyranus.

M

Mach. Machabaeorum libri.
Macro. Macrobius.
Man. Manilius.
Aldus Manutius.
Paulus Manutius.
Megas. Megasthenes apud Iosephum.
Miscell. Exercit. Miscellanea Exercitationes ad Iulianum.

N

Neem. Neemiae liber.
Not. ad Iul. Petauij Notae ad Iulianum.
Num. Numerorum liber.

O

Orig. Rom. liber de Origine Romae.
Oros. Orosius.
Ouid. Ouidius.

P

Par. Paralipomenon libri.
Paus. Pausanias.
Philo.
Phlegon.
Phot. Photius.
Pind. Pindarus.

INDICVLVS.

Plato.
Plin. Plinius.
Plut. Plutarchus.
Polyb. Polybius.
Polyb. Ecl. Polybij Eclogæ.
Prosper.
Ptol. Ptolemæus.

R

Reg. Regum libri.
Rup. Rupertus.

S

Salluſt. Salluſtius.
Scal. Scaliger.
Seru. Seruius.
Sig. Sigebertus.
Sigon. Sigonius.
Simpl. Comm. Simplicius in Commentariis ad Ariſtotelem.
Solin. Solinus.
Sophoclis Vita.
Steph. Stephanus de Vrbibus.
Strabo.
Suet. Suetonius.
Suid. Suidas.

T

Tac. Tacitus.
Tatianus.
Tert. Tertullianus.
Theocr. Theocritus.
Theod. Theodoretus.
Theoph. Theophanes.
Theophr. Theophraſtus.
Thomas Magiſter.
Thuc. Thucydides.
Thucydidis Scholiaſtes.
Tob. Tobias.
Trogus Pompeius.
Tzet. ad Lycoph. Tzetzes ad Lycophronem.

V

Val. Max. Valerius Maximus.
Varr. Varro.
Vell. Velleius Paterculus.
Virg. Virgilius.
Vita Horatij.

X

Xeno. Xenophon.

Z

Zoſ. Zoſimus.

RATIONARII

TEMPORVM

PARS PRIMA.

TOMVS PRIOR

Tempora complectens ab orbis
initio ad Christianam
epocham.

Summa temporum ab Orbis initio ad ætatem noſtram.

Annos ab rerum primordio, ad eum, qui Chriſti putatur 1633, numeramus 5616; proindéque ab initio mundi ad æram Chriſtianam, ſiue ad eum annum, quo natus vulgo ponitur Chriſtus, computantur anni 3783, ita vt horum extremo communis Natalis inciderit. Hunc annorum numerum per interualla certa ita partimur.

1 *Ab exordio mundi ad Diluuium abſolutum anni ſunt 1656.*

2 *Ab eo anno, qui Diluuium proximè ſecutus eſt, ad Abraami quintum & ſeptuageſimum, quo ſtirpem illi pollicitus eſt Deus, anni numerantur 366.*

3 *Ab anno Abraami 76, ad eum, quo Iſraëlis poſteri ex Ægypto profecti ſunt, anni 430.*

4 *Ab eo, qui proximè ab exitu cœpit Iſraëlitarum, ad tertium Salomonis, ante Templi conditum, anni 519.*

5 *Ab quarto Salomonis anno, quo Templi fundamenta iacta ſunt, ad annum Cyri 21, ſiue poſtremum Babylonicæ captiuitatis, anni ſunt 474.*

6 *Ab ſoluta captiuitate ad communem Chriſti natalem, anni ſunt 538.*

Fiunt ab Orbe condito ad natalem Chriſti anni 3983, ad quos additi 1633 ſummam explent annorum à Mundi conditu 5616.

RATIONARII TEMPORVM PARS PRIMA. Quæ est ἱϛορικὴ.

LIBER PRIMVS

Annos continens ab orbis initio, siue Per. Iul. 731, ad 3 Salomonis, qui est eiusdem Periodi 3072.

Quænam primo hoc interuallo, à mundi condi tu ad diluuium digna memoria contigerunt. vbi de operibus sex dierum, déque anno diluuij.

Cap. I.

MVNDVM à Deo esse factum, si non diuina persuaderet auctoritas, satis nos eius per sese contemplatio doceret. Hunc etsi summus ille artifex constantem partibus

A 731 suis, & absolutum momento creare potuit,
P. I. ad paullatim tamen sex interuallo dierum ela-
2386. borare maluit.

Quocirca principio rerum omnium nihil præter terram, terræque circunfusam aquarum immensitatem extitit. Aquæ porrò non crassæ erant, & concretæ, quales modò cernimus: sed tenues, ac vaporis instar, & nebulæ totum hoc inane repleuerant, quod supra terram elementorum cæterorum, ac cœlestium corporum vastitas occupauit. Eas partim aquarum vocabulo, Gen. 1. partim Abyssi declarat Moyses. quas & initio, nondum exorta luce, tenebris obsitas fuisse dicit; & iis Dei incubuisse spiritum. Ex aqua, terrâque, velut materia, reliqua deinde formata sunt corpora, quæ in sex dierum opere percensentur. Quòd autem Deum in principio cœlum & terram creasse Moyses ait, ea generalis est sententia, quæ id omne complectitur, quod sex illis diebus effectum est, quódque per partes deinceps exponitur.

Prima die lucem procreauit Deus; quam aqua, siue tenuis, & immensus ille vaporum tractus excepit; nondum Sole producto. Et vt diei, noctísque spatia definiret, eandem lucem nebulosi illius corporis agitatione circumtulit.

Secunda die firmamentum à Deo fabricatum est. quo nomine tam cælestia corpora significari credimus; quàm aërem, & ætherem: hoc est totum id, quod à terra ad extremum vsque mundi patet, & inane

vulgò creditur. Quibus fingendis omnibus A 731
abyssus, hoc est aquæ in vaporem attenua- P. I. ad
tæ moles infinita materiam præbuit. Fir- 2386.
mamento demùm vis illa est indita, vt su-
periores aquas ab infimis separaret: non vt
totum ipsum inter ambas medium sui parte,
deret; sed aliqua tantummodo sui parte,
quæ citima terris regio aëris infima dicitur.
Hæc enim vt firmamenti pars est, hoc est
inanis illius exporrecti; sic firmamentum,
vel expansum appellari potest. Superiores
aquæ, nubes sunt medio in aëre suspensæ,
è quibus pluuiæ gignuntur: inferiores,
maria, fluminaque; quæ sequenti die or-
tum habuerunt.

Tertio die primùm aquas in vnum colle-
git locum; imò verò totidem in loca, quot
maria, & lacus extiterunt. Nam exagge-
ratis in immensum montibus, & excaua-
tis alueis, aquarum conceptacula fecit. Ex-
inde retectam humum herbarum, ac stir-
pium viriditate vestiri, arborésque iussit
educere.

Quarto die Solem, ac Lunam, stellásque
collocauit in cœlo.

Quinto pisces & aues ex aqua procrea-
uit.

Sexto demùm hominem finxit è terra,
& diuini afflatu spiritus animauit: cui ab
terra Adami nomen imposuit. Pòst in hor- Paradi-
tos amœnissimos à Deo consitos nouus sus ter-
homo transfertur; quos in Babylonia, vel restris.
in huius & Mesopotamiæ confinio sitos
fuisse, iusta suspicio est. Non enim alibi

A 731 Tigris & Euphrates, quos nominatim
P.I.ad Moyses recenset, alueos committunt. Iis
2386. in hortis cùm alias arbores ad vsum homi-
Gen. 2.14 nis, ac voluptatem; tùm insignes colloca-
uit duas; alteram vitæ, alteram scientiæ
boni & mali. Prior ab effectu nomen inue-
nit; quòd ei vis inesset perpetuæ cum vita
a Aug.3. fouendæ salubritatis, [a] vt Augustinus, &
Ciu.cap. Prosper, aliique sentiunt. Posterior ab
20 Prosp. euentu sic appellata est; quòd eius degu-
2 de vita stato fructu statim intellexerunt, quanto
Cont.cap. amisso bono, quantum in malum incidis-
18 sent, vt eidem [b] Augustino videtur. siue
b Aug.14. quòd boni, malique scientiam illa ex ar-
Ciu.c.17 bore serpens promitteret: vt acutè [c] Ruper-
c Rup.2 tus. Ibi dormientis ex Adami latere detra-
de Trin.c. ctam costam Deus formauit in fœminam;
27 quam illi comparem, & adiutricem dedit.
Sed ea quouis hoste grauiorem ipsi perni-
ciem attulit. Eius quippe blanditiis infra-
ctus, oblatum ab illa interdictæ fructum
arboris comedit. Cuius sceleris noxam
cùm ipse præsenti mox pœna luit; tùm
deinceps deriuauit in posteros. Igitur
beata illa mansione deiectus, cum culpæ
socia coniuge in vitæ huius ærumnas ex-
Gen. 4. truditur. Primi deinde mortalium ab illis
orti sunt Cainus & Abelus: quorum ille
agricultura; hic pastione pecorum vitam
exercuit. qui & Deo propter integritatem
fuit acceptior. Ob id furore ardens, & inui-
dia Cainus innocentem fratrem peremit:
& in vltionem parricidij hûc, illúcque va-
Gen. 4.17 gus oberrans, similem sui, hoc est inuisam

Deo, ac rebellē procreauit sobolem. Idem de Henochi filij nomine vrbem primus instituit. Stirpi huic ex aduerso piam & religiosam alteram propagauit Sethus, aliquanto post Abeli necem Adamo genitus: cuius filius Enos Dei nomen inuocare cœpisse dicitur: quòd, vt opinio est, Dei cultum ab Caini posteris obliteratum publicè constituit. Inter alios memorandus venit Henoch Iaredi filius. Quem cùm ob innocentiam adamasset Deus, viuum adhuc ex hominum oculis eripuit, nondum legitima ætate confecta. Huius posteri, quos filios Dei scriptura nominat, moribus in deteriora lapsis, cum Caini gente matrimonia iunxerunt. quo ex commercio gigantes procreati sunt. Tùm in omne flagitiorum effusi genus mortales, iram in se numinis verterunt; cùm virtute ex hominibus extincta, nihil ei iam moræ posset obiici. Ergo infensus Adami posteris Deus, vniuersos aquarum eluuione decreuit perdere, Vnus è Sethi sanguine Noëmus supererat; qui in fide, ac Dei obsequio perstabat. Hunc de consilio suo centum & viginti annis antè certiorem facit: ac paucis ex hominum pecudúmque numero seruandis, moliri arcam imperat. Centum totos annos in ea fabricanda Patriarcha posuit. Quæ trecentos longa cubitos, lata quinquagenos, in altum tricenos assurgebat, triplici tabulatorum ordine. in quibus suas quibusque generibus animantium mansiones attribuit. Octo in totum hominum capita; puro-

A 731 P.I.ad 2386.
Gen.4 26
Gen.5, 22
Gen.6
Arca Noëmi.
Gen.7,2

A 2387 rum animantium septena; impurorum pa-
P. I. ad ria singula eo nauigio inclusa sunt, ac di-
2752. luuij aquis erepta. reliqua terrarum omnium eluuione consumpta sunt: quam quadraginta dierum continens imber, & effusi latè gurgites effecerant: sic vt altissimorum iuga montium quindecim cubitis vada supergressa sit. Annus ab rerum exordio 1656 tunc agebatur, ante Christi æram 2329. Vide Par. 1 lib. 2 c. 1

Quæ ex sacra profanáque historia interuallo isto gesta memorantur, quod ab anno Periodi Julianæ 2387 ad 2752 pertinet: vbi de Babelis ædificatione, ortu Abraami, & migratione: Assyriorum, Ægyptiorum, Sicyoniorum regnis.

Capvt II.

Gen. 8. Iosephus 1. Ant. c. 4

Exacto diluuio, Noëmus ex arca digressus sacra ritè Deo fecit in montibus Armeniæ; vbi & Arcæ reliquias in longa tempora seruatas esse, prodidêre veteres aliqui.

Pòst hæc, versis ad agriculturam studiis, vitem Noë conserit: ac vino, cuius vim adhuc nesciebat, paullo largius epoto,

in ebrietatem, ex eáque in somnum solutus est. quem nudatis verendis indecorè stratum in tentorio ludibrio Chamus habuit, fratribúsque monstrauit. hi auersi, retróque gradientes pallium iniiciunt. Re pater posteà comperta, Chami stirpem execratus, Iapheto, ac Semo bene precatus est. Ab his tribus propagatum humanum genus breui, maximum incrementum habuit: vt non vna regione capi amplius posset. Et videlicet frequentandæ erant orbis terrarum partes reliquæ. In has antequam immigrarent, à séque mutuo diuellerentur; ingentem turrim in campo Sennaar ædificare placuit, quod commune sui monimentum posteris relinquerent. Erat hactenus mortalium omnium eadem lingua. Hanc frustrandis illorum conatibus Deus in plures distraxit. Ita commercio vocis ablato, ædificandi consilium abiecerunt. Quod ex illa molitione reliquum fuit, Babylonis initium fecisse creditur. Nam *Babel* à linguarum permistione turris illa nominari cœpit. Hæc vt in ortu ipso Phaleci, hoc est vno ab Diluuio vertente sæculo, minimè facta putamus: sic in plura proferre nihil attinet. Alterius ergo sæculi elapso iam dimidio, quod deinceps ostendam, perturbatio linguarum cum populorum, ac regnorum propagatione contigit.

A 2387 P. I. ad 2752.

Ab Heberis stirpe, penes quam vsus cognominis linguæ, & vera religio consti-

Abraami ortus

A 2387 P.I.ad 2752. tit; ortum duxit Abraamus, in ingens pietatis, & obsequij futurus specimen. Pater huic Thare, patria Chaldæa. è qua Dei monitu, cum patre profectus in Mesopotamiam est ætatis anno 70; ac circiter annis quinque Charris habitauit. Ibi

Partis 2.l. 2.c.2 patre relicto, mox vt iussus est, cum vxore Sarai, & Loto fratris filio migrauit in Chananæam, annum agens 75: Tharæi patris anno 145. Vixit deinde, patre superstite, annis in Chananæa ferè sexaginta. quibus exactis, anno ipse vitæ 135, in Mesopotamiam, ac paternam domum abiit. vnde mox, iubente Deo, in Chananæam regressus est. Sic illa conciliantur, quæ ex Mosis & Actorum historia solent obiici.

Part. 2. lib. 2 c. 3

Assyriorum regnum. Postquam Noëmi posteri per orbem terrarum dissipati sunt, nationum exinde, ac regnorum discrimina cœperunt. Quorum quidem literis prodita sunt initia, vetustissimum fuit Assyriorum, siue Chaldæorum. quod in Babylonia primùm exortum, ab ea in Niniuen, Assyriámque translatum, annis circiter mille, ac trecentis obtinuit. Nam quæ de Arabum & Chaldæorum antiquioribus regnis ex Africano commemorantur ab Eusebio, ea fabulæ, quàm vero propria sunt.

Belus siue Nembroth. Primus in regum Assyriorum serie Belus ponitur: qui Babylone regnauit, eiúsque conditor habetur à profanis auctoribus. ex quo idem videtur esse, qui in sacris literis Nembroth dicitur. Huic,

cùm quinque & sexaginta imperasset annos, successit Ninus: à quo condita Niniue; eóque sedes translata regni, quod deinceps ab Assyriis nomen accepit. Supra hunc profana historia non assurgit. Ac primus proferendi imperij cupiditate bella cum exteris fecisse fertur. Asiâ subactâ, postremò Bactrianos cum eorum rege Zoroastre domuit. Inde Semiramide in coniugium adscita, ex eáque suscepto filio Ninya, moritur post annos, quàm regnare cœperat, duos & quinquaginta. A 2387 P.I. ad 2752. *Ninus.* Diod. 2 Iust. 2.

Semiramis impubere filio circunscripto, regnum artibus interuertit: quod duobus & quadraginta annis obtinuit. [a] Græcorum annales exstructam ab ea Babylonem asserunt. Veriùs amplificàtam dixeris, & mirabili mœnium ambitu cinctam. quorum circuitus [b] quadringenta & octoginta stadia colligebat. Asiam præterea, Mediam, Persidem, Ægyptum, Libyam, & Æthiopiam: demùm Indiam cum exercitu aditam ab illa, vastatámque memorant. Ad vltimum libidinosa mulier filium ad incestum prouocans, ab eo necatur anno regni 42. Semiramidis anno 23 Abraamus oritur; non, vt falsò persuasit Eusebius, Nini 43. *Semiramis.* a Diod. 2. Iust. 1. Eus. Chro. b Herod. 2.

Ninyas interempta matre, regnum, quod à parentibus amplissimum acceperat, per summam socordiam tenuit; ac per præfectos omnia gerens, raróque *Ninyas.*

A 2387 P. I. ad 2752. conſpectus, inter pellicum greges conſenuit. Quod inſtitutum ſequentes deinde reges amplexi ſunt. qui nulla re inſignes, ac vix nomine ipſo poſteris noti, tres ſupra triginta recenſentur in Euſebij Chronico. quaternos amplius numerat Africanus. & imperij totius interuallum iuſto longius facit. quod, vt ſuprà demonſtraui, annis 1300 circunſcribitur.

Lib. 9 de Doct. Temp. 15 *Ægyptiorum Dynaſtiæ fabuloſæ.* Per idem tempus, quo Aſſyriorum regnum primordium habuit, alibi quoque regna conſtituta ſunt; præſertim Ægyptiorum, & Sicyoniorum. Sed illorum origines fabularum licentià corrupit. Sicyone duodecim fere poſt Aſſyriorum initium annis fundatum eſt imperium, Periodi Iulianæ 2550, ante æram Chriſtianam, 2164, ac mille propemodum perſeuerauit annis.

Summa hiſtoriæ ſacræ ſpatio illo comprehenſa, quod ab anno Periodi Iulianæ 2753 ad 3183 interceſſit: vbi de Abraami, Iſaaci, Iacobi geſtis, & huius poſteris: tum de Iobo.

CAP. III.

Abraami geſta ABRAAMI, & eius poſterorum variæ peregrinationes, réſque ab iis geſtæ continentur hoc annorum ſpatio. Abraa-

mus fame vrgente, anno ferè, quàm in A 2753
Chananæam primò transierat,[a] Ægyptum P. I. ad
petiit. vbi ab regis libidine Saram eius con- 3183.
iugem tutatus est Deus. [b] Inde reuersus a Gen.12
in Chananæam ab Loto fratris filio diuel- 10 b Gen.13
litur; quem è Mesopotamia profectionis comitem, & hactenus contubernalem habuerat. Is Sodomis domicilium optauit: Abraamus Hebrone, ad conuallem Mambre.

[c] Secutum est bellum, quo à Codorlahomore, tribúsque sociis regibus, victis aliis quinque toparchis, è quibus Sodomæ, Gomorrhæque reges erant, ac direptis oppidis; pars prædæ fuit Lotus, cum familia, fortunísque omnibus. Sed re audita, victoribus ex improuiso superuenit Abraamus; iísque per intempestam noctem fusis, ac fugatis, salua omnia cum Loto suo recuperauit. Redeuntem xeniis, ac panis & vini mystica oblatione Melchisedecus excepit rex Salem. Hæc est Hierosolyma. Vicissímque manubiarum primitiis ab Abraamo donatus est. c Gen.14

Post [d] annos decem, quàm habitare Chananæam cœperat Abraamus, Sara sterilem se videns, Hagarem ancillam Ægyptiam viro suo permisit. Ea grauida cùm dominam sperneret, ab ea malè habita fugit in desertum.[e] sed Angeli monitu reuersa, Ismaëlem Abraamo peperit annum agenti 86. d Gen.16,3 e Gen.16. 16

[f] Vndecentesimo ætatis anno Patriarcha, f Gen.17,1

A 2753 ex fœdere, quod cum Deo percussit, cum
P.I.ad omni familia, & Ismaële 13, vel 14 annos
3183. circiter nato circuncisus est.

a Gen.18, & 19 *Sodomorum conflagratio.* [a] Idem annus Sodomæ, Gomorrhæ, Adamæ, ac Seboim exitialis fuit. quæ oppida propter execranda flagitia, ac præposteram libidinem, pice, ac sulphure animata cœlestis flamma consumpsit. Quo ex incendio ereptus ab Angelis Lotus, amissa coniuge, quæ contra vetitum post se respectans in statuam salis est mutata, primùm in vrbem Segor, quam imminenti cladi precibus exemit: inde vicinum in collem subiit. vbi per noctem, & ebrietatem filias incesto polluit. Hinc orti sunt Moab, & Ammon; à quibus totidem propagati sunt populi.

b Gen.17, 17, & cap. 21, 5 [b] Centesimum annum agens Abraamus Isaacum de Sara coniuge nonagenaria sustulit anno ante Christum 1936. ac tam illius, quàm Dei monitu, post annos aliquot, Agarem cum Ismaële filio domo expulit. Isaacus virili iam ætate, hoc est anno, vt putat [c] Iosephus, quinto & vicesimo, à patre immolandus sistitur in monte Moria. Mox eiusdem, à quo mactari iussus erat, Dei imperio liberatus, post Saræ matris obitum, quæ [d] anno 127 excessit è vita, [e] Rebeccam duxit Bathuele natam, Nachoris filio, fratris Abraami. Erat tùm Isaacus [f] annos natus 40. [g] Interim Abraamus Cethura in matrimonium sumpta sex filiis auctus est. [h] Isaacus sexagenarius coniugis sterilitate precibus

c Iofeph. 1 Orig. c.14. d Gen. 23,1 e Gen. 24. f Gen. 25.20. g Gen. 25. h Gen. 25,26.

discussa, geminos ex ea suscepit, Esau, & Iacobum, anno P. I. 2838, ante Christum, 1876.[a] Abraamus postea moritur vitæ anno 175, P. I. 2852, ante Christum 1862. A. 2753. P. I. ad 3183. a Gen. 25,7.

Post Isaacus[b] variis peregrinationibus, & incommodis exercitus, grandioribus iam filiis, hoc est 77 annum agentibus, 137 numerans ipse, (vt ex Iosephi, & Iacobi, cùm in Ægyptum venit, ætate, & huius apud Labanum mansione deducitur), Esaü filio bene precaturus, venatu prius ab illo parari sibi epulas iubet. Sed hortante matre, furtim obrepens Iacob paternam benedictionem interuertit. Mox fratris insidias veritus[c] in Mesopotamiam ad Labanum auunculum fugit. Quo in itinere oblata sibi per quietem Dei summis scalis incumbentis specie, ac promissis animatus est. Cùm autem Labano septennem operam in pascendis pecoribus locasset, non antè pactam ab eo Rachelem abstulit, quàm maioris sororis Liæ nuptiis per fraudem implicatus est anno ætatis ferè 84, P. I. 2921. Ex his, & earum ancillis duabus, Balà, & Zelpha, nati sunt Iacobo liberi duodecim. Ex Lia, 7, Ruben, Simeon, Leui, Iuda, Issachar, Zabulon, cum Dina filia. Ex Rachele, 2, Iosephus, & Beniamin.[d] E Bala, 2, Dan, Nephthali. E Zelpha 2, Gad, Aser. fiunt mares 12, cum filia vnica. Viginti apud Labanem annis expletis, Iacob in Chananæam rediit anno vitæ circiter nonagesimo septimo, P. I. 2934, ac variis in locis tentoria posuit. Præsertim apud So-

b Gen. 26, & seq.

c Gen. 29.

d Gen. 30.

A 1753 chotha; & ad Salem Sichimorum oppidum: P. I. ad vbi [a] post annos decem, quàm è Mesopo-3183. tamia redierat, Dina eius filia ab Sichemo Hemoris reguli filio vim est passa: quam iniuriam vterini illius fratres, Simeon & Leui Sichimitarum internecione, & vrbis direptione sunt vlti. Profectus inde Iacob Bethelem abiit; nouum iam adeptus Israëlis nomen: [b] quod ei ad patrem è Mesopotamia redeunti Angelus, quo cum luctatus erat, monimentum fortitudinis imposuit. [c] Rachel Beniaminum pariens obiit, cùm annos explesset Iosephus [d] sedecim, & decimum septimum iniisset. Qui pòst paulo per inuidiam à fratribus distractus, & in Ægyptum deductus, ab Putiphare præposito cubiculariorum Pharaonis regis emptus est. Apud hunc cùm adoleuisset, ab eius coniuge frustra solicitatus ad stuprum, eiusdem falsa delatione fidei & innocentiæ pœnas luit triennali carcere. Vnde ad interpretandum Regis somnium eductus, cùm imminentem fertilitatem annorum septem, ac totidem sterilitatem præsagiisset; toti Ægypto præficitur. Eò demum [e] Iacobus, hortatu filij, cum familia, & fortunis omnibus, grassante iam tertium annum fame, proficiscitur anno ante Christum 1747, annum agens [f] 130, qui erat Iosephi quadragesimus. Vixit in Ægypto Iacob annis omnino 17. Eo mortuo, corpus in Palæstinam, vt optauerat, delatum, & in parentum suorum sepulcro conditum est.

a Alexan. Poly. apud Euseb. 9. Præp. p. 247.

b Gen 32, 28.

c Gen. 35, 19.

d Gen. 37, 2, & deinceps.

e Gen. 47

f Gen. 47, 9.

[a] Iosephus anno vitæ expleto 110, mundi 2308 moritur, qui 71 circiter fuit ex quo Iacob in Ægyptum immigrarat. Secundum hæc Iacobi sobole maiora in dies incrementa capiente, [b] Ægyptiorum Rex quâ inuidia, quâ metu, ne deficerent, paulatim accidere illorum genus instituit. Itaque necari, præter feminas, quicquid deinde stirpis nasceretur iubet, aut in profluentem abiici. Ita [c] Moyses ad flumen expositus, à Pharaonis filia tollitur, & in aula ad spem regni capessendi alitur. Hic Amrami filius, Caathi nepos, Leui pronepos, Maria sorore, & Aarone fratre iunior fuit. [d] Annos natus quadraginta, gentiles suos inuisens, Ægyptium quendam, à quo Hebræus pulsabatur, occidit. Neque hoc rege clam fuit. Itaque pœnam metuens in Madianitidem fugit Moyses. vbi Iethro sacerdotis filiam Sephoram duxit.

A 2753 P. I. ad 3183.

a Gen. 50, 25.

b Exod. 1.

c Exod. 2.

d Act. 7, 30.

[e] Anno ætatis octogesimo Moyses, dum ad montem Oreb, qui & Sinai dictus est, greges pasceret, ex flagrante rubo, diuinis animatus oraculis, in Ægyptum ad suos reuertitur.

e Exod 3, & 4.

Eodem interuallo Iobum admirabile fortitudinis, & patientiæ specimen extitisse probabile est. [f] Quem ex Esaü stirpe descendisse cum plerisque veterum arbitramur. Huius ex verisimili coniectura sic annos ordinamus. Natus est Zara nepote Esaü sub annum mundi 2221, qui est ante migrationem Israëlitarum ducentesimus tricesimus secundus, ante Christum 1763,

Iob.

f Euseb. 1. de Dem. c. 4. Epiph. Chrysost. Homil. 2. de Iob. August. 18 Ciu. c. 47.

A 2753 P. I. ad 3183. Idem anno vitæ quinquagesimo permissus Satanæ, variis calamitatibus anno vno conflictatus est. Quibus perfunctus vixit deinde annos 139, ac mortuus est ætatis anno 189, ante migrationem ex Ægypto 45.

De Argiuorum regno, Inachi posteris, & Ogygis diluuio, Prometheo, & Atheniensium regno.

CAP. IV.

Argiuorum regnum initt. SEXTO anno post Abraami obitum, ante Christi æram 1857, Argis in Peloponneso nouum regnum auctore cœpit Inacho. quem veteres plerique Mosis æqualem fecerunt: sed aliquot sæculis illo fuisse superiorem, fidem fecit Eusebius. Nos annos, antequam ex Ægypto migrarent Israëlitæ, 327 illius regni finimus exordio. *Par. 2, lib. 2, c. 5.* Post Inachum sedes Argis perseuerauit imperij annis 546, sub regibus tredecim. è quibus nouem priores, ad Gelanorem vsque, Inachidæ vocantur, quod ab Inacho recta serie descendant. *Castor apud Euseb.* Gelanore ab Argiuis expulso, horum consensu regnum Danaus occupauit, ex Ægypto aduena, & ab Inacho ipse stirpis originem trahens. quippe Beli filius, Epaphi, quem Io Inachi filia Ioui peperit, pronepos fuisse dicitur. Ab Danao quatuor itidem Argis sedem habuêre regni, ad Acrisium vsque. quo per

imprudentiam ab nepote occiso Perseo, Mycenas hic transtulit regnum. cuius è sanguine postremus fuit Eurystheus. Eo ab Heraclidis interfecto, Pelopidæ rerum potiti sunt numero sex. quorum vltimi reges fuere Tisamenus & Penthilus Oreste geniti. Mycenis porro regnatum est annis 210. In totum, ab Inacho, 756, vsque ad annum 80 post excidium Troianum. Quæ omnia sub conspectum simul hîc data, suis interuallis posteà reddentur. Hoc quidem, quod Israëlitarum ex Ægypto profectione terminatur, hæc ferè contigerunt. A 1753. P.I.ad 3183.

Phoroneus[a] Inachi, & Melissæ Oceaninæ filius[b] rudes adhuc homines & sparsos, oppidis, legibúsque muniit, ac totam, si [c] Apollodoro credimus, sub ditione sua Peloponnesum habuit.

[a] Apollod. 2. Eufeb. [b] Pauf. Cor. p. 58. *Phoroneus.* [c] Init. l. 2.

[d] Huius filius Apis, à quo Apia dicta, quæ postea Peloponnesus, ob mutatum in tyrannidem regnum inuisus suis, ab Thelxione, & Telchine ex insidiis opprimitur. nulla relicta prole; [e] ac post mortem in Ægypto diuinis consecratus est honoribus. Quin & [f] Inachi filiam Io in Ægyptum peruectam memorant, [g] ibidem pro Dea habitam esse, ac nominatam Isidem. Verùm Pausanias recentiori id alteri tribuit, Iaso Triopæ filio genitæ, quod & mihi vero similius videtur.

[d] Apol. lod. 2. [e] Euf. & Aug. 18. Ciuit. c. 6. [f] Herod. 1. [g] Eufeb.

Sub eodem Phoroneo Ogyges in Attica regnabat; cuius tempore magnum ibi diluuium accidit, quod Ogygium vocant. [h] Id Olympiadem primam mille ac viginti

[h] Excerpta Scal. Græca p. 363.

A 2753 P. I. ad 3183. annis antecessisse proditum est ab Acusilao. qua ratione Christianam æram præcesserit annis 1796, quintoque ab Isaaci morte anno contigerit.[a] Quanquam alij duobus circiter ac viginti annis tardius referant.

a Vide cap. 5, l. 2, par. 2.

Apide regnante Spartam conditam affirmat Eusebius.

[b] Septimi Argiuorum regis ætate Triopæ, ac Cecrope in Attica regnante, Prometheus Iapeti filius, eiúsque frater Atlas, ambo astrologiæ scientia nobiles, sed fictis Poëtarum fabulis nobiliores extiterunt. quod tempus sub discessum ex Aegypto Hebræorum incidit. [c] Siquidem Triopas anno cœpit ante Christum 1557, tertio & vicesimo priusquam Dei populus emigraret. cùm iam ante annos aliquot Athenis Cecrops regnum inchoasset. quod initium æra Christiana prius esse annis 1558 ponit Eusebius; Arundelliana marmora tribus & viginti circiter anteuerterunt. Aegyptium hunc fuisse docent [d] veteres: & quod Aegyptiacam linguam Græcámque calleret, διφυῆ nominatum. Ab hoc reges in Eusebij Chronico recensentur numero 17. quorum postremus fuit Codrus. Secuti sunt Prætores perpetui numero 13. deinde decennales septem. demum annui constituti sunt. quæ quibus temporibus gesta sint suis locis explicabimus.

b Tatianus.

c Vide loc. cit. par. 2.

Atheniensiũ regnũ.

d African. in Excer. Scal. p. 365. & Eus.

A 3184 P. I. ad 3701.

De his, quæ post migrationem ex Ægypto primis 46 annis memoria digna contigerunt Israëlitico populo.

CAP. V.

MOYSES octogesimo ætatis anno, mundi 2453, Per. Iul. 3183, quod de Israëlitis ab Aegyptiaca tyrannide liberandis mandatum sibi erat, aggressus est exequi.[a] Cõmeatu ab Pharaone Rege frustrà petito, multiplicibus prodigiis, & calamitatibus adeò perterruit Aegyptios, vt cùm [b] postremò qui primi in quaque illorum familia geniti erant, ab Angelo nocte occisi forent, eâdem ipsa egredi permitterentur Hebræi. Quod antequam facerent, solemni agni epulo Pascha dedicarunt. Is dies festus ad æternam partæ illo die libertatis memoriã deinceps institutus est.[c] Prima illa nox ea fuisse videtur, quæ inter Aprilis diem secundum ac tertium intercessit.[d] Censa sunt Israëlitĩci nominis peditum duntaxat virorum milia sexcenta.[e] Fugientem populum mox insecutus est Pharao. Sed Moyses interrupto mari rubro viã suis aperuit: quam dum terga premens illorum Aegyptius ingreditur, eâdem, quâ diductum erat, virga percussũ mare coiit, ac trepidãtes inuoluit hostes. Ita trans sinum Arabicum euadentes

a Exod. 5, 6, & seq.

b Exod. 12.

c Lib. 9. de Doct. Temp. c. 24.

d Exod. 12. 37.

e Exod. 14.

A 3184 P.I. ad 3701. a Exod. 19,1. Israëlitæ[a], mense tertio, qui est Siuuan, legem à Deo conditam accipiunt, qua sacra, profanáque populi iura constituta sunt.

b Exod. vlt.15. Multis deinde stationibus confectis[b], anno altero, quàm egressi erant, ineunte, Aprilis circiter 8 die, Moyses tabernaculum erexit; Aaronem Pontificem; filios eius Sacerdotes instituit. At ingratus aduersus tot beneficia Dei populus, cùm & c Num. 11. de cœlo ad eos alendos Manna plueret[c], & indidem coturnicibus allapsis, etiam cupedias indulgeret, iurgari, ac Deum, Moysémque prouocare non destitit. d Num. 13. [d] Missi demùm à Moyse in Chananæam exploratores decem: qui post dies 40 reuersi, cùm terrore ac diffidentia populi animos implessent, frustrà obnitentibus Iosue, & Calebo, qui & ipsi exploratum iuerant, rem ad seditionem vocarunt.

e Nu. 14. [e] Ob id Chananææ terræ aditu prohibiti, ac retrò per Arabiæ deserta circunducti sunt: donec rebelles omnes suo quisque fato consumpti sunt; duobus solis è tanta multitudine, qui in fide manserant, relictis, Iosue & Calebo. Ergo vndequadraginta circiter annis in illa solitudine Nomadum more vagati sunt. Qua in peregrinatione perpetuæ in Deum, Mosémque contumaciæ graues pœnas dederunt. f Num. 16. [f] Inprimis Core Datan & Abiron nefariæ defectionis auctores, subitò dehiscente terra, cum eorum familiis absorpti: ac 250 ex ea factione tus adolentes, cœlesti flam-

ma deusti sunt: eodémque mox incendio A 3184
correpta milia quatuordecim, ac septingẽti P.I. ad
cæteris exemplo fuerunt. Complures quo- 3701.
que diuturni erroris tædio Mosi obtrectantes, igneorum morsibus anguium extincti sunt.[a] Cæteris, ne eandẽ necem incurrerẽt, a Num.
Moyses ænea serpentis effigie sublata con- 21.
suluit. Hæc anno ab exitu quadragesimo gesta sunt. Quo[b] Aaroni summo Sacerdoti b Num.
mortuo suffectus est eius filius Eleazarus. 20.
Seone post hæc Amorrhæorum, & Ogo Basanis rege deuictis, Balac Moabitarum rex, adiunctis sibi Madianitis, non tam aperto Marte, quàm artibus Hebræos oppugnauit, conducto ad execrandum ariolo Balaamo. Sed in faustam precationem diuinitus versis eius carminibus; eleganti specie puellas, eodem hortante Balaamo, rex Israëlitis obtulit; vt hac eos illecebra caperet.[c] Quo tempore Phinees Eleazari filius c Num.
pietate in Deum ardens, principem virum 25.
vnà cum scorto sub omnium confodit oculis, eóque facto perpetuum sibi sacerdotij decus, populo delicti illius gratiam impetrauit.

[d] Anno ab exitu quadragesimo, mense d Deut.
vndecimo exeunte, Moyses in monte Ne- 34.
bo, qui è Moabitidis campestribus assurgit, diem obiit, anno ætatis 120, mundi 2493, ante Christum 1491. Huic suffectus est Iosue filius Nun, è tribu Ephraim. qui populum, siccato Iordanis alueo, in Chananæam traduxit[e] decima die mensis pri- e Iosue
mi, qui est Nisan, quæ in Aprilis 6 incidit. 4.19.

A 3184 P. I. ad 3701. Exinde arma circũferens, oppida quamplurima cum eorum incolis ferro, flammísque consumpsit, [a] ab Hierichunte orsus: cuius vrbis mœnia, circumlata septem diebus Arca, ad extremum clangore buccinarum, ac vociferatione militum in plana subduxit. [b] Quinque regulos Gabaonem, quæ Hebræis deditionem fecerat, oppugnantes repente irruens in fugam egit. ad quos persequendos, penitúsque delendos, quo plus haberet spatij, Solem, Lunãque diei vnius interuallo iussit consistere. Denique [c] vno & triginta debellatis regibus, ac sex totis annis maiori subacta Palæstinæ parte, eam Hebræorum diuisit in tribus circa annum Per. Iul. 3228, ante Christum 1486.

a Iosu.6.
b Iosu.10.
c Iosu.12.

Reliqua sacræ historiæ ad Templi conditum; quibus tam Judicum gesta, quàm Saulis, ac Dauidis, & Salomonis continentur.

CAP. VI.

Iosue. Vide Par. 2, l. 2, c. 6. IOSVE post annos à Moysis obitu quatuordecim vita functo, ætatis [d] 110, seniores rempublicam administrarunt annis circiter decem: quibus deinceps reliqui successerunt eo ordine, ac tempore; quę in parte huius operis altera proposuimus. Res autem à singulis, vel sub eorum præfectura gestas vberiùs exequi instituta hoc in opere breuitas vetat. Quare paucis istis contẽti

d Iosu. vlt.

erimus. [a] Subinde post obitum Iosue, Iudæ tribus Adonizebecum regem Chananæum vicit prælio, & in fuga comprehensо manuum, ac pedum extrema præcidit: pari in eum diuinitus constituto supplicio, ac septuaginta ante reges affecerat. Aliæ postea tribus ciuitates alias partim ceperunt, partim stipendiarias fecerunt; non sine offensione numinis; à quo omnis cum illa gente conditio prorsus erat interdicta. A 3184 P. I. ad 3701. a Iud. 1.

Michæ, ac Danitarum historia, quæ Iud. 18 perscribitur, sub illis Senioribus, qui Iosue successerunt, accidisse videtur; cùm Ionathan Moysis nepos, eiúsque filij Sacerdotes à Danitis electi eodem loco dicātur. *Michas.*

Per idem tempus bellum quoque ciuile conflatum est ob stupro violatam à Gabaonitis, qui de tribu Benjamin erant, Leuitæ coniugem. Quod flagitium reliquæ tribus acerrimè vindicarunt; Benjaminitis, qui pro tribulibus suis in armis stabant, prope occidione cæsis tertio prælio, cum duobus antè victi in acie fuissent. Id eo, quo dixi, tempore contigisse fidem facit [b] quod Phinees Eleazari filius, Aaronis nepos, sacris tum præfuisse legitur. *Gabaonita.* b Ios. 20, 21.

Extinctis senioribus illis, qui vtcumque Dei populum auctoritate sua continebant, patria destituta religione, [c] & ipse à Deo destitutus ab Chusano Mesopotamiæ rege octo annorum seruitute premitur: vt cuius secundis suis rebus obliti erant, per aduersa meminissent Dei. Resipiscētibus vindex, assertórq; datus est Othoniel anno P. I. 3255. c Iud. 3.

A 3184 P. I. ad 3701. qui oppresso Chusano partam populo suo libertatem annis 40 moderatus est. Eo vita functo pari ad nefariam superstitionem, & seruitutem gradu rediêre. Hanc enim sub Eglone Moabitarum rege annis duodeuiginti pertulerunt: donec anno Per. I. 3313 Eglone sublato lucem rebus attulit Aodis Iudicis virtus; qui longissimo tempore; annis scilicet 80, præfuit.

a Iud. 4, & 5. *Iabin.* Anno conditi orbis 2683 [a] Israëlitæ postquam ab Iabino Chananæorum Rege viginti annis oppressi sunt, reconciliato sibi numine, iugum excutiunt. Victoriæ partæque libertatis artifices fuêre mulieres duæ, *Debora.* Debora Prophetissa, quæ Baracum Nephthalitam ad bellum capessendũ acuit: & Iahel, quæ Sisaram ex acie profugum tabernaculo excepit, ac sopitum impacto per tempora clauo trucidauit.

b Iud. 6. & 7. [b] Mortua Debora, rursus in pristina scelera, cultúsque dæmonum Hebræi relapsi sunt. Ob id Madianitis in seruitutem traditi: quibus cùm annos septem seruiissent, *Gedeon.* anno mundi 2730 per Gedeonem in libertatem asseruntur. Qui iussu Dei trecentis omninò delectis, eos tubis ac fictilibus lagunculis instruxit. Producti in aciem, cùm lagenas, quibus faces erant inclusæ, complosissent, & eodem omnes tempore tubis cecinissent, territi hostes mutuam in cædem ruerunt.

c Iud. 9. [c] Gedeone post annos 40 mortuo, tyrannidem occupat Abimelech eius filius, Sichimitarum opibus adiutus. qui regnum

per

per nefas partum firmare parricidiis aggressus, 70 fratres suos crudelissimè mactauit: ipséque triennio per summam impotentiam, ac sæuitiam exacto; postremò dū Thebes oppido capto, turrim illius obsidet, atque incautius subit, saxo ab muliere capiti eius illiso, armigero se iugulandum præbuit. A 3184 P. I. ad 3701.

[a] Interiectis aliquot Iudicibus, qui nihil dignum memoria gesserunt, illustris habitus est Iephte, vir vt obscuro genere, (nam scorto natus est) ita strenuus, ac manu promptus. quem cùm latronum manu vagantem Israëlitæ, qui Galaaditidem incolebant, Ammonitarum oppressi iugo ducem sibi sumpserunt. Hic cum hoste pugnaturus vouit se quicquid domum sibi post victoriam redeunti ex ea primùm occurrisset, Deo immolaturum. Damnatus voti, quam primam in occursum habuit, vnicam filiam mactauit. Id euenit anno Per. Iul. 3548, mundi 2818, duodeuiginti circiter post Troianum excidium; decem amplius post interfectam similiter ab Agamemnone filiam. nisi hæc fabula potiùs est ad veræ illius historiæ conficta speciem. a Iud. 11. *Iephte.*

[b] Anno conditi orbis 3579 iudiciariam functionem iniit Samson, heroica vir fortitudine, ad Palæstinorum comprimendam tyrannidem à Deo submissus. Qui post stupenda inauditi roboris exempla, mulierculæ captus illecebris, & ab ea Palæstinis proditus; inde excæcatus, & ad ludibrium productus; concussis vtraque manu co- b Iud. 14. & seq. *Sāson.*

A 3184 lumnis, quibus ea domus sustinebatur, in
P. I. ad quam frequentes proceres ad epulas, ac
3701. spectaculum confluxerant, eâdem se & illos ruina sepeliit, anno vicesimo quàm Iudex esse cœperat.

Mortuo Samsone circa annum mundi 2869, [a] Heli pontifex iudicis titulo populum gubernauit annis viginti. Nam priores totidem cum Samsone communes habuit, vt alio loco ex instituto docui. Vtroque rempublicam administrante, hoc est anno Samsonis secundo, mundi 2850, natus videtur Samuel, patre Elcana, ex posteris Caath, Leuiticæ tribus: vti [b] Scriptura demonstrat. quem votis, ac precibus impetratum à Deo mater Anna pia fœmina Templi ministeriis addixit. Per hunc frustrà monitum Heli, vti grassantem ad sacrorum iniuriam filiorum suorum libidinem coërceret, tandem seuerè vltus est Deus. [c] Victi ingenti acie à Palæstinis Hebræi: Arca, quam ad vltimum subsidium in castra portauerant, ab hoste capta: ambo Pontificis filij cæsi: pater ipse, nuntio tantæ cladis accepto, è sella corruens subitò est extinctus.

a 1. Reg. c. 1. & seq. *Heli.*

Lib. 2. c. 6 part. 2.

Samuelis ortus.

b 1. Paral. c. 6.

c 1. Reg. 4.

Anno mundi 2889, Samuel ætatis agens quadragesimum circiter annum, populi curam capessit. cui quidem & Sauli annos quadraginta liber [d] Actorum imputat. è quibus Sauli duodecim, reliquos soli Prophetæ ex coniectura tribuimus. Vt rempublicam attigit Samuel, statim conuersa rerum facie, in melius omnia cesserunt.

d Act. 13, 20.

[a]Arca septem apud Palæstinos morata mẽ- A.3184
sibus, cùm quocunque portaretur, luem, ac P. I. ad
perniciem spargeret; ad Israëlitas remissa, 3701.
annis viginti Cariathiarimis cõsedit.[b] Post a 1.Reg.6.
id tempus sub annum mundi 2909, solem- b 1.Reg.7.
ni apud Maspham populi conuentu habito, Samuel fœdus cum Deo redintegrauit. Conciliati numinis index insignis subinde contra Palæstinos victoria fuit. quos superiorum bellorum præmiis exutos suis se continere finibus Propheta compulit.

[c] Sub annum mundi 2917, populus liber- c 1.Reg.8.
tatis nimiæ pertæsus, sub rege deinceps esse voluit. quem & impetrauit, [d]Saule Cis *Saul.*
filio ex tribu Beniaminitica diuino prius, d 1.Reg.9.
quàm humano suffragio ad hoc fastigium euecto. [e] Ab eo Iabenses Galaaditæ præ- e 1.Reg.11
senti erepti discrimine, Naaso Ammonitarum superato rege, qui deditionem ea conditione cogebat facere, dextros vt omnibus oculos erueret. Ab Ammonitis in Palæstinos arma conuertit; [f]qui tum He-
bræis dominabantur. quos audaci Ionathæ f 1.Reg.14
filij facinore consternatos toto campo cecîdit; tanto id quidem ardore, vt ne gustandi quidem cibi potestatem cuiquam sub mortis interminatione faceret. cuius edicti Ionathas ignarus, cùm summa virga paululum ori siluestris mellis admouisset, ab iurato patre damnatus insons, deprecante populo vix est ereptus. Idem verò paulatim mutatis moribus, dũ diuinis mandatis priuatam libidinem posteriorem ducit, à Deo g 1.Reg.
reiectus est:[g] eique successor ex tribu Iudæ 16,13.

A 5184 destinatus est Dauid Isai filius. quem anno
P.I.ad ferè ætatis 22 clanculum inunxit Samuel,
3701. mundi anno 2921. vt proinde circiter anno 2899 videatur in lucem editus.

Post annos inde sex, mundi videlicet 2927, obiit Propheta Samuel, biennio ante Saulem, vti Clemens Alexand. Strom. 1 refert.

a 1.Reg.31 [a] Saul anno regni duodecimo, mundi 2929, cum Palæstinis dimicans, cum Ionathane filio cecidit. Cuius in Dagonis templo suffixo capite, corpus pro mœnibus suspenditur.

b 2.Reg.1 [b] Dauid vtriusque necem lacrymis, ac
Dauid. luctu prosecutus regnum capessit. quod in
c 2.Reg. tribules suos primùm tenuit [c] annis 7, men-
5. 4, & 5. sibúsque sex, cùm apud Hebronem solemni ritu, ac frequentibus comitiis inunctus esset, anno ætatis tricesimo.

d 2.Reg. 2,8. [d] Interim Isboseth Saulis filius reliquas in tribus imperium cepit. Nec finis ambos inter affines bellorum plus quàm ciuilium fuit; illo paternum ius regni; isto diuinum beneficium armis vindicante. sed diuinis
e 2.Reg. tandem humana præsidia cesserunt. [e] Octa-
4, & 5. uo, quàm patri successerat, anno domi suæ per summum scelus à sicariis oppressus Isboseth solidam Dauidi regni possessionem reliquit.

f 2.Reg.5. [f] Anno Per. Iul. 3667, mundi 2937 conuentu totius Israëlitici nominis habito, Hebrone denuò rex inauguratus est Dauid, bellica virtute vir, ac gestis rebus illustris: sed pietate præstantior. Prima illi

rudimenta sub Saule rege fuerunt. [a] cui A 3184 egregiis moribus, ac memorabili facinore P. I. ad conciliatus; quo occiso Goliatho, egrè- 3701. giam de Palæstinis victoriam adeptus est, a 1. Reg. 17. regiam affinitatem meruit, [b] ducta Micho- b 1. Reg. 19 le Saulis filia. Sed vehemens hic amor momento in odium, inuidiámque vertit. Quæsitus ad necem sæpius, ac per deserta loca, & per abrupta montium, ac speluncas feræ in modum latebras captans, ægrè hostiliter insequentis, ac curiosè omnia perscrutantis soceri sedulitatem elusit. Nec semel eundem cùm in potestate haberet, interficere noluit. Per hæc tolerantiæ, ac mansuetudinis exempla annis 7, vt coniicimus, exactis, mortuo, vti supra dictum est, Saule, in tribules primùm suos; inde in reliquos post necem Isbosethi, sine competitore principatum obtinuit. *Dauidis calamitates.* *Rex fit Iudaæ.*

Quem vt adeptus est, [c] Sionis arcem, c 2. Reg. pulsis inde Iebusæis, expugnauit, ibique 5.7. regiam constituit.

[d] Anno verò mundi 2939, ex ædibus Ami- d 2. Reg. 6 nadab, & oppido Gabaa Arcam transtulit. quæ dum in Sionem portatur, Ozia, quod eam temere tetigisset, repente mortuo, territus Dauid in domum Obededom Gethæi illam auertit. indéque post menses tres in Sionem magna pompa detulit.

[e] Sub annum mundi 2945, qui decimus e 2. Reg. 11 septimus à Saulis obitu numeratur, Dauidis adulterium, ac cædes innocentis Vriæ contigisse videtur, Ammonitico bello. Anno verò sequenti natus est ex Bethsabee

A 5184 P.I.ad 3701. destinatus est Dauid Isai filius. quem anno ferè ætatis 22 clanculum inunxit Samuel, mundi anno 2921. vt proinde circiter anno 2899 videatur in lucem editus.

Post annos inde sex, mundi videlicet 2927, obiit Propheta Samuel, biennio ante Saulem, vti Clemens Alexand. Strom. 1 refert.

a 1.Reg.31 [a] Saul anno regni duodecimo, mundi 2929, cum Palæstinis dimicans, cum Ionathane filio cecidit. Cuius in Dagonis templo suffixo capite, corpus pro mœnibus suspenditur.

b 2.Reg.1 *Dauid.* c 2.Reg. 5. 4, & 5. [b] Dauid vtriusque necem lacrymis, ac luctu prosecutus regnum capessit. quod in tribules suos primùm tenuit [c] annis 7, mensibúsque sex, cùm apud Hebronem solemni ritu, ac frequentibus comitiis inunctus esset, anno ætatis tricesimo.

d 2.Reg. 2, 8. [d] Interim Isboseth Saulis filius reliquas in tribus imperium cepit. Nec finis ambos inter affines bellorum plusquàm ciuilium fuit; illo paternum ius regni; isto diuinum beneficium armis vindicante. sed diuinis e 2.Reg. 4, & 5. tandem humana præsidia cesserunt. [e] Octauo, quàm patri successerat, anno domi suæ per summum scelus à sicariis oppressus Isboseth solidam Dauidi regni possessionem reliquit.

f 2.Reg.5. [f] Anno Per. Iul. 3667, mundi 2937 conuentu totius Israelitici nominis habito, Hebrone denuò rex inauguratus est Dauid, bellica virtute vir, ac gestis rebus illustris: sed pietate præstantior. Prima illi

rudimenta sub Saule rege fuerunt. [a] cui A 3184 egregiis moribus, ac memorabili facinore P. I. ad conciliatus; quo occiso Goliatho, egre- 3701. giam de Palæstinis victoriam adeptus est, a 1. Reg. 17. regiam affinitatem meruit, [b] ducta Michole Saulis filia. b 1. Reg. 19 Sed vehemens hic amor momento in odium, inuidiámque vertit. Quæsitus ad necem sæpius, ac per deserta *Dauidis calamitates.* loca, & per abrupta montium, ac speluncas feræ in modum latebras captans, ægrè hostiliter insequentis, ac curiosè omnia perscrutantis soceri sedulitatem elusit. Nec semel eundem cùm in potestate haberet, interficere noluit. Per hæc tolerantiæ, ac mansuetudinis exempla annis 7, vt coniicimus, exactis, mortuo, vti supra dictum est, Saule, in tribules primùm suos; inde in reliquos *Rex fit Iudææ.* post necem Isbosethi, sine competitore principatum obtinuit.

Quem vt adeptus est, [c] Sionis arcem, c 2. Reg. 5. 7. pulsis inde Iebusæis, expugnauit, ibíque regiam constituit.

[d] Anno verò mundi 2939, ex ædibus Aminadab, d 2. Reg. 6 & oppido Gabaa Arcam transtulit. quæ dum in Sionem portatur, Ozia, quod eam temere tetigisset, repente mortuo, territus Dauid in domum Obededom Gethæi illam auertit. indéque post menses tres in Sionem magna pompa detulit.

[e] Sub annum mundi 2945, qui decimus e 2. Reg. 11 septimus à Saulis obitu numeratur, Dauidis adulterium, ac cædes innocentis Vriæ contigisse videtur, Ammonitico bello. Anno verò sequenti natus est ex Bethsabee

A 3184 P.I. ad 3701. legitima iam vxore [a] Salomon. [b] eodémque Amnonis incestus cum sorore Thamar accidit.

a 2.Reg. 12.24. b 2.Reg. 13. c 2.Reg. 13.23. [c] Post biennium verò, hoc est anno mundi 2948, Amnon Absalomi fratris, vterini Thamaris, insidiis inter epulas occiditur.

d Cap.15. 7. *Absalō.* Anno porro [d] quadragesimo quàm rex Saul factus est, ab eius morte septimo & vicesimo, impius Absalom Dauidem patrem Hierosolymis, ac regno expulit; occupatáque regia, fœdissimo stupro paternas concubinas polluit. Sed paulo pòst prælio victus miserrimè periit.

e Lib 3. Reg.c.2. [e] Dauid senio, ac laboribus confectus, anno regni sui quadragesimo, ætatis septuagesimo, cùm Salomonem in solio suo *Salomō.* collocasset, moritur. Erat tùm Salomon natus annos circiter 25, cuius initium competit in annum mundi 2969, ante f 3.Reg 2. æram Christianam 1015. [f] Hic Adoniæ fratri nouarum rerum suspecto vitam eri- g 3.Reg.3. puit. [g] Pharaonis Ægypti regis filiam in matrimonium accepit. Deo per visum apparente sibi, & cuius vellet rei optionem dante, cùm sapientiam opibus, ac cæteris omnibus anteposuisset, non illam solùm, quam petierat; sed reliqua insuper, quæ neglexerat, votis maiora ab eodem obtinuit.

A 3184 P. I. ad 3701.

De vetustis Græcorum originibus, quas spatium illud amplectitur, quod ab exitu Israëlitarum ad Salomonis 4 annum pertinet: ac de triplici Græcorum genere, Æolico, Dorico, & Ionico, qui ab Hellene Deucalionis filio procreati.

CAP. VII.

HOc interuallum vetustissimæ Græciæ origines illas amplectitur, quarum qualemcumque veritatem sic Poëtæ mendaciis suis obruerunt, vt ea diiudicari modò nequeat. Adhibenda tamen à nobis opera est, vt quæ ex idoneis antiquitatis testibus afferri vtcunque repurgata poterunt, in sui temporis ordinem vocentur. Et quoniam in Græcis ferè rebus, ac populis illustrandis labor iste vertitur, de Græcis ipsis, ac primis nominis illius generísque diuortiis par est dicere.

Græcum omne nomen ac genus ab Hellene Deucalionis filio propagatum in tria fastigia diuiditur: in Æolicum genus, Doricum, & Ionicum. Stirpis auctor, vt dixi, Deucalion fuit, qui in Thessalia sedem, ac regnum habuisse fertur. Huius ætate diluuium in Græcia contigit: cuius tempus in nonnulla sententiarum varietate Ex Apoll. l.1. Diod. 4, Strab. 8, Pausan. Conone apud Phot. Cod. 186.

A 3184 positum, in annum Per. Iul. 3185 coniici-
P. I. ad mus, tertium ab Ægyptiaca profectione,
3701. vti suo loco demonstrabimus.

Part. 2, l. 1, c. 9. Deucalionis ac Pyrrhæ filij duo fuere, Hellen, & Amphictyon. Amphictyon pulso Cranao Athenis regnauit. Ab Hellene Græcè ἕλληνες vocati. Hic ex Orseide filios tres genuit, Æolum, Dorum, & Xuthum. † Æolus natu maximus patri successit, obtinuítque quicquid inter Enipeum & Asopum fluuios interiacet. Ita præter Thessaliam, Locros, ac Bœotiam est adeptus. Doro cessit ea regio, quæ Parnasso subest, vbi Boëū, Cytinium, Pindum, & Erineum condidit: ab eóque Doris regio nomen accepit. Xuthus natu minimus, quòd paternas pecunias depeculatus esset, pulsus à fratribus, in Atticam profugit, vbi Tetrapolim condidit, & Erechthei filiam Creüsam coniugem duxit.

† Conon apud Phot. Lib. 27.

Æolidarum soboles. Æolus ex Enarete Deimachi filia septem mares sustulit; fœminas quinque. Mares fuere Critheus, Sisyphus, Athamas, Salmoneus, Deion, Magnes, Perieres. Filiæ verò, Canache, Alcyone, Pisidice, Calyce, Perimede. Critheus ex Tyrone Salmonei fratris filia Æsonem, Amythaonem, & Pheretem. Æsonis filius Iason fuit. Amythaon Pylum in Peloponneso tenuit, ac Melampodem, & Biantem genuit. Melampus ob Prœti filias à furore liberatas regnum Argis cum Biante fratre à Megapenthis filio Anaxagora suscepit. Et ex huius filia Iphianira Antiphaten, Manto, Biantem, & Pronoen genuit. Antiphate

nati sunt Oïcles, siue, vt Pausanias vocat, A 3184
Iocles, & Amphalces. Oïcle verò Amphia- P.I. ad
raus Amphilochi pater & Alcmæonis. 3701.

Bias ex Perone Talaum suscepit, Adrasti, Parthenopæi, & Eriphyles Amphiarai coniugis patrem.

Pheres Admetum, & Lycurgum procreauit. ex hoc Opheltes natus est; qui & Archemorus. Hi Crithei filij.

Sisyphus Corinthum condidit, & ex Merope Atlantis filia Glaucum genuit Bellerophontis patrem.

Athamas Bœotiæ regulus ex Nephele Phryxum, & Hellen; pòst ex Ino Cadmi filia Learchum, & Melicertem filios habuit.

Salmoneus in Thessalia primùm habitauit; pòst in Elide. cuius filia Tyro, antequam Critheo paruo nuberet, Peliam, & Neleum ex Neptuno peperit. Qui cùm adoleuissent, discordes inuicem fuerunt. Neleus itaque Messanam fugit: atque ex Chloride Amphionis filia vndecim mares sustulit. qui omnes, præter Nestorem, ab Hercule interfecti sunt. Filiam verò prætcrea Pero.

Pelias in Thessalia regnauit, ex eóque nati sunt Acastus, & Alcestis filia.

Deion Phocidem tenuit. cuius filij cùm alij, tùm Cephalus fuit Procridis coniux.

Magnetis filij Polydectes, & Dictys Seriphi incolæ. Perieres ex Gorgophone Persei filia Aphareum, Leucippum, Tyndareum, & Icarum suscepit.

Hactenus Æolidarũ progenies ex Apol-

A 3184 P.I.ad 3701. † Lib. 4, pa. 187. Græcæ edit.

lodoro. At † Diodorus Siculus præter istos Æoli filium refert alium Mimantem: qui fratribus in diuersa loca profectis, in Æolide regnauit. Huius filius Hippotes, qui ex Melanippe Æolum genuit. cuius filia fuit Arne, quæ ab Neptuno compressa, ob ídque Metapontino cuidam à patre tradita, apud eum geminos peperit, Æolum auo cognominem, & Bœotum. E quibus Æolus insulas occupauit, quæ ab eo dictæ sunt Æoliæ. Bœotus ad auum Æolum rediit, & in Æolide regnauit, Arnénque condidit, ac Bœotiis de suo nomen indidit.

Ionum stirps.

Xuthus verò (nam de Dori stirpe nihil est memorabile scriptis proditum,) Hellenis liberorum natu minimus, pulsus à fratribus, in Atticam concessit: vbi ducta vxore Erechthei regis Atheniensium filia, Achæum, & Ionem filios habuit. Achæus cæde præter voluntatem facta, in Peloponnesum abiit (vt auctor est Conon apud Photium) & in ea regione, quæ ab eo dicta est Achaia, (Ægialea antea vocabatur,) Tetrapolim condidit. Inde Atheniensium & Ægialensium auxilio, in Thessaliam profectus, paternam possessionem recepit.

Iones Attici dicti.

Ion Athenis constitit: &, si Cononi creditur, Erechtheo mortuo, ibidem regnum obtinuit. ab eóque Attici populi Iones appellati sunt. Sed hoc solus iste scriptor asseuerat. neque in Atticorum regum catalogo ponitur Ion. Quin Pausanias in Achaicis, Erechtheo mortuo scribit inter huius filios de successione exorta lite, Xuthum

Ionis patrem, & Achæi, arbitrũ ab illis esse captum. qui cùm Cecropi, tanquam seniori, regnum adiudicasset, ab huius fratribus solum vertere coactus, in Ægialum, quæ tum erat Achaia, sese recipiens, ibi diem obiit. De Ione quoque refert idem Pausanias, eum in Achaia (quò ex Attica fugisse debuit) aduersus Selinuntem regem bellum molientem, pactione nuptiarum conciliatum fuisse, accepta in matrimonium Helice Selinuntis vnica filia; atque & socero successisse, & Ionas ab eodem appellatos esse, qui prius Ægialenses vocati. Postea cùm Athenienses inter, & Eleusinios bellum esset ortum, Ionem ab illis electũ ducem ex Achaia venisse, & in Attica vitam finisse. Hæc in Achaicis, Atticisq; Pausanias.

A 3184. P.I. ad 3701.

Operæpretium nunc est animaduertere, quæ ab illis auctoribus stirpis populorum per Græciam, linguarúmque facta sint diuortia. Nam populi fuere potissimùm tres, Æoles, Dores, & Iones. quibus adiungi possent Attici, qui se indigenas, & αὐτόχθονας esse gloriari solebant; nisi cum Ionibus in vnum coaluissent. Strabo quidem ex quatuor Græciæ linguis, Æolica, Dorica, Ionica, & Attica, duas esse primigenias, & sinceras ait: reliquas ex corruptela, & aliarum permistione factas. Priores sunt Dorica, & Attica, quarum illa vetus est Æolica: hæc Ionica vetus. quæ autem Æolica, & Ionica deinceps appellatæ sunt, ex diuersorum generum commercio ab sui cuiusque proprietate desciuerunt.

De Græcorum variis linguis.

Strabo lib. 8, init.

A 3184 Nam priores ob id incorruptæ manserunt,
P. I. ad quod ambæ illarum regiones, Doris, & At-
3701. tica, propter asperitatem, & sterilitatem, minus exterorum migrationibus, & coloniis opportunæ, eosdem perpetuò incolas habuerunt.

Addit scriptor idem, populos omnes, qui extra Isthmum erant in Græcia, exceptis Athenienfibus, Megarensibus, & Doriensibus Parnassi accolis, Æolenses ad ætatem suam vsque nominatos esse. Sed & olim intra Isthmum Æolenses habitasse, quibus cum Iones ex Attica profecti, & Dorienses è Doride postmodum immisti sunt. Hos enim Heraclidæ secum in Peloponnesum reduxerunt. Sed cur reductos ab Heraclidis in Peloponnesum Dorienses asserat Strabo, non satis video. Neque enim, perinde vt Iones, aut Æoles, prius ibi sedem habuerant: quod equidem legerim. At idem author lib. 9 scribit Doriensium regem Æpalium ab Hercule restitutum in regnum, in eius rei gratiam Hyllum Herculis filium adoptasse, ac successorem reliquisse: indidémque profectos Heraclidas postea Peloponnesum occupasse. Cæterùm Iones (ait † Strabo) ab Achæis Æolensis generis ex Ægialo, siue Achaia facilè pulsi sunt. Vnde sola in Peloponneso remanserunt genera duo, Doricum, & Æolicum.

† Strabo l. 8.

Arcades porro, & Elei, qui pristinis sedibus hæsere; illi quòd propter montana regionis, ac prærupta loca haud facilè adiri

possent; hi propter religionem, quòd O- A 3184
lympio Ioui erant sacri; Æolicè locuti P. I. ad
sunt. Alij mistam vsurparunt ex Attica, & 3701.
Dorica. Hæc Strabo initio octaui libri. qui locus nonnihil apud auctorem impeditus, & corruptus legitur.

Horum omnium exactè computare tempora nullius est humani ingenij. Sic autem rudi Minerua delineare licet. Xuthus è Thessalia pulsus in Atticam ad Erechtheum regem se contulit. Erechtheus autem regnare cœpit anno mundi 2585, ante Christianam æram 1400 fere. Deucalionis diluuium circa annum mundi 2455, ante Christianam 1529 ponitur. Ergo Hellenes Græci nominati; & in varios illos populos distributi sunt decimo quinto, ac decimoquarto sæculo ante Christum: sub id tempus, quo Israëlitæ Palæstinæ possessione adita, sub Iudicibus esse cœperunt. Hoc velut cardine posito, singulorum Hellenis posterorum tempora, partim ex aliis certioribus historiis; quibus alligata sunt: partim ex coniectura prudenter æstimabimus. quod non est hoc loco necesse facere.

A 3184 perhibetur ab Eusebio. Sed † Pausanias
P.I.ad Corinthiacis ambos ait paternum regnum
3701. ita partitos esse, vt Acrisius Argos, Prœtus
† P.58.& Tyrinthem, Midiam, & Heræum obtine-
vide 9 de ret. † Apollodorus ambos illos fratres, post
Doct. patris Abantis obitum, de regno contendis-
Temp. se memorat; ac victorem Acrisium Argis
cap.18 hæsisse; Prœtum in Lyciam ad Iobatem fu-
† Apol- gisse; cuius filiam Sthenobœam, aut, vt
lod.2. Homero placet, Antiam duxit. Inde soceri auxilio fretum in Peloponnesum rediisse, ac Tirynthem occupasse. Huic verò aduersatur Eusebius, qui Prœtum in Argiuorum regum serie collocat ante Acrisium. Quare interiecti illius anni 17 in Abantem, aut Acrisium refundendi sunt. Hic ille Prœtus est; ad quem Bellerophon Glauci F. sextus à Deucalione, confugit ob patratam cædem: & ab Sthenobœa solicitatus ad stuprum, cùm ei morem gerere noluisset, in

a Apol.2. crimen adductus [a] ad Iobatem missus est in Ciliciam, vbi cum Chimæra conflixisse fingitur: quæ res commodè cadit in annum Per. Iul. 3354, Aode iudiciarium munus apud Hebræos exercente.

Perseus. Acrisio, vt opinor, regnante, nascitur ex eius filia Danaë Perseus. quod anno eius secundo, Periodi Iulianæ 3371, ante Christum 1343 consentaneè ponitur. Idem periculis perfunctus istis, quæ ex fabulis sunt notissima, circa annum ætatis, vt est coniectura, quintum & vicesimum, cum copiis profectus in orientem, ea gessit apud Cepheum, quæ Poëtarum celebrata sunt ver-

ſibus: atque Andromedam coniugem ha- A 3184
buit. Ea eſt στρατιά Perſei, quam ex anti- P.I. ad
quis Chronologis Clemens Alexandrinus 3701.
annis ante Troianam cladem quatuor & Clemen.
triginta poſuit, errore manifeſto: quem diserror
paucis antè paginis altera ab eodem inſti- Strom.1.
tuta temporum putatio refellit. Enimuerò
cùm Acriſius à Perſeo nepote per impru-
dentiam occiſus eſſe dicatur; obierit autem
† Acriſius exactis in regno annis 31, circa † Euſeb.
annum ab orbe condito 2671, vel 2672, co- Chron.
dem quoque Perſeus in Græcia fuerit opor-
tet vna cum Andromeda coniuge: atque ad-
eo quinque circiter, aut ſex annis anteà il-
lam ipſam liberarit. Etenim Acriſio regnan-
te probabilius eſt, quàm priuato, natum eſ-
ſe Perſeum: neque triceſimum ætatis an-
num exceſſiſſe cùm Acriſium occidit.
† Quo interfecto, Argis habitare non ſuſti- † Pauſan.
nens, cum Megapenthe Prœti filio, patrue- Corinth.
le ſuo permutauit imperium, ac Tirynthe, p.58.
quam obtigiſſe Prœto ſuprà docuimus, re-
gnum conſtituit. quod Mycenas vrbem à ſe
conditam poſteà tranſtulit. Megapenthes
verò cùm Argis aliquot regnaſſet annis,
locum Talao dedit; vt ſuperiùs attigi-
mus.

Perſeus itaque circiter anno mundi 2672 *Perſei*
Periodi Iulianæ 3402 regnare eſt orſus, pri- *filij.*
mùm apud Tirynthem; deinde Mycenis.
Qui præter Perſen apud Cepheum ſocerum
relictum, à quo Perſæ nominati, filios ex
Andromeda Mycenis genuit ſex, Alcæum,
Sthenelum, Helam, Meſtorem, Electryo-

A 3184 P.I. ad 3701. legitima iam vxore [a] Salomon. [b] eodémque Amnonis incestus cum sorore Thamar accidit.

a 2. Reg. 12, 24. b 2. Reg. 13. c 2. Reg. 13, 23. [c] Post biennium verò, hoc est anno mundi 2948, Amnon Absalomi fratris, vterini Thamaris, insidiis inter epulas occiditur.

d Cap. 15. 7. *Absalõ.* Anno porrò [d] quadragesimo quàm rex Saul factus est, ab eius morte septimo & vicesimo, impius Absalom Dauidem patrem Hierosolymis, ac regno expulit; occupatáque regia, fœdissimo stupro paternas concubinas polluit. Sed paulo pòst prælio victus miserrimè periit.

e Lib 3. Reg. c. 2. *Salomõ.* [e] Dauid senio, ac laboribus confectus, anno regni sui quadragesimo, ætatis septuagesimo, cùm Salomonem in solio suo collocasset, moritur. Erat tùm Salomon natus annos circiter 25, cuius initium competit in annum mundi 2969, ante æram Christianam 1015. [f] Hic Adoniæ fratri nouarum rerum suspecto vitam eripuit. [g] Pharaonis Ægypti regis filiam in matrimonium accepit. Deo per visum apparente sibi, & cuius vellet rei optionem dante, cùm sapientiam opibus, ac cæteris omnibus anteposuisset, non illam solùm, quam petierat; sed reliqua insuper, quæ neglexerat, votis maiora ab eodem obtinuit.

f 3. Reg 2. g 3. Reg. 3.

A 3184 P. I. ad 3701.

De vetustis Græcorum originibus, quas spatium illud amplectitur, quod ab exitu Israëlitarum ad Salomonis 4 annum pertinet: ac de triplici Græcorum genere, Æolico, Dorico, & Ionico, qui ab Hellene Deucalionis filio procreati.

CAP. VII.

HOc interuallum vetustissimæ Græciæ origines illas amplectitur, quarum qualemcumque veritatem sic Poëtæ mendaciis suis obruerunt, vt ea diiudicari modò nequeat. Adhibenda tamen à nobis opera est, vt quæ ex idoneis antiquitatis testibus afferri vtcunque repurgata poterunt, in sui temporis ordinem vocentur. Et quoniam in Græcis ferè rebus, ac populis illustrandis labor iste vertitur, de Græcis ipsis, ac primis nominis illius generísque diuortiis par est dicere.

Græcum omne nomen ac genus ab Hellene Deucalionis filio propagatum in tria fastigia diuiditur: in Æolicum genus, Doricum, & Ionicum. Stirpis auctor, vt dixi, Deucalion fuit, qui in Thessalia sedem, ac regnum habuisse fertur. Huius ætate diluuium in Græcia contigit: cuius tempus in nonnulla sententiarum varietate

Ex Apoll. l.1. Diod. 4. Strab. 8. Pausan. Conone apud Phot. Cod. 186.

A 3184 P. I. ad 3701. positum, in annum Per. Iul. 3185 coniicimus, tertium ab Ægyptiaca profectione, vti suo loco demonstrabimus.

Part. 2, L.1, c.9. Deucalionis ac Pyrrhæ filij duo fuere, Hellen, & Amphictyon. Amphictyon pulso Cranao Athenis regnauit. Ab Hellene Græcè ἕλληνες vocati. Hic ex Orseide filios tres genuit, Æolum, Dorum, & Xuthum. † Æolus natu maximus patri successit, obtinuítque quicquid inter Enipeum & Asopum fluuios interiacet. Ita præter Thessaliam, Locros, ac Bœotiam est adeptus. Doro cessit ea regio, quæ Parnasso subest, vbi Boëũ, Cytinium, Pindum, & Erineum condidit. ab eóque Doris regio nomen accepit. Xuthus natu minimus, quòd paternas pecunias depeculatus esset, pulsus à fratribus, in Atticam profugit, vbi Tetrapolim condidit, & Erechthei filiam Creüsam coniugem duxit.

† Conon apud Phot. Lib. 27.

Æolidarum soboles. Æolus ex Enarete Deimachi filia septem mares sustulit; fœminas quinque. Mares fuere Critheus, Sisyphus, Athamas, Salmoneus, Deion, Magnes, Perieres. Filiæ verò, Canache, Alcyone, Pisidice, Calyce, Perimede. Critheus ex Tyrone Salmonei fratris filia Æsonem, Amythaonem, & Pheretem. Æsonis filius Iason fuit. Amythaon Pylum in Peloponneso tenuit, ac Melampodem, & Biantem genuit. Melampus ob Prœti filias à furore liberatas regnum Argis cum Biante fratre à Megapenthis filio Anaxagora suscepit. Et ex huius filia Iphianira Antiphaten, Manto, Biantem, & Pronoen genuit. Antiphate

nati sunt Oïcles, siue, vt Pausanias vocat, A 3184
Iocles, & Amphalces. Oïcle verò Amphia- P.I.ad
raus Amphilochi pater & Alcmæonis. 3701.

Bias ex Perone Talaum suscepit, Adrasti, Parthenopæi, & Eriphyles Amphiarai coniugis patrem.

Pheres Admetum, & Lycurgum procreauit. ex hoc Opheltes natus est; qui & Archemorus. Hi Crithei filij.

Sisyphus Corinthum condidit, & ex Merope Atlantis filia Glaucum genuit Bellerophontis patrem.

Athamas Bœotiæ regulus ex Nephele Phryxum, & Hellen; pòst ex Ino Cadmi filia Learchum, & Melicertem filios habuit.

Salmoneus in Thessalia primùm habitauit; pòst in Elide. cuius filia Tyro, antequam Critheo paruo nuberet, Peliam, & Neleum ex Neptuno peperit. Qui cùm adoleuissent, discordes inuicem fuerunt. Neleus itaque Messanam fugit: atque ex Chloride Amphionis filia vndecim mares sustulit. qui omnes, præter Nestorem, ab Hercule interfecti sunt. Filiam verò præterea Pero.

Pelias in Thessalia regnauit, ex eóque nati sunt Acastus, & Alcestis filia.

Deion Phocidem tenuit. cuius filij cùm alij, tùm Cephalus fuit Procridis coniux.

Magnetis filij Polydectes, & Dictys Seriphi incolæ. Perieres ex Gorgophone Persei filia Aphareum, Leucippum, Tyndareum, & Icarum suscepit.

Hactenus Æolidarū progenies ex Apol-

A 3184 lodoro. At † Diodorus Siculus præter istos
P.I.ad Æoli filium refert alium Mimantem: qui
3701. fratribus in diuersa loca profectis, in Æoli-
† Lib. 4, de regnauit. Huius filius Hippotes, qui ex
pa. 187. Melanippe Æolum genuit. cuius filia fuit
Græcæ edit. Arne, quæ ab Neptuno compressa, ob ídque Metapontino cuidam à patre tradita, apud eum geminos peperit, Æolum auo cognominem, & Bœotum. E quibus Æolus insulas occupauit, quæ ab eo dictæ sunt Æoliæ. Bœotus ad auum Æolum rediit, & in Æolide regnauit, Arnénque condidit, ac Bœotiis de suo nomen indidit.

Ionum stirps. Xuthus verò (nam de Dori stirpe nihil est memorabile scriptis proditum,) Hellenis liberorum natu minimus, pulsus à fratribus, in Atticam concessit: vbi ducta vxore Erechthei regis Atheniensium filia, Achæum, & Ionem filios habuit. Achæus cæde præter voluntatem facta, in Peloponnesum abiit (vt auctor est Conon apud Photium) & in ea regione, quæ ab eo dicta est Achaia, (Ægialea antea vocabatur,) Tetrapolim condidit. Inde Atheniensium & Ægialensium auxilio, in Thessaliam profectus, paternam possessionem recepit.

Iones Attici dicti. Ion Athenis constitit: &, si Cononi creditur, Erechtheo mortuo, ibidem regnum obtinuit. ab eóque Attici populi Iones appellati sunt. Sed hoc solus iste scriptor asseuerat. neque in Atticorum regum catalogo ponitur Ion. Quin Pausanias in Achaicis, Erechtheo mortuo scribit inter huius filios de successione exorta lite, Xuthum

fonis patrem, & Achæi, arbitrũ ab illis esse captum. qui cùm Cecropi, tanquam seniori, regnum adiudicasset, ab huius fratribus solum vertere coactus, in Ægialum, quæ tum erat Achaia, sese recipiens, ibi diem obiit. De Ione quoque refert idem Pausanias, eum in Achaia (quò ex Attica fugisse debuit) aduersus Selinuntem regem bellum molientem, pactione nuptiarum conciliatum fuisse, accepta in matrimonium Helice Selinuntis vnica filia; atque & socero successisse, & Ionas ab eodem appellatos esse, qui prius Ægialenses vocati. Postea cùm Athenienses inter, & Eleusinios bellum esset ortum, Ionem ab illis electũ ducem ex Achaia venisse, & in Attica vitam finisse. Hæc in Achaicis, Atticisq; Pausanias.

A 3184
P. I. ad
3701.

Operæpretium nunc est animaduertere, quæ ab illis auctoribus stirpis populorum per Græciam, linguarúmque facta sint diuortia. Nam populi fuere potissimùm tres, Æoles, Dores, & Iones. quibus adiungi possent Attici, qui se indigenas, & αὐτόχθονας esse gloriari solebant; nisi cum Ionibus in vnum coaluissent. Strabo quidem ex quatuor Græciæ linguis, Æolica, Dorica, Ionica, & Attica, duas esse primigenias, & sinceras ait: reliquas ex corruptela, & aliarum permistione factas. Priores sunt Dorica, & Attica, quarum illa vetus est Æolica: hæc Ionica vetus. quæ autem Æolica, & Ionica deinceps appellatæ sunt, ex diuersorum generum commercio ab sui cuiusque proprietate desciuerunt.

De Græcorum variis linguis.

Strabo lib. 8. init.

A 3184 Nam priores ob id incorruptæ manſerunt:
P. I. ad quod ambæ illarum regiones, Doris,& At-
3701. tica, propter aſperitatem, & ſterilitatem, minus exterorum migrationibus, & coloniis opportunæ, eoſdem perpetuò incolas habuerunt.

Addit ſcriptor idem, populos omnes, qui extra Iſthmum erant in Græcia, exceptis Athenienſibus, Megarenſibus, & Dorienſibus Parnaſſi accolis, Æolenſes ad ætatem ſuam vſque nominatos eſſe. Sed & olim intra Iſthmum Æolenſes habitaſſe. quibus cum Iones ex Attica profecti, & Dorienſes è Doride poſtmodum immiſti ſunt. Hos enim Heraclidæ ſecum in Peloponneſum reduxerunt. Sed cur reductos ab Heraclidis in Peloponneſum Dorienſes aſſerat Strabo, non ſatis video. Neque enim, perinde vt Iones, aut Æoles, prius ibi ſedem habuerant: quod equidem legerim. At idem author lib. 9 ſcribit Dorienſium regem Æpalium ab Hercule reſtitutum in regnum, in eius rei gratiam Hyllum Herculis filium adoptaſſe, ac ſucceſſorem reliquiſſe: indidémque profectos Heraclidas poſtea Peloponneſum occupaſſe. Cæterùm Iones (ait † Strabo) ab Achæis Æolenſis generis ex Ægialo, ſiue Achaia facilè pulſi ſunt. Vnde ſolà in Peloponneſo remanſerunt genera duo, Doricum, & Æolicum.

† Strabo l. 8.

Arcades porro, & Elei, qui priſtinis ſedibus hæſere; illi quòd propter montana regionis, ac prærupta loca haud facilè adiri

possent; hi propter religionem, quòd O- A 3184
lympio Ioui erant sacri; Æolicè locuti P. I. ad
sunt. Alij mistam vsurparunt ex Attica, & 3701.
Dorica. Hæc Strabo initio octaui libri. qui locus nonnihil apud auctorem impeditus, & corruptus legitur.

Horum omnium exactè computare tempora nullius est humani ingenij. Sic autem rudi Minerua delineare licet. Xuthus è Thessalia pulsus in Atticam ad Erechtheum regem se contulit. Erechtheus autem regnare cœpit anno mundi 2585, ante Christianam æram 1400 fere. Deucalionis diluuium circa annum mundi 2455, ante Christianam 1529 ponitur. Ergo Hellenes Græci nominati; & in varios illos populos distributi sunt decimo quinto, ac decimoquarto sæculo ante Christum: sub id tempus, quo Israëlitæ Palæstinæ possessione adita, sub Iudicibus esse cœperunt. Hoc velut cardine posito, singulorum Hellenis posterorum tempora, partim ex aliis certioribus historiis, quibus alligata sunt: partim ex coniectura prudenter æstimabimus. quod non est hoc loco necesse facere.

A 3184
P.I.ad
3701.

Mycenæorum regum, qui Argiuis successerunt, tempora, ac de Inachidarum, déque Persei stirpe quædam ad vetustatis notitiam scitu digna.

CAPVT VIII.

2 Par. lib. 2. c. 8 ANTIQVISSIMAM regum familiam, quæ Argis imperauit, in Acrisio terminat Eusebius; indéque translatum ait à Perseo Mycenas regnum; quam ille vrbem condiderat. Sed Argis interea non minùs regnatum est. Nam post Acrisium Megapenthes Prœti filius, Talaus, & Adrastus in ea vrbe principatum tenuerunt. Ac Megapenthi Talaus successit. quo mortuo, Adrastus eius filius, Argis relictis, Sicyonem migrauit, ibique cùm annos aliquot regnasset, Argos repetiit: vbi & Tydeum, ac Polynicem profugos excepit. Sanè quo tempore Mycenis regnabat Agamemnon, Diomedes Tydei filius Argis dominabatur, vt Eustathius obseruat ad Iliad. 9, & ad hunc versum.

Vide 9 de Doct. Temp. c. 26, & 18

Ἡμετέρῳ ἐνὶ οἴκῳ, ἐν Ἄργεϊ τηλόθι πάτρης.

Vt ad Mycenæos transitum faciamus, explicandum hîc erit Persei stemma, quocùm pleræque res Græcorum illius ætatis implicantur. Sed altius origine repetita, etiam Agenoridarum, siue Cadmidarum stirpem recensebimus, Apollodorum maximè secuti. Inachus filiam Ionem habuit.

Apollodorus l. 2.

Ea in Ægyptum profecta ex Ioue Epaphum genuit Ægypti regem. cuius ex filia Libya, & Neptuno gemini nati sunt, Belus & Agenor. Ita quidem Apollodorus. sed nos [a] Pausaniæ libentius assentimur, qui Ionem hanc non Inachi filiam, sed Iasi, multis posteriorem annis facit. quod & Danai ætas exigit. Præter hos duos, Neptunus ex Libya [b] Busirim quoque genuisse proditur. qui haud procul Nilo degens latrociniis, hospitúmque cædibus infamis est habitus, sub id tempus, vt apparet, quo ex Ægypto recessere Iudæi. Redeo ad Epaphi filios. è quibus Agenor in Phœnicem abiit. Belus in Ægypto regnauit, ac liberos suscepit duos, Ægyptum, & Danaum. Priorem Belus ad Arabiam obtinendam; posteriorẽ, in Libyam misit. Postea cùm Ægyptus mares 50, totidem Danaus filias procreasset, hic oraculo monitus sibi ab vno è fratris filiis impendere necem, 50 remorum actuaria naui fugit in Græciam: vbi mortuo Sthenelo, ciúsque successore Gelanore pulso, cõsensu populi delatum est Danao regnum. Id anno Per. Iul. 3239 accidit, triennio post obitũ Iosue. Ab eo ferunt Argiuos appellari Danaos. Pòst Ægypti filij, cùm Argos venissent, à Danaidibus sponsis suis interfecti sũt, vno excepto Lynceo, qui Danao successit. Lyncei exordiũ capit annus P. I. 3289, ante Christũ 1425. Quare paulo ante hũc cędes illa facta sit oportet. Lynceũ Abas filius excepit. Huic gemina soboles cõtigit, Prœtus, & Acrisius; quorũ illc prior Argis regnasse

A 3784 P. I. ad 3701.

Belidarum stirps.

a Pauf. Corin. p. 58

b Euseb. Apollod. 2

Danaus à quo Danai.

A 3184 P.I.ad 3701. perhibetur ab Eusebio. Sed † Pausanias Corinthiacis ambos ait paternum regnum ita partitos esse, vt Acrisius Argos, Prœtus Tyrinthem, Midiam, & Heræum obtineret. † Apollodorus ambos illos fratres, post patris Abantis obitum, de regno contendisse memorat; ac victorem Acrisium Argis hæsisse; Prœtum in Lyciam ad Iobatem fugisse; cuius filiam Sthenobœam, aut, vt Homero placet, Antiam duxit. Inde soceri auxilio fretum in Peloponnesum rediisse, ac Tirynthem occupasse. Huic verò aduersatur Eusebius, qui Prœtum in Argiuorum regum serie collocat ante Acrisium. Quare interiecti illius anni 17 in Abantem, aut Acrisium refundendi sunt. Hic ille Prœtus est, ad quem Bellerophon Glauci F. sextus à Deucalione, confugit ob patratam cædem: & ab Sthenobœa solicitatus ad stuprum, cùm ei morem gerere noluisset, in crimen adductus [a] ad Iobatem missus est in Ciliciam, vbi cum Chimæra conflixisse fingitur. quæ res commodè cadit in annum Per. Iul. 3354, Aode iudiciarium munus apud Hebræos exercente.

† P.58. & vide 9 de Doct. Temp. cap.18

† Apol. lop.2.

a Apol.2.

Perseus. Acrisio, vt opinor, regnante, nascitur ex eius filia Danaë Perseus. quod anno eius secundo, Periodi Iulianæ 3371, ante Christum 1343 consentaneè ponitur. Idem periculis perfunctus istis, quæ ex fabulis sunt notissima, circa annum ætatis, vt est coniectura, quintum & vicesimum, cum copiis profectus in orientem, ea gessit apud Cepheum, quæ Poëtarum celebrata sunt ver-

sibus: atque Andromedam coniugem habuit. Ea est σφαγία Persei, quam ex antiquis Chronologis Clemens Alexandrinus annis ante Troianam cladem quatuor & triginta posuit, errore manifesto: quem paucis antè paginis altera ab eodem instituta temporum putatio refellit. Enimuerò cùm Acrisius à Perseo nepote per imprudentiam occisus esse dicatur; obierit autem † Acrisius exactis in regno annis 31, circa annum ab orbe condito 2671, vel 2672, eodem quoque Perseus in Græcia fuerit oportet vna cum Andromeda coniuge: atque adeo quinque circiter, aut sex annis anteà illam ipsam liberarit. Etenim Acrisio regnante probabilius est, quàm priuato, natum esse Perseum: neque tricesimum ætatis annum excessisse cùm Acrisium occidit. † Quo interfecto, Argis habitare non sustinens, cum Megapenthe Prœti filio, patruele suo permutauit imperium, ac Tirynthe, quam obtigisse Prœto suprà docuimus, regnum constituit. quod Mycenas vrbem à se conditam posteà transtulit. Megapenthes verò cùm Argis aliquot regnasset annis, locum Talao dedit; vt superiùs attigimus.

A 3184 P.I. ad 3701.

Clemen-tis error Strom. 1.

† Euseb. Chron.

† Pausan. Corinth. p. 58.

Perseus itaque circiter anno mundi 2672 Periodi Iulianæ 3402 regnare est orsus, primùm apud Tirynthem; deinde Mycenis. Qui præter Persen apud Cepheum socerum relictum, à quo Persæ nominati, filios ex Andromeda Mycenis genuit sex, Alcæum, Sthenelum, Helam, Mestorem, Electryo-

Persei filij.

A 3184. nem, & filiam Gorgophonem, quam Perie-
P.I.ad ri Æoli filio, Hellenis nepoti nupsisse paul-
3701. lo antè significaui.

Alcæo, & Hipponome Menœcei filia natus est Amphitruo & Anaxo filia. Ex Mestore, & Lysidice filia Pelopis Hippothoë genita est. cuius ex Neptuno filius extitit Taphius; qui Taphum coluit vrbem Cephalleniæ, populúmque Teleboas vocauit. Taphij filius Pterelas fuit, quem Neptunus immortalitate donauit.

Electryo ex Alcæi filia Anaxone Alcmenam suscepit, vnà cum maribus 9, & spurium ex Midea Licymnium. Sthenelus ex Nicippe Pelopis filia Eurystheum genuit; cui in seruitutem est addictus Hercules.

Inter initium regni Persei, & Stheneli anni sunt 58. Nam Sthenelus circa annum mundi 2730 iniit. Quo toto interuallo non videtur superstes fuisse Perseus, si Apollodoro credimus. Hic enim Mycenis cum Taphio regnasse Electryonē ait. Pausanias autem in Corinthiacis, Mideæ. Potuit idem & Mycenis, & Mideæ regnare. Nam Midea, & Tiryns Micenis contributæ sunt. Proinde in Mycenæorum regum serie numerandi videntur Electryo, & Taphius Persei filij, atque ante Sthenelum locandi: nisi eodem tempore plures simul regnasse velimus. quod tunc erat vsitatum; cùm & oppidorum domini reges appellarentur. Sanè Taphius cum Electryone pariter sceptrum tenuit. cuius filij paterni regni portionem ab Electryone reposcentes, orto iurgio, hu-

ius liberos interficiunt. quos vt vlcisce- A 3184
retur Electryo, Alcmenam filiam Am- P.I.ad
phitruoni paciscitur, ea lege, vt non eam 3701.
antè contingeret, quàm ab expeditione re-
diisset, quam contra Teleboas parabat.
Sed cùm Electryonem imprudens occidisset
Amphitruo, pulsus à Sthenelo cum
Alcmena Thebas ad Creontem profugit; à
quo expiatus, contra Teleboas rem ex sententia
gessit. Per idem tempus genitum *Hercu-*
Herculem ferunt; quod circa annum Pe- *lis ortus.*
riodi Iulianæ 3425, mundi 2695, ante Christum
1289 incidit. Quæ cùm ita sint, apparet
Mycenæorum regum catalogum haud
satis ex fide ab Eusebio esse redditum. Nam *Euse-*
Perseo mortuo Electryo ante Sthenelum *bius no-*
regnauit. neque Perseus annos 58 Mycenis *tatur.*
præfuit, vt ex illius, & Pausaniæ descriptione
olim statuimus.

Persei posteritate in Eurystheo deficiente, *Pelopi-*
Mycenis regnarunt Pelopidæ à Pelope *dæ.*
filio Tantali Phrygiæ regis oriundi; à quo
Peloponnesus nomen est sortita. Ex quo
coniectari possit aliquis, toti illum Peloponneso
dominatum fuisse. Sed non est
ita. nam in Pisæa regnauit; & fortitudine,
ac solertia plerosque peninsulæ illius incolas
adiunxit sibi, vt testatur [a] Diodorus. Hic a Diod.l.4
è Phrygia traiecit in Græciam; & Hippo- p.192.
damiam Oenomai filiam fraudis potiùs,
quàm celeritatis in cursus certamine præmium
abstulit. quod sub annum Periodi
Iulianæ 3390, mundi 2660 incidit, extre- b Hyg.F.
mo Iudicis Aodis tempore. [b] Huius filij 81. & seq.

A 3184 P. I. ad 3701. Atreus & Thyestes parricidialibus inter se odiis, & incestis stupris clarum sibi nomen apud posteros fecere. Thyestes vxorem fratris Aëropem polluit. Atreus vicissim epulandos illi filios suos dedit. Pòst Thyestes Pelopiæ filiæ imprudẽs vitium obtulit. vnde natus est Ægisthus: qui Atrei filium Agamemnonem occidit. Hunc tamen A-*Agamẽnon.* pollodorus Plisthene Atrei filio satum, vt & Menelaum, asserit; idque authore Hesiodo confirmat Eustathius ad primum Iliados, in hæc verba,

Ατρείδης τε ἄναξ ἀνδρῶν.

Igitur Mycenæorum regnum à Perseidis ad Pelopidas translatum, eo tempore desitum est, quo Heraclidæ Peloponneso potiti sunt. de quo pòst agetur. Nam Pelopidæ cum Persei stirpe affinitate iuncti sunt: siquidem ex Nicippe Pelopis filia Sthenelus Eurystheum suscepit; vt antea dictum est.

De alia duplici Inachidarum stirpe, Agenoridarum, & Pelasgorum, déque Cadmi progenie.

CAP. IX.

HACTENVS Belidarum, siue Danaidarum, è quibus Perseidæ fuerunt, genus descripsimus. Nunc Inachidarum stirps altera, quæ ab Agenore propagata est,

perstringenda paucis videtur. Est enim ad res antiquioris Græciæ cognoscendas non inutilis hic labor. A 3184 P. I. ad 3701.

Agenor ex Telephassa filiam Europam; mares autem tres, Phœnicem, Cadmum, & Cilicem genuit. vt Apollodorus libro 3 prodidit. Sed idem in Phœnicia, quæ est Asiæ regio, liberos istos ab Agenore susceptos indicat in 2 libro. in 3 verò, cùm in Europam venisset. cui & consentaneè subiecit, Phœnicem ad quærendam sororem cum Cadmo fratre missum, ea non inuenta, in Phœniciam abiisse: quasi inde eum pater non miserit. Igitur cùm Europam rapuisset Iuppiter, Agenor tres ad illam inquirendam filios destinat, quibus cum profecta est Telephassa mater. Exinde Phœnix Phœniciam occupat; Cilix Ciliciam. Cadmus, Telephassa matre vita functa, venit in Græciam, ac Thebas condidit, vrbem patriæ, vt apparet, cognominem. Nam Ægyptiis Thebis oriundus Agenor videtur. Scribit apud Photium †Conon, Europam Phœnicis fuisse filiam. (quod & Apollodorus refert) Cadmum verò, qui apud Phœnicas auctoritatis erat maximæ, ab eorum rege missum in Europam, nouas vt ibi sedes constitueret; simulasse quærẽdæ sororis se gratia profectum. ac demum Thebas in Bœotia condidisse, de Ægyptiarum nomine sũpto vocabulo; quòd Phœnices, qui tùm Asiæ partem maximam obtinebant, sedem imperij Thebis in Ægypto collocarant. Ex eo manasse fabulam, Cadmum ad Europam

Agenor. Vid: Par. 2, lib. 2. c. 9

Cadmus.

† Conon lib. 32, & 37

A 3184 sororem quærendam nauigasse, qui ad occupandum in Europa domicilium venisset. Hæc Conon.[a] Scholiastes Pindari scribit Agenorem in Phœnicia regnasse. Vtcunque res habet; potest aduentus in Græciam Cadmi, conditúsque Thebarum imputari primis Iudicum Hebræorum temporibus.

P. I. ad 3701.

a Nemeac. 10

Cadmi posteritas. *Bacchi ætas.*

Cadmi ex Harmonia filiæ recensentur, Autonoë, Ino, Semele, Agaue: filius Polydorus. Autonoë Aristæo nupsit; Ino Athamanti; Agaue Echioni. Semele Bacchum peperit. Cuius ortus competit in annum circiter Iulianæ Periodi 3360, mundi 2630, Aode Hebræorum Iudice. Eusebius verò confert in annum Abraami 628, qui est Periodi Iulianæ 3325. Sed nondum erat nata Semele. Ita Phryxi cum Helle sorore fuga per idem tempus accidere potuit.[b] quos ambos Nephele Athamanti peperit. Hic verò cùm Inonem deinde sibi connubio iunxisset, huius artibus Phrixus & Helle neci à patre destinati in Colchos fugere coguntur. quo in itinere Helle in mare decidens huic de suo nomen reliquit: Phrixus quô intenderat peruenit, ac thesauros, quos secum exportarat, Æetæ regi Colchorum reliquit. Aurei velleris arietem hunc fuisse, eóque peruectũ in Colchidem Phryxum, ac prædiuitem hanc pellem ibi asseruatam esse, carminum licentia Poetæ finxerunt. Polydorus Thebis regnauit; & ex Nycteide Nyctei filia Labdacum genuit. Qui post Pentheum

b Apoll. 1. Hyg. fab. 3.

moriens Laium filium anniculum reliquit. A 3184
Ideò Lycus Nyctei frater, (ambo isti ex P. I. ad
Eubœa venerant) regnum occupat. Ny- 3701.
cteo filia erat Antiopa, quæ de Ioue grauida, patris iram metuens, Sicyonem fugit ad Epopeum, eique nubit. Nycteus moriens Lyco fratri mandat vt Epopeum vlciscatur. Quem cùm, capta Sicyone, occidisset, & Antiopam abduceret; ea in itinere geminos enixa est, Zethum & Amphionem, apud Eleutheras Bœotiæ: vbi à bubulco sublati, educatíque sunt. Interim Antiopa malè ab Lyco, eiúsque coniuge Dirce habita, clam euadens, à filiis iam adultis agnita est. qui occiso Lyco, ac Dirce ad tauri indomiti caudam alligata, necatáque, Thebis potiuntur. Laius ab iis pulsus in Peloponnesum abiit, & Zethus Theben; Amphion Niobem duxit Tantali filiam. Quibus omnibus extinctis, Laius in regnum restitutus est, & Iocastam coniugem asciscit Menœcei filiam; è qua natus est Oedipus. cuius incestas cum matre nuptias, ac filiorum cædes mutuas Poëtæ omnes, ac theatra omnia personant. De Thebarum expugnatione paulo pòst, reliquorum tempora, constituto anno aduentus in Græciam, prudenter æstimanda sunt. Hæc Apollodorus lib.3.

Postremò ex Europa & Asterio Cretensium Rege, vt scribit [a] Eusebius. vt Apollodorus, ex Ioue; Minos, Radamanthus, & Sapedon orti sunt. Minoïs porrò duos

[a] Euseb. Chron.

A 3184 fuisse auctor est [a] Diodorus; alterum Euro-
P. I. ad pæ filium; alterum nepotem.
3701. Tertium ab Inacho Poëtarum, & histori-
a Diod. 4 corum prædicāt literæ, Pelasgicum genus.
pag. 183 Nam Pelasgus Ioue & Niobe Phoronei fi-
Inachi- lia, Inachi nepte natus dicitur. [b] Pelasgi
darum Lycaon filius 50 liberos habuit, qui omnes
stirps Nyctimo excepto interfecti feruntur. [c] Ha-
tertia buit & Callistonem filiam Lycaon, è qua
b Dion. natus est Arcas. Huius filij Elatus & Aphi-
Halic. lib. das. Hic Aleum, & Sthenobœam genuit
1 Apol- Prœti coniugem. Aleo nati sunt Cepheus,
lod. 2. & 3 & Lycurgus, & Auge amborum soror. quæ
c Hæc A- ex Theuthrante Telephum Mysiæ Regem
pollod. peperit. Lycurgi filij memorantur, Ancæus,
lib. 3 Epochus, Amphidamas, & Idæus. Amphi-
damantis Melanion, qui Atalantam Iasi, seu Schœnei filiam duxit, Parthenopæi vnius è 7, qui ad Thebas occubuerunt, ducibus, matrem.

Strabo l. 5 p. 153 Dion. Halic. l. 1. p. 14. Ergo Pelasgi Arcades fuisse videntur: qui Peloponneso pulsi, in Hæmoniam, quæ Thessalia est dicta postea, migrarunt, ducibus Achæo, Phthio, & Pelasgo. Vnde sexta ætate à Curetibus, & Lelegibus, qui deinde Ætoli, ac Locri nominati sunt, eiecti, pars in Cretam abierunt; pars Cycladas insulas; alij Hestiotidem ad Olympi & Ossæ radices, alij Bœotiam, Phocidem, & Eubœam; Asiam & Hellesponti oram, ac Lesbum tenuerunt alij. Complures in Saturniam, quæ est Italia, transmiserunt; séque Aboriginibus adiunxerunt. Hęc Dionysius. quibus & Strabo consentit.

De

A 3184 P. I. ad 3701.

De Hercule, Iasone, Argonautarum expeditione, Minoë, Theseo, Oedipo, eiúsque filiis, ac Thebano bello.

CAP. X.

HOc temporis spatio, quod Hebræorum exitum ab Ægypto deinceps est secutum, insignia illa carminibus Poëtarum nomina, & fabulosi Græciæ Heroës extiterunt. quorum alij maiorum in Deorum gentem adscripti sunt: alij inter minores, ac semideos habiti. Horum plerosque sparsim, vt se occasio dabat, attigimus. Nunc illustriores quosdam referemus; ac primum omnium Herculem. quod nomen non vni tributum esse constat. [a] Tres à Diodoro commemorantur: quorum vnus omnium antiquissimus fuit Ægyptius; qui cum armis terrarum orbem peragrauit. Secundus Cretensis, qui ex Idæis Dactylis fuit, ac ludos Olympicos instituit. Postremus paullo ante Troianum bellum natus ex Alcmena; qui Eurysthei imperio paruit. Hos tamen in vnum conflari vulgò idem Diodorus asserit. [b] Cicero sex enumerat: quorum vltimus idem ille est Alcmena genitus. de quo nos hîc agimus. Alcmenæ pater fuit Electryo, Persei & Andromedæ filius: mater, vt Apollodorus censet, Anaxo

Vide Par. 2 lib. 2 c. 9

a Diod. fine lib. 3

Hercules plures.

b Cic. 3 de Nat. Deor.

Herculis postremi gesta.

A 3184 P. I. ad 3701. a lib.4, p. 151. Alcæi filia. vt autem [a] Diodorus ait, Eurymeda, vel Eurydice Pelopis. Illa cùm Amphitruoni nupsisset patrueli suo, (hic enim Alcæo natus est Electryonis fratre, Persei filio) Herculem de Ioue peperit. cuius ætas circa Gedeonis præfecturam conuenit. Nam Eurystheus anno Periodi Iulianæ 3468, Gedeonis nono regnare cœpit, ante Christum 1246. Natus apud Tirynthem Hercules, Thebas cum Amphitruone translatus est. [b] quam vrbem, vt primùm adoleuit, ab Ergini Minyarum regis dominatu in libertatem asseruit; & Orchomenum Bœotiæ oppidum, quæ regni illius sedes erat, euertit. Ob id Creon Thebarum rex filiam ei Megaram coniugem dedit. Inde Eurystheo in seruitutem deditus varia obiit certamina. [c] Cum Iasone quoque inter Argonautas nauigauit in Colchos; & [d] cum Amazonibus, earúmque regina Hippolyta ad Themiscyram vrbem acie congressus, eas deuicit. [e] Troiam inde rediens expugnasse, ac cæso Laomedonte, Priamo regnum dedisse fertur. Idem in Hispaniam, Italiámque penetrauit annis ante vltimam Troiæ vastitatem circiter 55, vt mox explicabitur. [f] Olympicis verò celebratis in Græcia ludis, in desperatum morbum incidens, viuus se ardentem iniecit in rogum. quorum omnium certum tempus ex Argonautarum expeditione potest coniici. de qua ideo paucis hîc dici conuenit.

Herculis gesta.

b Diod. 4, p. 152.

c Diod. 4, p. 185. Hyg. Fab. 14, & 89. Apoll. 1.

d Diod. 4, p. 156. Apoll. 2.

e Diod. 4, p. 165. Apoll. 2, Hyg. 89.

f Diod. 4, p. 170. Euseb. Chro.

g Apoll. 1. [g] Critheus Æoli filius, Hellenis ne-

pos, Deucalionis pronepos, ex Tyrone Salmonei filia Æsonem genuit Iasonis patrem, & ex eâdem à Neptuno vitiata Pelias est ortus. Hîc, mortuo Critheo, Thessaliæ regnum inuasit, fratre pulso Æsone: cuius filium viribus, & ætate florentem Iasonem veritus, eum in Colchos ad aureum vellus reportandum nauigare iussit; hoc est ad repetendos thesauros, quos Phrixus fugiens apud illos deposuerat. Eius expeditionis fama vulgata per Græciam, quæ tum viris fortibus abundabat, complures ex iis in societatem gloriosi laboris exciuit: quorum variè prodita sunt nomina. [a] Primarij fuisse perhibentur, Hercules Alcmenæ filius; Orpheus Oeagro, & Calliopa genitus, musicæ, ac poëticæ artibus illustris; Castor, & Pollux; Peleus Achillis pater; Telamon, Theseus, Pirithous, & cæteri. Hi duce Iasone, maiore, quàm visa erat hactenus, fabricata naue, quæ Argo ab celeritate dicta est, ad Troadem appulerunt: vbi Hesionem Laomedontis filiam, ceto interfecto, cui erat exposita, liberauit Hercules; eámque sibi ex pacto concessam, cum equis pernicibus apud patrem reliquit, dum ab expeditione rediens cuncta reciperet. Iason vt in Colchidem venit, conciliata sibi Medea regis Æetæ filia, voti compos est factus; eámque connubio sibi iunctam cum aureo vellere peruexit in Thessaliam. Hercules ab Laomedonte præmium ex pacto repetens,

A 3184. P. I. ad 3701. *Argonautarum expeditio.*

a Vide Hyg. Fab. 14. Apoll. 1. Apollon. Rhod. Val. Flac. Orph. &c.

b Diod. 4. Hyg. &c.

A 3184 ac periurio eius illusus, Troiam expugnat:
P. I. ad Laomedontem interficit; filium eius Pria-
3701. mum regem constituit. Quadragesimo id anno gestum esse, priusquã Græci Troiam funditus euerterent, Iliados paruæ testis
vide Par. est scriptor. Quare Argonautarum nauiga-
2.lib.2.c.9 tio, si vera ista sunt, in annum cadet Periodi Iulianæ 3489, qui ante Christianam epocham numeratur 1226. Paulo hæc aliter à Darete Phrygio narrantur: Argonautas à Laomedonte Troianis litoribus exclusos, mox vt reuersi sunt in Græciam, comparata classe, duce Hercule, in Troadem profectos, oppidum Ilion cepisse, ac Laomedõtem cum filiis omnibus occidisse, vno excepto, qui tum fortè aberat, Priamo: Telamoni Hesionem in virtutis cessisse præmium. Quam cùm Priamus per legatos incassum reposceret, Alexandrum filium suũ cum classe misit in Græciam: à quo abducta Menelai vxor Helena belli ingentis occasionem attulit. Hæc Dares Phrygius.

a Diod 4, pag. 178 [a] Argonautæ, postquam in patriam rediere, solemne ludicrum magno apparatu in honorem Iouis instituerunt facere, eiúsque curationem Herculi permiserunt; qui in Elide Peloponnesi prouincia ad Alpheum amnem ludos instaurauit Olympicos: tametsi auctorem illorum Atreum
b Velle.1. facit [b] Velleius, per eósque generis omnis certaminum victorem fuisse dicit Herculem. Sed fieri potest, vt non semel, & ab ambobus, breui interiecto spatio, celebrati sint. Mors Herculis haud longe ante

tentatam ab illius posteris Peloponnesum, & Eurysthei necem accidit, quæ sub annum cadit ante cladem Troianam vicesimum, vt postea demonstrabitur. A 3184 P. I. ad 3701.

Interim Iason Corinthi degens apud Creontem regem, Glaucem eius filiam, Medea repudiata, coniugem duxit: [a] cùm iam annos cum illa vixisset decem. quam iniuriam barbara mulier in Creontis familiam, & genitos ex Iasone filios suos vlta, Thebas ad Herculem confugit; ac post longos errores in patriam longo interuallo rediit. Iason magna ob perfidiam inuidia collecta, rerum omnium inops sibi vitam eripuit. Vnus ex Iasonis, ac Medeæ liberis necem euasit [c] Thessalus: qui Iolcum postea Iasonis patriam petens, paterno sibi iure debitum adiit regnum, ab eóque Thessalia nomen accepit: quamuis id alteri cuidam nominis eiusdem [d] Velleius assignat.

a Diod. p. 179. Apoll. 1. b Diod. ibid. c Diod. p. 180 d Velle. 1

[e] Sub idem tempus Minos in Creta regnabat Minois alterius nepos, quem Iouis filium ex Europa fuisse memorant. Huius filium Androgeon Ægeus Thesei pater in Attica per sicarios occiderat. Ob eam caussam Atheniensibus Minos intulit bellum. tùm eodem tempore fame, ac siccitate per Atticam, Græciámque reliquam diuinitus immissa, principes ciuitatum Delphos deliberatum miserunt, quodnam iis malis remedium caperent. [f] His consulentibus oraculum editum est, vt Æacum Iouis, & Æginæ filium pro com-

e Diod. 4. p. 183. Plu. Thes. Apoll. 3. Hyg. 41 *Minos.* f Diod.

A 3184. P.I.ad 3701. muni Græcia deprecatorem adhiberent. Æacus votis ritè susceptis, omnium, præterquam Atheniensium, ægris fertilitatem reddidit. His verò rursus adeuntibus Pythia respondit; non priùs mali finem eos habituros, quàm de nece Androgei ex Minois arbitrio satisfacerent. Huius itaque decreto septimo quoque anno septenos mares, ac totidem puellas in Cretam mittere iubentur. † Eò cùm Theseus siue sponte sua, siue ex sorte venisset Ægei filius, Ariadnæ, quæ eius amore capta erat, opera Minotauro superato, quem Minois ducem fuisse referunt vocabulo Taurum; periculo se, Athenas seruitute in perpetuum liberas fecit. Id paullo ante mortem Ægei, & initium regni Thesei incidit. Nam cùm nauem è Creta Thesei nigris velis Atticum in portum tendere, non albis, vt inter eos conuenerat, Ægeus è littore conspiceret, sese in mare præcipitasse dicitur. [a] Theseus porro siue annis ante Troianum excidium septem, & quadraginta; siue paullo pluribus regnare cœpit. [b] Postea Minos Dædalum ingeniosissimum artificem, qui è Creta in Siciliam ad Cocalum regem aufugerat, armis repetens, ab eodem Cocalo in balneo suffocatus est. Theseus æmulatione Herculis rebus maximis confectis tota Græcia celebre nomen est adeptus.

† Hyg. Fab. 41, & 42.

a Clem. Alex. 1. Strom.

b Diod. 4, p. 104. Hyg. 43.

Theseus Vide par. 2, l. 2, c. 9.

c Plut. Thes. Diod. 4 p. 163.

[c] Inter alia porro Amazonum copias,

quæ ex Ponto classe in Atticam peruenerant, collatis signis cecidit Boedromione mense; qui ob illius victoriæ memoriam id deinceps nomen accepit. Herculis deinde posteros ab Eurystheo rege armis appetitos egregia fidei commendatione, Athenienfium suorum præsidio tutatus est: [a] Postremò cum decennem Helenam [b] quinque & viginti ante Troianam cladem annis rapuisset, [c] magnúmque ab Tyndaridis bellum in se prouocasset, Menesthei factione pulsus Athenis in Scyrum insulam concessit, ibíque ex mœrore obiit, non sine ingratæ patriæ detestatione: [d] quam per pagos diuisam, sub regni sui primordium vnum in corpus ciuitatis contraxerat.

A 3184 P. I. ad 3701.

a Diod. 4, p. 185.

b Vetus Chronol. apud Cle. Alex. l. r.

c Plut.

d Arund. marm.

[e] Triste ante hoc tempus Thebis editum est spectaculum. Oedipus Laio patre per imprudentiam occiso, Iocastæ matris nuptias in præmium interfectæ à se Sphingis adierat. quo ex coniugio nati sunt Etheocles, & Polynices. Re comperta, Oedipus effossis sibi oculis voluntarias pœnas luit. Eius filij inter se ita pacti sunt, vt alternis annis regnarent. Etheocles anno suo perfunctus Polynici fratri cedere noluit. qui Argos ad Adrastum se recipiens gener illius est factus. Hinc, [f] Theseo adhuc superstite, motum est aduersus Thebanos vehemens bellũ; Polynice contra fratrem Etheoclem Adrasti, & aliorũ principũ arma concitante.

e Diod. 4, p. 185, Hyg. 67, & seq.

Apoll. 3.

f Apoll. 3. Diod. 4, p. 185. Hyg. 68, & seq.

io A 3184
I. ad 37

De Troianorum regno, ac Troiæ excidio, Æneæ in Italiam profectione, Iouis & Saturni ætate.

CAP. XI.

ANNO, postquam ex Ægypto profecti sunt Israëlitæ, fere quinquagesimo, paullo ante mortem Iosue, [a] Troianum regnum in Asia fundatum est, auctore Dardano. quanquam primus in Troade regnasse Teucer dicitur, Scamandri & Idææ nymphæ filius, à quo Teucrorum populis illis inditum est nomen. Iouis porro, & Electræ Atlantidis filij extitêre duo Dardanus, & Iasion, siue Iasius, qui ambo primùm in Italia regnarunt, [a] ac Tusciæ vrbe Corytho. etsi [b] aliis placet non ex Italia, sed Arcadia duci illorum originem. Igitur patriis ambo relictis sedibus, in Samothraciam venerunt.

Par 2 lib 2 c 10
a Apollod 3, Diod. 4 p. 191
a Virg. 3 Æn. & Seru.
b Varroni, & Græcis apud Ser. ib.

Vnde postea Dardanus in Troadem transmittens, ab rege Teucro humaniter exceptus est, eiúsque filiam Batieam in matrimonium accepit. [c] Sunt qui ab Dardano fratrem interfectum esse velint Iasium. [d] Apollodorus ob tentatam Cererem, fulmine ictum esse prodidit. Nec [e] desunt qui Dardanum prius in Troade

c Seru. ad 3 Æn. Auct. Troic.
d Apoll 3
e Seru. ad 3 Æn. Auct. lib. de prog. Aug

A 3184 fuisse auctor est [a] Diodorus; alterum Europæ filium; alterum nepotem.
P. I. ad 3701.

Tertium ab Inacho Poëtarum, & historicorum prædicāt literæ, Pelasgicum genus. Nam Pelasgus Ioue & Niobe Phoronei filia, Inachi nepte natus dicitur. [b] Pelasgi Lycaon filius 50 liberos habuit, qui omnes Nyctimo excepto interfecti feruntur. [c] Habuit & Callistonem filiam Lycaon, è qua natus est Arcas. Huius filij Elatus & Aphidas. Hic Aleum, & Sthenobœam genuit Prœti coniugem. Aleo nati sunt Cepheus, & Lycurgus, & Auge amborum soror. quæ ex Theuthrante Telephum Mysiæ Regem peperit. Lycurgi filij memorantur, Ancæus, Epochus, Amphidamas, & Idæus. Amphidamantis Melanion, qui Atalantam Iasi, seu Schœnei filiam duxit, Parthenopæi vnius è 7, qui ad Thebas occubuerunt, ducibus, matrem.

a Diod. 4 pag. 183. *Inachidarum stirps tertia*

b Dion. Halic. lib. 1 Apollod. 2. & 3

c Hæc Apollod. lib. 3

Ergo Pelasgi Arcades fuisse videntur: qui Peloponneso pulsi, in Hæmoniam, quæ Thessalia est dicta postea, migrarunt, ducibus Achæo, Phthio, & Pelasgo. Vnde sexta ætate à Curetibus, & Lelegibus, qui deinde Ætoli, ac Locri nominati sunt, eiecti, pars in Cretam abierunt; pars Cycladas insulas; alij Hestiotidem ad Olympi & Ossæ radices alij Bœotiam, Phocidem, & Eubœam; Asiam & Hellesponti oram, ac Lesbum tenuerunt alij. Complures in Saturniam, quæ est Italia, transmiserunt; séque Aboriginibus adiunxerunt. Hęc Dionysius. quibus & Strabo consentit.

Strabo l. 5 p. 153 Dion. Halic. l. 1. p. 14.

De

A 3184 P. I. ad 3701.

De Hercule, Iasone, Argonautarum expeditione, Minoë, Theseo, Oedipo, eiúsque filiis, ac Thebano bello.

Cap. X.

HOc temporis spatio, quod Hebræorum exitum ab Ægypto deinceps est secutum, insignia illa carminibus Poëtarum nomina, & fabulosi Græciæ Heroës extiterunt. quorum alij maiorum in Deorum gentem adscripti sunt: alij inter minores, ac semideos habiti. Horum plerosque sparsim, vt se occasio dabat, attigimus. Nunc illustriores quosdam referemus; ac primum omnium Herculem. quod nomen non vni tributum esse constat. [a] Tres à Diodoro commemorantur: quorum vnus omnium antiquissimus fuit Ægyptius; qui cum armis terrarum orbem peragrauit. Secundus Cretensis, qui ex Idæis Dactylis fuit, ac ludos Olympicos instituit. Postremus paullo ante Troianum bellum natus ex Alcmena; qui Eurysthei imperio paruit. Hos tamen in vnum conflari vulgò idem Diodorus asserit. [b] Cicero sex enumerat: quorum vltimus idem ille est Alcmena genitus. de quo nos hîc agimus. Alcmenæ pater fuit Electryo, Persei & Andromedæ filius: mater, vt Apollodorus censet, Anaxo

Vide Par. 2 lib. 2 c. 9

a Diod. fine lib. 3

Hercules plures.

b Cic. 3 de Nat. Deor.

Herculis postremi gesta.

A 3184 P. I. ad 3701. Alcæi filia. vt autem [a] Diodorus ait, Eurymeda, vel Eurydice Pelopis. Illa cùm Amphitruoni nupsisset patrueli suo, (hic enim Alcæo natus est Electryonis fratre, Persei filio) Herculem de Ioue peperit. cuius ætas circa Gedeonis præfecturam conuenit. Nam Eurystheus anno Periodi Iulianæ 3468, Gedeonis nono regnare cœpit, ante Christum 1246. Natus apud Tirynthem Hercules, Thebas cum Amphitruone translatus est. [b] quam vrbem, vt primùm adoleuit, ab Ergini Minyarum regis dominatu in libertatem asseruit; & Orchomenum Bœotiæ oppidum, quæ regni illius sedes erat, euertit. Ob id Creon Thebarum rex filiam ei Megaram coniugem dedit. Inde Eurystheo in seruitutem deditus varia obiit certamina. [c] Cum Iasone quoque inter Argonautas nauigauit in Colchos; & [d] cum Amazonibus, earúmque regina Hippolyta ad Themiscyram vrbem acie congressus, eas deuicit. [e] Troiam inde rediens expugnasse, ac cæso Laomedonte, Priamo regnum dedisse fertur. Idem in Hispaniam, Italiámque penetrauit annis ante vltimam Troiæ vastitatem circiter 55, vt mox explicabitur. [f] Olympicis verò celebratis in Græcia ludis, in desperatum morbum incidens, viuus se ardentem iniecit in rogum. quorum omnium certum tempus ex Argonautarum expeditione potest coniici. de qua ideo paucis hîc dici conuenit.

[g] Critheus Æoli filius, Hellenis ne-

a lib. 4. p. 151.

Herculis gesta.

b Diod. 4. p. 152.

c Diod. 4. p. 185. Hyg. Fab. 14, & 89. Apoll. 1.

d Diod. 4. p. 156. Apoll. 2.

e Diod. 4. p. 165. Apoll. 2. Hyg. 89.

f Diod. 4. p. 170. Euseb. Chro.

g Apoll. 1.

pos, Deucalionis pronepos, ex Tyrone Salmonei filia Æsonem genuit Iasonis patrem, & ex eâdem à Neptuno vitiata Pelias est ortus. Hîc, mortuo Critheo, Thessaliæ regnum inuasit, fratre pulso Æsone: cuius filium viribus, & ætate florentem Iasonem veritus, eum in Colchos ad aureum vellus reportandum nauigare iussit; hoc est ad repetendos thesauros, quos Phrixus fugiens apud illos deposuerat. Eius expeditionis fama vulgata per Græciam, quæ tum viris fortibus abundabat, complures ex iis in societatem gloriosi laboris exciuit: quorum variè prodita sunt nomina. [a] Primarij fuisse perhibentur, Hercules Alcmenæ filius; Orpheus Oeagro, & Calliopa genitus, musicæ, ac poëticæ artibus illustris; Castor, & Pollux; Peleus Achillis pater; Telamon, Theseus, Pirithous, & cæteri. Hi duce Iasone, maiore, quàm visa erat hactenus, fabricata naue, quæ Argo ab celeritate dicta est, ad Troadem appulerunt: [b] vbi Hesionem Laomedontis filiam, ceto interfecto, cui erat exposita, liberauit Hercules; eámque sibi ex pacto concessam, cum equis pernicibus apud patrem reliquit, dum ab expeditione rediens cuncta reciperet. Iason vt in Colchidem venit, conciliata sibi Medea regis Æetæ filia, voti compos est factus; eámque connubio sibi iunctam cum aureo vellere peruexit in Thessaliam. Hercules ab Laomedonte præmium ex pacto repetens,

A 3184 P. I. ad 3701. *Argonautarum expeditio.*

a Vide Hyg. Fab. 14. Apoll. 1. Apollon. Rhod. Val. Flac. Orph. &c.

b Diod. 4. Hyg. &c.

A 3184 ac periurio eius illusus, Troiam expugnat;
P. I. ad Laomedontem interficit; filium eius Pria-
3701. mum regem constituit. Quadragesimo id anno gestum esse, priusquã Græci Troiam funditus euerterent, Iliados paruæ testis est scriptor. Quare Argonautarum nauigatio, si vera ista sunt, in annum cadet Periodi Iulianæ 3489, qui ante Christianam epocham numeratur 1226. Paulo hæc aliter à Darete Phrygio narrantur: Argonautas à Laomedonte Troianis litoribus exclusos, mox vt reuersi sunt in Græciam, comparata classe, duce Hercule, in Troadem profectos, oppidum Ilion cepisse, ac Laomedõtem cum filiis omnibus occidisse, vno excepto, qui tum fortè aberat, Priamo: Telamoni Hesionem in virtutis cessisse præmium. Quam cùm Priamus per legatos incassum reposceret, Alexandrum filium suũ cum classe misit in Græciam: à quo abducta Menelai vxor Helena belli ingentis occasionem attulit. Hæc Dares Phrygius.

Vide Par. 2. lib. 2. c. 9

[a] Argonautæ, postquam in patriam rediere, solemne ludicrum magno apparatu in honorem Iouis instituerunt facere, eiúsque curationem Herculi permiserunt; qui in Elide Peloponnesi prouincia ad Alpheum amnem ludos instaurauit Olympicos: tametsi auctorem illorum Atreum facit [b] Velleius, per eósque generis omnis certaminum victorem fuisse dicit Herculem. Sed fieri potest, vt non semel, & ab ambobus, breui interiecto spatio, celebrati sint. Mors Herculis haud longe ante

a Diod 4, pag. 178

b Velle. 1.

tentatam ab illius posteris Peloponne- A 3184. sum, & Eurysthei necem accidit, quæ P.I.ad sub annum cadit ante cladem Troianam 3701. vicesimum, vt postea demonstrabitur.

Interim Iason Corinthi degens apud a Diod.p. 179. A- poll.1. Creontem regem, Glaucem eius filiam, Medea repudiata, coniugem duxit: [a] cùm b Diod. ibid. iam annos cum illa vixisset decem. quam iniuriam barbara mulier in Creontis familiam, & genitos ex Iasone filios suos vlta, Thebas ad Herculem confugit; ac post longos errores in patriam longo interuallo rediit. [b] Iason magna ob perfidiam inuidia collecta, rerum omnium inops sibi vitam eripuit. Vnus ex Iasonis, ac Medeæ liberis necem euasit [c] Thessalus: qui Iolcum postea Iasonis patriam c Diod. p.180 petens, paterno sibi iure debitum adiit regnum, ab eóque Thessalia nomen accepit: quamuis id alteri cuidam nominis eiusdem [d] Velleius assignat. d Velle. 1

[e] Sub idem tempus Minos in Creta regnabat Minois alterius nepos, quem Iouis filium ex Europa fuisse memorant. e Diod. 4. p.183. Plu. Thes. Apoll. 3. Hyg. 41 Huius filium Androgeon Ægeus Thesei pater in Attica per sicarios occiderat. *Minos.* Ob eam caussam Atheniensibus Minos intulit bellum. tùm eodem tempore fame, ac siccitate per Atticam, Græciámque reliquam diuinitus immissa, principes ciuitatum Delphos deliberatum miserunt, quodnam iis malis remedium caperent. [f] His f Diod. consulentibus oraculum editum est, vt Æacum Iouis, & Æginæ filium pro com-

A 3184. P.I.ad 3701. muni Græcia deprecatorem adhiberent. Æacus votis ritè susceptis, omnium, præterquam Atheniensium, agris fertilitatem reddidit. His verò rursus adeuntibus Pythia respondit; non priùs mali finem eos habituros, quàm de nece Androgei ex Minois arbitrio satisfacerent. Huius itaque decreto septimo quoque anno septenos mares, ac totidem puellas in Cretam mittere iubentur. † Eò cùm Theseus siue sponte sua, siue ex sorte venisset Ægei filius, Ariadnæ, quæ eius amore capta erat, opera Minotauro superato, quem Minois ducem fuisse referunt vocabulo Taurum; periculo se, Athenas seruitute in perpetuum liberas fecit. Id paullo ante mortem Ægei, & initium regni Thesei incidit. Nam cùm nauem è Creta Thesei nigris velis Atticum in portum tendere, non albis, vt inter eos conuenerat, Ægeus è littore conspiceret, sese in mare præcipitasse dicitur. [a] Theseus porro siue annis ante Troianum excidium septem, & quadraginta; siue paullo pluribus regnare cœpit. [b] Postea Minos Dædalum ingeniosissimum artificem, qui è Creta in Siciliam ad Cocalum regem aufugerat, armis repetens, ab eodem Cocalo in balneo suffocatus est. Theseus æmulatione Herculis rebus maximis confectis tota Græcia celebre nomen est adeptus.

[c] Inter alia porro Amazonum copias,

† Hyg. fab. 41, & 42.

a Clem. Alex. 1. Strom.

b Diod. 4, c. 104. Hyg. 43.

Theseus Vide par. 2, l. 2, c. 9.

c Plut. Thes. Diod. 4 p. 163.

quæ ex Ponto classe in Atticam peruenerant, collatis signis cecîdit Boedromione mense; qui ob illius victoriæ memoriam id deinceps nomen accepit. Herculis deinde posteros ab Eurystheo rege armis appetitos egregia fidei commendatione, Atheniensium suorum præsidio tutatus est: [a] Postremò cum decennem Helenam [b] quinque & viginti ante Troianam cladem annis rapuisset, [c] magnúmque ab Tyndaridis bellum in se prouocasset, Menesthei factione pulsus Athenis in Scyrum insulam concessit, ibíque ex mœrore obiit, non fine ingratæ patriæ detestatione: [d] quam per pagos diuisam, sub regni sui primordium vnum in corpus ciuitatis contraxerat. A 3184 P.I. ad 3701. a Diod. 4, p. 185. b Vetus Chronol. apud Cle. Alex. l. 1. c Plut. d Arund. marm.

[e] Triste ante hoc tempus Thebis editum est spectaculum. Oedipus Laio patre per imprudentiam occiso, Iocastæ matris nuptias in præmium interfectæ à se Sphingis adierat. quo ex coniugio nati sunt Etheocles, & Polynices. Re comperta, Oedipus effossis sibi oculis voluntarias pœnas luit. Eius filij inter se ita pacti sunt, vt alternis annis regnarent. Etheocles anno suo perfunctus Polynici fratri cedere noluit. qui Argos ad Adrastum se recipiens gener illius est factus. Hinc, [f] Theseo adhuc superstite, motum est aduersus Thebanos vehemens bellũ; Polynice contra fratrem Etheoclem Adrasti, & aliorũ principũ arma concitante. e Diod. 4, p. 185, Hyg. 67, & seq. Apoll. 3. f Apoll. 3. Diod. 4, p. 185. Hyg. 68, & seq.

A 3184 P. I. ad 3701. *Septem ad Thebas ducum nomina.*

qui omnes septem numero fuisse narrantur; Adrastus, qui Argis regnabat; Tydeus Oenei Calydonij filius; Capaneus; Hippomedon; Parthenopæus Atalanta Schœnei filia genitus; Amphiaraus, qui Adrasti sororem Eriphylen habebat in matrimonio; & Polynices. Hi præter Adrastum eo bello vniuersi perierunt, cum ingenti militum strage; quorum omnium cadauera sepeliri Creon vetuit Iocastæ matris eiusdem, & coniugis Oedipi frater. [a] Sed Athenienses duce Theseo pro communi humanitate Thebanis indixere bellum; eorúmque capta vrbe, parentandi propinquis copiam fecere.

Accidit Thebanum hoc bellum, si veteri apud [b] Clementem Chronologo creditur, annis ante Troiam dirutam septem, & triginta. [c] Post annos decem, principum illorum, qui ad Thebas occubuerant, liberi; quos epigonos vocant; duce electo Amphiarai filio Alcmæone, bellum contra Thebanos capessunt; iísque acie victis, vrbem diripiunt; [d] Tiresiam abducunt, qui in itinere mortuus est: filiam eius Manto Delphos ablegant; quæ inde in Asiam est profecta. [e] Diodorus eam Daphnem nominat; quam apud Delphos hæsisse, &, vt præclara erat indole, singulari elegantia oracula scriptitasse refert, ex quibus Homerum ait haud pauca sumpsisse[f]. Thebani vrbe sua pulsi, Dorienses vicissim opidis suis eiiciunt; ac plerique Thebas postea reuersi sunt.

a Apoll. 3

b Clem. Alex. 1. Strom.

c Diod. 4. p. 187. Hyg.

d Paus. Acha. p. 208.

e Diod. 4. p. 278

f Diod. 4. 187

A 3184 P.I. ad 3701.

De Troianorum regno, ac Troiæ excidio, Æneæ in Italiam profectione, Iouis & Saturni ætate.

CAP. XI.

ANNO, postquam ex Ægypto profecti sunt Israëlitæ, fere quinquagesimo, paullo ante mortem Iosue, [a] Troianum regnum in Asia fundatum est, auctore Dardano. quanquam primus in Troade regnasse Teucer dicitur, Scamandri & Idææ nymphæ filius, à quo Teucrorum populis illis inditum est nomen. Iouis porro, & Electræ Atlantidis filij extitêre duo Dardanus, & Iasion, siue Iasius, qui ambo primùm in Italia regnarunt, [a] ac Tusciæ vrbe Corytho. etsi [b] aliis placet non ex Italia, sed Arcadia duci illorum originem. Igitur patriis ambo relictis sedibus, in Samothraciam venerunt.

Par 2 lib. 2 c 10

a Apollod. 3, Diod. 4, p. 191

a Virg. 3 Æn. & Seru.

b Varroni, & Græcis apud Ser. ib.

Vnde postea Dardanus in Troadem transmittens, ab rege Teucro humaniter exceptus est, eiúsque filiam Batieam in matrimonium accepit. [c] Sunt qui ab Dardano fratrem interfectum esse velint Iasium. [d] Apollodorus ob tentatam Cererem, fulmine ictum esse prodidit. Nec [e] desunt qui Dardanum prius in Troade

c Seru. ad 3 Æn. Auct. Troic.

d Apoll. 3

e Seru. ad 3 Æn. Auct. lib. de prog. Aug.

A 3184 regnasse, quàm Teucrum existiment: P.I.ad 3701. atque hunc è Creta venisse.[a] Teucrò mortuo Dardanus cognominem sibi vrbem condidit ad montem Idam, prope mare, populósque de se Dardanos nominauit. Huius filius Erichthonius ex Astyoche Simoentis Troëm suscepit,[b] à quo regioni Troiæ nomen impositum.[c] Troi è Callirrhoë Scamandri filia nati sunt Ilus, Assaracus, Ganymedes, & filia Cleopatra. Ganymedem Tantalus rapuit [d] Paphlagoniæ rex annis ante Troianum excidium circiter 192, [e] vt ex antiquo Chronologo Clemens Alexandrinus asserit. Paulo infra hoc tempus historiam istam summouet Eusebij Chronicon. quod & Phrygiæ, quæ tum Mæonia dicebatur, regem appellat Tantalum. [f] Hanc iniuriam Ilus armis persecutus Tantalum exuit regno. Assaraco natus est Capys; cuius Anchises filius, Æneæ pater. Ilus in campestri Troadis regione Ilium condidit, ac Laomedontem genuit: cuius filij Tithonus, & Podarces, filia Hesione. Tithonus in Orientem, & Æthiopas vsque profectus, Memnonem ibi filium suscepit.

Podarces, occiso, vt suprà meminimus, Laomedonte, regnum accepit ab Hercule, quod [g] annis quadraginta tenuisse scribitur. Complures hic liberos habuit; è quibus Alexander, qui & Paris est dictus, nauibus in Peloponnesum, ac Spartam delatus, Menelai hospitis vxorem Helenam rapuit. ob quam graue bellum ad-

a Apoll. Diod.
b Apollod.
c Apollod.
d Diod. 4. p. 191.
e Clem. Al. 1 Stro.
f Diod.
g Auct. Iliaic.

uersus Troianos Græci, toto decennio gesserunt, magno gentis vtriusque damno; & occisis amborum fortissimis ducibus. Sed Græcis, quorum erat caussa iustior, ad extremum cessit victoria; proditione Antenoris & Æneæ vrbe capta, atque direpta. Clades ista certissimè incidit in eum annum, qui est Periodi Iulianæ 3530, ante Christum 1184, sub Iaire Hebræorum Iudice. Victores domum redeuntes nihilo commodior fortuna, quàm victos excepit. Plerique tempestate iactati, aut oppressi. Agamemnon in ipso coniugis, ac Deorum penatium complexu, ab Aegistho adultero Thyestæ filio confossus est.[b] Sed huius necem vltus est postea filius eius Orestes: qui cum Electra sorore consiliorum omnium participe, Aegisthum, & Clytemnestram matrem sustulit; Diis, vt ferunt, paricidium approbantibus diuturnitate imperij pariter, & felicitate. Nam regnauit annos 70, vixit 90. & Hermionem habuit vxorem, Menelai, & Helenæ filiam; occiso apud Delphos Pyrrho Achillis filio; qui eius pactæ sibi nuptias inuaserat,[c] annis viginti post euersum Ilium.

A 3184 P.I.ad 3701.

Troianũ bellum.

a Dictys Cret. Dares Phryg. Hyg.

b Velle. l.1. Hyg. Fab. 119.

c Euseb.

Melioribus auspiciis ex illo incendio patriæ longinquas in oras euolarunt Troiani duo, Antenor, & Aeneas. quorum[d] ille per Adriaticum mare ad Venetorum appulsus litora, vrbem ibi Patauium posuit.[e] alter classe nauium duarũ & viginti peruenit in Latium, cui Latinus tũ præerat Fauni

Æneas in Italiam proficiscitur.

d Dictys l. 5. Virg. 1. Aen.

e Dares.

A 3184 P. I. ad 3701.

filius; siue, vt quibusdam videtur, Herculis.[a] Ante quem quatuor omnino fuisse reges accepimus,[b] Ianum, Saturnum, Picum, & Faunum. Iano regnante Saturnus à Ioue filio pulsus ad Italiam appulit; ibique exceptus hospitio, haud procul Ianiculo arcem condidit, quam de suo nomine Saturniam vocauit. Quatuor iis regibus annos 150 tribuit Eusebij Chronicon. Ex quo videtur initium Iani in annum conuenire, qui ante Christum fuit 1330.[c] indidémque constat quanta sit vetustas gentilium Deorum. Nam cùm Iano, vt dixi, regnante Saturnus vixerit, post annum Periodi Iulianæ 3384, qui est ante Christum 1330: non multo antè nasci Iupiter potuit; adeóque sub Aod Israëlitarum Iudice, ante tria circiter ab hac ætate nostra annorum millia: circa quod tempus ætas aurea fuit, Poëtarum commendata fabulis. Picum Saturno genitum fuisse[d] Virgilius, &[e] Ouidius affirmant. Fauno verò regnante[f] annis ante Troiæ excidium sexaginta Euander ex Arcadia nauigauit in Italiam; & Pallantium extruxit, vbi Roma est postea condita. Ante hunc Pelasgi è Thessalia in Epirum, & Dodonam primò; tum indè in eandem Italiam profecti, cum Aboriginibus, qui ex Arcadia eô pridem appulerant, sese coniunxerunt. à quibus eiecti Siculi sub annum vel 60, vt Philisto placuit: vel 90, hoc est γενεὰς tres, vt Hellanicus scripserat, in Trina-

Iouis ætas, & Saturni

a Euseb. Chron. lib. de Orig. Rom.

b Halicar. Vide Par 2 lib. 2. c. 10

c Vide 1 act, fine lib. 1

d Aen. 7

e 14 Met.

f Dion. Halic. 1

etiam, siue Sicaniam traiecerunt; quæ ab illis Siciliæ vocabulum traxit. Quinque post Euandrum annis; ante Troianam cladem quinque, & quinquaginta, Hercules cum Græcorum manu ad eãdem appulsus oram ab Euandro comiter exceptus est. A 3184. P.I. ad 3701. *Herculis aduentus in Italiam.*

[a] Demum Latino rege, & anno eius 35, Æneas anno à calamitate Troiæ tertio, in Laurentem adductus agrum, pacem cum Latino, affinitatémque iunxit; filia eius in matrimonium accepta Lauinia, à qua conditum à se oppidum appellauit Lauinium. Turnus deinde Rutulorum rex Latinum simul & Æneam bello petiit, iratus vtrique, quod prius pactam sibi Lauiniam ille aduenæ, quàm indigenæ, dare maluisset. Victi acie Rutuli; Turnus, & Latinus occisi quarto anno post Troiam erutam. Ita solus Æneas rerum triennio potitus est. cui in prælio, quod Rutuli ac Mezentius Tyrrhenorum rex cum eo gesserunt, interempto successit Ascanius. Is hostibus fusis, pacéque cum Mezentio facta, tricesimo post conditum Lauinium anno, Albam longam extruxit. Qua in vrbe 14 post Ascanium reges imperarunt ad Romulum vsque, Romæque primordium.

a Dion. Hal. 1. Liu. 1. Aliter Conon apud Phot. cod. 186, lib. 46.

Turnus.

Æneæ mors.

A 3184
P.I. ad
3701.

De Herculis posterorum expeditionibus in Peloponnesum: Melantho, & Codro Athenarum regibus: tum de Archontibus: de Æolica, & Ionica migratione, aliisque nonnullis.

CAP. XII.

a Ex Apoll. 2, Diod. l. 4, p. 181 & seq. Pauf. Corint. p. 60, & alibi passim. Euseb. 5 de Præp. p. 124.

HERCVLI [a] Alcmenæ, & Amphitruonis filio vtrumque genus è Peloponneso, ac Mycenarum regibus fuit. Ambo enim illius parentes Persei nepotes, & patrueles inuicem erant. Alcæi quippe Perseo nati filius Amphitruo: Electryonis eodem geniti Perseo filia fuit Alcmena. Amphitruo, fratre eodémque socero per imprudentiam occiso, ab Sthenelo patruo Mycenis exturbatus Thebas petiit. Hercule mortuo, Mycenarum rex Eurystheus Stheneli filius stirpem illius omnem conatus est extinguere; veritus ne, si adoleuisset, Mycenarum ad se transferret imperium. Igitur Ceyci regi, apud quem Trachine morabantur, denuntiat, vt suspectum sibi genus, nisi mallet dedere, suis finibus expelleret: hoc ni faciat, bellum expectare iubet. Hoc mandato territi Heraclidæ, cùm nemo eos Eurysthei metu recipere auderet, ad Athenienses, corúmque regem Thesеum, non, vt [b] Euripides ait, Demophoontem, se con-

b In Heracl.

ferunt. Eurystheus magnum in illos exercitum ducit. Fit deinde prælium; in quo ducibus Iolao Iphicli fratris Herculis filio, & Hyllo, quem ex Deianira idem Hercules genuerat, ac Theseo, victus Eurystheus ab Hyllo perimitur; vnáque proles eius omnis occubuit. [a] Victores Heraclidæ Peloponnesum occupant, ac breui amissa omnia recuperant. Sed ingruente peste, quod ante constitutum tempus reditum accelerassent, ab oraculo moniti sponte discedunt. Post hæc Hyllus consulto iterum Apolline responsum accipit, vti fructum tertium expectet. Id eò valebat, vt in tertiam hominum ætatem differre iuberetur. at ille tertium annum significari putans, post id tempus nouam expeditionem comparat, pérque Isthmum copias immittit; ancipiti altero falsus oraculo, quod *per humentes angustias* ducentibus victoriam pollicebatur: qua ambage mare ipsum intelligebat Pythia, quo ad easdem illas Peloponnesi fauces contenditur. Ingruentibus Heraclidis Atreus Eurysthei auunculus, [c] eiúsque successor se cum armis opposuit. Commissa pugna cadit Aristomachus vnus Heraclidarum. ac demum Hyllus hostium quemlibet ad ineundum secum singulare certamen prouocat, cum ea lege, vt vtrius partis victor esset, ea Peloponnesum obtineret; Heraclidæ porro, si vicisset hostis, non ante certum diem; (quinquagesimum annum Diodorus; [d] alij

A 3184 P. I. ad 3701.

a Apoll. 2.

b Euseb. 5. de Præp.

c Thucyd. 1.

d Thucyd. Schol. l. 1.

A 3184 P. I. ad 3701. centesimum finiunt) illius aditum repeterent. Conditione accepta pugnat Echemus Tegeatarum rex, & Hyllum interficit. Heraclidæ in Atticam reuertuntur. [a] Prima hæc irruptio annis viginti Troianum excidium antecessit.

a Schol. Thuc. ad lib. 1.

Exinde post annos à priore centum: ab Troiana clade, [b] octoginta, rursus Heraclidæ Peloponnesum aggrediuntur. Horum principes erant Aristomachi filij tres, Temenus, siue Temenes, Cresphontes, & Aristodemus. qui dum classem moliuntur ad Naupactum, Aristodemus siue [c] ictu fulminis: siue Pyladæ, [d] & Electræ filiorum, Tisameni propinquorum dolo periit: in cuius locum ambo eius filij, Procles, & Eurysthenes suffecti. Illi ducem expeditionis trioculum adhibere iussi ab oraculo, in luscum [e] quendam incidunt mulo insidentem; cui nomen Oxylus; genus ex Ætolia. Huic pacti Elidem se daturos, eius ductu hortatuque classem instruunt, ac Peloponnesum inuadunt. Eam regionem per id tempus incolebant ferè populi duo, Achæi, & Iones ab ambobus Xuthi filiis ita dicti. Achæi Argos, & Lacedæmonem habitabant, sub Pelopidarum, hoc est posterorum Agamemnonis regno, Tisameni, & Penthili; quorum pater Orestes fuerat. Iones Achaiam tenebant. [f] Heraclidæ pulsis Achæis trifariam sortes distribuunt. ex quibus Temeni Argos obtigit; Cresphonti Messenia; Aristodemi filiis Laconia. [g] Nec verò regiones istas prius armis,

b Thuc. 1. Velle. 1. Tatian. Eratosth. apud Clem. Alex. 1. Strom. c Apoll. 2. d Pauf. init. Lacon. e Apoll. 2. Pausan. Eliac. 1. f Pauf. Messen. 113. Apoll. g Pauf. Cor. p. 60.

quam iure ad se pertinere, dicebant. quippe Argos antè Persei, quàm Pelopis, tenuisse posteros. Laconicam verò, interfecto, qui eam occuparat, Hippocoonte, Tyndareo commisisse Herculem. similiter & Messeniam Nestori, quam occiso eius patre Neleo, ac fratribus omnibus armis acquisierat. A 3184 P. I. ad 3701.

[a] Oxylus Elidem, vt conuenerat, accepit: cuius è progenie Iphitus fuit, qui agones instaurauit Olympicos. Soli Arcades pristinis in sedibus hæsere; quod in asperis, ac præruptis locis degerent. Elidenses Ætolos aduenas in partem agri receperūt. [b] Phliasios inuasit Rhegnidas Phalci filius, Temeni nepos, Hippaso depulso: qui inde Samum contendit, & filium habuit Euphronem; qui Mnesarchum procreauit; è quo natus est Pythagoras.

a Pausan. Eliac. 1. p. 150. Strabo lib. 8.

b Pausan. Cor. p. 56.

Heraclidarum hæc incursio magnis per omnem Græciam populorum motibus, ac migrationibus originem præbuit: cùm vt quisque à valentiore sedibus suis eiectus fuerat, in alterum imbecilliorem incumberet: non secus ac ventis turbato mari fit, vt è longinquo concitati fluctus proximum quemque propellāt. [c] Achæi iis, quas dixi, prouinciis coacti cedere, contra Ionas in Achaiam erumpunt; iisque debellatis, & in fugam actis, in illorum immigrauêre locum, rege amisso Tisameno, qui in conflictu cecidit. [d] Iones in Atticam fugêre, vbi eos Melanthus excepit, qui cum aliis Neleidis, ac Nestoris posteris eodem

c Pausan. in Eliac. 1, & in Acha. p. 206.

d Pausan. in Acha.

A 3184 P. I. ad 3701.

Septem ad Thebas ducum nomina.

qui omnes septem numero fuisse narrantur; Adrastus, qui Argis regnabat; Tydeus Oenei Calydonij filius; Capaneus; Hippomedon; Parthenopæus Atalanta Schœnei filia genitus; Amphiaraus, qui Adrasti sororem Eriphylen habebat in matrimonio; & Polynices. Hi præter Adrastum eo bello vniuersi perierunt, cum ingenti militum strage; quorum omnium cadauera sepeliri Creon vetuit Iocastæ matris eiusdem, & coniugis Oedipi frater. [a] Sed Athenienses duce Theseo pro communi humanitate Thebanis indixere bellum; eorúmque capta vrbe, parentandi propinquis copiam fecere.

a Apoll. 3.

Accidit Thebanum hoc bellum, si veteri apud [b] Clementem Chronologo creditur, annis ante Troiam dirutam septem, & triginta. [c] Post annos decem, principum illorum, qui ad Thebas occubuerant, liberi; quos epigonos vocant; duce electo Amphiarai filio Alcmæone, bellum contra Thebanos capessunt; iísque acie victis, vrbem diripiunt; [d] Tiresiam abducunt, qui in itinere mortuus est: filiam eius Manto Delphos ablegant; quæ inde in Asiam est profecta. [e] Diodorus eam Daphnem nominat; quam apud Delphos hæsisse, &, vt præclara erat indole, singulari elegantia oracula scriptitasse refert, ex quibus Homerum ait haud pauca sumpsisse. [f] Thebani vrbe sua pulsi, Dorienses vicissim opidis suis eiiciunt; ac plerique Thebas postea reuersi sunt.

b Clem. Alex. 1. Strom.

c Diod. 4. p. 187. Hyg.

d Pausf. Acha. p. 208.

e Diod. 4. p. 278

f Diod. 4. 187

A 3184 P.I. ad 3701.

De Troianorum regno, ac Troiæ excidio, Æneæ in Italiam profectione, Iouis & Saturni ætate.

CAP. XI.

ANNO, postquam ex Ægypto profecti sunt Israëlitæ, fere quinquagesimo, paullo ante mortem Iosue,[a] Troianum regnum in Asia fundatum est, auctore Dardano. quanquam primus in Troade regnasse Teucer dicitur, Scamandri & Idææ nymphæ filius, à quo Teucrorum populis illis inditum est nomen. Iouis porro, & Electræ Atlantidis filij extitêre duo Dardanus, & Iasion, siue Iasius, qui ambo primùm in Italia regnarunt,[a] ac Tusciæ vrbe Corytho. etsi [b] aliis placet non ex Italia, sed Arcadia duci illorum originem. Igitur patriis ambo relictis sedibus, in Samothraciam venerunt.

Vnde postea Dardanus in Troadem transmittens, ab rege Teucro humaniter exceptus est, eiúsque filiam Batieam in matrimonium accepit. [c] Sunt qui ab Dardano fratrem interfectum esse velint Iasium. [d] Apollodorus ob tentatam Cererem, fulmine ictum esse prodidit. Nec [e] desunt qui Dardanum prius in Troade

Par. 2 lib. 2 c. 10
a Apollod. 3, Diod. 4, p. 191
a Virg. 3 Æn. & Seru.
b Varroni, & Græcis apud Seru. ib.
c Seru. ad 3 Æn. Auct. Troic.
d Apoll. 3
e Seru. ad 3 Æn. Auct. lib. de prog. Aug.

A 3184 P. I. ad 3701. regnasse, quàm Teucrum existiment: atque hunc è Creta venisse. [a] Teucro mortuo Dardanus cognominem sibi vrbem condidit ad montem Idam, prope mare, populósque de se Dardanos nominauit. Huius filius Erichthonius ex Astyoche Simoentis Troëm suscepit, [b] à quo regioni Troiæ nomen impositum. [c] Troi è Callirrhoë Scamandri filia nati sunt Ilus, Assaracus, Ganymedes, & filia Cleopatra. Ganymedem Tantalus rapuit [d] Paphlagoniæ rex annis ante Troianum excidium circiter 192, [e] vt ex antiquo Chronologo Clemens Alexandrinus asserit. Paulo infra hoc tempus historiam istam summouet Eusebij Chronicon. quod & Phrygiæ, quæ tum Mæonia dicebatur, regem appellat Tantalum. [f] Hanc iniuriam Ilus armis persecutus Tantalum exuit regno. Assaraco natus est Capys; cuius Anchises filius, Æneæ pater. Ilus in campestri Troadis regione Ilium condidit, ac Laomedontem genuit: cuius filij Tithonus, & Podarces, filia Hesione. Tithonus in Orientem, & Æthiopas vsque profectus, Memnonem ibi filium suscepit. Podarces, occiso, vt suprà meminimus, Laomedonte, regnum accepit ab Hercule, quod [g] annis quadraginta tenuisse scribitur. Complures hic liberos habuit; è quibus Alexander, qui & Paris est dictus, nauibus in Peloponnesum, ac Spartam delatus, Menelai hospitis vxorem Helenam rapuit. ob quam graue bellum ad-

a Apoll. Diod.
b Apollod.
c Apollod.
d Diod. 4. p. 191.
e Clem. Al. 1 Stro.
f Diod.
g Auct. 1 Iois.

uersus Troianos Græci, toto decennio A 3184
gesserunt, magno gentis vtriusque dam- P.I.ad
no; & occisis amborum fortissimis duci- 3701.
bus. Sed Græcis, quorum erat caussa iu- *Troianũ*
stior, ad extremum cessit victoria; pro- *bellum.*
ditione Antenoris & Æneæ vrbe capta, a Dictys
atque direpta. Clades ista certissimè in- Cret.Da-
cidit in eum annum, qui est Periodi Iu- res Phryg.
lianæ 3530, ante Christum 1184, sub Iai- Hyg.
re Hebræorum Iudice. Victores domum
redeuntes nihilo commodior fortuna,
quàm victos excepit. Plerique tempe-
state iactati, aut oppressi. Agamemnon
in ipso coniugis, ac Deorum penatium
complexu, ab Aegistho adultero Thye-
stæ filio confossus est. [b] Sed huius necem b Velle.
vltus est postea filius eius Orestes: qui l.1.Hyg.
cum Electra sorore consiliorum omnium Fab.119.
participe, Aegisthum, & Clytemnestram
matrem sustulit; Diis, vt ferunt, parici-
dium approbantibus diuturnitate impe-
rij pariter, & felicitate. Nam regnauit
annos 70, vixit 90. & Hermionem habuit
vxorem, Menelai, & Helenæ filiam; oc-
ciso apud Delphos Pyrrho Achillis filio;
qui eius pactæ sibi nuptias inuaserat, [c] an- c Euseb.
nis viginti post euersum Ilium.

Melioribus auspiciis ex illo incendio *Æneas*
patriæ longinquas in oras euolarunt Troia- *in Ita-*
ni duo, Antenor, & Aeneas. quorum [d] ille *liam*
per Adriaticum mare ad Venetorum ap- *profici-*
pulsus litora, vrbem ibi Patauium posuit. *scitur.*
[e] alter classe nauium duarũ & viginti perue- d Dictys l.
nit in Latium, cui Latinus tũ præerat Fauni 5.Virg.1.
Aen.
e Dares.

A 3184 P. I. ad 3701.

filius; siue, vt quibusdam videtur, Herculis.[a] Ante quem quatuor omnino fuisse reges accepimus,[b] Ianum, Saturnum, Picum, & Faunum. Iano regnante Saturnus à Ioue filio pulsus ad Italiam appulit; ibíque exceptus hospitio, haud procul Ianiculo arcem condidit, quam de suo nomine Saturniam vocauit. Quatuor iis regibus annos 150 tribuit Eusebij Chronicon. Ex quo videtur initium Iani in annum conuenire, qui ante Christum fuit 1330.[c] indidémque constat quanta sit vetustas gentilium Deorum. Nam cùm Iano, vt dixi, regnante Saturnus vixerit, post annum Periodi Iulianæ 3384, qui est ante Christum 1330: non multo antè nasci Iupiter potuit; adeóque sub Aod Israëlitarum Iudice, ante tria circiter ab hac ætate nostra annorum millia: circa quod tempus ætas aurea fuit, Poëtarum commendata fabulis. Picum Saturno genitum fuisse[d] Virgilius, & [e] Ouidius affirmant. Fauno verò regnante [f] annis ante Troiæ excidium sexaginta Euander ex Arcadia nauigauit in Italiam; & Pallantium extruxit, vbi Roma est postea condita. Ante hunc Pelasgi è Thessalia in Epirum, & Dodonam primò; tum indè in eandem Italiam profecti, cum Aboriginibus, qui ex Arcadia eô pridem appulerant, sese coniunxerunt. à quibus eiecti Siculi sub annum vel 60, vt Philisto placuit: vel 90, hoc est γενεὰς tres, vt Hellanicus scripserat, in Trina-

Iouis ætas, & Saturni

a Euseb. Chron. lib. de Orig. Rom.

b Halicar. Vide Par 2 lib. 2. c. 20

c Vide 1 act. fine lib. 1

d Aen. 7

e 14 Met.

f Dion. Halic. 1

eriam, siue Sicaniam traiecerunt; quæ ab illis Siciliæ vocabulum traxit. Quinque post Euandrum annis; ante Troianam cladem quinque, & quinquaginta, Hercules cum Græcorum manu ad eãdem appulsus oram ab Euandro comiter exceptus est. A 3184. P.I. ad 3701. *Herculis aduentus in Italiam.*

[a]Demum Latino rege, & anno eius 35, Æneas anno à calamitate Troiæ tertio, in Laurentem adductus agrum, pacem cum Latino, affinitatémque iunxit; filia eius in matrimonium accepta Lauinia, à qua conditum à se oppidum appellauit Lauinium. Turnus deinde Rutulorum rex Latinum simul & Æneam bello petiit, iratus vtrique, quod prius pactam sibi Lauiniam ille aduenæ, quàm indigenæ, dare maluisset. Victi acie Rutuli; Turnus, & Latinus occisi quarto anno post Troiam erutam. Ita solus Æneas rerum triennio potitus est. cui in prælio, quod Rutuli ac Mezentius Tyrrhenorum rex cum eo gesserunt, interempto successit Ascanius. Is hostibus fusis, pacéque cum Mezentio facta, tricesimo post conditum Lauinium anno, Albam longam extruxit. Qua in vrbe 14 post Ascanium reges imperarunt ad Romulum vsque, Romæque primordium.

a Dion. Hal. 1. Liu. 1. Aliter Conon apud Phot. cod. 186, lib. 46.

Turnus.

Æneæ mors.

A 3184
P. I. ad
3701.

De Herculis posterorum expeditionibus in Peloponnesum: Melantho, & Codro Athenarum regibus: tum de Archontibus: de Æolica, & Ionica migratione, aliisque nonnullis.

Cap. XII.

a Ex Apoll. 2, Diod. l. 4, p. 181 & seq. Pauf. Corint. p. 60, & alibi passim. Euseb. 5 de Præp. p. 124.

HERCVLI [a] Alcmenæ, & Amphitruonis filio vtrumque genus è Peloponneso, ac Mycenarum regibus fuit. Ambo enim illius parentes Persei nepotes, & patrueles inuicem erant. Alcæi quippe Perseo nati filius Amphitruo: Electryonis eodem geniti Perseo filia fuit Alcmena. Amphitruo, fratre eodémque socero per imprudentiam occiso, ab Sthenelo patruo Mycenis exturbatus Thebas petiit. Hercule mortuo, Mycenarum rex Eurystheus Stheneli filius stirpem illius omnem conatus est extinguere; veritus ne, si adoleuisset, Mycenarum ad se transferret imperium. Igitur Ceyci regi, apud quem Trachine morabantur, denuntiat, vt suspectum sibi genus, nisi mallet dedere, suis finibus expelleret: hoc ni faciat, bellum expectare iubet. Hoc mandato territi Heraclidæ, cùm nemo eos Eurysthei metu recipere auderet, ad Athenienses, eorúmque regem Theseum, non, vt [b] Euripides ait, Demophoontem, se con-

b In Heracl.

ferunt. Eurystheus magnum in illos exercitum ducit. Fit deinde prælium; in quo ducibus Iolao Iphicli fratris Herculis filio, & Hyllo, quem ex Deianira idem Hercules genuerat, ac Theseo, victus Eurystheus ab Hyllo perimitur; vnáque proles eius omnis occubuit. [a] Victores Heraclidæ Peloponnesum occupant, ac breui amissa omnia recuperant. Sed ingruente peste, quod ante constitutum tempus reditum accelerassent, ab oraculo moniti sponte discedunt. Post hæc Hyllus consulto iterum Apolline responsum accipit, vti fructum tertium expectet. Id eò valebat, vt in tertiam hominum ætatem differre iuberetur. at ille tertium annum significari putans, post id tempus nouam expeditionem comparat, pérque Isthmum copias immittit; ancipiti altero falsus oraculo, quod *per humentes angustias* ducentibus victoriam pollicebatur: qua ambage mare ipsum intelligebat Pythia, quo ad easdem illas Peloponnesi fauces contenditur. Ingruentibus Heraclidis Atreus Eurysthei auunculus, [c] eiúsque successor se cum armis opposuit. Commissa pugna cadit Aristomachus vnus Heraclidarum. ac demum Hyllus hostium quemlibet ad ineundum secum singulare certamen prouocat, cum ea lege, vt vtrius partis victor esset, ea Peloponnesum obtineret; Heraclidæ porro, si vicisset hostis, non ante certum diem; (quinquagesimum annum Diodorus; [d] alij

A 3184 P. I. ad 3701.

a Apoll. 2.

b Euseb. 5. de Præp.

c Thucyd. 1.

d Thucyd. Schol. l. 1.

A 3184 centesimum finiunt) illius aditum repete-
P. I. ad rent. Conditione accepta pugnat Echemus
3701. Tegeatarum rex, & Hyllum interficit. He-
a Schol. Thuc. ad lib. I. raclidæ in Atticam reuertuntur. [a] Prima hæc irruptio annis viginti Troianum, excidium antecessit.

Exinde post annos à priore centum: ab
b Thuc. I. Velle. I. Tatian. Eratosth. apud Clem. Alex. I. Strom. c Apoll. 2. d Pauf. init. Lacon. Troiana clade, [b] octoginta, rursus Heraclidæ Peloponnesum aggrediuntur. Horum principes erant Aristomachi filij tres, Temenus, siue Temenes, Cresphontes, & Aristodemus. qui dum classem moliuntur ad Naupactum, Aristodemus siue [c] ictu fulminis: siue Pyladæ, [d] & Electræ filiorum, Tisameni propinquorum dolo periit: in cuius locum ambo eius filij, Procles, & Eurysthenes suffecti. Illi ducem expeditionis trioculum adhibere iussi ab oracu-
e Apoll. 2. Pausan. Eliac. I. lo, in luscum [e] quendam incidunt mulo insidentem; cui nomen Oxylus; genus ex Ætolia. Huic pacti Elidem se daturos, eius ductu hortatúque classem instruunt, ac Peloponnesum inuadunt. Eam regionem per id tempus incolebant ferè populi duo, Achæi, & Iones ab ambobus Xuthi filiis ita dicti. Achæi Argos, & Lacedæmonem habitabant, sub Pelopidarum, hoc est posterorum Agamemnonis regno, Tisameni, & Penthili; quorum pater Orestes fuerat. Iones Achaiam tenebant. [f] Heraclidæ
f Pauf. Messen. 113. Apoll. pulsis Achæis trifariam sortes distribuunt. ex quibus Temeni Argos obtigit; Cresphonti Messenia; Aristodemi filiis Laco-
g Pauf. Cor. p. 60. nia. [g] Nec verò regiones istas prius armis,

quam iure ad se pertinere, dicebant. quippe Argos antè Persei, quàm Pelopis, tenuisse posteros. Laconicam verò, interfecto, qui eam occuparat, Hippocoonte, Tyndareo commisisse Herculem. similiter & Messeniam Nestori, quam occiso eius patre Neleo, ac fratribus omnibus armis acquisierat. A 3184 P. I. ad 3701.

[a] Oxylus Elidem, vt conuenerat, accepit: cuius è progenie Iphitus fuit, qui agones instaurauit Olympicos. Soli Arcades pristinis in sedibus hæsere; quod in asperis, ac præruptis locis degerent. Elidenses Ætolos aduenas in partem agri receperũt. [b] Phliasios inuasit Rhegnidas Phalci filius, Temeni nepos, Hippaso depulso: qui inde Samum contendit, & filium habuit Euphronem; qui Mnesarchum procreauit; è quo natus est Pythagoras.

a Pauſ. Eliac. 1. p. 150. Strabo lib. 8.

b Pauſ. Cor. p. 56.

Heraclidarum hæc incursio magnis per omnem Græciam populorum motibus, ac migrationibus originem præbuit: cùm vt quisque à valentiore sedibus suis eiectus fuerat, in alterum imbecilliorem incumberet: non secus ac ventis turbato mari fit, vt è longinquo concitati fluctus proximum quemque propellãt. [c] Achæi iis, quas dixi, prouinciis coacti cedere, contra Ionas in Achaiam erumpunt; iisque debellatis, & in fugam actis, in illorum immigrauêre locum, rege amisso Tisameno, qui in conflictu cecidit. [d] Iones in Atticam fugêre, vbi eos Melanthus excepit, qui cum aliis Neleidis, ac Nestoris posteris eodem

c Pauſ. in Eliac. 1, & in Acha. p. 206.

d Pauſ. in Acha.

A 3184 non multo antè peruenerat.

P.I.ad 3701. Hunc Andropompi filium [a] Pausanias fuisse dicit, Bori nepotem; cuius pater Penthilus, auus Periclymenus fuit Nestoris filius; & ab Heraclidis expulsum Athenas migrasse. cui & [b] Conon assentitur. Fortè tum Athenienses cum Bœotis super Oenoë bellum gerebant; idque singulari regum prælio dirimi placebat. Ab eo cùm Thymœtes Atheniensium rex abhorreret, Melanthus oblata spe regni, periculum adiit, & Xantho Bœotorum interempto rege, Athenarum imperio mutauit exsilium. Mox idem pulsos ab Achæis Ionas peregrinus ipse suscepit. Hinc apparet, post Heraclidarum reditum in Peloponnesum Melanthum in Attica regnare cœpisse: contra quàm Eusebius in Chronico existimasse videtur. [c] Paternam æmulatus gloriam Melanthi filius Codrus, maiorem etiam virtute promeruit. Bello quippe, quod inter Dorienses nouos Peloponnesi incolas & Athenienses erat, cùm respondisset Pythia, quorum dux in acie cecidisset, eos fore superiores, pastorali sumpto habitu, hostium agmen ingreditur. ibi temerè iurgium ciens, ab gregario quodam milite, quem sauciarat, interficitur. Agnito regis cadauere Dorienses sine pugna recedunt.

Μέλανθος. *Melanthus.* *Codrus.*

a Corint. p 60.

b Conon lib. 39. apud Phot. cod. 186. Suid. in voce Μέλανθος.

c Velle. 1, Iust. 2, Pauſ. Acha. p. 232.

Quo in facto vtrum magis mirêre nescias, vitæ, an regni contemptum; quod vtrumque mortales charissimis omnibus anteferre solent. Ea pugna congruit in annum ante Christianam æram 1071, qui est Per. Iul. 3643.

Codri morte regum Athenis extincta successio est: administratióque reipublicæ magistratibus permissa, quos ἄρχοντας vocabant: iique initiò fuere perpetui.& primus horum Medon fuit [a] Codri filius, pede altero debilis. quem cùm ideo frater eius Neleus principem se negaret Athenis passurum fieri; re ad arbitrium Apollinis delata, secundum Medontem ille pronuntiauit.

A 3184 P.I. ad 3701.

a Pauſ. Acha.p. 206.

Vt de Græcorum migrationibus,& coloniis quod institueram absoluam: post Heraclidarum reditum insignes ab auctoribus cōmemoratæ sunt duæ: altera Æolica, duce [b] Penthilo Orestis filio; qui statim atque Laconica cessit, in Thraciam primò cum suis penetrauit.tum eo vita functo in Asiam traiecere, eiisque partem illam, quæ Æolis deinceps appellata fuit.Nam Achæi, qui Laconicam incolebant, Æolenses erant. Altera longè celeberrima migratio, quam Ionicam nominant, annis post Troiæ cladē centum & triginta; vel, vt aliis visum est, decem amplius euenit.[c] Iones Athenas profecti, vti supra demonstrauimus, post Codri obitum, Neleo, & Androclo filiis eiusdem ducibus, transmearunt in Asiam, & oram eius, quæ ab illis vocata est Ionia, oppidis frequentarunt.

Æolicæ migratio.

b Strabo lib.13.

Ionicæ migratio.

c Pauſ. Acha.p. 206, Strabo 13. Velle.1. Aelian. 8, Var.c 5.

[d] Medio inter ambas tēpore nouam è Laconica Minyarum coloniam Theras duxit Autesionis filius, Polynicis Oedipi filij abnepos, cuius soror Argia Aristodemo nupta Proclem & Eurysthenē peperit. Erant Minyæ Argonautarum è Lemniadibus posteri;

d Herod. lib. 4.

A 3184 P.I.ad 3701. qui à Pelaſgis Lemno pulſi Lacedæmonem ſupplices acceſſerāt. vbi comiter accepti, ac ciuitate donati, cùm inſoleſcere cœpiſſent, ac ius etiam vendicare ſibi regni, in vincula coniiciuntur. Inde cum vxoribus permutato habitu in Taygetum euadunt. Sed cùm ad ſupplicium Lacedæmonij eos expeterent, Theras cōdonari ſibi illos poſtulat, vt ad nouas capiendas ſedes ſecum educeret. His impetratis itineris ſociis, in Calliſten inſulam, quæ inter Cretam, & Libyam ſita eſt, colonos intulit, ac de ſuo nomine Theram appellari conſtituit. Id vna antè Ionicam profectionē ætate incidiſſe [a] Pauſanias refert, quod 30 annis æſtimari ſolet.

[a] Pauſ. Acha. p.206. Strabo 13.

Pòſt Ionum ex Attica demigrationem, Cumam Phricotidem, vel Phriconidem, ſiue Æolicam in Aſia colere cœperunt Æoles, qui eodem, quo Penthili ſocij, tempore profecti è Laconia, circa Locridem, eiúſque montem Phricium hæſerunt. vnde in Aſiam tranſportati, Cumam illic ab eo, quem incoluerant, monte nominarunt, [b] annis poſt frequentatam ciuibus Leſbon viginti. [c] Hanc verò ſub Ionum aduentum in Aſiam nouis auctam eſſe coloniis conſtat.

[b] Herod. in vita Hom. [c] Ælian. lib.8. Var. c.5.

[d] Æoles duodeuiceſimo, poſtquam ad Cumam appulerant, anno Smyrnam condiderunt, hoc eſt poſt Troianum bellum 168. quo tempore clariſſimum ingenij lumen Homerus in lucem exiit annis ante Chriſtum circiter mille, Iudæis Salomone

[d] Herod. in vita Hom. Velleius.

Homerus.

regnante. etsi de eius ætate non planè inter auctores conuenit. Huic tempore, & ingenio famáque suppar Hesiodus vixit: quem nonnulli vetustiorem: quidam verò recentiorem faciunt.[a] sed æqualem fuisse, ex Arcturi ortu, quem poëta iste describit, eruditi artis illius colligunt. A 3184 P. I. ad 3701.

Cuma fuit altera,[b] oppidum Eubœæ insulæ;[c] ex qua, & Chalcide, Hippocle Cumæo, ac Megasthene Chalcidensi ducibus, coloni profecti, Cumas in Italia condiderunt. Quorũ cursum ante eos volitans columba rexisse fertur: siue etiam strepitus æris, qualis per nocturna Cereris sacra fieri consueuerat. Aiunt sic illos inter se pactos esse, vt amborum populorum alterius esset colonia; alter suum illi nomen imponeret. Itaque ab Cumæis dicta, propria Chalcidensium fuit. quam Euboicam iccirco Virgilius appellat. Hanc demigrationem omnium, quæ in Siciliam Italiámque factæ sunt, vetustissimam esse confirmat Strabo; proindéque Troicis rebus antiquiorem. at multo citeriorem Velleius & Eusebius existimant.

a Longom. 2. Sphær. p. 83.
b Steph.
c Strabo 5. Velle. 1. Euseb. Chron.

De Lacedæmoniorum & Corinthiorum regnis, ac de Cypselo, & Periandro.

Cap. XIII.

Dorienses cum Heraclidis, occupata Peloponneso, regna ibi præcipua Par. 2, l. 8, c. 10.

A 3184 fundarunt duo, Lacedæmonium, & Co-
P. I. ad rinthiacum. Lacedæmonem, pulsis Achæis,
3701. & Orestidis, obtinuerunt Aristodemi filij Procles, & Eurysthenes. à quibus regum in illa vrbe familiæ duæ propagatæ sunt, Eurysthenidarum, quæ præstantior est habita; & Proclidarum, cui secundæ principatus tributæ. Hæc eadem Eurypontidarum est dicta, ab Euryponte Proclis nepote. Regum ex priori stirpe series notata diligentius est: obscurior altera remansit, sine annorum, quot regnauit quisque, numero. Initium regni illius proximè ab Heraclidarum in Peloponnesum reditu contigit, sub annum ante Christum 1102, desiit in Agesipolide, & Lycurgo,[a] qui post Cleomenis obitum, circa annum primum Olymp. 140, vtcumque regnarunt.

[b] Sub idem tempus, quo Heraclidæ Lacedæmone regnare cœperunt, Corinthi quoque regnum constituerunt: quod hactenus Æolidæ, vel Sisyphidæ tenuerant, vt refert [c] Pausanias. Qua ex progenie postremi Doridas, & Hyantidas ab Alete Hippotæ filio, Phylantis nepote, pronepote Antiochi, Herculis abnepote, exuti regno, in eâdem vrbe priuati constiterunt, ac deinceps Aletæ posteri rerum potiti sunt. quorum vltimus Telestes à Pausania recensetur. post quem annui Prytanes substituti, initio ab Automene facto, quem regem facit Eusebius. Solet tamen Corinthiorum Regum noua familia à Bacchide

a Polyb. 4, p. 271 & 304.

b Vide l. 9 de Doct. Temp. c. 31.

c Corint. p. 47.

duci, quam Bacchiadarum vocant. Vltimus A 3184
Heraclidarum Rex Telestes apud Euse- P. I. ad
bium desiit triennio ante primam Olym- 3701.
piadem. ad quem computantur anni 324 ab Aletæ primordio; qui est annus proximus ab Heraclidarum aduentu.

Post Automenem optimates ex eodem Bacchiadarum sanguine ciuitatem gubernarunt; vno ex suo grege magistratu annuo creato, quem πρύτανιν vocabant, vsque ad Cypselum, qui à Melanę Antasi filio originem trahebat. Erat Melas Gonetisa oppido supra Sicyonem oriundus. qui cum Aleta, & Heraclidis Corinthum expugnauit, ab iisque postea in ciuitatem adscitus est. [a] Cypselus annis 30 tyrannidem tenuit :. Periander verò Cypseli filius annis 44. Itaque ab initio regni Heraclidarum, ad Periandri obitum anni sunt elapsi 518.

a Herod. l. 5. c. 92. Aristot. 5. Pol. c. 12.

RATIONARII TEMPORVM PARTIS PRIMÆ LIBER SECVNDVS.

Annos continens 484, à quarto Salomonis, qui est Per. Iul. 3702, ad mortem Cyri, P.I. 4185.

Regum Judæ à Salomone ad Iosaphatum; & Jsraëlitarum regum à Jeroboamo ad Baasam gesta res ac tempora.

CAPVT I.

3. Reg. 6. *Salomō*

ANNO ab rerum conditu 2971, ante Christum 1012, Salomon parta diuinitus sapientia, & incredibili copiarū apparatu, quas ad hoc olim pater illius congesserat, instructus,

ſtructus, Templum Hieroſolymis aggreditur, opus longè magnificentiſſimũ: quod Iudaicæ religionis deinceps ſacrarium foret. Id anno abſolutum eſt octauo. A 3702 P. I. ad 4185.

[a] Poſt templum regias ſibi, & vxori ſuæ Pharaonis filiæ; tùm alias ædes Salomon annis tredecim molitus eſt. Tametſi poteſt fieri, vt eodem tempore Templum Domini, & palatia iſta conſtruxerit; adeóque non anno regni ipſius 24, ſed 16, ad exitum ædificatio omnis adducta ſit. a 3. Reg. 7. 1.

[b] Interim opibus ac ſapientia mortalibus longè omnibus antecellens, cùm & regum populorúmque donis & obſequiis honeſtaretur; & longiùs dilatatis regni finibus, pace, otióque frueretur; ad extremum ſecundarum rerum magnitudinem non tulit. Quippe vergente iam ætate, vxorum, & concubinarum, quas vtraſque ad mille contraxerat, illecebris captus, ad vetitas nefariáſque ſuperſtitiones abducitur. nec vtrum ante mortem reſipuerit, hactenus conſtat. ex quo anceps de illius ſalute coniectura poſteris eſt relicta. b 3. Reg. 11

Regnũ paterno vitio peſſundatum euertit Roboam. [c] Hic enim rogatus à populo, vt in ſe paullo mitius, quàm à patre factum erat, exerceret imperium, ſeniorum reiecto conſilio, qui iuſtis illius querelis dandum aliquid putabant, de æqualium ſuorum ſententia ſuperbè, aſperéque reſpondit. Quæ res ſic illorum efferauit animos, vt decem omninò tribus à Dauidis familia diuulſæ, nouum ſibi regem ſtatue- *Roboã.* c 3. Reg. 12

A 3702 rent, Ieroboamum Nabati filium Ephrai-
P. I. ad mitam, solis duabus, Iudæ, ac Beniamini,
4185. Roboamo reliquis factis. Ex eo scissum est in regna duo Iudaicum nomen: quorum alterum Iudæ; alterum Israëlis appellatum est: hoc verò posterius etiam Ephraimiticum ab eius conditore Ieroboamo; & Samariæ vocari solitum, postquam in id oppidum transportata regni sedes est, quæ hactenus in vrbe Sichem.[a] quam in monte Ephraim Ieroboamus extruxit, collocata fuerat: nam alterius regni Hierosolymis arx fuit. Dauidis posteri in Iudæ tribu regnum tenuerunt vnus & viginti: Israëlitæ, decem & octo. Priores post obitum Salomonis annos imperarunt circiter 387, posteriores ferè 254.

a 3. Reg. 12, 25.

Vt ad ambos illos reges reuertar, neutri vera in Deum pietas constitit. Citiùs tamen

Ieroboã

Israëlita defecit.[b] Qui vt rex factus est, veritus ne si Hierosolymam ad stata solemnia commearent sui, paullatim eos diuortij illius tædium caperet; vltrà sacrorum caussa proficisci illò vetuit, & vt haberent apud se quod venerari possent, aureas vitulorum effigies erexit, præsertim Bethele, ac Dane: quibus & sacrificulos, & profanas religiones verarũ æmulas instituit. Quem aureo vituli simulacro tus adolentem Propheta vehementiùs increpauit. Eum verò rex, indignè id ferens, comprehendi mox iubet; sed cùm eius manus, qua vt caperetur innuerat, exaruisset, hoc prodigio territus, & ad preces conuersus, pœnæ illius

b 3. Reg. 12, & seq.

gratiã obtinuit. Propheta eò, vnde venerat, rediens, ab altero Propheta domum inuitatus est, ibique, contra quam à Deo mandatum sibi fuerat, curato corpore, mox vt digressus est, à leone interficitur; asino, quo is vehebatur, incolumi relicto. A 3702 P. I. ad 4185.

[a] Eâdem Deorum superstitione contactus Roboamus, suos & ipse traxit in perniciem. Ergo aras & fana posuêre passim; ac lucos in collibus profanis dicauêre numinibus. Hinc iratus Deus Sesacum Ægypti regem in eos immisit, qui [b] anno 5 Roboami Hierosolymam veniens, thesauris, ac donariis omnibus direptis inde discessit. a 3. Reg. cap. 14 & 2. Paral. 12. b 3. Reg. c. 14, 25.

Abiam. [c] Sub Abiamo rege Roboami filio ingentem cladẽ Ieroboamus accepit. Octingenta millia hic in aciem eduxerat, contra quem cum quadringentis millibus progressus Abiam, ac propè circumuentus, implorata patrij numinis ope insignem victoriam adeptus est, cæsis hostium quingentis millibus. quod pro angustiis vtriusque regni vix fidem habeat; si alio, quàm Deo teste referatur. Nec is tamen tanto beneficio ab imitanda patris impietate absterreri potuit. c 2. Paral. 13.

Asa. [d] Asæ initia laudatissima fuerunt. Nam aras, & idola, ac paternæ superstitionis vestigia sustulit, excelsis tãtummodo relictis. Erant hæc altaria veri quidem Dei cultui; sed passim, & alibi, quàm in vrbe primaria, contra interdictum Moysis erecta. [e] Eo regnante, Zara rex Æthiopũ cum decies centenis millibus militum, ac trecentis curribus in Iudæam irrũpens, piis regis precibus d 3. Reg. 15, & 2. Par. 14. e 2. Paral. 14.

A 3702 obsecundante Deo internecione deletus
P. I. ad est.[a] Postea Baasâ aduersus Asam Ramam
4185. muniente, Benadad Syriæ rex donis in-
a 3. Reg. 15, & 2. Paral. 16. gentibus contra Israëlitas euocatus cœptum coëgit omittere. quod[b] anno 36 factum Scriptura memorat, nempe ab eo
b 2. Par. 16, 1. tempore, quo ambo regna diuulsa sunt. Sed cùm ab Hanani propheta obiurgatus esset ideo, quod spem suam à Deo ad humana præsidia transtulisset, ægrè id ferens monitorem abduci iussit in neruum: neque deinceps in officio stetit. Itaque pedum doloribus triennio conflictatus, diuina ope contempta, in vnam medicorum intentus artem periit anno regni 41.[c] Eius
c 2. Paral. 16, 14. funus ambitiosa pompa, & odorum, vnguentorúmque barbarico luxu celebratum est.

Iosaphat. Sextus à Dauide Iosaphatus pietate pariter & opibus illustris fuit. Primam in exordio regni constituendæ religionis curam habuit.[d] Sublatis enim superstitionis
d 2. Paral. 17. impiæ monimentis, anno regni tertio, principes suos cum Leuitis ad erudiendum populum circum oppida dimisit, anno Per. Iul. 3802, qui erat Sabbaticus, eóque ad illud institutum aptior. Ea re tantum nominis sui terrorem finitimis gentibus obiecit, vt ei certatim tributa penderent.
e 2. Paral. 17. [e] Habuit autem ad regni præsidium, quod incredibile sit, virorum fortium vndecies centena sexagena millia.

A 3701
P. I. ad
4185.

De aliis Iudæ & Israëlis regibus ad Ezechiam vsque.

CAP. II.

AT in Israëlitide,[a] mortuo Baaſa,eiuſque filio Ela ; qui ambo quatuor & viginti annos, nec eos integros regnarunt; Par.2,lib. 1,c.11. a 3.Reg. 16,15.
Zamri, à quo occiſus Ela, diebus tantummodo ſeptem rerum potitus eſt ;[b] Exinde b 3.Reg.
populus Iſraëliticus in duas factiones abiit. 16,21.
Nam altera pars Thebni filio Gineth paruit; altera Amri ſecuta eſt; [c] à quo Zamri Therſæ cùm eſſet obſeſſus, deſperata c Ib. verſ. 18.
ſalute ſe cum regia ſuccenderat. Ac videtur ciuilis iſta diſſenſio ad annos quatuor perducta; hoc eſt ad Aſæ 31, quo Amri regnum[d] auſpicatus eſt: quod ſic interpretamur, vt ab eo tempore ſolus imperarit, d Ib.verſ. 23.
competitore ſublato. [e] Hic ille eſt Amri, qui cùm ſex annis Therſæ regni ſedem habuiſſet, montem Someron emit à Semere, e 3.Reg. 16,24.
ibique Samariam condidit. quô & domicilium regni tranſtulit. quod ſub annum *Samaria condita.*
Per. Iul. 3791 accidit.

Huic anno regni duodecimo perfuncto ſucceſſit[f] Achab eius filius, patre deterior:[g] qui Iezabelem Ithobali Tyriorum *Achab.* f 3.Reg. 16,29.
regis filiam infauſtis auſpiciis duxit, perditam, ac turbulentam feminam. Huius regis implicatus eſt affinitate Ioſaphatus. g 3. Reg. 16,31.

A 3702. P. I. ad 4185. [a] Quippe Ioramo filio suo Achabi & Iezabelis filiam coniugem dedit. Per id tēpus, & anno circiter Achabi 13, vt in Seder holam afferunt Hebræi: hoc est sub annum Per. Iul. 3809, ante Christum 905, prodire cœpit Elias Thisbites. cuius parentes, & ætatis initia Scriptura tacuit.[b] Hic trium annorum, sexque mensium siccitatem indixit. Inde ad torrentem Carith aliquandiu moratus, annonam suppeditante coruo, ad Sarephtanam viduam perrexit. cuius filium postea mortuum vitæ restituit. Idem, velut arbiter mundi, ad condictam diem, pluuiam ac terræ fœcunditatem reddidit: cùm prouocatis ad fidem veri numinis miraculo sanciendam sacerdotibus Baalis, frustrâque satagentibus, ipse cœlitus euocata flamma perlitasset, ac sacerdotes istos numero 850 iugulasset. Ob id quæsitus ad necem, & impiæ Iezabelis minas fugiens, Dei fruitur alloquio,[c] eiúsque monitu Prophetam, ac successorem sibi Eliseum designat.

a 2. Par. 21, 6.

Elias.

b 3. Reg. 17, & 18.

c 3. Reg. 19, 19.

[d] Benadad rex Syriæ contra Achabum valido exercitu bellum iteratò commouens, frustrante conatus illius omnes Elia, post fœdissimam cladem, in qua [e] Syrorum 127000 occisa sunt, pacem supplex petiit.

d 3. Reg. 20.

e Ib. vers. 29.

[f] Sed Israëlitarum rex contra tot Dei beneficia obfirmatus ad perfidiam, pœnas ad extremum dedit cùm aliorum scelerum; tum per calumniam [g] interfecti Nabothis; & in prælio, quod contra Syros

f 3. Reg. 22, & 2. Par. 18.

g 3. Reg. 21.

commiserat, tertio quàm pacem cum iis fecerat anno, sagitta confossus mortem oppetiit. Iosaphat verò, qui coniunctis copiis in periculi societatem venerat, Dei auxilio admirabiliter est ereptus. [a] Post hæc Moabitarum, & Ammonitarum innumerabiles copiæ contra Iosaphatum positis castris, solis ipsius precibus occidione deletæ sunt. Ex quo tantum prædæ fuit, vt exportari triduo non posset.

A 3702. P.I.ad. 4185.

a 2.Par. 20.

Achabo mortuo regnum Israëlitarum Ochozias tenuit eius filius, anno ante Christum 897. Quo insuper anno Elias igneo curru raptus in cœlum, pallium ex alto proiecit Eliseo; eúmque Prophetici muneris sibi hæredem substituit. Id anno Iosaphati 17 accidisse confirmat Hebræorum Chronicon, quod Seder holam nuncupant. Sed & [b] liber Regum quartus indicat, non diu post Ochoziæ Israëlitæ mortem superstitē in terris Eliam fuisse. Quippe eodem anno moritur Ochozias. qui æger ad consulendum de sospitate sua Beelzebubem certos homines allegarat: quibus occurrens Elias grauiter incusato principi nunciari iussit, ipsum ex eo morbo decessurum. [c] Mox satellites ad se comprehendendum à rege missos deuocato cœlitus igne consumpsit.

Ochozias.

Eliseus.

b 4.Reg. 1 & 2.

c 4. Reg. 1

Post Ochoziam frater eius Israëlitis præfuit Ioram [d] anno 18 Iosaphati, paternæ impietatis heres; etsi commodior aliquanto fuit. Huic cum Iosaphato, & Idumæo rege contra Moabitas exercitum ducenti,

Ioram.

d 4.Reg. 3.1.

A 3701 & in siticulosa regione potus inopia pe-
P. I. ad riclitanti subuenit Eliseus in Iosaphati gra-
4185. tiam: ac præter aquam, de hoste quoque victoriam dedit. Quo in bello Moabitarum rex in eam desperationem venit, vt obsidione vallatus, ac frustrà conatus erumpe-
a Ib. vers. 27. re, [a] heredem regni filium suum parricidali religione mactauerit. Secundum hæc miraculis, ac futurarum rerum prædictionibus maiorem in modum Eliseus inclaruit, quæ [b] in 4 Regum capitibus aliquot explicantur.

b 4. Reg. 4, & seq.

Iorami duo. Per idem tempus Iorami duo vtrique regno dominati sunt, alter Iosaphati; alter Achabi filius. Iosaphat enim annos quinque, & viginti exegit in regno. post cuius obitum Ioramus fratres suos interfecit, ac pari infelicitate, & perfidia transactis reliquis quatuor annis [c] locum dedit Ochoziæ filio ex Athalia Achabi filia, Amri nepte. Qui vix anno integro perfunctus, cum Ioramo Israëlita ab Iehu necatus est. Hunc enim ad Achabi stirpem funditus abolendam Dominus euexit ad Israëliticum regnum. quod vt est adeptus, strenuè quidem Deo istam nauauit operam: nam Iezabelem è fenestra præcipitari iussit; cuius cadauer cùm ad sepulturam quæreretur, nihil eius præter caluariam, ac pedes, manúsque suminas est repertum: cætera canes deuorauerant: sed & Achabi septuaginta filios eodem momento trucidandos curauit: Baalis quoque sacrificulos omnes per speciem solemnis sacri in

c 4. Reg. 10, & 2 Par. 22.

Ochozias.

Iehu res gesta.

vnum coactos iugulari præcepit; simulacrum succendit; ædem demolitus est: sed, quod reliquum erat, patrij numinis cultum haud restituit; atque in vitulorum, quos Ieroboamus posuerat, veneratione perstitit. A 3701 P. I. ad 4185.

At Hierosolymis [a] Athalia Iorami Iudæ regis vxor, mortuo Ochozia, quicquid superérat stirpis regiæ sustulit, ac tyrannidem inuasit. Vnus Ochoziæ filius Ioas ab amita Iosaba Ioiadæ summi pontificis vxore neci est ereptus. Quem post annos sex Athalia necata, Ioiadas paternum in solium restituit. *Athalia.* a 4. Reg. 11.

[b] Ioas rex Iudæ, quoad vixit Ioiadas, inter optimos reges censeri potuit. Eo mortuo [c] anno ætatis 130, aulicorum adulationibus corruptus Ioas, patria religione spreta, ad lucos, & idola respexit. Addidit & nefariæ superstitioni indignissimam [d] necem Zachariæ Prophetæ filij Ioiadæ illius, cui vitam, regnúmque debebat. quod is diuino impellente spiritu eorum impietatem argueret. Nec diu tanti sceleris vltionem distulit Deus. Anno vertente, Syriæ rex Hazael cum exiguis copiis Iudæ regnum populatus, principes occidit omnes, & ab Hierosolymis, cui iam imminebat, vix ingentibus donis, in quæ thesauri omnes effusi sunt, auerti potuit. Ioas ipse paulo pòst miserrima confectus ægritudine, à suis in lectulo confossus interiit anno regni 40, nec in sepulchra regum illatus est. *Ioas.* b 4. Reg. 12, & 2 Par. 24. c 2 Paral. 24, 15. d lb. 20.

A 3702 P.I.ad 4185. *Ioachaz rex Israëlis.* Apud Israëlitas mortuo Iehu, filius eius Ioachaz, tum Ioachazi filius Ioas, annis ambo sedecim regnant. Inde Ieroboam Ioasi filius annis 41, illaudati omnes, & idolis dediti. Porrò Ioas Iudæ rex successorem habuit Amasiam filium, annis vndetriginta. Amaziam Azarias, qui & Ozias, excepit, ac præfuit annis 52.

Amasias. a 4. Reg. 14. & 2. Par. 25. Vndecimus à Dauide regnauit Amasias Ioasi F. [a] cuius, perinde vt patris, initia laude digna, dissimiles exitus fuerunt. Bellum aduersus Idumæos totis regni viribus adortus trecenta suorum armauit millia, præter quos ex Israëlitico regno centum millia conduxit. quæ subinde vnius ad Prophetæ vocem talium auxilio prohibentis vti, neglectis quos in illos fecerat sumptibus, domum dimisit. Eâ regis obedientiâ delectatus Deus vincere hostem dedit. Sed ea victoria, vti secundæ ferè res solent, victoris in perniciem vertit. Deorum enim simulacra plurima ex manubiis parta cultu, ac sacris prosecutus est: neque absterrentem ab eo scelere Prophetam auscultare voluit. Ideò destitutus à Deo, primùm ab Ioaso Israëlitarum rege, quem stolidè prouocarat, victus atque captus est: Hierosolymorum mœnia diruta: gaza omnis tam sacra, quàm regia direpta. Amasias demum post annos à Ioasi morte quindecim conspiratione suorum oppressus est.

b 4. Reg. 31 [b] Regnante Ioaso, eiúsque, si quid Hebræis creditur, anno decimo, qui est Periodi

Iulianæ 3884, moritur Eliſeus. quem hac A 3702
ratione perdiu propheticum id munus ob- P. I. ad
iiſſe neceſſe eſt, ſub Iſraëlitarum regibus 4185.
ſex. Moriens Ioaſo regi triplicem de Syro *Eliſeus*
victoriam promiſit: quam & paulo pòſt *mori-*
eſt adeptus. In eius verò ſepulchrum abie- *tur.*
ctum cadauer hominis, mox vt oſſa ſancti
viri contigit, ad vitam excitatur.

Duodecimus ab Dauide regnauit Aza-
rias, ſiue Ozias princeps ſatis bonus; ideó- *Ozias.*
que diuino tectus præſidio regnum felici-
ter adminiſtrauit.[a] Verùm oblitus poſtre- a 2.Par.
mò ſui, dum quæ ſacerdotum erant partes 26,16.
per ſuperbiam vſurpat, elephantiacus re-
pente factus, ab omni, etiam ciuili, fun-
ctione depellitur, tranſlata in Ioatham fi-
lium procuratione regni.

Apud Iſraëlitas Ieroboamus eodem tem-
pore ſceptrum gerebat, quo Azarias cœ-
pit. Hic enim anno [b] illius 27 iniiſſe fer- b 4.Reg.
tur. 15,1.

Sub hoc & Ozia regibus, complures *Prophe-*
Prophetæ floruerunt, præſertim in Iſraë- *tæ.*
litico regno; quod vt altero deprauatius
erat, ita frequentioribus remediis opus
habuit. [c] Regnante ergo Ieroboamo Ionas *Ionas.*
extitit, qui de Syris victoriam ei prædixit. c 4.Reg.
Sub Ozia porro celebres fuerunt Oſee, 14,25.
Ioel, Amos, Abdias. Iſaias quoque eodem *Ioathã*,
rege vaticinatus eſt. *& A-*

[d] Tertius decimus à Dauide in regno Iu- *chaz.*
dæ Ioathamus extitit pietate patris Oziæ d 4.Reg.
non diſſimilis. [e] Sed eius filius Achaz re- 15. e 4.Reg.
gum peſſimus fuit, & ab religione patria 16, & Par. 28.

A 3702. sic abhorruit, vt Baalem coleret, eique
P. I. ad statuas, & aras poneret, filios ritu nefa-
4185. rio igne lustraret. Ob id maximis eum vicini reges affecêre cladibus, Israëlita, Syrus, & quem aduersus hunc magnis incitarat præmiis, Assyrius: nec non Idumæi, ac Palæstini. Eas vt calamitates expiaret, stolido consilio Damascenos sibi Deos placare sacris instituit, & occluso templo, passim aras profanis numinibus excitauit.

Achazo Iudæ tribum regente, Israëlitis præerat Osee prioribus Israëlitarum regibus paullo tolerabilior: neque tamen inanium Deorum cultum abiecit; aut ad veri religionem animum transtulit.

Osee.

At qui Achazo patri successit Iudæ rex [a] Ezechias post Dauidem principibus longè omnibus antecelluit. Hic enim Deorum statuas omnes, ac fana disiecit; lucos excidit; excelsa sustulit: ac denique Mosaicæ legi obtemperauit penitus. Huius [b] anno sexto, Osee nono, Per. Iul. 3993 Salmanasar rex Assyriorum, capta Samaria, Israëlitas omnes transportauit in Assyriam; atque ita regnum Israëliticum desiit, quod annos ferè tenuit 254.

Ezechias.

a 4. Reg. 18, & 2. Par. 29.

b Ib. vers. 10.

[c] Anno quartodecimo Ezechiæ, Periodi Iul. 4000, Sennacheribus Salmanasaris filius, rex Assyriorum in Iudæam irrumpens oppida plurima cepit, aut euertit. Rapsacem deinde ad obsidendam Hierosolymam cum copiis mittit. Quo reuerso, dum ad inuadendam vrbem Sennacheribus

c 4. Reg. 18, 13, & cap. 19.

accingitur, vna nocte centum octoginta quinque Assyriorum millia ab Angelo interfecta sunt. A 3702 P. I. ad 4185.

Eodem anno, post cladem Assyriorum, Ezechias in lethalem morbum incidit: à quo per Esaiam Prophetam diuinitus est sanatus, & in annos quindecim illius vita producta. [a] Præposterè faciunt, qui morbum Ezechiæ ante stragem Assyriorum collocant.

a Vide 9 de Doct. Temp. c. 56

Tobias. Inter Israëlitas, qui à Salmanasare deportati sunt, [b] fuit Tobias vir sanctissimus. cuius historia peculiari Scripturæ libro traditur.

b Vide 10 de Doct. Temp. c. 4

Manasses. Sextus decimus à Dauide regnat Manasses annum agens duodecimum, [c] qui à paternis moribus ita degenerauit, vt nescias vter vtram in partem illustrior extiterit; ille pietate in Deum, ac virtutum cæterarum officiis; iste contemptu patriæ religionis, crudelitate, libidine; quibus in sacra pariter, & humana grassatus est. Ideò octauo circiter, vt coniectamur, anno regni sui à principibus exercitus Assyriorum regis captus, & compedibus vinctus in Babylonem perducitur: vbi malis edoctus, ac toto pectore conuersus ad Dominum, ab eo restitutus est in integrum. Móxque idolis, & omnibus superstitionis impiæ monimentis abrasis, numinis patrij cultum repræsentare studuit. [d] Nobis, vt & aliis plerisque, probabile esse videtur, à Merodacho Babyloniæ tum regulo, & Assyriorum regi subiecto, captum esse Manassem. Nam vtriusque

c 4 Reg. 21, & 2. Paral. 33

d Vide 12 de Doct. Temp. c. 26

A 3702. tempora congruunt, vt postea videbimus.
P. ad ac per idem tempus [a] Iudithæ & Holo-
4185 phernis historiam euenisse. Siquidem As-
Iudith. syriæ rex Nabuchodonosor vnus ex As-
a Iudith.1. sarhaddonis posteris, Medos, & Babylonios, alióſque populos, ac dynastas obnoxios habebat. ita tamen vt per sese res illi suas interim agerent, ac priuatim & ipsi re-
b Vide 12. de Doct. Temp. c. 26. gnum exercerent. [b] Quare sub annum Periodi Iulianæ 4026, mundi 3296 Iudithæ facinus accidisse credimus.

c 4. Reg. 21, & 2. Paral. 33. d 4. Reg. 22, & seq. & 2 Paral. 34. & seq. [c] Post Amonem Manassis filium, qui priorem parentis sui vitam imitatus, sceleratissimè regnauit ad biennium vsque, [d] Iosias octennis puer ad imperium est euectus. Qui sanctitate ac religione iam tum à teneris excelluit: & abolita omni penitus simulacrorum, ac gentilium sacrorum memoria, Deum sincerè, & ex animo veneratus est. Anno 18 regni sui ex collatitia pecunia templum instaurauit. Ibi reperto legis volumine, ac coram rege lecto, præ terrore denuntiatæ desertoribus pœnæ, vestimenta ille sua discidit. Eodem anno Pascha celeberrimo apparatu Hierosolymis indixit. Tandem verò dum Neco, siue Nechao Ægypti regi aduersus Assyrios tendenti inconsultè sese cum copiis obiicit, in prælio cæsus est anno regni sui 31.

A 3702 P.I. ad 4185.

De Iosiæ posteris, maximè Sedecia, & clade Hierosolymitana, ac de 70 annorum seruitute.

CAPVT III.

IOSIAE liberi [a] recensentur quatuor, Iohanam, Ioakim, Sedecias, & Sellum. Ex quibus post patrem regnasse Sellum scribit [b] Hieremias. Idem igitur est cum Ioachazo, qui Iosiæ successit, [c] mensibúsque sex regnauit, & à Necao Ægypti rege de solio deiectus, & in Ægyptum abreptus est: qui regem illius loco constituit Eliacim, siue Ioakim illius fratrem. Iohanam porro superstite adhuc Iosia decessisse videtur. Itaque sublato Ioachazo, qui populari factione, vti suspicio est, maioribus natu fratribus antepositus erat, regnauit Ioakim anno Periodi Iulianæ 4107. cuius [d] anno tertio ineunte Nabuchodonosorus à patre Nabopollasaro missus venit in Syriam, & [e] victo Nechao Ægypti rege, Ioakimum [f] anno eius ineunte quarto sibi subiecit. [g] Qui cùm post annos tres rebellasset, ab eiusdem Nabuchodonosori exercitu captus est; próque eo regnare iussus Ioachin, qui & Iechonias, eius filius. Sed post menses tres, Nabuchodonosoro rursus ad obsidendam Hierosolymam veniente, [h] Iechonias sponte se illi dedidit, atque in

Vide Animaduer. ad Epiph. pag. 18, & 9 de Doct. Temp. cap. 61.

a 1 Paral. 3, 15.

b Cap. 22, 11.

c 4. Reg. 23, 30.

Ioakim.

d Dan. 1.

e 4 Reg. 24, 7.

f Hier. 25, 1.

g 4. Reg. 24. 1.

h 4. Reg. 24. 36, & 2. Par. 36.

A 3702 Babyloniam cum matre, ac proceribus, a-
P.I. ad liisque compluribus est abductus. Hic
4185. octodecim annos natus rex esse factus dici-
Iechonias. tur in libro 4 Reg. in secundo verò Paralipomenon, octennis. quod sic interpretari licet; vt à patre in regni consortium sit assumptus anno circiter regni sui secundo, ac decem cum illo imperarit annos.

a 4 Reg. 25. Hier.52 *Sedecias.* [a] Postremus in locum Iechoniæ à Nabuchodonosoro creatus est Iudæ rex Mathanias, qui & Sedecias, Iosiæ filius, desertor & ipse religionis, ac fidei, tam Deo debitæ, quàm ei, à quo rex erat factus, Babylonio præstitæ. Nam ab eo anno regni sui nono desciuit, eundémque prouocauit in sese. Cœpta est igitur obsideri Hierusalem anno
b Cap.34 Sabbatico ineunte, Per. Iulianæ 4123, vt [b] ex Hieremia colligitur, ac tertio anno capta, Templúmque incendio concrematum. Sedecias è fuga retractus, & oculis, quibus iugulari ante se priùs liberos suos viderat, orbatus, in vinculis Babylonem perducitur.

Hierosolyma capta. Expugnata vrbs est anno Periodi Iulianæ 4125, ante Christum 589, mense quarto, ac die quinta, [c] vt scribit Hieremias. [d] at
c Hier.39, 2 idem alibi nonam diem præfinit. Nimirum
d cap.52,6 quinta die pars aliqua vrbis occupata est; nona verò penitus est perrupta. quæ dies
e Hier. 52,6 congruit Iunij 16. [e] Sequenti mense, qui fuit Ab, die 10, quæ incurrit in Iulij 20, cum Templo vrbs inceditur.

Sedecia rege insignes extitere Prophetæ, Hieremias, & Ezechiel. Daniel verò tum

adolescebat in Babylonia: quò cum reliquis anno quarto Ioakimi transportatus est. Ezechiel verò cum Iechonia, post annos octo. [a] Hieremias, qui annis pluribus, ac præsertim obsidionis tempore, crudeliter à suis vexatus fuerat, capta vrbe, Nabuchodonosori mandato, à Nabuzardane honorificè est habitus, facta vbi vellet habitandi copia. Cùm à patriæ ruinis digredi noluisset, Godoliæ, quem populi reliquiis Chaldæus præfecerat, commendatus, illo paulo pòst ab Ismaële occiso, in Ægyptum ab suis popularibus cum Barucho inuitus abripitur. Ibi dum Iudæorum sceleribus obsistit, multa perpessus, [b] demum ab illis interficitur.

A 3701 P. I. ad 4185.

a 4 Reg. 25. Hier. 41

b Epiph. de Vita. Proph.

De Tyriis regibus, Carthaginis conditu, Lycurgo legislatore, ac Medorum, & Macedonum initiis.

Cap. IV.

Per idem tempus, quo ambobus Hebræorum regnis suæ gentis principes præerant, ac longo post extinctum vtrumque spatio, regnatum est apud Tyrum Sidoniorum coloniam: quam annis ducentis & quadraginta ante fundatum ab Salomone templum fuisse conditam, ex Tyriorum

Par. 2 lib. 2. c. 13

A 3702. P. I. ad 4185. Annalibus [a] Iosephus affirmat. Cadit id tempus in Gedeonis præfecturam, ac Periodi Julianæ annum 3462, ante Troianum excidium fere septuagesimum. Sed priorum Tyri regum memoriam vetustas obliterauit: nec vllius antiquior est, quàm Abibali, & filij eius Hirami: qui Dauidis, & Salomonis ætate vixit; & cum ambobus fœdere, amicitiáque iunctus, huic etiam ad templum ædificandum materiam, atque artifices prolixè suppeditauit.

Hiramus rex Tyri.

a Iose. 8. Ant. c. 2.

Ithobaal. Octauus ab Hiramo regnasse proditur Ithobalus Astartæ sacerdos; [b] cuius filiam Iezabelem in matrimonium accepit impius Achab Israëlitarum rex. Vndecimus porro ab eodem Hiramo censetur Pygmalion: qui sororis Elisæ, siue Didonis, coniugem Sichæum, opibus eius inhians, vita priuauit. At Dido gaza omni clam in naues imposit, nec paucis fugæ comparatis sociis, nauigauit in Africam. [c] vbi ab Hyarba Maurusiorum regulo agrum mercata oppidum condidit: quod Byrsam primùm, (arcis id nomen fuit) exinde Carthaginem vocarunt. Ea profectio Pygmalionis anno septimo [d] ab Iosepho tribuitur ex archiuis Phœnicum. Carthago verò fundata dicitur anno post Templum inchoatum 144; qui est annus post Troianam calamitatem 316, Periodi Iulianæ 3845. Minimè itaque consentanea est Virgilij ratio, qui æqualem Æneæ Didonem statuit, quam trecentis ferè annis posteà vixisse constat inter Annales. Quamuis enim

b 3. Reg. 16, 31.

Pygmalion.

Dido, & Carthaginis conditus

c Solin. cap. 30.

d Iose. 1. con. Appio. pag. 1043 edit. Græcol.

Virgilius notatur.

Carthaginis conditum ante expugnatum Ilium quidam ex antiquis adſcripſerint; non ij tamen auctorem illius fuiſſe Didonē arbitrati ſunt Pygmalionis ſororem. A 3702 P.I. ad 4185.

Lycurgus.

Eâdem tempeſtate, qua in Africa nouum à Tyriis poſitum eſt oppidum,[a] Lacedæmoniorum in Græcia rempublicam ſaluberrimis fundauit legibus Lycurgus Eunomi filius, ex Proclidarum, ſiue Eurypontidarum ſtirpe. cuius fratre mortuo Polydecto rege, cùm eius vxor, filij nece, quem in vtero gerebat, paciſci cum illo nuptias vellet, prudenter eluſa feminæ cupiditate, recentem à partu adhuc infantem in throno collocatum regio, deſtinauit principem: ac regno ſe abdicans, pro tutore deinceps procurauit rempublicam. Charilao (nomen id fuit pueri) iam adulto, vt affectati principatus purgaret inuidiam, peregrè profectus, variorum ex vſu populorum confectam legum, ac ciuilis diſciplinæ formam reportauit in patriam. Imprimis agrum Spartanum inter omnes ex æquo partitus eſt: auri, & argenti vſum, tanquam litium, ac ſcelerum omnium cauſſam funditus ſuſtulit, nummis è ferro grauibus inductis. Ac ne cuiquam parandarum opum luxus occaſionem daret, cùm epulari publicè iuſſit omnes, tum frugali, ac duro victu conſueſcere. Hæc aliáq; ciuibus ſuis inſtituta mandāti grauis orta ſeditio pæne interitum attulit. quam dū fuga declinare ſtudet, Alcāder cōuerſo capite forte reſpectanti ſuffodit oculum. Hoc ſpectaculo repente flexis ad miſericordiam animis, auctor illi

[a] Plut. Lyc. Iuſt. lib. 3. Vide par. 1 l. 2, c. 14.

A 3672 facinoris ad supplicium deditur. quem ille
P. I. ad in domum acceptum lenitate & obsequio
4185. ita sibi deuinxit, nemo vt deinceps amicior fuerit. Ad eum modum publicè receptis legibus, vt iis æternitatem daret, Delphos se ad oraculum proficisci velle denuntiat: ac sacramento ciues omnes adigit, nihil eos de legibus suis mutaturos antequam reuertisset. Sic in Cretam abiens, ibi ad obitum vsque permansit. quin & ossa sua moriens in mare proiici iussit, ne iis Spartam relatis, solutos se sacramenti religione Lacedæmonij crederent. Harum rerum tempus, ob Scriptorum dissensionem, certò constitui non potest. Nam Lycurgum [a] alij sub primam Olympiadem floruisse volunt: alij annis centum, eóque amplius, antecessisse.

a Pauſ. El. 1, p. 150

[b] Integro ante primam Olympiadem sæculo vetus Assyriorum desiit regnum; Sardanapalo postremo rege ob luxum, & socordiam à præfecto Medorum Arbace contempto, & post fusum illius exercitum mori compulso. Mos erat Assyriorum principum ex antiquo traditus, vt se videndos nemini præberent, quod inter scortorum greges pudendam viris, nedum dignam regibus vitam ducerent. Contra hunc morem admissus Arbaces, cùm Sardanapalum muliebri habitu inter pellices pensa trahentem aspexisset, rei indignitate commotus ab eo defecit.. Póstque aliquot euentu vario gesta prælia, postremò victum ad regni, vitæque desperationem impulit. Igitur in

b Ctesias apud. Diod 1. p. 83. & Athen. l. 12 Iust. 1. Euseb. Chron.

Medorũ initium

regiæ se penetrale recipiens, coaceruatis in lignorum struem thesauris omnibus, sese superiniecit, viuúmque concremauit; vt hoc solo facinore vtcumque virum imitaretur. Sic Medorum in Asia conditum est imperium, octauum circiter annum Israëlitis regnante Iehu, Ioasi verò Ochoziæ Iudæ regis filij tertio, Periodi Iulianæ 3838. Primus in Medorum serie imperauit Arbaces: postremus Astyages auus Cyri. Nouem in totum reges extitêre; qui annis 317 rerum potiti sunt.

A 3701. P. I. ad 4185.

Par. 2 lib. 2 c. 14

At Herodotus de Medis paullo diuersa prodidit. Nam Assyrios narrat annis 520 Asiam obtinuisse: ab iis defecisse posteà Medos: qui cùm perdiu sine legibus, & imperio vixissent, ad vltimum regem sibi præfecisse Deiocen, cuius in iure dicundo prudentiam experti fuerant: ab hoc conditum esse Ecbatanorum opidum.

Annis post Medorum initium duobus & sexaginta, regnante Amasia in Iudæ sorte; Israëlitis verò Ieroboamo, [a] Macedonum imperium fundatum est à Carano Argiuo Phidonis fratre, eius [b] qui mensuras, & pondera primus inuenisse dicitur. Horum genus ab Hercule deductum; à quo Caranus vndecimus à Dexippo; à Velleio sextusdecimus putatur, qui contracta ex omni Peloponneso valida manu in Macedoniam venit, ibíque regnum auspicatus est. Hinc se Macedoniæ reges, nec non [c] Alexandrini ab Lagida Ptolemæo Macedone oriundi Heraclidas ferebant. Initium Ca-

Par. 2 lib. 2. c. 14

Macedonum regnum.

a Dexippus in Excer. Euseb. Gr. p. 49

b Euseb. Chron. Schol. Pind. Olymp. 13

c Theocr. Idyl. 17

A 3702 est, nomen inuenit. [a] Vrbem hanc vicini
P. I. ad Elidenses euertêre; cùm se ex eorum pote-
4185. state, cui subiuncti erant, Pisatæ conati es-
a Pausan. Eliac. 1 p. 200 sent eripere. [b] Ad eandem vetustissimum
Iouis fanum erat, trecentis ab Elide stadiis
b Strabo 8. distans, prope Alpheum fluuium. nec lon-
gè inde oleastris consitum nemus, è quibus
victorum coronæ texebantur: tum curri-
culum, siue stadium, in quo ludicra specta-
cula præbebantur.

Templum scribit Pausanias opere Dori-
co factum ab ima area ad summum fasti-
gium octo & sexaginta pedes habuisse, la-
tum nonaginta quinque; longum verò 230.
cuius architectus Libo fuit. Huius tectum
c Pausan. pro tegulis, Pentelico stratum marmore.
[c] Ara in eo Iouis erat Olympij; cuius crepi-
do pedum in circuitu 125. altitudo 22 fuit.
Crepidinem appellabant πρόθυσιν, in qua
victimæ mactabantur: earum verò femora
in ara summa cremabantur. Itaque Pausa-
nias è cineribus factam hanc aram fuisse
narrat. Sed & gradus cùm ad πρόθυσιν vsque
lapidei essent, inde ad aram cinerei fuerũt.
d Strabo 8. [d] Memorabile ibidem extitit Iouis Olym-
pij simulacrum: quod à Phidia elaboratum,
Panænus pictor coloribus pinxit.

e Pausan. Eliac. A. p. 200 [e] Iam ludis ipsis Elei præfuêre, ac Pisatas,
qui ius illud vsurpare conabantur, funditus
f Polyb. l. 4. p. 337 deleuerunt. [f] Iidem Iouis, & ludorum reli-
gione tuti vacationem ab armis habebant,
ac ruri fermè degebant. Sed ea contempta
quiete, cùm se postea bellis immiscuissent,
in magnas calamitates inciderunt.

Igitur

A 3702 P. I. ad 4185.

[a] Igitur ex ea gente certaminum arbitri, quos *agonothetas*, siue *Hellanodicas* vocabant, primùm extitêre duo: tùm nouem: posteà decem, ac duodecim: inde octo; ac decem denique sunt facti.[b] Coram his athletæ producti, ad Iouis Fidij statuam, quem Ὅρκιον nominabant, iusiurandū adigebantur; omnes se disciplinæ numeros decem ante diem certaminis mensibus explesse.[c] Præcipuum, & antiquissimum genus certaminis cursus fuit. quod stadiū appellabant. reliqua deinceps addidêre.[d] Quinque omnino ludis instaurandis attributi sunt dies ab Luna vndecima ad quintamdecimam. Plenilunio quippe agonem obibant, vt ait Pindarus. [e] Ac paullo ante ludicrum, denuntiatis per ciuitates induitiis, si quæ bellum inuicem gererent, ab armis abstinere iubebantur.

[f] Iam cùm nudi prorsus athletæ certarēt, ab iis spectaculis muliebrem sexum lex, & pudor arcebat. in quo muscas iis [g] Aelianus anteponit: quæ sponte auolantes nusquam per id tempus apparebant. Victorū oleagina corona præmium fuit. Tùm ad aras sex, quas singulas par Deorum obtinebat, sacra faciebant. Prima omnium Olympias stadionicam habuit Corœbum Elidensem: quem arte coquum fuisse prodit [h] Athenæus. Ea porro Olympias iniit anno Per. Iul. 3938, mundi 3208, qui est ante natalem Christi 776. actique sunt ludi à Iulij 19 die, ad 23. Quippe legitimum tempus illorum fuit æstiuum, sub ipsum solstitium.

a Pausan. Eliac. A. p. 156.
b Pausan. Eliac. A. p. 173.
c Pausan. Eliac. A. p. 200.
d Pinda. & eius Schol. ad Olymp. 5. Tzet. ad Lycoph.
e Thuc. lib. 5. pag. 330 edit. Vech.
f Dion. Halic. lib. 7 sub fin.
g Lib. 5. de Anim. cap. 7.
h Lib. 9.

A 3702 est, nomen inuenit. [a] Vrbem hanc vicini
P. I. ad Elidenses euertêre; cùm se ex eorum pote-
4185. state, cui subiuncti erant, Pisatæ conati es-
a Pausan. Eliac. 1 p. 200 sent eripere. [b] Ad eandem vetustissimum
Iouis fanum erat, trecentis ab Elide stadiis
b Strabo 8. distans, prope Alpheum fluuium. nec lon-
gè inde oleastris consitum nemus, è quibus
victorum coronæ texebantur: tum curri-
culum, siue stadium, in quo ludicra specta-
cula præbebantur.

Templum scribit Pausanias opere Dori-
co factum ab ima area ad summum fasti-
gium octo & sexaginta pedes habuisse, la-
tum nonaginta quinque; longum verò 330.
cuius architectus Libo fuit. Huius tectum
c Pausan. pro tegulis, Pentelico stratum marmore.
[c] Ara in eo Iouis erat Olympij; cuius crepi-
do pedum in circuitu 125. altitudo 22 fuit.
Crepidinem appellabant πρόθυσιν, in qua
victimæ mactabantur: earum verò femora
in ara summa cremabantur. Itaque Pausa-
nias è cineribus factam hanc aram fuisse
narrat. Sed & gradus cùm ad πρόθυσιν vsque
lapidei essent, inde ad aram cinerei fuerũt.
d Strabo 8. [d] Memorabile ibidem extitit Iouis Olym-
pij simulacrum: quod à Phidia elaboratum,
Panænus pictor coloribus pinxit.

e Pausan. Eliac. A. p. 200 [e] Iam ludis ipsis Elei præfuêre, ac Pisatas,
qui ius illud vsurpare conabantur, funditus
f Polyb. l. 4. p. 337 deleuerunt. [f] Iidem Iouis, & ludorum reli-
gione tuti vacationem ab armis habebant,
ac ruri fermè degebant. Sed ea contempta
quiete, cùm se postea bellis immiscuissent,
in magnas calamitates inciderunt.

Igitur

a Igitur ex ea gente certaminum arbitri, A 3702.
quos *agonothetas*, siue *Hellanodicas* vocabant, P. I. ad
primùm extitêre duo: tùm nouem: posteà 4185.
decem, ac duodecim: inde octo; ac decem c Pausan.
denique sunt facti.[b] Coram his athletæ pro- Eliac. A. p. 156.
ducti, ad Iouis Fidij statuam, quem Ορκιον b Pausan.
nominabant, iusiurandũ adigebantur; om- Eliac. A. p. 173.
nes se disciplinæ numeros decem ante diem
certaminis mensibus explesse.[c] Præcipuum, c Pausan.
& antiquissimum genus certaminis cursus Eliac. A.
fuit. quod stadiũ appellabant. reliqua dein- p. 200.
ceps addidêre.[d] Quinque omnino ludis in- d Pinda.
staurandis attributi sunt dies ab Luna vn- & eius Schol. ad
decima ad quintamdecimam. Plenilunio Olymp. 5.
quippe agonem obibant, vt ait Pindarus. Tzet. ad Lycoph.
[e] Ac paullo ante ludicrum, denuntiatis per e Thuc.
ciuitates indutiis, si quæ bellum inuicem lib. 5. pag.
gererent, ab armis abstinere iubebantur. 380 edit. Vech.

[f] Iam cùm nudi prorsus athletæ certarẽt, f Dion.
ab iis spectaculis muliebrem sexum lex, & Halic. lib.
pudor arcebat. in quo muscas iis g Aelianus 7 sub fin.
anteponit: quæ sponte auolantes nusquam g Lib. 5. de Anim. cap. 7.
per id tempus apparebant. Victorũ oleagina
corona præmium fuit. Tùm ad aras sex,
quas singulas par Deorum obtinebat, sacra
faciebant. Prima omnium Olympias sta-
dionicam habuit Corœbum Elidensem:
quem arte coquum fuisse prodit [h] Athe- h Lib. 9.
næus. Ea porro Olympias iniit anno Per.
Iul. 3938, mundi 3208, qui est ante natalem
Christi 776. actique sunt ludi à Iulij 19 die,
ad 23. Quippe legitimum tempus illorum
fuit æstiuum, sub ipsum solstitium.

A 3702
P. I. ad
4185.

De posteriore, ac rediuiuo Assyriorum imperio, eiúsque principibus, déque Juditha, & Holopherne, ac de Sargon, & Thartan. tum de Babylonici regni primordio.

CAP. VI.

Vide lib. 9 de Doct. Temp. c. 25.

FIT in sacris libris Assyriorum regum non infrequens mentio, etiam post illud tempus, quo, Sardanapalo mortuo, prius illud imperium à Belo, vel Nino cœptum occidisse constat. Id enim anno illo contigisse inter omnes conuenit, quo Medorum imperij iacta sunt fundamenta. quod quidem centum annis ante primam Olympiadem, hoc est trecentis ac septemdecim ante Cyri primordium euenisse, suprà cap. 4 demonstrauimus. Atqui longè post illud tempus alij recensentur Assyriorum principes, qui & Niniue sedem regni sui collocarunt. Sic Azaria regnante, sub eius nonum ac tricesimum annum, Phul Rex Assyriorum Israëlitas vexasse [a] dicitur. Qui annus in Iuliana Periodo numeratur 3943, & est centesimus sextus ab nece Sardanapali, excidióque Niniues.

a lib. 4 Reg. c. 15, 19.

Ne te longius morer; existimo post antiquum illud Assyriorum extinctum, vel in

Medos translatum imperium, paullatim A 3702
exolescentibus Medis, & propter igna- P. I. ad
uiam ac mollitiem eorum labefactatis vi- 4185.
ribus, nonnullos defecisse; primùm Assy-
rios; deinde Babylonios. Nam quòd Medi
ab Arbace ad Deiocem non eundem fortu-
næ cursum tenuerint, ex eo verisimile fit,
quod Herodotus interiecto illo spatio Me-
dos ait liberos, ac sine rege vixisse. Quo-
circa Niniue subuersa, & prioribus subla-
tis Assyriis, noui postea reges extiterunt,
qui vrbem illam instaurarunt, latéque do-
minati sunt, donec à Babyloniis regibus
bello superati fuerunt. Horum nomina, &
quibus in Iudæa regnantibus extiterint,
qui quidem in scriptura memorantur, ad-
scribam.

Laterculum regum Assyriorum.				
	Reges Assy-rij.	Regnantibus in Iudæa		Anni I. Per. in quos incidit eorũ mẽtio
1	Phul	Ozia	4.Re.15,19	3943
2	Teglath Phalasar	Ioathan & Phacee	Ib. vers.29	3955
3	Salmanasar	Ezechia	4.Reg.17,3	3993
4	Sennacherib eius F.	Ezechia	Ib.18,13. & 1.Tob.1,18	4000
5	Assarhaddon Sennacherıbi F.	Ezechia	4.Re.19,37	4001
6	Nabuchodonosor diuersus à Babylonio	Manasse	Iudith 1, 5	4025

Hi sunt Assyriorum reges, quorum Scriptura meminit: quos initiò Babylonia potitos esse liquet [a] ex sacra Regum historia. Vbi Salmanasar è Babylone, aliísque regionibus colonos in Samariam misisse dicitur. Sed & Medis imperasse ex eodem [b] libro colligitur.

[c] Salmanasar Israëliticum regnum inuasit, & Israëlitas, quo nomine 10 ferè tribus

a Reg. 4. c.17, 24. b cap.18,2. Vide Isa. 23, 13 ex Hebræorũ interpretatione. c 4 Reg. 17, & seq.

continebantur, in Mediam, & Babyloniam, ac reliquas Orientis prouincias relegauit. pro iis colonos in illorum vacuas sedes variis ex gentibus infudit: quibus cùm infesti leones essent, Assyriorum rex vnum è captiuis Iudæorum sacerdotibus ad eos mittit: à quo Hebræorum numinis religiones edocti, has ipsas cum profanis superstitionibus suæ quisque patriæ complexi sunt. Hinc Samaritanorum fœda colluuio, & in longum propagata tempus, ortum accepit. A 3702 P. I. ad 4185. *Samaritani ex variis gentibus collecti.*

[a] Post Israëliticam vastitatem, quæ sub annum Ezechiæ sextum incidit, non vltra regnare Salmanasar annum Ezechiæ 14 potuit. Siquidem Sennacheribus circa annum istum illi successit. quo anno in Iudæam duxit exercitum: ac pluribus expugnatis oppidis, dum Hierosolymam aggreditur, & per legatos Ezechiæ regi, & Israëlitarum Deo contumeliosis vocibus insultat, vna nocte deletis ab Angelo 185000 trepidus domũ rediit: vbi filiorum parricidio inter sacra, & in ipso Dei sui cõspectu miserrimè periit:[b] cùm priùs Iudæorum exulum nece, quos in regnum suum deportatos habebat, acceptam in illorum patria cladem esset vltus.

a 4. Reg. 18, & seq.

b Tobiæ 1.

Nabuchodonosor verò, quem postremum in serie numeramus, is ille est, qui in historia [c] Iudith, contra Arphaxadum Medorum regem, à quo Ecbatana condita erant, inito prælio vicisse dicitur, anno regni sui duodecimo. Non alius est Arphaxad, quàm Deioces Herodoti, atque

Videl. 12. de Doct. Temp. c. 26.

c Iudit 1.

A 3702 P. I. ad 4185. *Iuditha tempus.* Ctesiæ, qui Medorum primus ab Herodoto rex ponitur. Nam tempora mirificè congruunt. Hinc Iuditham ad Manassis tempora pertinere cum plerisque credimus. Regnare porro cœpit Manasses anno Per. Iul. 4016. Deioces autem 4018. Babylone interim reguli quidam ab Nabonassaro deinceps regnum statuerant. quod initio modicum, & Assyriorum dominatui subiectũ fuit. vnde [a] Merodach, qui per illud tẽpus Babylonem tenebat; vnus è Nabuchodonosori principibus appellatur, à quo captus est, & in Babyloniam perductus Manasses. Quo absente Nabuchodonosorus Holophernem misit in Iudæam. qui ab Iuditha laudatissima fœmina prudenter illusus & occisus est.

a 2. Paral. 33, 11.

Præter hos Assyriorum reges meminit [b] Isaias Sargon regis Assyriorum, qui Thartan misit. quem cum Sennacheribo plerique confundunt: [c] quod hic Thartan misisse fertur. Non desunt tamen, qui diuersum vtrumque faciunt. quibus si auscultemus, inter Salmanasarum, & Sennacheribum inculcandus erit; & huius aut pater, aut certè frater fuisse putandus. Etsi probabilius est eundem esse cum Sennacheribo. Siquidem [d] mortuo Salmanasare regnasse pro illo dicitur Sennacherib filius eius. Itaque nullus ambos inter collocandus videtur.

b c. 20, 1

c 4. Reg. 18, 17.

d Tob. 1, 18.

Cæterùm quæ de regni Babylonici primordio paullo antè obiter iniecimus, Ptolemæi, ac veterum astronomorum testimo-

nio nituntur, qui ab initio Nabonaſſari Babyloniæ regis tempora ſua computāt. quod initium annis 747 Chriſti æram antecedit;& incurrit in annum Per.Iul. 3967, mūdi 3237. Hinc vetus Chaldæorum regnum cœpiſſe videtur. Eſt in ſacris libris prima regū Babyloniorum mentio, ſub Ezechiæ regno, circa annū eius 14,ᵃ quo Merodac filius Baladan rex Babyloniorum legatos miſiſſe fertur ad Ezechiam, *vt interrogarent de portento, quod acciderat ſuper terram*; tum quod illum ægrotaſſe didicerat. Annus 14 Ezechiæ ex his, quæ ſuperiùs expoſita ſunt, incurrit in annum Per. Iul. 4000, qui eſt à Nabonaſſari primordio triceſimus quartus.

A 37·702 P. I. ad 4185.

a 4 Reg. 20, & 2 Par. 32, 31

Extat vetus Canon Babyloniorum regū, quo Ptolemæus, aliique Mathematici ſunt vſi; qui à Nabonaſſaro ad Alexandri M. obitum perducitur. In eo porrò Mardokempadus, qui Merodach in ſacris libris nominatur, regnare cœpit anno ab Nabonaſſaro 27. & fortaſſis Baladan illius pater is eſt, quem Canon Ilulæum vocat.

Quocirca probabilis eſt coniectura, poſt Aſſyrios, aliquanto ſpatio defeciſſe ab Medis Babylonios, ac priuatum ſibi ſtatuiſſe regnum duce Nabonaſſaro. quod regnum initio tenue, & Aſſyriis obnoxium, ab Nabopolaſſaro, eiúſque filio Nabuchodonoſoro amplificatum eſt, vt & Medos ipſos, Aſſyrióſque ſibi ſubiiceret. de qua re poſtea. Sed obſcuriſſima ſunt illius imperij primordia; de quibus nihil præter coniecturam fere reliquum habet hiſtoria.

A 3702. P. I. ad 4185. rani ex Eusebij Chronico competit in annum Abraami 1204, Periodi Iulianæ 3901, qui est octauus & tricesimus ante primam Olympiadem. Postremus Macedonum rex Perseus Philippi filius captus est à Romanis anno Vrbis conditæ 586. cùm iam reges imperassent numero 40 annis 647. Ac principiò angustis clausi finibus assidua, sed obscura, cum Illyriis, & Thracibus bella gesserunt. [a] Per quæ id, Europo, vel Aëropa rege, sanè memoria dignum accidit. Philippus Argæi filius ordine regum sextus circa annum Periodi Iulianæ 4116, tertium Olympiadis 45 moriens, Europum pene adhuc infantem reliquit heredem. Cuius ætate contempta, Illyrij bellum Macedonibus inferunt. Ij primo prælio victi, mox certamine repetito, regem suum in cunis productum ante aciem collocant: atque ex eius aspectu tantum ardorem animo conceperunt, vt magna strage fusis hostibus, nobilem de iis victoriam referrent. Cæteri ad Philippum & Alexandrum vsque Magnum nulla re fere celebres extiterunt.

a Iust. 7.

De Olympicis agonibus.

Cap. V.

Par. 2, lib. 3, c. 1. CELEBERRIMVM in Græcia certamen institutum est Olympicum anno post Troiam deletam 408, ante Romam

conditam tertio & vicesimo; cùm Iudæis regnaret Ozias annum iam quartum, & tricesimum. Huius instaurandi princeps fuit Iphitus Praxonidæ filius, Eleus, qui genus suum ad Herculem referebat. Hercules porro complures extitêre. Ex his qui inter Idæos Dactylos censetur, ludos primus istos edidit: quos ab aliis subinde repetitos Pelops Tantali filius; nec non Atreus; ac deinde Alcmenæ filius celebrauit Hercules. Ab Iphito demum, & eo, quod dixi, tempore stati esse cœperunt, vt quinto quoque ineunte anno redirent: ex quo πενταετηρικοὶ, id est *quinquennales* agones appellati sunt. quippe quatuor confectis annis in orbem recurrebant. Hoc verò quadriennium eo gente constabat anni, quo Græcia vetus vtebatur. quod lunare fuisse, sed minùs exactum, [a] alio loco demonstrauimus. Africanus apud Georgium Monachum referebat, Lunam ab Ægyptiis Olympiadem esse dictam, quòd singulis mensibus Zodiaci dodecatemorion peragrat: qui circulus à veteribus Ολυμπος nominatur. vnde Olympiadas putabat esse dictas. Sed id minimè est verum. Nam Olympiadum nomen antiquius videtur apud Græcos fuisse, quàm Zodiaci partitio in duodecim segmenta, [b] vt alibi disserimus. Itaque ab loco illis inditum est vocabulum. Pisatis in Peloponneso regio à primaria vrbe Pisa, quæ & Olympia, auctore Stephano, dicta

A 3702. P. I. ad 4185.

[a] Lib. 1 de Doct. Temp. & 4 Var. Diss. ad Vran.

[b] Lib. 2. Var. Dissert. ad Vran. c. 11.

A 3702 est, nomen inuenit. [a] Vrbem hanc vicini
P. I. ad Elidenses euertêre; cùm se ex eorum pote-
4185. state, cui subiuncti erant, Pisatæ conati essent eripere. [b] Ad eandem vetustissimum Iouis fanum erat, trecentis ab Elide stadiis distans, prope Alpheum fluuium: nec longè inde oleastris consitum nemus, è quibus victorum coronæ texebantur: tum curriculum, siue stadium, in quo ludicra spectacula præbebantur.

a Pausan. Eliac. 1 p. 200
b Strabo 8.

Templum scribit Pausanias opere Dorico factum ab ima area ad summum fastigium octo & sexaginta pedes habuisse, latum nonaginta quinque; longum verò 330. cuius architectus Libo fuit. Huius tectum pro tegulis, Pentelico stratum marmore. [c] Ara in eo Iouis erat Olympij; cuius crepido pedum in circuitu 125. altitudo 22 fuit. Crepidinem appellabant πρόθυσιν, in qua victimæ mactabantur: earum verò femora in ara summa cremabantur. Itaque Pausanias è cineribus factam hanc aram fuisse narrat. Sed & gradus cùm ad πρόθυσιν vsque lapidei essent, inde ad aram cinerei fuerũt. [d] Memorabile ibidem extitit Iouis Olympij simulacrum: quod à Phidia elaboratum, Panænus pictor coloribus pinxit.

c Pausan.
d Strabo 8.

[e] Iam ludis ipsis Elei præfuêre, ac Pisatas, qui ius illud vsurpare conabantur, funditus deleuerunt. [f] Iidem Iouis, & ludorum religione tuti vacationem ab armis habebant, ac ruri fermè degebant. Sed ea contempta quiete, cùm se postea bellis immiscuissent, in magnas calamitates inciderunt.

e Pausan. Eliac. A. p. 200
f Polyb. l. 4. p. 337

Igitur

A 3702. P. I. ad 4185.

[a] Igitur ex ea gente certaminum arbitri, quos *agonothetas*, siue *Hellanodicas* vocabant, primùm extitêre duo: tùm nouem: posteà decem, ac duodecim: inde octo; ac decem denique sunt facti.[b] Coram his athletæ producti, ad Iouis Fidij statuam, quem Ὅρκιον nominabant, iusiurandũ adigebantur; omnes se disciplinæ numeros decem ante diem certaminis mensibus explesse.[c] Præcipuum, & antiquissimum genus certaminis cursus fuit. quod stadiũ appellabant. reliqua deinceps addidêre.[d] Quinque omnino ludis instaurandis attributi sunt dies ab Luna vndecima ad quintamdecimam. Plenilunio quippe agonem obibant, vt ait Pindarus. [e] Ac paullo ante ludicrum, denuntiatis per ciuitates indutiis, si quæ bellum inuicem gererent, ab armis abstinere iubebantur.

[f] Iam cùm nudi prorsus athletæ certarẽt, ab iis spectaculis muliebrem sexum lex, & pudor arcebat. in quo muscas iis [g] Aelianus anteponit: quæ sponte auolantes nusquam per id tempus apparebant. Victorũ oleagina corona præmium fuit. Tùm ad aras sex, quas singulas par Deorum obtinebat, sacra faciebant. Prima omnium Olympias stadionicam habuit Corœbum Elidensem: quem arte coquum fuisse prodit [h] Athenæus. Ea porro Olympias iniit anno Per. Iul. 3938, mundi 3208, qui est ante natalem Christi 776. actíque sunt ludi à Iulij 19 die, ad 23. Quippe legitimum tempus illorum fuit æstiuum, sub ipsum solstitium.

a Pausan. Eliac. A. p. 156.
b Pausan. Eliac. A. p. 173.
c Pausan. Eliac. A. p. 200.
d Pinda. & eius Schol. ad Olymp. 5. Tzet. ad Lycoph.
e Thuc. lib. 5. pag. 380 edit. Vech.
f Dion. Halic. lib. 7 sub fin.
g Lib. 5. de Anim. cap. 7.
h Lib. 9.

A 3702 P. I. ad 4185.

De posteriore, ac rediuiuo Assyriorum imperio, eiúsque principibus, déque Juditha, & Holopherne, ac de Sargon, & Thartan. tum de Babylonici regni primordio.

Cap. VI.

Vide lib. 9 de Doct. Temp. c. 25.

FIT in sacris libris Assyriorum regum non infrequens mentio, etiam post illud tempus, quo, Sardanapalo mortuo, prius illud imperium à Belo, vel Nino cœptum occidisse constat. Id enim anno illo contigisse inter omnes conuenit, quo Medorum imperij iacta sunt fundamenta. quod quidem centum annis ante primam Olympiadem, hoc est trecentis ac septemdecim ante Cyri primordium euenisse, suprà cap. 4 demonstrauimus. Atqui longè post illud tempus alij recensentur Assyriorum principes, qui & Niniue sedem regni sui collocarunt. Sic Azaria regnante, sub eius nonum ac tricesimum annum, Phul Rex Assyriorum Israëlitas vexasse [a] dicitur. Qui annus in Iuliana Periodo numeratur 3943, & est centesimus sextus ab nece Sardanapali, excidióque Niniues.

a lib. 4 Reg. c. 15, 19.

Ne te longius morer; existimo post antiquum illud Assyriorum extinctum, vel in

Medos translatum imperium, paullatim exolescentibus Medis, & propter ignauiam ac mollitiem eorum labefactatis viribus, nonnullos defecisse; primùm Assyrios; deinde Babylonios. Nam quòd Medi ab Arbace ad Deiocem non eundem fortunæ cursum tenuerint, ex eo verisimile fit, quod Herodotus interiecto illo spatio Medos ait liberos, ac sine rege vixisse. Quocirca Niniue subuersa, & prioribus sublatis Assyriis, noui postea reges extiterunt, qui vrbem illam instaurarunt, latéque dominati sunt, donec à Babyloniis regibus bello superati fuerunt. Horum nomina, & quibus in Iudæa regnantibus extiterint, qui quidem in scriptura memorantur, adscribam.

A 3702
P. I. ad
4185.

Laterculum regum Assyriorum.				
	Reges Assy-rij.	Regnantibus in Iudæa		Anni I. Per. in quos incidit eorū mētio
1	Phul	Ozia	4.Re.15,19	3943
2	Teglath Phalasar	Ioathan & Phacee	Ib. vers.29	3955
3	Salmanasar	Ezechia	4.Reg.17,3	3993
4	Sennacherib eius F.	Ezechia	Ib.18,13. & 1.Tob.1,18	4000
5	Assarhaddon Sennacheribi F.	Ezechia	4.Re.19,37	4001
6	Nabuchodonosor diuersus à Babylonio	Manasse	Iudith 1, 5	4025

Hi sunt Assyriorum reges, quorum Scriptura meminit: quos initiò Babylonia potitos esse liquet [a] ex sacra Regum historia. Vbi Salmanasar è Babylone, aliísque regionibus colonos in Samariam misisse dicitur. Sed & Medis imperasse ex eodem [b] libro colligitur.

[c] Salmanasar Israëliticum regnum inuasit, & Israëlitas, quo nomine 10 ferè tribus

a Reg. 4. c.17, 24.

b cap.18,2. Vide Isa. 23, 13 ex Hebræorū interpretatione.

c 4 Reg. 17, & seq.

continebantur, in Mediam, & Babyloniam, ac reliquas Orientis prouincias relegauit. pro iis colonos in illorum vacuas sedes variis ex gentibus infudit: quibus cùm infesti leones essent, Assyriorum rex vnum è captiuis Iudæorum sacerdotibus ad eos mittit: à quo Hebræorum numinis religiones edocti, has ipsas cum profanis superstitionibus suæ quisque patriæ complexi sunt. Hinc Samaritanorum fœda colluuio, & in longum propagata tempus, ortum accepit.

A. 3702 P. I. ad 4185.

Samaritani ex variis gentibus collecti.

[a] Post Israëliticam vastitatem, quæ sub annum Ezechiæ sextum incidit, non vltra regnare Salmanasar annum Ezechiæ 14 potuit. Siquidem Sennacheribus circa annum istum illi successit. quo anno in Iudæam duxit exercitum: ac pluribus expugnatis oppidis, dum Hierosolymam aggreditur, & per legatos Ezechiæ regi, & Israëlitarum Deo contumeliosis vocibus insultat, vna nocte deletis ab Angelo 185000 trepidus domũ rediit: vbi filiorum parricidio inter sacra, & in ipso Dei sui cõspectu miserrimè periit:[b] cùm priùs Iudæorum exulum nece, quos in regnum suum deportatos habebat, acceptam in illorum patria cladem esset vltus.

a 4. Reg. 18, & seq.

b Tobiæ 1.

Nabuchodonosor verò, quem postremum in serie numeramus, is ille est, qui in historia [c] Iudith, contra Arphaxadum Medorum regem, à quo Ecbatana condita erant, inito prælio vicisse dicitur, anno regni sui duodecimo. Non alius est Arphaxad, quàm Deioces Herodoti, atque

Vide l. 12. de Doct. Temp. c. 26.

c Iudit 1.

A 3702 P. I. ad 4185. *Juditha tempus.* Ctesiæ, qui Medorum primus ab Herodoto rex ponitur. Nam tempora mirificè congruunt. Hinc Iuditham ad Manassis tempora pertinere cum plerisque credimus. Regnare porro cœpit Manasses anno Per. Iul. 4016. Deioces autem 4018. Babylone interim reguli quidam ab Nabonassaro deinceps regnum statuerant. quod initio modicum, & Assyriorum dominatui subiectũ fuit. vnde [a] Merodach, qui per illud tẽpus Babylonem tenebat; vnus è Nabuchodonosori principibus appellatur, à quo captus est, & in Babyloniam perductus Manasses. Quo absente Nabuchodonosorus Holophernem misit in Iudæam. qui ab Iuditha laudatissima fœmina prudenter illusus & occisus est.

a 2 Paral. 33, 11.

Præter hos Assyriorum reges meminit [b] Isaias Sargon regis Assyriorum, qui Thartan misit. quem cum Sennacheribo plerique confundunt: [c] quod hic Thartan misisse fertur. Non desunt tamen, qui diuersum vtrumque faciunt. quibus si auscultemus, inter Salmanasarum, & Sennacheribum inculcandus erit; & huius aut pater, aut certè frater fuisse putandus. Etsi probabilius est eundem esse cum Sennacheribo. Siquidem [d] mortuo Salmanasare regnasse pro illo dicitur Sennacherib filius eius. Itaque nullus ambos inter collocandus videtur.

b c. 20, 1

c 4. Reg. 18, 17.

d Tob. 1, 18.

Cæterùm quæ de regni Babylonici primordio paullo antè obiter iniecimus, Ptolemæi, ac veterum astronomorum testimo-

nio nituntur, qui ab initio Nabonassari Babyloniæ regis tempora sua computāt. quod initium annis 747 Christi æram antecedit; & incurrit in annum Per. Iul. 3967, mūdi 3237. Hinc vetus Chaldæorum regnum cœpisse videtur. Est in sacris libris prima regū Babyloniorum mentio, sub Ezechiæ regno, circa annū eius 14, a quo Merodac filius Baladan rex Babyloniorum legatos misisse fertur ad Ezechiam, *vt interrogarent de portento, quod acciderat super terram*; tum quod illum ægrotasse didicerat. Annus 14 Ezechiæ ex his, quæ superiùs exposita sunt, incurrit in annum Per. Iul. 4000, qui est à Nabonassari primordio tricesimus quartus.

A 3702 P. I. ad 4185.

a 4 Reg. 20, & 2 Par. 32, 31

Extat vetus Canon Babyloniorum regū, quo Ptolemæus, aliíque Mathematici sunt vsi; qui à Nabonassaro ad Alexandri M. obitum perducitur. In eo porrò Mardoxempadus, qui Merodach in sacris libris nominatur, regnare cœpit anno ab Nabonassaro 27. & fortassis Baladan illius pater is est, quem Canon Ilulæum vocat.

Quocirca probabilis est coniectura, post Assyrios, aliquanto spatio defecisse ab Medis Babylonios, ac priuatum sibi statuisse regnum duce Nabonassaro. quod regnum initio tenue, & Assyriis obnoxium, ab Nabopolassaro, eiúsque filio Nabuchodonosoro amplificatum est, vt & Medos ipsos, Assyriósque sibi subiiceret. de qua re postea. Sed obscurissima sunt illius imperij primordia; de quibus nihil præter coniecturam fere reliquum habet historia.

A 3701
P. I. ad
4185.

De Romulo, ac Romæ conditu, déque gestis illius, & sex insequentium regum.

CAPVT VII.

Par. 2 lib. 3, c. 2.
a Dionys. Hal. l. 1, & 2 Liu. 1. Plutarch. Romu.

DVODECIMVS ab Ænea Latinis regnauit Amulius, [a] Numitore fratre circunscripto, ad quem propter ætatem ius regni pertinebat. Numitoris vnica erat filia Siluia, quam Amulius, ne qua posteritatis spes esset, Vestalem fecit. At illa, incertum à quo compressa, geminos est enixa, Romulum, ac Remum; qui iussu regis expositi, & à Faustulo pastore clam educati, postquam adoleuerunt, occiso Amulio, auum restituerunt in regnum. & anno ipsius secundo Romam condiderunt. qui [b] ex Varronis calculo incidit in annum tertium Olympiadis sextæ.

b Plutar.

c Lib. 2, pag. 119 ed. Vech.

[c] Dionysius auctor est natum esse Romulum anno 2 exeunte Olympiadis secundæ, qui est Periodi Iulianæ 3944, & octauo decimo pòst, id est Periodi Iulianæ 3961, Vrbem auspicatò condidisse. Hic igitur anno ætatis 18 primus ab conuenarum manu rex salutatus est, cùm iam fratrem noui æmulum regni sustulisset. Mox ordinato rerum statu, ac diuiso in partes populo, [c] Sabinarum puellas per ludorum occasionem rapuit anno regni quarto: ex quo,

Romulus.

c Halic. 2, p. 100. Liu. Flor. Plut.

vehemens, ac diuturnum cum Sabinis bel- A 3702
lum gesserunt. Victi Cæninenses, Antem- P. I. ad
nates, Crustumini. ac demum Sabinis Ta- 4185.
tio duce prementibus, interuentu rapta-
rum inter ambos conuenit, vti Romæ
communiter habitarent, ac duo simul im-
perarent, Romulus, & Tatius. Hoc verò
post sex annos interfecto, solus regnauit
vtrisque Romulus, & 38 annos expleuit,
finitimis interim ciuitatibus bello supera-
tis: Fidenatibus imprimis, ac Veientibus. a Dion. Liuius.
Demum ad Capreæ paludem, dum concio- Plutar.
nem haberet, repente caliginosa tempesta- Flor.
te suborta, nusquam comparuit, à Patri- Vide 10. de Doct.
bus, vt est multorum opinio, discerptus, Temp.
quibus propter impotentiam inuisus esse c. 21.
cœperat. Mors illius contigit anno 1 ex-
eunte Olymp. 16, Periodi Iulianæ 3999,
Ezechiæ circiter 13. quo anno Maij 26 sub
occasum Sol defecit.

Primus ille ciuitatem in curias triginta
distribuit. populum in Tribus tres. Tenues
clientelæ potentiorum addixit; quos &
Patricios nominauit. Tres de hoste victo
triumphos in vrbem inuexit: 1 de Cæninen-
sibus, & Antemnatibus: quando & Acrone
rege eorum sua manu cæso, prima Ioui
Feretrio spolia reportauit: 2 de Camerinis:
3 de Fidenatibus, & Veientibus.

Post interregnum vnius anni rex à Ro- *Numa.*
manis optatus est Numa Pompilius genere
Sabinus, & Curibus oriundus, [b] anno ter- b Dion.
tio Olympiad. decimæ sextæ, Periodi Iu- l. 2. p. 119. Liu. 1,
lianæ 4000, ante Christianam æram 714. Plut. Nu.

A. 3701 P. I. ad 4185. qui ad pacis studia conuersus, Romana sacra constituit. annum decem hactenus mensibus constantem duobus auxit. Iani templo clauso perpetuum suis otium fecit. Regnauit annos 43.

a Dion. 3. init. & cæteri. *Tullus Hostilius.* Tertius Romæ regnauit Tullus Hostilius.[a] qui anno 2 Olymp. 27 cœpit, Periodi Julianæ 4043, vir pacis insolens, & ad bella factus. Hic Albanis victis, vrbem eorum excidit, cùm opes eius omnes, ipsúmque populum Romam transtulisset; ac Metum Fuffetium Albanorum Dictatorem perfidiæ conuictum inter duos currus religatum actis equis in diuersa distraxisset. Ter ille triumphauit, de Albanis, Fidenatibus, Sabinis. Regnauit annos 32, ac de cœlo tactus, cum vxore, familiáque periit.

Ancus. Quartus regnauit Ancus Martius Numæ Pompilij nepos, anno Per. Iul. 4075, secundo Olymp. 35. à quo Latini superati, ac plerique in Vrbem recepti, qui in Auentino collocati sunt. Ianiculum ab eodem munitum, & sublicio ponte iunctus Tiberis. Ostia condita. Regnauit annos quatuor & viginti.

Tarquinius Priscus. Quintus Romæ rex Tarquinius Priscus cœpit anno secundo Olymp. 41, Per. Iul. 4099. Hic Demarati Corinthij, ex Bacchiadarum stirpe, profugi filius, & Lucumo prius dictus, Romam migrauit, & à Tarquiniis Etrusco oppido, vbi cum patre hactenus habitarat, Lucius Tarquinius appellatus est. Adeptus imperium Senatum ampliauit: Tusciæ populos 12 subegit; ab

iisque insignia summæ potestatis accepit, fasces, trabeam, curules, prætextam, & id genus alia. Opera præterea in Vrbe magnifica condidit: velut cloacas, quibus in Tiberim aqua deriuabatur. [a] Capitolini Iouis ædem inchoauit. Occisus est ab Anci filiis cùm regnasset annos 38.

A 3702 P.I. ad 4185.

a Dion. 4. &c.

Huius gener sextus ordine regnauit Seruius Tullus anno 4 Olympiadis 50. Per. Iul. 4137. Hic Ocrisia Corniculana captiua matre natus, ac Tarquinio regi virtute commendatus, regij stemmatis proceribus antepositus est. Multa in Repub. præclarè ab eo sunt ordinata. Primus [b] censum instituit, ac quinto quoque vertente anno fieri decreuit. Ex censu populum in classes, & centurias distribuit. Vrbem ipsam amplificauit. Regno demum summa cum laude per annos 44 administrato, generi sui Tarquinij, ac filiæ execrando parricidio vita illi est erepta.

Seruius Tullus.

b Vide 2 de Doct. Temp. c. 76.

Anno, [c] vt refert Dionysius, quarto Olympiadis 61, Periodi Iul. 4181, septimus, ac postremus regnauit Tarquinius cognomento Superbus; quem Prisci filium plerique Romanorum veterum, & eos secutus Liuius, asseuerarunt. nepotem fuisse persuadet Dionysius. Hic regnum scelere partum non meliùs, quàm quæsierat, administrauit. Cædibus, ac direptionibus in Senatores, ac nobiles grassatus est. Latinorum sociorum commune fanum in Albano constituit, Latinásque ferias condidit. Templum Capitolini Iouis ab auo

c Dion. 4. p. 212; Liu. 1 &c.

Tarquinius Superbus.

A 3702 cœptum de manubiis exædificauit. Tan-
P. I. ad dem ob stuprum Lucretiæ nobilissimæ fœ-
4185. minæ ab Arunte filio eius illatum, absens, dum Ardeam obsideret, consensu populi summa illi abrogata dignitas est, cúmque eo regium nomen è ciuitate sublatum anno Vrbis exeunte 244.

De bello Messeniaco, ac rege eorum Aristomene, déque Tyrtæo Poëta.

Cap. VIII.

a Pauſ. Messen. Iuſt.3. b Supra b.1 c.1

Messenia [a] Laconicæ finitima regio est, quam posteri Herculis occuparunt. Huius incolæ graui ac diuturno cum Lacedæmoniis bello fortiter gesto, tandem victi, ac solum vertere coacti sunt. Caussa belli fuisse videtur Lacedæmoniorum cupiditas, & ambitio, ex quibus inuidia in vicinos, ac simultas oritur. Occasionem dedit siue Lacænis oblatum à Messeniis stuprum per sacrorum speciem, ac Teleclo Lacedæmoniorum regi ab iisdem illata nex: siue mutuæ priuatorum iniuriæ. quas dum ciuitates animosius persequuntur, bellum vtrinque vehemens exarsit. Initium oppugnandi fecere Lacedæmonij, qui nequicquam prouocantibus ad æquas conditiones Messeniis, grauissimo iureiurando priùs obstricti, non priùs se

Bellum Messeniacū.

ab armis cessaturos, quàm Messeniam obtinerent, eorum oppidum in cliuo positum occuparunt Amphiam.[a] Id accidit anno secundo nonæ Olympiadis, hoc est Per. Iulianæ 3971, Euphaë Messeniis regnante. Quarto pòst anno, qui fuit Periodi Iulianæ 3975, atrox prælium est factum. tùm noua Lacedæmoniorum irruptio. ac denique Messenij cæteris oppidis relictis, Ithomen muniunt. Mortuo Euphaë Aristodemus rex à Messeniis eligitur, is qui filiam ex oraculo iugularat. Id euenit anno circiter Iulianæ Per. 3984, tertio Olymp. 12. Ab hoc rege magnam cladem acceperunt Lacedæmonij.[b] quibus ideò placuit, ad prolem sufficiendam, vxores suas prostituere. vnde nati quos Parthenios vocarunt. de quibus postea. Ea res circa tertium annum Olympiadis 13 accidit, Aristodemi quintum. Demum Aristodemus desperata patriæ salute; quod Ithomen arctissima obsidione premerent Spartani; semetipsum ad filiæ sepulcrum iugulat, postquam annos sex, & maiorem septimi partem imperauit. Anno verò primo Olymp. 14 exeunte, Per. Iul. 3991, vicesimo quàm initum erat Messeniacum bellum, Ithome à Messeniis deserta, & à Lacedæmoniis euersa est. Ita bello priori finis imponitur. Ex hoc Messeniorum naufragio quidam, Alcidamida duce, Rhegium commigrarunt; quod est Italiæ oppidum.

Post annos inde 38, hoc est Olympiadis 23, anno 4, Per. I. 4029, Archonte Athenis

A 3702 P. I. ad 4185.

a Pauf. Messen. p. 116.

b Iust. 3.

Parthenij.

A 3702 P. I. 4185. Thesia, vt ait Pausanias, Aristomenis hortatu viri Heroica fortitudine præditi, Messenij bellum contra Lacedæmonios instaurant. quo bello Lacedæmonij, ex oraculo, ducem ab Athieniensibus petunt. Hi Tyrtæum poëtam ludimagistrum ad illos destinant. quo imperatore victi primùm; postea dolo potiùs, quàm virtute superiores facti sunt. Messenij in Iram montem se recipiunt anno belli tertio: vbi vndecim annos hostibus restiterunt. [a] Multa per id tempus incredibilia, & stupenda Aristomenes edidit. Tandem anno Olymp. 27 primo, expugnata est Ira, Per. Iul. 4043. ac bellum desiit, quod ex Pausaniæ narratione colligitur annos tenuisse 14. Messenij, excisa patria, verè appetente, in Siciliam nauigant, ibique Zanclen occupant, quam Messanam nominant.

Tyrtæus.

a Pauf. Messen. 318, & seq.

De Cyaxare Medorum rege, & Scytharum irruptione; ac Babyloniorum regibus, præsertim Nabuchodonosoro, eiúsque posteris.

CAP. IX.

HERODOTVS [b] in primo libro Medorum imperium regnante Phraorte Cyaxaris patre auctum, & amplificatum esse scribit: ab eóque Persas, & Asiaticos bello domitos, ac subactos. Qui cùm Assy-

b Herod. 1,c.102. Par.2, lib. 3,c.4.

rios oppugnaret, ac Ninum obsideret, ibi cum maxima exercitus parte periit. Cyaxares Phraortis F. vt patrem vlcisceretur, contra Assyrios bellum & ipse suscepit. quibus victis, in ipsa Nini obsidione, subita irruptione Scytharum opprimitur. qui Cimmerios insequentes, Madye duce, in Asiam, ac Mediam inundauerant. Iidem Asiæ octo & viginti annis dominati sunt, continuas ex ea prædas agentes, ac prohibente nullo impune grassantes. donec post annos 28 Cyaxares conuiuio illos excepit, ac poculis largioribus inuitatos, & temulentos ad vnum occidit omnes, pristinúmque recuperauit imperium.

A 3702. P. I. ad 4185.

Scytharum irruptio.

Ad eundem posteà Cyaxarem Scythici nominis alij cùm supplisses venissent, eos ille benignè habuit: quibus & Medorum pueros Scythico sermone, ac sagittandi peritia, qua illi præ cæteris pollebant, instituendos tradidit.

Interim Scythæ quotidie venatum euntes, ferinæ semper aliquid offerebant regi. quod cùm aliquando prædæ inopia desiissent facere, malè ab illo sunt accepti. Quam iniuriam barbarica crudelitate sunt vlti. Vnum enim de discipulis suis mactatum, ac ferinæ in modum paratum ad regem deferunt; ac subinde supplices ad Alyattem Lydiæ regem sese recipiunt. Cyaxares, cōperto flagitio, profugos ad supplicium dedi sibi postulat, ac bellum, nisi impetraret, Lydis minatur. Quinquennali igitur bello per euentus varios, & ancipites tracto, sexto

A 3702 demum anno fit inter ipsos prælium: à quo
P. I. ad repentina Solis obscuratione territi desti-
4185. terunt. Tandem Syennesis Cilicis, & Labyniti Babylonij opera conciliati sunt inuicem, páxque nuptiali fœdere sancita. Nam Arienne Alyattis filia Astyagi Cyaxaris filio nupsit. Labynitus iste idem esse videtur, qui in sacris libris Nabuchodonosorus dicitur, Nabopolassari filius; qui tum Babylone regnabat, ac iam Medorum excusso dominatu, Babyloniorum res in maius extulerat. de quibus deinceps facienda mentio est.

Post Nabonassarum, quem Babylonici fundatorem imperij iure suspicamur, plures, sed obscuri ad Nabopolassarum vsque numerantur in Mathematico canone, cuius suprà meminimus. Nabopolassarus Babylonicum regnum, quod modicum acceperat, armis propagauit. Quippe [a] Berosus Chaldaicorum scriptor Annalium, & Alexandri M. temporum æqualis prodidit, Nabopolassarum Nabuchodonosori patrem Ægypto, Cœlesyriæ, ac Phœniciæ dominantem, illis præfecisse Satrapam: qui cùm defecisset, Nabopolassarus ingrauescente iam ætate, filium suum Nabuchodonosorum aduersus illum cum exercitu misit. qui perduellibus victis, recuperatóque imperio, cùm inter hæc fato functus esset Nabopolassarus, raptim Babylonem aduolauit, copiis omnibus vnà cum præda cuidam amicorum relictis, vt ea deportaret in Babyloniam. Regnauit

[a] Apud Iosc. lib. 9 Ant. c. 11, & 1. con. App. p. 925 ed. Frob. Euseb. 9 de Præp. pag. 267.

Nabopolassarus.

Nabopolassarus annos vnum & viginti, ac cœpit anno Periodi Iul. 4089, Iosiæ regis 17. Porro expeditio illa prior Nabuchodonosori Ioakimi Iosiæ regis filij anno tertio, quartóue ineunte contigit, Per. Iul. 4107. à quo Nabuchodonosori regis initium auspicati sunt Iudæi. quamuis biennio post hunc annum superstes fuit Nabopolassarus. Nabuchodonosorus porro patre multo clarior longè bella maxima gessit, ac gentes plurimas vincendo peragrauit; quod non solùm literæ sacræ testantur, sed etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum [a] apud Ioseph. in de hoc rege scripsit, fortitudine, ac rerum gestarum magnitudine multum ab eo esse superatum Herculem. Nam & præcipuam illum Africæ ciuitatem, & maiorem Hispaniæ partem armis subiugasse. Addit Philostratus in Phœnicum, & Indorum historiis, Tyrum ab eodem annis tredecim oppugnatam: quam anno circiter regni sui aggressus videtur decimo sexto, Periodi Iul. 4122, anno antequam obsideret Hierosolymam, Sedecia regnante. Tantis elatus successibus Nabuchodonosorus primũ coli se pro Deo voluit; [b] ingentíque sibi, vt [c] quibusdam placet, ex auro erecta statua, numinis ritu adorari eam iussit. quam impietatem liberè detrectantes Hebræos tres, Ananiam, Azariam, Misaëlem, viuos in ardentem fornacem mandauit abiici. sed cùm extinctis, qui circum erant, satellitibus, tribus illis flamma pepercisset, & inter

A 3702 P. I. ad 4185.

Nabuchodonosorus.

a 10 Ant. c.11.

b Dan.3.

c Hieron.

Tres pueri in fornacē iniecti.

A 3702 eos quartus quidam ignota, sed augustiori,
P.I.ad quàm est humana, specie conspectus es-
4185. set, ira in stuporem, religionémque ver-
sa, rex iuuenibus istis, & eorum socio
Danieli omnem deinceps honorem tri-
buit; tum quem sibi vsurparat impiè, cul-
tum, ac venerationem Hebræorum in
a Dan.4. Deum pio edicto transtulit. [a] Verùm re-
lapsis in superbiam moribus, postquam
neque diuinis ostentis, neque Danielis
hortatu reuocari se ad officium passus est,
in amentiam incurrit: ex qua pecudis ri-
tu, ac pabulo victitans, septem totos an-
nos sub dio transegit. donec recepta men-
te, ac sceleris exorata venia in pristinum
est restitutus. Moritur deinde anno, post
parentis obitum, regni tertio & quadra-
gesimo, Periodi Iul. 4151, quo secundus
iniit Olympiadis 54.

b 4.Reg. 25,27. Ierem.52, 31. *Euilmerodachus.* [b] Euilmerodachus hũc filius excepit: qui
statim vt regnum adiit, Ioachinum, siue
Iechoniam Ioakimi filium, qui se Nabu-
chodonosoro dediderat, è carcere libe-
ratum habuit in pretio, & in contuber-
c Berof. apud Iose.1. con. App. p. 926. edit. Frob.& Eufeb. 10 de Præp. p.267. *Baltasar.* nium accepit. [c] Huius sororem habebat
in matrimonio Nerigloſſoorus; ex eáque
Laboroſſarchodum susceperat. Itaque oc-
ciso Euilmerodacho, post expletum regni
biennium, quasi tutorio nomine, pro filio
Laboroſſarchodo, quem nos Baltassarum
esse credimus, imperium gessit annis qua-
tuor. qui quidem Laboroſſarchodo nonnũ-
quam imputari solent. [d] Hic verò, patre
d Dan.5. mortuo, cùm ad luxum, & perpotationem

sacrilegium adderet; ac sacra vasa, quæ ex Hierosolymitano templo auus ipsius transportarat, profanos ad vsus conuiuiorum inferri iussisset; vidit ad parietem mouentes sese manus humanæ digitos, ac tria verba pingentes. quæ cùm interpretari nemo, præter Danielem, potuisset, is summum inde honorem est adeptus. rex verò eâdem nocte conspiratione suorum, quos ob prauam indolem alienos à se fecerat, interfectus est, nouem post parentis obitum mensibus exactis. A 3702 P. I. ad 4185.

Tum de consensu procerum Nabonido cuidam origine Medo, & coniurationis socio defertur imperium. quod cùm ille septemdecim administrasset annis, bello appetitus à Cyro Persarum rege, & intra Borsippenam inclusus arcem, deditione facta in Carmaniam translatus est. *Nabonnidus.*

De postremis Ægypti regibus ex Herodoto, Sethone, duodecim principibus, Psammeticho, Necao, Amaside, & cæteris.

Cap. X.

AEgyptiorvm origines, ac Dynastiæ, quas ex Africano, & Eusebio Georgius Monachus collegit, multis fabulis adspersæ sunt. Quare iis omissis, paucos ex Herodoto reges adducemus in medium; qui ad hanc nostram, & sacram illustrandam historiam necessarij videntur.[a] Ergo ille, Par. 2, lib. 3, c. 7.

[a] Herod. 2, c. 141, & seq.

A 3702 P. I. ad 4185. *Sethon.* commemoratis aliquot regibus, regnasse scribit Vulcani sacerdotem Sethon; qui cum militari genere contemptim vteretur, in eius offensionem incidit. Itaque cùm Sennacheribus Arabum, Assyriorúmque rex magnis viribus oppugnasset Ægyptum, ab suo exercitu destitutus Sethon numinis implorauit fidem. à quo murium agrestium vis immissa noctu hostium pharetras, & arcuum neruos, ac scutorum habenas arrosit. Ita postero die hostes armis exuti fugam fecêre. Non dubium est, quin Sennacheribus ille rex Assyriorum idem fuerit, qui Ezechia regnante Iudæam populatus est. Nam vtrobique tempora congruunt.

Duodecim reguli. Post Sethonem duodecim sibi reges Ægyptij præfecerunt, totidem in partes regione diuisa. Horum vnus Psammetichus fuit; qui à collegis pulsus, & in palustria loca relegatus, Ionum, & Carum auxilio superatis vndecim reliquis, vniuersam occupauit Ægyptum: & cum Græcis amicitiam fecit; primúsque agrum illis in Ægypto ad incolendum dedit. Initium illius cadit in annum Per. Iul. 4044, Olympiadis 26 tertium: ab eóque annos 54 regnauit, ex quibus vndetriginta in Azoti Palæstinæ oppidi obsidione consumpsit.

Necos. Post hunc Necos eius filius præfuit. quem Syros ad Magdolum acie vicisse auctor est Herodotus. [a] Hic est Necaos Ægypti rex; à quo Iosias interfectus est in Mageddo, circa annum Per. Iul. 4103, quo sextum iam annum regnabat Necos. Qui annis

[a] 4. Reg. 23, 29, & 2 Par. 35, 20.

exactis in regno sedecim, Psammim suc- A 3702
cessorem habuit: hic Apriem; qui [a] Hie- P. I. ad
remiæ est Ephree. 4185.

Ab eo propter Cyrenaicam expeditionem haudquaquam è sententia gestam defecerunt Ægyptij. ad quos placandos missum ait Herodotus Amasim præfectum; qui conciliatis sibi rebellibus, regnum inuasit ipse; & Apriem in custodia detentum postulantibus deinde Ægyptiis neci dedidit. Cœpit Apries, ex Herodoti ratiociniis, anno Per. Iul. 4120; & annis 25 regnauit. Ita Amasis anno Per. Iul. 4145 iniit. Quem primùm, superstite adhuc Necao, præpositum Ægypto fuisse ab Nabuchodonosoro crediderim: & post occisum Apriem, Babyloniorum excusso dominatu, suis auspiciis regnare cœpisse. Quippe Nabopolassarus, vt supra demonstraui, iamdudum Ægyptum subegerat. qua vt apparet, propriis permissa regibus, iisque vectigalibus factis, curatorem addidit, qui illam in officio contineret. quod & filius deinceps eius Nabuchodonosorus instituit.

a Ierem. 44,30.

Apries.

Amasim refert [b] Herodotus, quòd plebeio esset genere, ab suis initiò esse contemptum: hos verò consilio & solertia, potiùs, quàm vi, ac minis, ad cultum sui in hunc modum adduxisse. Peluim auream, in qua pedes cum conuiuis lauare solitus erat, comminuit, ac simulacrum ex ea numinis fecit, idque in propatulo dedicauit. Quod cùm ab Ægyptiis magno haberi in honore didicisset, vocata concione

b Herod. lib.2, cap. 172.

Amasis.

A 3702 ad P. I. 4185. dixit, ſtatuam illam, quam adeo venerabantur, ex ea pelui fabricatam eſſe, quam ad ſordidos vſus adhibere conſueſſet. Sibi verò perinde vt illi contigiſſe: qui cùm plebeius antea fuiſſet; nunc ſe illorum eſſe principem. æquum itaque videri, ſibi vt deinceps ab omnibus honos haberetur. qua oratione ſtatim quod volebat, effecit. [a] Ferunt & ab eodem latam hanc eſſe legem, vt quotannis apud prouinciarum præſides profiterentur ſinguli, vndenam victum ſibi compararent: qui aut hoc non faceret, aut viuendi rationem non probaret, morte plecteretur. quam legem imitatus poſtea Solon Athenienſibus tuliſſe dicitur. Amaſis ſex circiter menſibus deceſſit antè, quàm Cambyſes in Aegyptum irrueret; de quo paullo pòſt dicetur.

a Herod. lib. 2, cap. 177.

De Aſtyage Medorum rege vltimo, & occaſu Medici regni, atque initio Perſici, Crœſo, ac Cyro, & huius geſtis rebus, monarchia & obitu, ac Judæorum reditu à Babylonica ſeruitute.

Cap. XI.

Medis vltimus regnauit Aſtyages, vt [b] Herodotus, & Cteſias, ex iiſque cæteri deinceps hiſtorici prodiderunt. Hic cùm virili careret ſobole, quam habebat vnicam filiam Mandanem, Cambyſæ cui-

b Herod. 1. Cteſ. Iuſt. 1. Vide Par. 2, lib. 3, c. 8

dam Persæ collocauit homini quieto, neque nouarum rerum cupido: quòd ex somnio didicerat, se ab nepote imperio esse priuandum. Eâdem de caussa prægnantem ad se filiam euocat, & ex ea natum infantem occidendum Harpago tradit; quem vnum familiarissimum habebat, & arcanorum omnium participem. At ille clam exponendum pastori regio dedit: à quo educatus, vbi ad ætatem peruenit, somniorum impleuit fidem. Nam cùm ab Astyage agnitus esset, & in gratiam receptus: demum hortante Harpago, cuius filium Astyages, ob seruatum nepotem suum, interfecerat, epulandúmque patri præbuerat, ab auo defecit. Astyages quid in Harpagum admisisset oblitus, summam ei belli permisit. Qui exercitum omnem statim Cyro prodidit. Post hæc Astyages nouis vndique contractis copiis cum Cyro confligit. quo in prælio victus libertatem cum imperio perdidit, in quo [a] quinque & triginta annos expleuerat. Sic à Medis ad Persas post annos 317 dominatus transiit ineunte Olympiade 55, vt antiquorum omnium consensus habet, qui est annus Iulianæ Per. 4155, æra Christiana prior annis 559.

A 3702 P. I. ad 4185.

Cyri incunabula.

a Herod. 1,c.130.

Astyage superato primùm cum Crœso, Lydísque certamen fuit. Crœsus enim affinitate iũctus Astyagi, vt [b] suprà retuli; simul incrementa Cyri, ac Persarum haud æquo ferẽs animo, bellũ iis intulit. In quo victus ipse cum omni regno, maritimisq; Græciæ coloniis in Cyri potestatẽ venit. Ea Lydorũ

Crœsus.

b Cap. 9.

A 3072 clades Olympiade circiter 59 ineunte, an-
P. I. ad no Per. Iul. 4170 euenisse videtur.
4185. Crœsus ab victore Cyro damnatus incendio, cùm Solonis identidem nomen appellaret, sciscitanti Cyro quid is tandem hominis [illegible]t, Atheniensem fuisse sapientem respondit, qui se olim admonuisset: *Mortalem ante obitum neminem dici beatum oportere*: quæ vox quàm esset vera, nunc se demum intelligere. Hoc audito Cyrus non solùm homini pepercit; sed etiam in pretio deinceps habuit. Inde subacta Lydia, Asiam expugnauit: cui Mazarem præfecit. à quò Lydi, cùm iterum rebellassent, consilio Crœsi, armis atque equis ademptis, cauponias, & ludicras artes, ac lenocinia exercere sunt iussi. de quibus *ludorum*, & *ludiorum* vocabula ipsa fluxisse creduntur. Post hunc Harpagus eandem cu-
a Herod. 1 rauit prouinciam,[a] & Ioniam, aliásque propinquas regiones ditionis Persicæ fecit, orsus à Phocæa ciuitate. cuius incolæ barbaricæ metu seruitutis, rebus omnibus suis in naues impositis, ac dira sibi, si vnquam redirent, imprecati, ad Corsicam, & Ita-
b Isocr. in Archid. liam, orámque Gallicam appulere,[b] & in
Iustin. 43. hac nobile condiderunt oppidum, quod Massiliam dixerunt. quod circa Olymp.
c Harpoc. in 60 euenit. Quanquam alij haud paullo an-
Μασσαλία. te id tempus iisdem ab Phocæis constructam ferunt Massiliam; in eáque fuisse sen-
Vide tentia summum virum Aristotelem testis
Scal. ad Euseb. est [c] Harpocratio, & Eusebius ad 45 Olym-
1417. piadem conditum illius adnotat. Interim

Cyrus

Cyrus in Babyloniam transportato exerci- A 3701.
tu; in qua tum Nabonidus regnabat; quem P. I. ad
Darium Medum appellatum esse supe- 4185.
riùs ostendimus, patre Medo Babylonis inquilino genitum; caput gentis Babylonem post longam obsidionem cepit, circiter anno 22, quàm Medorum opes euerterat, Periodi Iul. 4176, quo tertius iniit annus Olympiadis 60, Darium verò Medum in Carmaniam transtulit. Ab hoc anno captæ Babylonis nouum imperij primordium Cyrus accepit; indidémque illius anni in sacris literis putari solent.

Tot elatus victoriis Cyrus Massagetis intulit bellum. quod initio prosperum; in fine Cyro ipsi, Persisque calamitosum accidit. Quippe Tomyris regina, cuius filium Cyrus cùm fugam simulasset, vino, atque epulis illectum magna cum Scytharum strage ceciderat, eundem insidiis exceptum cum toto exercitu profligauit. Cuius caput præsectum Tomyris in vtrem humano plenum cruore iniecisse dicitur, ex- *Tomyris.*
clamasséque, *Satia te sanguine, cuius insatiabilis semper fuisti.* Hæc ferè Herodotus, ac Iustinus. Paullo aliter Ctesias. qui imprimis Astyagem negat vllo iure propinquitatis cum Cyro fuisse iunctum: affinem verò postea factum, cùm eius filiam Amyntam Cyrus vxorem duxisset. Exinde Bactrios refert sponte se Cyro subiecisse. Tùm Sacas ab eo victos, eorúmque captum regem Amorgem. posteà Lydos, & Crœsum. ad vltimum contra Derbicas prælian-

A 3702 P. I. ad 4185.

tem, accepto vulnere, triduo posteà deceſſiſſe, diuiſo in duos filios imperio. quorum maior natu Cambyſes patri ſucceſſit: iunior verò Tanaxarces Bactrianorum, Choramniorum, Parthorum, & Carmanorum principatum adeptus eſt. Obiit Cyrus anno regni triceſimo, quarto Olympiadis 62, Per. Iul. 4185.

[a] Hic anno primo Babylonici imperij, qui ab exordio Perſici ſecundus, ac viceſimus fuit, edicto Iudæis redeundi in patriam, & vrbis, ac templi pariter inſtaurandi poteſtatem fecit. Nam de vrbe nominatim [b] Ioſephus docet. Itaque Zorobabele Salathielis filio duce, necnon Ioſue filio Ioſedec ſummo ſacerdote, Iudæi numero [c] 42360 profecti ſunt. qui primum omnium altari ſtructo, ſeptimo ineunte menſe, iuge ſacrificium offerunt. [d] Anno verò ſecundo quàm aduenerant, ſecundo menſe, qui in Aprilem cecidit, Templi fundamenta iacta ſunt. Sed aduerſariorum calumniis diſturbatum opus eſt, & impeditum ſuperſtite Cyro, deincépſque, donec Darij Hyſtaſpis filij anno ſecundo repetitum eſt.

Par. 2, lib. 3, c. 10.
a 2 Par. c. vlt. & 1 Eſd. c. 1.
b Lib. 11 Antiq. c. 1. Vide Eſd. 1. c. 4, 12. & 12 de Doct. Temp. cap. 31.
c 1 Eſd. 2, 64.
d 1 Eſd. 4.

A 3702 P. I. ad 4185.

De his, quæ toto hoc interuallo, quod est ab Templi conditu ad Cyri mortem, sparsim historiis prodita leguntur, ac de viris eruditione præstantibus ætatis illius.

Cap. XII.

Bello [a] Messenio Lacedæmonij ingenti prælio ab Aristodemo superati, ad prolem sufficiendam, florenti ætate milites domum allegant, iisque relictarum ibi fœminarum copiam faciũt. Vnde orti, quos *Parthenios* nominarunt. qui tricesimo pòst anno, vt ait Iustinus, ad sedes nouas quærendas ablegati, duce Phalanto in Italiam nauigantes Tarentum condiderunt. Clades Lacedæmoniorum incidisse videtur anno Per. Iul. 3988, Olympiadis 13, anno tertio. Ideò Partheniorum migratio confertur ex Iustino in annum Per. Iul. 4018, qui est primus Olymp. 21. Quare sub hoc tempus Tarentum à Lacedęmoniis est conditum. [b] Haud multo postea Calchedon à Megarensibus extructa est, nempe anno quarto Olymp. 22. Triennio pòst, Cyzicus in Asia, & Locri in Italia positi sunt.

a Pauſ. Phoc. p. 326, Iust. 3 Lact. l. 1, c. 20.

Parthenij.

b Euſ. Pont.

Olympiade 39, anno Per. Iul. 4090, [c] Epidamnus à Corcyræis est condita. Nec multo pòst Cyrenen Battus statuit in Libya. quod Olymp. 45, anno post Troiam captam

c Thuc. 1. Strabo 7. Euſ. Pont.

Cyrene condita.

A3702 586 accidisse Solinus asserit. Hic erit se-
P.I. ad cundus circiter annus Olympiadis illius.
4185. [a] Plinius verò annum Vrbis assignat 143,
a Lib.19, c.3. qui est secundus Olympiadis 42, Per. Iul.
b Theo-phr.lib.6 de caus. 4.3. 4105. quod & [b] Theophrasto consentaneum est, qui trecentis circiter annis ante Simonidem Archontem, constructam esse Cyrenen adstruit. qui est annus secundus Olymp. 117, Per. Iul. 4403. Idem porro Theophrastus silphium septem annis ante Cyrenen conditam exortum esse scribit, imbre piceo subitò madefacta tellure, circa Hesperidum hortos, Syrtímque maiorem.

c Clem. Alex. 1 Strom. Eus. d Ælia.8 Var.10. e Plut. Solo.

Athenis [c] sub Olympiadem 39 Draco leges edidit, quas [d] θεσμὸς vocarũt, [e] sanguine potiùs, vt aiebat Demades, quàm atramento scriptas. Tanta quippe earum asperitas fuit, vt paruis iuxta, magnisque delictis capitalis irrogata pœna sit; ac qui otij damnatus esset, non minùs, quàm qui paricidium fecisset, morte lueret. Eas leges, præter quàm quæ de sicariis erant, postea Solon abrogauit.

Par.2, lib. 3, c.9. f Thuc.1. Plut. Sol. *Cylonis facinus.*

[f] In eâdem vrbe circa Olymp. 45 memorabile fuit Cylonis facinus vnius ex principibus. Qui ab oraculo monitus arcem ac dominatum occupare celeberrimo Iouis festo die, per Olympicum id ludicrum aggreditur, ignarus aliud in patria Iouis esse festum, quod *Diasia* vocabant. Itaque conatui non respondit exitus. Obsidione vallatus à popularibus suis, euasit ipse cum fratre suo. reliqui fame ac siti coacti, ad

aram, quæ erat in arce, supplices assederunt. qui fide data hinc abducti nihilominus interfecti sunt. Huius cædis auctores, & eorum posteri, pro sacrilegis, & piacularibus habiti fuerunt, ac postea ex vrbe proscripti.

A 3702 P. I. ad 4185.

Archilocus. Extiterunt illa tempestate ingenij, ac sapientiæ laude inclyti; ex Poëtis quidem, Archilochus [a] Olympiade 23. *Stesichorus.* Stesichorus nascitur Olympiade 37, & moritur Olymp. 57, ait Suidas.

Alcmā. Alcman Lyricus Poëta floruit [b] circa Olympiadem 42.

Alcæus. Eodem tempore vixit & Alcæus, qui cum Pittaco, aliisque potentioribus graues inimicitias exercuit. Eusebius in Chron. *Sappho.* Alcæum, & Sapphonem adscribit Olympiadi 44, vel 45.

Theognis. Theognis Olympiade floruit 58, Eusebio teste. quem Megarensem è Sicilia fuisse perhibent [c] nonnulli. Alij Megaris Isthmo Corinthiaco vicina vrbe oriundum asserunt.

Hipponax. Hipponax mordacium scriptor Iamborum extitit Olympiad. 60, vt ait [d] Plinius.

Septem sapiētes. In Philosophia porro claruerunt imprimis illi septem, qui id vocabulum proprium sibi fecerunt. Hos in Protagora Plato, ex eóque [e] Pausanias in Phocicis ita recensent.

Primus fuit Thales Milesius, natus [f] Olympiadis 35 anno 1, Archonte Damasia, obiit Olympiade 58, postquam in expeditione contra Cyrum Crœso adfuit. Quare

a Tatia. Cyr. 1. con. Iul.

b Eus.

c Plato 1 de Leg. Theodor. 5 con. Gen.

d Lib. 36. c. 5.

e Pausan. Phoc. p. 340.

f Diog. Laërt. Cyr. 1. cont. Iul.

A 3702 P.I.ad 4185. non 70, vel 90, vt Diogenes dicit, sed 98 vixit annos. siquidem 24 solidas Olympiadas confecit.

[a] Diog. Laert. Secundus Pittacus Mitylenæus. qui [a] floruit Olympiad. 42, & mortuus est anno tertio Olymp. 52 Archonte Aristomene.

[b] Diog. Tertius Bias Prienensis: [b] qui eadem ætate vixit, sub Alyatte, Crœsóq; Lydiæ regibus.

[c] Diog. Plut. Quartus Solon. qui [c] anno tertio Olympiadis 45 Prætor Athenis fuit, Tarquinio Prisco Romæ regnante: quo & leges Atheniensibus dedit; & eorum rempublicam [d] Diog. ordinauit. Mortuus est annos natus [d] 80, eodem, vt apparet, anno, quo Cyrus in Per- [e] Ælia. 8 Var. c. 16. side imperare cœpit; [e] paullo post occupatum Athenis à Pisistrato dominatum.

Quintus Cleobulus Lindius æqualis Solonis.

Sextus Myson Chenensis ex Laconicæ oppido, vel Octæo, quas Chenas vocat.

Septimus Chilo Lacedæmonius, quem Olympiade 52 senem ait fuisse Diogenes.

Pro Mysone plerique Periandrum Corinthiorum tyrannum numerant, ait Pausanias: Alij Anacharsin Scytham, qui eâdem tempestate viuebat.

Æsopus quoque fabularum scriptor sæculo illo floruit. quem Olympiade 54 necatum à Delphis refert Eusebius.

Epimenides Cretensis inter illorum tem- [f] Diog. porum sapientes adscribitur. qui [f] Olympiade 46 Athenas veniens, vrbem Cylonij [g] Id. piaculi contagione purgauit. [g] Creditus est annos 57 in spelunca dormiisse, vixisse 154,

vel 157,vel 198.Diogenes præterea ſcribit A 3702
ipſum ad expiationem Athenarũ aras com- P. I. ad
plures excitaſſe nulli certo Deo dicatas, ad 4185.
quod Actorũ 13 Paulus reſpexiſſe videtur.

[a] Anaximander Mileſius anno ſecundo a Diog.
Olymp.58 annum agebat 64,paulóque pòſt obiit.

Anaximenes & ipſe Mileſius natus Olympiade 63, & mortuus circa Sardium ἅλωσιν, vt ait Diogenes: ſed falsò. [b] Sardes enim b Vide
captæ ſunt à Cyro anno 1 Olympiad.59. lib.13 de Doct.

[c] Xenophanes claruit Olympiad.60.qua Temp.
eâdem Pherecydes Syrius Philoſophus ex- c Diog.
titit.

Sunt qui Periandrum,vt dixi, Corinthi, Par 2,lib.
& Piſiſtratum Athenarum tyrannos inter 3,c.9.
æui illius ſapientes annumerent. è quibus
prior [d] annis dominatus eſt 44, obiitque d Ariſt. 5
anno circiter Iul. P.4129, [e] quarto Olymp. Pol.c.12.
48. [f] Piſiſtratus bis Athenas occupauit,pri- e Diog.
mùm circa Olymp.55,& initium Cyri. [g] Sed f Ariſtot.
breui pòſt Megaclis præpotentis ciuis fa- loco cit.
ctione pulſus,cùm eum ſibi nuptiarum pa- g Herod.
ctione reconciliaſſet, ab eodem per ſubor- 1,c,59,&
natam Mineruæ ſpecie fœminam in arcem ſeq.
introductus eſt. Vnde Megaclis conſpiratione rurſus eiectus,vndecimo demum anno reſtitutus eſt, ſub id tempus,quo Crœſus contra Cyrum bellum agitans Græcarum ciuitatum circunſpectabat auxilia. Obiit ſucceſſore Hippia relicto filio, circa annum 1 Olymp.62. cùm 17 tantùm annis tyrannidis potitus eſſet.

RATIONARII TEMPORVM PARTIS PRIMÆ LIBER TERTIVS,

Tempora continens ab anno Per. Iul. 4186 ad 4430, siue ab initio Cambysis ad Ptolemæi Philadelphi primordia.

De iis, quæ sub Cambyse, ac Dario memoria digna contigerunt, præsertim de Marathonio conflictu.

CAPVT I.

Par.1, lib. 3.c.10.

AMBYSES anno 4 Olym. 63, Per. Iul. 4185, vt ostensum est, regnare orsus in Perside, quinto anno, vt in Chronico scribit Eusebius, inuadit Ægyptum. Caussam belli huius ridiculam refert a He-

a Lib.3. init.

rodotus; Cambysen Amasidis filiam ad A 4186
coniugium expetiisse: pro ea verò Apriæ ad P. I.
filiam Nitetim ab Amaside missam, quod 4430.
sciret non vxoris legitimæ loco habendam esse, sed pellicis. Id vbi Cambyses resciuit, in Ægyptum arma vertisse. Sed cùm Apries ante annos 44 obierit, quàm Cambyses Ægyptum peteret, non est verisimile, Aprie genitam pro puella Cambysæ nuptiis destinari potuisse. Quare probabilius est, quod & nonnullos asserere scribit Herodotus; affinitatem illàm non à Cambyse, sed à Cyro exambitam fuisse.

Cambysis gesta.

[a] Antequam in Ægyptum Cambyses proficisceretur, Amasis obierat, eique Psammenitus filius successerat. Qui à Cambyse captus, aliquandiu vixit in Perside. Cambyses in ea expeditione Polycratis Samiorum tyranni classe est adiutus. Ægypto subacta, multa ibi crudeliter & impiè fecit. Contra Æthiopas exercitum ducens, ob commeatus inopiam incepto destitit. Cùm autem ad Ammonij Iouis oraculum incendendum 50 millia circiter misisset, ea tempestate, & arenarum ingestis molibus obruta sunt.

a Herod. ibid.

Crœsum porrò amicè quæ officij erant admonentem duci ad necem imperauit. Sed Persæ clam eum subduxerunt. Quo cognito Cambyses de illius salute gauisus, conseruatores eius capitali affecit supplicio.

Crœsus à nece liberatus.

[b] Demum anno octauo ineunte regni sui, Per. I. 4192, Cambyses in amentiam incidit,

b Herod. ibid.

A 4186 ac fratrem suum Smerdin mandauit inter-
P. I. ad fici; quòd eum per somnium in solio suo
4430. confidentem vidisset. Prexaspes id mandatum executus est. Ita quidem Herodotus.

Ctesias. Ctesias verò nomen illius Tanyoxarem fuisse scribit; paulóque rem aliter exponit. Haud multo pòst Cambyses lignum incidens, femoris musculum oblæsit, atque vndecimo pòst die mortuus est.

a Herod. ibid. [a] Ægrotante Cambyse Polycrates in Samo anno 11 tyrannidis suæ ab Orœte Sardium præfecto per fraudem euocatus interficitur, eiúsque cadauer in cruce suspenditur.

Magus inuadit imperium. Per idem tempus, ante Cambysis obitum, Magus quidam Smerdi simillimus, eius sibi personam imposuit: ac defuncto Cambyse regnum mensibus septem tenuit.

b Herod. 3. Valer. Max. 7. c. 6. Iust. 1. [b] Quo à septem principibus occiso, vnus ex horum numero Darius Oebaris stratoris sui opera, & equi hinnitu regnum est

Darius. adeptus, annum agens 28. Siquidem He-

De Dario Par. 2, l. 3, cap. 10. rod. in calce libri 1, ait anno vltimo Cyri Darium annorum fuisse circiter 20. Is Orœtem paulò pòst interfecit. Intaphernem vnum de sex adiutoribus suis, quod ab admissionali, & ianitore ad regem adire prohibitus, vtrique nares, auresque præcidisset, morte damnauit. Tributa certum ad modum redegit. Horum summa ex Asia, & Ægypto talentûm Euboicorum fuit 14560, quæ ad æs nostrum redacta scutatorum nostrorum efficiunt 9487626.

Sylosonti Polycratis fratri, à quo priua- A 4186
tus adhuc veste donatus in Ægypto fuerat, P. I. ad
patriæ suæ Sami insulæ principatum dedit. 4430.
Quo fere tempore Babylon defecit, quam 20 mensibus obsessam, per Zopyrum egregiæ fidei principem obtinuit. quod sub annum 3 Olymp. 67, Per. Iul. 4204 incidit.

[a] Duplex ab eo insignis expeditio facta. a Herod.
Prior contra Scythas: contra Græcos alte- 4. Iust. 1.
ra. In priori ponte Bosporum iniunxit. tum Corn. Nep. in
alterum in Danubio fecit. cui seruando Io- Milt.
nicarum vrbium principes adhibuit. à quibus deliberatum est, ecquid ponte resciffo, ad quod Scythæ eos adhortabantur, Da- *Darij*
rium, & Persarum robur iisdem interne- *Scythi-*
cione delendum traderent. Sed vicit Hi- *ca expe-*
stiæi Milesij sententia, qui ne id fieret ea *ditio.*
ratione persuasit, quòd Darij regno ipsorum salus niteretur, ac dominatio. Itaque Darius magna exercitus amissa parte, ægrè in Asiam rediit, Megabazo cum 70 M. in Europa relicto, vt eam armis subigeret. Contigit hæc in Scythas expeditio ineunte 68 Olympiade, Per. Iul. 4206, ante Christianam æram 508.

[b] Megabazus Thraciam, & Macedoniam b Herod.
Darij subiecit imperio. Quo tempore Ale- 5.
xander Amyntæ Macedonum regis filius Persarum principes quosdam petulantius in conuiuio domi suæ lasciuientes occidit. Darius in Persidem rediens Histiæum *Histiaus*
Mileti tyrannum secum per honoris spe- *Mile-*
ciem abducit inuitum. qui Aristagoram *sius.*
generum, & consobrinum suum ciuitati

A 4186 P.I.ad 4430. suo loco præposuit. Quem postea, vt ab Rege deficeret, & in belli societatem Ionas secum traheret, clam est hortatus. Quippe patriæ desiderio, & aulæ Persicæ tædio id consilij ceperat: vt prætextu domestici illius incendij restinguendi, commeatum impetraret à Dario. Interim Aristagoras Milesiis restituta libertate, ac tyrannis, quoad potuit, vbique sublatis, ad Græcorum auxilia respexit. Itaque Lacedæmoniis frustra tentatis, Athenas venit: à quibus classe viginti nauium adiutus, palam defecit à Persis. Mox eorundem auxilio captæ sunt Sardes, & incensæ. Id euenit Olympiade 69. Persæ Ionas persecuti fundunt fugántque. Qui ab Atheniensibus destituti, nihilo secius contra Persas vtcunque bellum sustinent. Byzantium, & alias vrbes capiunt. Darius audito ab Atheniensibus inflammatas esse Sardes, vlciscendi cupidus, quotidie se de bello Atheniensibus inferendo iubet admoneri.

a Herod. 6. [a] Aristagora deinde in acie cæso, missus ab Dario Histiæus frustra contra regem cum Ionibus nititur. qui nauali prælio superati: Miletus sexto ab Aristagoræ defectione anno expugnata, & incendio consumpta. Histiæus ab Harpago Persarum duce captus in pugna, & ad Artaphernem Darij fratrem perductus, in crucem agitur.

Darius Mardonium generum aduersus Græcos cum exercitu mittit; qui tyrannis ex vrbibus Ioniæ sublatis, pro iis popularia imperia constituit. Thraciam inde,

Macedoniam, ac finitimas regiones sibi subiicit. Ad montem Athon graui tempestate iactatus viginti amisit hominum millia. Post hæc legatos Darius misit in Græciam, qui aquam & ignem exigerent. quibus Aeginetæ paruerunt. A 4186 P.I.ad. 4430.

Demum anno tertio Olymp. 72. Per. Iul. 4224 ad Marathona pugnatum est. Par. 2, lib. 3, c. 11.

[a] Caussam huius belli Dario præbuit partim propagandi in Europam, & Græciam imperij, partim vlciscendorum Atheniensium cupiditas; qui auxilium contra se tulerant Ionibus, & Sardes incenderant. Non hoc solùm posterius expeditioni prætexuit suæ; sed illud insuper, vt Hippiam Pisistrati filium Athenis eiectum, ac supplicem sibi factum, in tyrannidem restitueret.

a Herod. 6. Cor. Nep. in Milt. Pausan. Att. p. 31. Iust. 2.

His commotus Darius classem mittit in Græciam sexcentarum triremium, vt ait [b] Herodotus: vt autem Cornelius Nepos in Miltiade refert, quingentarum: quibus ducenta peditum millia, decem equitum imposuit, si eidem creditur. At Lysias in Epitaphio quingenta millia numerat. Ea classis, ducibus Dati, & Artapherne Artaphernis fratris Darij filio, primùm ad Eubœam appulsa, Eretriam cepit. Inde in Atticam venit, & suas copias in campum Marathonem exposuit. Athenienses decem contra illos Prætores creant, qui exercitui præessent: inter quos erat Miltiades; cuius auspiciis perexigua manu, (non enim plures decem millibus habebant, è quibus Atheniensium nouem millia; Platæensium

b Lib. 6, p. 231. edit. Græc.

A 4186 P. I. ad 4430. mille fuerunt) fusi sunt barbari. Centum millia peditum, cum equitum millibus decem in aciem produxisse Datim asserit Cornelius Nepos. Cæsa in eo prælio Persarum 6400, Athenienses 192, die Boëdromionos 16, vt ait [a] Plut. hoc est Septemb. 29. Celebrantur inter alios Callimachus Atheniensium Polemarchus; & Cynægirus: qui hostilis nauis aplustria manu prehendens, ea abscissa cecidit.

a Plut. in Cam.

Post hanc cladem Darius maiorem contra Græcos apparatum instruit [b] triennio toto. Quarto verò anno defecit Ægyptus. Dum igitur ad vlciscendos vtrosque se comparat, orta liberos inter dissensione, qui à patre regem eligi de more postulabant, tandem ab eo Xerxes designatus est, ac maiori natu Artabazani antepositus, quod & Cyri filia Atossa genitus; & in principatu susceptus esset. Sequenti demum anno ab Ægypti defectione moritur Darius. Hæc Herodotus. ex quibus id efficitur, Marathoniam pugnam anno Darij secundo & tricesimo contigisse, hoc est quinto ante illius obitum.

b Herod. 7. init.

A 4186
P. I. ad
4430.

De Pisistratidarum historia, & Hipparchi nece, tum de Miltiadis dominatu, & Cornelij Nepotis errore grauissimo.

CAPVT II.

ANNO ante Marathonium prælium vicesimo, vt auctor est [a] Thucydides, Pisistratidarum dominatus Athenis extinctus est Alcmæonidarum opera, & auxilio Lacedæmoniorum. Pulsus est enim Hippias Pisistrati F. cùm annos 18 post patris obitum præfuisset. cuius frater Hipparchus fuit, vir moderatus, & eruditus, vt testis est [b] Plato. Hic Harmodij, & Aristogitonis conspiratione cæsus est Panathenæorum tempore. Qui ambo à satellitibus occisi; plerique alij torti, & supplicio affecti. inter quos Leænæ meretricis constantia celebratur. [c] Pòst Hippias Athenis dominatus est annos tres; & quarto pulsus ad Darium confugit, anno vicesimo ante Marathoniam pugnam, vt ait Thucydides. Quocirca Hipparchi nex contigit anno 4 Olymp. 66. quo anno Panathenæa pentaëterica sacra Athenis indici solita indidem colligitur. Fuit autem hic annus Periodi Iul. 4201. Hippias verò anno tertio Olymp. 67 est eiectus, Per.

a Lib. 6. Herod. 5, & 6. Vide Par. 2 lib. 3, c. 9

b Dial. de lucri cupid.

c Pauf. Att.

A 4186 Iulianæ 4204. Statuæ deinde publicè Har-
P.I.ad modio, & Aristogitoni positæ sunt, vt scri-
4430. bit [a] Plinius; qui eodem anno id actum esse
a l.34 c.4. dicit, quo pulsi sunt reges. Pulsi sunt autem tertio anno exeunte Olympiadis eiusdem, hoc est, Per.Iul.4205.

b Herod. lib.6. [b] Per idem tempus, quo Darius per legatos aquam & ignem à Græcis ciuitatibus petebat, cùm Æginetæ mandata fecissent, & ad eorum caussam cognoscendam Lacedæmone Cleomenes rex eò venisset, à collega suo Demarato in crimen adductus, huic ipsi regnum abrogari fecit, subornata Pythia, quæ legitimum Aristonis filium negaret esse Demaratum. Huic substitutus est Leotychides, à quo ille ludibrio perstrictus, ad Persas profugit.

c Herod. 6, c.34. *Miltiadis historia.* [c] Memorabilis eàdem tempestate fuit Athenis Miltiades Cimonis filius, qui in Cherroneso Thracica dominatum obtinuit. Huius enim patruus Miltiades Cypseli filius, eâdem qua Cimon matre genitus, à Doloncis Thracibus, qui Cherronesum incolebant, ad principatum, ex oraculo, Athenis expetitus, Crœso regnante, quocum & amicitiam coluit, regionem illam tenuit. Is moriens Cimonis fratris filium Stesagotam successorem relinquit. Quo ab sicario interfecto, Pisistratidæ, ait Herodotus, Miltiadem Cimonis, quem ipsimet è medio sustulerant, filium eò submittunt; qui rerum ibi potitus est. Tertio verò, postquam venerat, anno Scythæ, quos Darius expeditione in eos facta pro-

euocarat, in Thraciam irrumpunt. quos Miltiades fugiens Cherronesum reliquit, eodémque postmodum à Thracibus est restitutus. Hæc Herodotus. Quæ vt vera sint, necesse est post Hipparchi necem ab Hippja solo missum esse Miltiadem; siquidem tertio anno pòst Scythæ impressionem fecerunt. A 4186 P.I.ad 4430.

Cornelij Nepotis grauis error de Miltiade.

In quo Cornelij Nepotis animaduersione dignus est error, qui priorem Miltiadem cum posteriore confudit, & vtriusque gesta adscripsit vni.

Cimonis gesta.

[a] Cimonis filius Miltiades, cùm totum illud mare Persica classis obtineret, Athenas elapsus est. ac posteà contra Darij exercitum Imperator, in campo Marathonio fecundissimo, & gloriosissimo exitu certauit. Quam victoriam adeptus, ad eius persequendas reliquias cum classe mittitur. ac dum per insulas bella circunfert, Paron aggressus, indéque quà terrore falso ingruentis Persarum exercitus, quà oblæsi corporis ægritudine depulsus, iniquis ciuium suorum sententiis grandi ære mulctatus est; & quia soluendo non erat, in vincula coniectus, vbi diem obiit supremum. Hæc proximo anno ab Marathonia victoria videntur accidisse.

a Herod. 6. Corn. Nep. Iust. 2.

A 4186
P. I. ad
4430.

De quibusdam viris doctis, qui circa illud tempus extiterunt.

CAPVT III.

HOc temporis spatio, quod ab anno tertio Olympiadis 60, ac Cyri primordio Babylonico, ad obitum Darij, & Xerxis initium fluxit, memorantur insignes in omni doctrinæ genere viri. Poëtæ quidem, Simonides Ceus Lyricus: quem Eusebius ascribit Olympiadis 61, vnà cum Phocylide.

Simonides. *Phocylides.* *Anacreon.* a Lib. 3. c. 121. b Schol. Æsch.

Tum Anacreon, qui Polycrati Sami tyranno percarus fuit, vt refert [a] Herodotus. At Polycrates Olympiade 64 ab Orœte necatus est.

Floruit & [b] Æschylus Athenis Cynegiri illius frater, qui in pugna Marathonia fortissimè pugnauit: quo cum & Æschylus in acie stetit, vt scribit Vitæ illius auctor. At in Sophoclis vita refert alius, hunc Archonte Philippo natum esse, anno secundo Olympiadis 71, & 17 annis Æschylo fuisse iuniorem. Ita natus fuerit Æschylus anno primo Olympiadis 67, Periodi Iulianæ 4202. & Marathonij conflictus tempore annum agebat circiter 22, aut 23: ac mortuus erit anno Periodi Iulianæ 4267, Olympiadis 83 anno secundo. Nam vixit annos 65. Verùm cùm Hieronis Siciliæ regis

Æschilus.

tempore, & apud illum mortuus eſſe perhibeatur; & Hiero anno Periodi Iulianæ 4247 obierit, non conſonat ratio. Itaque longè ante Olympiadem 67 natus fuerit. A 4186 P. I. ad 4430. A

Inter philoſophos recenſetur Xenophanes phyſicus, idémque Poëtica laude celebratus. quem Diogenes & Euſebius circa Olympiadem ponunt 60. *Xenophanes.*

Sed nihil Pythagora nobilius ætas illa peperit. qui ortus inſula Samo, poſt diuturnam peregrinationem, reuerſus in patriam, Polycrate adhuc in ea dominante, Crotonam in Italia petiit; ibíque diſcipulos complures habuit, vt refert Diogenes. alij Syloſontem Polycratis fratrem, & ſucceſſorem aiunt non potuiſſe ferre. Floruit is Olympiade 60, ſi Diogeni credimus. Iamblichus circa Olympiadem 62 in Italiam abiiſſe ſcribit, qua ſanè Polycrates dominari cœpit. Mortuum verò Olympiade 70, eiúſque quarto anno refert Euſebius, cùm vixiſſet annos vel 80, vel 90, vt auctor eſt Diogenes. Cum Phalaride tyranno, & Abaride verſatum eſſe prodit Iamblichus idem, qui de eius vita, & dogmatibus ſcripſit. Fuit autem Abaris Hyperboreus Apollinis ſacerdos, qui Pythagoram pro Apolline veneratus, mirificam illi ſagittam obtulit, qua fretus flumina tranſmittebat; vrbes peſtilentia liberabat; & alia pleraque ſtupenda faciebat. Hæc Iamblichus. *Pythagoras.* Iambl. in vita Pyth. Diog. *Abaris.*

A 4186 P. I. ad 4430. Diod. l. 12. Pythagoræ præceptis Crotoniatæ rempublicam suam instituerunt: ac non moribus solùm, sed etiam virtute bellica adeo profecerunt, vt centum eorum millia duce Milone cum trecentis Sybaritarum millibus ad Sagram fluuium conflixerint, & cæsis hostibus, vrbem ipsam funditus euerterint.

Heraclitus. Heraclitus Ephesius circa Olympiadem 69 floruit, auctore Diogene. necnon Zeno Eleates.

De eiectis Roma regibus, ac bellis deinceps ab Romanis susceptis.

CAP. IV.

[a] Lib. 1. in fine. [b] Dion. lib. 4. Plut. in Popl.

REGNATVM est Romæ, ait [a] Liuius, ab condita vrbe ad liberatam, annos 244. Itaque [b] anno ineunte 245, pulsis regibus, Consules primi creati sunt. Quare cùm Vrbs condita sit ex Varronis opinione anno tertio Olympiadis 6, qui incurrit in annum Periodi Iulianæ 3961, Regifugium, ac primus Consulatus conuenit in annum quartum Olympiadis 67, Periodi Iulianæ 4205. quod sic intelligi volumus, quasi idem in anno veteri Romano situs mensium fuerit, qui hodiéque in Iuliano cernitur. Palilia 6 Cal. Maij celebrata sunt; vnde Vrbis anni computari solent. Olympia-

dici verò ab solstitio numerantur. Itaque A 4186
initium annorum Vrbis in finem Olympia- P. I. ad
dicorum congruit. At Romani menses per 4430.
illa tempora non eodem loco consistebant.
quem tum verò tenerent, nulla potest diuinatio consequi. Ideo communi nos, & hodierno situ sæpiùs vtemur.

Tarquinio propter oblatum ab eius filio Lucretiæ stuprum abrogatum est regnum 6 Cal. Mart. quo die Regifugium notatur in Calendario Romano. Vide 10. de Doct. Temp. c. 11.

Pro regibus Coss. duo comitiis centuriatis à Præfecto Vrbis ex commentariis Seruij Tullij creati sunt, L. Iunius Brutus, & L. Tarquinius Collatinus: quorum hic Tarquiniorum propinquus erat, à Demarato oriundus, eiúsque pronepos. Qui, post detectam conspirationem, in qua filij Bruti, & ipsius Tarquinij sororum filij deprehensi fuerant, cùm se molliùs gereret, annitente Bruto, redactus in ordinem exulare coactus est, eíque P. Valerius Poplicola suffectus. Pòst Tarquinio rege bellum inferente, in ipso conflictu Brutus occubuit, eiúsque loco primùm Lucretius Consul est factus; deinde M. Horatius. ac deinceps quotannis institutum, noua vt Consulum paria Reip. præessent. *Consules creati.*

[a] Anno tertio à parta Romæ libertate Porsenna Clusinorum regulus, ad reducendos Tarquinios, bellum Romanis intulit. quo bello M. Horatij Coclitis virtus enituit; qui ingruentes per pontem hostes sustinuit vnus, ac reciso ponte transnatauit. a Liu. 2. Dion. 5. Plut. in Popl. *Horatius Cocles.*

A 4186 P. I. ad 4430. *Scæuola.* Tum Mucij Scæuolæ, qui regem aggressus, & conatu suo frustratus, ardentem in focum iniecta manu illum adeo terruit, vltrò vt pacem à Romanis expeteret. Nec minùs puellarum fortitudo conspecta est: imprimísque Clœliæ, quæ obses data regi, elusa custodia, trans flumen ad suos equitauit.

a Liu. 2, Dion. 6. [a] Submotis Etruscis vehemens ab Latinis bellum increbuit, quos Octauius Mamilius Tarquinij gener, Latinus ipse, concitabat. contra quos Dictator anno Vrbis 258 factus Postumius, ad Regillum lacum insigni prælio victis societatem reddidit. Nec primus hic Dictator fuit. *Primus Dictator.* Ante hunc Vrbis anno 256 creatus erat T. Lartius Consul; cùm plebs ære álieno pressa nomen aduersus Latinos dare detrectaret.

b Liu. 2, Plut. Cor. *Bellum Volscicum.* [b] Contra Volscos bellum postea susceptum. qui Latinis superiore bello, quæ mitterent, auxilia parauerant. quod bellum ex interuallo sæpe repetitum ad annos plures propagatum est. Cœpit autem anno Vrbis 259. c Dion. l. 8 Liu. Plut. *Coriolanus.* [c] Memorabilis eo bello C. Marcij Coriolani fortuna fuit. qui anno Vrbis 263 damnatus absens, in Volscos abiit; iisque auctor fuit instaurandi belli. cui gerendo dux cum Tullio Accio delectus, cùm fusis sæpe Romanis, iam mœnibus ipsis immineret, maternis precibus infractus, cœpto destitit. quod anno Vrbis conditæ 266 euenit. Extincto Coriolano Volsci nihilominus bellum perseuerarunt,

facere. qui cum Æquis, & Hernicis insigniter à Spurio Cassio ter Consule victi. Sed ea gloria in auctoris sui perniciem cessit. Hic enim primus Romæ, post eiectos Tarquinios, regnum ausus affectare, in ipso conatu est oppressus, ac de rupe Tarpeia præcipitatus anno V.C. 269.[a] Hic princeps agrariam Romæ legem tulit anno eo, qui illum, quo necatus est, antecessit.

A 4186 P. I. ad 4430.

a Dion. 8. Liu. 2.

Agraria lex prima.

At anno conditæ Romæ 261, cùm ob creditorum impotentiam, ac fœnebre malum plebs trans Anienem in montem sacrum secessisset à Patriciis, Menenij Agrippæ consilio, & oratione reconciliata est, impetrato prius magistratu, quem ad sui tutelam violentiæ Patrum obiiceret. Ii Tribuni appellati sunt.

Tribuni creati.

De expeditione Xerxis in Græciam, & Græcorum nauali ad Salaminem victoria, & clade Persarum.

Cap. V.

Vide Par. 2 l.3, c.11.

ANNO post Marathoniam pugnam decimo Salaminia contigit; vt auctor est Thucydides.[b] Xerxes enim, qui anno 4 Olympiadis 73, & ante Christum 485, post parentis obitum imperare cœpit, Pisistratidarum, & Aleuadarum hortatu;

b Herod. 7, & 8. Plut. in Them. & Arist. Iust. 2 Corn. Nep. in Them. Diod. 11.

A 4186 P.I.ad 4430. tum horribilibus spectris incitatus ad hoc bellum, anno imperij sui quinto, Periodi Iulianæ 4233, siue Olymp. 74 anno quarto, in Asiam profectus est, & hieme Sardibus exacta, sequente vere traiecit in Græciam. Herodotus scribit in illius exercitu capitum fuisse amplius quinquagies & bis centena, octoginta tria millia, [a] Plutarchus quinquagies: [b] Theodoretus tricies centena millia. Cornelius Nepos peditum septingenta millia; equitum quadringenta. Classis porro nauium fuit, vt idem refert, 1200. Lacedæmonij duce Leonida, cum trecentis Spartanis, & Græcorum cæterorum millibus quatuor, in Thessaliæ faucibus, quas Thermopylas vocant, ingruentem illius exercitum aliquandiu represserunt. Dilapsis deinde Græcis aliis, soli Lacedæmonij à Persis circunuenti perierunt. Athenienses ab oraculo moniti, vt se muris ligneis tutarentur, auctore Themistocle, relicta patria se suáque omnia in naues imposuerunt, quas ducentas numero paratas habebant, vt ait Cornel. Nepos. quibus additæ Græcorum reliquorum centenæ trecentarum nauium classem implebant. [c] At Herodotus Atticas naues 127 haud plures memorat: in totum verò 271. Xerxes Atticam ingressus, Athenas incendit. Tum naualis ad Salaminam pugna fit: in quâ victi sunt Persæ, Boëdromionis die 20, qui in Septembris 23 incidit. Fugit Xerxes, & ad Hellespontum peruenit die post pugnam 45, relicto in Græcia Mardonio cũ 300000 peditum

a in Paral.

b Orat. 10 con. Græc.

c Herod. 8 init.

peditum. Hoc nauale prælium contigit ineunte anno primo Olympiadis 75, Periodi Iulianæ 4234. Anno insequente, Mardonius à Græcis, duce Pausania Lacedæmonio, & Aristide, vincitur ad Platæas, & occiditur, Boëdromionis tertio, Septemb. 25. [a] Qua eâdem die Græci ad Mycalen nauali prælio Persas superarunt. A 4186 P.I. ad 4430.

a Herod. l. 9. Diod. 11. Plut. Arist.

Per idem tempus, quo cum Persis maritimo prælio certauere Græci, Carthaginenses, quos ad inuadendam Siciliam Xerxes incitarat, terra victi sunt ad Himeram à Gelone. vt scribit [b] Diodorus.

b l b. 11.

De rebus memoria dignis, quæ post Persicum bellum in Græcia contigerunt, ac ciuilibus Græcorum bellis.

Cap. VI.

Persici turbinis metu perfuncta Græcia ab externis bellis ad domestica paulatim arma sua conuertit; nobilissimis ciuitatibus duabus de principatu certantibus, Athenis, & Lacedæmone. ad eas cæteræ partitis sese studiis applicarunt.

[c] Prima, constitutis rebus, Athenienses cura tenuit instaurandorum mœnium, quæ Persæ diruerant. quod Themistoclis industria perfectum est; nequicquam

c Diod. 11 Corn. Nep. Themist. Plut. the

A 4186 P. I. ad 4430. Lacedæmoniis obstantibus; ne extra Peloponnesum paullo aliqua munitior vrbs esset, qua barbari occupata, velut arce vterentur ad opprimendam Græciam. etsi non tam boni publici amore, quàm inuidia, & metu, ne se altius æmula ciuitas efferret, id illos prohibere constabat. Quin eiusdem consilio [a] Themistoclis, Athenienses in Piræeo portum fecêre, cùm Phalerico hactenus vterentur. [b] Postea Græci ad depellenda barbarorum præsidia Pausaniam cum classe miserunt in Cyprum, & Hellespontum. [c] Qui capto Byzantio, moras ibi faciens, occulta cum Persis consilia de prodendis Græcis iniit. quibus patefactis, domum reuocatus, ac denique damnatus periit. Athenienses interim Græcos populos Pausaniæ superbia ab Lacedæmoniis alienatos, per Aristidem adiunxere sibi: quibus commune quoddam ærarium in insula Delo constituere placuit, in quod singuli quotannis conferrent aliquid. quod sibi postea Athenienses vsurparunt.

[a] Thucy. lib.1.p.62, Corn. Nep. [b] Diod.11. Corn. Nep. in Pausan. [c] Thuc.1. Diod.11, Corn. Nep. Plut. Parall.

Inde Lacedæmoniis post necem Pausaniæ Themistoclem proditionis accusantibus, fugit ille, & ad Persas abiit. quod anno secundo Olympiadis 77, Periodi Iulianæ 4243, Diodorus refert; qui nonus post cladem Salaminiam fuit. Itaque superstite adhuc Xerxe venit ad eum Themistocles, [d] vt alio loco docuimus.

[e] Sequente anno Cimon Miltiadis filius cum classe nauium 250 inuectus, ad

[d] Pat.2.l. 3.c.10. [e] Diod.11. Plut.in Cim. Cor. Nep.

Cyprum Barbarorum 340 naues prælio superauit; eodémque die militibus suis Persicis vestibus indutis, & in captas naues impositis, terrestres Persarum copias ex improuiso adortus, ad Eurymedontem fluuium cecîdit. A 4186 P. I. ad 4430.

At in Peloponneso, vehementi terræ motu concussa Lacedæmone, cùm Helotes, & Messenij defecissent, primùm acciti sunt à Lacedæmoniis Athenienses vt opem ferrent. sed interim dum in itinere sunt, hostes ab Archidamo compressi, & suspecta iam Atheniensium auxilia dimissa sunt. quæ res illorum alienauit animos, & simultatis initium dedit. Id anno 4 Olympiad. 77 Diodorus adscribit.

Ineunte Olympiade 78, Mycenas ab Argiuis, quòd iis se subiicere nollent, euersas esse Diodorus idem asserit. [a] Pausanias verò ex æmulatione gloriæ implacabile in eos odium Argiuos cepisse prodit; quòd Persico bello, domi quiescentibus Argiuis, Mycenæi 80 milites contra Persas ad Thermopylas subsidio misissent. Anno verò sequenti mortuum tradit Hieronem Syracusis regnantem; cùm annis 11 imperasset; ac Thrasybulum fratrem successorem habuisse: qui Syracusanorum consensione depulsus in Locros abiit. [b] Ita Syracusani deinceps ad Dionysium vsque annis 60 in summa tranquillitate vixerunt. quod anno 3 Olympiad. 78 Diodorus assignat.

a Pauf. Cor. 59.
b Diod. 11.

A 4186 P.I.ad 4430. [a] In Perside verò Xerxes anno 4 Olymp. eiusdem occisus est ab Artabano: nec non Darius illius filius ab Artaxerxe fratre, apud quem parricidij, quod ipse commiserat, illum accusarat Artabanus, qui Artaxerxi meritas pœnas dedit. Sic Artaxerxes ὁ μακρόχειρ eodem anno regnare est orsus. Hic anno imperij tertio Olympiad. 79 secundo, Ægyptum, quæ cum Inaro Lybiæ rege defecerat, per Achæmenem patruum oppugnat. At Inarus Atheniensium copiis adiutus Persis restitit. qui & nauali prælio victi ab Atheniensibus anno tertio Olympiadis eiusdem. sequente verò Memphim confugientes ab iisdem illîc obsidentur. Demum Olympiade 81 [b] Athenienses ab Ægyptiis destituti, à Megabazo æquis dimissi conditionibus discesserunt. Inarus in crucem actus est: Ægyptus recuperata.

[a] Diod. 11. Iust. 3.

[b] Thuc. 1.

Interim Lacedæmonios inter & Athenienses velitationes aliquot, & atrocissimorum, quæ deinceps consecuta sunt, bellorum orta sunt initia. Nam Athenienses, quos opinione comitatis, ac iustitiæ sibi conciliarant, socios conuersis in superbiam moribus offenderunt. Illi ad Lacedæmonios sese receperunt. velut [c] Thasij, & Æginetæ Olympiad. 79. Quinetiam mutuæ hinc inde in agros impressiones factæ. Athenienses duce Leocrate Corinthiis, & Epidauriis victis, in Peloponnesum grassati sunt anno 2 Olympiad. 80. Item Olympiade 81, duce Tolmide, Laconicam populati sunt, & Æginetas sibi subiecerunt.

[c] Diod. 11.

[a] Post Cimonis opera quinquennales induciæ factæ: bellique contra Persas conuersus est impetus. Cimon cum classe profectus in Cyprum, terra marique barbaros vicit, & ad pacem faciendam adegit Artaxerxem, qua nulla Græcis ad hanc diem gloriæ, Persis ignominiæ plus attulerat. Iis enim conditionibus est accepta, ne ad mare propiùs interuallo, quantum equi cursus est, accederent: intra Cyaneas autem, & Chelidonias longa naui, vel rostrata non inueherentur: & vt Asiæ vrbes liberas relinqueret. [b] Ea pax anno 4 Olympiad. 72 tribuitur à Diodoro. Eodem anno Cimon in Cypro, Citium obsidens ex morbo decessit.

A 4186 P.I.ad. 4430.
a Thuc. 1. p. 72.
b Diod. 11. Thucyd. 3. Plut. & Corn. Ne. in Cimone.

[c] Subinde Græcorum inter se recrudescentibus odiis, repetitum est bellum, quod tricennalium induciarum pactione vtcunque sopitum est anno 3 Olympiad. 83. Interim Samij ab Atheniensibus deficientes ad Lacedæmonios, à Pericle perdomiti sunt anno 4 Olympiad. 84. & Corinthij contra Corcyræos, & eorum socios Athenienses bellum mouent: ac sub annum 2 Olympiad. 86, nauali certamine superantur. Ergo anno 14, quàm factæ erant induciæ, ab Atheniensibus eas esse violatas Lacedæmonij, & eorum socij pronuntiant. Ita bellum de integro conflatum est, quod Peloponnesiacum appellant.

c Thuc. 1. Diod. 12.

A 4186
P. I. ad
4430.

Romanorum res gesta ab A. V. C. 271 ad 323, & initium belli Peloponnesiaci.

CAPVT VII.

a Liu. 2. Dion. 9. Gellius 17, c. 20.

ROMAE [a] Veiens bellum initum est Vrbis anno 271. quod cùm priuatis opibus gerendum Fabiorum sibi gens vna depoposcisset, & ad Cremeram fluuium castra muniisset, circumuenti hostium insidiis eodem die periêre trecenti sex, anno Vrbis 277, quarto anno post pugnam Salaminiam, ait Gellius. Sed anno sequenti cum Veientibus debellatum est ab Seruilio Cos.

b Liu. l. 3. Dion. 10.

[b] Cum Volscis quoque bellum perseuerauit. qui victi sæpius, præsertim à T. Quinctio Capitolino. Is anno Vrbis 286 Antium gentis caput expugnauit. Anno verò 296 aduersus Æquos Dictator factus, & ab aratro vocatus, Minucium Cos. ab illis circumsessum eripuit, hostésque sub iugum misit.

c Dion. 10 & 11. Liu. 3. *Decemuiri.*

[c] Anno post V. C. trecentesimo tertio, vt auctor est Dionysius, mutata Romæ est reipub. forma. Nam pro Coss. duobus creati sunt Decemuiri cum summa potestate; qui ex legibus, quas hinc inde legati è Græcia superiore anno Romam attulerant, populo Rom. iura conscriberent. Sed cùm iidem potestate sua ad tyrannidem abuterentur, & eorum vnus Appius Claudius Virginiam

per vim sibi ad stuprum vindicare vellet; eámque suapte manu pater occidisset, fit altera plebis secessio. ad quam sedandam, redacti sunt in ordinem Decemuiri; ac Tribb. Pl. & Coss. restituti. quod anno Vrbis 305, Per. Iul. 4265 incidit. Ita tertium annum attigêre Decemuiri. A 4186 P. I. ad 4430.

[a] Anno V.C. trecentesimo decimoquinto Sp. Melius per occasionem prævalidæ famis in plebem frumento diuiso, aditum sibi parans ad regnum, iussu Quinctij Dictatoris à C. Seruilio Ahala Mag. Eq. occisus est. Sequenti verò, Fidenates ad Lartem Tolumnium Veientium regem deficiunt, & legatos pop. Rom. trucidant. His in foro statuæ positæ. Veientes anno, qui proximè secutus est, V. C. 317, à Mamerco Æmilio Dictatore victi: Tolumnius à Corn. Cosso est occisus; qui & opima spolia secundus à Romulo Feretrio Ioui consecrauit. etsi Sigonius id in illius Consulatu factum putet, anno 326.

a Liu. 4. Val. l. 5, c. 3.

[b] Censores Romæ constituti anno 311, iidémque quinquennales facti. Sed anno 320 à Mamerco Æmilio Dictatore ad sesquianum contracti.

b Liu. 4. *Censores creati.*

Anno verò 323, contra Æquos, & Volscos Dictator A. Postumius prosperè rem gessit. sed eam victoriam filij sui sanguine cruentauit. quem, quòd contra iussum suum pugnasset, securi percussit.

De viris excellenti doctrina praeditis, qui inter tempus expeditionis Persarum in Graeciam & Peloponnesiacum bellum floruerunt.

CAP. VIII.

Anaxagoras. EMINENTES ingenio fuere hoc interuallo Philosophi, Anaxagoras, qui eo anno, quo Xerxes traiecit in Græciam, annum agebat vicesimum, quo & philosophari cœpit, vt refert Diogenes. Natus itaque est Olympiade 70, vt scripsit Apollodorus. mortuus Olympiad. 88. Malè apud Diogenem ἑβδομηκοστῇ, pro ὀγδοηκοστῇ. Huius discipulus Pericles fuit.

Socrates a Diogen. Laërt. [a] Natus est & Philosophiæ parens Socrates anno quarto Olympiadis 77, Thargelionis 6 die. Hic est annus Per. Iul. 4246. vixit annos 70. mortuus est anno primo Olympiad. 95.

Democritus. Democritus nascitur anno tertio Olympiad. 77, anno ante Socratem, vt ait Thrasyllus apud Diogenem: & vixit annos 109. Itaque moritur anno 4 Olympiad. 105. Quod autem librum, qui inscribebatur μικρὸς διάκοσμος, se scripsisse testatus est anno 730 ab excidio Troiæ, qui annus ex calculo nostro cadit in annum Per. Iul. 4260, fuit tunc annos natus 15. Sed fieri potest vt ἅλωσιν Troianam annis aliquot anteuerterit.

[a]Empedocles & Protagoras circa Olympiadem 84 floruerunt. quando & Melissus. nec longè pòst Parmenides, qui 90 Olympiade insignis est habitus. Item Gorgias, Hippias, Prodicus, Hippocrates Medicus; quos ad Olympiadem 86 adscribit Eusebius. Claruit & astronomus Meto, qui anno ante bellum Peloponnesiacum solstitium obseruauit.

A 4186 P. I. ad 4430.

Empedocles.

a Diog. Laërt. Euseb.

Hippocrates.

Meto.

Poëtæ verò celebres habiti sunt, Pindarus;[b] qui anno, quo Xerxes transitum fecit in Græciam, annos natus erat 40, Olympiade 65 in lucem editus. Item Bacchylides, quem Eusebius ponit Olympiad. 82. Vigebant tum & Tragici insignes, Æschylus, de quo antè dictum est; Sophocles, qui 17 annis iunior Æschylo, natus est anno 2 Olympiad. 71, Per. Iul. 4219. & obiit annos natus 90, anno tertio Olympiad. 93, Per. Iul. 4308, vt scribit [c] Diodorus; qui & Apollodorum in Chronicis referre scribit, Euripidem eodem anno esse defunctum. qui quidem natus est, vt ait Thomas Magister in illius vita, anno ipso primo Olympiad. 75, quo Xerxes irrupit in Græciam, vixitque annos 75.

Pindarus.

b Pind. Vita.

Æschylus.

Sophocles.

c Diod. 13

Euripides.

Comici quoque Cratinus, Plato, Aristarchus Olympiad. 81 consignantur ab Eusebio.

A 4186
P. I. ad
4430.

De bello Peloponnesiaco, ac cæteris, quæ per illud in Græcia contigerunt.

CAPVT IX.

a Thuc. 2. Diod. 11. Plut. Pe. ric. Vide Par. 2 l. 3, c. 11.

BELLVM [a] in Græcia longè atrocissimum, maximéque diuturnum Athenienses inter, & Peloponnesios erupit anno primo exeunte Olymp. 87, Pythodoro Archonte, verno tempore. Occasionem dedit Pericles, qui 7000 talentûm expensis, ne rationes cogeretur reddere, permiscere maluit omnia.

Periclis mors.

Huius belli multiplex fortuna fuit, ac summa rerum varietas. Pericles post biennium & sex menses, quàm cœperat, pestilentia moritur. quæ sæuissima grassari cœpit anno secundo. [b] Lesbij, & præcipuè Mitylenæi ab Atheniensibus defecerunt anno quarto belli. sed insequente, à Pachete duce recepti, ægréque ab internecione seruati sunt. Anno eius belli decimo, cùm ad Toronam Cleo dux Athen. & Brasidas Lacedæmoniorum in acie cecidissent, vtrinque quinquaginta annorum induciæ factæ sunt. at eæ post annos octo dissolutæ.

b Thuc. 3. Diod. 12.

c Thuc. 8. Diod. 12.

[c] Anno verò belli 16, Olympiade 91, induciarum tempore, Siciliam aggressi sunt Athenienses, vti Ægestanis, & Leontinis contra Syracusanos opem ferrent. Duces

ad eam expeditionem missi sunt Alcibiades, Nicias, Lamachus. Sed Alcibiades absens sacrilegij postulatus, & domum reuocatus, aufugit Lacedæmonem, & ad auxilia Syracusanis importanda Lacedæmonios hortatus est. Itaque misso Gylippo duce, Athenienses, quibus hactenus res ex voto fluxerant, terra, marique victi omnes in potestatem venerunt hostium. à quibus occisi sunt Demosthenes dux fortissimus, & Nicias. Id anno belli 19 contigit, Per. Iul. 4301.

A 4186 P. I. ad 4430. *Siculæ clades Athen.*

Ex eo tempore Atheniensium inclinare fortuna cœpit. quam tamen labantem vtcunque reuocauit[a] Alcibiades, cùm in patriam restitutus esset, populari imperio sublato, ac penes quadringentos constituta republica. quæ deinde 5000 permissa.

[a] Thuc. l. 8. Diod. 13.

[b] Postremo ab Araco, & Lysandro ducibus victis ad Ægos potamon Atheniensibus, vrbéque ipsa in deditionem accepta, finis bello est impositus, anno vicesimo octauo ineunte, Aprilis circiter 18, hoc est Munychionis 16. Tenuit itaque bellum annos solidos 27 ad vsque Athenarum ἅλωσιν. [c] At Xenophon bellum extendit ad autumnum vsque sequentem, quo Solem defecisse refert. quod anno Periodi Iul. 4310, Olympiad. 94 anno primo, Sept. 3 accidit. Siquidem Olympiade noua ineunte id euenisse narrat; adeóque proxima ab illa, quam disertè 93 numerauerat initio libri 1.

[b] Corn. Nep. & Plut. in Lysan. Diod. 13.

Athenæ captæ.

[c] Xeno. 2. Hellen. p. 270. Gr.

A 4186 P.I. ad 4430. Cæterùm Artaxerxis Longimani anno 34 bellum inchoatum est. Nam eius belli anno 7 mortuus est, vt ait [a] Thucydides, cùm regnasset annos 40. Desiit autem anno Artaxerxis Memoriosi primo desinente, vel ineunte secundo, vt [b] ex Diodoro constat.

a Thuc. l.3,p.285.

b Diod.13.

Per idem belli tempus, eius, vt auctor est Diodorus, anno 22, profligatis in Sicilia Atheniensium opibus, Egestani, qui illos ad auxilium exciuerant, ad Carthaginenses confugiunt: qui Hannibalem Amilcaris F. eò cum copiis mittunt. Is Selinuntem diripit; Himeram euertit: contra quem Hermocrates Syracusanus exul strenuè dimicat. sed idem anno primo Olympiadis 93 clam Syracusas irrepens, in foro cum suis occiditur: quos inter Dionysius erat is, qui postea tyrannidem occupauit anno belli Peloponnesiaci vltimo. Si quidem [c] Dionysius Halicarnass. scribit, Archonte Callia anno tertio Olympiad. 93 (cœpit is anno Periodi Iulianæ 4309) [d] Dionysium Syracusis tyrannidem obtinuisse. quod eodem astu, ac Pisistratus Athenis olim, perfecit.

c lib.7. init.

d Diod.13. Xenop.2. Ελλην.

A 4186. P. I. ad 4430.

De iis, quæ post bellum Peloponnesiacum memoratu digna gesta sunt, usque ad Philippi Macedonis tempora.

CAP. X.

POST [a] Athenas à Lysandro captas, cum 30 viris rerum illîc summa permissa foret, ij crudeliter in ciues grassantes, à Thrasybulo sunt eiecti, ac libertas Athenis restituta anno 4 Olymp. 94, quarto ab eadem vrbe capta. Quo ipso Cyrus iunior Darij F. Artaxerxis Mnemonis frater, & à patre Asiæ præfectus, cùm Græcorum, & imprimis Lacedæmoniorum fretus auxilio contra fratrem arma sumpsisset, in prælio cæsus est. Græci auxiliares ad quinque millia ex decem redacti, duce inter alios [b] Xenophonte, per Armeniam, & Paphlagoniam, & infestos regis exercitus in Græciam admirabiliter euasêre anno primo Olympiad. 95.

Interim ab Artaxerxe Pharnabazus, & Tissaphernes Asiæ præpositi. Lacedæmonij ad Pharnabazum contra Tissaphernem adiungunt sese; & ab eodem Conon Atheniensis classi præficitur.

Agesilaus quoque in Asiam profectus ibi multa fortiter gerit. [c] Sed pace cum Persis, occiso ab Rege Tissapherne, facta, cùm

[a] Xenop. lib. 1 Ἑλλην. Diod. 13. & 14.

[b] Xenop. in libris Ἀναβάσ. Chion ad Matridem.

[c] Diod. 14. Xenop. 4. Ἑλλην. Plut. in Agesil. Corn. in Agesil.

A 4186 P. I. ad 4430. Bœoti, Athenienses, Corinthij, & Argiui contra Lacedæmonios conspirassent, reuocatus in patriam aduersus Bœotos ancipiti exitu pugnauit. Hoc anno 2 Olympiad. 96 refert Diodorus.

Exinde Lacedæmoniorum vires in deterius versæ. Quin & ad Gnidum nauali certamine vincuntur à Persis Conone duce. quo tempore Sol defecit, vt Xenophon & Plutarch. in Agesilao meminerunt. Id autem contigit anno Periodi Iul. 4320, Augusti 14.

Athenienses illustres duces.

Clarissimi per id tempus Imperatores fuere: Athenis quidem Iphicrates, Chabrias, Thrasybulus, Timotheus. apud Thebanos Pelopidas, & Epaminondas, vir non solùm Philosophiæ doctrinæque laude, sed etiam militaris rei gloria, & integritate vitæ perillustris. qui Thebanos suos ad capessendum Græciæ principatum erexit. Nam Lacedæmonios pristinum recuperare decus perfidia magis, quàm virtute nixos secundis aliquot prælijs fregit. Phœbidas dux ab illis contra Corinthios missus Cadmeam Thebarum arcem fraudulenter [a] occupauit, in eáque vrbe tyrannos constituit anno tertio Olymp. 99, vt putat Diodorus. Sed Pelopidæ consilio & arte libertatem cum arce recuperarunt post annos quatuor. Hinc aduersus Lacedæmonios iunctis in vnum viribus ciuitates Græciæ conspirant, ducibus Atheniensibus. Sed Artaxerxes in Ægyptum, quæ defecerat, bellum mouens, ne exer-

[a] Xenop. Hell. 5. Diod. 15. Plut. Pelop. Iust. 6. Corn. Nep. in Pelop.

citus sui in Græcia detinerentur, edixit omnibus, vt ab armis abstinerent, ac pristinam libertatem, sublatis omnibus præsidiis, reciperent: se eos qui detrectarent, pro hostibus habiturum. Huic pacis conciliatori cupidè Græci omnes obtemperarunt, præter Thebanos, quos ab ea pace Epaminondas deterruit. Sed non diuturna fuit illa Græcorum concordia. Statim enim recrudescente bello, acriùs inter se dimicarunt. Thebani contra Athenienses arma sumpserunt, ac Platæas vetere inducti odio subuerterunt. Pòst aduersus Lacedæmonios conuersus est impetus. qui ad Leuctra Bœotiæ longè plures à paucioribus Thebanis Epaminonda duce superati, Cleombroto etiam occiso. [a] Ea clades anno secundo Olympiad. 102 contigit, Diodoro teste.

A 4186 P. I. ad 4430.

Leuctrica pugna.

[a] Xen. Hell. 6. Corn. Nep. in Epam. Vide lib. 10 de Doct. Temp. c. 31.

Deinceps contemptui esse cœpere Lacedæmonij; qui & rursum ab Arcadibus vincuntur. Thebani porro Epaminondam secuti in Laconicam irrumpunt, ac Spartam obsident. Lacedæmonij opem ab Atheniensibus postulant. Sed vtrisque frustra repugnantibus iterum Lacedæmoniorum agrum populatus est Epaminondas. Demum anno tertio Olymp. 103 à Persarum rege reconciliati sunt Thebanis Lacedæmonij. Illi contra Alexandrum Pheræum tyrannum arma conuertunt. aduersus quem pugnans Pelopidas, & victor occiditur. Rursus Thebani à Mantineensibus, qui ab reliquis Arcadibus dissidebant, ad

A. 4186 auxilium vocati Epaminonda imperatore
P. I. ad bellum gerunt.[a] Is ad Mantineam cum La-
4430. cedæmoniis, & Arcadibus postremo præ-
a Diod. 15 lio conflixit; in quo victor ex vulnere paul-
Xenop. 7 lo pòst occubuit anno 2 Olympiad. 105.
Corn. Ne. in Epam. Anno sequente mortuus est[b] Agesilaus
Epaminonda mors. annum agens 84, regni 41, in Cyrenaica, cùm ex Ægypto, in quam Tachoni regi, qui à Persis defecerat, opem allaturus venerat, rediret in patriam.

b Diod. 15 Plut. Agesf. Cor. Ne. in Agesf. Xenoph. in Encom. Agesf.

[c] At in Sicilia Dionysius interim assiduè bellabat. Nec minùs cum suis, quàm cum externis, hoc est Carthaginensibus, illi negotium fuit. Syracusanos rebellantes compressit sæpiùs, Lacedæmoniorum etiam opibus adiutus, Contra Carthaginenses verò perpetuò certauit. Qui & Imilcone duce Syracusas obsidentes, cùm ex sacris profanísque prædas agerent, pestilentia pariter, & hostili classe à Syracusanis, & Dionysio terra, maríque sunt oppressi anno, vt ait Diodorus, primo Olympiad. 96. Sed iidem rursus ex integro Siciliam adorti sunt. Tum pace cum Dionysio iuncta, cùm idem bellum postea facere vellet, in ipso apparatu [d] obiit ex crapula; postquam Lenæis ludis victorem se renuntiatum Athenis audisset. [e] Regnauit annis 38, cùm 25 natus tyrannidem occupasset. mortuus est ineunte Olympiad. 103, anno Per. Iul. 4346. ac successorem habuit cognominem filiū.

Dionysius pater tyrannus. c Diod. 15.

d Diod. 15 e Cic. Tusc. 5. f Diod. ib. Corn. Ne. & Plut. in Dione.

[f] Contra quem Dio Hipparini filius, cuius sororem Aristomachen superior Dionysius habuit in matrimonio; duabus onerariis

Dionysius iunior.

instructus è Græcia proficiscitur, & per absentiam tyranni Syracusas occupat. Qui cùm arcem præsidio teneret, nec vllas ab Syracusanis conditiones impetrare posset, in Italiam nauigauit. Interim Dio à Zacynthiis mercenariis iugulatur [a] anno 3 Olympiad. 106. Dionysius Syracusas decimo, postquam eiectus erat, anno recuperauit, secundo Olymp. 108. Postremò Timoleon Corinthius à Syracusanis expetitus Dionysium exuit regno, & Corinthum mittit, vbi priuatus in ludo puerili consenuit. Factum illud est anno 2 Olympiad. 109, Per. Iul. 4371.

A 4186 P. I. ad 4430.

Dio.

a Diod. 16. Plut. Corn. Ne. in Dione.

[b] Secundum hæc Timoleon tyrannidis sublatis reliquiis, Carthaginenses memorabili pugna superauit, Thargelionis 7, quæ in Maij diem 26 incidit, exeunte quarto Olympiadis 110. atque ita pacata Sicilia, quod reliquum vitæ habuit, ibidem placidissimè transegit.

Timoleon.

b Plut. & Corn. Ne. in Timol. Diod. 16.

De bello Sociali Græcorum, & sacro, ac Philippi Macedonis rebus gestis.

CAP. XI.

SOCIALE [c] porro bellum in Græcia concitatur anno tertio Olympiadis 105: in quo aduersus Athenienses Byzantij, Rhodij, Coi, Chij, cum Mausolo Cariæ

c Diod. 16.

A 4286 P.I.ad 4430. principe conſpirarunt. Chabrias eodem anno cæſus in acie dux Athenienſium. Sed idem bellum anno quarto terminatum eſt. [a] Eodem tempore bellum alterum in Græcia conflatum eſt, quod *ſacrum* nominarunt. Amphictyones (Iudices hi ſunt è communi Græcia delecti) Lacedæmoniis, & Phocenſibus multam dixerant; illis, quòd Cadmeam Thebarum arcem occupaſſent; his, quòd agri ſacri nonnihil tenerent. Philomelus Phocenſibus ſuis auctor eſt, vt Delphicum templum diripiant. Eo ſacrilegio contacta ciuitas aliquanto tempore contra Locros, ac Thebanos ſecundo Marte pugnauit. ad extremum vltima gentis clade tantum ſcelus expiatum eſt. Qua in re memoria dignum eſt, quod apud Euſebium [b] Philo ſcriptis prodidit. Cùm lex eſſet, vt ſacræ pecuniæ expilatores præcipitio, vel ſuffocatione in aquis, vel incendio perirent, duces tres Phocenſium ſacrilegij participes tribus his pœnarum formis eſſe conſumptos. Primus Philomelus à Thebanis victus ſeſe præcipitauit anno, vt ſcribit Diodor. tertio Olymp. 106. Poſt illum Onomarchus à militibus ſuis in mare demerſus ibidem præfocatus eſt anno 4 eiuſdem Olympiadis. Tertius Phayllus anno ſequente in templo, quod apud Abas fuit, viuus concrematus eſt. quanquam Diodorus, aliique tabe periiſſe referunt. Confectum eſt hoc bellum à Philippo Macedoniæ rege, cuius ad auxilium Thebani confugerant. Quippe

Bellum Phocenſe.

a Diod.16. Pauſan. Phoc. p. 318. Iuſt.7. Oroſ.3,c. 12.

b Philo de Prouid. apud Euſeb. 8. de Præpar. Euang. pag. 231.

Phocenſes à Lacedæmoniis, & Athenien- A 4186
ſibus adiuuabantur. Ergo Phocenſium vr- P. I. ad
bes omnes ſolo æquatæ, præter Abas, quæ 4430.
ſacrilegij participes non fuerant. Cœptum
eſt hoc bellum, vt ait Diodorus, anno 2
Olymp. 106, à conditu Romæ 399. fini-
tum eſt anno decimo quàm initum erat,
exeunte ſecundo Olympiadis 108, Per. Iul.
4368. quamuis [a] Pauſanias Prætore Athe- a Pauſ.
nis Agathocle, & anno 4 Olymp. 105 in- Phoc. p.
choatum eſſe velit, & ineunte 108 Olym- 318.
piade deſiiſſe, Archonte Theophilo, bien-
nio ante Diodorum. ſed Diodori verior
eſt ſententia. Siquidem [b] Demoſthenes b De-
Orat. de ementita legat. teſtatur eodem moſt.
anno, quo Phocenſium vrbes euerſæ ſunt περὶ παρα-
à Philippo, Pythicos ludos eſſe celebra- πρ.
tos, ad quos propter luctum Athenien-
ſes θεωρὺς, & ἱερομνθίτας, *ſacros* videlicet *le-
gatos* non miſerunt. Atqui [c] Pythia exeunte c Vide l. 1
anno ſecundo tetraëteridos Olympicę per- de Doct.
agebantur. Temp. c. 33.

Hæc victoria Philippo gratiam & aucto-
ritatem apud Græcos, ac poſtremò domi-
natũ peperit. Hic Amynta genitus, Thebis
obſes apud Epaminondam aliquandiu vi-
xit, eiúſque diſciplina tantum profecit,
quantũ res ab eo geſtæ poſtea declarârunt.
[d] Mortuis fratribus tribus, eorúmque no- d Diod.
uiſſimo Perdicca, anno ſecundo Olympiad. 16. Iuſt. 8.
105 regnum tenuit. Eo anno victis ad Me- *Philip-*
thonem Athenienſibus, pacem deinde, cum *pus rex*
Amphipoli, reddidit, vt eò liberiùs finiti- *Maced.*
mos ſubiugare ſibi poſſet. Ergo Pæones, &

A 4186 P. I. ad 4430. Illyrios vincit. Inde Amphipolim capit. Superatis regibus tribus, Thraciæ, Pæonum, & Illyriorum, Olynthios deinde præpotentem in Thracia ciuitatem suis artibus, hoc est dolo, ac muneribus, in potestatem redigit, ineunte 108 Olympiade. quo eodem, Phocensibus deletis, sacro bello, cui adiutor & dux à Thebanis adscitus erat, finem imposuit.

a Plut. Pyr. [a] Anno tertio Olympiad. 109, mortuo Arymba rege Molossorum, Alexandrum vxoris suæ Olympiadis fratrem, excluso Æacida Arymbæ filio, Pyrrhi patre, regem facit.

Byzantium oppugnans, Atheniensium, aliorúmque Græcorum consensu territus, ab incœpto destitit, pacémque cum Atheniensibus facit Olympiade 110. Qua anno tertio dissoluta, cum iisdem Atheniensibus & Bœotis ad Chæroneam conflixit: ac victoria moderatè vsus, hortatu Demadis pacem cum Atheniensibus, societatémque renouauit. Denique dux contra Persas Græci nominis electus, cùm se ad bellum compararet, in ipsa celebritate ludorum, quos Ægis in Macedonia peragebat, à Pausania stipatore corporis sui, incertum an Olympiadis coniugis, & Alexandri filij consilio, ex improuiso [b] confoditur, ineunte Olympiade 91, Periodi Iul. 4378. Regnauit annos 24.

b Diod. 16 Iust. 8. & 9.

A 4186 P. I. ad 4430.

Romanorum res ab initio Peloponnesiaci belli ad obitum Philippi, id est ab A. V. 373 ad 418.

CAP. XII.

ROMAE ab initio Peloponnesiaci belli, ad mortem Philippi, varia bella confecta sunt. [a] Nã præter Æquos, & Volscos, etiam cum Veientibus negotium fuit. quorum vrbs obsessa est; eáque obsidio annos decem tenuit. ac tùm primùm sub pellibus hiems agi cœpta. Initium obsidendi factum est anno V.C. 349. Capta vrbs est anno 358 à Camillo Dictatore. Idem Faliscos non tam armis, quàm iustitiæ opinione ad imperium adiecit anno vrbis 360.

a Liu. 4, & 5. Flor. lib. 1, c. 12. Eutro. 1.

[b] Sed à Gallis victrix ipsa Roma propemodum est deleta. Qui cùm anno 363 Clusium obsedissent, ac Romani legatos ad ipsos misissent Fabios tres, iíque contra ius gentium prima in acie pugnare conspecti essent, omisso Clusio, ad vrbem aduolarunt.

b Liu. 5. Flor. 1, c. 13. Plut. Cam. Eutr. 1. Vide par. 2, lib. 3, c. 11.

Capta Vrbs à Gallis.

Primo impetu fusi fugatíque ad Aliam Romani, qui obuiam iuerant. Vrbs deinde capta, & incensa; Capitolium, quo se flos ciuitatis receperat, obsessum, &, absque Manlio fuisset, clam inuadentibus barbaris captum foret. sed clangore anseris excitatus Manlius, ac deinde reliqui, sub-

A 4186 euntes per accliue Gallos egere præcipites.
P. I. ad Interim Camillus, qui Ardeæ exulabat, re-
4430. uocatus, abſénſque Dictator eſt factus. Is collectis copiis Romam adueniens, inde Gallos eiecit, & ad octauum lapidem deleuit penitus.

Poſt hęc Romanos, relictis Romæ ruinis, Veios migrare cupientes ægrè Camillus Dictator compeſcuit, & ad inſtaurandam
M. Mā- patriam adduxit. M. verò Manlius, ob ſer-
lius. uati Capitolij decus, à quo & Capitolini cognomen acceperat, elatus arrogantia, dum per ambitionem, ac popularem gra-
a Liu. l. 6. tiam viam ſibi affectat ad regnum, [a] ex il-
Plut. Cam. lo ipſo, quod erat tutatus, Tarpeio ſaxo deiicitur anno V. C. 370.

b Liu. 6. Flor. 1. c. 26. [b] Magna deinde patricios inter, & plebeios altercatio fuit. Nam C. Licinius Stolo, & L. Sextius Tribuni Pl. legem anno V. C. 377 promulgarunt de plebeio altero creando Conſule. Huic patribus acerrimè reſiſtentibus, nullum curulem Ma-
c Liu. 7. giſtratum paſſi ſunt fieri Tribuni. [c] Ita Romæ quinque annorum ἀναρχία fuit. ac de-
Primus mum peruicit plebs anno 387: & anno ſe-
è plebe quenti primus è plebe Conſul factus eſt
Conſul. L. Sextius.

d Liu. 7. Oroſ. 3, c. 5 [d] Anno V. C. 392, cùm ingens medio in foro terræ hiatus extitiſſet, ac reſponſum foret, id illi dicandum eſſe, quo plurimùm Pop. Rom. poſſet; quid illud eſſet dubi-
M. Cur- tantibus omnibus, M. Curtius iuuenis bel-
tius. lo egregius, armatus, & equo inſidens in voraginem ſeſe demiſit, ratus nullum ma-

gis Romanum bonum, quàm arma virtutémque esse. A 4186 P. I. ad 4430.

Cum Tiburtibus, Tarquiniensibus, & Faliscis bellum deinde fuit, præsertim anno V. C. 398, quo, ad terrorem sacerdotibus cum facibus, & anguibus præmissis, Falisci, & Tarquinienses acerrimè certantes, à Fabio Cos. victi sunt. Vtrisque induțiæ in annos 40 concessæ anno 403.

Cum Gallis quoque non semel res fuit. His in acie stantibus, M. Valerius Trib. Mil. annos natus tres & viginti Gallum quendam Romanos ad certamen prouocantem corui auxilio superauit anno V. C. 405. vnde Coruini cognomen, & anno sequente Consulatum meruit.

Samniticum bellum.

[a] Sed nullum grauius, ac diuturnius, quàm Samniticum bellum, accidit. quod anno Vrbis 411 Campanorum rogatu suscepere Romani. Illi enim à Samnitibus victi, Romanis deditionem fecerunt. Quare pro dedititiis sumpsere bellum, quod [b] ad annos 70, vel vno amplius extensum est. etsi domiti sæpiùs identidem in fœdus restituti sint. velut anno 413, quo [c] Latini noui hostes successere. Sed ij sequente anno à duobus victi Coss. Torquato, & Decio. quorum alter filium, quod iniussu suo pugnarat, securi percussit; alter se pro exercitu deuouit: deditionem & ipsi faciunt. Mox rebellantes iterum, anno 416 penitus subacti sunt.

a Liu. l. 7. Flor. lib. 1, c. 16. Eutro. 2.
b Liu. 31.
c Liu. 8. Flor. l. 1, c. 14. Orof. 3, c. 9.

A 4186 ad P. I. 4430.

Qui ingenij gloria præstiterunt circa idem tempus.

Cap. XIII.

Plato. a Diog. in Plato. ex Apolod.

IN [a] Græcia claruerunt ingenij commendatione, ex Philosophis primùm Plato, qui natus Olympiade 88, ciúsque anno primo, Thargelionis septima, Archonte Aminia, qui Epaminon aliàs dicitur, quod anno mundi 3556 incidit (Hoc enim anno Aminiæ magistratus desiit, paullo ante initium Olympiadis) mortuus est anno primo Olympiad. 108 Archonte Theophilo, Vrbis conditæ 406, anno mundi 3636, annum agens 81. Hic anno ætatis vicesimo Socratem audire cœpit. Quare non amplius quàm octo annos auditor illius esse potuit. Mortuus est enim Socrates anno primo Olymp. 95, cùm Plato octauum & vicesimum annum ætatis ageret.

Platonis scholam excepit sororis eius filius Speusippus; qui anno secundo Olympiadis 110 moritur, Archonte Lysimacho. Ita octo circiter annos scholæ præfuit. Speusippo Xenocrates successit annis 25.

Aristoteles. b Diogenes Laër.

[b] Aristoteles sectæ Peripateticæ conditor natus est anno, vt putat Apollodorus apud Diogenem, primo Olymp. 99, mundi 3600, Platone iunior annis circiter tribus & quadraginta. cui anno ætatis 17 operam dare

dare cœpit, audiítque annos viginti. ac A 4186
mortuus eſt anno ætatis 63, Olympiadis P.I.ad
114 anno tertio, quo & obiit Demoſthenes. 4430.

[a] Eudoxus Cnidius floruit Olympiade *Eudoxus.*
103, vt ait Diogenes: qui & aſtronomiæ
princeps ætate eſt habitus illa. a Vide l.2 de Doct. Temp.c.6

[b] Xenophon Platonicorum columen eodem tempore non ſolùm Philoſophiæ, ſed *Xenophon.*
etiam militaris ſcientiæ gloria celebris extitit. Hic anno 4 Olympiadis 94, Xenæneto Archonte, anno ante obitum Socratis, b Diog.
contra Artaxerxem cum Cyro eius fratre profectus, finito bello, Græcos auxiliares incolumes reduxit in Græciam. Moritur Corinthi anno primo Olympiadis 105, Callidemide Archonte, quo & Philippus Macedoniæ regnare cœpit. qui eſt Mundi 3625.

[c] Hiſtorici quoque præſtantes hoc ſæculum illuſtrarunt: quorum princeps Thucydides. de quo memorabilis eſt Gellij locus ex Pamphylæ libro 11. *Hellanicus in initio belli Peloponneſiaci fuiſſe quinque & ſexaginta annos natus videtur: Herodotus tres & quinquaginta: Thucydides quadraginta.* c Gellius lib.15, cap. 23.

Philiſtus Syracuſanus Dionyſij vtriuſque tyranni familiaris obiit Olymp. 106, cùm pro minore Dionyſio contra Syracuſanos nauali prælio certaret, vt ex Diodoro ſuprà retulimus.

Vixit & Theopompus Iſocratis diſcipulus; & Ephorus Cumæus. Cteſias quoque Cnidius medicus, qui Artaxerxis Mnemonis, & Cyri iunioris tempore floruit. Iſo-

A 4186 crates verò eloquentiæ magiſter natus O-
P. I. ad lympiade 86, archonte Lyſimacho, quinque
4430. annis ante bellum Peloponneſiacum, mundi 3548, vti Dionyſius, & Plutar. in eius vita referunt, obiit eo anno, quo ad Chæroneam victi ſunt Atheniẽſes, Archonte Charonida, ſiue Charonda, mundi 3646, vndecenteſimo ætatis anno. Inter Poëtas nobiles fuerunt Ariſtophanes Comicus circa tempus belli Peloponneſiaci, Eupolis, Cratinus itidem Comici: Philoxenus Cythereius, Timotheus, Teleſtes Dithyrambici, vt refert Diodorus li. 14. Sed & Dionyſius tyrannus maior Tragœdias ſcripſit.

De Alexandro M. eiúſque tempore, ac rebus ab eo geſtis: morte Darij, & occaſu Perſici imperij; Alexandri obitu.

CAP. XIV.

[a] ALEXANDER Philippi filius, ob rerum geſtarum excellentiam Magni cognomen aſſecutus, naſcitur Olympiade 106, anno Vrbis 398, mundi 3628, ante Chriſtianam æram 356. quod Diodorus, Plutarchus, aliíque confirmant. Plutarchus verò ſextum etiam diem Hecatombæonis adſcribit. quo tempore Philippo refert, capta Potidæa, tres optatiſſimos nuntios adueniſſe; victoriæ de Illyriis à Parmenione

[a] Diod. Plut. in Alexand. Arria. Curt. Vide l. 10 de Doct. Temp. cap. 32, & Paral. pag. 856.

partæ; & alterius Olympicæ: tùm nati filij. quæ omnia potuerunt eodem mense Loo, vel Hecatombæone contingere: non tamen eodem die nuntiata sunt. Siquidem agones Olympici celebrabantur plenilunio mensis illius, qui Hecatombæoni respondebat. nisi fortè mensis primus Eliensium anno illo Hecatombæonem Atticum, vel Loum anteuenerit. A 4186 P. I. ad 4430.

Constat eadem nocte, qua in lucem editus est Alexander, Dianæ templum Ephesi deflagrasse: de quo Timæi dictum extat; *minimè id esse mirandum, quòd Diana, cùm in partu Olympiadis adesse voluisset, absuisset domo.* Quod vt acutè, concinnéque repertum laudat [a] Cicero. Plutarchus vt ineptum, ac frigidum iure contemnit.

Alexander[b] anno ætatis 15 in disciplinam traditus est Aristoteli. Anno porrò vicesimo, Vrbis 418, mundi 3648, occiso patre Philippo, regnare cœpit, [c] Pythodoro Athenis Archonte, qui & Pythodemus appellatus est.

Eodem, quo Alexander, anno Darius Codomanus postremus Persarum regnum auspicatus est. Contra quem communibus Græciæ suffragiis, præter Lacedæmonios, Imperator Alexander eligitur. Sed, vt erant mobilia Græcorum ingenia, dum in Thracia bellum gerit [d] Alexander, ab eo deficiunt. Eò cùm opinione celerius ille cum exercitu venisset, ab Atheniensibus, cæterísque placatus, contra Thebanos, qui pertinacius in sententia manebant, arma

a 2 de Nat. Deo.

b Diog. Laërt. in Arist.

c Arianus initio l. 1.

d Diod. 17. Arian. 1. Plutar. Iust. 11.

A 4186 P. I. ad 4430. transtulit, & vrbem illorum vi expugnatam funditus diruit Boëdromionis die 15, qui in Octobris quartum diem incurrisse videtur, secundo anno Olymp. 111.[a] Cæsa Thebanorum ad 90000, in seruitutem abducta 30000. liberi omnes sub corona vænierunt, Philippi exceptis hospitibus, qui puer in ea vrbe obses fuerat; nec non Pindari posteris: cuius domum solam intactam reliquit Alexander.

a Ælia. 13. Var. c. 7.

Hinc Hellesponto traiecto in Asiam venit anno mundi 3650, regni sui, vt ait[b] Zosimus, tertio. Habuit autem in exercitu peditum 30000, equitum 4500. Tam exiguis copiis, sed fortissimorum, ac veteranorum militum, Persarum euertit imperium. Primus ad Granicum amnem Phrygiæ conflictus factus est, quo Persæ superati. victoriæ præmium fuit Asia pene omnis, Græcorum frequentata coloniis; Memnone interim Græco Darij duce præstantissimo insulas populante.

b Zos. 1.

[c] Secunda ad Issum Ciliciæ pugna fuit, ante quam Alexander periculosum in morbum incidit. Sed Philippi medici ope citò conualuit. Victi denuò Persæ, quorum in acie peditum quadringenta, equitum centena millia fuerunt. Castra Darij, cum eius matre, vxore, ac liberis in potestatem Alexandri venerunt. qui summa humanitate, & abstinentia in captiuos vsus est. Id euenit anno mundi 3151. Sequente verò, qui Olympiadi 112 initium dedit, Alexander in Phœniciam venit. Tyrum septem men-

c Curtius lib. 3.

sium obsidione difficillima capit, ac diripit, Aniceto Archonte, (qui Niceratus à Diodoro dictus) ait Arianus. Huic vrbi datum ab Hephæstione regem Balonymum scribit Diodorus regia oriundum stirpe, sed propter inopiam suburbanum hortum colentem. Verùm ante captam Tyrum, non huius vrbis, sed Sidonis, Abdolominum regem esse factum [a] Curtius refert. Gazam exinde vi Alexander expugnat. A 4186 P. I. ad 4430.

Per idem tempus [b] Hierosolymam veniens à Iaddua Pontifice est exceptus; & in templo sacrificauit, ac Iudæis quàmplurima largitus est; professus se Dij in Macedonia eâdem, qua summus Pontifex sibi in occursum venerat, specie Deum vidisse, qui ad Persicam expeditionem hortans victoriam polliceretur.

[c] Pòst Ægyptum ingressus, Ammonis Iouis oraculum adiit, & inde reuertens Alexandriam condidit. [d] Demum vltimo prælio ad Arbella cum Dario debellauit anno secundo Olympiadis 112, mundi 3653, Vrbis conditæ 423. Darium porrò in exercitu decies centena militum habuisse millia; idem refert Plutarchus. Qui cum Arriano conditum Alexandriæ ante profectionem ad Hammonis sacrarium collocat. Curtius verò, Diodorus, & Iustinus posteriorem faciunt.

Quocirca annus idem ab orbe condito 3653, ante Christianam æram 331, Alexandrinæ vrbis initium; cladem Persarum ad Arbella, siue Gaugamela tùm Persici finem

a Curt. l. 4

b Ioseph. lib. 11, c. 8.

c Diod. lib. 17. Curt. 4. Plutar. Alex. Iust. 11.

d Par. 2, l. 3, c. 11, & 10 de Doct. Temp. c. 31, Plin. 2, c. 70.

A 4186 imperij; & Macedonici, siue Græci in
P. I. ad oriente primordium attulit; qui & sextus
4430. putatur Alexandri ab Philippi patris obitu.

Darius ægrè dilapsus è pugna, persequentem Alexandrum equorum celeritate frustratus est. ac dum nouis coactis copiis bellum rursus aggreditur, à Besso Bactrianorum præfecto indignè perimitur anno altero post Arbellicam cladem. Interim Alexander Susiana potitus, & Perside, caput gentis Persepolim diripit: regia quoque Persarum inibi succensa.

Nec minùs in Græcia secundo Marte contra Lacedæmonios pugnauit Antipater præfectus Alexandri, quo in certamine rex Agis occubuit.

At in Oriente victoriis magis quàm passibus omnia peragrans Alexander, Hyrcaniam, Paropamisadas Caucasi incolas. Indos, victo priùs, & capto illorum rege Poro, subiugauit. tum varias latè nationes, & prouincias. Bessum anno primo Olympiadis 113 deditum sibi iusto supplicio puniuit. Tot igitur prosperarum rerum successibus elatus, ad postremum fortunæ magnitudinem non cepit. ac primum humanæ sortis oblitus Deo se genitum haberi voluit. tùm adulatione, luxu, & crapula in crudelitatem conuersis moribus, complures amicos, optiméque de patre, ac de se meritos occidit. In his Parmenionem ducem fortissimum, ac Philotam eius filium in suspicionem temerè vocatos; Clitum in conuiuio per

vinolentiam suapte manu confodit. A 4186

[a] Tandem anno regni sui decimotertio; hoc est duodecim integris annis, ac mensibus septem exactis, Babylone ex morbo, quem ebrietate contraxerat, seu veneno, vt creditum est, obiit,[b] ætatis annum iniens tricesimum tertium.

P. I. ad 4430. d Diod. lib. 18. Arian. 7. Plut. Alc. Iust. 12. Curt. 10. b Part. 2, l. 3, c. 12.

Quæ in Oriente, ac Græcia memoria digna gesta sunt post mortem Alexandri ad Pyrrhum vsque.

Cap. XV.

[a] ALEXANDRO mortuo, quòd is successorem designare noluisset, totidem pene reges emersere, quot erant præfecti, ac duces. Summa tamen initiò penes Perdiccam potentiæ fuit, cui moriens Alexander annulum tradiderat.. Alternantibus deinde sententiis, Aridæus ex Philinna Thessala Philippi scorto genitus, rex nomine, ac specie tenus factus est, eique Philippi nomen attributum; ac Perdicas curator appositus. tùm satrapiæ, præfecturæque omnes in principes distributæ. Ptolemæo Lagi filio Ægyptus; Laomedonti Mitylenæo Syria; Philotæ Cilicia; Pithoni Media; Eumeni Paphlagonia, & Cappadocia, cum finitimis prouinciis; Antigono Pamphylia, Lycia, & Phrygia

b Diod. lib. 18. Dexippus apud Phot. cod. 82. Curt. l. 10. Arrianus de rebus post Alex. obitum gestis apud Phot. Cod. 92. *Successores Alexandri.*

A 4186 maior; Cassandro Caria; Meleagro Lydia;
P. I. ad Leonnato Phrygia minor; Lysimacho Thra-
4430. cia; Antipatro Macedonia; Asiæ superioris prouinciæ iis, qui tùm præerant, permissæ; Seleucus sociorum equitibus præfectus. Craterus ab Alexandro missus iam erat in Ciliciam cum 10000 emeritorum. cui quidem vna cum Antipatro Græcia concessa.

Interim Græci, nuntiato Alexandri obitu, vbique tumultuati sunt; imprimis Athenienses; qui Leosthene duce Græcos ad libertatem vocarunt; Antipatrum victum Lamiæ, quod Thessaliæ oppidum est, obsederunt. Vnde Lamiaco bello nomen impositum est, quod anno proximo ab Alexandri obitu cœptum. [a] Sed insequente, cùm se ad Antipatrum Craterus adiunxisset, victi sunt ad Cranonem Athenienses, Metagitnione mense, qui in Augustum incidit; ac Boëdromione, hoc est Septembri, Macedonum præsidium in Munychiam acceperunt.

Lamiacū bellum.

a Auct. cit. & Plut. in Demosth.

[b] At in oriente Perdiccas in sese transferre omnia cupiens, opprimendorum ducum initium à Ptolemæo instituit facere. contra quem validum ducens exercitum, in ipso Nili transitu conspiratione suorum, quibus ob superbiam inuisus erat, occiditur anno mundi 3662. Eumenes verò, qui Perdiccæ fauebat, paulo antè cum Cratero, & Neoptolemo facto prælio, vtrumque vicit; ambobus cæsis; hoc etiam manu sua perempto. Itaque tam iste, quàm Alcetas

b Diod. Dex. Corn. Nep. ac Plut. in Eum.

Perdiccæ frater hostes iudicati; reliqua ex Ptolemæi, & Antipatri voluntate composita; penes quos, & Antigonum principatus tunc erat. Antigonus contra Eumenem & Alcetam profectus, vtrumque in Pisidia superauit. Antipater Polysperchonte regis Aridæi, & Eurydices eius coniugis tutore facto, Cassandro verò filio chiliarcho, moritur. qua sorte non contentus iste ad Ptolemæi societatem transiit. Polysperchon Olympiadem Alexandri matrem, quæ Antipatri metu in Epirum fugerat, in Macedoniam reuocat. Ea postquam restituta est, Philippum Aridæum, eiúsque coniugem Euridicen, ac plerosque principes Cassandri amicos interficit. Id anno mundi 3666 accidisse [a] Diodorus indicat: qui sex annis, ac mensibus quatuor Aridæum regnasse perhibet.

A 4186 P. I. ad 4430.

Eumenes.

a Diod. 19

Cassander cum Polysperchonte in Græcia; Eumenes Polysperchontis, & Olympiadis fautor in Asia cum Antigono eodem tempore bella gesserunt. Athenæ in Cassandri potestatem veniunt. quibus, populari sublato dominatu, curator adhibitus est Demetrius Phalereus Theophrasti discipulus, vir facundia, & Philosophiæ studio ætate illa longè præstantissimus. Ea mutatio reipublicæ incidit [b] Archippo Prætore, anno tertio Olympiad. 115: cùm paulo ante Phocionem capitis damnatum, & à Polysperchonte comprehensum, Athenásque missum, [c] ciues sui cicutæ haustu necassent. Cassander anno 1 Olymp. 116

Demetrius Phalereus.

b Diod. 19

Phocion.

c Plut. Phoc. Corn. Nep.

A 4186 P. I. ad 4430. maior; Cassandro Caria; Meleagro Lydia; Leonnato Phrygia minor; Lysimacho Thracia; Antipatro Macedonia; Asiæ superioris prouinciæ iis, qui tùm præerant, permissæ; Seleucus sociorum equitibus præfectus. Craterus ab Alexandro missus iam erat in Ciliciam cum 10000 emeritorum. cui quidem vna cum Antipatro Græcia concessa.

Interim Græci, nuntiato Alexandri obitu, vbique tumultuati sunt; imprimis Athenienses; qui Leosthene duce Græcos ad libertatem vocarunt; Antipatrum victum Lamiæ, quod Thessaliæ oppidum est, obsederunt. Vnde Lamiaco bello nomen impositum est, quod anno proximo ab Alexandri obitu cœptum. [a] Sed insequente, cùm se ad Antipatrum Craterus adiunxisset, victi sunt ad Cranonem Athenienses, Metagitnione mense, qui in Augustum incidit; ac Boëdromione, hoc est Septembri, Macedonum præsidium in Munychiam acceperunt.

Lamiacũ bellum.

a Auct. cit. & Plut. in Demosth.

[b] At in oriente Perdiccas in sese transferre omnia cupiens, opprimendorum ducum initium à Ptolemæo instituit facere. contra quem validum ducens exercitum, in ipso Nili transitu conspiratione suorum, quibus ob superbiam inuisus erat, occiditur anno mundi 3662. Eumenes verò, qui Perdiccæ fauebat, paulo antè cum Cratero, & Neoptolemo facto prælio, vtrumque vicit; ambobus cæsis; hoc etiam manu sua perempto. Itaque tam iste, quàm Alcetas

b Diod. Dex. Corn. Nep. ac Plut. in Eum.

Perdiccæ frater hostes iudicari; reliqua ex Ptolemæi, & Antipatri voluntate composita; penes quos, & Antigonum principatus tunc erat. Antigonus contra Eumenem & Alcetam profectus, vtrumque in Pisidia superauit. Antipater Polysperchonte regis Aridæi, & Eurydices eius coniugis tutore facto, Cassandro verò filio chiliarcho, moritur. qua sorte non contentus iste ad Ptolemæi societatem transiit. Polysperchon Olympiadem Alexandri matrem, quæ Antipatri metu in Epirum fugerat, in Macedoniam reuocat. Ea postquam restituta est, Philippum Aridæum, eiúsque coniugem Euridicen, ac plerosque principes Cassandri amicos interficit. Id anno mundi 3666 accidisse [a] Diodorus indicat: qui sex annis, ac mensibus quatuor Aridæum regnasse perhibet.

A 4186 P. I. ad 4430.

Eumenes.

a Diod. 19

Cassander cum Polysperchonte in Græcia; Eumenes Polysperchontis, & Olympiadis fautor in Asia cum Antigono eodem tempore bella gesserunt. Athenæ in Cassandri potestatem veniunt. quibus, populari sublato dominatu, curator adhibitus est Demetrius Phalereus Theophrasti discipulus, vir facundia, & Philosophiæ studio ætate illa longè præstantissimus. Ea mutatio reipublicæ incidit [b] Archippo Prætore, anno tertio Olympiad. 115: cùm paulo ante Phocionem capitis damnatum, & à Polysperchonte comprehensum, Athenásque missum, [c] ciues sui cicutæ haustu necassent. Cassander anno 1 Olymp. 116

Demetrius Phalereus.

b Diod. 19

Phocion.

c Plut. Phoc. Corn. Nep.

A 4186 P. I. ad 4430. Macedonia potitus Olympiadem occidit, Thessalonicen Alexandri M. sororem coniugem ducit.

a Corn. Nep. & Plut. in Eum. Diod. 19.

[a] In Asia verò Eumenes, fatigato perdiu Antigono, tandem veteranorum militum Argyraspidum perfidia proditus, ab eóque sublatus est, anno decimo ab Alexandri M. obitu. Ex eo tempore opibus ac potentia auctus Antigonus, contra Cassandrum, & Ptolemæum bellum instaurauit vnà cum Demetrio filio, qui Poliorcetæ cognomen adeptus est: vtroque profitente, se Græciæ ciuitates, quarum libertatem Cassander oppresserat, recuperare velle.[b] Harum plerasque per Demetrium filium legibus suis restituit. imprimis Athenas quintodecimo anno postquam Lamiaco bello in seruitutem venerant, detracto præsidio, pristinæ libertati reddidit anno mundi 3677. quo eodem anno tam illi duo, quàm cæteri successores Alexandri, regium sibi nomen, & insignia sumpsere. Sub hæc, anno post Alexandri mortem quarto & vicesimo, mundi 3683, vltimo Olympiadis 119, cùm Antigonus & Demetrius nimiam ob potentiam formidolosi reliquis essent; Lysimachus, Cassander & Seleucus coniunctis copiis, in quibus peditum erant 74000, equitum dena, & quingenti, currus 120, aduersus ambos illos, quibus peditum erant 70000, equitum decem, cum elephantis 75, pugnam fecerunt ad Ipsum Phrygiæ oppidum. Victus Antigonus in acie cecidit.

b Diod. Plut.

Alexãdri successores reges salutati.

Demetrius in Græciam fugiens ab Athe- A 4186
nienſibus excluſus eſt.[a] Verùm paulo pòſt ad P. I.
viribus,& copiis refectus, Athenienſes op- 4430.
pugnat, vrbémque annua obſidione valla- a Plut. in Demetr.
tam obtinet, pulſo Lachare, qui pro tyranno ſe in illa geſſerat, anno primo Olymp. 121. Summa tùm in victos, & extrema omnia vti meritos, ſic pati formidantes, regis humanitas extitit. Leni verborum caſtigatione contentus, priſtina illis, præter libertatem, reſtituit omnia; & impoſito præſidio, contra Lacedæmonios tetendit: quibus cum rege Archidamo ſuperatis, dum ſe ad Spartam obſidendam accingeret, noua eum ſpes in Macedoniam auertit.[b] Mor- b Iuſt. 16.
tuus ibi paulo antè Caſſander, (tertio vide- *Caſſandri mors*
licet Olymp. 120) filios è Theſſalonica tres reliquerat. quorũ maximus Philippus vno anno regnauit. reliqui duo, Antipater, & Alexander de imperio certabant. Antipater Lyſimachi regis Thraciæ gener, matrem, quòd in Alexandrum videretur propenſior, vitam etiam per vbera materna deprecantem occidit. Alexander itaque Pyrrhum in auxilium vocat; qui partem Macedoniæ in auctoramentum accepit. Eò verò Demetrius adueniens, quem eodem quoque tempore Alexander acciuerat, Pyrrho, & Antipatro pulſis, Alexandro interfecto, Macedonia potitus eſt anno tertio Olympiad. 121.

[c] Sed cùm ad Aſiam recuperandam in- c Plut. in Pyr. & Dem.
gentem appararet exercitũ duodecentenorum M. peditũ, equitum 12000, cum claſſe;

A 4186 ad P. I. 4430. *Demetrij exitus.*

quingentarum nauium, Seleucus, Lysimachus, Ptolemæus, & Pyrrhus communibus eum consiliis oppugnant. Eiectus Macedonia, ac ciuitatum reliquarum defectione cõsternatus, Seleuco se tradere cogitur. qui Stratonicen eius ipsius filiam in matrimonio habitam, Antiocho filio, quòd eam ad vsque vitæ periculum perditè adamasset, sponte cesserat. Apud hunc inter luxum ac delitias vitam inglorius anno pòst tertio finiit, anno itidem tertio 123 Olympiadis.

a Iust. 17 Pauf. Pho. 335. Dexip. apud Euf. in Collec. Gr. p. 49.

[a] Nec multo postea victores primi tres extincti sunt. Ptolemæus Lagi filius, translato in Philadelphum filium regno moritur anno primo Olymp. 124. Lysimachus anno tertio Olymp. eiusdem, mundi 3702, in Asiam contra Seleucum traiecit, ibique pugnans occubuit annos natus 74. Seleucus verò annum agens 77, & Alexandri commilitonum vltimus, post menses admodum septem, Ptolemæi Cerauni Philadelphi fratris insidiis oppressus, regnum Macedoniæ, quod Lysimacho eripuerat, cum vita pariter amittit.

Mortuo Demetrio, eius posteri in Macedonia regnarunt vsque ad Persen Philippi F. de quo posteà dicetur.

Atque hæc sunt præcipua regna, quæ post Alexandri obitum ex eius cineribus enata sunt; quæ numero quatuor à Daniele [b] Propheta obscuris significationibus adumbrata sunt. Horum principes fuere Ptolemæus Lagi F. in Ægypto: Seleucus Babylone; & in Syria: Cassander in

b Dan. 7, 6

Macedonia, & Græcia: Antigonus in Asia. Qui omnes, vt & Lysimachus in Thracia, regium sibi nomen, & insignia sumpserunt anno, vt scribit [a] Diodorus, Olympiadis 118 secundo, Per. Iul. 4407. quorum æmulatione tyrannus Agathocles, qui tum forte in Africa cum Pœnis bellum gerebat, regium & ipse decus assumpsit. Porro Antigono victo, ad regna tria rerum summa peruenit, Ægyptiacum, Syriacum, Macedonicum. quibus & Pergamenum succreuit; cuius Lysimacho rege iacta sunt primordia.

A 4186 P. I. ad 4430.

[a] Diod. 20

Ptolemæorum Alexandriæ, & in Ægypto regnum; noménque peruasit ad posteros ab eius conditore Lagi filio Ptolemæo; siue, vt Pausanias in Atticis refert, Philippi patris Alexandri Magni. Qui tametsi anno demum post obitum Alexandri octauo decimo titulum regis vsurpauerit; eius tamen initium regni ab illo ipso sumitur, quo mortuus est Alexander. Hinc ergo Ptolemæi regnare orsi sunt in Ægypto. Nam quadraginta illi tribuuntur anni ab Eusebio, & cæteris: qui ab anno mundi 3660, quo Alexander excessit, ad 3699 vsque perueniunt. Hoc enim anno Ptolemæum filium cognomento Philadelphum ex Berenice genitum viuus adhuc sibi regem substituit.

Ptolemæi reges Ægypti.

A 4186
P. I. ad
4430.

De Agathocle, Pyrrho, & Gallorum in Græciam expeditionibus variis.

Cap. XVI.

Agathocles.
a Diod. lib. 19.
b Diod. lib. 20. Iust. 20 & seq.
c Diod. 20, & in Ecl. lib. 21. Iust. 23

PEr idem tempus Agathocles in Sicilia regnauit, obscuro loco natus, Carcini Rheginensis adscriptitij ciuis filius; à quo figlinam edoctus, tyrannidem Syracusis occupat anno quarto Olympiadis 115, mundi 3667. quam ad annos circiter octo & viginti admirabili fortunæ varietate pertulit. [b] Domitis non semel Siculis, cum Carthaginensibus conflixit. à quibus ingenti ad Himeram fluuium victus prælio, tertio anno Olympiadis 117, nec opinatò transuectis in Africam copiis, acceptam ibi victoribus cladem reposuit. Qui annus insignis Solis defectione notatus est ab Diodoro, & Iustino, quæ Augusti 15, hora octaua matutina Syracusis accidit anno mundi 3674, ante Christum 310. Carthaginenses prope ad desperationem adducti Saturno liberos suos immolant, & Amilcarem ducem è Sicilia reuocant. At is Syracusas obsidens, ab obsessis ipsis captus interficitur. [c] Demum Agathocles anno 4 Olympiadis 122, mundi 3695, cùm in Bruttios transfretasset, veneno sublatus est ab Archagatho nepote.

[a] Non minùs stupenda fortunæ varietas in Pyrrho, sed maior, vt in legitimo principe, virtus enituit. Qui Æacida patre, Arybæ filio, rege Molossorum natus, ac regno pulsus, sub Demetrio Poliorceta, cui soror eius Deidamia nupserat, prima tyrocinia rei militaris habuit. Nam in illa celebri pugna, qua ad Ipsum victus est cum Antigono patre Demetrius, in huius castris militabat adhuc adolescens. Postea Ptolemæi Lagidæ, & vxoris eius Berenices affinitate, & opibus adiutus regnum recuperauit. cuius initium Velleius [b] attribuit anno illi, quò Consules erant Q. Fabius quintùm, & P. Decius Mus. qui est Vrbis 459, mundi 3689. Quo eodem anno ab Alexandro Cassandri filio vocatus in Macedoniam, partem eius sibi vendicauit. vnde pulsus à Demetrio Poliorceta, aliquot annis partim per sese, partim iunctis cum Lysimacho, Ptolemæo, & Seleuco viribus, bellum gessit; cuius præmium occupata septem haud amplius mensibus Macedonia fuit. Mox à Tarentinis excitus in Italiam, contra Romanos iteratò bellauit. Nec minùs Siciliam interim aggressus, ac deinde tam hac, quàm Italia, coactus excedere, in regnum reuertit. Hinc Macedonia rursum potitus est, eiecto Antigono Demetrij filio. Postremò à Cleonymo Spartano Arei filio, euocatus in Peloponnesum aduersus Antigonum, apud Argos oppetiit anno primo

A. 4186. P.I. ad 4430.

a Plut. in Pyrrho, Diodori Eclogæ. Iustinus. lib. 16, & seq.

Pyrrhus

b Velleius lib. 1.

A 4186 Olympiadis 127, mundi 3712, regni, vt ap-
P. I. ad paret, tertio & vicesimo, si quidem anno
4430. mundi 3689 regnandi fecit initium.

Gallorum irruptio in Thraciam, & Graciã.

[a] Gallorum quoque in Thraciam, & Græciam expeditio in idem interuallum incidit. Ea triplex à Pausania describitur. Primò Cambaule duce in Thraciam vsque penetrarunt: cuius populatione contenti domum redierunt. Secundò diuisis trifariam copiis, alij Thraciam duce Cerethrio; Pannoniam alij, Brenno, & Acichorio ducentibus adierunt. reliquos in Macedoniam & Illyricum egit Bolgius. Huic resistere ausi Macedones ingentem cladem accipiunt, occiso Ptolemæo Cerauno. Desperatas Macedoniæ res vnius principis virtus Sosthenis erexit; qui barbaros exultantes victoria repressit, ac Macedoniæ finibus expulit: eóque merito regnum est consecutus. [b] Scribit Polybius reges quatuor, Ptolemæum Lagidam, Lysimachum, Seleucum, & Ptolemæum Ceraunum, intra 124 Olympiadem extinctos esse. Quare Ceauni cædes rectè anno quarto exeunti Olympiadis istius imputabitur, mundi 3704.

a Pauf. Phoc. pag. 335. Iust. Lib. 34 Dexippus in Coll. Scal.

b Polyb. 2, pag. 128 & 155.

Sequens annus tertiam Gallorum irruptionem attulit in Græciam, imperatoribus Brenno & Acichorio. quorum exercitus constabat peditum millibus 152, equitum viginti millibus, & quadringentis quorum singulis equites erant adiuncti famuli duo, qui mortuis heris succederent. quod σύνταγμα vocabant τριμαρκισίαν. Nam μάρκαν

Galli nominabant equum, ait [a] Pausanias. A 4186
Sic equitum millia vnum & sexaginta, & P.I. ad
ducenti amplius fuerunt. Victi primùm ad 4430.
Thermopylas. tùm ad Parnassum, quò po- a Paus.
tiundi Delphici templi, ac spoliandi gratia Phoc. p.
perruperant. Brennus ipse multis acceptis 355.
vulneribus, largius hausto mero vitam sponte finiit. Ea Gallorum calamitas notatur à Pausania Archonte Anaxicrate hiemis tempore, hoc est anno secundo Olympiadis 125, mundi desinente 3705.

Insequente rursus anno, Democle Athenis Prætore, in Asiam infudêre se Galli, vt idem Pausanias refert.[b] Polybius verò scribit eodem anno Gallorum reliquias Comontorio duce Thraciam inuasisse, ac tributum à Byzantinis exegisse. b Polyb. 4 p. 313.

Res ab Romanis ab anno V. C. 419 ad 472 gestæ.

CAP. XVII.

DVM in Oriente, atque Græcia ab Alexandro M. eiúsque successoribus, bellis, ac tumultibus omnia miscentur, non minores Italia procellas armorum tulit; quibus se Romana virtus ad orbis terrarum dominatum exercuit. c Liu. 9.

[c] Diuturnum præ cæteris, maximéque formidolosum Samniticum bellum fuit, de *Samniticum bellum.*

A 4186 P.I.ad 4430. quo [a] supra memini. quod hoc interuallo acerrimè gestum est; nonnulla interim clade Romanorum, & ignominia: sed maiore, &, quod caput est, vltimâ Samnitium. qui postremò domiti anno Vrbis conditæ 482 finem belli fecerunt, anno, vt iam diximus, vno & septuagesimo. nempe ab anno Vrbis 411, ad 481.[b] Quo spatio Caudinæ furcæ Romanorum dedecore nobiles factæ sunt anno Vrbis conditæ 433, quarto post Alexandri M. obitum; quando deditionem hostibus fecit Romanus exercitus, & sub iugum missus est cum vtroque Consule. Sed eam infamiam sequente anno maiori Samnitium clade, ac pari ignominia rependit Papyrius, Imperator illa ætate fortissimus. præter quem & complures alij percensentur ab Liuio [c], qui Alexandro, si in Italiam, vt erat fama, venisset, pares esse potuerunt.

a cap.12.

b Liu.9. Flor.1, c. 16.

Caudina furca.

c Liu.9.

[d] Alexander alius Epiri rex, auunculus Magni, ab Tarentinis accitus in Italiam, cùm aduersus Samnites, Bruttios, ac Lucanos sæpe fortiter pugnasset, pace cum Romanis facta anno V. C. 422, ab Lucanis tandem occisus est ad Acheruntem fluuium, anno V.C. 428, tertio Olympiad. 113, superstite Alexandro M.

d Liu.9. Iust.12. Oros.3, c.11.

[e] Cum Gallis quoque repetitum identidem in Italia certamen. quorum varias irruptiones ex Polybio, ac Romanis annalibus hîc breuiter attingam. Tricesimo anno, postquam Roma potiti sunt, haud procul Collina porta, magna vtrinque edita

e Polyb. 2, p.106. Liu.7.

Bella cũ Gallis inita.

cæde, vix auersi sunt, Dictatore tumultus A 4186
istius caussa creato Seruilio Ahala, anno P.I.ad
Vrbis conditæ 394. Duodecimo pòst anno, 4430.
qui fuit Vrbis 405, rursus à Camillo cæsi.
quo tempore Valerius Coruinus Gallum *Corui-*
prouocantem auxilio corui superauit. Post *nus.*
annos tredecim pacem cum Romanis, ac fœdus faciunt. in quo annos triginta perseuerarunt. Itaque sub annum Vrbis conditæ 450, Cisalpini Galli cum Transalpinis, & Etruscis Romanorum agros populati sunt. Inde cum ingenti præda reuersi domum Cisalpini, de hac ipsa inter se digladiati sunt. Anno postea quarto cum Samnitibus, Etruscisque coniuncti, commisso prælio legionem Romanam ceciderunt, cui præerat L. Scipio Proprætor. Quo tempore flagrante pugna, & sinistro iam inclinante cornu, P. Decius Coss. caput deuouit; ac victoriam morte sua peperit, anno V. C. 459. *Decius.*

[a] Decem post hæc elapsis annis, iterum Galli Senones à Lucanis, Bruttiis, Samnitibus, & Etruscis exciti Aretium obsederunt: ac L. Cæcilio Prætore victo, Romanorum millia tredecim occiderunt. Quam cladem Consul Dolabella mox vltus est, Gallisque profligatis, Sena eorum vrbe capta, coloniam eò deduxit. Boij Senonum calamitate commoti, & cum Etruscis conspirantes ad Vadimonis lacum pugnam faciunt: in qua cæsi plerique omnes Etrusci; Boiorum pauci admodum euaserunt. Id accidit anno Vrbis 471. Sequenti

a Polyb. p.107, & 108. Eutrop. Epit. Liu. 13.

A 4186 P. I. ad 4430. verò, Boij rursus à Romanis funditus delecti pacem, ac fœdus impetrarunt, tertio anno antequam Pyrrhus in Italiam veniret.

a Liu.8. [a] Palæpolitani præterea, vbi nunc Neapolis est, ausi Romanis inferre bellum, tertio anno, qui fuit V. C. 428, à Publilio Procos. domiti sunt.

Sic Etruscorum duodecim populi in excidium Romani nominis incitati anno V. C. 442, [b] à Consule Fabio anno 444 ingenti prælio deuicti sunt, in quo cæsa, aut capta hostium millia ad sexaginta.

b Liu.9. Flo.1.c.17 Oros.3, c.21.

De viris doctrina præstantibus.

CAP. XVIII.

c Diog. in Arist. *Theophrastus* ATHENIS post [c] Aristotelis obitum, qui tertio Olympiad. 114 anno mortuus est, Peripateticam Scholam rexit Theophrastus Eresius; cùm biennio antè Diogenes Cynicus excessisset è vita, [d] eodem scilicet, quo & Alexander M. natus annos fere nonaginta.

d Idem in Diog. Cyn.

e Diog. in Xenocr. *Xenocrates.* f Idem. [e] Xenocrates Platonicæ sectæ magister, cùm ei quinque & viginti præfuisset annis, nimirum ab secundo 110 Olympiadis, & Archonte Lysimacho, moritur anno tertio Olympiad. 116. [f] Floruerunt & Polemo Xenocratis auditor: Crates Polemonis: & illius Crantor Solensis: Crantoris item Arcesilaus, mediæ auctor Arcademiæ, ex

Pitana Aeolidis oppido : qui Olympiade 120 celebris est habitus. A 4186 P. I. ad 4430.

Epicurus. Epicurus anno tertio Olymp. 109 editus in lucem, obiit anno secundo Olympiad. 127, natus annos 72. Diog. in Epic. *Zeno Stoicus.* Zeno Stoicæ conditor sectæ, Cratetis antè discipulus, idem sæculum ornauit : quem Olympiade 129 obiisse perhibet Eusebius. Demetrius item Phalereus Theophrasti discipulus, non minùs administrandæ reipublicæ, quàm Philosophiæ, & eloquentiæ facultate nobilis, Athenis præfuit annos decem, vt ait Diogenes Laërtius.[a] Cœpit autem anno tertio Olympiad. 115. quo Cassander Athenis potitus est. At anno secundo Olympiad. 118, Demetrio Poliorceta Athenas obtinente, fugit in Ægyptum ad Ptolemæum Lagi F.[b] Quo mortuo, ab eius filio Ptolemæo Philadelpho relegatus, ac dolore contabescens, aspidis morsu periit anno circiter primo Olymp. 124.[c] Astronomiæ scientia clarus Timocharis fuit circa Olympiad. 121.

a Diod. 18. Plutarch. Phoc.

b Diog. in Demet.

c Ptolem. 7, c. 3.

Demosthenes. Sed nominis celebritate vicit cæteros Demosthenes[d]: qui anno tertio ab Alexandri obitu, eodem, quo Aristoteles, fato concessit in Calauriæ insula, quò se metu Macedonum receperat.

d Plutarch. Demost.

Menander. Menander Comicus poëta Archonte Philippo mortuus perhibetur; vt est in veteri inscriptione; cùm natus esset tertio Olympiad. 109, Archonte Sosigene. Ita quinquagenarius obierit.

RATIONARII TEMPORVM PARTIS PRIMÆ LIBER QVARTVS,

Rerum historiam continens ab A. P. I. 4431 ad 4713.

Romanorum res ab anno V. C. 472 ad 536. ac potissimum de bello Epirotico, Punico primo, & Gallico.

CAPVT I.

ATISCENTIBVS, oppressa iam libertate, Græcorum animis, ac viribus, efferre se Romana res cœpit. Itaque maior deinceps in Italia, & Africa, quàm in Oriente seges

historiæ nascitur. Ideò Romana bella primo loco memorabimus.

A 4431 P.I.ad 4713.

[a] Tarentini Græca leuitate maius, quàm pro viribus suis, bellum contra se prouocarant, Romanorum classe direpta, & eorum legatis, qui de iniuria questum venerant, temerè pulsatis anno Vrbis conditæ 472. Ob id Tarentinis indicto bello, L. Aimilius Barbula Tarentinos, Samnites, & Salentinos acie deuicit. Ea clade permoti Pyrrhum ad auxilium euocant. qui anno Vrbis 474 in Italiam traiecto exercitu, cum Romanis bellum gerit, quod sex annos tenuit. Primo congressu Romani, Læuino duce, non tam viribus, quàm elephantorum inusitata victi specie cesserunt. Captiuos reposcente C. Fabricio, sine pretio Pyrrhus remisit omnes. Mox per Cineam legatum frustra pace tentata. (Hanc enim Appius cæcus fieri prohibuit) bis ancipiti Marte cum Romanis congressus est. Tum à Syracusanis contra Pœnos accitus in Siciliam, ibi rebus ex voto minimè fluentibus, in Italiam reuertit anno Vrbis 479. ac victus & castris exutus, Tarentóque pulsus in Epirum rediit, cùm sex annos in Italico, ac Siculo bello posuisset.

a Epit. Liu.13. Plut. in Pyr. Eutrop.2, Flor.l.1, c.18, Oros. l.4, c.4. Iust.24. Diod. in Eclo.

Bellum cum Pyrrho

[b] Pyrrho fugato, Tarentini cum Samnitibus, Bruttiis, & Carthaginensibus, qui isti bello contra fœdus interuenerant, acie victi in Romanam venere ditionem; ac pacem & libertatem acceperunt anno V.

b Epit. Liu.14. Oros.4, c.3.

A 4431 P.I. ad 4713. C. 482. cum eo, qui antecessit, [a] à Ptolemæo Philadelpho societas cum Romanis esset inita.

a Eutr. 2. b Flor. 1, c. 19. Eutrop. 2. c Polyb. 1. Epit. Liu. [b] Secutum est Picens bellum, ac Salentinum: & omnium denique grauissimum, ac longissimum, [c] Punicum: quod primum anno V. C. 490 cœptum est, vndecimo postquam Pyrrhus in Epirum rediit.

d Polyb. 1, p. 12, & seq. Epit. Liu. Flor. 2, c. 1. Eutrop. 2. Appian. Oros. l. 4, c. 7. e Polyb. 1, p. 8. Pausan. Eliac. 2 p. 189. [d] Primi ergo Punici belli caussa fuit vtriusque ciuitatis ambitio, ac mutuò suspecta, & formidolosa potentia. Occasionem dedere Mamertini, & Hiero Syracusarum rex, ac Carthaginensium socius. [e] Hic anno Olympiad. 126 secundo à Syracusanis primùm factus imperator; rex deinde salutatus quarto Olymp. 127, Mamertinos, qui Messanam occuparant, armis aggreditur. Hi Romanorum implorant opē: qui in insulam traiectis copiis cum Hierone, Pœnísque bellandi fecerunt initium. Eius belli anceps diu fortuna fuit; Pœnis mari, Romanis terra vincentibus. Qui anno demum belli quarto, V.C. 493, rem nauticam attigerunt. Sed ea identidem omissa, repetitáque, ad extremum superiores fuerunt. Memorandus eo bello cum primis venit Attilius Regulus: qui maritimo ac terrestri prælio fractis Carthaginensium viribus, cùm pacem petentibus nisi iniquis conditionibus dare nollet, Xanthippo Lacedæmonio duce victus, & in acie captus est cum millibus 15: occisis 30 M. anno Vrbis duodequingentesimo. Pòst à Carthaginensibus Romam missus, vt de permutandis

Bellum Punicū.

Attilius Regulus

mutandis captiuis cum Senatu ageret, id ne fieret intercessit ; & Carthaginem ad certissimam carnificinam sponte rediit. Primus naualem victoriam Romanorum adeptus est C. Duilius, belli anno quinto. posteriorem C. Lutatius anno 23 & vltimo ; qua ad Ægatem insulam cum Pœnis debellauit, quibus pax his legibus concessa est, vt insulis omnibus cederent, quæ Italiam inter, & Africam interiacent, ac bis mille, & ducenta in annos 20 talenta penderent. Id actum est anno V. C. 513, mundi 3743. A 4431 P. I. ad 4713.

[a] Perfunctos externo bello Carthaginenses maius domi periculum excepit. Nam mercenarij milites, quo genere plurimùm vsi sunt Pœni, stipendia sua, & militiæ præmia postulabant ; quod exhausto ærario præstari non poterat. Ideo grassantibus per Africam, & latè omnia vastantibus ægrè obsisti potuit. [b] Tandem post annos tres, & menses quatuor bello isti finem imposuerunt.

a Polyb. 1, p. 65. Appian. in Pun.

b Polyb. 1, p. 88.

[c] Anno Vrbis 519, quod Romæ perrarò accidit, templum Iani clausum est, bellis vbique pacatis. Sed subinde nouis coortis motibus apertum est. Ligures, Sardi, Corsi subacti. Cum Illyrijs deinde, ac Teuta regina anno Vrbis 524 initum bellum, tertio pòst anno confectum est. ac tum primùm legati victoriæ nuntij per Græciam missi. [d] Corinthij Romanos in societatem Isthmiorum acceperunt.

c Eutr. 3. Plut. Numa. Oros. 4. c. 12.

d Polyb. 2, p. 102.

A 4431 P.I. ad 4713.

[a] Gallorum præterea formidolosa fuit irruptio. Insubres & Boij ob ereptum Senonibus Gallis, & agraria lege diuisum [b] à Flaminio Trib. Pl. agrum Picenum (quæ lex anno Vrbis conditæ 522 lata est,) accitis Transalpinis Gallis *Gæsatis*; ita mercenarios vocabant; Romanos oppugnarunt. contra quos peditum, quod vix credibile sit, [c] millia septingenta, equitum septuaginta conscripsere Romani. Victi sæpius Galli, ac trans Padum anno primùm Vrbis conditæ 530 copiæ ductæ: Insubrésque domiti: [d] ac Gæsatarum rex Virdumarus à C. Marcello Consule trucidatus opima de se spolia dedit. [e] Ad hoc bellum Siciliæ rex Hiero, qui sub initium Punici belli victus à Romanis, victorum in partes, amicitiámque transierat, frumenti vim maximam misit; cuius pretium confecto bello recepit.

a Polyb. 2, p. 109. Flor. 2. c. 4. Oros. 4 c. 13.
b Cic. 2. Acad. quæst.
c Polyb. 2, p. 113. Eutrop. 2.
d Eutr. 2.
e Diod. Eclo. 25.

Bellum Punicum secundum.

CAPVT II.

PVNICVM inde bellum alterum secutum est, [f] anno à prioris fine quarto & vicesimo: quod spatio quidem minus temporis fuit; sed adeo cladium atrocitate terribilius, ait Florus, vt si quis conferat damna vtriusque populi, similior victo sit populus, qui vicit. Belli caussa

f Polyb. 2. Liu. 1. Dec. 3. Flor. 2. c. 6. Plut. Fab. & Marc. Appia. Oros. 4, c. 14.

eadem, quæ superioris, dominandi cupiditas: & in Pœnis, impatientia seruitutis; quòd annum iam, vt dixi, quartum & vicesimum Romanorum victi armis cesserant. Præcipuam huic incendio facem subiecit Hannibal Hamilcaris filius, eius qui bello priore Carthaginensium imperator pacis leges mœrens acceperat; quique compositis in Africa rebus, anno Vrbis, vt ex Polybio [a] colligitur, 517 missus in Hispaniam Hannibalem nouem annos natum secum duxerat; cùm eum prius ad aram adductum iurare iussisset, nunquam se in amicitia cum Romanis fore. Hamilcare post annos circiter nouem occiso, suffectus est Hasdrubal illius gener, qui Hannibalem acciuit, eúmque post octo annos interfectus successorem habuit, Vrbis 534. cùm ætatis circiter septimum ac vicesimum inchoasset. qua ratione natus videtur anno Vrbis conditæ 507, mundi 3737. Igitur statim atque Imperator est factus, totam intra flumen Iberum Hispaniam sibi subiicit. [b] Hinc Saguntum Romanorum sociam magnis adortus viribus, post septem menses capit. Saguntini omnes, frustra expectato Romanorum auxilio, partim hostili gladio, partim suapte manu ceciderunt. Ita bellum conflatum Punicum secundum: quod initium anno Vrbis conditæ 536 [c] P. Cornelio Scipione, T. Sempronio Longo Coss. decimoseptimo exitum habuit, Coss. M. Seruilio Gemino, T. Claudio Nerone, V.C. anno 552.

A 4431
P. I. ad
4713.

a Polyb. init. lib. 2. Liu. l. 21. Corn. Ne. in Hanib. Plin de Vir. Ill.

b Liu. 21. Polyb. 3.

c Liu. 30.

A 4431 P.I.ad 4713. a Polyb. 2.p.109. Flor.2.c. 4.Oros. 4 c.13. b Cic.2. Acad. quæst. c Polyb. 2.p.113. Eutrop.2. d Eutr.2. e Diod. Eclo.25.

[a] Gallorum præterea formidolosa fu irruptio. Insubres & Boij ob ereptum S nonibus Gallis, & agraria lege diuisum [b] Flaminio Trib. Pl. agrum Picenum (qu lex anno Vrbis conditæ 522 lata est,) acci tis Transalpinis Gallis *Gæsatis*; ita merce narios vocabant; Romanos oppugnarunt contra quos peditum, quod vix credibil sit, [c] millia septingenta, equitum septua ginta conscripsere Romani. Victi sæpiu Galli, ac trans Padum anno primùm Vrbis conditæ 530 copiæ ductæ: Insubrésque domiti: [d] ac Gæsatarum rex Virdumarus à C. Marcello Consule trucidatus opima de se spolia dedit. [e] Ad hoc bellum Siciliæ rex Hiero, qui sub initium Punici belli victus à Romanis, victorum in partes, amicitiámque transierat, frumenti vim maximam misit; cuius pretium confecto bello recepit.

Bellum Punicum secundum.

CAPVT II.

f Polyb. 2. Liu.1. Dec.3. Flor.2.c. 6.Plut. Fab. & Marc. Appia. Oros.4. c 14.

PVNICVM inde bellum alterum secutum est, [f] anno à prioris fine quarto & vicesimo: quod spatio quidem minus temporis fuit; sed adeo cladium atrocitate terribilius, ait Florus, vt si quis conferat damna vtriusque populi, similior victo sit populus, qui vicit. Belli caussa

eadem, quæ superioris, dominandi cupiditas : & in Pœnis, impatientia seruitutis; quòd annum iam, vt dixi, quartum & vicesimum Romanorum victi armis cesserant. Præcipuam huic incendio facem subiecit Hannibal Hamilcaris filius, eius qui bello priore Carthaginensium imperator pacis leges mœrens acceperat; quique compositis in Africa rebus, anno Vrbis, vt ex Polybio [a] colligitur, 517 missus in Hispaniam Hannibalem nouem annos natum secum duxerat; cùm eum prius ad aram adductum iurare iussisset, nunquam se in amicitia cum Romanis fore. Hamilcare post annos circiter nouem occiso, suffectus est Hasdrubal illius gener, qui Hannibalem acciuit, eúmque post octo annos interfectus successorem habuit, Vrbis 534. cùm ætatis circiter septimum ac vicesimum inchoasset. qua ratione natus videtur anno Vrbis conditæ 507, mundi 3737. Igitur statim atque Imperator est factus, totam intra flumen Iberum Hispaniam sibi subiicit. [b] Hinc Saguntum Romanorum sociam magnis adortus viribus, post septem menses capit. Saguntini omnes, frustra expectato Romanorum auxilio, partim hostili gladio, partim suapte manu ceciderunt. Ita bellum conflatum Punicum secundum: quod initium anno Vrbis conditæ 536 [c] P. Cornelio Scipione, T. Sempronio Longo Coss. decimoseptimo exitum habuit, Coss. M. Seruilio Gemino, T. Claudio Nerone, V.C. anno 552.

A 4431 P. I. ad 4713.

a Polyb. init. lib. 2. Liu. l. 21. Corn. Ne. in Hánib. Plin de Vir. Ill.

b Liu. 21. Polyb. 3.

c Liu. 30.

A 4431 P. I. ad 4713. [a] Habebat Hannibal in e tum, vt scribit Polybius, mi tum duodecim. variè de n Liuius. Primo impetu vterc victus. P. Cornelius ad Ticin nius ad Trebiam. Sequente a maior ad Thrasumenum lac cepta; cùm interim Q. Fab Prodictator à populo factu rem vtcunque sustentauit. [b] atrocissima plaga Cannensis a alterius temeritate Consulis ronis accidit. In ea pugna c rum 40 M. Neque tamen in calamitatem animis, Canne ptos redimere noluerunt. T quæ vrbs post Hieronis obit V.C. 539 contigit, ab societ Marcellus [c] Consul obsedit 540. Quàm ab vehementi il tione vnius hominis indust Archimedes is fuit: qui cœl contemplator ea ætate præst chinarum, operúmque belli tis multo clarior, Romanor omnes perleui negotio ludifi que vix anno demum tertio, pi Syracusæ potuerunt. [d] proditum est Archimedem, studia, quibus deditus erat, hil eorum sentiente quæ pe eum gerebantur, ab ignoto m que sciscitato quis esset, int ex morte magnum dolorem

a Polyb. 3. p. 189. Liu. 21.

b Polyb. 3. p. 264. Liu. 2. Appian. Flor. & alij cit.

c Polyb. 8. p. 515. & seq. Liu. 3. Dec. 4. Plut. Marc.

d Liu. 5. Dec. 5.

Archimedes.

cellum; qui vt vitam illi conseruarent, irrumpentibus in vrbem militibus edixerat. A 4431 P.I.ad 4713.

[a] Interim Philippum Macedoniæ regem, pacta cum Hannibale societate, imminentem Italiæ Læuinus Prætor compressit; & in Macedoniam se suam incensa vltro classe coëgit recipere anno Vrbis conditæ 542. At in Hispania P. & Cn. Scipiones fratres, qui Hasdrubali transitum in Italiam ad Hannibalem fratrem hactenus intercluserant, multáque ibi fortiter gesserant; deleto exercitu ambo ceciderunt; [b] L. Marcius eques Romanus, in ea trepidatione dux militari suffragio creatus, labantem rem sustinuit. cuius ductu vna nocte ac die bina hostium expugnata sunt castra; & ad triginta septem millia hostium interfecta: quod anno illo Vrbis 542 contigit. [c] Eodémque Tarentum, præter arcem, captum ab Hannibale: & Capua ab Romanis obsessa: [d] à qua vt eos auerteret, Romam contendit Hannibal. Sed coorta subitò tempestas hunc ab eius mœnibus, conspectúque repulit. Capua deinde Romanis tradita; cuius principes veneno sibi vitam eripuerunt: Senatores securi percussi; vrbs in Præfecturam redacta.

[e] P. Scipionis eius, quem in Hispania cæsum esse meminimus, filius erat P. Scipio: qui post Hispaniensem illam cladem territis omnibus, quatuor & viginti natus annos imperium in Hispaniam petere se professus est; eóque pro Consule est missus

a Liu. 3. Dec. 4.
b Liu. 3. Dec. 5.
c Liu.
d Liu. 3. Dec. 6.
e Liu. ibi. Val. 3. c. 7. Plin. de Vir. illust.

A' 4431 anno Vrbis 543. [a] Ibi rebus gesti
P.I. 1ad & Hasdrubale Gisconis F. ac M
4713. peratis anno quinto quàm ver
a Liu 3. Dec. 28. Polyb. 11. p. 638. thaginenses tota eiecit Hispani
Africam profectus amicitiam i
Syphace Masylorum : deinde
sanissa Masæsulorum regibus.
sunt anno Vrbis 548, tertio ab
b Liu. 3. Dec. 7. Plut. Marcell. clade Consulis ; [b] qui anno 5
dis cum Hannibale præliis aliq
eiusdem circumuentus insidiis
c Liu. ibi. Polyb. init. lib. 11. tur. [c] Sequente verò, à duobus
bus Claudio Nerone, & Liuio
re Hasdrubal Hannibalis frater
nouo exercitu in Italiam perue
tequàm se cum fratre coniunge
suis copiis deletus est. Erat tun
lia Hannibal: cui se Nero Con
suerat. Liuius in Cisalpina Ga
contra Hasdrubalem habebat
ptis Hasdrubalis literis, Nero
scio Hannibale, sex dierum spa
emensus Italiam, ad collegæ
copiarum parte peruenit; ac vict
moratum est, hostibus, antè ad
rediit, quàm eum discessisse Ha
tiret. Cæsa feruntur eo prælio
ginta sex hostium millia, capt
millia, & quadringenti. Caput
lis ante stationes Pœnorum a
proiectum triste acceptæ cladi
Hannibali fuit.

d Liu. 28. Appian. [d] At P. Scipio, vt ab Italia
Hannibalem, transportare bellu

tam statuit. quod anno demum Vrbis 549, A 4431
quo Consulatum ipse gessit, aggressus est. P.I.ad
Sed initiò, cùm id temerarium consilium 4713.
haberetur, nihil neque pecuniæ, neque
militum publicè suppeditatum est.

Ita nemine, nisi voluntario milite conscripto, & accepta mutuò, corrogatáque pecunia, primùm ad Siciliam Consul: inde in Africam anno Vrbis 550, belli quintodecimo, cum classe Proconsul appulit. [a] Quo anno Pessinunte in Phrygia simulacrum Idææ matris Romam ex oraculo deuectum, à P. Scipione Nasica Cn. F. quem adolescentem Senatus virum optimum iudicarat, exceptum est.

a Liu. Plin. de vir. ill. Herodia. lib. 1.

Scipioni dux ab Carthaginensibus obiectus est Hasdrubal Gisconis filius; qui Masanissæ filiam Sophonisbam desponderat. Sed eam absente patre, ac sponso, Carthaginensium populus Syphaci, qui amore puellæ captus agros eorum vastabat, publicè collocauit, vt eum ab Romanorum amicitia ad suam transferret. Qua commotus iniuria Masinissa totum se Romanis addixit; magnúmque deinceps ad Pœnos debellandos momentum attulit.

Liu. App. Flor. &c.

Scipioni Vticam oppugnanti anno eodem Vrbis 550 Syphax & Hasdrubal cum centum armatorum superuenêre millibus. Quorum castra eâdem die deleta sunt millibus occisis quadraginta, captis sex: ambóque rursus redintegratis copiis altero prælio superati. Syphax à Lælio, & Masanissa rege viuus est captus.

A 4431 P.I. ad 4713. Eius vxorem Sophonisbam cum M... duxisset, increpitus ab Scipione ... ad eam misit, quo sibi mortem illa... uit.[a] Hannibal à Carthaginensibus ... tus, Italia relicta, decimosexto be... Vrbis 551, rediit in Africam. ac ten... stra per colloquium pace, congre... ab Scipione vincitur. post eum V... Syphacis filius, qui auxilio Pœnis ... Scipio pacis leges Carthaginensibu... auctore Senatu populóque Romano... nibal ad Antiochum perfugit.

a Liu.3. Dec.10. Appian. &c. Polyb.15.

[b] Finitum est bellum anno septim... mo, Vrbis 552, Coss. M. Seruilio G... T. Claudio Nerone. ac sequente p... thaginensibus ab Senatu data. & ... phans in Vrbem inuectus est Scipi... eóque triumpho ductus Syphax pau... Tibure in custodia mortuus est. [d] At ... ante triumphum obiisse narrat: [e] ... blico elatum funere. vbi & Polybiu... quod dixi, sentire asserit. *Hunc regem ... in triumpho ductum Polybius haudqua... spernendus auctor tradit.* quæ historic... stantissimi commemoratio nimis ar... ac ieiuna mihi videtur.

b Liu.3. Polyb.15.

c Polyb. 16, p.733.

d fine lib. 10, Dec 3.

e Valer. Max. lib.5. c.2.

A 4431 P.I. ad 4713.

De Achæorum initiis: Pyrrhi rebus gestis, & obitu: ac Pergami regum, & Parthorum origine.

CAP. III.

IN Græcia porro, & Oriente ad historiam hæc præcipua contigerunt. Achæorum respublica paullatim in Peloponneso coaluit. [a] cuius fundamenta iacta sunt Olympiade 124, sub Pyrrhi transitum in Italiam: quando Dymæi, Patrenses, Tritæenses, & Pharæenses concordiam inierunt: ad quos se reliqui deinceps applicarunt. Hi principio scribam vnum, & Prætores duos in orbem constituerunt. Post annos quinque & viginti vnicum Prætorem placuit eligere. Is circa Pleiadis exortum creari solitus: [b] vt auctor est Polybius: ac primus singularium Prætorum Marcus Carynensis ab eodem proditur, cuius anno quarto Aratus Sicyonius vicesimum agens annum, rebus gestis cœpit inclarescere. Quocirca anno vltimo Olympiadis istius orta est illa respublica, mundi anno 3703, Vrbis 473. Siquidem anno sequente Pyrrhus in Italiam transfretauit. Lacedæmonij domestica vexati seditione prope sub Pyrrhi venêre dominatum. Cleomenes annis in regno sexaginta, &

a Polyb. 2, p. 129.

b Polyb. init. 5, p. 350.

A 4431 decem exactis mensibus obiit,
P. I. ad ro teste, Prætore Athenis Demet
4713. lereo. Is est quartus Olympiad
a Diod. 20. Pausan. Lacon. p. 87. Plut. in Ag. & Cleo. Vide l. 10 de Doct. Temp. c. 5. [a] Hic filios genuit duos, Acrotat
superstite patre mortuus filium
Areum; & iuniorem Cleonymur
ta de successione controuersia
tus Areum anteposuit Cleonymo
verò, ne quid contra republica
filij caperet, honoribus, ac p
ris delinire conati sunt. Nam in
Tarentinis contra Lucanos, & R
missus auxilio, Lucanos vicit. Ta
quod defecerat, expugnauit, ann
conditæ 451, Olympiadis 119 secu
b Diod. 20. auctor est [b] Diodorus. Pòst vrbe
norum capta, ab Romanis, duce
Consule, anno 452 fugatus cur
sua, ad Patauina litora prædabund
uenit. vbi pessimè accepta classi
quinta parte incolumis domum re
c Liu. 10. scribit Liuius [c], qui hunc regem L
moniorum haud rectè nominat.
ille post annos plures cùm repulsi
mor; tum noua prouocatus iniuria
Acrotatus Arei filius Chelidonide
iugem suam corrupisset, Pyrrhum
d Plut. in Pyrrho. Iust. 25. in Laconicam [d], anno eodem, quo
lia reuersus Macedoniam occupat
tigono pulso: qui est Vrbis condi
Sequente igitur anno Pyrrhus in L
Pyrrhi mors. cam impressione facta, pæne vrbe
fensoribus vacuam cepit. Sed opp
rum virtute pulsus inde contendit

quam vrbem ingressus, contráque Antigonum pugnans, illisa capiti tegula ab muliere peremptus est ineunte Olymp. 127. Is est annus mundi 3712, ad quem ab eo anno, quo Cleonymus à regno est reiectus, qui fuit mundi 3675, intercedunt anni circiter septem & triginta. A 4431 P.I.ad 4713.

[a] Per idem tempus, quo Achæorum ciuitates in vnum corpus redigi sunt cœptæ, Pergami Phrygiæ maioris oppido ad Caycum amnem noui regni fundamenta iacta sunt. Circa Olympiadem 124, vltimo anno Ptolemæi Lagidæ, Philetærus spado ærario præfectus ab Lysimacho, Agathoclis eius filij necem ægrè ferens, quem pater ab Arsinoë coniuge falsis criminibus accusatum veneno sustulerat, ab illo defecit, ac noui apud Pergamum imperij princeps extitit. Hic fratres habuit duos, Eumenem & Attalum: qui & in regnum successerunt. primus autem regium nomen vsurpauit Attalus, vt ait Strabo. Postremus fuit Attalus prioris Attali nepos, qui moriens populum Roman. hæredem instituit anno V. C. 621. Ita annis circiter 152 Pergami regnarunt.

a Strabo lib. 13 Pausan. Att. p. 7.

Pergami regnum.

Parthorum in Oriente regnum Romani quondam æmulum futurum, Arsace conditore, cœpit eodem tempore, quo Punicum bellum primum in Occidente flagrabat. Sed annus in incerto est propter antiquorum de illius origine dissidium.

Parthorum initium.

[b] Iustinus quidem primam defectionem

b Iust. 41

A 4431 decem exactis mensibus obiit, Diodo-
P. I. ad ro teste, Prætore Athenis, Demetrio Pha-
4713. lereo. Is est quartus Olympiadis 117.
a Diod. 20. Pausan. l. Lacon. p. 87. Plut. in Ag. & Cleo. Vide l. 10 de Doct. Temp. c. 5.
[a] Hic filios genuit duos, Acrotatum, qui superstite patre mortuus filium reliquit Areum; & iuniorem Cleonymum. Nata de successione controuersia, Senatus Areum anteposuit Cleonymo. hunc verò, ne quid contra rempublicam conſilij caperet, honoribus, ac præfecturis delinire conati sunt. Nam inter alia Tarentinis contra Lucanos, & Romanos missus auxilio, Lucanos vicit. Tarentum, quod defecerat, expugnauit, anno Vrbis conditæ 451, Olympiadis 119 secundo, vt auctor est [b] Diodorus. Pòst vrbe Salentinorum capta, ab Romanis, duce Aimilio Consule, anno 452 fugatus cum classe sua, ad Patauina litora prædabundus peruenit. vbi pessimè accepta classis, vix quinta parte incolumis domum rediit; vt scribit Liuius [c], qui hunc regem Lacedæmoniorum haud rectè nominat. Verùm ille post annos plures cùm repulsæ memor; tum noua prouocatus iniuria, quod Acrotatus Arei filius Chelidonidem coniugem suam corrupisset, Pyrrhum exciuit in Laconicam [d], anno eodem, quo ex Italia reuersus Macedoniam occupauit, Antigono pulso: qui est Vrbis conditæ 481. Sequente igitur anno Pyrrhus in Laconicam impressione facta, pæne vrbem defensoribus vacuam cepit. Sed oppidanorum virtute pulsus inde contendit Argos.

b Diod. 20.

c Liu. 10.

d Plut. in Pyrrho. Iust. 25.

Pyrrhi mors.

quam vrbem ingressus, contráque Antigonum pugnans, illisa capiti tegula ab muliere peremptus est ineunte Olymp. 127. Is est annus mundi 3711, ad quem ab eo anno, quo Cleonymus à regno est reiectus, qui fuit mundi 3675, intercedunt anni circiter septem & triginta. A 4431 P.I.ad 4713.

[a] Per idem tempus, quo Achæorum ciuitates in vnum corpus redigi sunt cœptæ, Pergami Phrygiæ maioris oppido ad Caycum amnem noui regni fundamenta iacta sunt. Circa Olympiadem 124, vltimo anno Ptolemæi Lagidæ, Philetærus spado ærario præfectus ab Lysimacho, Agathoclis eius filij necem ægrè ferens, quem pater ab Arsinoë coniuge falsis criminibus accusatum veneno sustulerat, ab illo defecit, ac noui apud Pergamum imperij princeps extitit. Hic fratres habuit duos, Eumenem & Attalum: qui & in regnum successerunt. primus autem regium nomen vsurpauit Attalus, vt ait Strabo. Postremus fuit Attalus prioris Attali nepos, qui moriens populum Roman. hæredem instituit anno V. C. 621. Ita annis circiter 152 Pergami regnarunt.

[a] Strabo lib. 13 Pausan. Att. p. 7.

Pergami regnum.

Parthorum in Oriente regnum Romani quondam æmulum futurum, Arsace conditore, cœpit eodem tempore, quo Punicum bellum primum in Occidente flagrabat. Sed annus in incerto est propter antiquorum de illius origine dissidium.

Parthorum initium.

[b] Iustinus quidem primam defectionem

[b] Iust. 41

A 4431 Parthorum primo Punico bello accidisse
P. I. ad memorat L. Manlio Vulsone, Attilio Re-
4713. gulo Coss. regnante Seleuco; cuius cum Antiocho fratre discordia impunitatem illis defectionis dedit. Consules isti annum occupant Vrbis conditæ 504, mundi 3734, quo regnabat in Syria Antiochus ὁ θεὸς Seleucidarum tertius, Seleuci Callinici pater. Seleuco geniti sunt Seleucus Ceraunus, qui post patrem Callinicum anno regni vicesimo mortuum, tribus annis imperauit: & Antiochus Magnus, qui Callinico fratri successit. Iustinus, qui ab Seleuco Antiochi Soteris pronepote defecisse Parthos ait, non Callinicum, sed eius filium Ceraunum intellexit: cuius frater Antiochus fuit. In quo mirificè fallitur. Seleucus Ceraunus regnum iniit anno secundo Olympiad. 138, ac primo sequentis obiit. Triennio quippe regnauit. Initium itaque illius conuenit in annum Vrbis 527, qui est quintus decimus à pace Pœnis data; & à Consulatu Vulsonis & Attilij quartus & vicesimus. Eusebius porro sub Antiocho Θεῷ ad Olympiadem 133 adscribit, biennio post memoratos à Iustino Consules.

Error Iustini.

a Strabo 13. Appia. in fine Syr.

[a] At Strabo regnante Callinico fugisse scribit Arsacem, quod satis cum Eusebio congruit. Appianus eo tempore defecisse Persas ait, quo Antiocho Deo mortuo Laodice Berenicen alteram illius coniugem occidit. cuius necem frater eius Ptolemæus Euergetes vlcisci cupiens, in Sy-

riam, ac Babylonem vſque profectus eſt. A 4431
Hæc geſta ſunt anno ipſo primo Seleuci P. I. ad
Callinici, paullo poſt Antiochi Dei mor- 4713.
tem. Quamobrem ſub Callinico Partho-
rum exordia poſita credimus, eóque primitus imperante. Siquidem [a] Arrianus apud Photium auctor eſt Arſacem cum Teridate fratre Phereclem ab Antiocho Deo regionis ſuæ præfectum ob tentatam ab eo pudicitiam alterutrius occidiſſe. Vnde vel ſuperſtite adhuc Antiocho Θεῷ, vel paulo poſt eius obitum veriſimile eſt id eueniſſe.

Ab Arſace deinceps Parthorum principes nomen acceperunt: velut ab Cæſare, Auguſtóque Romani Imperatores Auguſti, ac Cæſares appellati ſunt. Horum imperium ad annos circiter 483 perſtitit, ad duodecimum vſque Alexandri Mammeæ filij; [b] quo Artaxerxes genere Perſa Artabano Parthorum rege occiſo rerum ſummam in Perſas tranſtulit.

[c] Theodotus quoque Bactrianorum præfectus eodem, quo Arſaces, tempore noui factus eſt regni conditor. quod ipſum minimè diuturnum fuit, atque in Parthorum ditionem conceſſit.

a Arria. in Parthic. Phot. cod. 58.

b Hero. dia. 6.

c Iuſt. 41.

A. 4431
P. I. ad
4713.

Quænam in Græcia, pérque Orientem gesta sunt ab anno Mundi circiter 3732 ad 3765, & initium belli secundi Punici.

Cap. IV.

a Polyb. 2, p. 130. Plutar. in Arato. Pauf. Cor. 51.

Aratus.

b Polyb. 2, p. 130.

Achæorvm[a] in Peloponneso respublica Arati Sicyonij virtute magnis auctibus excreuit. Hic ætatis anno vicesimo (qui & Punici belli prioris vndecimus, & ab Achæorum fundata republica vndetricesimus putatur,[b] hoc est quartus Præfecturæ Marci Carynensis) Græcas vrbes, quæ ab tyrannis pleræque per id tempus obtinebantur, ab eorum, nec non Macedonum iugo extricare est aggressus. Cuius rei à patria fecit initium. quam, expulso Nicocle tyranno, libertate donatā ad Achæorum concilium adiunxit anno Mundi 3731, Vrbis conditæ 501. Cùm autem exules amplius quingenti Sicyonem reuersi bona sua repeterent; Aratus in Ægyptum profectus, à Ptolemæo Philadelpho 150 talenta, quibus illis satisfaceret, expressit. Octauo pòst anno Prætor primùm factus est; &[c] anno interiecto iterum eundem magistratum cepit. per quem[d] deiecto ex arce Macedonum præsidio, cui Persæus Stoicus præerat, Corinthum liberauit. quod exemplum in oppidis plerisque valuit, quæ eandem socie-

c Plut. Arato.

d Polyb. Plut. Pauf.

tatem secutæ sunt. Id verò anno ante Romanorum vltimam de Pœnis victoriam contigit, vt refert Polybius, Punici belli prioris secundo & vicesimo, Vrbis 511. A 4431 P. I. ad 4713.

[a] Sub idem tempus Lacedæmone tumultus extitit, Agide, ac Leonida regnantibus: quorum ille ex Eurytionidarum, siue Eurypontidarum erat familia, sextus à magno illo Agesilao, qui in Asia contra barbaros præclaras res olim gesserat. Leonidas ex Agidarum, siue Eurysthenidarum stirpe ortus fuit; quæ dignatione anteibat alteri; patre natus Cleonymo: quem Cleomenis superioris filium, Acrotati fratris Areo filio posthabitum, Pyrrhum in Laconicam adduxisse suprà [b] significaui. Agis nondum vicesimo ætatis anno collapsam Lycurgi disciplinam instaurare cupiens ab nouis tabulis, & agrorum diuisione id aggressus est facere. Cui cùm ciuitatis principes, & inter eos Leonidas rex alter intercederent; nihilominus in incœpto perstitit, adiutorē nactus consiliorum Lysandrum Ephorum. à quo Leonidas iudicio postulatus, abrogato regno, & in Cleombrotum eius generum translato, supplex in Chalcibiœcæ templo consedit. Postea, nouis succedētibus Ephoris, ac Lysandrum, aliósque fautores Agidis ad caussam dicendam citantibus; reges ambo magno cum amicorum stipatu in forum veniunt; Ephoros in ordinem redigunt: pro his cùm alios suarum partium substituunt; tum Agesilaum, latissimè arantem hominē, sed ære obrutum alieno. qui propterea

a Plut. Ag. & Cleom.

b cap. 4.

Agidis historia.

A 4431 auctor Agidi fuit, vt ante legem agrariam
P. I. ad nouas ad deliniendam plebem tabulas pro-
4713. poneret. Eius cùm Agis consilio paruisset, vbi ventum est ad agrorum partitionem; miris artibus ludificari, ac tergiuersari Agesilaus instituit. Quæ res ab Agide ciuium alienauit animos. Igitur conspiratione inimicorum illius reuocatur ab exilio Leonidas, ac regno restituitur. Agis & Cleombrotus supplices ad delubrum Mineruæ Chalciœci confugiunt. Cleombrotus per Chelonidem vxorem, Leonidæ filiam vita impetrata solum vertit; eóque virum, nequicquam patre retinente, Chelonis est secuta. Agis ab Ephoris comprehensus, capitísque damnatus laqueo vitam finiit: eodémque supplicio mater eius Agesistrata, &
a Plut. Archidamia auia sunt extinctæ. [a] Archidamus frater fuga necem euasit. quē ab Leonida paullo post reuocatum, & in regni collegium assumptum, eo mortuo, Cleomenis metu fugisse denuo, ab eóque demum oc-
b Lib. 5, cisum [b] Polybius demonstrat. Agiatis vxor
p. 383. Leonidæ filio Cleomeni adhuc puero coacta nubere: quem prioris exemplo viri ad eadem persequenda cœpta suapte concitatum sponte vehementius accendit. Agidis ista calamitas sub Punici prioris belli exitum incidit; & occupatam ab Arato Corinthi arcem.

Cleomenis gesta. Leonida aliquanto pòst vita perfuncto Cleomenes regnauit, sub annum, vti suspicamur mundi 3749, Vrbis conditæ 519, ingentis animi, sed feruidi, ac ferocis ado-

lescens: & imprimis bello strenuus. qui Achæos viribus & imperio florentes, ac tota Peloponneso Arato duce volitantes haud semel acie profligauit: cùm ab eorum fœdere, quod publicè hactenus coluerant, ad Ætolorum, quibus cum bellum iis erat, societatem Lacedæmonij transissent. A 4431 P. I. ad 4713.

Polybius 2. & 5. Plut. Arato.

Etenim Achæi, quod perpetuò concupiuerant, multo id magis per hoc tempus auctore perseuerabant Arato, vti ex omnibus Peloponnesi ciuitatibus rempublicam vnam facerent. quod metuentes Macedonum reges in illarum plerisque tyrannos aut ipsi collocauerant; aut iam per sese constitutos suo præsidio firmabant. In his quâ vi deiiciendis, quâ sponte in commune fœdus adducendis sedulam operam præstitit Aratus; ad idque perficiendum multum industria, consilióque valuit. Itaque superstite adhuc Antigono Gonata Demetrij Poliorcetæ filio, præter alia oppida, Sicyonem, & Corinthum, eiecto illinc tyranno, hinc Macedonum prędidio, ad suorum fœdus adiunxit. Tum verò Gonata mortuo anno tertio Olympiadis 134, Vrbis conditæ 512, ac Demetrio filio, qui decem exactis annis obiit anno Vrbis 522, mundi 3752, in liberandam Græciam studium omne suum contulit. Quo tempore Atticam primùm iugo Macedonum exoluit; Diogene, qui illi præerat ad eam prodendam magnis præmiis illecto. Dehinc Argiuos, Hermionenses, Phliasios, aliósque, sponte se dedentibus proditionis metu tyrannis, *Arati res gestæ.*

A 4431 & ad commune Achiuorum applicantibus.
P.I.ad Quorum tam secundis rebus Ætoli, & rex
4713. Lacedæmoniorum Cleomenes moras obiecere: illi inuidia, & calliditate; aperta iste vi, & armis; quibus Aratum, & alios Achæorum imperatores haud semel, vt iam diximus, vicit, ac fugauit. Quod bellum suis vt auspiciis, non ad aliorum nutum administraret, fecit quod iamdudum cogitabat, vt sublatis Ephoris ius, & imperium sibi omne vindicaret; veterémque disciplinam domi repræsentauit, anno regni decimo, Vrbis Romæ 528, aut sequenti. Exinde domestico metu solutus, ac liber in Achaicum bellum totus incubuit. Huic sustentando cùm Achæi impares se viderent; fatiscente, ac languente iam Arato, magnisque à Cleomene cladibus acceptis, auctore eodem illo, ad Macedonum auxilia respexerunt. Macedoniæ tum regnabat Antigonus cognomento Δώσων, hoc est *profuturus*. quod nomen ex eo sortitus est, quia se daturum quod petebatur identidem aiebat. Hic pro Philippo Demetrij filio regnum curabat ex anno mundi 3752, Vrbis 522, ineunte Olympiade 137, nempe paullo antequàm Romani in Illyricum traiicerent, [a] vt ait Polybius. Igitur Antigoni societatem Aratus cum Achæis suis expetit; cùm hactenus Ptolemæi amicitia vsi essent. quod nouum fœdus magno auctoramento pacti sunt arcis Corinthiæ, qua Macedoni cesserunt; & eundem mox Græci ducem nominis terra, marique re-

a Lib. 2, p. 131.

nuntiarunt. [a] Venere in communionem illius fœderis Macedones, Achæi, Epirotæ, Phocenses, Bœoti, Arcades, Thessali. Cleomenes irrumpenti cum ingentibus copiis Antigono cùm ad Isthmum occurrisset, Argiuorum defectione territus ad defendendam patriam retrò pedem retulit. Ita Macedones prohibente nemine Peloponnesum adiêre anno mundi 3761, Vrbis 531, quo secundus iniit Olympiadis 139. ac sequente multis oppidis potiti sunt: haud interim cessante Cleomene: qui Megalopolim ex improuiso cepit, euertitque funditus; quòd societatem inire secum ciues patria licet profugi renuissent, ita suadente Philopœmene, [b] qui tùm triginta erat annorum. Postremò anno Vrbis 533, mundi 3763, quo quartus incepit Olympiadis eiusdem, [c] commisso prælio ad Selasiam Laconicæ oppidum, ab Antigono victus est Cleomenes; cùm hic viginti, ille triginta millia in aciem eduxisset. Elapsus è pugna Cleomenes ad Ptolemæum Euergetem transfretauit in Ægyptum, vacuam propugnatoribus Antigono relinquens Lacedæmonem. quam ille adiens, libertatem ei, ac pristina omnia iura restituit. Postridie certior factus incursari ab finitimis barbaris Macedoniæ fines, cò quàm celerrimè contendit. In transitu Nemeis ludis interfuit: per quos magnis Græcorum acclamationibus, atque omni genere honoris est acceptus. Vt autem Macedoniam attigit,

A 4431 P. I. ad 4713.

a Polyb. p. 179.

a Plut. in Philop.

c Polyb. 5, Plut. in Ag. & Cleom.

A 4431 ad P. I. 4713. profligatis Illyriis, aliisque barbaris, confecto iampridem tabe corpusculo decessit, & Philippo reliquit imperium, qui aduersus Romanos postea bellauit. Anno id Vrbis euenisse 533, mundi 3763, quo quartus numeratus est annus Olympiadis 139, suadet Nemei ludicri mentio, quod sub finem anni tertij Olympici, ac prope Solstitium committi solebat; [a] vt aliàs ostendimus.

a Not. ad Iul. p. 323. & seq.

Polyb. 2, p. 155.

Cleomenes à Ptolemæo Euergetæ perhonorificè, & amanter exceptus, eo pòst paullo mortuo, in suspitionem venit apud Euergetæ successorem Philopatorem. qui illum redire properantem in Græciam, de Sosibij consilio, cuius auctoritate regnum administrabatur, custodia sepsit. è qua tandem erumpens cum paucis, ac districtis gladiis tota vrbe discursans, Alexandrinósque nequicquam ad libertatem vocans, sibiipsi manus attulit [b] tertio quàm Ægyptum adierat anno, [c] regni confecto decimosexto. Quippe statim post Cleomenis necem, Cœlen Syriam ab Theodoto proditam esse Antiocho, testis est [d] Polybius. quod anno conditæ Vrbis 535, secundo Olympiadis 140 contigit. Ad hunc modum affirmatur Cleomenis initium, quod secundo anno Olympiadis 136, Vrbis 519 adscripsimus. Nam ab eo ad Vrbis annum 535 pleni sedecim intercurrunt.

b Polyb. 4. p. 304.
c Plut. Ag. & Cleom.
d lib. 9, p. 385.

A 4431 P. I. ad 4713.

De bellis Antiochi M. & Ptolemæi Philopatoris pugna ad Rhaphiam, Achæi rebus gestis.

CAP. V.

IN Syria principum luxus & crudelitas calamitosos habuit exitus. Antiochus Seleuci Nicanoris nepos, ab eóque tertius, vxorem habebat Laodicen Ptolemæi Philadelphi filiam, vt narrat [a] Appianus; ex eáque liberos duos Seleucum Callinicum, & Antiochum Hieracem. Cúmque reges ambo maxima inter se bella gessissent, in eas tandem conuenêre pacis conditiones, vti Berenice altera Philadelphi filia Antiocho nuberet, Laodice aut repudiata, aut concubinæ loco habita. Mortuo deinde Philadelpho, anno Vrbis 507, Mundi 3737, Antiochus amore victus Laodicen reuocauit. quæ viri leuitatem verita, veneno ei vitam eripuit. tum Berenice, eiúsque filio adhuc infante cæsis, Seleucum filium ad regnum euehit. Hæc Berenice amita fuit illius, quam à Ptolemæo Philopatore cæsam indicat [b] Polybius.

[c] Ptolemæus Euergetes, qui Philadelpho successerat, in Syriam inuectus, sororis necem cæde alterius est vltus. Nec eo victoriæ fructu contentus magnam incursauit Asiæ partem; ac domestico tumultu reuocatus, Syriam, quam fuisse Cœ-

a App. in fine Syr. Hieron. ad cap. 11 Dan.

b Lib. 5. p. 382.

c Hieron. Polyb. 5. p. 403.

A 4431 ad P. I. 4713. len arbitror, per suos obtinuit.[a] Ciliciam verò Antiocho Hieraci permisit. Moritur anno regni 26, mundi 3763, quo tertius desiit Olympiadis 139. Ea verò Olympiade decessisse auctor est[b] Polybius, qui & morbo ait extinctum.[c] Iustinus verò filij parricidio sublatum asserit; cui propterea per ludibrium Philopatoris cognomen impositum esse scribit.

a Hieron. b Lib. 2, p. 155. c Lib. 30.

Igitur anno illo, quem posui, Ptolemæus Philopator in Ægypto sceptrum tenere cœpit.[d] qui statim Magam fratrem interfecit, & Berenicen, vt narrat Polybius:[e] ac se totum ludis, comessationibus, luxuriæque tradidit. Quod eo licentiùs faciebat, quòd sibi domi forisque in longum tempus securitatem partam arbitrabatur. Nam & occiso fratre, aliisque propinquis, terrorem suis obiecerat; & Antigono Macedoniæ, ac Seleuco Syriæ regibus extinctis, in eorum locum pæne adhuc pueri venerant Antiochus, & Philippus, ab quibus nihil tum sibi metuebat.

d Polyb. 5, p. 380. Iust. 30. e Poyb. 5, p. 38c. Plut. Ag. & Cleomen. Iust. 30.

[f] Commodum enim mortuo Seleuco Callinico, qui viginti regnauit annis; eiusque successore filio Seleuco post infelicem cum Ptolemæo Euergete pugnam amicorum insidiis extincto, Antiochus Seleuci frater, Callinici filius, Babylone accitus est ad regnum capessendum, propemodū puer, ineunte Olympiade 139, conditę Vrbis 530. qui ob res gestas, & recuperatam imperij partem haud modicam, Magni cognomen meruit. Nam huius exordium tumultuo-

f App. Syr.

Antiochi M. exordiū.

ſum, & exercitum fuit; præfectis prouin- A 4431
ciarum per contemptum ætatis ab eo defi- P.I. ad
cientibus. [a] Primus Molo Mediæ rector, 4713.
& Alexander Perſidis illius frater iugum
excutiunt.ad quod conſilium Hermiæ Ca- a Polyb. l.5,p.386.
ris hominis nequiſſimi, qui apud regem poterat omnia, metus illos potiſſimum impulit. Hi paucis annis, hoc eſt non integris tribus, quantum ex Polybio coniicimus, vexato Antiocho, & eius victo, occiſóque duce Xenœta, multis expugnatis vrbibus ab ipſo tandem rege ſuperati, voluntaria morte meritas pœnas anteuerterunt. eodémque anno Hermias in regis caput nefaria molitus, eo iubente per inſidias opprimitur, qui fuit annus Vrbis Romæ 533, idem prorſus, quo & Cleomenem Spartæ regem ab Antigono ſuperatum eſſe capite ſuperiori retulimus.

Achæus regnum vſurpat.

[b] Occiſo, vti dictum eſt, Seleuco Ceraunno, Achæus eius propinquus, vindicata ipſius nece, quicquid citra Taurum erat armis recuperauit: & Antiocho ſpreto, regnum ſibi ſumpſit. [c] quo tempore Molone debellato contra Artabazanem Satrapam ducebat Antiochus, ipſo, quem memorauimus, anno Vrbis 533, quarto Olym. 139. [d] ac poſt annos duos ab nece iunioris Seleuci fratris Antiochi. Sed antequam in Achæum moueret Antiochus, prius Cœlen Syriam decreuit aggredi: [e] quam prouinciam ex antiquo Ægypti reges obtinebant, eiúſque poſſeſſionem pluris etiam, atque Ægyptū ipſam facere conſueuerant; quòd aduerſus Syriæ

b Polyb. l.4.p.271. & 314.
c Pol.5, p.399.
d Polyb. 4,p.315.
e Polyb.5, p.380,C. & 428, A. Iuſt.30

A 4431 regnum peropportunus illus situs esset.
P. I. ad Igitur anno mundi 3765, Vrbis 535, tertio
4713. ante Rhaphiensem pugnam, quod [a] Poly-
a L.b.5. p.409, D. & 385, C. bius indicat; [b] in Cœlen Syriam duxit Antiochus, ac prius Seleuciam expugnauit.
b Polyb 5, p.402, & 405. Secundum quæ Theodotus Ætolus genere, Cœlæ Syriæ à Ptolemæo præfectus, partim huius contemptu, partim quod eius erga se procerum suspectam haberet voluntatem, ad Antiochum defecit, eique prouinciam illam prodidit.
c Polyb. 5, p.407, & seq. Ptolemæus [c] magno apparatu belli clam instructo, contra
d Polyb. 5, p.422. Antiochum pergit: [d] quem collatis signis ad Rhaphiam oppidum Phœniciæ superauit.
e Polyb. 5, p. 421. C. [e] Fuisse produntur in exercitu Ptolemæi millia peditum septuaginta, equitum quinque, cum elephantis tribus & septuaginta. Antiochus peditum numerabat sexaginta duo, equitum sex millia, elephantos duos supra centum.
f Polyb. 5, p.426, & seq. [f] Læuum Ptolemæi cornu ab dextro Antiochi; huius sinistrum ab illius dextro fusum est: pugnam vtrimque Phalanges restituere. in qua Antiocheni postremò campo cesserunt. Horum desiderata ad decem ferè millia cum equitibus trecentis. E Ptolemaicis peditum mille quingenti: equites septingenti. Hic ille conflictus est, cuius liber tertius Machabæorum apocryphus initio meminit: qui insuper Theodoti Syriæ proditoris audax factum refert; cum in Ptolemæi tentorium ante pugnam cum duobus irrumpens, eo forte non reperto, alium pro illo
g Lib. 5, p.423. trucidauit: [g] quod & Polybius memoriæ prodidit.

prodidit. Addit Machabæorum tertius, Arsinoën Philopatoris sororem illi pugnæ interfuisse; ac fortiter ex aduerso repugnantibus Antiochenis, suos ad prælium acuisse, cùm per ordines passis crinibus lacrymabunda discurreret, ac singulis binas auri minas polliceretur. eo factum vt superiores acie fuerint Ægyptij. Eodem anno pugnatum ad Rhaphiam esse auctor est [a] Polybius, quo Romani ad Thrasumenum in Etruria victi sunt ab Hannibale, Olympiadis centesimæ quadragesimæque tertio. [b] idémque verno id tempore contigisse significat, quo & ad Thrasumenum certauêre Romani. Quin eandem pugnam Lunæ defectio antecessit, [c] vt scribit Polybius; quæ autumno superiore incidit anni Vrbis 536, mundi 3766, Calendis Septembris.

A 4431 P. I. ad 4713.

a Lib. 5. p. 442. E.

b p. 411. C. & 431. A.

c Lib. 5. p. 420.

[d] Tanta præter spem ac meritum adepta victoria vti Philopator nesciit. qui si ad fortunam animum, & industriam adiunxisset, spoliare Antiochum regno poterat. Nunc quæ amiserat recuperare contentus, petenti pacem Antiocho dedit. tum in Syria, & Phœnicia menses tres moratus est. [e] quo tempore cùm ad eum gratulatum Iudæi misissent, Hierosolymam adiit; ibique celebratis ritè sacrificiis, in ipsum Templi penetrale sanctius tentauit ingredi. Quod dum illis frustra renitentibus aggredi cupit, occulta vi abiectus in terram, dissoluto corpore, interceptáque voce, ab stipatoribus suis metu, & horrore perfusis

d Polyb. p. 428. Iust. 30.

A

e 3. Mac. 1.

Ptolemæus Philopator in adytum ingredi prohibetur.

A 4431 abducitur; atque è vestigio furens inde, P. I. ad minitánsque discessit. Reuersus Alexan-4713. driam quidquid Iudaici per Ægyptum nominis fuit, decuriari, & compedibus vinctum Alexandriam abripi, atque in circum includi iubet: tum eôdem elephantos induci, vt eorum pedibus obterendos in conspectu populi totius obiiceret. Ad hoc spectaculum cùm certam sæpe condixisset diem, ea quoties venit, omni eius, quod decreuerat, diuinitus illi erepta memoria est: nec vnquam destinata potuit exequi. Ergo in misericordiam, & amorem deinde gentis repente mutato illius odio, dimisit omnes; ac deinceps multo, quàm quisquam antea regum, liberalius, & honestius habuit. quinetiam permisit, vt in patriæ desertores religionis sui generis animaduerterent.

a Iust. 30. Hieron. [a]Perfunctus his curis Philopator confestim pristinos ad mores rediit; ac regiæ maiestatis, & pudoris omnis oblitus, dies, & noctes in stupris, flagitiisque consumpsit. Nam Eurydice occisa sorore, eadémque coniuge (quam Berenicem puto Machabæorum tertius appellat) Agathocleæ meretricis blanditiis irretitur: eíque se totum, adiuncto fratre illius Agathocle, & Oenanthe matre permittit. quorum ex arbitrio maxima, minimáque omnia tractabantur.

b Polyb. 5. p. 415. & seq. [b] At in Asia, quæ cis Taurum est, Achæus interim, dum de Cœlesyria cum Ptolemæo contendit Antiochus, regnum suum

firmare, & quamlatissimè proferre studebat; continua finitimis regibus, ac ciuitatibus inferens bella. [a] Cui Pergami rex Attalus haud segniter resistebat, conductis è Thracia vsque auxiliaribus Gallis Tectosagis. quibus deinde militiam detrectantibus, & quòd super Megistū Mysiæ amnem positis castris Luna defecisset in religionem trahentibus, missionem dedit, anno tertio Olympiadis 140, Vrbis 536. Nam eo anno Luna Calendis Septemb. obscurata est. Eosdem postea Gallos effusè omnia populantes [b] Prusias Bithyniæ rex haud procul Hellesponto ad vnum concîdit anno Vrbis 538.

A 4431 P. I. ad 4713.

a Polyb. p. 420.

b Polyb. fine lib. 5, p. 447.

[c] Antiochus, compositis cum Ptolemæo rebus, amissáque Cœlesyria, belli molem in Achæum vertit. Quem & Sardibus obsessum Cretensium duorum proditione in potestatem redegit, ac vita per summos cruciatus exuit circa annum Vrbis 539.

c Polyb. lib. 5, p. 444, & lib. 7, p. 506, & lib. 8, p. 522.

[d] Per idem tempus, quo victus ad Rhaphiam Antiochus in Achæum parabat bellum, Rhodiorum vrbs ingenti terræ motu concussa est, quo mœnium, ac naualium magna parte disiecta, ingens quoque colossus corruit. Quam iacturam regum ac ciuitatum profusa in illos liberalitas pòst paullo sarciuit. Colossus annos complures in solo iacuit, [e] donec eum Saracenorum rex Mauuia, capta Rhodo, mercatori cuidam vendidit sub annum Christi 653. Hunc 70 cubitorum altitudinis fuisse, & post quinquagesimum sextum annum, quàm à

d Polyb. l. 5, p. 428.

e Cedre.

Colossus Rhodius.

A 4431 P. I. ad 4713. Charete Lysippi discipulo factus est, terræ motu prostratum scribit[a] Plinius: paucos pollicem eius amplexos: maiores fuisse digitos quàm plerasque statuas: duodecim annis effectum talentis 300. Hanc ruinam Eusebius confert in annum secundum Olympiadis 139: in septimum ab eo, vti dixi, Polybius.

a Lib. 34, c. 6.

De Sociali contra Ætolos bello Philippo rege Macedoniæ duce facto, déque Philippi eiusdem rebus gestis.

Cap. VI.

ANTIGONVS, qui ab liberalibus promissis Δώσων cognominatus est, ab Achæis contra Cleomenem vocatus in auxilium, eo victo [b] pacem tota Græcia constituerat. cuius inter alias conditiones ea fuit, vt ne Ætoli cum exercitu Achaiam intrarent. Huic paullo pòst vita functo Philippus successit pæne puer: [c] nondum enim septimumdecimum annũ excesserat: [d] egregiæ indolis, & ad virtutes magnásque res capessendas factæ specimen ætate illa præferens: quam & oris dignitas, ac totius corporis species quædam regia commendabat. Sed subinde improborum vsu, & flagitiorum licentia tot illa naturæ bona, spésque de se hominum euertit. [e] Ætoli

b Polyb. 4, p. 272, & 276.

c Polyb. ib. p. 274, & 294.

d Polyb. lib. 4, p. 339.

e Pol. 4, p. 272, & p. 285, B.

huius ætate spreta, cùm iampridem eos quietis publicæ pigeret; quod alioqui rapto viuere, ac prædas vndecumque agere consueuissent; turbandæ pacis initium fecerunt à Messeniæ populatione, quæ in eorum societate tunc erat. Præerant Ætolis Dorimachus & Scopas; quibus cùm Aratus & Achæi frustrà denuntiassent, vt à Peloponnesiorum finibus arma sua, & iniurias abstinerent, res ad bellum deducitur exeunte Olympiade 139, qui fuit annus mundi 3764, Vrbis conditæ 534.[a] Primum inter illos prælium ad Caphyas oppidum Arcadiæ gestum est, in quo Achæi superati sunt. Ætoli ex eo fiducia maiore sumpta Peloponneso tota grassati sunt. Contra quos euocatus Philippus, de communi Sociorum sententia, quorum in numerum Messenij recepti sunt, bellum iis indicit quod *Sociale* vocatum est,[b] ex anno primo cœptum Olympiadis 140, mundi 3764, V.C. 534, cùm Aratus Prætor esset Achæorum. Eodem anno primo [c] Olympiadis, sed mundi 3765, vere iam adulto, hoc est sub Vergiliarum ortum, quo tempore Achæorum Prætores magistratum inibant, Arato iuniore Arati F. in patris locum subrogato, oppugnare Ætolos aggressus est Philippus: dum eodem tempore Hannibal ad obsidionem Saguntinorum sese comparat: Romani contra Demetrium Pharium Illyriorum principem, Æmilio Consule imperatore bellum mouent. qui subinde victus ad Philippum se recepit.

A 4431 P. I. ad 4713.

a Polyb. 4. p. 281, 283.

Bellum Sociale.

b Polyb. 4. p. 295, & 298.

c Polyb. 4. p. 305.

Magni motus vbique Olymp. 140. ineunte.

A 4431 tum Lycurgus rex Lacedæmonis statim
P. I. ad post obitum Cleomenis creatus facto cum
4713. Ætolis fœdere Achæos infestat. Rhodij adiuncto Prusia Bithyniæ rege, contra Byzantios certant; quod Gallis tributa coacti persoluere, portoria quædam negotiatoribus imponerent: Sinopenses aduersus Mithridatem Ponti regem imminentem ciuitati suæ Rhodiorum se præsidio defendunt. Tot illa bellorum initia anno eodem primo Olympiadis 140 contigisse[a] Polybius obseruat; eorúmque caussam eò reiicit, quòd tunc orbis ferè totius cogniti regna, & imperia noui principes adirent.

a l. lib. 2, fine, & 4, p. 271.

Bellum Sociale Philippus ad annum tertium administrauit,[b] Arato vsus plurimum; quem cùm procerum suorum calumniis permotus à se nonnihil alienasset; mox vt, quantus vir esset, reipsa cognouit, maiore habuit in pretio.[c] Sed eundem denique rursus in inuidiam adductum veneno interficiendum curauit circa annum Vrbis 541, quartum Olympiadis 141[d], paullo post naues ab Romanis incensas Philippi; ac[e] circa Syracusarum obsidionem à Marcello cœptam Vrbis anno 542. Quare sexagesimo secundo ineunte anno ætatis Aratus obiit. qui [illegible] fuit ab Socialis fine belli.[f] Hoc enim anno Vrbis 537, tertio desinente Olympiadis 140, finitum est, pace cum Ætolis facta: cùm audita clade Romanorum ad Trasumenum lacum Philippus in Italiam nauigare cupe-

b Polyb. l. 4. p. 338, & seq. Plut. Arat.
c Polyb. 5. p. 51.. Plut.
d Plut. in Arato.
e Polyb. 8. p. 519.
Arati mors.
f Polyb. lib. 4. p. 297, & lib. 4. p. 444.

ret, ac cum Pœnis in partem venire victo- A 4431
riæ. [a] Classe igitur Illyricum versus inue- P. I. ad
ctus, Romanorum metu subitò repressus ab 4713.
incœpto destitit. Pòst anno Vrbis 539 cum [a Polyb. lib. p. 446.]
[b] Hannibale fœdus iniit. Ex quo in aper- [b Id. lib. 7. Liu. l. 23.]
tum cum Romanis bellũ erupit anno V.C.
540, quo Illyrici ora tentata, [c] à M. Valerio [c Liu. l. 24]
Læuino perterrefactus, subductis, aut incensis nauibus, terrâ Macedoniam petiit. Læuinus cum Ætolis societatem contra Philippum facit [d] Vrbis anno 541. Cum his [d Liu. 26.] & Attalo rege Romani Macedonas oppugnant, eorúmque socios: quorum primarij erant Achæi. [e] Horum princeps Philopœmen ætate illa insignis extitit. à quo Lacedæmoniorum tyrannus Machanidas ad Mantinæam oppressus est, circa annum Vrbis 548. quem Nabis longè isto crudelior excepit. [e Polyb. lib. 11. p. 629. Liu. Dec. 4. l. 4. & 5.] Cùm autem neglectæ ab Romanis in Græcia res forent; quòd domestico cum Pœnis bello essent occupati; tandem Epirotis interuenientibus, pax inter ipsos & Philippum, amborúmque socios conuenit anno Vrbis 549.

[f] Pacatis in Europa rebus, ad Ægyptum occupandam Philippus intendit animum. Commodum è viuis excesserat Ptolemæus Philopator anno mundi 3780, Vrbis 550, relicto quadrimo filio Ptolemæo Epiphane. [f Polyb. l. 15. Hier. in cap. 11 Dan. Iust. l. 30.] Itaque cum Antiocho Philippus de inuadendo illius regno consilium iniit. Sed Alexandrini, Agathocle tutore, eiúsque sorore Agathoclea sublatis, legatos misêre Romam, qui tutelam iis

A 4431 permitterent. Antiochus interim Cœlesy-
P. I. ad riam, & Phœnicen recuperat. Ac tùm Onias
4713. sacerdos cum Iudæis plurimis in Ægyptum profugit: vbi sub Philometore, Heliopoli postea templum extruxit.

De præstantibus ingenio viris, qui ab Olympiade 125 ad 145, siue ab anno Vrbis conditæ 474 ad 554 extiterunt.

Cap. VII.

Chrysippus. CHRYSIPPVS Stoicus Cleanthis discipulus hoc tempore celebris fuit. Eum mortuum esse scribit Diogenes Olympiade 143, natum annos 73. Ita sub initium Olympiadis 125 in lucem prodiit.

Strato. Strato Lampsacenus Peripateticæ scholæ post Theophrastum præfuit annis 18, Diogene teste. Quare cùm docere orsus sit Olympiade 123, sub finem obiit Olympiadis 127, vt idem [a] Diogenes indicat. Lyco Stratonem excepit, [b] & annis 40 scholam duxit, vixit autem annos 74. Lacydes Cyrenæus nouæ auctor Academiæ docere cœpit [c] anno quarto Olympiadis 134, ac 26 annis ludum tenuit.

a Laërt. In Lycone, b Diog. Laërt. c Diog.

Eratosthenes Eratosthenes varia vir eruditione præditus, ac Beta cognominatus, quòd in vnoquoque genere scientiæ secundas teneret, natus est Olympiade 126, & annos natus

80 inedia vitam finit, ait Suidas. A 4431

[a] Inter Poëtas celebratus est in Græcia Callimachus Cyrenæus, Ptolemæo Philadelpho regnante. P. I. ad 4713. a Suidas. Callimachus.

[b] Tùm Aratus, qui sub Antigono Gonata floruit. Aratus. b Arati vita.

Romæ verò Liuius Poëta anno V.C. 514 primùm fabulam docuit. Næuius Olympiade 144 decessit: vt in Eusebij Chronico ponit Hieronymus. Liuius Poëta. Næuius.

Sequenti verò Olympiade Plautus obiit, Vrbis anno 554, auctore eodem. Plautus.

Q. Ennius natus anno V. C. 515, sæculum idem nobilitauit. Ennius.

Romanorum res gestæ contra Philippum Macedonum regem, Antiochum Syriæ, & Perseum Macedonum itidem reges.

Cap. VIII.

Bello [c] secundo Punicò confecto, Macedonicum successit cum Philippo rege, quod decem fermè annis antè cœptum (ait Liuius) triennio priùs depositum erat. Nimirum ante annos ferè tredecim, Vrbis 540, à Læuino Prætore vexari Philippus cœperat. anno verò V. C. 549 in concordiam redierunt. Pace Carthaginensibus data, bellum de integro cum Macedone sumptum, quod anno Vrbis 554 indictum c Liuius li.31. Flor. 2.c.7. Plut. in Fla. Iust. 30. Eut. 4.

K v

A 4431 ad P. I. 4713. *Macedonicũ bellum.* est. Ad id Romanos perpulêre cùm veteres iniuriæ Philippi; tum recens sociorum infestatio; præsertim Athieniensium, qui ab rege peruastati, ad Romanos confugerant. [a] Initium belli gerendi ab oppugnatione fecit Abydenorum Philippus; quos in eam desperationem coniecit, vt Saguntinorum exemplo vniuersi in mortem ruerent. Tandem quarto anno, postquam instauratum fuerat, Vrbis 557, à T. Quinctio Flaminio finitum est, victo ad Cynoscephalas in Thessalia Philippo. [b] Cæsa refert Polybius, ex eóque Plutarchus, Macedonum octo millia, capta quinque. Pretium victoriæ libertas Græciæ fuit, quam per solemne [c] Isthmiorum ludicrum præconis voce pronuntiatam tantus cum applausu clamor excepit, vt supra stadium volantes corui in terram deciderint. Florus id per Nemea factum asseuerat ludis quinquennalibus: errore non leui. Nam nec quinquennalis agon Nemeorum fuit, & Isthmiis hoc euenisse Polybius, & Plutarchus asserunt. [d] Nemeis porro solis Argiuis pronuntiata libertas est.

a Polyb. l. 16, pag. 735. Plut. in Flaminio.

b Polyb. l. 17, pag. 762.

c Polyb. Ecl. 9. Plut. in Flam.

Flori error.

d Liu. lib. 34.

Liu. 33. [e] Titi frater Lucius eodem tempore fractos Acarnanas in deditionem accepit.

f Liu. 35. Polyb. Ecl. 21. Plut. in Philop. [f] Exinde Nabidi Lacedæmoniorum tyranno bellum mouit T. Quinctius: sed Argis liberatis pacem eidem dedit. Ita Græcis ex vrbibus Sparta sola in seruitute relicta: quam anno V. C. 562 Philopœmen, Nabide ab Ætolis occiso, ad Achæorum societatem adiunxit.

Paucis post Macedonicum annis bellum cum Antiocho rege gestum est.[a] qui recuperata Syria, ac Ptolemæi Epiphanis duce Scopa deuicto, Romanis iam formidolosus esse cœperat. Contra quos illum præcipuè incitauit Hānibal,[b] qui eosdem metuens hostes, ad eum confugerat anno Vrbis conditæ 559. Ætolorum quoque legati, qui à Romana societate alienati iam erant, haud paruum momentum attulere.[c] His impulsus Antiochus, composita cum Ptolemæo pace, cui Cleopatram filiam in matrimonium dedit, ac dotis nomine Cœlen Syriam, & Iudæam concessit; Romanis intulit bellum: quod anno Vrbis conditæ 562 susceptum, triennium omninò tenuit. Siquidem anno Vrbis 564 L. Cornelius Scipio Consul cum P. Cornelio Africano fratre legato profectus in Asiam, huius potissimum consilio superauit Antiochum. Ad quinquaginta millia peditum cæsa vno prælio[d] Liuius refert; equitum quatuor millia. Antiocho data pax cum aliis conditionibus, tum illa, vti regionibus omnibus, quæ erant cis Taurum montem, cederet.

A 4431 P. I. ad 4713.

Antiochicum bellum.

[a] Polyb. l. 16.

[b] Liu. l. 33 fine. Cor. Nep. in Hann.

[c] Liu. 34. & seq. Flo. 2, c. 8, Appian. Syr. Iust. 31. Eutrop. 4. Oros. 4, c. 20.

[d] Liu. l. 37

[e] Victo Antiocho mox Ætoli perdomiti sunt à Fuluio Consule anno Vrbis conditæ 565. eodémque Gallogræci à Cn. Manlio altero Consule subacti.

[e] Liu. l. 38, Flor. 2, c. 9

Olympiade 149 tres eximij imperatores obierunt, P. Scipio, Hannibal, & Philopœmen. Publius à Petilliis[f] Tribunis dicta die de capta ab Antiocho ob quandam

P. Scipionis, Hannibalis, & Philopœmenis mors.

[f] Liu. l. b.

A 4431 pacem pecunia, Liternum in Campaniam
P. I. ad secessit. Lucius frater eius peculatus dam-
4713. natus est. [a] At Publius anno illo Iuliano
a Liu. sub mortuus est, qui Vrbis 570 cœpit, quo
fin. lib. 39. Coss. fuere P. Claudius, L. Porcius, ante M. Catonis Censuram, quam iisdem Coss. gessit. Hannibal anno, vel biennio pòst; [b] nam variant Scriptores; apud Prusiam Bithyniæ regem à Romanorum legatis quæsitus ad necem, veneno vitam finiit. [c] Anno Vrbis 571 Philopœmen Achæorum dux à Messeniis captus, & interfectus est: cùm quidem Lacedæmonios ab Achæorum societate desciscentes muris legibúsque nudatos suis iugum pati coëgisset.

b Liu. ib. Corn. Nep. in Hann.
c Liu. ib. Plut.

[d] Huius necem Lycortas Achæorum Prætor vltus est, ac Messenios, Lacedæmoniósque in concilium Achæorum restituit. Nam vtrique, sed hi præsertim, ægrè obtemperabant, Romanorum freti potentia, qui Achæorum societatem coalescere inuiti patiebantur.

d Polyb. Exc. Legat. 52 & 53.

Interim Philippus à Romanis repressus magis superiori certamine, quàm victus in apparatum noui belli totus incubuit. [e] Qui cùm filios haberet duos, Perseum natu maiorem, ac Demetrium, & hunc Romanis, apud quos obses aliquot annos vixerat, longè gratissimum, orta inter ambos simultate, Demetrium & Romanorum amicitia, & fratris calumniis suspectum morte affecit, Olympiade ineunte 150, Vrbis conditæ anno 574.

e Liu. l. 40, Polyb. Eccl. 50.

f Liu. l. 41 [f] Eodem igitur anno, qui 150 Olym-

549.

piadis secundus putatur, mundi 3805, V.C. 575, Macedonum postremus rex iniit Perseus, à Carano, qui primus inibi regnauit, vndequadragesimus. Hic paterni in Romanos hæres odij, atque consilij, bellum in eos gessit. quod quarto anno tam illius, quàm totius Macedonici imperij clade, ac seruituæ finitum est, anno primo Olympiadis 153, Vrbis conditæ 586. [a] Romanorum imperator eo prælio fuit Consul Æmilius Paulus; quo Macedonum cæsa sunt in acie ad viginti millia, capta vndecim. Romanorum non plus centum cecidere. Insignis ea victoria, regníque Macedonici occasus fuit lunari defectione, quæ pridie eius diei, quo certatum est, accidit ea nocte, quæ inter 4, & 5 Romani Septembris intercessit. quæ in Iuliano Calendario inter Iunij 21 & 22 media fuit. Ea non alterum in annum cõgruere potest, quàm qui ante Christianam æram 168 fuit, mundi 3816. Hoc igitur ipso Macedonum imperium à Romanis extinctum est, vndecimo Persei regis anno. Nam totidem ei Liuius assignat. vno minus Eusebius; quem & anteà secuti sumus. nunc Liuium anteponimus.

A 4431 P. I. ad 4713.

Perseus vltimus rex Maced.

a Liu. l. 44 Velleius 1 Plut. in Aimilio Iust. lib. 33. Flor. 2, c. 12. Eutr. l. 4.

[b] Belli Macedonici, ac victoriæ Romanis accessio fuit Illyriorum rex Gentius: qui à Perseo per fraudem inductus in periculi societatem, L. Anicio Prætori Illyrici triumphi materiam dedit. quem eodem anno deportauit, quo de Perseo ac Macedonibus Aimilius; vtroque rege victoris sui antecedente currum, anno Vrbis 587.

b Iidem.

A 4431 Macedonia & Illyricum in prouinciæ cef-
P. I. ad fere formam.
4713.

De Iudaicis rebus, & calamitatibus, quas sub Antiocho Epiphane passi sunt, ac de Epiphanis expeditionibus in Ægyptum, & de Templo Hierosolymitano ab eo rege polluto.

CAP. IX.

DVM Europa, & Asia Romanis armis quatitur, Iudæam quoque externi pariter, ac domestici turbines infestam habuerunt.[a] Antiochus magnus apud Elymæos in Susiana, cùm Beli Iouis templum deprædari vellet, à barbaris occisus est, vt refert Strabo, anno secundo Olympiadis 148, Græcorum 126. Successit illi Seleucus Philopator eius filius; quo regnãte Pontificatum tenebat Onias eius nominis tertius, vir sanctus;[b] qui Heliodorum vnum è Seleuci purpuratis ad ærarium templi diripiendum Hierosolymam missum, & ab Angelis flagellatum, ac semínecem liberauit precibus suis.

a Strabo li. 16. Iust. lib. 32. Vide 10 lib. de Doct. Temp. cap. 45.

Heliodorus flagellatus.

b 2 Mach. cap. 3.

[c] Seleuco annis regni duodecim perfuncto, & Heliodori insidiis interfecto, vt scribit Appianus, suffectus est Antiochus Epiphanes[d] anno Græcorum 137, qui est an-

c App. in Syr.

d 1 Mach. 1, 11.

nus primus Olympiadis 151, Vrbis Romæ 578, ante Christum 176, vt [a] ex annorum Græcorum certa ratione colligitur. A 4431 P.I. ad 4715.

Ab illo rege sacra omnia profanáque Hierosolymis, ac per totam Iudæam pessundata, proculcatáque sunt. Primus in sacerdotium gentis illius grassatus est furor. Erat Pontifex tùm Onias, vt iam dixi, vir laudatissimus. [b] Huius Pontificatum ab Antiocho sub ipsum regni, vt apparet, initium, grandi pecunia mercatus est Iason illius frater, homo perditus, ac nefarius, qui gentiles ritus Hierosolymam inuexit. Onias Antiochiam secessit.

a Videli. 3.c.13. Par.2.

b Lib 1. Mac.c.4.

Per idem tempus Ptolemæus Philometor Ptolemæi Philopatoris, & Cleopatræ Antiochi sororis filius Alexandriæ regnabat. Cuius exordium incidit in annum mundi 3803, V. C. 573, quartum Olymp. 150.

[c] Erat huic frater Ptolemæus Euergetes, soror Cleopatra, ætate omnes infirma. Ob id per tutores Eulaium spadonem nutriciũ, & Lenæum res administrabantur. Qui Cœlen Syriam, quam Antiochus à patre recuperatam obtinebat, ausi reposcere, illum in se concitarunt, Ægypto aliàs imminentem, cuius regni procurationem tutorio sibi iure, propinquitatis nomine vendicabat. Nam & Apollonium ducem eius rei gratia misit in Ægyptum, & à regni primatibus, vt [d] ait Scriptura, voto suo frustratus est. Tum verò Hierosolymam adiens, ab Iasone summo eum honore est exceptus. indéque classis exædificandæ caussa in Phœnicem abiit.

c Hier. in Dan.11.

d 2 Mach. 4,21.

A 4431 Ea res anno Græcorum 139, Vrbis conditæ
P. I. ad 580 videtur euenisse.
4713. Interim Alexandriæ fratres inter se tumultuati sunt: ac maiorem Philometorem cum sorore consentiens minor vrbe pepulit, sub annum Græcorum 143, Vrbis conditæ 584, quo Philometor duodecimum iniit. [a] Nam excerpta Græca Georgij Monachi, quæ Eusebio Scaliger assignat, Ptolemæum Philometorem aiunt solum regnasse annos vndecim; dehinc ab Antiocho victum, regnóque pulsum. [b] Verùm Liuius, cui nos potiùs accredimus, non ab Antiocho eiectum, sed à fratre minore, Philometorem refert; Antiochum verò per honestam speciem maioris reducendi in regnum, bellum intulisse: atque ad Pelusium nauali prælio victorem, Alexandriam ipsam obsedisse; ideò Ptolemæum, & Cleopatram legatos misisse Romam. quos quidem ab ambobus fratribus missos postea, similius est vero, vti mox dicetur. [c] Antiochus frustra tentatis mœnibus Alexandriæ, relicto Memphi Philometore, & Ægypto potitus reliqua, cùm validum præsidium Pelusij constituisset, abiit in Syriam, & Hierosolymam venit in anno Græcorum centesimo quadragesimo tertio, vt in [d] primo Machab. legitur. vbi templum diripuit, cædem fecit, ingentémque Iudæis luctum attulit.

a Euſ. Gr. Chron, priore, Pag 54.

b Liu. l. 44.

Antiochi expeditio in Ægyptum.

c Liu. l. 45

d 1 Mach. 1, 22.

Scribit Hieronymus ex Porphyrio, & Sutorio, Ptolemæi Philometoris duces, qui Syriam ab Antiocho recuperare stude-

rent, ab illo superatos esse Pelusium inter, & montem Casium: Antiochum verò puero pepercisse, & cum eo amicitiam fecisse; ac tum Ægyptum sibi subiecisse. Id si verum sit, triplex in Ægyptum Antiochi fuit expeditio. At [a] Scriptura duas omnino significat; quarum secundam vocat vltimam, quæ à Popilio compressa. Nisi hoc fortè dicendum est, Antiochum primo contra Philometorem in Ægyptum venisse, eóque victo, & à suis contempto, Alexandriáque pulso, ipsius patrocinium sumpsisse, & Alexandriam obsedisse: quod & ad rei veritatem, & ad auctorum concordiam aptissimum videtur.

A 4431 P. I. ad 4713.

a 2 Mach. 5.1.

[b] Paulo antequam Ægyptum peteret Antiochus, hoc est post triennium ab indepto Pontificatu, adeóque anno Græcorum 142, Iason Pontifex Menelaum ad Antiochum misit cum pecuniis. at is trecentorum amplius, quàm Iason pendebat, talentorum pactione summum ab rege sacerdotium mercatus est. Sed cùm fidem non exsolueret, à sacerdotio remotus est, successore, seu vicario potiùs dato ei fratre Lysimacho. Nam Græca Menelaum reliquisse sacerdotij successorem fratrem Lysimachum ferunt. [c] Latina verò amotum à sacerdotio Menelaum. Nec inuito ipso id esse factum insequens historia demonstrat. Nam subinde Antiochiam veniens Oniam sanctissimum, ac legitimum Pontificem, qui se apud Daphnen asylo concluserat, per fraudem extractum Andronici opera necauit.

b 2 Mach. 4.23.

Pontifices Iudæorum impij.

c Ib. vers. 29.

Onias sanctus occiditur.

A 4431 P. I. ad 4713.

Cuius morti Antiochus illacrymans Andronicum capitis damnauit. Menelaus deinde Hierosolymam rediens Lysimachum ad sacrum ærarium expilandum impulit. Sed in ipso scelere oppressus Lysimachus; Menelaus apud regem postulatus, gratia, & corruptela superior fuit, occisis accusatoribus.

De duobus istis fratribus haud vana quæstio est, fuerintne ex Aaronis stirpe, penes quam solam sacerdotij ius esset: an ex aliena tribu, maximè Beniaminica: quod Menelaum Simonis fratrem [a] Scriptura nominat; Simonem porrò de tribu Beniamin eâdem fuisse [b] testis est. Iosephus ambos Iasonis & Oniæ fratres, & sacerdotalis originis facit. quod & nos amplectimur. fratris autem vocabulum ad affinitatem aliquam potest referri.

Interim Philometor Antiochi veritus insidias, cum fratre, & sorore pacem confirmat. qua illorum concordia offensus Antiochus bellum aduersus ambos comparat anno Græcorum 144. Ptolemæi legatos Romam impetrandi auxilij gratia mittunt. Profecti Roma tres mense Martio, [illegible] vt ex [c] Liuio colligas (qui tùm in Decembrem circiter nostrum cadebat; quod Lunæ illa defectio demonstrat, quæ ante Macedonicum prælium accidit Septembri mense, qui tum Iunium occupabat, vt cap. 8 meminimus) nonnisi post Romanorum victoriam de Perseo rege Alexandriam peruenerunt: hoc est post

a 2 Mach. 4, 23.

b 2 Mach. 3. 4. Iose. lib. 11, cap. 6. Vide 10 de Doct. Temp. c. 50.

c Lib. 45.

æstatem anni ab orbe condito 3816, Vrbis 586, Græcorum 145. Ibi verò incumbentem in obsidionem vrbis Antiochum, & nauali ad Cyprum parta victoria tumidum sola auctoritate represserunt. [a] Nam Popilius vnus legatorum dextram porrigenti tabellam Senatusconsultum continentem vicissim tradidit: quo perlecto cùm se consideraturum adhibitis amicis quid sibi faciendum esset, Antiochus dixisset, eum legatus virga, quam tenebat, circumscripsit, ac priusquam circulo hoc excederet, responsum dare iussit, quod Senatui referret. Qua libertate territus rex, in Senatus se potestate respondit fore. Sic legati vnius voce, & auctoritate terrestres, & maritimæ Antiochi copiæ ab Ægypto depulsæ sunt.

A 4431 P. I. ad 4713.

a Polyb. Ecl. 92. Liu. 45. Val. Max. lib. 6, cap. 4. Iust. lib. 35. Vell. I.

Popilius legatus Antiochum deterret.

Hac spe alienæ ditionis occupandæ falsus Antiochus, ac furore amens Hierosolymam venit; audito præsertim Iasonem; falso de morte sua rumore sparso, [b] contra Menelaum arma mouisse, atque vrbem cepisse. Ob id Iudæis iratus, [c] promiscua cæde, atque incendio vastatis Hierosolymis, templum polluit; ac cum idolis, & abominandis sacris omnia repleuit; tum super ipsum altare Dei simulacrum erexit, post duos annos ab aduentu priore, [d] die quintadecima Casleu, qui in Nouembrem incidit. Ad hæc ciues plerosque ad eiurandam patriam religionem diris suppliciis compulit. Reuersus Antiochiam Eleazarum, [e] ac septem fratres cum eorum

b 2 Mac. 5.

c 1. Mac. 1.

Templi profanatio.

d 1 Mac. 1. 30 & 57. Iose. lib. 12, cap. 1.

e 2 Mach. c. 6. & 7.

A. 4431 matre, quod contra diuinum interdictum
P. I. ad suilla vesci renuerent, excarnificatos neci
4713. tradidit.

De Iudaeorum rebus à Templi profanatione ad Simonis mortem: vbi de Juda Machabaeo, & Syriae regibus.

CAPVT X.

ANTIOCHO in Iudaici nominis, & sacrorum perniciem impiè grassante, [a] Mathathias de stirpe Ioarib sacerdos, occiso regio satellite, qui ad profanos ritus populum adigebat, ex Modin oppido profugit, & collecta Iudaeorum manu, regis minas contempsit. Moriens anno Graecorum 146, Vrbis conditae 587, filios quos habebat quinque fortissimos viros ad tuendam libertatem animauit. Horum principes erant Iudas cognomento Machabaeus, Ionathas, & Simon: qui singillatim populo praefuerunt.

a 1 Mach. 2. Vide lib. 10 de Doctr. Temp. 50.

Iudas Machabaeus.

[b] Primus Iudas Machabaeus secundis aliquot praeliis factis cum Antiochi ducibus, eo in Persidem profecto, templum repurgauit, ac diuinum cultum restituit, qui annis tribus intermissus erat. Id accidit anno Graecorum 148, Casleu die 25, qui in Nouembrem incurrit.

b 1 Mach. 3. & 4.

[a] Interim Antiochus, dum in Dianæ templo, quod in Elymaide erat, expilando paterni sacrilegij imitatur exemplum, concursu oppidanorum eiectus in Babylonem abiit. Sed in itinere, audita Iudæorum defectione, mœrore amens & iracundia, grauem in morbum incidit; horrendísque viscerum doloribus, ac vermibus consumpto corpore, frustra sceleris veniam à Deo postulans, miserandam mortem obiit [b] anno Græcorum 149, Vrbis conditæ 590, cùm regnasset annos solidos vndecim.

A 4431 P. I. ad 4713.

a 1 Mach. 6. & lib. 3. c. 9.

Mors Antiochi.

b Ib. vers. 16.

Successit ei filius Antiochus Eupator curante Lysia. Qui ad opem suis ferendam, qui in arce obsidebantur à Iuda, Hierosolymam adduxit exercitum, & eam oppugnauit anno currente Sabbatico, [c] Græcorum 150, mundi 3821, ante Christum 163. Denique pace cum Iudæis constituta intra vrbem admissus, contra fidem muris euersis, Antiochiam profectus est: cùm iam ad Pontificatum consensu populi Iudas esset euectus.

Antiochus Eupator.

c 1 Mach. 6 vers. 20, & 53. Vide Par. 2, l. 3, c. 7.

[d] Quippe triennio ipsum in eo magistratu fuisse Iosephus, & Eusebius referunt. Hac ratione anno circiter Græcorum 149, quo Antiochus obiit, ex duce populi summus est factus sacerdos.

d Iosep. lib. 12, cap. 17.

[e] Biennio pòst, Græcorum 151, Demetrius Soter Seleuci, qui frater fuit Epiphanis Antiochi, filius, olim obses à patre pro Antiocho Romanis datus, cùm ab iis, Epiphane mortuo, dimitti se frustrà postulasset, clam ex Vrbe profugit in Syriam, &

Demetrius Soter.

e 1 Mach. c. 7, Polyb. Eccl. l. 14.

A 4431 P. I. ad 4713. Antiocho Eupatore, ac Lysia iussu eius occisis; regnare cœpit annos natus tres, & viginti, vt scribit [a] Polybius, & Appianus. Ad hunc [b] Alcimus è sacerdotali stirpe veniens, homo perditus, sacerdotium obtinuit. Sed Iudas ei acerrimè restitit: [c] qui & fuso regis exercitu, eius ducem occidit Nicanorem anno Græcorum 151 exeunte, mensis Adar die 13, qui incidit in annum mundi 3823. [d] Sub hæc missis Romam legatis fœdus cum Romanis, ac societatem iniit. Demum anno Græcorum 152, cùm Demetrius Bacchidem, & Alcimum cum 20000 peditum, & 2000 equitum contra Iudæos misisset; [e] Iudas à suis desertus, octingentísque non amplius stipatus, prælium ausus est committere. quod cùm tota die sustinuisset, gloriosam mortem oppetiit, vir pietate, ac fortitudine bellica nemini secundus. [f] Successit ei Ionathas frater, qui octodecim annis circiter præfuit. Alcimus verò dum templi opera demolitur, inflicto diuinitus morbo periit, anno Græcorum 153.

Iuda mors.

a Polyb. Ecl. 107 App. Syr.
b Lib. 1 Mach. 7.
c 1 Mach. cap. 7, ver. 49. & 2 Mach. 14.
d 1 Mach. 8.
e 1 Mach. 9.
f Lib. 10 Doct. Temp. c. 56.

Demetrius porro, vt Romanos sibi conciliaret, Leptinen, & Isocratem Grammaticum, quorum ille Cn. Octauium legatum ad Antiochum Eupatorem Roma profectum occiderat anno Græcorum 150, iste factum probauerat, vinctos misit anno Græcorum 152, vt ex Appiano, & [g] Polybio colligitur. Ariarathen Cappadociæ regem mille talentum pactione ab Holo-

g Polyb. Eclo. 120, & seq.

pherne fratre illius adductus regno expu- A 4431
lit. quo Romam profecto [a] Senatus decre- P. I. ad
uit, vt ambo fratres simul regnarent. Por- 4713.
ro tribus in se concitatis regibus, Ptole- a Pol.Ecl.
mæo Ægypti, Attalo Asiæ, &, quem nomi- 125.App.
naui, Ariarathe Cappadociæ, ab iisdem Syr.
subornato Prompalo quodam sortis extre-
mæ iuuene, qui se Antiocho genitum fer-
ret, regno detruditur. [b] Nam ille Alexan- b 1 Mach.
drum se nominans cognomento Balam, cap.10.
anno Græcorum 160 contra Demetrium Iust.35.
arma commouit, eique post biennium re- Ioseph.
gnum ac vitam eripuit, conciliato sibi Io- *Iona-*
natha Iudæorum Pontifice. Mox Cleo- *thas*
patram Ptolemæi Philometoris filiam du- *Pont.*
xit natam exitio Syriæ, ac Seleucidarum
fœminam. Ita præter spem ac meritum
ad summam euectus potentiam, dum vi-
tam in regia luxu & inertia perditam de-
git, [c] Demetrius Nicator Demetrij Sote- c 1 Mach.
ris filius, è Creta veniens illum aggredi- 10,67,&
tur anno Græcorum 165. Ptolemæus quo- cap.11.
que Philometor in Syriam nauigans, & *Deme-*
à genero magnificè exceptus, insigni per- *trius*
fidia regnum illi abstulit cum Cleopatra *Nica-*
filia; quam Demetrio collocauit. Inde *tor.*
cum Alexandro acie congressus eum fu- *Ptole-*
gere compulit in Arabiam; vbi [d] capite *mai re-*
truncato veteris & ipse in Demetrium *ges.*
Soterem iniuriæ pœnas luit, anno Græ- d Ib.vers.
corum 167, Vrbis Romæ 608. Triduo pòst 19.Epit.
obiit Philometor ex vulnere, relicto suc- Liu.52.
cessore fratre Euergeta Physcone; quo

A 4431 cum simultatem habuerat. [a] Etenim cùm
P. I. ad ambo Alexandriæ vixissent annis sex, à 12
Philometoris ad 17, postea diuiso regno,
4713. Philometoris anno 18, Græcorum 150,
a Excerpta Euſ. 62. pag 54. Polyb. Ecl. 113. 117. Euergetæ Libye, & Cyrenaica obtigit. qua ille minimè contentus, Romæ apud Senatum querelas suas exposuit. qui Cyprum illi decreuit dari, vt auctor est Polybius, & Euseb. in Chron. Mortuo Philometore accitus Cyrenis [b] Euergetes Alexandriæ regnauit, vultu deformis, & sagina ventris beluæ similior, quàm homini. qui ipso die nuptiarum, quas cum sorore, ac fratris olim coniuge Cleopatra iunxerat, paruulum vtriusque filium in ipso complexu matris peremit. Nec minori crudelitate deinceps regnum tenuit: adeò vt exacerbatis ciuibus in Cyprum fugere sit coactus cum vxoris, eiusdémque sororis ex Philometore filia, quam, repudiata matre, prius stupratam coniugio sibi sociarat. Ibi audito statuas suas ab Alexandrinis esse disiectas, filium, quem ex Cleopatra susceperat, membratim dissectum ad eam misit in cista.

b Iust. 38.

c 1 Mach. 1, Iose, ib. 13, c. 9. [c] Demetrius interim ab Antiochensibus seditione vexatus præsidio Iudæorum militum eos compescuit. Sed cùm omnibus inuisus esset, Diodotus, cognomento Tryphon, qui Alexandri Balæ satelles fuerat, Antiochum eius filium, qui apud Emalchuelem, siue Malchum regem Arabum educabatur, regem constituit, ac Ionatham sibi demereri studuit anno Græcorum 168:

quo

quo & societatem cum Romanis, & Spartanis Ionathas instaurauit. Insequente anno [a] Tryphon tyrannidem affectans, ne qua per Ionatham mora suis consiliis esset, exceptum illum insidiis occidit. Cuius loco Simon eius frater populi dux, & Pontifex factus est. Qui cum Demetrio inito fœdere, immunitatem ab eo nactus est, [b] anno Græcorum 170, Vrbis 611, mundi 3841. quo ex tempore Simonis Pontificatus anni putari cœpti sunt. Idem & Gazam expugnauit, & Hierosolymitanam arcem; quam & muniit, & deinceps habitauit.

A 4431 P. I. ad 4713. *Tryphō.* a 1 Mach. c. 12. *Simon pont.* b 1 Mach. 13, 41. Vide lib. 10 de Doct. Temp. c. 13.

Demetrius, vt aduersus Tryphonem auxilia compararet, in Mediam profectus est, vt ait Scriptura. [c] Iustinus verò ad Parthos oppugnandos illò venisse testatur. à quibus captus, & benignè est habitus: adeò vt Rhodogunen filiam rex Phraates illi in matrimonium daret.

c Iust. lib. 36. & 38 App. Syr.

Capto Demetrio Tryphon Antiochum pupillum interficit, ac diadema sumpsit, quod ad tertium circiter annum tenuit, [d] auctore Iosepho: licet Appianus vno regnasse dicat. Vnde coniectura est, quod in 1 Mach. cap. 14 Demetrij expeditio post Antiochi Alexandri F. necem exponitur, in eo non temporis, sed narrationis ordinem obseruasse Scriptorem.

Demetrius captus à Parthis. d Iose. lib. 12, cap. 13.

Dum hæc aguntur, [e] Antiochus Sidetes Demetrij Soteris filius, Nicatoris frater, in Syriam venit, atque à Cleopatra vxore fratris accitus eam duxit, ac Tryphonem

e Iust. 36. Ioseph. ib.

A 4431 P. I. ad 4713.

occidit anno Græcorum 174.[a] Simoni postea per Cendebæum ducem bellum intulit, qui à Ioanne Simonis filio superatus est.

a 1 Mach. 16.

Simon Pont. occisus.

Prosperas Iudæorum res Ptolemæi (Simonis gener is fuit) perfidia conturbauit. Qui conuiuio exceptum socerum cũ duobus filiis interfecit. Ioannes verò cognomento Hyrcanus euasit eiusdem Simonis filiùs; qui annis deinde 31 Iudæis præfuit. [b] Ea clades incidit in finem anni Græcorum 177, mense vndecimo Schebat: qui annus Sabbaticus fuit, inchoatus anno mundi 3848, Vrbis 618 ab autumno,[c] vti Seleucidæ putare consueuerant. Iudæi verò a mense Nisan, à quo Schebat vndecimus numeratur. Et hactenus sacra historia progreditur.

b 1 Mach. 16, 14. Ioseph. l. b. 13, cap. 15. Eus. 8. de Præp.

c Vide 2. Par. lib. 3, c. 13.

Antiochus Sidetes anno quarto regni sui (ait[d] Iosephus) Hyrcani primo, Hierosolymam arctissima obsidione vallauit, anno scilicet Græcorum 178, mundi 3849; ac per festum Scenopegiæ septem dierum concessis induitiis, Hyrcanum adeo permouit, vt æquis conditionibus ab eo pacem impetrauerit.

d Iose. l. 13, cap. 16.

A 4431
P. I, ad
4713.

Romanorum res gestæ, belláque varia, Achaicum, Punicum 3, Macedonicum 3, Numantinum, Seruile.

CAP. XI.

MACEDONIBVS post Antiochum Magnum altero bello domitis, corúmque regno in formam prouinciæ redacto, seruire deinceps Romanis neminem puduit. Horum igitur obsequio certatim sese populi ac reges addixerunt, ab iisque pacis inter se, ac belli arbitria sumpserunt. [a] Ex regibus duo præ cæteris illorum gratiam allicere conati sunt, Eumenes Asiæ, & Prusias Bithyniæ, qui [b] Venator cognominatus est: quorum ille occulti in Perseum fauoris suspectus, purgandi sui gratia Attalum fratrem Romam misit, Senatui, quod nutante fratre mansisset in fide, gratissimum. qui ne regnum sibi priuatim peteret, à Stratio medico deterritus est, quem eo consilio comitem illi dederat Eumenes. Id anno Vrbis factum esse Liuius ostendit 587.

a Polyb. Ecl. 93. Liu. lib. 45. Epit.
b App. Mith.

[c] Prusias, qui cum Perseo affinitate iunctus neutras partes fouerat, cum Nicomede filio Romam profectus, seruilem in modum Patribus adulatus est, adeo vt sospitatores

c Polyb. Ecl. 97 Liu. 45. App. in Mith.

A 4431 P. I. ad 4713. Deos salutando illos appellaret, séque eorum libertum nominaret. Idem Nicomedem filium discedens Romæ alendum reliquit anno Vrbis eodem.

Eumene verò Pergami rege mortuo circa annum Vrbis 596. (Regnauit enim annos solidos 40,) cùm filium imbecilla adhuc ætate reliquisset Eumenem, pro eo tutor regnum procurauit Attalus illius frater annos 21.[a] quo cum anno sequente Prusias bellum gessit; quod anno Vrbis conditæ 601 Romanorum iussu pacatum est.

[a] Polyb. Ecl. 128, 135, & 136. App. Mithr. Epit. Liu. 50.

Liberorum populorum Rhodij iram maximè Romanorum veriti, & verò commeriti fuerant.[b] Nam & Perseo studuerant; & superbè pacem illis non tam suadere, quàm imperare ausi, minas etiam adiecerant, eos se pro hostibus habituros, per quos ne pax fieret, stetisset. Itaque victo Perseo, parum abfuit quin contra eos bellum decernerotur. Quod cùm infimis precibus auertissent, Lycia & Caria iis adempta.

[b] Liu. 44. Polyb. Ecl. 80, & 99.

At non simplici rerum suarum damno, sed ciuitatum exitio populi duo Romanorum expiarunt odia, Achæi, & Carthaginenses. Priores, multis in vnúm reipublicæ corpus partim allectis, partim vi coactis vrbibus, Græciæ totius erant potentissimi. Iidem inuitos Lacedæmonios mœnibus, ac pristinis ademptis legibus, in eandem societatem compulerant, vt iam suprà meminimus. Quorum querela permotus Senatus, cùm haud semel Achæo-

rum conatibus intercessisset, ac, ne nimiæ forent eorum opes, distrahere studeret, singulásque vrbes iuris proprij facere, [a] tandem Vrbis conditæ annos 606, mundi 3836 legatos misit in Græciam: qui non solùm Lacedæmonem, sed etiam Corinthum, Argos, Heracleam, & Orchomenios Arcadas ab suo corpore iuberent diuellere. Hæc illis edicentibus, Critolao potissimùm instigante, tanta repente orta seditio est, vt peregrinos omnes, maximè Lacedæmonios trucidarent; ac ne legatis quidem ipsis pepercissent, nisi fuga eorum anteuertissent impetum. Quibus de caussis bellum iis denuntiatum anno Vrbis 607. ac primùm à Prætore Metello duobus præliis ad Thermopylas, & in Phocide superati; quorum altero dux erat Critolaus, altero Diæus; demum eodem anno, qui fuit Vrbis 608, à L. Mummio Consule omnis Achaia in deditionem accepta, Corinthus ipsa caput gentis incensa est. Tum de legatorum decem sententia, sublato Græciæ concilio, ac tributi forma descripta, constitutum est, vt quotannis Prætor iuris dicundi caussa mitteretur. [b] quo ex tempore Græcia omnis Achaiæ nomen accepit, vt testis est Pausanias.

A 4431 P. I. ad 4713.

Achaicū bellum

a Polyb. Ecl. 142. Pauf. Ach. Iust. 34. Oros. lib. 5, cap. 3. Flor. lib. 2 cap. 16. Velle. 1. Epit. Liu. 52.

Corinthus euersa.

b Vide Plin. l. 8. Ep. vlt. & Notas nostras ad Ep. 35. Iul.

Flagrante Corintho, ex auro argento atque ære liquefactis, inuicémque confusis, genus illud æris pretiosissimi casus inuenit, quod Corinthium dixere; mirè apud antiquos laudatum. [c] Clades vrbis nobi-

c Plin. lib. 33, cap. 2.

A 4431 P.I.ad 4713. lissimæ,[a] Plinio id disertè testificante, contigit anno tertio Olympiadis 158, Vrbis 608.

a Plin.l.33. c.2. b Florus l.2,c.45. Epit.Liuij 52.App. Libyca. Eutrop.4. Oros.4.c.23.

Bellum Punicū 3. & Carthago excisa.

[b] Idem etiam annus tertio in Africa Punico bello cum occasu Carthaginis exitum dedit. Huic bello ex Masanissa rege quæsitus color, quem Pœni fines suos inuadentem armis propulsauerant: caussáque ad Romanos delata, eorum iudicio agro insuper, ac pecunia multati fuerant. Sed Carthaginem funditus delere quacumque specie Romani decreuerant; instante præsertim Marco Catone Censorio: qui hoc in Senatu sententiis suis omnibus solebat adiicere. Igitur anno Vrbis 605 à duobus Coss. Manilio, & Censorino oppugnari cœpti sunt Carthaginenses, cùm frustra idem quod Vticenses fecerant Romanis sese dedidissent. Iussi extemplo, vrbe sua diruta, decem ab mari passuum millibus sedes ponere, in rabiem, desperationémque versi, supra vires restiterunt. donec anno quarto, eodem, vt dixi, quo Corinthus excisa est, à P. Cornelio Scipione Proconsule, qui Paulo Æmilio genitus à Scipionis Africani filio adoptatus erat, capta, & incensa Carthago est, penitúsque subuersa. Sub initium belli Masanissa rex Numidarum per annos sexaginta fere (verba sunt [c] Eutropij) amicus populi Romani, anno vitæ suæ 97 mortuus est, 44 filiis relictis. cuius rogatu Scipio missus à Manilio Consule extremum morientis spiritum excepit, ac regnum in eius filios diuisit.

c Eutr.4.

[a] Per idem tempus in Hispania Lusitani fœda clade Romanos afficiunt, Viriatho duce: qui ex venatore latro, ex latrone subitò dux, atque Imperator, Romanorum exercitus non semel cecîdit. Memorabilis inter cæteras clades illa fuit, qua anno V. C. 608 Vetilium Prætorem, fusis eius copiis, captum trucidauit, vt scribit Appianus. Orosius de anno testatur: sed euasisse fugientem Vetilium refert. Nec solus ille à Viriatho victus est; sed alij præterea, de quibus [b] Annales meminerunt. Contra quem primùm C. Lælius [c] Prætor anno 609 egregiè pugnauit. Pòst Q. Fabius Maximus Æmilianus Proconsul restituta militari disciplina eundem deuicit. Tùm Q. Fabius Maximus Seruilianus Consul, alterius frater, fusum fugatúmque in Lusitaniam compulit anno 612. Sequente verò cùm à Viriatho circumuentus opprimi posset, pacem præoptanti æquis condicionibus dedit. Sed ea neglecta Q. Seruilius Cæpio anno 614, repente Viriathum adortus, corruptis eius legatis, dolo illum interemit, maiore populi Romani dedecore, quàm operæ pretio.

A 4431 P. I. ad 4713.
a Velle. init. 2. Florus l. 2 cap. 17. App. Iber. Oros. l. 5, cap. 4. Epit. Liu. 52.
Bellum Viriathicum.
b Vide Sigon. Fast.
c Cic. in Læl.

Nam atrocius multo coortum est in Celtiberia bellum.[d] Quippe Segidenses socios suos è Romanorum manibus elapsos Numantini cùm recepissent, à Metello Procos. iussi supplices dedere, arma ipsi deponere, vtrumque detrectarunt. Exinde numero licet, opibúsque tanto impares annos aliquot Romanis fortiter repugnarunt.

Numantinum bellum.
d App. Iber. Epit. 55, & seq. Flor. 2, c. 18.

A 4431 [a] Cæſus ab iis anno Vrbis 616 M. Popilij
P. I. ad Procoſ. exercitus. nec non ſequente, tri-
4713. ginta Romanorum millia duce Mancino
a Epit. 55. Conſule fuſa ſunt à Numantinorum milli-
Front. lib. bus quatuor. quam ignominiam turpior
3. App. conſecuta pax eſt. Eam verò Senatus ratam
Eut. 4. habere noluit. Itaque anno Vrbis conditæ
Plin. de 618 Mancinus Numantinis deditus eſt ea
Vir. ill. lege, quam ſuaſit ipſe. Sed eum Numanti-
b Epit. 59. ni non acceperunt. [b] Tandem duce Scipio-
Appian. ne, qui Carthaginem exciderat, victi ac
&c. fugati ſunt Numantini, & intra vrbem
Numātia euerſa. ſuam obſeſſi extrema deſperatione mori
coacti ſunt. Ita nullo ſuperſtite (nam ſibi
omnes necem conſciuêre) ſolo æquata
Numantia eſt nono anno poſtquam ab Ro-
manis defecerat; qui idem decimus quar-
tus [c] ab Eutropio numeratur ab euerſa Car-
c Eut. 4. thagine, Vrbis verò conditæ 621. Sic eſt
d Flor. l. 2, [d] Florus interpretandus, qui Numantiam
cap. 18. ait ſine muro, ſine turribus, modicè edito
in tumulo apud flumen Durium ſitam, qua-
tuor millibus Celtiberorum 40 millium ex-
ercitum per annos 14 ſolam ſuſtinuiſſe.
quod de ſola Numantia intelligi non po-
teſt: ſed ita, vt Viriathi cum Romanis bel-
lum vnà comprehendatur.

Nondum Achæi, Carthaginenſéſque
Romanis Imperatoribus ceſſerant, cùm
e Flor. l. 2, [e] Macedonia tertiò ab illis domita eſt; quam
cap. 14. Andriſcus quidam infimæ ſortis homo
Eutro. 4. pro Philippo Perſei filio ſe gerens occupa-
Epit. 49. uerat anno Vrbis 605. Qui anno 606 à Q.
Cæcilio Metello Prætore deuictus eſt,

occisis ex eius copiis viginti quinque millibus. Inde Metello Macedonici cognomen inditum. A 4431 P. I. ad 4713.

Dum in Hispania Celtiberico, & Numantino bello Romani distinentur; seruilis in Sicilia tumultus exortus est anno, [a] vt putat Orosius, Vrbis 619, nempe Ser. Fuluio Flacco, & Calpurnio Pisone Coss. [b] Syrus quidam nomine Eunus fanatico furore simulato, dum Syriæ Deæ ceremonias iactat, ad libertatem, & arma seruos, quasi numinum imperio concitauit, vt ait Florus. Hinc magnis collectis copiis, adusque septuaginta millia; ac Romanis Prætoribus victis quatuor; anno denique quarto, Vrbis 622, à P. Rupilio Consule profligatus est.

Macedonicū bellum 3.

Seruile bellum.

a Oros. lib. 6. c. 6. b Fl. lib. 3. cap. 19. Ep. 59. Val. Max. lib. 2.

Qui ingenij laude celebres habiti ab Olympiade 145 ad 162, siue ab anno Vrbis 554 ad 622.

Caput XII.

Cæcilius Comicus Insuber Gallus, & Ennij contubernalis clarus habitus est Olympiade 150, Vrbis 574, vt Hieronymus scribit in Chronico.

Ennius annos septuaginta natus obiit Coss. Cæpione, & Philippo iterum, Vrbis

L v

A 4431 585, auctore Cicerone libro de Senectute.
P.I. ad 4713. Decem pòst annis, hoc est Vrbis 595, fato functum esse Terentium Comicum, eius vita testatur.

Terentius.

Celebrati sunt & Pacuuius, & Accius; quorum ille ab Hieronymo floruisse dicitur circa annum Vrbis 600, hic 614.

Carneades.

Ex Philosophis, tres imprimis ætatem illam exornarunt, Diogenes Stoicus, Carneades Academicus, & Critolaus Peripateticus. qui legati Romam Athenis missi sunt, vti multam remitti ciuitati peterent quingentorum talentûm, quam fecerat, propter [a] Oropi vastationem, Sicyoniis damnantibus, quibus illius caussæ iudicium à Senatu permissum fuerat. Legationis istius tempus mira auctorum dissensione traditur. Gellius lib. 17 sub bellum Punicum alterum illos aduenisse refert; ac posteriorem eorum aduentu facit Ennium. quod ego falsum arbitror. Siquidem obiit Ennius anno, vt dictum est, Vrbis Romæ 585. At Cicero Academ. 2 legationem istam assignat P. Scipioni, & M. Marcello Coss. qui est annus 599. Verùm Pausanias in Achaicis sub annum Vrbis [b] 603 illos aduenisse significat. Nam Menalcida præfecturam Achæorum gerente, paulo post illam legationem, Oropum ab Atheniensibus direptam esse scribit: ac non longè postea, Metellum contra Andriscum exercitum duxisse.

a Pausan. Acha. pag. 216. Cicero 2 Acad. Gell. l. 7, c. 14, & l. 17, c. vlt.

b Eodem anno Casaub. id euenisse putat in Synopsi ad Polyb.

Hipparchus.

Eodem interuallo Astronomiæ princeps extitit Hipparchus, cuius obseruatio pri-

ma Æquinoctij autumnalis congruit anno mundi 3822, Vrbis 592, vt [a] auctor est Ptolemæus. verni autem æquinoctij vltima cadit in annum Mundi 3856, Vrbis 626. Quocirca Lunares Eclipses, quas ex Hipparcho Ptolemæus refert in fine quarti; quarum prima incurrit in annum Mundi 3783, Vrbis 553, non videntur Hipparchi ipsius oculis notatæ; sed ab aliis acceptæ. Nam interuallum ab hac eclipsi, ad vltimum æquinoctium ab Hipparcho deprehensum, annorum est 74.

A 4431 P. I. ad 4713.

a Ptole. 3. Videl. 4. de Doct. Temp. c. 26.

Vixit & Attalus eadem ætate non ignobilis Grammaticus, nec astronomiæ rudis, [b] qui Aratum commentariis illustrauit.

b Hippar lib. 1. ad Arati Phæn.

Seleucidarum, & Ægyptiorum regum bella, nec non Iudæorum, ab anno M. 3854, qui fuit Vrbis 624, ad Mundi 3865, Vrbis 665.

Cap. XIII.

Antiochvs Sidetes anno regni sui nono, & vltimo, (totidem enim regnauit, vt testis est Eusebius in Chron.) contra Parthos exercitum duxit, per speciem recuperandi fratris Demetrij, vt indicat [c] Appianus. Iustinus verò longè caussam aliam refert. Profectus est vnà cum Iudæorum auxiliis Ioannes Hyrcanus. Phraates Parthorum rex Demetrium in

c App. Syr. Iust.

A 4431 Syriam ad occupandum regnum cum Par-
P. I. ad thico præsidio mittit: & Antiochum inte-
4713. rim ex improuiso aggreditur, qui desertus à suis occiditur, ait Iustinus. Appianus sua manu interemptum asserit. Plerique verò Antiochum illum esse sentiunt, cuius mentio fit in [a] epistola Iudæorum Hierosolymitanorum ad Ægyptios. vbi occisus dicitur Antiochus in Templo Naneæ, cùm eius pecunias diripere vellet. Fieri potest, vt amissa victoria cum reliquiis exercitus sui in illam prædam inuolare cupiens, & inclusus sibi necem intulerit. Contigit hoc, vt ex illius initio, ac regni spatio colligitur, anno Græcorum 183, mundi 3854, circa hiemem, vt Iustinus ostendit.

a Lib. 2. Mach. cap. 1.

Hyrcanus Pontifex.

[b] Hyrcanus paullo antè dimissus, vt apparet, ab Antiocho, eius audita nece, oppida quædam expugnat, inque his Garizim Samaritanorum, vbi templum eorum conditum ante annos ducentos Alexandri tempore, subuertit.

c Iosep. l. 23. cap. 17.

Demetrius secundò regno Syriæ potitus, quatuor id annis tenuit: donec inuisus omnibus, & ab Alexandro Zebina victus, quem Ptolemæus regem Syris postulantibus miserat, ab vxore Cleopatra interfectus est, indignè ferente, quod Rhodogunem duxisset, vt auctor est [c] Appianus. Iustinus cùm Tyrum peteret, naui egredientem præfecti iussu interfectum asserit. quod anno mundi 3859 accidit.

c App. Syr. Iust. 39. Vide lib. 10 de Doct. Temp. c. 45.

Demetrio ex Cleopatra filij nati sunt duo, Seleucus & Antiochus Grypus. Antioch-

Sidetæ ex eâdem Antiochus Cyzicenus. A 4431
Seleucus, quod iniussu matris diadema P. I. ad
sumpsisset, ab ea sagitta confossus est, ait 4713.
[a] Appianus. Grypus Ptolemæi filiam Gryphinam, Tryphænam alij vocant, duxit; Alexandrum occidit; matrem venenum sibi propinantem bibere ipsam coëgit anno regni quarto. Siquidem duodecim regnauit annis, vt in Chronico scribit Eusebius. Iustinus verò post matris necem octo ipsum annis pacificè imperasse narrat. & videlicet alios 17 adiecit, quibus cum fratre perpetuis certauit odiis, vt [b] Iosephus indicat, qui 29 annis illum regnasse scribit.

[a] App. Syr. Iust. 39.

[b] Iose. l. 13, c. 21.

Ptolemæus porro Grypi socer Euergetes fuit; cuius scelera, vitámque perditam anteà perstrinximus. atque is [c] reconciliata sibi, quod valdè mirum sit, sorore Cleopatra, quo tempore contra Alexandrum Zebinam Antiocho Grypho fauebat; moriens sub annum mundi 3867, Vrbis conditæ 637, [d] vt Ægyptiorum regum series ostendit; regnum Cleopatræ coniugi reliquit, sororis & olim coniugis Cleopatræ filiæ; & ei ex liberis, quem illa legisset. Erant ij duo, Ptolemæus Lathurus, & Ptolemæus Alexander: ac præter hos tertius ex pellice natus Ptolemæus Appio, cui pater Cyrenarum regnum testamento concessit, auctore [e] Iustino. qui sub annum V.C. 657 vita excedens Pop. Rom. fecit heredem.

[c] Iust. 39.

[d] Vide lib. 10 de Doct. Temp. cap. 46.

Ptolemaeus rex Cyrenarū.

Pronior in minorem filium Alexandrum erat Cleopatra; sed à populo maiorem eligere coacta Lathurum, priusquam ei re-

[e] Iust. 39 Epit. 70 Iul. Obse.

A 4431 gnum daret, cariſſimam ei coniugem ac
ad P. I. ſororem Cleopatram ademit; pro qua mi-
4713. norem Seleucen ducere iuſſit. Cleopatra Antiocho Cyziceno nupſit, quæ, Antiochiâ à Grypo capta, iuſſu ſororis ſuæ Gryphinæ Grypi vxoris occiditur in templo. Nec multo pòſt Cyzicenus Gryphina viciſſim interfecta coniugi parentauit. Cleopatræ nex anno Grypi tertiodecimo videtur eueniſſe, Vrbis *642*, poſt octo nimirum illos pacificos, quos ex Iuſtino ſuprà memoraui. Gryphinæ verò, inſequenti anno.

a Iuſt. 39. Euſeb. Chro. Pauſan. Attic. p. 7

[a] In Ægypto Ptolemæum Lathurum, cùm annos regnaſſet 17, Cleopatra mater expulit, próque eo Alexandrum regem conſtituit anno Vrbis *654*, Olympiade ineunte 170, vt ex Chronico Euſebij, & Ægyptiorum regum ſerie colligitur. Pulſus iſte Cyprum obtinuit, & cum Alexandro Iudæorum rege bellauit. Sed eum Cleopatra implacabili odio perſecuta, Iudæa fugauit, ac tandem ab Alexandro filio necata eſt, anno Vrbis *664*. Ideò ab Alexandrinis hic eiectus, poſtquam annos regnauit decem, & ipſe Vrbis anno *665* à Chærea nauarcho trucidatur. Tum verò reuocatus Lathurus octo deinceps exegit annos. Hic eſt ille Ptolemæus octauus à Lagi filio, quem Pauſanias Philometorem appellat, per ludibrium ita dictum aſſerens, quod mater ipſum pluſquàm nouercalibus odiis exagitarit. quæ res Annalium ſcriptoribus quibuſdam impoſuit, qui Pauſaniæ narrationem iſtam ad ſextum Ptolemæum

Philometorem falsò transtulerunt. A 4431

[a] Iudæorum interea res sub Hyrcano primùm Pontifice floruerunt; cum Seleucidarum potentia parricidialibus odiis, ac mutuis cædibus consumpta paulatim exolesceret. Hyrcanus itaque longè latéque ditionis suæ fines protulit. Idumæos imprimis bello subactos Iudaicos ritus cum circumcisione coëgit accipere, teste [b] Iosepho. neque tamen diademate, aut regio nomine est vsus. [c] quod primus eius filius Aristobulus instituit; qui annis vno & triginta Pontificatu functo patri successit, homo execrandus, & impius. Nam & matrem, & Antigonum minimum fratrem sustulit; reliquos tres in vinculis habuit, anno Vrbis 651. Eius vxor Salome, siue Saalina, Alexandrum vnum ex tribus viri fratribus regni, ac coniugij sui compotem fecit. Qui fratrum alterum rebus incumbentem nouis occidit: alterum priuata vitâ, otióque contentum retinuit. Inuisus idem Iudæis, & eorum odiis ac factionibus exagitatus; quos vicissim crudeliter est vltus. Nam non minùs illorum quinquaginta millia sex annis interfecit, [d] Crebra super hæc bella cum Ptolemæo Lathuro, & Demetrio Eucæro, aliísque gessit. ac per summam fortunæ vicissitudinem amplificatum nihilominus imperium ad annos septem, ac viginti perduxit, vt scribit Iosephus.

P. I. ad 4713.

[a] Ioseph. l. 13, c. 17.

Hyrcanus.

[b] Ioseph. 13, c. 19.

[c] Ios. ib.

Primus Iudæorũ rex post Machabæorum tẽpora.

[d] Iose. lib. 1 de Exc. cap. 3 & 4.

A 4431
P. I. ad
4713.

Romanæ res ab anno Vrbis condita 621 ad 662: imprimis Gracchorum seditiones: Marij cum Cimbris, & Teutonibus bella. nec non Iugurthinum.

CAP. XIV.

VT Romanas res, quæ in illud tempus incidunt, attingam; Attalus Eumenis filius, Attalo patruo, qui post Eumenis obitum regnum pro tutore curauerat, vita functo, quinque regnauit annis, ac moriens sub annum V. C. 621, [a] vt ex Strabone colligitur, Pop. Rom. instituit heredem. quod ægrè ferens Aristonicus Eumenis ex pellice filius inuadit Asiam, & Crassi Prætoris exercitum delet. Pòst à Consule Perperna proffigatus est anno 624. cuius belli reliquias M. Aquillius Consul sequente anno confecit. qui annus Scipionis Africani, ac Numantini morte funestus exstitit: qui non sine veneni ab vxore dati suspicione in lecto mortuus est repertus, vt scribit Velleius. *Asia facta Romanorum*, ait [b] Iustinus, *cum opibus suis vitia quoque Romam transmisit.*

[a] Strabo l.13. Velle. lib.2. Flor. l.2, c. 20. Eut. 4 Oros.5, cap.10.

[b] Iust. fine l.36.

Gracchorum seditio.

Quo Attalus anno populum Rom. fecit heredem, Romæ atrox est orta seditio [c]. Nam Tib. Gracchus Trib. Pl. lege lata agraria, ne quis amplius quingenta possi-

[c] Liuij Epit.58. Velle. 2. Flor.l.3, c. 13. App. 1. Ciuil. Plutarc. in Grac.

deret agri iugera; cùm intercedenti collegæ Octauio magistratum abrogasset, ac præterea Attali regis pecuniam in populum diuidi vellet; nec non Tribunatum in sequentem ambiret annum; commotis ea re Patribus, P. Corn. Nasica auctore, in Capitolio, quô se receperat, interfectus est. A 4431 P. I. ad 4713.

Post Tiberij mortem,[a] Caius eius frater eandem sectam persequens ab Opimio Consule anno V. C. 633 est oppressus, cum eóque Fuluius Flaccus Consularis. Mox Opimius sæuissimam quæstionem exercuit, in qua tria millia hominum occisa sunt, vt refert[b] Augustinus.

In Galliis cum Transalpinis populis primùm dimicauere Romani anno V. C. 629. [c] Initium à Salyis & Allobrogibus est factum, quos Fuluius Flaccus idem, qui post annos, vt dixi, quatuor cum C. Gracco interemptus est, bello perdomuit. Anno verò 633 Allobrogicum bellum confecit Fabius Cos. qui Bituitum Aruernorum regem acie vicit, cæsis ad Isaram ex eius exercitu 120 M. rex ipse Romam veniens ad satisfaciendum Senatui, Albæ in custodiam datus est. Tum & Narbonensis Gallia prouincia facta; ac Narbonem deducta colonia est anno, vt docet[d] Velleius, V. C. 636.

Allobrogicũ bellum.

Narbo colonia.

Continuum ferè deinceps cum Gallis certamen habuêre Romani, à quibus multas, maximásque clades acceperunt. Cimbri, Teutonésque præ cæteris terrori fuerunt, qui interclusa Gallia, & Hispania, cùm Italiam petissent, nec ab Senatu agrum

a Iidem Flor. 3. c. 15.
b Aug. 3 Ciuit. c. 24.
c Epit. 6 Flor. 3. c. 2. Eutr. 4.
d Velle. 2.

A 4431 P. I. ad 4713.

impetrassent, M. Silanum Consulem fuderunt anno, vt ex [a] Asconio liquet, Vrbis 645. Sequente itidem anno Consul alter Scaurus à Cimbris vincitur, auctore [b] Tacito. à Tigurinis Heluetiis [c] L. Cassius Cos. anno 647 in Allobrogum finibus. quod ex Cæsare constat. Sed memorabilior cæteris [d] Q. Cæpionis calamitas fuit, eius qui Consul Tolosa direpta in Tectosagis 110 M. auri pondo, argenti pondo quinquies decies centena millia abstulit, vt scribit Iustinus. quod anno V. C. 648 factum est. [e] Insequente verò, Proconsul cum C. Manilio Cos. internecione Romani exercitus sacrilegium luit. Cæsa constat eo certamine fuisse Romanorum, & sociorum millia 80, calonum lixarúmque sexaginta. Cæpioni Romæ imperium abrogatum est.

Marij victoria de Cimbris.

[f] Demum à Mario IV Consule Teutoni & Ambrones penè omnes trucidati, interfectis millibus ducentis, captis septuaginta M. Vrbis anno 652. Idem Consul anno 653 cum Catulo Procos. Cimbros per Noricum irrumpentes cecîdit, [g] interemptis millibus 120, captis 60 M.

Iugurthinum bellum.

[h] Tot victoriis partam Iugurthino bello gloriam cumulauit Marius. Etenim anno Vrbis 643, vt ex Sallustio colligitur, bellum cum Iugurtha rege Numidiæ sumptum est, quòd Hiempsalem, & Adherbalem Micipsæ filios, Masanissæ nepotes, ac patrueles suos regno, ac vita spoliarat. Sed cùm auro potiùs, quàm armis Romanos

a Ascon. in Corn.
b Tac. de mor. Ger.
c Cæs. 1 comm.
d Epit. Liu. 75. Flor. 3, c. 3. Iust. 32.
e Epit. 63. Oros. l. 5, c. 16.
f Plut. Mar. Epit. 68. Oros. 5, c. 16. Flor. loco cit. Eutr. 5
g Plut. Mar.
h Sallust de bello Iugur. Plut. Mar. & Sulla. Epit. 62. Eutrop. 4 Oros. 5, c. 15.

aliquot expugnasset annis, à Metello primùm Cos. antiquæ seueritatis Imperatore fractus: postremò à Mario Consule anno V. C. 647, ac sequenti anno Proconsule debellatus, proditione Bocchi Mauritaniæ regis, ad quem confugerat, in victoris potestatem venit. cuius cohonestato triumpho, in carcere necatus est. A 4451 P. I. ad 4713.

Prosperum foris Romani cursum imperij crebræ deinceps, ac fœdissimæ domi tempestates interpellarunt. quarum à Tribunis nata sunt initia. [a] Saturninus agraria lege lata, vt quem agrum C. Marius pulsis è Gallia Cimbris peperisset, populo diuideretur, Metellum Numidicum resistentem sibi multauit exilio. ac tandem à C. Mario sextùm Consule, anno ab Romæ conditu 654, peremptus est. Metellus sequenti anno ab exilio reuocatus.

[a] Epit. 69. App. 1. Ciu. Plut. in Mario. Oros. 5. c. 17.

[b] Post hunc Liuius Drusus Trib. Pleb. sed Patribus fauens, cùm Senatui pristinum recuperare splendorem, ad eósque iudicia transferre vellet, quæ C. Gracchus cum equitibus communicarat, leges easdem agrarias tulit, ac spem sociis fecit ciuitatis obtinendæ. quod cùm præstare non posset, in omnium incurrit odium, & clam gladio confossus est anno Vrbis 663.

[b] Epit. Liu. 71. Flor. 3, c. 17. App. 1 Ciu. Oros 1. 5, c. 18.

A 4431
P. I. ad
4713.

Seleucidarum in Syria postrema res, & eorum occasus: tum Ptolemaeorum in Aegypto.

CAP. XV.

SELEVCIDARVM in Oriente regnum luxu regum, & discordia paullatim concidit. Antiochus Grypus insidiis Heracleonis occiditur anno ætatis 45, regni 29, ait [a] Iosephus. qui regno eius imputat illud omne tempus, quo aliis regnantibus superstes fuit; quòd interim aliqua in Syriæ parte dominaretur. Nam duodecim solos annos regno illius Eusebij Chronicon assignat. Ille igitur circa annum Vrbis 658 moritur, relictis liberis [b] quatuor, Seleuco, Antiocho, Philippo, Demetrio Eucæro, vt est auctor Iosephus. Successit patri Seleucus; qui Antiochum Cyzicenum patruum occidit anno 659. ipse [c] anno sequente ab Antiocho Pio Cyziceni filio pulsus, apud Mopsuestiam ciuili seditione viuus exustus est.

a Ioseph. 13, c. 21.

b Lib. 10 de Doct. Temp. c. 45.

c Ioseph. & App. Syr.

Antiochus Pius Selenen, quæ prius patri Cyziceno, & patruo Grypo nupserat, vxorem duxit, ex eáque Antiochum suscepit, cognomento Asiaticum. Idem Antiochum Grypi filium exercitu, ac vita priuauit. At Ptolemæus Lathurus Demetrium Eucærum prouexit ad regnum. Sic eodem tem-

pore plures in Syria reges extiterunt; donec Syri tot ciuilium bellorum, ac parricidiorum tædio Tigranem Armeniæ regem illa tempestate præpotentem aduocarunt: qui annos, vt scribit [a] Iustinus, 18; vt autem Appianus, 14, Syriam tranquillè tenuit. [b] Eo victo Lucullus anno V. C. 686 Antiochum Asiaticum regem Syriæ salutauit. Quare detractis annis 18 ab 686 colligitur annus Vrbis 669, quo Tigranes regnare cœpit in Syria. adeóque Antiochus Eusebes nouem circiter imperauit annis.

A 4431 P. I. ad 4713.

Tigranes.

a Iust. 40.

b Appia.

Pompeius anno Vrbis 688, Tigrane in deditionem accepto, Antiocho Asiatico Syriam ademit. Regnatum igitur est in Syria ab initio Seleuci primi ad Tigranis exordium annis 228. ad vltimum Asiatici, [c] annis 247.

c Cic. de lege Agr. 1, & 2.

In Ægypto Ptolemæus Lathurus obiit anno V. C. 673, quo L. Sylla [c] Alexandrum Alexandri Lathuri fratris filium regem fecit Ægypti. Sed eo post dies 19 ab Alexandrinis occiso, eiusdem nominis alter, illiúsque germanus regnum obtinuit, quod [d] alio in opere demonstrauimus. Atque hic sub annum 689 à suis pulsus Tyrum secessit; vbi & moriens Pop. Rom. heredem esse iussit. Itaque annis 16, vel 17 regnauit.

Trogus Prol. 39 App. lib. 1 Ciuil.

d Lib. 10 de Doct. Temp. c. 46.

Ptolemæus Auletes.

Post [e] hunc Ptolemæus Auletes dictus ab tibiarum studio secutus est, Ptolemæorum alienus stemmate: qui & generis sui, & testamenti Alexandri sibi conscius, Pop. Rom. societatem & amicitiam infinita pe-

e Strabo 17. Clem. Alexand. 1 Strom. Euseb. Chron. Epiph. de mens. Chron. Alex.

A 4431 P.I.ad 4713. cunia mercatus est. ob quam tributis immanibus Ægyptios onerans, eorum consensu pellitur anno regni sui octauo, Vrbis 697. Itaque cœpit anno circiter 690. Eo absente Alexandrini sceptrum eius filiæ natu maiori deferunt, eámque nubere cogunt Cybiosactæ cuidam è Syria homini fœdo & obscuro, quem regina paucis pòst diebus interfecit. Inde Archelao Comanorum in Ponto sacerdoti nupsit. Auletes biennio postea, V. C. 699, à Gabinio iussu Pompei restitutus, filiam cum eius coniuge sustulit, quæ omnia [a] Strabo memoriæ prodidit. Videtur hic anno V. C. 703 fato esse functus, quod indicat [b] Cœlius ad Ciceronem scribens. Itaque annos 13 regnauit.

[c] Huius filius Ptolemæus cognomento Διόνυσος, id est Bacchus, cum sorore primùm Cleopatra; mox ea anno, vt videtur, Vrbis 706 pulsa, solus regnum tenuit. [d] Quo enim tempore Cæsar in Ægyptum venit, Ptolemæus eiecta sorore, vt eam regni arceret aditu, cum copiis aderat: quem ex Dione constat annum fuisse 706. [e] Sequente porro contra Cæsaré pugnans cecidit; ac sorori Cleopatræ reliquit imperiũ.

a Lib. 17.
b Lib. 8 Epist. fam. Ep. 5.
c Vide 10 de Doct. Temp. c. 45.
d App. 2. Ciuil. Dio. 42.
e Hirc. de bello Alex.

De bello Sociali, Mithridatico, Sullæ & Marij, Sertoriano, Seruili, coniuratione Catilinaria.

CAP. XVI.

ROMANI [f] eodem pæne tempore duo difficillima, ac formidolosissima bella

f App. 1. Ciu. Epit. 71 Flor. 3, c. 18. Plut. Sul. Eutr. 5. Oros. 5, c. 18.

gesserunt; quorum alterum in Italia; alterum extra Italiam contigit. Illud Sociale, vel Marsicum appellatum est, quod à Marsis primùm concitatum fuerit. Etenim Latini omnes, ac plerique Italiæ populi indignè ferentes se laborum omnium, ac periculorum participes, ab communione imperij, & honoris excludi, frustrà per Drusum sperata ciuitate, quod iure non poterant, armis consequi studuerunt. ac primùm per Latinas ferias Coss. ambos Philippum, & Cæsarem anno V. C. *663* interficere conati sunt. re detecta palam defecerunt. Q. Seruilium Procos. Fonteium legatum, ac Romanos omnes Asculi peremerunt. Post hæc vario euentu cum illis dimicatum est. Præcipuum aduersus eos victoriæ decus Cn. Pompeius Strabo Magni pater meruit, primùm legatus P. Rutilij Coss. anno Vrbis *664*; quo eruptione facta ex oppido Firmo obsidentes Latinos repulit, & Asculum fugauit. deinde Consul anno *665*, quo Asculum cepit. Vestinos, & Pelignos ad deditionem redegit, déque iis triumphauit. Lucius quoque Sulla Lucij Cæsaris Cos. legatus anno *684* multis, maximísque prælijs egregia cum laude confectis Consulatum adeptus est anno *666*, eóque belli Socialis reliquias est persecutus. Scribit[a] Appianus, isto bello primùm libertinos ad sacramentum vocatos fuisse.

A 4431 P. I. ad 4713.

[a] App. 1. Ciu. Macrob. 1. Sat. c. 11.

[b] Velle. 2. App. Mithr. Ep. 76, & seq. Flor. 3, c. 5 Eutrop. 5, Oros. 5, c. 19.

Mithridaticū bellum.

[b] Bellum alterum contra Mithridatem in Asia susceptum est, qui à Persarum regibus originem traxit, & sextusdecimus à

A 4431 P. I. ad 4713.

a App. in Mithr. p. 249 Græcol. b p. 176.

Dario Hystaspis filio numeratur (sic enim apud[a] Appianum legi necesse est, ἑκκαιδέκατος ὢν ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου, non vt vulgò ὑστάτου,) octauus ab illo Mithridate, qui paulo post obitum Alexandri à Macedonibus defecit: etsi[b] sextum Appianus antea putauerat. Ortum inde bellum est, quòd Mithridates, Ariarathe Cappadociæ rege sororis suæ marito per insidias occiso, tùm eius cognomine filio; regnum illius occuparat; ac postea iniqua possessione pulsus,

c Epit. 74 Vide Sigo.

[c] Ariobarzanem regem à Senatu Cappadocibus datum expulerat. quem quidem L. Sulla Proprætor restituit anno V. C. 660.

d Ep. 74. App. Mithr. Plut. Sul. & Pomp. Flor. 3, c. 5 Eutr. 5. Oros. 6, c. 2.

[d] Post hæc iterum Ariobarzanes Cappadocia, Nicomedes Bithynia opera Mithridatis expulsi, ex Senatusconsulto regna sua recuperarunt. Quod ægrè ferens Mithridates, & à Nicomede, ac Romanis insuper armis lacessitus, Cappadociam & Bithyniam inuadit; Romanos exercitus profligat; Italos omnes ad condictum diem per totam Asiam interficit; Macedoniam, Thraciam, Græciam, & Athenas in ditionem suam redigit. Contra hunc Sulla Consul profectus anno V. C. 668 Athenas capit. Mithridatis ducibus victis ipsum ad pacis conditiones adigit; vti Asia, Bithynia, & Cappadocia cederet.

e Velle. 2. App. 1 Ciuil. Plut. Sul. & Mar. Flor. 3, c. 21. Eutrop. 5.

[e] Instabat enim ciuile bellum, quod etiam proficiscenti Sullæ Consuli moras iniecerat. Quippe ante hoc tempus, anno V. C. 666 Marius, licet senio confectus, Mithridatici

datici belli gerendi cupiditate flagrans, per C. Sulpicium Trib. Pleb. eam Sullæ prouinciam eripuerat, & in se transtulerat. Quare Sulla commotus Vrbem occupat, occisóque Sulpicio, Marium fugat. Eo verò absente, Cinna Consul anno 667 rempublicam perturbans, ab Octauio collega pulsus Vrbe, adiunctis sibi Mario, Carbone, & Sertorio, quadrifariam partitis copiis patriam oppugnat. Ea captâ, multi ciues interfecti. Marius anno sequente morbo est extinctus.

A 4431 P. I. ad 4713. *Sulpitij Trib. Pl. factiones. Mariana proscriptio.*

Pace cum Mithridate facta Sulla in Italiam reuersus anno 671 ciuile bellum, Carbone, Norbano, iuniore Mario, aliísque profligatis, biennio confecit: ac Dictator anno 672 renuntiatus est, plurimósque vicissim Marianarum partium proscriptione sustulit. *Sulla.*

[a] Q. Sertorius anno 671 desperatis partibus in vlteriorem Hispaniam recessit. vbi bellum annos aliquot pari virtute, atque industria sustinuit. *Sertorius.*

a Velle. 2. Plut. in Sert Epit. 96. Orof. 5. c. 23.

[b] Sulla Dictatura cùm se abdicasset anno 675, sequenti obiit pediculari morbo, annos natus 60. Post cuius mortem Lepidus Consul de actis illius rescindendis perniciosa consilia molitus, à collega Catulo fugatur, anno V. C. 676. Eo verò, qui secutus est, anno ad Vrbem cum exercitu veniens, ab eodem Catulo, & Cn. Pompeio victus, in Sardiniam fugit, vbi ex morbo interiit. Idem Pompeius in Hispaniam aduersus Sertorium missus, vt Metello suc-

b Plutar. Sulla. App. 1. Ciuil. Vell. 2. Fl. 3. cap. 23. Orof. 5. *Lepidi ciuile bellum.*

A 4431 P. I. ad 4713. currerct, nihil admodum promouit. Verùm perfidia suorum oppresso illo prouinciam facilè recepit anno V. C. 681.

Mithridaticum bellum confectum. Interim Mithridaticum bellum viuo adhuc Sulla recrudescit, quod à L. Muræna anno V. C. 672 gestum est, vt [a] Epitome Liuiana docet. Post Sullæ mortem, cùm rex fœdus etiam cum Sertorio pepigisset, ac Bithyniam, quam Nicomedes moriens anno 679 Pop. Rom. reliquerat, armis occupasset, L. Lucullus anno 680 Consul eò profectus, secundissimis præliis terra, marique factis, Mithridatem in Pontum primò, indéque mox in Armeniam ad Tigranem fugere compulit anno Vrbis conditæ 683. Ita Ponto subacto ambos reges cum ducentis peditum millibus, equitum sexaginta congressos acie deuicit anno 685. quod [b] & Phlegon testatur, quarto Olymp. 177 id assignans. Sub hæc capta Tigranocerta Armeniæ caput: tùm Nisibis, vrbes maximæ. Sed à militibus suis postremò destitutus Lucullus tot laborum, victoriarúmque fructu Cn. Pompeio cedere coactus est anno 688. Pompeius lege à C. Manilio Trib. Pl. lata annó, quem dixi, cùm vtroque rege bellum suscepit. Tigranem ad deditionem adactum sola contentum Armenia esse iussit. Iberos, & Albanos, dum Mithridatem persequitur, Romano adiecit imperio Vrbis anno 689. Mithridates denique anno 691 vndique pulsus, desperatis domi rebus, fugam in Gallias meditans, Pharnacis filij, & exer-

Lex Manilia.

a Vell. 2. Epit. 72. Plut. Luc. App. 1. Ciuil. Dio 35. Eutr. 6.

b Apud Phot. Cod. 97.

citus defectione perterrefactus, sibiipse vitam eripuit. Quæ ratio temporum ex[a] veteribus Historicis, Fastisque constat. A 4431 P. I. ad 4713.

Ita Mithridaticum bellum eo anno, quo Consul fuit Cicero, Vrbis 691, terminatum est. quod annos 40 durasse[b] Florus asserit. duos amplius Appianus initio Mithrid. in fine verò, 40. totidem Eutropius. Orosius verò nonnisi 30 tribuit ab anno 662 ad 691, quo Consul fuit Cicero. Verùm anno, vt suprà memoraui, 660, Sulla contra Mithridatem Proprætor Ariobarzanem restituit. Inde ad Consulatum Ciceronis anni sunt pleni 32. Appianus Mithridaticum motum ab Olympiade 173 repetit, quæ cœpit anno V. C. 666, quo in apertum bellum res est deducta, & in Græciam Sulla nauigauit. Hac ratione sex & viginti anni, non 40 imputandi erunt. Vixit, vt idem scribit Appianus, annos 68, vel 69, regnauit 57. Eutropius 40 regnasse putat.

[c] Flagrante Mithridatico bello Seruile conflatum est. Anno Vrbis 681, Spartacus, Oenomaus, & Crixus gladiatores, effracto Capuæ ludo Lentuli, ac perditorum haud exigua collecta manu, Romanos non semel fuderunt exercitus; ac tandē à Crasso Prætore, & Pompeio profligati sunt anno 683. *Spartaci bellum.*

[d] Piratas quoque, qui à Mithridate sollicitati maria omnia, & oras infestabant, Pompeius anno 687 breuissimo tempore perdomuit, extraordinarium nactus imperium lege Gabinia. *Piraticū bellum.*

a Dio 36. Plut. Pomp. App. Mithr.
b Flor. 3, c. 5, App. init. Mith. Eutr. 6. Orof. 6, c.
c Velle. 2. Epit. 96. Plut. Craf. Flor. 3, c. 20. Eutr. 6. Orof. 5, c. 24.
d Plut. Pomp. Ep. 99.

A 4431 P. I. ad 4713. [a] Dum foris à Pompeio Romanum amplificatur imperium, pænè ipsum caput imperij nefariorum ciuium coniuratione deletum est; qui Catilina duce, Lentulo Prætore, Cethego, aliísque Senatoribus adiunctis, de Ciceronis Consulis nece, déque inflammanda, ac diripienda Vrbe conspirarant. Sed horum conatus vigilantia Consulis elusit. Eiectus mœnibus Catilina ad paratum exercitum profugit: de Lentulo, cæterísque coniuratorum principibus supplicium sumptum, ipso exeunte Consulatu Ciceronis, anno 691. Sequente, à Petreio Antonij Procos. legato victus Catilina in pugna cecidit.

a. Sull. in bel. Catil. Cic. Orat. Catil. Dio, 36. Iose. 14, cap. 8. Plut. Cic. Epit. 102. Flor. 4, c. 1

Catilina.

Quæ in Iudæa contigerunt sub Hyrcano, & Aristobulo, vtque libertate amissa in Romanorum potestatem redacti sint.

CAP. XVII.

Vide 10 de Doct. Temp. c. 34.

IVDAEORVM respublica ambitione principum, ac ciuilibus discordiis in extremam est adducta perniciem. Primus, vti dictum est, in ea gente regnum ex Hasamonæis vsurparat Aristobulus Ioannis Hyrcani Pontificis filius, Simonis Machabæi nepos, qui vno cùm regnasset anno, regni he-

sedem, & sacerdotij habuit[a] Alexandrum Iannæum fratrem anno Vrbis conditæ 650, Olympiadis 169 primo. qui ex Salome, siue Alexandra, aut Saalina, Aristobuli antea coniuge, filios suscepit duos, Hyrcanum pacis, & otij, quàm belli, ac regni cupidiorem; & Aristobulum feroci hominem ingenio, & dominationis auido. atque anno V.C. 676 mortuus regni annum 2 attigit, vt Iosepho auctore constat.[b] Salome post viri obitum annis nouem regnum administrauit, & Hyrcano Pontificatum permisit, ac 73 vixit annos. Aristobulus anno ineunte nono ab Alexandri morte, à matre deficiens occupare per vim vrbes aggreditur. Ea defuncta, anno tertio (ait[c] Iosephus) Olymp. 177, Coss. Hortensio, & Metello Cretico, (Est hic annus Vrbis Varronianus 685, quo desiit tertius Olympiadis, & quartus iniit,) bellum Hyrcano Pontifici mouit Aristobulus. Sed mox pace composita, Hyrcano sacerdotium cessit, regnum Aristobulo. Paullo pòst Hyrcanum ab ea concordia diuellit.[d] Antipater Idumæus homo pecuniosus, & nouarum rerum appetens. cuius hortatu clam ad Aretam regem Arabum confugit Hyrcanus. donec à Pompeio captis Hierosolymis Olympiade 179, Coss. Cicerone & Antonio, qui est Vrbis annus 691, Hyrcanus Pontificatum recepit. Ex eo verò tempore Hierosolyma tributum Romanis cœpit pendere; ac plerisque vrbibus, quæ Iudæis hactenus contributæ fuerant, proprio Præsidi permissis, gens ipsa

A 4431 P. I. ad 4713.

a Iose. 13. Ant. c. 24. Hegesi. 1.

Hyrcanus, & Aristobulus.

b Iose. in fine l. 13.

c Iose. lib. 14, cap. 1.

d Iose. 14. c. 2. Hegesi. 1, c. 14.

Iudæorum seruitus.

A 4431 P. I. ad 4713.

a. Sull. in bel. Catil. Cic. Orat. Catil. Dio, 36. Iose. 14, cap. 8. Plut. Cic. Epit. 102. Flor. 4, c. 1

Catilina.

[a] Dum foris à Pompeio Romanum amplificatur imperium, pænè ipsum caput imperij nefariorum ciuium coniuratione deletum est; qui Catilina duce, Lentulo Prætore, Cethego, aliísque Senatoribus adiunctis, de Ciceronis Consulis nece, déque inflammanda, ac diripienda Vrbe conspirant. Sed horum conatus vigilantia Consulis elusit. Eiectus mœnibus Catilina ad paratum exercitum profugit: de Lentulo, cæterísque coniuratorum principibus supplicium sumptum, ipso exeunte Consulatu Ciceronis, anno 691. Sequente, à Petreio Antonij Procos. legato victus Catilina in pugna cecidit.

Quæ in Iudæa contigerunt sub Hyrcano, & Aristobulo, vtque libertate amissa in Romanorum potestatem redacti sint.

Cap. XVII.

Vide 10 de Doct. Temp. c. 14.

IVDAEORVM respublica ambitione principum, ac ciuilibus discordiis in extremam est adducta perniciem. Primus, vti dictum est, in ea gente regnum ex Hasamonæis vsurparat Aristobulus Ioannis Hyrcani Pontificis filius, Simonis Machabæi nepos. qui vno cùm regnasset anno, regni he-

redem, & sacerdotij habuit[a] Alexandrum Iannæum fratrem anno Vrbis conditæ 650, Olympiadis 169 primo. qui ex Salome, siue Alexandra, aut Saalina, Aristobuli antea coniuge, filios suscepit duos, Hyrcanum pacis, & otij, quàm belli, ac regni cupidiorem; & Aristobulum feroci hominem ingenio, & dominationis auido. atque anno V.C. 676 mortuus regni annum 27 attigit, vt Iosepho auctore constat. [b] Salome post viri obitum annis nouem regnum administrauit, & Hyrcano Pontificatum permisit, ac 73 vixit annos. Aristobulus anno ineunte nono ab Alexandri morte, à matre deficiens occupare per vim vrbes aggreditur. Ea defuncta, anno tertio (ait [c] Iosephus) Olymp. 177, Coss. Hortensio, & Metello Cretico, (Est hic annus Vrbis Varronianus 685, quo desiit tertius Olympiadis, & quartus iniit,) bellum Hyrcano Pontifici mouit Aristobulus. Sed mox pace composita, Hyrcano sacerdotium cessit, regnum Aristobulo. Paullo pòst Hyrcanum ab ea concordia diuellit. [d] Antipater Idumæus homo pecuniosus, & nouarum rerum appetens. cuius hortatu clam ad Aretam regem Arabum confugit Hyrcanus. donec à Pompeio captis Hierosolymis Olympiade 179, Coss. Cicerone & Antonio, qui est Vrbis annus 691, Hyrcanus Pontificatum recepit. Ex eo verò tempore Hierosolyma tributum Romanis cœpit pendere; ac plerisque vrbibus, quæ Iudæis hactenus contributæ fuerant, proprio Præsidi permissis, gens ipsa

A 4431 P. I. ad 4713.

a Iose. 13. Ant. c. 24. Hegesi. 1.

Hyrcanus, & Aristobulus.

b Iose. in fine l. 13.

c Iose. lib. 14, cap. 1.

d Iose. 14, c. 2. Hegesi. 1, c. 14.

Iudæorum seruitus.

A 4431 intra veteres terminos redacta.[a] Hæc Iose.
P. I. ad Quæ rerum mutatio velut cardo qui-
4713. dem Iudaicæ, quæ deinceps nascitur, hi-
a Iose. l. 14, c. 8. storiæ, præ oculis est habenda. Igitur Hyrcanus ab anno V. C. 676, quo mortuus est pater eius Alexander, vsque ad annum 688 Pontificatum gessit, annis duodecim. Hoc enim anno ad Arabum regem profugisse videtur. quandoquidem[b] Iosephus ait Aristobulum post Hyrcanum annis tribus, totidémque mensibus gessisse Pontificatum, donec à Pompeio Hierosolyma caperentur. quæ anno V. C. 691, mense tertio capta eodem[c] auctore produntur.

b Iose. lib. 20, c. 8.

c Lib. 14, cap. 8.

Pompeius Aristobulum cum Alexandro filio, & Antigono, ac filiabus totidem Romam abduxit. Alexander clam dilapsus contra Hyrcanum in Iudęa tumultuari non destitit; donec eum expelleret.[d] quem Gabinius anno V. C. 698 restituit: qui & iuridicos conuentus quinque in Iudæa constituit. Idem[e] Gabinius Aristobulum è vinculis elapsum, & in Iudæa turbantem Romam remisit. Qui à Iulio Cæsare anno V.C. 705 solutus carcere, veneno sublatus est. Alexander verò Pompeij iussu à Scipione securi percussus. Demum[f] Antigonus Asinio ac Domitio Coss. qui est annus Vrbis conditæ 714, Parthorum auxilio patruum Hyrcanum auribus mutilatum abducendum iisdem barbaris dedidit. Hanc Parthorum irruptionem Dio confert in annum, quem dixi. vt propterea rectè Iosephus post capta à Pompeio Ierosolyma 24

d Iose. lib. 14. c. 10.

e Iose. lib. c. 11.

f Iose. lib. c. 13.

annos imputet Hyrcano Pontifici. At anno 717, opera Sosij Herodes expugnata vrbe Antigonum oppressit, de qua re paullo pòst. A 4431 P. I. ad 4713.

Ex iis liquet incrediblliter à Pompeio Romanum esse amplificatum imperium, infinitis additis populis: [a] adeò vt in concione gloriatus sit, *se Asiam* (minorem intellige) *vltimam prouinciarum accepisse, eandémque mediam patriæ reddidisse.* *Pompeij laus.* a Plin. 7, c. 26.

De Ciuili bello Pompeij, ac Cæsaris.

Cap. XVIII.

IAM toto fere terrarum orbe domito ad eum statum Romani imperij fortuna peruenerat, vt nec vlterius efferre sese, nec in eo, quem tenebat, gradu posset consistere. Ergo huic euertendæ cùm par externa nulla vis esset, suis se demum opibus ipsa consumpsit. Quam ei calamitatem principum ambitio, ex eáque conflata discordia ciuilis attulit.

[a] C. Cæsar ex Vrbana Prætura Lusitaniam nactus prouinciam Vrbis anno 693, ac rebus ibidem præclarè gestis triumphum meruerat. Sed huius certam spem Consulatus honori posthabuit. quem dum enixè anno Vrbis 694 peteret, eodem tempore Pompeius actis suis, quæ ab Senatu rata fieri vellet, obstrepente Lucullo, aliisque primoribus, se cum Cæsare Crassóque coniunxit. Ita Cæsar Consulatum a Plutar. Cæs. Dio 37, App. 2. Ciu. Velle. 2. Sueton. Cæs. Flor. 4, c. 2. Epit. 109. Eutro 6. Orof. 6, c. 15, & seq.

A 4431 P. I. ad 4713.

Cæsaris gesta.

est adeptus anno 695: quo & Pompei acta per Senatum approbauit, & agrum Campanum in ciues plerosque diuisit; & publicanos ex equestri ordine remissionem petentes tertia mercedum parte releuauit. Iulia filia Pompeio collocata, Calpurniam Pisonis ipse duxit. His artibus, & infinita largitione cùm sibi ordinum omnium gratiam parasset, Galliam prouinciam obtinuit, quam ab anno Vrbis 696 administrare cœpit, ac nouem annis rexit, vt auctor est [a] Suetonius. Quo interuallo Galliam omnem, quæ à saltu Pyrenæo, Alpibúsque, Rheno, Rhodanóque fluminibus continetur, in prouinciæ formam redegit, éique in annos singulos stipendij nomen imposuit. primus etiam Romanorum Germanos trans-rhenanos ponte super Rhenum imposito lacessiuit. Britanos quoque adiit, quò nullus anteà penetrarat. Inter hæc anno Vrbis conditæ 698, cum Pompeio, Crassóque ita pactus est, vt sibi prouincia Gallia prorogaretur, Pompeius Hispaniam, Crassus Syriam sortiretur, Parthicúmque bellum. ad [b] quod iste profectus anno 699, tertio inde miserrimè cum maiori exercitus parte periit. Post eam cladem irruentes in Syriam Parthos Cassius egregiè propulsauit.

[c] Mortuo Crasso, cùm neque parem Pompeius, neque superiorem ferre Cæsar ampliùs posset, ciuile bellum est exortum. Pompeianis id agentibus, vt expleto tempore, prouincia Cæsar, exercitúque cede-

[a] Suet. in Iul. c. 25. Vide Cæsarem.

[b] Plut. Cra. Dio Ap. Parth.

[c] Sueton. in Iul. Plut. in Pomp. & Cæs. Flor. lib. 4, c. 2. Dio 40. & seq. App. 2. Ciuil. Eutrop. lib. 6. Oros. 6.

ret; Cæsarianis porro vicissim idem vt Pompeius faceret annitentibus, anno denique 705, C. Claudio Marcello, & L. Cornelio Lentulo Coss. [a] Senatus decreuit, vt ante certam diem Cæsar exercitum dimitteret. Tribb. Pl. Antonius & Cassius nequicquam intercedentes fugere coguntur ad Cæsarem. qui cum copiis ad Vrbem properans, ita Pompeium, aliósque perterruit, vt sine mora Vrbe, ac deinde tota Italia relicta in Græciam nauigarint. Cæsar in Hispaniam profectus Afranium Petreiúmque superauit, & eorum exercitus in deditionem accepit. In reditu Massiliam expugnauit, ac Dictaturam primam iniit. [b] quam quidem quater, ac postremò perpetuam obtinuit.

A 4431 P. I. ad 4713.

a Cæs. Ciu.

Bellum ciuile Cæsaris, & Pompeij.

b Lib. 10 de Doct. Temp. c. 57.

Anno 706 in Pharsalicis campis victus à Cæsare Pompeius in Ægyptum abiit. ibique Ptolemæi iussu trucidatur, ætatis anno 59. Eôdem cùm Cæsar anno sequente venisset, Alexandriæ periculosissimo prælio confecto, Ægypti regnum Cleopatræ, eiúsque fratri permisit. Insequenti anno Scipionem, & Catonem in Africa cum Iuba rege deuicit: Cato apud Vticam voluntariam sibi necem attulit. [c] Qui hunc consecutus est annus, Vrbis conditæ 708, pulcherrimæ rei dedit initium, Fastorum, anníque castigationi: quam hoc anno Cæsar auspicatus est: vnde Iuliani anni profecti sunt. quorum exordium ex Cal. Ian. anni Vrbis 709 duci consueuit, quo etiam anno 709 Pompeij liberos maximo difficillimó-

c Vide 2. Par. lib. 3, c. 14.

A. 4431 P. I. ad 4713. que bello cùm vicisset, sequente, qui Vrbis conditæ 710, Iulianæ editionis secundus numeratur, Bruti, & Cassij, aliorúmque conspiratione in Senatu ipso confossus est anno ætatis quinquagesimo sexto, vt ait Plutar. quare natus est anno Vrbis conditæ 654, C. Mario VI, & Flacco Coss.

a Lib. 10 de Doct. Temp. c. 18.

Solis defectio.

Ciuile bellum Cæsaris, ac Pompei cùm portenta alia significarunt; [a] tum horrenda Solis defectio, quæ anno mundi 3933 incidit, qui illum annum Iulianum proximè præcessit, quo ciuile bellum inchoatum est. Contigit autem Martij hodierni septima die, dodrante horæ post meridiem. de quo prodigio intelligendi sunt Dio, Lucanus, & Petronius.

b Dio 39. App. 2 Ciu. Plut. in Cicer.

Clodius Ciceronem eiicit.

Præter hos armorum motus, quibus totus orbis terrarum concussus est, minores alij Romæ interim coorti sunt. [b] Clodius Pulcher à patriciis translatus ad plebeios, & factus Tribunus Plebis, Ciceronem, quod indicta caussa nobiles ciues Catilinæ socios morte dãnasset, multauit exilio anno V. C. 696. quam ille calamitatem molliùs, quàm pro reliqua vitæ dignitate, pertulit. Sed anno sequente Pompeij, & Lentuli Consulis opera reuocatus, ac summo honore est exceptus. Idem Clodius Cyprum adiudicauit Pop. Rom. ad quam possidendam misso Catone, Ptolemæus eius insulæ rex, pecuniis in mare proiectis, voluntaria morte ignominiam anteuertit anno V. C. 698.

Plut. in Cato. & Crasso. Dio 39.

[c] Romam reuerso Catoni Præturam Senatus citra comitia decreuit. quo is honore

vti noluit; magis illam legitimis populi suffragiis impetrare cupiens, sed eum spes fefellit. Nam Pompeij, & Crassi factione eo, quem petebat, magistratu excidit, eique Vatinius antelatus est. Exinde Trib. Pl. agente Trebonio, Crassus Syriam, Pompeius Hispaniam in annos quinque obtinent. Cæsari Gallia in triennium prorogata. Crassus in Consulatu profectus est in Orientem anno Vrbis 699. A 4431 P. I. ad 4713.

[a] Feruente porro in comitiis ambitu, ac fœdè miscentibus omnia candidatis, cùm diu interregnum Romæ fuisset, Cn. Pompeius nouo more, nec hactenus audito, Consul sine collega creatus est anno 702. quò in magistratu cùm de aliis criminibus seuerissimè quæstionem instituit, tum de nece Clodij, quem Milo anno eodem interfecit, ideóque in exilium abiit.

a Plutar. Pomp. Dio 40. Vell. l. 2.

De viris eruditione præstantibus, quos ætas illa peperit, ab anno circiter Vrbis 622, ad 710.

CAP. XIV.

MAGNA præ cæteris commendatione sapientiæ [b] Carneades in Græcia floruit, patria Cyrenæus, Academicorum antesignanus: de cuius obitu mirum est tam incerta, immo falsa prodidisse veteres Chronologos. Nam apud Diogenem Apollodorus in Chronicis obiisse illum asserebat anno 4 Olymp. 162, in quem cadit

b Vide Miscell. Exercit. nostras ad Iulianum, c. 8.

A 4431 P. I. ad 4713. annus Vrbis 626. [a] quo tempore defecisse lunam proditum est memoriæ. Verùm longè post id tempus decessisse potest ex Cicerone colligi: apud quem in primo de Oratore dicit Antonius se, cùm in Asiam pro Consule proficisceretur, Athenis conuenisse Carneadem Academicum, qui patrio sectæ more omnibus aduersabatur in disputando. Annus iste Proconsulatus Antonij fuit ab Vrbis conditu 652, Mario 4, & Catulo Coss. Ergo adhuc superstes erat tempore illo Carneades. [b] Quem ad 90 annos ætatem propagasse legimus.

a Diog. Carn. Hesych.

Carneadis obitus.

b Cic. 4 Acad. Val. Max. 8, c. 7.

[c] Metrodorus quoque Scepsius philosophus, & orator insignis; ac memoria, vt & Carneades, præstante præditus, Mithridatis & Tigranis regum ætate vixit: apud quos in amicitia fuit.

c Strabo 13. Cic. 2 de Orat.

[d] Geminus item Mathematicus circa annum Vrbis 677 extitit, vt ex Gemino ipso demonstrauimus.

Geminus

d Lib. 2 de Doct. Temp. c. 6, & in Not. ad Gem. pa. 411.

Sed Romæ, & in Italia, velut eò translata cum imperio literarum gloria, multo plures eo sæculo doctrina præstiterunt. Oratores quidem etiam vetere Græcia nihilo inferiores multi: vt M. Antonius, vt L. Crassus, vt alij plerique, quos [e] Cicero percenset; intérque cæteros Hortensius. Verùm vnus Græcorum, ac Latinorum omnium splendorem obscurauit eloquentiæ laude Cicero; ad quam etiam Philosophiæ decus adiunxit. Hic anno natus Vrbis 648 tertio Non. Ian. vt ait Gellius, (quo nouem pòst mensibus ortus est

e Lib. de Clar. Orat.

Cicero.

f Gell. lib. 15 cap. 28.

Pompeius,[b] quem prid. Kalend. Octobr. natum: testis est Plinius) amplissimis in republ. gestis honoribus, cuius, oppresso Catilina, parens, ac conditor appellari meruit; anno ætatis obiit sexagesimo quarto, Triumuirali proscriptione, Vrbis conditæ 711.

A 4431 P. I. ad 4713.

b Plin. l. 37. cap. 2. Vell. l. 2. Plut. Cic.

Cæsar.

Vt de Cæsare taceam, qui inter doctissimos, ac disertissimos annumerari potuit, nisi imperij ac triumphi lauream, quàm ingenij, ferere maluisset: eruditionis primas sæculo isto est adeptus M. Terentius Varro. Fuit & alius eiusdem nominis Poëta P. Terentius Varro vico Atace in Narbonensi natus[c] anno Vrbis conditæ 672.

Varrones duo.

c Hieron. Chron.

Celebratus est & L. Cælius Antipater historiæ scriptor sub annum Vrbis conditæ 630,[d] Gracchorum scilicet ætate. Item C. Crispus Sallustius. E Græcis Diodorus Siculus, vt ex libro 1 eius apparet. Vixit & Didymus Grammaticus Alexandrinus cognomento[e] Chalcenterus. Poëtæ verò in fama fuerunt Turpilius Comicus, & Lucilius Satiricus; quos Hieronymus ait obiisse sub annum Vrbis conditæ 651. Nec non T. Quintius Atta Togatarum scriptor mortuus anno Vrbis conditæ 676, vt idem perhibet. Lucretius præterea,[f] qui sub annum V. C. 700 sibi necem consciuit annos natus 44. Catullum Hieronymus asserit natum Vrbis anno 668.[g] Decimoseptimo pòst anno, Vrbis 684, natus est Poëtarum princeps Virgilius, Eidibus Octob.

d Valer. Max. 1, c. 7

Sallustius.

Diodorus. Didymus.

e Suid.

Lucretius.

f Hier. Chron.

Catullus.

g Phleg. apud Phot. Cod. 97. Don. in vita Virg.

Vitruuius.

Vitruuius quoque sub Iulio Cæsare ar-

A 4431 P. I. ad 4713.

chitecturæ ſcientia clarus extitit: quod ex eius ſcriptis apparet.

Quæ ab Cæſaris obitu ad Actiacam victoriam Romanis rebus acciderunt.

CAPVT XX.

OBIIT Cæſar, vt ſupra memoraui, anno Vrbis conditæ 710, Iuliano 2, Eidibus Martiis. qui quidem annus inuſitato pallore Solis teter fuit ac luridus, vt ſcribit [a] Plinius, & Virgilius. non vlla tamen Solis defectio anno iſto contigit, vt [b] ſuo loco docuimus. [c] Occiſo Cæſare, Antonius Conſul ſeditioſa concione populum ita commouit, vt illius corpus publicè concremaret, & ciuium ædibus ferrum, ac faces intentaret. Pòſt ſedatis tumultibus Dictaturam abrogat; Cæſaris teſtamento corrupto, per vim, ac tyrannidem multa molitur. Octauius Cæſar Accia ſororis Iulij filia genitus, & teſtamento Iulij Cæſaris adoptatus, cùm ab Antonio deſpiceretur, veteranorum cogit exercitum, ſéque tyrannidi illius opponit. Antonius prouinciam Galliam à populo per vim impetrat. cuius ei aditum, occupatâ Mutinâ, Decimus Brutus intercludit. ideo ab Antonio ibidem obſidetur.

[d] Conſulibus Hirtio atque Panſa, Vrbis anno 711, Cicerone claſſicum canente, ad-

a Plin. l. 2, cap. 30. Virg. 1. Georg.
b l. 10. de Doct. Temp. c. 63.
c Plut. Anton. Dio 44. & ſeq. App. 2 & ſeq. Epit. 117, & ſeq. Velle. 2. Cic. Phil. 1.
d Plut. in Ant. & Bruto. ac Cic. Dio 45, & ſeq. App. 3. Ciu. Epit. 117. Flor. 4, c. 5.

uersus Antonium hostem iudicatum, bellum suscipitur, & vtrique Consuli Octauius adiungitur, cum Proconsulari potestate; [a] vicesimum circiter agens ætatis annum. Fit ad Mutinam vehemens & cruentum prælium, [b] in quo Prætoriani Cæsaris milites ad vnum omnes occubuêre. Sed victus est Antonius, & solutus obsidione Brutus: Consules tamen ambo trucidati.

A 4431 P. I. ad 4713.

a Velle. 2.

b App. 3. Ciu.

Quæ dum in Italia geruntur, anno ipso conditæ Romæ 711, Dolabella vbi in Asiam peruenit, Trebonium Smyrnæ comprehensum, verberibus, ac tormenta per biduum quæstione prius habita, capite multauit. [d] Cassius in Syria magnis confectis copiis ad legiones duodecim, obsessum Laodiceæ Dolabellam vicissim adegit ad necem.

c Dio 47. App. 3. Ciu. Phil. 11.

d App. 4. Ciu.

[e] In Macedonia Brutus Caium Antonium Marci fratrem insidias sibi struentem interemit: ac firmum & ipse comparauit exercitum. [f] Exinde Senatus Octauium, ne altiùs ascenderet, in ordinem cogere paullatim instituit. quod ille metuens cum Antonio ac Lepido conspirat. Ita Triumuiri reipublicæ constituẽdæ Nouem. 27 facti sunt. qui trifariam Romano distributo imperio, ciues quam-plurimos proscripserunt. in his M. Tullium Ciceronem, qui in Græciam molitus fugam, dum paullulum subsistit, à Popilio centurione, quem in caussa capitis defenderat, capite abscisso moritur Decembris 7, ætatis quarto & sexagesimo. [g] In illa proscriptione multa & in vtramque partem memorabilia exempla sunt edita.

e App. &c.

f Plut. Cic. App. Dio. Velle, &c.

Triumuiri.

Ciceronis nex.

g Vide App. 4. Ciu.

A 4431 ac summam in proscriptos uxorum fidem extitisse; libertorum mediam; seruorum aliquam; filiorum nullam, scribit[a] Velleius. Epitome Liuij Senatorum 130 nomina fuisse refert.

P. I. ad 4713.

a Lib 2.

Bruti & Cassij bellum.

b Epit. 123 Dio 47 Plut. Bru. App. 4. Ciu. Flor. 4. c. 6

Sequente verò anno cum M. Bruto, & coniuratorum principibus Octauius & Antonius acie decertarunt in Thessalia ad vrbem Philippos euentu vario. [b] Siquidem vtrinque dextra cornua vicerunt, & vtrinque castra direpta sunt. Sed Cassius, qui in eo cornu erat, quod pulsum est, ratus totum esse fusum exercitum, mortem vltrò sibi consciuit. Brutus altero prælio victus vitam & ipse manu sua finiit annum agens septimum & tricesimum, ait Velleius. Percussorum porro Cæsaris nullus triennio amplius superstes fuit, & omnes violenta morte sublati sunt, vt ait Suetonius. quidam eodem pugione, quo Cæsarem confoderunt, seipsos interfecerunt.

c Dio 48 Epit. 12. & seq. Flor. 4.

c Post victoriam Antonius in Asiam, Octauius Cæsar in Italiam profectus est. Hîc aduersus L. Antonium Triumuiri fratrem, & eius coniugem Fuluiam virilis animi fœminam bellum habuit Cæsar, ac pulsum Vrbe Lucium, & hostem iudicatum, inclusúmque Perusia ad deditionem compulit. [d] Interim Parthi ab Labieno Pompeianarum partium exciti in Syriam irrumpunt anno Vrbis conditæ 714. quos sequente Ventidius maxima clade affectos, occiso rege eorum, expulit, Syriámque recuperauit.

d App. Parth. Flo lib. 4. c. 9.

[a] Sex. Pompeius Cn. F. classi imperans mare latrociniis infestum habebat. quo cum pace prius facta, móxque rescissa, Cæsar nauali prælio congressus, victum egit in fugam anno Vrbis conditæ 718. Eodem Lepidum, qui ex Africa in Siciliam traiecerat, exutum imperio, priuatum permisit viuere. [b] Sextus verò Pompeius ad Antonium sese recipiens, iussu eius interfectus est annos natus 40. cùm idem paulo antè aduersus Parthos suscepta expeditione magnam cladem accepisset Antonius.

A 4431 P.I.ad 4713.

a App.5. Ciuil. Dio 49. Epit. 128, & seq. Flo. 4, c. 8.

b App. in fine Ciuil. Florus 4, cap. 10.

[c] Ad extremum Antonius, cùm se totum Cleopatræ dedidisset, repudiata Octauia sorore Cæsaris, ei bellum indixit. ac tandem classe victus est ad Actium Epiri promontorium. Cæsar 400 amplius naues, Antonius 200 circiter habebat; sed ingenti mole; vt castellorum vrbiúmque per mare ambulantium præberent speciem. Anceps alioqui certamen Cleopatræ consternatio in Antonij vertit exitium. qui fugientem prosecutus in Ægyptum, & Alexandriæ circumsessus ab Octauio, se ipsum interemit. quem mox consecuta Cleopatra, ne ad victoris arbitrium viueret, admota sibi aspide periit.

c Epit. 132. & 133. Dio 50. Plut. Ant. Flor. 4. cap. 11. Eutr. 7.

Actiacũ certamen.

A 4431
P. I. ad
4713.

De Romanis rebus ab Actiaca victoria ad ortum Christi. Tum de eruditis viris, qui Augusto rerum potiente vixerunt.

Cap. XXI.

MORTVIS Antonio, & Cleopatra, Ægyptus in prouinciæ redacta formam, anno 294 quàm in ea Lagidæ dominati sunt.[a] Cæsar anno Vrbis conditæ 725 tres egit triumphos, Dalmaticum, Actiacum, & Ægyptiacum eodem mense[b] Sextili. Secundum quos de imperio deponendo seriò an simulatè cum Agrippa, & Mæcenate deliberauit. Illo suadente, hoc verò deterrente, cùm huius sequi consilium statuisset, ad Senatum nihilominus de imperio abdicando retulit.[c] atque hac arte perfecit, vt sibi à Senatu, populóque firmaretur anno Vrbis conditæ 726.

a Dio 51.
b Macro. Satur. 1. c. 12.
c Dio 52. & 53. Sueton.

[d] Cornelius Gallus eques Rom. Ægypto præfectus, ob insolentiam damnatus exilio, seipsum occidit anno 728. Cum Cantabris & Asturibus Augustus annis aliquot per duces suos bellum gessit, ab anno 729 ad 735, quo ab Agrippa perdomiti sunt:[e] qui quidem reuersus oblatum sibi triumphum detrectauit. Phraates Parthorum rex anno 734 Romana signa Crasso erepta restituit.

d Dio ib.
Cornelius Gallus.
e Dio 54.

a Duos autem præ cæteris amicos coluit, Mæcenatem, & M. Vipsanium Agrippam. Ille equestri gradu contentus obiit anno Iuliano 38, literarum ac literatorum omnium singulare præsidium. Agrippam Augustus generum fecit, data in matrimonium Iulia filia, quam è Scribonia susceperat, è qua nati C. & L. Cæsares, Agrippa postumus, Agrippina nupta Germanico Drusi filio Liuiæ nepoti; & Iulia, quam L. Æmilius duxit. b Liuiam porrò prægnantem à priore marito Tiberio Nerone abduxit Augustus; ex qua prolem nullam habuit, cùm ea ex Nerone Tiberium, qui postea imperauit, & Drusum peperisset, qui in Germania periit c anno Iuliano 37, mortuo iam d Agrippa anno Iuliano 34. Porro C. Cæsar Agrippâ, & Iuliâ natus est anno Iuliano 26. Lucius verò anno 29.

A 4431 P. I. ad 4713. *Mæcenas, & Agrippa* a Dio 55. b Dio. Suet. c Dio 55. d Dio 54.

e Tiberius anno Iuliano 40 Tribunitiam potestatem in quinquennium adeptus, mandata sibi Armenia, in insulam Rhodum secessit anno sequenti; vbi priuignorum veritus offensionem septem consedit annis. Præcipua secedendi caussa fuit Iuliæ vxoris odium, quæ per omnia flagitiorum genera ætatem trahebat. quam anno Iuliano 44 huius infamiæ compertam relegauit Augustus.

Tiberius Tribunitia potestate præditus. e Sueton. Vell. 2. Dio 55.

Huius Imperatoris ætas magnorum ingeniorum fœcunda fuit. Inter Græcos historiam insigniter attigêre Dionysius Halicarnassensis; qui se Augusto imperante

Viri doctrina præstantes.

A 4431 P.I. ad 4713. vixisse prodit: & Nicolaus Damascenus, qui Augusto pariter, atque Herodi carus in paucis fuit. Ex Latinis Cornelius Nepos Attici gener. [a] Sallustius, qui quadriennio ante Actiacum prælium obiit. M. Porcius Latro oratoria facultate celebris tædio quartanæ duplicis sibi vim attulit [b] Augusti anno 40. [c] In Asia Hybreas orator sub Antonio & Cleopatra floruit. [d] Romæ Hyginus Grammaticus cognomento Polyhistor. Poëtæ quoque totius æui clarissimi magno numero vixere: [e] Virgilius Sētio Saturnino, & Lucretio Cinna Coss. anno mundi 3965, ante Christum 19 Brundisij moritur annum agens 52. [f] Natus est enim anno V.C. 684, Pompeio & Crasso Coss, ante Christum septuagesimo, mundi 3914. [g] Horatius Censorino & Gallo Coss. obiit vertente anno ætatis 57. Siquidem natus est Cotta & Torquato Coss. anno V. C. 689, sexto Id. Dec. mortuus est Censorino & Gallo Coss. Vrbis 746, duodecimo quàm Virgilius excesserat. Tibullus etiam, ac Propertius elegorum scriptores, & æqualis eorum Ouidius; qui natus Hirtio & Pansa Coss. eo scilicet anno, *Quo cecidit fato Consul vterque pari*; vt ipse cecinit, [h] vitam in exilio apud Tomos finiit anno Christi 17, Vrbis 770, ætatis 60.

a Hier. Chron.
b Hieron. Chron.
c Ib.
d Ib.
e Hier. Chron.
f Dona. in vita Virg.
g Vita Horatij.
h Ibid.

A 4431 P. I. ad 4715.

Herodis historia,

CAPVT XXII.

AD inuestigandum Christi Saluatoris ortum, necessaria prorsus est Herodis historia; cuius initium, annósque quibus regnauit hoc capite complectemur. Vide l. 10. de Doct. Temp. c. 65, & l. 11. c. 1, & seq.

Fuit hic Antipatri Idumæi filius, genere proinde Idumæus & ipse, non Ascalonita, quod [a] Africanus apud Eusebium ex quorundam relatione prodidit. Nos Iosepho magis credimus; qui [b] hũc Idumæum facit. Quod vt verisimilius est, sic illud minimè redarguendum, quòd antiqui ferè Patres Herodem alienigenam fuisse dicunt. Nam Idumæi alienigenæ censentur, hoc est alieno orti genere, non vtique ab Iacobo; quamuis eandem cum Iacobeis religionem secuti, Iudæi professione, non stirpe fuerint. At de satu, & natura, non de fide, ac religione agitur, cùm de natiuo, & alienigena quæritur; vt in illa de Herode controuersia. Antipater in illa fratrum dissensione, de qua [c] antea diximus, ad Hyrcanum adhæsit; ac [d] Iudææ procurator à Iulio Cæsare constitutus est. qui mox Herodem filium Galilææ præfecit natum annos circiter 25, non 15, vt hallucinatur [e] Iosephus. Pòst à Sex. Cæsare Cœlesyriæ præpositus est Herodes anno V. C. 707. Hoc enim anno Sex. Cæsar le-

a Euseb. l. 1. hist. c. 7.
b Ioseph. 14, c. 2. Vide l. 11. de Doct. Temp. c. 5.
c cap. 17.
d Iosep. 14. c. 15.
e Lib. 14. c. 17.

A 4431 gionibus Syriæ præficitur, auctore [a] Hir-
P.I.ad tio. post Philippensem pugnam [b] Tetrar-
4713. chiam cum Phasaëlo fratre ab Antonio me-
a Hirt. de ruit anno Iuliano 5. Exinde Parthis ab An-
bell. Ale.
b Ioseph. tigono Aristobuli F. mille talentorum pa-
14.c.23. ctione in Iudæam excitis, Herodes ad An-
tonium profugit: per quem Iudææ rex à
c Ioseph. Senatu præter spem factus est [c] Caluino &
L.14,c.26.
Pollione Coss. anno Iuliano sexto, ineunte Olympiad. 185. Nam eo consilio Romam aduenerat, vti regnum coniugis suæ fratri Alexandro Aristobuli nepoti peteret. Reuersus in Iudæam cum Antigono Aristobuli F. biennio amplius certauit. Demum Sosio Antonij duce opem ferente, Hierosolymam, qua se Antigonus clauserat, obsedit, ac cepit mense tertio, in die ieiu-
d Dio 49. nij. Dio [d] Sabbatum fuisse scribit. Iose-
Ioseph. 14 phus annum Sabbaticum Coss. Agrippa &
c. vlt.
Gallo. Hic annus necessariò mundi numeratur à nobis 3947, Iulianus 9, Vrbis 717. Itaque castigandus Dio, qui Claudio, & Norbano Coss. assignat, hoc est an-
e Vide no Iuliano 8. [e] Sed eum Sabbatici anni
Par.2, l.2, character falsitatis arguit. Antigonus ad
c.7.
palum alligatus, ac virgis cæsus, & subinde securi percussus est, vt Dio, ac Iosephus referunt.

Sic Hasamonæorum principatus desiit post annum, ait Iosephus, 126. quod est verissimum. Iudas enim primus ex illa stirpe Pontifex creatus est anno Mundi 3820, Vrbis 590. à quo centesimus vicesimus sextus est Vrbis annus 717.

Hinc apparet duplex initium regni Herodis extitisse: alterum ab anno Iuliano 6, alterum à 9. priore, rex ab Senatu renuntiatus est: posteriore solus, ac sublato competitore regnauit. [a] Iosephus porro à priore initio scribit Herodem regno potitum esse per annos 37: à posteriore, 34. idémque [b] sex circiter in locis aliquot illius annos commemorans, à posteriore deducit.

A 4431 P. I. ad 4713.

Duplex initium Herodis

a Ioseph. 17, c. 10.
b l. 15, c. 7. 12, 13, 14. lib. 16, c. 9. l. 17, c. 10.

Mariamnem duxit Herodes anno tertio, quàm rex à Romanis declaratus fuerat, hoc est illo ipso, quo capta sunt Ierosolyma, [c] Iosepho teste. cuius [d] fratrem Aristobulum Pontificem fecit anno ætatis 18. eundémque mox in piscina præfocauit, quòd eum videret populo esse gratissimum. Idem bello contra Cæsarem secutus Antonij partes, eo victo, occiso priùs Hyrcano Mariamnes auo, Rhodum ad [e] Cæsarem adiit: à quo benignè est habitus; eíque regnum ex illius auctoritate, ac nouo Senatus decreto confirmatum est. Vbi [f] Ierosolymam rediit, Mariamnem coniugem; tum eius matrem Alexandram interficit.

Vide 11 de Doct. Temp. c. 1.

c l. 14. c. 27
d Ioseph. 15, c. 3.
e Ib. c. 10.
f Ib. c. 11.

[g] Anno regni sui 18, qui est Iulianus 28, Templum Hierosolymis, vel à fundamentis instaurare cœpit, vt scribit Iosephus, vel resarcire instituit.

g Ib. c. 14

[h] Postremò maiori in dies efferatus rabie, filios, quos ex Mariamne genuerat, præclaræ indolis adolescentes, Alexandrum, & Aristobulum, falsis ab Antipatro fratre criminibus circumuentos occidit

h lib. 16. c. vlt.

A 4431 P. I. ad 4713. paucis ante obitum annis: qui incidit in annum Iulianum 42, si Iosepho, & Dioni creditur. quorum ille ab anno Iuliano 9, quo Antigonus interemptus est, regnasse scribit Herodem annis 34. [a] Dio verò anno Iuliano 51, Lepido, & Arruntio Coss. Herodem Palæstinum ait à fratribus accusatum trans Alpes ab Augusto esse relegatum, eiusque tetrarchiam prouinciæ contributam. Hic non alius esse potest, quàm Archelaus, qui Herode mortuo, Iudææ tetrarchiam impetrauit ab Augusto; & anno decimo ab eodem eiectus est. Deductis annis nouem solidis de 51, reliquus est annus Iulianus 42, quo Herodes obiit. [b] cuius etiam exitum lunaris defectio præcessit, teste Iosepho. quæ eodem anno deprehenditur Martij 13, hora fere tertia ab nocte media.

a Dio 55.

b Ioseph. l. 18, c. 15 l. 17, c. 8, & 13.

DIONYSII

PETAVII

E SOCIETATE

IESV

RATIONARII

TEMPORVM

PARTIS PRIMÆ

TOMVS POSTERIOR.

Tempora complectens Chriſti ortum deinceps ſecuta.

RATIONARII TEMPORVM PARTIS PRIMÆ LIBER QVINTVS,

Annos continens à Christi 1 ad 304.

De Augusti Cæsaris obitu, ac Tiberij Neronis imperio, & morte. Tum de Christi ortu, ac nece, & iis quæ primis illis temporibus Christianis accidêre.

CAPVT I.

NNO Christi 14 Nolæ in Campania mortuus est Augustus, decimoquarto Calend. Sept. à anno ætatis 76 : cùm annos à primo adito Magistratu vixisset 56; ab An-

a Sueton. August. 100. Dio 56. *Augustus.*

A 1 Christi ad 37.

tonij nece, tres & quadraginta solidos; princeps longè præstantissimus, ac Romanæ reipublicæ necessarius. quam nimia felicitate laborantem, nec fortunæ capacem suæ, sed in præceps incumbentem sustinuit: ac tum optimis legibus; tum opibus, atque omni rerum copia sic excoluit, vrbe ipsa quoque magnificis operibus exornata, vt secundus illius conditor, Patérque patriæ, & Augustus iure diceretur.

Tiberius.

a Suet. Tib. 5.

Cuius magnum per se desiderium auxit Tiberij, quem successorem habuit, immanitas, ac turpitudo. Hic Liuia matre, patre Nerone genitus 16 Cal. Decemb. anno Vrbis conditæ 712, Iuliano 4,[a] post bellum Philippense, annum ætatis agens 55, illo ipso, quo mortuus est Augustus, imperauit anno, mortalium tristissimus, ac sæuitia, rapacitate, libidine, arrogantiáque inuisus omnibus. quæ tamen vitia sub principatus initium mira arte dissimulauit, Germanici metu, quem ille fratris filium iussu vitrici adoptarat, omni tum virtutum, ac rerum gestarum laude florentis, &, quod imperio esset aptior, maximè suspecti. Hunc è Germania, vbi maxima bella feliciter confecerat, transtulit in Orientem, ac Parthis opposuit[b] anno Vrbis conditæ 769, misso per idem tempus in Syriam ordinario Præside Cn. Pisone; quo cum Germanico graues erant inimicitiæ. Ideò non sine veneni ab illo dati suspicione Germanicus extinguitur[c] anno Vrbis conditæ 772 Tiberij sexto. Ob id Romæ iudicio postula-

b Tac. 2.

c Tac. 16. Dio 57 Sueton. Caio 1. & 2.

tus ab Agrippina Germanici coniuge [a] Piso voluntaria morte damnationem anteuertit. A Christi ad 37.

[b] Ælius inde Seianus equestri genere ab Tiberio prouectus, post multa scelera, summa quæque iam animo destinans, vnis Tiberij literis contra ipsum datis ad Senatum, ex illo fastigio deiicitur, & carnificis manu cum omni sua stirpe necatus est [c] anno Tiberij 18, Iuliano 76. *Seianus* a Tac. 3. b Tac. 4. Dio 58. c Sueton. Dio 58.

Biennio ante hoc tempus, hoc est Tiberij 16, Christi 29, mater Tiberij Liuia decesserat [d] ætatis anno 86. Erat tum in insula Caprea Tiberius, quò [e] anno imperij circiter 13, Christi 26 secesserat, numquam deinceps ad Vrbem rediturus. vbi remotis arbitris per omnia se flagitiorum genera volutauit. Inter hæc dedecora non magis omnibus aliis, quàm sibi execratus ipsi, moritur 17 Cal. Apr. imperij anno 23, Christi 37. d Tac. 5. Dio 58. e Tac. 4. Sueton. Dio 58. *Tiberij mors.*

Rerum Augusto potiente IESVS CHRISTVS Dei filius è virgine MARIA nascitur sub Olympiadem 194. ac Tiberio imperante, cum ætatis quartum & tricesimum explesset annum, pro recuperanda humani salute generis, voluntarias crucis supplicio pœnas luit, Tiberio V, & Seiano Coss. Martij 23. Tertio exinde consurgens à mortuis die, quadragesimo quàm reuixerat, sub Discipulorum oculis in cœlum reuectus est.

A 1 Christi ad 37. *Quæ sub passionis annum accide runt.* Post Christi necem, & illapsum in Discipulos Spiritum sanctum, audacter illis quæ viderant, publicéque profitentibus, Iudæi in eos acerbè sæuierunt. [a] Stephanus vnus è septem, qui ad profana sacráque ministeria in cœtu Christianorum obeunda delecti erant, quòd in Christi prædicandam gloriam ardentius incumberet, ab æmulis comprehensus, ac saxis est obrutus.

[a] Act. 6, & 7.

Ex eo tempore Christianum nomen quibuscunque poterant modis abolere conati sunt Iudæorum principes. sed imprimis in illos [b] Saulus exarsit; qui amplissima sibi ab Pontifice facta potestate, cùm ad illos opprimendos Damascum tenderet; Christi voce aspectûque territus, ac prostratus, totum se repente ad illius cultum applicauit. Id euenit anno à Christi, Stephaníque morte tertio. Quippe anni illi 35, quibus Paulum Christo seruiisse veteres affirmant, [c] vt antè docuimus, ab anno Neronis 13, Christi 67 retro numerati, in eum desinunt, qui est ab anno Passionis tertius.

[b] Act. 6. *Pauli conuersio.*

[c] Par. 2. 4, c. 4.

A 37 Christi ad 68.

De Caio Caligula, Claudio, ac Nerone: quorum gesta perstringuntur.

A 37 Christi ad 68.

Cap. II.

CAIVS Cæsar Caligula dictus à militari calceamento, quo puer in castris vti solebat, patre Germanico, matre Agrippina M. Agrippæ, ac Iuliæ filia, Tiberio successit, eodem, quo ille obiit, anno Christi 37: [a] cui iam animam agenti suapte manu fauces elisisse dicitur. Annum tunc ingressus erat quintum & vicesimum: quippe natus Antij prid. Cal. Sept. (ait [b] Suetonius) patre suo, & Capitone Coss. qui est æræ Christianæ duodecimus. Magna, vt primũ imperium attigit, populi lætitia, nec minor spes extitit similem fore Germanici patris augurantium: [c] cui virtutes omnes animi, corporísque contigisse, memoriæ proditum est. Et quidem, vt optima plerumque solent esse pessimorum Principum initia, haud pauca tum moderati, ac ciuilis animi signa protulit. sed subinde, tanquam hominem exuisset, feras ipsas immanitate vicit. Grassatus per ordinum omnium cædes, [d] Macronem quoque Prætorianis præfectum, cuius opera factus erat Imperator, occidit. Cõsuetudinem stupri etiam cum sororibus

Par. 2. l. 4. c. 5.

a Suet. Caio 12.

Caius Caligula.

b Suet. cap. 8.

c Suet. ib. 3.

d Dio 59. Suet. 26.

A 37 Christi ad 68. fecit. Exhaustis infinitis opibus, ac vix anno vertente toto illo consumpto vicies ac septies millies HS, quod Tiberius congesserat (quæ ad coronatorum 72561500 propemodum attingunt) ad proscriptiones & rapinas conuertit animum. Inter alia crudelitatis indicia excepta vox eius est: *Vtinam populus Romanus vnam ceruicem haberet!* [a] In extructionibus operum nihil tam efficere cupiebat, quàm quod posse effici negaretur. [b] Baiarum medium interuallum, & Puteolanas moles trium millium & sexcentorum passuum ponte coniunxit anno Christi 39. [c] Idem pro Deo coli se toto orbe terrarum, ac templa sibi constitui iussit. Ad extremum 9 Kal. Febr. à Chærea Cassio Tribuno cohortis prætoriæ, & aliis coniuratis interfectus est anno Christi 41, cum imperasset annis 3, mensibus 10, ac diebus 8. vt scribit [d] Suet. vixisset autem annos 29.

a Suet. 37.
b Suet. 19. Dio 59.
c Suet. Philo de Legat. Iose. 19. Ant. c. 1. Sue. 58.
d Cap. 59. Dio 59.

Claudius.

[e] Claudius Nero Cai Caligulæ patruus, Drusi filius post Caium præfuit, homo natura minimè malus, sed vecors, ac stolidus. Itaque non tam suapte sponte crudelis fuit, quàm alieno ductu, & arbitrio, præsertim libertorum, & coniugum: quorum potestati se, omniáque permisit. [f] Vxorem primùm habuit Messalinam; cuius stupra & inaudita flagitia ignota nulli solus nesciit, donec palam ausa nubere Silio equiti, iussu illius cum adultero perimitur, impellente Narcisso, qui cum Pallante altero liberto apud ipsum omnia poterat. Id euenit anno imperij eius 8, Christi 48, Dione, ac Tacito testibus.

e Suet Claud. Dio 59. Par. 2, l. 4, c. 5.
f Tac. lib. 11. Sueton. Dio 60.

Alterum stoliditatis indicium, quod occisa Messalina, è qua Britannicum filium, & Octauiam susceperat, Agrippinam Germanici fratris filiam duxit Neronis ex Domitio matrem, anno imperij nono, Christi 49. idque Pallantis hortatu: cuius & Agrippinæ precibus Neronem adoptauit anno imperij 10, præteritóque Britannico, successorem destinauit. Idem Româ Iudæos anno Christi 49; [a] Mathematicos Italia pepulit anno 52. Expeditione in Britanniam insulam facta intra dies 16 vniuersam domuit, vt ait [b] Dio, anno imperii tertio. Moritur Marcello & Auiola Coss. 3 Eid. Oct. anno Christi 54; cùm ei venenum in boleto datum esset ab Agrippina. [c] Imperauit annis 13, mensibus 8, diebus 20, vixit annos 64.

A 37 Christi ad 68.

a Tac. 12. Sueton.

b Dio 60.

c Suet. Dio.

[d] Irato Romanis Deo, post vitrici mortem Domitius Nero cepit imperium annos natus [e] septemdecim. quod initiò sic gessit, vt inter optimos principes haberi potuerit: quamdiu scilicet Senecæ præceptoris monitis obtemperauit. Pòst ætatis licentia, & adulatione corruptus monstri quàm hominis similior extitit. [f] Parthos capta Armenia grassantes per Corbulonem repressit, strenuum & antiquæ virtutis ac seueritatis ducem. qui & Armeniam recepit [g] anno Neronis 7, Christi 60: & Tiridaten Vologesis Parthorum regis fratrem Romam venire compulit, & ab Nerone diadema petere. quod [h] anno Christi 66, Neronis 13 factum. quo & Corbulonem honorificè reuocatum mori coëgit. Britannicum

Nero.

d Suet. Dio 61.

e Suet. Nero 8.

f Tac. 13. Dio 62.

Corbulo dux eximius.

g Tac. 14.

h Tac. 16. Dio 63.

A 37 Christi ad 68. statim vt imperare est orsus veneno sustulit.[a] Agrippinam matrem honore prius omni spoliatam, ac palatio pulsam ad extremum iussit occidi, quod parricidium, ne quid ad illorum temporum infelicitatem deesset, Senatus probauit. Id euenit anno Christi 59, Neronis 6. [b] Post hæc inducta Poppæa, quam ab Othone abstraxerat, Octauiam relegatam interficit. [c] Coniuratione in ipsum Pisonis aliorúmque detecta, Lucanum poëtam, Senecam philosophum, cum aliis quamplurimis anno Christi 65 morte multauit. eodémque Poppæam grauidam ictu calcis exanimauit. Adiecit ad hanc immanitatem turpissimi dedecoris infamiam, quod in scenam prodire, & inter histriones, aut citharœdos operam dare, & Circensibus equos agitare non est veritus. Quinetiam vt ardentis Troiæ speciem velut per ludicrum exprimeret, incendit Vrbem [d] anno Christi 64. Quibus flagitiis cùm in odium suorum contemptúmque venisset, destitutus ab omnibus, & ad supplicium quæsitus, carnificis in se partes occupauit anno imperij decimo quarto, æræ Christi 68, [e] eo die, quo Octauiam interemerat.

Suet. 34. Tac. 14. Dio 61.

b Suet. Dio 62. Tac. 14.

c Tac. 15. Dio 62. Sueton.

d Tac. 15. Sueton. Dio 63.

e Suet.

A 37 Christi ad 68.

Iudaicæ res, & Christianæ sub Caio Claudio, & Nerone.

A Christi 37 ad 68.

Cap. III.

AGrippa Aristobuli filius, senioris nepos Herodis, à Tiberio vinctus, quod Caio Caligulæ studens ei precatus esset imperium, mox vt Tiberius obiit, à Caio vinculis solutus est, ac Philippi & Lysaniæ tetrarchiis cũ regis appellatione donatus,[a] auctore Iosepho. ac sequente anno, Cai secundo, vt idem refert, ad regnũ suum nauigauit. cuius æmulatione soror eius Herodias, quæ Philippo viro suo relicto incestas cum eius fratre Herode Antipa Galilææ tetrarcha nuptias iunxerat, hunc ipsum Romam ad regium decus obtinendum adire compulit. Sed ibi Agrippæ literis offensum sibi Caium reperit, ac[b] speratum regis honorem mutauit exilio, & Lugdunum relegatus est, eiúsq; Tetrarchia auctus est Agrippa. quod anno Cai tertio, vel ineunte quarto contigisse paulo pòst constabit. Quo tempore Vitellio Syriæ præsidi successor datus est Petronius, cui mandatum à Caio, vt imaginem suam Hierosolymis in templo collocaret. sed differente Petronio [c] mortuus est interim Caius. Alexandriæ

Vide lib. 11, de Doct. Temp. cap. 10, & seq.

Agrippa rex.

a Iose. 18. Ant. 8.

b Ioseph ib. c. 9.

c Ioseph. c. 11.

A 37 Christi ad 68.

quoque Iudæi à Flacco Auilio præfecto indignè habiti [a] Philonem gentis suæ nobilem, ac disertum virum Romam allegarunt ad Caium; à quo illusus, & eiectus est. Quin eodem anno Pilatum vitæ pertæsum sibi necem attulisse, [b] ex Eusebio didicimus.

a Philo lib. de Legat. Iose. ib. c. 10.
b in Chron. & 2. Hist. 7.
c Iose. lib. 19, c. 4.

Caio viuis exempto, qui successit ei Claudius anno Christi 41, eo ipso [c] regnum amplificauit Agrippæ, addita Iudæa, & Samaria. Sic regnum Herodis post eius mortem in lacinias diuisum, ex asse primus Agrippa possedit. Qui statim Hierosolymam abiens Christianos instituit persequi, quo sibi Iudæos conciliaret. ac primùm [d] Iacobum occidit: deinde Petrum in carcerem coniecit: vnde ab Angelo est ereptus. Nec diu crudelem ambitiosúmque principem cœlestis ira distulit. Post tres annos, quàm Palæstinæ totius rex erat factus, Cæsareæ cùm esset, quæ Stratonis Turris dicitur, [e] próque tribunali verba faceret, tanquam Deo acclamari sibi passus, subita numinis ira, scatentium è corpore vermium tabe confectus est. Paullo ab Luca diuersam narrationem apud Iosephū mortis illius inuenies. Sed de tempore, quod diximus, affirmat. Nam quatuor annis regnasse illum imperante Caio; tribus sub Claudio: in totum septenis annis asserit. Eo defuncto, Iudæa deinceps contributa est Syriæ, ac proprios reges habere desiit.

d Act. 9.
e Act. 12. Iose. 19, c. 7.

Christianæ rei incremēta

Interea per Iudæam, & Syriam, ac longius quoque propagari pietas Christiana cœpit, incumbentibus in eam rem nauiter discipulis; præsertimque Petro, ac Paulo, quorum

ille peragrata Syria, Antiochiæ sedem Pontificiam fixisse creditur anno post passionem Christi septimo, æræ communis 37. cui annos sex integros præfuit. Romam inde [a] circa Claudij secundum migrauit annum, vt in Chronico scribit Eusebius, qui & annis 25 Vrbis episcopum Petrum fuisse refert. Dionysius Alexandrinus apud Eusebium auctor est, primum omnium Petrum Romæ Christi prædicasse fidem, siue Ecclesiam ibi fundasse. Huius sedis principium cadit in annum Claudij tertium, Christi 43, qui est ab eius profectione proximus: cùm Paulus nondum eò peruenisset; qui in Asia, & Græcia, Macedoniáque interim procurabat Euangelium: atque anno post passionem Christi 25, Neronis 2, vinctus Romam adductus est, [b] vt testatur Hieronymus. qui est annus Christi 56. Itaque diu ante Paulum Romam Petrus adiit.

A 37 Christi ad 68.

Petri cathedra Romana.

a Euf. 2. Hist. c. 24

b Hier. Scrip. Eccl.

Paulus ab Nerone coram auditus, & absolutus est. Sed cùm vtriusque, vt apparet, Apostoli studio Romæ Christiana fides adolesceret, primus eam insectatus est Nero. qui cùm Vrbi, vt supra dictum est, subiecisset ignes anno imperij 11, æræ Christianæ 64, falsò sceleris huius in Christianos deriuauit inuidiam. Ideo comprehensi plerique, & horrendis affecti suppliciis: [c] adeo vt nonnulli sebo, adipe, ac pice obliti, facium instar, in vsum nocturni luminis arserint. Eodem fere tempore Simon Magus, qui [d] Samariæ Christianam religionem importante Philippo, ei nomen

Prima persecutio sub Nerone.

c Tacitus Ann. 15. Suet. 16.

d Act. 8.

A 37 Christi ad 68.

dederat, & ad maleficas artes postea redierat, Romam aduenit, ac præstigiis suis Romanos illusit. [a] quem Petrus à Dæmonibus in aëra subuectum, ac volitantem oratione sua deiecit. Ob id Neronis iussu tam ille, quàm Paulus capitis damnati sunt 3 Kal. Iul. anno Christi 67, Neronis exeunte 13.

a Arno. 2 Cyril. Cat.6. Sulp.l.2. & alij.

Petri, Pauliq; mors.

Reliquorum Apostolorum acta nulla fere certa, ac fide digna historia comprehensa in obscuro latent. De Matthæo scribit [b] Irenæus scriptum ab eo tunc Euangelium, cùm Petrus Romanam instituit Ecclesiam. Iacobum quoque minorem fratrem Domini. qui primus Hierosolymorum antistes ab Apostolis ordinatus est, [c] anno sedis suæ 30, Neronis septimo Iudæi peremerunt. quod in annum incidit Christi 61. Iacobo successit Simon, Petro Linus, qui hactenus Chorepiscopus fuisse putatur.

b Iren. l.3, c.1.

Iacobus minor.

c Hier. de scrip. Eccles. Eus. Chron.

Demonstratur cathedra Romana tempus.

Vide 11 de Doct. Temp. c. 13.

Vtriusque cathedræ tempus auctoritate nititur. Sed Romanæ interuallum plures, quàm Antiochenæ, testes habet. Huius enim solus vindex est Eusebius in Chronico, qui ad annum vltimum Tiberij initium eius adscribit, à quo septimo deinceps anno Romam profectum esse Petrum adnotat. Sed prior illa de Antiochensi sede lacinia germana non est; cùm nec in veteribus libris appareat; & absurdè Petrum Antiochiæ doceat annos 25 mansisse. De Romana constantius antiqui loquuntur, cuius finis in Petri nece factus est,

anno Christi 67, Neronis labente adhuc 13, & instante 14: sed is decimus quartus computatur ab Hieronymo, qui Apostolos ambos eo ipso mortem obiisse scribit, eundémque numerat post passionem Christi 37.[a] Ad hæc Petrum ait annis 25 Romanam sedem obtinuisse. Vnde videri potest circa annum Christi 43 illius initium fecisse: Antiochenæ verò ante annos sex, Christi 37. A 37 Christi ad 68.

a Hier. de vir. illust. & in Chr.

De Galba, Othone, Vitellio, Vespasiano, Tito, Domitiano: déque Hierosolymorum excidio.

A 68 Christi ad 96.

CAP. IV.

PAVLLO ante Neronis obitum,[b] C. Iulius Vindex, qui pro Prætore Galliam regebat, palam deficiens, Sergium Galbam Hispanias administrantem ad imperium capessendum impulit. quod ille, subinde interempto manu sua Vindice, perseuerauit facere.[c] Ita sublato Nerone, imperauit menses circiter septem, grandi iam natu: ac sequente anno, Christi 69 ineunte, periit cum eo, quem adoptarat, Pisone: cùm iam M. Siluius Otho imperator acclamatus esset. Sed huic perbreue imperandi spatium fuit, ac trium circiter mensium.

Galba. *Otho.*

b Suet. Nero. c. 40 & 41. Xiph.

c Suet. Galba Xiphil.

A 68 Christi ad 96.

a Tac. 1. Hist. & 2. Suet. in Othone & Vitellio. Plut. in Othone. Xiphil.

Interim [a]. Vitellius Germanicarum legionum, quibus Consularis legatus præerat, fiducia, Imperatoris nomen vsurpat, & ad Bebriacum Othonis leui prælio vincit exercitum. qui ciuilium pertæsus armorum voluntariam sibi necem consciuit Aprili circiter mense, ætatis anno 37.

Vitellius.

b Sueto. Tac. Xiphil.

[b] Vitellius post Othonem imperium octo admodum mensibus gessit eodem anno Christi 69. quod interuallum haud solus impleuit. Nam Flauius Vespasianus, qui ad comprimendos Iudæos à Nerone missus fuerat, adiuuantibus Tiberio Alexandro Ægypti præfecto, & Muciano Syriæ præside, trium cæde principum quasi fluctuans & incertum suscepit imperium.

Vespasianus.

c Tac. Hist. 2.

d Suet. Xiphil.

[c] Primus Tiberius Kalendis Iuliis anni Christi 69 legiones in illius verba sacramentum adegit. isque primus principatus dies in posterum celebratus, ait Tacitus. [d] Decem annos imperium rexit summa æquitate, ac clementia. Obtrectantium libertatem, maximéque philosophorum, patientissimè tulit. Heluidium tamen Priscum Thraseæ generum secta Stoicum, & Prætorem nimia eius insolentia coactus relegauit, ac iussit occidi. tùm Philosophos, vno excepto Musonio, vrbe submouit anno Christi 73. Ingenia, doctrinásque magna liberalitate complexus est. Primus enim Latinis Græcísque rhetoribus è fisco annua centena constituit. Sola in eo culpabatur pecuniæ cupiditas: quam tamen excusare solebat ærarij fiscíque inopia; asserens quadrin-

genties millies opus esse, vt respublica stare posset. Ea summa ad nostratem pecuniam redacta coronatorum circiter efficiet 107500000.

A *68* Christi ad *96.*

Bellum eo Imperatore confectum est Iudaicum; ad quod priuatus adhuc ab Nerone missus erat, vt suprà docui. Id à seditiosis quibusdam ortum habuit; quorum [a] dux Eleazarus Ananiæ Pontificis filius; qui per speciem religionis aduersus Romanos arma mouerunt. Dehinc strage suorum, qui à Cæsariensibus, Scythopolitanis, aliisque passim trucidabantur, efferata gens contra Romanos pertinacius contendit. Cestius Gallus Syriæ legatus Hierosolymam obsidens cum magna copiarum suarum cæde in fugam agitur [b] anno Neronis 12, Nouembri mense, Christi 65. Victores Hierosolymam reuersi cùm alios belli duces eligunt, tum Iosephum Matthiæ filium. Anno Christi 67 Vespasianus per Galilæam ac Iudæam arma circumferens, præter oppida pleraque, ducem ipsum belli Iosephum in potestatem [c] redigit: à quo & illi prædictum est imperium. Postremò caput gentis Hierosolymam aggressus; mox interruptam Neronis, aliorúmque cæde principum obsidionem per Titum filium iam Augustus instaurat anno imperij secundo, Christi 70, per Azymorum dies. ac demum [d] Loi decimo, siue Augusti 5 die, Templo succenso, vrbs est capta penitus, [e] Gorpiæi 8, qui Sept. 1 respondet, feria 7; vt Xiphilinus ex Dione prodidit.

Vide Par. 2, l. 4, c. 5.

Hierosolymitanum excidium.

a Iose. 2 de Exc. cap. 17, & seq.

b Iose. l. 2, c. 24.

Iosephus historicus.

c Iose. l. 3 de Exc. 3, c. 14. Suet. Xiph.

d Iose. 6 de Exc. c. 26.

e Id. lib. 6, c. 47.

A 68 Christi ad 96

Ea clades Iudaicæ genti, ac nomini exitium attulit, tantáque vis calamitatis, ac tam multiplex malorum species fuit, vt appareret ob vnius Filij Dei indignissimam necem pœnas istas esse persolutas.[a] Nam & horrenda fames inclusos mœnibus in eam rabiem impulit, vt humanis vescerentur carnibus; ac natorum etiam corpora matres absumerent: & vndecies centena millia, quod fando vix auditum erat, vna illa obsidione perierunt. Vrbs ipsa deniqueque solo æquata;[b] cui & aratrum victor impressit. Anno imperij tertio, Christi 71,[c] Vespasianus cum Tito filio de Iudæis triumphauit: ac tum Iani templum occlusit; & Pacis ædificare cœpit. Eodem anno tumultuantibus Alexandriæ Iudæis,[d] Lupus præfectus templum ipsorum Onion dictum ab Onia pontifice, qui illud fundarat, obstruxit. Dehinc Consulatu suo nono, quem cum Tito filio gessit,[e] decessit ex morbo, dum legationibus operam daret, asserens Imperatorem stantem mori oportere. Fuit hic annus Christi 79, dies, VIII Cal. Iul. cùm annos vixisset 69, mensem 1, dies 7; imperasset annos decem.

a Ioseph. Lib. 7. de Excid. Dio 66.

b Hiero. in 8 Zachar.

c Ioseph. 7, c. 24. vel ιθ'.

d Id. c. 30. vel λζ'.

e Suet. Vesp. c. 24 Dio 66.

Titus.

[f] Inter optimos Imperatores iure numeratur qui Vespasiano patri suffectus est Titus. etsi antequam imperaret, crudelitatis, auaritiæ, ac libidinis suspectus fuerit. Sed qualescumque mores suos in principatu sic in melius conuertit, vt amor ac deliciæ generis humani vocari meruerit. Præcipua in illo mansuetudinis ac facili-

f Sueto. Xiphil.

tatis laus extitit. Nulli negare quicquam solitus, aiebat, *Neminem à principe tristem oportere discedere.* Cùm super cœnam recordatus esset nihil se cuiquam eo die præstitisse; *Amici,* inquit, *diem perdidi.* Eo imperante, anno Christi 80 ex Vesuuio monte ingens vis flammarum, ac mox cineris erupit.[a] Hæc verò in Africam, Syriam, & Ægyptum vsque peruasit. Oppida periêre duo, Pompeij, & Herculanum. Amphitheatrum & thermas suo nomine dedicauit. A 68 Christi ad 96.

Moritur anno Christi 81 Eid. Sep. post annos duos, ac menses totidem, diésque 20 quàm successerat patri,[b] altero & quadragesimo ætatis anno, non sine dati ab fratre Domitiano veneni suspicione.

Incredibile sui desiderium Titus moriens Senatûi, populóque reliquerat. Auxit id[c] Domitianus frater eius, ac successor, pæne omnium, qui hactenus fuerunt, ac deinde vixerunt, principum teterrimus. Atqui inter initia principatus clementiæ, iustitiæque nonnullum specimen ediderat. Sed mox indolem prodidit, ac sæuitia, rapacitate, luxuria æmulum se Neronis ostendit. In muneribus ac spectaculis effusus,[d] quinquennale inter alia certamen instituit. Capitolino Ioui triplex, musicum, equestre, gymnicum anno Christi 66. Primus se Dominum, ac Deum appellari voluit. Initium imperandi cùm habuisset anno Christi 81, conspiratione suorum opprimitur anno 96, decimo quarto Kal. Oct.

Domitianus.

a Xiphil. Plin. Iun. lib. 6. Ep. 16.

b Suet.

c Suet. Xiph.

d Suet. 4. Censor. cap. 18.

A 68 Christi ad 96. anno ætatis 45, cùm imperasset annos 15, dies 6.

De Christiana re ab exitu Neronis ad vltimum annum Domitiani siue

A 68 Christi ad 96.

CAP. V.

CHRISTIANAE res illius temporis haud magna in luce versantur, scriptorum magis inopia, quàm quia mandari quod posset literis extaret nihil. Nam neque parua, neque scitu indigna credibile est Apostolos, ac Christi discipulos toto orbe gessisse. sed pleraque fabulis, & incertis narrationibus aspersa sunt. Tum nos præcipua tantùm capita rerum, non exactam singulorum historiam mandare huic libro decreuimus.

Romani Pontifices. Petro ab Nerone interfecto, Romanam Ecclesiam Linus regendam suscepit, vt [a] antiqui Scriptores asserunt. quibus suffragatur vetus Indiculus Romanorum Pont. Liberij tempore contextus, quem penes nos habemus. Huic annos 11, menses 2 cum diebus aliquot assignant: vt anno Christi 78 decesserit. Cui Cletus deinde successit, quem Anacletum vocat Irenæus, vt & Græci complures. ac duodecim annis sedit, mensibúsque septem; & martyrium fecit

[a] Iren. l. 3, c. 3, Tert. Carm. con. Mar. l. 3. Euseb. Chro. Epiph. hær. 28.

anno Christi 91, ac successorem habuit Clementem. [a] Anno porrò Domitiani 13, vel Christi 14, Christianum in nomen ardere persecutio cœpit; in qua S. Ioannes Apostolus in Patmon insulam relegatus [b] scripsit Apocalypsin: cùm antea Romæ in feruens demersus oleum illæsus abiisset, [c] quod ex Tertulliano Hieronymus approbat. Passi sunt & Flauius Clemens Consul Domitiani consobrinus, & vxor eius Flauia Domitilla eiusdem Imperatoris cognata; quibus ἀθεότητος, & Iudaismi crimen impactum, vt scribit [d] Dio. Domitillam ait Eusebius, siue Hieronymus in Chronico, Clementis Consulis ex sorore fuisse neptem: & eandem virginem Romanum Martyrologium nominat.

A 68 Christi ad 96.

a Euseb. Chr.
b Hier. de scrip. Eccl.
c Id. lib. 1 in Iouin.
d Dio lib. 67.

Hæretici porro eodem interuallo complures extiterunt. præcipui verò Simon Magus à Petro Apostolo de sublimi deiectus: Nicolaus, à quo Nicolaitarum secta profluxit: [e] Hymenæus, Philetus, Phygellus, Alexander, quorum Apostolus meminit. [f] Ebion post excidium Hierosolymitanum hæresis suæ venena sparsit, vt scribit Epiphanius. Menander item, ac Cerinthus temporibus iisdem vixêre.

Hæretici.

e 2 Tim. 1, & 2, & 4.
f Epiph. Hær. 30.

A 68 Christi ad 96.

De viris doctrinæ laude præstantibus, qui ab ortu Christi ad Domitiani obitum sæculo ferè integro floruerunt.

CAP. VI.

Philo Iudæus. ILLVSTRAVIT hanc ætatem Iudæi Philonis eloquentia pariter, ac sapientia: [a] qui publica pro Iudæis Alexandrinis legatione functus est apud Caium Imperatorem. *Musonius.* Tùm Musonius Tyrrhenus Vulsiniis oriundus, secta Stoicus, qui Neronis tempore vixit, vt ait Suidas. *Apollonius Tyaneus.* Apollonius Tyaneus Musonij familiaris. Demetrius Cynicus multum ab [b] Seneca laudatus. *Seneca.* Longè verò clarissimus habitus est Seneca ipse Stoicus, ac Neronis præceptor, & ab eodem mori coactus. Sub Tiberio floruit [c] Strabo Philosophus pariter & Geographiæ scriptor. *Poëtæ celebres.* Sub Nerone Poëtæ celebres fuere Lucanus; Silius Italicus, quo Nero Consule mortuus est; Persius Satiricus. Paulo pòst sub Domitiano, Martialis, Valerius Flaccus, Statius, Iuuenalis. Historici, Suetonius, Tacitus: inter Iudæos [d] Iosephus, qui anno Domitiani 13, Christi circiter 93 Antiquitates Iudaicas absoluit, ætatis anno 56, vt ipse profitetur. Ita natus erit anno Christi 37, Cai Caligulæ primo; quod in vita ipse sua testatur. Eius

a Philo de Legat.
b Sen. ep. 63.
c Strabo 13.
d Iose. in fine libri 20.

æqualis, & æmulus fuit Iustus Tiberiadensis, de quo [a] Photius. Vespasiano quoque principe extitisse fertur Q. Curtius politissimus historicus. Eruditionis variæ palmam tulere, sub Tiberio Grammaticus Appio Alexandria oriundus: Plinius senior, qui Titi anno 2, dum Vesuuij montis incendium propius, quàm tutum erat, intuetur, [b] extinctus est Christi anno 80. Plinius item iunior illius sorore natus sub Domitiano, ac Traiano celebris fuit. eodémque tempore Quintilianus; Asconius Pedianus Ciceronis interpres longè nobilissimus anno Vespasiani 7, vt scribit Hieronymus in Chronico, natus annos 73 luminibus captus, duodecim postea vixit annos.

A 68 Christi ad 96.

a Phot. cod. 35.

Plinius.

b Plin. Iun. lib. 6, ep. 16.

Asconius, & Quintilianus.

De Nerua, Traiano, & Hadriano, & quæ ab iis, vel eorum temporibus gesta.

A 96 Christi ad 138.

Cap. VII.

[c] COCCEIVS Nerua oppido Narniensi genitus, grandi iam ætate pôst Domitianum suscepit imperium anno Christi 96, & ad annum integrum menses 4, diésque 11 adiecit, princeps optimus, sed propter ætatem contemptus. Domitiani acta rescidit; & quæ per vim, & iniustitiam

c Dio 68. Aur. Victor Eutr. 8. Vide Par. 2, l. 4, c. 6.

A 96 Christi ad 138. erant adempta, restituit. Ita se demum in imperio vixisse dicebat, vt quo minus tutò priuatus posset viuere, nihil metueret. Sed ei ad compescendum militem auctoritas defuit. Itaque Domitiani interfectores, à quibus imperium acceperat, illo repugnante à Prætorianis iugulati sunt. Ideo Traianum Germaniam administrantem in filium adoptauit; cum quo [a] tribus vixit mensibus. Obiit 6 Cal. Febr. [b] cùm vixisset annos 65, menses 10, dies 10. Eutropius annos vitæ eius numerat duos, & septuaginta.

a Victor.
b Dio.

Traianus. Anno ergo duodecentesimo Christi Vlpius Traianus cepit imperium apud Agrippinam coloniam, annum agens 42, ex vrbe Tudertina oriundus, vt scribit [c] Victor. Eutropius Italicæ natum in Hispania memorat. Bellicæ vir rei peritus imprimis, ac strenuus: prudens idem, moderatus, ac mitis; vt *Optimi* cognomen omnium consensu meruerit. Amicis eum culpantibus, ait Eutropius, quòd nimis circa omnes comis esset, respondit; *Talem se Imperatorem esse priuatis, quales esse sibi Imperatores priuatus optasset.* Daciam Romanis prouinciis addidit, victo rege Decebalo, qui suapte manu periit anno Christi 102. [d] In Orientem profectus, Armenios, Iberos, Colchos, Sarmatas, Osrhoënos, Arabas, Bosphoranos perdomuit. In Parthos inuectus Seleuciam, Ctesiphontem, & Babyloniam, aliásque subegit vrbes. Sed dum in mare rubrum nauigat, omnes

c Dio l. 68 Victor, Eutrop. 8.

Traiani a reum dictum.

d Dio Euseb. Chron.

omnes illi ferè populi defecerunt. quos statim per sese, ac per suos duces recepit. [a]Ingens illo imperante terræ motus Antiochiam euertit anno Christi 115, quo Coss. fuere Messala, & Pedo: quorum hic ruina subitò est oppressus. Traianus per fenestram eductus vix euasit. Iudæi quoque Cyrenenses in Romanos, & Græcos omni crudelitatis genere grassati sunt per Ægyptum, atque Cyprum. quos Traianus per Martium Turbonem infinita strage compescuit. Tandem rebellantibus Parthis, qui ab Romano Imperatore datum sibi regem expulerant, dum in illos arma molitur, in ægritudinem incidit: ob quam Selinuntem in Ciliciam delatus obiit IV Eid. Aug. anno Christi 117, ab eóque Traianopolis vrbs ipsa nomen accepit. Vixit, vt scribit Victor, annos 64. minus vno habet Eutropius. Imperauit annos 19, menses 6, dies 15, ait [b] Dio.

A 96 Christi ad 192.

a Dio.

b Dio 68

[c]Ælius Hadrianus Traiani consobrinus, eiúsque popularis; (nam Italicâ ortum accepit) Plotinæ fauore, quæ vxor Traiani fuit, imperare cœpit anno Christi 117, vir ingenio varius ac multiplex, & ad virtutes perinde atque vitia factus. Artium in eo studium pæne omnium fuit, etiam minutissimarum, quarum peritos, tanquam æmulos, obterere consueuerat. Præstante idem memoria, & in obeundis prouinciis assiduus ac diligens. Itaque tantum terrarum nemo peragrauit. Mortuo Traiano, Parthis Armenia, Assyria, Mesopotamia

c Spartia. Dio 66 Vict. Eutrop. 8. Par. 2, l. 4, c. 6.

Hadrianus.

A 96 Christi ad 192. cessit; Daciam quoque relicturus, nisi tot Romanorum ciuium, quæ illic erant, millia perdere esset veritus.

Hadrianus Ierosolymam instaurat.

a Spart. Dio 69. Xiph. Eus. Chron. Oros. 7, c. 13.

[a] Sub hoc Iudæi tumultuantes primùm à Martio Turbone compressi sunt anno eius imperij secundo. Postea Hierosolymam instaurauit, quam Æliam Capitolinam vocauit, eóque coloniam deduxit: atque in eodem loco, vbi Templum steterat, alterum in honorem Iouis constituit. Quæ res Iudæorum animos ita commouit, vt ad arma conuersi atrocius, quàm vnquam aliàs, bellum excitarint, duce Barcocheba. contra quos Hadrianus cùm alios belli peritos Imperatores, tum Iulium Seuerum è Britanniis acciuit: à quo paulatim oppressi Iudæi, & internecione deleti sunt. Cæsa Iudæorum eo bello quingenta octoginta millia scribit Dio; præter innumerabilem multitudinem, quam fames, morbus, aut incendium absumpsit: adeo vt Palæstina pene ad solitudinem redacta sit. Ex illo tempore Hierosolymam adire Iudæis sub pœna mortis vetitum fuit; [b] nisi quod vno quotannis die lugendi gratia adire concessum est. Belli huius exitus in annum Christi 135 incurrit, quo Hadrianus imperij vicesimum iniit.

b Greg. Naz. Orat. 12.

c Spart. Dio 69 Eutrop. Victor.

[c] Ad extremum æuo iam ingrauescente, morbísque confectus, prole cùm careret, Ceionium Commodum Verum adoptauit, quem Ælium Verum nominauit, ac Cæsarem fecit anno Christi 137. At is Cal. Ianua. anni sequentis extinctus est, vt scribit Spar-

tianus. Hadrianus itaque affecta valetudine Arrium Antoninum, qui postea Pius est dictus, adoptauit, ea lege, vt ille sibi duos adoptaret, Annium Verum Ælij Veri filium, & Marcum Aurelium Antoninum. Demum occiso Seruiano sororis suæ viro nonagenario, aliisque plurimis, cùm vitæ tædio sibi mortem afferre tentasset, apud Baias periit in conspectu Antonini Pij, VI Id. Iul. anno Christi 138,[a] cùm vixisset annos 62, menses 5, dies 17, imperasset annos 21, menses 11.

A 96 Christi ad 192.

a Dio 69. Xiphil. Spart. Vide 11 de Doct. Tép. c. 22.

De Antonino Pio, M. Aurelio, Vero, Commodo.

A 138 Christi ad 192.

Cap. VIII.

[a] ANTONINVS Pius adoptatus ab Hadriano Romanæ rei præfuit anno Christi 138, tanta virtute, ac bonitate, vt exempla omnia superarit. Patris enim potiùs affectu, quàm Principis rempublicam tractauit; atque orbem terrarum sine bello, quamdiu imperauit, sola auctoritate rexit: ideóque cum Numa comparatus est. Hunc exteri, ac longinqui reges, & populi adeo veriti sunt, vt controuersiarum suarum arbitrium ab eo poscerent. In eos qui contra se conspirauerant inquiri vetuit. Moritur[b] anno ætatis, 70, imperij 24. Victor

Antoninus Pius.

a Capitolinus. Victor. Eutrop. 8.

b Capitol.

A 96 Christi ad 192 annos ætati illius assignat 72. In 161 porro Christi annum mors eius incidit, Nonásque Martias, cùm cœpisset anno 138, ex ante diem VI Eid. Iul. Ita viginti duos annos cum octo fere mensibus gessit imperium.

M. Aurelius. Post hunc imperauit M. Antoninus Verus Pij gener. Huius enim filiam Valeriam Faustinam in matrimonium habuit. Is ab ineunte ætate cum cæteris artibus, tùm sapientiæ studiis excultus, hanc ipsam non minus vita, moribúsque, quàm sermone, ac professione præ se tulit. Principiò L. Ælium Verum, cui Lucillam filiam collocarat, imperij participem fecit. ac tum primùm duo Imperatores Augusti nomine rempublicam gesserunt, *tantúmque huius rei & nouitas, & dignitas valuit, vt Fasti Consulares nonnulli ab his sumerent ordinem Consulum*, ait [a] Spartianus. Ambo igitur ad vndecimum annum communiter imperarunt, vt idem testatur cum Eutropio, vitæ institutis inter se dissimillimi. Nam Verus iners, luxúque perditus, ac parum ciuili ingenio fuit, quod fratris reuerentia moderabatur. [b] à quo missus aduersus Parthos, quadriennio toto per duces suos rem prosperè gessit. Itaque de Parthis ambo triumpharunt. Marcomanicum postea bellum ab iisdem suscipitur. Sed in ipsa profectione Verus apoplexia correptus inter Concordiam, & Altinum periit anno Christi 171, si vndecimum imperij annum attigit: vel 169, si nonum haud excessit. Nam vtrumque refert Eusebij Chronicon. Solus ergo cum Mar-

a Spart. in Vero. Eutro. 8.

Verus.

b Capitol.

comanis, quibus Quadi, Vandali, Sarmatæ, Sueui, ac barbari se omnes adiunxerant, M. Aurelius triennio conflixit, ait Eutropius, ac periculosissimo bello perdomuit. [a] In quo siti aliquando laborantem exercitum Christiana legio impetrata de cælo pluuia recreauit: quod sub annum Christi 174 contigisse Eusebius ostendit. Ad huius belli sumptus, exhausto ærario, ne quem exactionibus oneraret, imperatoriam omnem supellectilem, ornatúmque distraxit; & post victoriam, emptoribus, qui reddere comparata vellent, pretia restituit. [b] Auidius Cassius falso mortis illius allato rumore tyrannidem cepit, ac post tres menses occisus est. M. Aurelius annis 19, mensibus vndecim in imperio transactis, apud Vindobonam, siue Viennam morbo est extinctus anno Christi 180, natus annos 59, vt ait Victor. quippe editus est in lucem auo suo Vero & Augure Coss. auctore Capitolino, qui in annum competunt Christi 121.

A 96 Christi ad 192.

M. Aurelij virtus.

a Xiphil. Euf. Chr. & 5 Hist. c. 5.

b Volcat. Gallus.

[c] Optimo patri nequissimus filius suffectus est Aurelius Commodus Antoninus, crudelitate, libidine, auaritia, fœdis, & imperatore indignis artibus Neroni simillimus. Cum Germanis initiò rebus compositis, Romæ triumphauit. Idem Lucillam sororem, quæ cum aliis plerisque contra se conspirarat, occidit, Perenni præfecto Prætorio quæstionem habente. qui & ipse postea simili in culpa deprehensus capite pœnas luit. Exinde Prætorio præfecti sunt duo. Perennis potentiæ successit Cleander

c Xiphil. Capitol. Herodia. 1. Victor Eutrop.

Commodus.

A 96 Christi ad 192. populo propter sæuitiam & auaritiam inuisus: qui exorta seditione iussu Commodi interemptus est. Denique suorum insidiis, quibus necem destinarat, opprimitur anno imperij exacto duodecimo, súpérque mensibus 9, ac diebus 14, ait Xiphilinus, cùm vixisset annos 31, menses 4. [a] Siquidem natus est patre M. Aurelio, L. Vero Coss. anno Christi 161. mors autem eius incidit in annum Christi 192, pridie Kalendas Ianuarij.

a Lampr.

Christiana res, & à quibus vel sanguine, vel stilo sub illis Principibus defensa. tùm qui inter Gentiles doctrinâ celebres. item Hæretici.

Cap. IX.

S. Clemens. TRAIANO rerum potiente non statim in Christianos noua indicta persecutio est; sed Domitiani edicto semel orta martyres aliquot dedit. è quibus insignis fuit S. Clemens Rom. Pont. [b] qui anno tertio Traiani mortuus est, cùm sedisset annos 9, menséſque sex. cui successit Anacletus.

[c] In Bithynia verò C. Plinius Proconsul de Christianis habita quæstione, cùm eos falsis criminibus passim accusari deprehendisset, ex Traiani rescripto inquirere desiit; sic vt oblatos tantùm, obstinatósque puniret.

b Hier. de Script. Ec.
c Plin. l. 10 Ep. 98. Euseb. 3. Hist. c. 33. & in Chro. ex Tert. Apol.
Persecutio Traiani

Porro anno Traiani circiter decimo, tertia ab eodē [a] mota persecutio est, in qua Simeon Cleophæ filius annos natus 120 cruci suffigitur. necnon Ignatius Romam ex Asia perductus in amphitheatro leonibus obiicitur anno Christi 108. Onesimus item S. Pauli discipulus Ephesi episcopus pro Christo patitur: & Anacletus Papa cùm sedisset annos 9, menses 3. quem Euaristus excepit.

A 96 Christi ad 192.

a Euseb. in Chron. & 3. hist. c. 32, & seq.

Traiani persecutionem successor eius propagauit Hadrianus, & in martyres plurimos sæuiit. Euaristus Papa sub illo cæsus Alexandro sedem reliquit: quam hic anno Hadriani 15 martyrio perfunctus Sixto transmisit: [b] cùm iam Faustinus, & Iouita Brixiani illius iussu necati essent circa annum eius 4.

b Acta SS. Faust. & Iou.

Imperante Antonino Pio Iustinus Martyr [c] Apologeticum vnum edidit; alterum M. Aurelio, & L. Vero; quorum sub initium illustre martyrium obiit.

Iustinus Martyr.

c Euf. l. 4. hist. c. 16. Hier. de script.

Romani verò Pontifices pro Christo cæsi sunt, Sixtus anno secundo Antonini, cùm annos sedisset propemodum decem: Telesphorus anno eiusdem 14: Hyginius anno 18. Aurelij verò anno 5 passus est Pius. [d] Huic successit Anicetus, occisus & ipse anno illius 13. Eo Ecclesiam administrante Polycarpus Smyrnę episcopus Romā adiit, ac paulo pòst circa annum septimum M. Aurelij, egregium in Asia pro Christo certamen obiit. In eâdem prouincia passus est & Pionius. Soter post Anicetum Romæ

Polycarpus.

d Iren. l. 3. c. 3. Euf. li. 4. hist. c. 14, & seq. & in Chr.

A 96 Christi ad 192. cùm sedisset annos 4, agonem impleuit, cíque subrogatus est Eleutherus anno circiter M. Aurelij 17,[a] quando in Galliis ferali Imperatorum edicto Christiani complures occisi sunt. inter quos Lugdunenses martyres excelluerunt; præsertim Photinus episcopus, Attalus, Alexander medicus, Blandina. *Actum primùm* (ait[b] Seuerus) *intra Gallias Martyria visa, serius trans Alpes Dei religione suscepta*. Id anno euenit Christi 177. Passa est Romæ quoque sub Aurelio S.[c] Felicitas cum filiis septem. Christianam fidem contra gentiles & hæreticos stylo propugnarunt eodem sæculo quàm-plurimi. Velut[d] Agrippa Castor, qui sub Hadriano contra Basilidem hæreticum scripsit: Quadratus, & Aristides Atheniensis, qui pro Christiana religione apologeticos edidêre eodem imperante.

a Euf. lib. 5 Hist. c. 1, & seq.

Lugdunenses martyres.

b Lib. 2.

c Martyrol. Rom.

d Euseb. 4 Hist. Hier de script.

Scriptores Ecclesiastici.

Papias.

Æqualis item fuit illorum Papias Ioannis auditor; & Hegesippus, qui sub Aniceto, & Eleuthero vixisse Romæ scribitur ab Hieronymo, hoc est Imperatoribus M. Aurelio, & Commodo. quando & Melito Sardensis, & Apollinaris Hierapolitanus, & Dionysius Corinthius episcopi; nec non Athenagoras Atheniensis philosophus pietatis & doctrinæ famam latè sparsere.

Inter gentiles philosopus insignis habitus est sub Traiano Chæronensis Plutarchus, ac Dio Prusæus: sub Hadriano Phauorinus; Euphrates Stoicus,[e] qui morbi ac senectutis tædio cicutæ haustu vitam finiit Hadriano permittente. Sextus item,

e Xiphil. & Euf. Chro.

Agathobulus, & Oenomaus. [a] Sub Antonino Pio Taurus Berytius Platonicus vixit: tùm Arrianus Nicomediensis philosophus, & historicus; Maximus Tyrius; Apollonius Chalcidicus Stoicus; Basilides Scythopolitanus: qui omnes M. Aurelij præceptores fuere. quo imperante Peregrinus philosophus cognomento Proteus, apud Pisas per Olympicum ludicrum extructo rogo seipsum cremauit Olympiade 236, vt scribit Eusebius in Chro. meminit & Lucianus peculiari libro, quem de eius morte confecit. [b] Menelaus Mathematicus Traiani anno primo Lunam in spica Virginis notauit anno Christi 98. Paulo pòst, sub Hadriano, & Antonino Ptolemæus astronomiæ princeps extitit.

A 96 Christi ad 192.

a Capitol. Eus. Chro.

Peregrinus.

b Ptole. lib. 7. pag. 270. Græ.

Eruditi ingenij, ac sermonis primas tenuere Traiano Imperatore C. Plinius iunior; [c] Dio Prusæus, quem Traianus mirificè coluit: [d] Polemo Laodicea, quæ est ad Lycum, oriundus, Rhetor, & Sophista, Aristidis magister, qui & ipse sub Hadriano floruit: Fronto insignis orator: Philostratus Lemnius: Herodes Atticus, [e] qui imperantibus Traiano, Hadriano, & Antonino celebris fuit. Hermogenes Tarsensis, quem Suidas prodit, sub Marco anno ætatis 18 rhetoricam magna cum admiratione professum, anno 24 omnium prorsus oblitum nulla, quod quidem appareret, ægritudine, in extrema inscitia consenuisse: Phlegon Hadriani libertus, [f] qui ad Olympiadem 229, hoc est Hadriani obitum, & annum

c Philostr. Euseb. Chro.

d Suid.

e Suid.

f Suid.

A 96 Christi 137, opus suum perduxit. Eadem
Christi tempestate Galenus medicinæ princeps ha-
ad 192. bitus est.

Historias edidere Pausanias Herodis æqualis, Appianus, Iustinus, Ælianus Prænestinus, qui Græcos ipsos suapte elegantia superauit. Lucianus item; & qui illum imitatus est Apuleius circa hæc tempora vixisse creduntur. Iurisconsulti Traiano, & Antonino imperantibus memorantur Neratius Priscus, Domitius Labeo, Saluius Iulianus, Volusius Mætianus.[a] Grammatici Aper, Pollio, Eutychius, Proculus Siccensis, Aulus Gellius.

a Capitol.

[b] Hæretici sub Traiano & Hadriano, Elxai, qui se ad Ossenos adiunxit, vt ait Epiphanius, Saturninus Antiochenus, Basilides Alexandrinus, Carpocrates; à quibus nefanda Gnosticorum secta profluxit: Prodicus; nec non Marcio Ponticus, quem circa annum Christi 134, hoc est extrema tempora Hadriani, virus spar sisse suum [c] ostendimus. Sub Antonino fuerunt Ophitæ, Caiani, Sethiani, Apelles, Valentinus, qui circa annum Christi 153 Romam aduenit; Cerdo; Tatianus Iustini martyris discipulus. [d] Cataphrygum hæresis auctore Montano, & Priscilla, Maximillaque insanis fœminis M. Aurelio imperante nascitur, vt annales testantur.

b Euf. 4. histor. Epiph. Hær. 19. & 27, & seq.

Hæretici.

c Vide Animad. ad Epiph. p. 83. Iren. lib. 3, c. 4. Euf. 4. hist. c. 10.

d Euseb. Chron. Epiph. Hær. 48.

Interpretes scripturæ Græci

Sunt & hæreticis annumerandi Bibliorum interpretes, qui illo sæculo vixêre, duo; Aquila semiIudæus homo, ac semiChristianus; quem ad tempus Hadriani

refert[a] Epiphanius: & Symmachus, qui sub M. Aurelio scripsit. Ab his non longè abfuit Theodotio,[b] vt olim animaduertimus.

A 193 Christi ad 235.

a Epiph. de Mens. & Pond.

b In Animad. ad Epiph. p. 399.

De Commodo, Pertinace, Iuliano, Seuero Caracalla, Geta, Macrino, Alagabalo & Alexandro.

A 193 Christi ad 235.

CAP. X.

[c] OCCISO Commodo, anno ineunte Christi 193, P. Heluius Pertinax ab iisdem, qui Commodum oppresserant, Imperator est factus. Qui cùm rempub. optimis institutis regere, ac militari cupiditati obuiam ire vellet, intra octogesimum octauum diem è medio sublatus est. Cuius obitu fluctuantem, & quasi caducam imperij possessionem licitari ausus est Didius Iulianus. Sed post menses 2, dies quinque, quod integrum donatiuum repræsentare non posset, ab iisdem destitutus, Septimij Seueri iussu necatur.

c Herod. 2. Xiphil. Capitol. Eutrop. Victor.

Pertinax.

Iulianus.

Seuerus

[d] Hic enim oriundus Africa, cùm Pannoniæ præesset, per speciem vlciscendi Pertinacis imperium arripuit. Ac primùm Prætorianos ob indignam illius necem à suis circumuentos exauctorauit. tum Pescennium Nigrum Syriæ, Clodium Albinum Britanniæ præfectos, & imperij competitores singillatim aggressus est. Primus

d Spart. & alij superiores.

A 96 Christi 137, opus suum perduxit. Eadem
Christi tempestate Galenus medicinæ princeps ha-
ad 192. bitus est.

Historias edidere Pausanias Herodis æqualis, Appianus, Iustinus, Ælianus Prænestinus, qui Græcos ipsos suapte elegantia superauit. Lucianus item; & qui illum imitatus est Apuleius circa hæc tempora vixisse creduntur. Iurisconsulti Traiano, & Antonino imperantibus memorantur Neratius Priscus, Domitius Labeo, Saluius
a Capitol. Iulianus, Volusius Mætianus. [a] Grammatici Aper, Pollio, Eutychius, Proculus Siccensis, Aulus Gellius.

b Eus. 4. histor. Epiph. Hær. 19, & 27, & seq. *Haeretici.* [b] Hæretici sub Traiano & Hadriano, Elxai, qui se ad Ossenos adiunxit, vt ait Epiphanius, Saturninus Antiochenus, Basilides Alexandrinus, Carpocrates; à quibus nefanda Gnosticorum secta profluxit: Prodicus; nec non Marcio Ponticus, quem circa annum Christi 134, hoc est extrema tempora Hadriani, virus sparsisse suum [c] ostendimus. Sub Antonino fuerunt Ophitæ, Caiani, Sethiani, Apelles, Valentinus, qui circa annum Christi 153 Romam aduenit; Cerdo; Tatianus Iustini martyris discipulus.

c Vide Animad. ad Epiph. p. 83. Iren. lib. 3, c. 4. Eus. 4. hist. c. 10.

d Eufeb. Chron. Epiph. Hær. 48. [d] Cataphrygum hæresis auctore Montano, & Priscilla, Maximillàque insanis fœminis M. Aurelio imperante nascitur, vt annales testantur.

Interpretes scripturæ Græci Sunt & hæreticis annumerandi Bibliorum interpretes, qui illo sæculo vixêre, duo; Aquila semiIudæus homo, ac semiChristianus; quem ad tempus Hadriani

refert[a] Epiphanius: & Symmachus, qui sub M. Aurelio scripsit, Ab his non longè absuit Theodotió,[b] vt olim animaduertimus.

A 193 Christi ad 235.
a Epiph. de Mens. & Pond.
b In Animad. ad Epiph. p. 399.

De Commodo, Pertinace, Iuliano, Seuero Caracalla, Geta, Macrino, Alagabalo & Alexandro.

A 193 Christi ad 235.

CAP. X.

[c] OCCISO Commodo, anno ineunte Christi 193, P. Heluius Pertinax ab iisdem, qui Commodum oppresserant, Imperator est factus. Qui cùm rempub. optimis institutis regere, ac militari cupiditati obuiam ire vellet, intra octogesimum octauum diem è medio sublatus est. Cuius obitu fluctuantem, & quasi caducam imperij possessionem licitari ausus est Didius Iulianus. Sed post menses 2, dies quinque, quod integrum donatiuum repræsentare non posset, ab iisdem destitutus, Septimij Seueri iussu necatur.

c Herod. 2. Xiphil. Capitol. Eutrop. Victor.
Pertinax.
Iulianus.
Seuerus

[d] Hic enim oriundus Africa, cùm Panno- niæ præesset, per speciem vlciscendi Pertinacis imperium arripuit. Ac primùm Prætorianos ob indignam illius necem à suis circumuentos exauctorauit. tum Pescennium Nigrum Syriæ, Clodium Albinum Britanniæ præfectos, & imperij competitores singillatim aggressus est. Primus

d Spart. & alij superiores.

A 193 Christi ad 235. Niger acie superatus, Antiochia, quò se receperat, capta, ad Euphratem fugiens interemptus est, vt scribit Herodianus. Spartianus haud procul Cyzico interfectum refert. Oppresso Nigro, Byzantium, quod in eius fide perstabat, triennali obsidione Seuerus expugnauit, ac muris & libertate spoliatum Perinthiis contribui iussit anno circiter imperij quinto.

Byzantium captum.

Rebus in Oriente pacatis, vertit in occidentem arma contra Clodium Albinum, quem hactenus Cæsaris oblata dignitate sibi conciliarat. Cum eo ad Lugdunum in Gallia congressus, cæsis vtrimque plurimis, ipsóque inter alios Albino, solus rerum potitus est. vrbs direpta & incensa. caput Albini Romam missum: in eiúsque fautores & amicos acerbissimè sæuitum est.

Albinus. *Lugdunū euersum.*

Hinc denuò profectus in orientem, Parthos, Adiabenos, Arabásque deuicit: Alexandrinis buleutarum ius dedit: Plautiano interim Romæ omnia gubernante; cuius filiam Plautillam Antonino filio desponderat. Nuptiæ deinde anno Seueri circiter decimo celebratæ sunt; [a] ac tantum dotis numeratum, quantum reginis quinquaginta satis esset. Verùm paullo posteà anno circiter Christi 204, Plautianus idem contra Imperatores conspirans, ab Antonino genero interimitur; & complures post eum interfecti, qui illi studuerant.

a Spart.

Seuerus in Britannias abiit anno imperij 15, cum duobus filiis, Bassiano, quem Antoninum cognominarat, & Augustum an-

no circiter imperij septimo fecerat; ac Geta Cæsare adhuc, an Augusto. Ibi quatuor circiter annis re prosperè confecta redit; & muro per transuersam insulam ducto eam muniuit. Ibidem denique maioris filij insidiis haud semel appetitus, Eboraci moritur prid. Non. Febr. anni Christi 211, [a] cùm imperasset annos 17 menses 8, dies 5. Moriens septem annorum canonem reliquit; sic vt quotidiana modiorum quinque & septuaginta millia possent expendi: olei verò, quantum Italiæ toti per quinquennium sufficeret. A 193. Christi ad 235. a Xiph.

[b] Antoninus Caracalla, & Geta, duo Seueri filij pari iure post parentis obitum ad imperium euecti sunt, anno, vt dictum est, Christi 211. quorum ex indolis morúmque dissensione perpetua discordia fuit. Miti erat, ac ciuili, vt ferunt, ingenio Geta: truculentus alter, & furore præceps. à quo anno imperij altero, vt è Xiphilino constat, Christi 212, in ipso sinu matris per colloquij speciem frater est occisus anno ætatis 23. Cæsa postea est amicorum illius ac fautorum ingens multitudo. In his Papinianus Iurisconsultus, quòd parricidium illius excusare legibus nollet. Post hæc in Orientem abiit Antoninus. Alexandriæ verò ingentem ciuium stragem edidit, quòd in ipsum aliquando dicta iecissent. Artabanum Parthorum regem fraudulenter inuasit, ac regnum eius populatus est. Annis demum à patris obitu sex, mensibus duobus exactis, ab Opilio Macrino Præfecto Prætorio per Martia-

b Spart. Herod. 4. Xiphil. Eutr. Vict. *Caracalla, & Geta.* *Papinianus.*

A 193 Christi ad 235. *Macrinus.*

lem centurionem interficitur Edessam inter, & Carras, VI Eid. Apr. vt ait Xiphilinus anno Christi 217, ætatis illius 29, eodem auctore: Spartianus 43 imputat.

a Capitol. Lamprid. Herodianus. Xiphil. Victor. Eutrop. *Alagabalus.*

[a] Macrino post annum, mensésque duos, quàm imperium assumpserat, à militibus occiso, vnà cum Diadumeno filio, imperauit Aurelius Antoninus Alagabalus Varius, ex Iouis, vel Solis sacerdote, Caracallæ filius vulgò, sed falsò creditus, anno Christi 219. Hic mortalium omnium fœdissimus fuit; adeo vt in mulierem, abiecta virilitate, sponte se deformaret; & quiduis corpore suo pateretur. Igitur annis tribus, mensibus nouem exactis, consensu militum cum matre Semiamira, siue Iulia cæsus anno Christi 222, vnco impacto in cloacam, inde in Tiberim tractus est anno ætatis 18, vt narrat Xiphilinus. plerique duos annos & menses aliquot assignant imperij, vitæ 16. sed Xiphilino magis assentimur; cuius ratio, cùm de Alexandro dicetur, postea constabit.

b Idem. *Alexander.* Vide 2. Par. lib. 4. c. 6.

[b] Anno Christi 222 M. Aurelius Seuerus Alexander ad imperium peruenit, cùm iam Cæsar esset anno superiore factus; princeps longe omnium optimus, ac pace, bellóque præstantissimus. Summam vel in dicendo, vel à iudicibus exigendo iure diligentiam adhibuit, in eósque, qui fauore, aut corruptela iusti fines excederent, seuerius animaduertit. adulatores, scurras, & aulicorum dedecora procul amouit. Magistratus venales esse prohibuit, asserens non posse fieri, quin quod emisset aliquis, hoc

venderet. Itaque prouinciarum rectoribus, ne populis oneri essent, instrumentum ex ærario præbebat. A 193 Christi ad 235.

Idem à Christo non abhorruit. cui cùm diuinos honores habere, ac templum condere per Senatum minimè licuisset, eum in larario coluit. Vsus est in administrando iure clarissimorum eius scientiæ virorum industria [a] Vlpiani, Pomponij, Celsi, Modestini, Pauli, Proculi, Venuleij. Ex his Vlpianus ad Præfecturam Prætorij prouectus, militari seditione interemptus est, vt affirmat Zosimus. Sed & bellicam laudem pacis artibus adiecit. [b] Eo imperante Artaxerxes Persa cùm Parthos tribus præliis superasset, interfecto rege eorum Artabano, Persarum in oriente instaurauit imperium. ex quo Magi in pretio esse cœperunt, vt scribit Agathias. Hunc Romanos fines incursantem frustra literis absterrere conatus Alexãder, in eum duxit exercitum, vicitque, vt ex Actis Senatus docet Lampridius, ac triumphauit 7. Cal. Oct. etsi longe alia Herodianum scripsisse idem referat. Hac functus expeditione, nouam contra Germanos suscepit; in qua conspiratione paucorum militum occiditur [c] Moguntiaci cum matre, cui se, quandiu vixit, ad inuidiam vsque morigerum præbuit. Ita Lampridius. Herodianus & Zosimus à Maximino, qui tyrannidem vsurparat, cum matre iussum interfici prodit. Id anno Christi factum est 235. [d] Imperauit annos paullo plus 13. vixit nouem & viginti cum mensibus 3.

a Lamprid. Zosimus. 1.

Vlpianus.

b Herodia. 6. Agath. 2. p. 64.

Persæ imperiũ recuperant.

c Hier. in Chron. & Euf. Orof. 7. c. 18.

d Lamprid. in Alex. Herod. 6. & c. Zosim. 1.

A 193 Christi ad 235.

De Christiana re per illorum Imperatorum tempora, & illustribus pietate, ac doctrinâ viris.

Cap. XI.

EODEM, quo Commodus interemptus est, anno Eleutherus Papa moriens Victorem genere Afrum successorem habuit. [a] Qui Theodotum Byzantinum coriarium de Christo prauè sentientem eiecit ab Ecclesia: ortámque de Paschate controuersiam cùm Romæ, tùm aliis in locis indictis Synodis composuit. [b] Quinetiam Asianos Iudaico more celebrare perseuerantes à communione segregare voluit. Sed hunc Irenæus ab eo consilio deduxit. [c] Grauis eo sedente procella persecutionis in Christianos incubuit; quam anno Seueri decimo Eusebij Chronicon assignat, Christi 202. Per hanc Leonides Origenis pater Alexandriæ; [d] Irenæus Lugduni cum omni ferè populo suo passus est. cuius persecutionis quædam in Africa velitatio fuit, [e] Saturnino primùm, deinde Scapula prouinciam illam administrante.

a Euf. 5 Hist. c. 27.

b Euf. ib. 9

Quæstio de Paschate.

c Euf. 6. hist.

Persecutio Seueri.

d Martyr. Rom. Iun. 28.

e Tertul. in Scap.

Alexandro Imperatore pacem habuit Ecclesia. Nam & Christianis ille fauisse dicitur. Verùm cùm eos in consilium adhiberet, qui vt iuris peritissimi, ita Christianis iniquissimi erant, nonnullæ Martyrum cæ-

des extiterunt. [a] quos inter Cæcilia claruit, cum Tiburtio, & Valeriano. Vrbanum quoque, qui Zephyrino subrogatus annum septimum agebat in Pontificatu, gladius abstulit.

A 193 Christi ad 235.

S. Cæcilia.

Eadem tempora quâ insigni sanctitate, qua doctrina fecerunt illustriora [b] Pantænus è Stoico Christianus, qui cùm Alexandrinæ scholæ præfuisset, Indias Euangelij proferendi caussa petiit, ac sub Seuero & Caracalla floruit: Rhodon Asianus Tatiani discipulus sub Commodo, ac Seuero: Clemens Alexandrinus auditor Pantæni, & Origenis magister: Miltiades, & Apollonius, qui contra Montanum, ac Priscillam, & Maximillam scripsere: Apollonius Senator, qui pro Christiana religione apologiam in Senatu recitauit, eiúsque decreto capite truncatus est imperante Commodo: Polycrates Ephesiorum Episcopus, qui Victori Pontifici pro quartadecimanis vehementius obstitit. In Africa Tertullianus Seuero & Caracalla principibus: Romæ Minucius Felix: Origenes Alexandriæ. qui quidem anno Commodi sexto Christi 185 circiter in lucem editus, Seueri decimo anno, decimum septimum ætatis agebat annum, quãdo [c] Leonides eius pater martyrium obiit, vt narrat [b] Eusebius. Eminebat & Iulius Africanus, ad quem Origenes de Susanna sub Alexandro scripsit: Gregorius Thaumaturgus; Heraclas Alexandrinus Episcopus; Ammonius Christianus in eâdem vrbe Philosophiam professus, cuius

a Martyrolo.

b Hier. de Scrip. Eccl.

Tertullianus.

c Euseb. 6 Hist. c. 3. & in Chron. Hier. de Script. Eccl.

Origenes.

A 235. Christi ad 276. auditor fuit Plotinus Lycopolitanus, teste Porphyrio in illius vita. De his, ac cæteris, quos omittimus, consulendus est præsertim S. Hieronymus.

De Maximino, Gordianis, Philippo, Decio, Gallo & Volusiano, Valeriano, Gallieno, Claudio, Aureliano, Tacito, Tyrannis 30, nec non Odenato, & Zenobia.

A 235 Christi ad 276.

Cap. XII.

a Lamp. Herodia. 7. Eutrop. Victor.

Maximinus.

Vide Par. 2, l 4, c. 7.

Gordiani.

MAXIMINVS [a] Gotho patre, Alana matre genitus, siue occiso, vt Herodiano placet, Alexandro; siue post eius necem nulla sua fraude patratam, Imperator factus est anno Christi 235. qui confecto prosperè bello Germanico, apud Sirmium hiemauit, ac dirè interim Romæ per Præfectos suos grassatus est; pluresque maximè nobilium interfecit. Inter hæc Gordiani ambo pater & filius, Carthagine imperium vsurpant. Romani, auctore Senatu, à Maximino deficiunt; & legati vbique mittuntur, qui prouincias in Senatus potestate continerent. Romæ verò vigintiuiri ad tuendam rempublicam delecti sunt. Gordianis in Africa post annum, ac dies aliquot à Ma-

ximini duce Capeliano cæsis, Balbinus & Maximus Pupienus ex vigintiuiris à Senatu ad imperium prouecti sunt anno Christi 237: quo Maximinus, dum Aquileiam obsidet, à militibus interfectus est cum filio adhuc puero, post annos duos, ac menses aliquot in summa potestate transactos. A 235 Christi ad 276.

[a] Balbinus, & Pupienus cum Gordiano puero Gordiani illius, quem in Africa cum filio periisse supra memoraui, nepote, vt Capitolinus ait; vt autem Eutropius, filio; annum solidum tenuêre rempublicam. [b] Postea Gordianum, à quo fauore superabantur, amoliri cupientes, à militibus trucidati sunt anno Christi 238. quo ex tempore Gordianus solus imperauit magno omnium fauore, natus annos vel 11, vel 13, vel 16. (id enim ambiguè proditum est) optima & ad omnem virtutem facta puer indole: quam Misithei doctissimi, ac disertissimi viri, cuius filiam duxerat, prudentia temperabat: quo cum, aperto Iano gemino, magnis copiis contra Persas tetendit anno imperij quinto, ab iisque Carras, Nisibin, aliaque oppida recepit, & eosdem in regionem suã compulit. Anno insequente Philippi Arabis insidiis sublato Misitheo, paulo pòst Gordianus ipse seditione per corruptos milites ab eodem concitata Philippo, perimitur, [c] cùm sexennium regnasset, anno Christi 244. Cuius in locum ille ipse parricida successit; qui pace cum Sapore constituta Romam rediit. Huius anno quarto labẽte, quo Consul ipse tertium, filius eius Philippus

a Capitol. Herod. 8. Eutr. 9.

Balbinus, Pupienus, Gordianus.

b Zos. 1.

c Victor Euseb. Zosim. 1.

A 235 Christi ad 276.

Philippus.

a Vide lib. 11. de Doct. Temp. cap.25.
b Zosi.1.
c Victor, Zosi. Eutrop.

Cæsar secundum fuere, [a] Romæ ludi sæculares, anno Vrbis vertente millesimo, celebrati sunt, Christi 248, circa messis tempus, vt ex [b] Zosimo colligitur. Quinque demum annis in imperio decursis, sextum auspicatus senior Veronæ Philippus, Romæ iunior à militibus iugulantur, anno Christi 249; cùm iam purpuram sumpsisset

Decius.

[c] Decius ex inferiore ortus Pannonia, excellente vir animi virtute ac bellandi vsu præditus; vt eum Victor prædicat, imperauit eodem teste menses 30, & contra barbaros pugnans, in promiscua turba paludis haustus gurgite periit; sic vt ne cadauer quidem inueniri potuerit. Galli, vt scribit Zosimus, fraude cum barbaris occultè conspirantis, ea clades est accepta. Decij filius eodem bello est extinctus anno 251.

Gallus, & Volusianus

d Victor Eutrop. Zosi.lib.1. Orosi.7. cap.21.
e Eus.7. Hist. c.17. Cyp. de mortal.

[d] Gallus inde Hostilius limitanei in Mœsia dux exercitus militari suffragio creatus imperator, ac Volusiano filio in consortium assumpto, post biennium, ac menses 4 cum eodem ab militibus trucidatur apud Interamnam, dum aduersus Æmilianum res nouas in Mœsia molientem pergeret. Id anno euenit Christi 254. [e] Eo imperante, pestilens morbus, quantus nunquam antea, totum pene vastauit orbem anno Christi 252. in quo Christianorum etiam aduersus persecutores suos caritas enituit.

Persæ verò Orientalem limitem armis inuadentes Antiochiam diripuere. Scythæ in Asiam transgressi latè omnia populati sunt. Quibus strenuè Æmilianus obstitit, & iis

repressis, imperium militaribus suffragiis est adeptus, occiso, vti dictum est, Gallo. Tertio [a] pòst mense Æmiliano sublato, rerum potitus est Valerianus cum Gallieno filio; quo cum annum septimum libauit imperij. ac multis per id tempus barbarorum incursionibus res Romana lacerata est. Tyranni quoque complures variis in locis exorti; qui triginta numero percensentur à Trebellio Pollione. Cùm igitur aduersus Scythas; à quibus capta Calchedon, Nicæa succensa, Ephesinæ Dianæ templum crematum fuerat; Valerianus iisset; indéque contra Saporem Orientali limiti infestum progressus esset; ab eo captus, & vilis more mancipij habitus est, vt quoties equum conscenderet, incuruato eo pedem ceruicibus eius imponeret. Demum [b] illum cute nudari, ac saliri iussit, vt testatur Eusebius. Ea clades in annum Christi incidit 260. Secundum quam Odenatus Palmyrenorum decurio, cui Zenobia nupserat, [c] Persas Romanis finibus ingruentes fortiter compressit, ac Romanam rem sustinuit, cùm regium sibi nomen assumpsisset.

A 235 Christi ad 276.

a Trebel. Eutrop. Victor Zosim. 1. Orof. 7. c. 22.

b Euseb. Orat. Constan. ad Sanc. c. 24.

c Trebell. *Gallienus.*

[d] Interim Gallienus luxu nequitiisque perditus lacerari vndiq; tam à barbaris, quàm ab tyrannis passus est imperium. Ad hunc cùm Odenatus, capta Nisibi, & Carris, vindicata Mesopotamia, Persarum rege fugato, cæsisque quamplurimis, vinctos Satrapas misisset, quasi vicisset ipse, triumphare non erubuit. Ea Odenati victoria Coss. Gallieno & Saturnino ab Trebellio notatur;

d Trebe. Victor Eutrop. Oro. 7. c. 22.

A 235 Christi ad 276. *Odenatus.* *Zenobia*

qui est annus Christi 264. Paucis pòst annis Odenatus Imperator à Gallieno renunciatus, insidiis consobrini sui vnà cum Herode filio trucidatus est. cuius vxor Zenobia virilis animi femina suscepit imperium. Gallienus à Martiano, & Cecropio ducibus contra Aureolum tyrannum excitus, ad Mediolanum occiditur cum fratre Valeriano. Imperauit annos cum patre ferè septem, solus octo.

Claudius. a Trebell. Victor Eutrop. Zosi.lib.1. Orof. 7, cap.23.

[a] Anno itaque Christi 268 Claudius circiter IX Cal. Apr. vt ex Trebellio constat, imperare cœpit, frugi, ac moderatus,& vtilis reipublicæ princeps. qui Aureolo sublato tyranno, contra Gothos egregiè pugnauit. Horum cæsa constat trecenta viginti millia, nauium duo millia depressa. quod reliquum barbarorū fuit,ad Hæmimontum fames ,ac pestis absumpsit, [b] Atticiano, siue Antiochiano ,& Orfito Coss. qui in annum congruunt Christi 270. Paullo pòst eâdem peste contactus moritur Claudius, postquam anno 1, mensibus paulo plus 9 imperauit, Eusebio , & Cassiodoro testibus. Verùm cùm anno 270 illum decessisse Trebellius confirmet , videtur biennium fere clausisse; alioqui fine anni 269 mortuus esset.

b Trebell.

Quintillus. *Aurelianus.* c Vopiscus Victor Eutrop. Zosim. Orof.7, cap.23.

Frater illius Quintillus cùm imperium vsurpasset, post dies 16 à militibus obtruncatus est: à quibus iam electus erat [c] Aurelianus obscuro genere editus, sed inter laudatissimos principes ab ethnicis numeratus; nisi quod ad crudelitatem fuit propen-

ſior. Ab eo victi ſunt Alemanni, & Marcomani, à quibus maximam cladem Romani prius acceperant: ob quam Sibyllinos adeundos libros Aurelianus cenſuit, quod tertio eid. Ian. anno Chriſti 271 contigiſſe ex Vopiſco conſtat. Romam poſt victoriam veniens plurimos interfecit è Senatoribus. Muros vrbis amplificauit. In Orientem profectus Zenobiam vicit, & in triumpho duxit cum Tetrico tyranno; quo apud Catalaunos in deditionem accepto Gallias recuperauerat. Vtrumque poſtea viuere paſſus, hunc Lucaniæ Correctorem fecit, illam in Vrbe retinuit: à qua Zenobiam familiam propagatam eſſe ſcribit [a] Hieronymus. Auctor eſt Aurelius Victor primum illum è Romanis Imperatoribus innexuiſſe diadema capiti ſuo, ac gemmis, & aurata vſum eſſe veſte. Idem porcinam carnem largiri in populum inſtituit. Periit anno imperij vertente quinto, Chriſti ineunte 275, fraude Mneſthei ſecretariorum notarij, ad Cænophrurium, inter Byzantium, & Heracleam. Eo mortuo [b] interregnum fuit menſium circiter ſeptem, quod de eligendo Imperatore Senatum inter & milites amica, & ad hanc diem rara eſſet orta contentio, eas mutuo ſibi partes vtriſque deferentibus. [c] Tandem ab Senatu 7 Cal. Octobr. creatus eſt

A 235 Chriſti ad 276.

Zenobia capta cum Tetrico.

b Hier. Chron.

b Victor.

c Vopiſ. Eutr. Zoſi. Victor.

Tacitus, vir egregiè moratus, & tractandæ reipublicæ imprimis idoneus: qui ad Hiſtoricum Tacitum genus ſuum referebat. At idem [d] ducenteſimo pòſt die apud

Tacitus.

d. Victor.

A 235 Christi ad 276. Tarsum febri mortuus est: eique Florianus eius frater cùm successisset, ab maiori exercitus parte imperator factus est Probus: Florianus intra dies 60 incisis sponte venis obiit anno Christi 276.

De Christianis rebus, ac persecutionibus, necnon hæreticis, tum claris pietate, vel sanctimonia, aut eruditione viris, qui à Maximino ad Aureliani usque tempus extiterunt.

Cap. XIII.

Maximini persecutio. a Euseb. li. 6. Hist. c. 28, & in Chron. Oros. 7, c. 19.

MAXIMINVS [a] statim atque imperio potitus est, in Christianos sæuiit, ac sextam, vti vulgò computant, persecutionem instituit. In ea Pontianus Rom. Pont. martyrium obiit, eique suffectus Anterus paulo plus vno mense functus, ineunte Christi anno 236 eundem martyrij titulum obtinuit.

Decij persecutio. b Euseb. 6 Hist. c. 32. Oros 6, c. 21. *Origen. idolis sacrificat.* c Epiph. Hær. 64. Vide & Animad. nostras.

[b] Septimam verò persecutionem Decius ipso imperij exordio, Christi circiter anno 250 commouit. in qua Fabianus Pont. Romæ cæsus est Ianuarij 20, cùm sedisset annos 15. In ea persecutione comprehensus [c] Origenes, ne infanda pateretur, tus idolis adolere maluit, ac Tyrum inde secedens, anno pòst quinto moritur sub Valeriano & Gallieno, ætatis vndeseptuagesimo, vt ex Eusebio

[a] Eusebio colligitur. Tyri porro mortem obiisse fidem facit [b] Hieronymus. Anno Decij vltimo, Christi 251, cùm Romana sedes annum amplius vacasset, Fabiano subrogatus est Cornelius: contra quem [c] Nouatianus schisma conflauit à paucissimis suæ partis electus. ad quem se Nouatus episcopus ex Africa veniens adiunxit; quem plerique cum Nouatiano promiscuè habent.

A 255 Christi ad 276.
a Euseb. Hist. 7. c. 1.
b Epist. 55. ad Pammach.
c Cypri. Ep. 55. Epiph. Hær. 59.
Nouatiani schisma.

Sub Decio cùm alij complures passi sunt; tùm Agatha in Sicilia; Alexandriæ Apollonia, quæ se ardentem in rogum iniecit, vt scribit [d] Eusebius.

d Vide Euſ. l. 6. Hist. c. 41.

Eodem imperante Decio, eiúsque anno 1, vel secundo, Christi 250, hoc est Decio & Grato Coss. ait [e] Gregorius Turonensis S. Saturninum Tolosæ episcopatum iniisse, cum eóque missos esse Gratianum Turonorum, Dionysium Parisiensium episcopum: & hunc ibidem cum Rustico, & Eleutherio mortem pro Christo subiisse.

e Greg. Tur. l. 1. Hist. c. 30.
S. Dionysius Parisiēsis episcopus.

Eandem Christiani populi carnificinam qui Decio successêre prosecuti sunt Gallus, & Volusianus. Itaque Cornelius Papa post annos 2, menses totidem Romæ passus est; eique Lucius est suffectus; qui sub Valeriano & Gallieno cæsus, Stephano sedem reliquit.

Per idem tempus clarissimum Africanæ lumen Ecclesiæ Cyprianus Carthaginensis episcopus floruit, qui Philippo Aug. III, & eius filio Cæsare II Coss. hoc est anno Christi 248 ad episcopatum euectus est. [f] Nam

S. Cyprianus.
f Cypr. ep. 55.

A 235 Christi ad 276. scribit post quatuor, quàm sedere cœpit, annos, ortum esse in Africa schisma Felicissimi, sub ipsum Cornelij Romani Pontificis exordium, quod anno Christi 251 congruit.

a Cypri. Epist. 70. & seq. Aug. de Baptis. contr. Don. Vincent. Lirin.

Synodus Carth. de iterando baptismo hæreticorum.

[a] Stephano sedente, sub annum Christi 256, Carthagine concilium episcoporum à Cypriano celebratur: in quo baptismus hæreticorum pro falso habitus est, repetique iussus. quod ipsum & Firmilianus Cæsareæ in Cappadocia, Dionysius Alexandriæ decreuerunt. Sed iis omnibus Apostolica auctoritate restitit Stephanus. Hanc verò qualemcumque labem post paullo cruore suo S. Cyprianus diluit, Valeriano & Gallieno Imperatoribus. à quibus octaua instaurata persecutio est anno circiter quarto imperij sui, Christi 257, hoc est Valeriano IV, Gallieno III Coss. vt [b] Acta passionis S. Cypriani testantur. Hoc enim anno in exilium pulsus, sequenti Christi 258, pro Christo vitam finiit 18 Cal. Oct. Ita decem solidos annos, ac menses aliquot in episcopatu transegit.

Cypriani martyrium.

b Acta Pass. S. Cypr. Hieron. de Scrip.

Eadem Valeriani persecutio primùm Stephanum Papam annis 2, mensibus 3 obito Pontificatu: inde successorem eius Sixtum post annum 1, menses ferè 2, abstulit anno Christi 259, octauo eid. Aug. quartóque pòst die S. Laurentium. inde Hippolytum, aliósque non paucos.

S. Laurentius.

Sed huius crudelitatis meritas subinde pœnas Valerianus exsoluit, captus à Persis, & ad pudenda vel mancipio coactus obse-

quia, ac demum cute nudatus, vt antea meminimus. [a] Gallienus paterno doctus exemplo persequi vltra Christianos vetuit.

Externo represso domesticus Ecclesiam turbo iactauit. [b] Paulus Samosatenus Antiochenus episcopus Sabellium æmulatus, qui Ptolemaide in Libya nefarium aduersus sanctissimam Trinitatem dogma paullo antè vulgauerat, Filij & ipse diuinitatem oppugnare cœpit. [c] Contra quem prima Antiochiæ Synodus est habita sub annum Christi 260; cui Firmilianus Cæsariensis, Gregorius Neocæsariensis, & eius frater Athenodorus interfuerunt. Sed tum subdola tergiuersatione Patrum studia Paulus elusit. Postea verò altero in Concilio Antiochiæ celebrato damnatus, ac sede sua deturbatus est: quâ cùm cedere nollet, interpellato, qui tum imperabat, Aureliano, vi detrusus est anno Christi 270. Tum enim nostris ab rebus haud alieno erat Aurelianus animo: qui biennio pòst, Christi 272, nona, vt plerique computant, persecutione grassatus, innumerabiles martyres fecit. cui finem Tacitus imposuit, vt [d] Charitonis martyris acta testantur.

Eidem sæculo splendorem attulit Paulus eremitarum signifer; qui, Decio Christianos insectante, per occasionem vitandæ necis [e] speluncam adiit: in qua solitariam vitam amplexus est, anno ætatis 23, Christi 250. qui annus & Magnum Antonium in lucem edidit, vt ex Hieronymo colligitur. [f] Dionysius item Alexandrinus [g] obiit anno

A 235. Christi ad 276.

a Euseb 7. hist. c. 13. Oros. 7. c. 22.

b Eus. 7. hist. c. 8. Epiph. Hær. 65.

Paulus Samosatenus, & Sabellius.

c Euseb. 7. hist. ca. 22, 23, & 24.

Aureliani persecutio.

d Surius 28 Sept.

S. Paulus eremita.

e Hier. in Paulo.

f Idem in Chron.

g Eus. 7. hist. c. 28.

A 235 Christi ad 276. Gallieni 12, ait Eusebius: nec non Gregorius Thaumaturgus. E gentilibus Plotinus Philosophus sub initium Aureliani, hoc est anno circiter Christi 270 moritur, vt ex Porphyrio in eius vita colligitur.

Plotinus.

Suidas illum refert sub Gallieno senem admodum vixisse, atque huius auditorem Amelium fuisse, Amelij Porphyrium, huius Iamblichum: Porphyrium verò Aureliano imperante floruisse, & ad Diocletiani vsque tempora peruenisse. Verùm Eunapius Porphyrij condiscipulum, non magistrum, facit Amelium, vnà cum Origene, & Aquilino. ac Porphyrij ætatem ad Aurelianum, ac Probum perducit, qua & Dexippum historicum vixisse memorat. Longinus præterea inter sæculi istius eruditissimos censetur; à quo Porphyrium institutum, & eo affectum nomine, cùm prius Malchus vocaretur, idem auctor est Eunapius. Sed & Zenobia ad Græcas literas magistro eodem vsa Longino est; quem propterea Aurelianus iussit occidi, vt scribit Vopiscus.

Longinus.

A 276 Christi ad 304.

De Probo, Caro, Numeriano, Carino, Diocletiano, Maximiano, Constantio Chloro, & Armentario.

A 276. Christi ad 304.

CAPVT XIV.

TACITO,[a] ac Floriano eius fratre mortuis, M. Aurelius Probus militari consensu ad principatum extollitur anno Christi 276, è Pannonia Sirmiensi, vir omni laude cumulatus. Nam & bello præclarus, & incorruptis moribus fuit. Qui simulatque renuntiatus est Augustus, in eos milites animaduertit, qui Aureliano manus attulerant. Hinc Gallias adiens, sexaginta de barbaris oppida recuperauit, & eorum septingenta millia propemodum occîdit. Pacatis Galliis recepit Illyricum; ac Getas populos subegit omnes. In orientem verò profectus Persas bello lacessiuit; iisque superatis, & expugnatis aliquot vrbibus, dum in Italiam rediens per Illyricum iter faceret, Sirmij à militibus est occisus, quos ob nimiam seueritatem infensos habebat, anno Christi 282, imperij septimo, quem mensibus circiter 4 inchoarat.

a Vopiscus. Victor, Eutrop. Idatius in fastis Zosi.2.

Probus.

A 276 Christi ad 304. Suffectus est Probo [a] M. Aurelius Carus Narbonæ ortus in Gallia: qui statim Carinum & Numerianum filios Cæsares creauit, & Carino ad tuendas Gallias misso, cum Numeriano contra Persas tetendit in Orientem. Ibi subacta Mesopotamia, ad Ctesiphontem vsque progressus, ictu fulminis exanimatus est anno circiter imperij vno vertente, Christi 283. Numerianus patris obitum ægrè ferens nimio fletu ocularem in morbum incidit: ac dum in lectica vehitur, Apri soceri insidiis oppressus est anno Christi 284.

a Vopiscus, Victor, Eutrop. 9. Zosim. 2. Orosius 7. c 24.

Carus, Carinus, & Numerianus.

b Iid.

Carinus

[b] Carinus patris, fratrísque dissimilis, ac sceleribus, flagitiísque contaminatissimus vixit. Nam ab eo probrum nullum abfuisse; nullum in eo virtutis, ac bonæ mentis vestigium fuisse dicitur. Quamobrem summis æquè ac minimis inuisus, aliquanto post patris mortem tempore, non magis cum Diocletiano, quàm cum publico in se odio luctatus est, perueníteque ad annum Christi 285, hoc est alterum ab eo, quo Diocletianus imperare cœpit. Tum enim apud Margum Mœsiæ opidū à suis proditus, ab exercitu Diocletiani victus interemptúsque est.

c Victor Eutro. 10. Euseb. Chron. Fasti Sicu. li. Oros. 7. cap. 25.

[c] Anno igitur Christi 284 Septembri circiter mense, Diocletianus, qui antè Diocles vocabatur, post extinctum Numerianum, oblatam ab exercitu purpuram accepit, natus in Dalmatia obscuro genere (fuisse quippe libertus Anulini Senatoris traditur) sed militari fortitudine præstans. Is prima statim concione iurauit nulla sua fraude

Numerianum occidisse, ac subinde interfe- A 235 ctorem eius Aprum manu sua peremit: eó- Christi que vaticinium illud impleuit, quod olim ad 276. acceperat, tum se Imperatorem fore, cùm *Diocle-* aprum sua manu occidisset. ex quo in ve- *tianus.* natu, quoties in aprum inciderat, eum per *Maxi-* sese venabulo conficere solebat. Tùm ve- *mianus.* ro postquam Aprum interemit, fatalem se denique aprum inuenisse iactauit. Postea rusticos in Gallia tumultuantes, qui se *Bacaudas* nominabant, misso Maximiano Herculio, compescuit anno 285, quo Cæsar primùm hic est factus. Nam sequenti 286 Augustum eundem creauit ex Cæsare Diocletianus Cal. Apr. quod scribit Idatius, vt labantem quâ barbarorum, quâ tyrannorum grassatione rempublicam fulciret. Quippe sub idem tempus & Carausius occupatis Britanniis; & Achilleus in Ægypto purpuram sumpserant; & ab Oriente Narses imminebat Persarum rex; & à Quinquegentianis Africa vastabatur. quibus vndique latrantibus procellis aliquot annos iactatus est Romanus orbis. Ergo [a] anno *a Idat.* 7 imperij, Christi 291, vt omnibus occur- *Cæsares* reret, duos Cæsares creauit Constantium *creati* Chlorum, qui Claudij II nepos per filiam *à Dio-* traditur, ait Eutropius; & Galerium Ma- *cletiano* ximianum in Dacia natum haud procul *Constã-* Sardica; qui Armentarius cognomina- *tius, &* tus est, quòd armentorum pastor fuisset. *Gale-* Hos vt affinitate sibi iungerent, Diocletia- *rius Ma-* nus Valeriam filiam Armentario; Maxi- *ximia-* mianus Herculius Theodoram priuignam *nus.*

A 276 Christi ad 304. Constantio collocauit. Inde quadrifariam partito bello, Diocletianus in Ægyptum; Herculius in Africam; Armentarius in Orientem; Constantius in Britanniam profecti sunt. Ab his omnibus longis, & laboriosis expeditionibus Romanus pacatus est orbis. Diocletiani anno imperij 12 labente, Christi 296, vt in Chronico testatur Eusebius, obsessa mensibus octo Alexandria, captáque, cum Ægypto rediit ad obsequium.

Carausius ab Alecto socio post annos quàm defecerat septem interemptus est anno Christi 293. Alectus verò ab Asclepiodoto Præfecto Prætorio post annos tres opprimitur, Christi 296. [a] Ita Britanniæ decimo anno recuperatæ, ait Eutropius. Eodem tempore & Quinquegentiani à Maximiano Herculio perdomiti; & Galerius Armentarius à Narseo victus, & à Diocletiano arroganter exceptus, sequenti [b] anno Christi 297, acceptam ignominiam vltus est, fusis Persarum cōpiis, ac Narseo coniuge liberísque captis. [c] Ideo reuertentem honorificè Diocletianus in Mesopotamia suscepit.

[d] Demum post magnificum de tot confectis bellis triumphum Romæ ab vtroque Augusto celebratum, ambo deposita purpura eodem die Calend. April. vt auctor est Idatius, priuati facti sunt, Diocletianus Nicomediæ, Mediolani Maximianus. Sed ille sponte, siue ingrauescente iam ætate fatiscens; siue Christianæ rei, cui par opprimendæ non erat, tædio fractus, Salonas in hortos secessit. Maximianus auctoritate

Diocletianus, & Maximianus purpuram ponunt.

[a] Eutrop.
[b] Idat.
[c] Eutrop. 9. Victor.
[d] Iidem & Zosim Euseb. 8. Hist. c. 13. & in Chron. Oros. 7. c. 25.

magis collegæ, quàm voluntate, idem vt A 276
faceret adductus est. Id anno 20 Diocletia- Christi
ni, Christi 304 contigit, quo Coss. fuere ad 304.
Diocletianus IX, Maximianus VIII, vt scribit Idatius. qui & Augustos eadem hora renuntiatos ait esse Constantium Chlorum, & Galerium Maximianum Armentarium: Cæsares verò duos alios Seuerum, & Galerium Maximinum sorore Armentarij genitum, vt ait Victor.

Constantius ita cum Galerio Maximiano Romanum orbem partitus est, vt huic Illyricum, Asia, Oriénsque cederet, Constantio Gallia, Italia, & Africa. qui postea Italiam, & Africam collegæ remisit. Itaque Maximianus Seuerum Italiæ, Maximinum Orienti præposuit. Constantinus interim Cõstantij Chlori filius obses à patre Diocletiano & Galerio Maximiano traditus, cùm ab eodem patre reposceretur, variis à Galerio periculis obiectus, clámque dilapsus, Gessoriacum ad patrem profugit. Ita scriptor quidam Anonymus, quem manu scriptum penes nos habemus.

A 276 Christi ad 304.

De Christianæ religionis statu ab anno Christi 276, quo Probus est exorsus, ad Constantij Chlori obitum, & initium Constantini, hoc est annum 305, vel 306. Ubi de persecutione Diocletiani, Donatistarum origine; & plerisque sanctitate, ac doctrina inclytis.

CAPVT XV.

PAVCIS iis annis, quos hoc capite complectimur, maximi in Ecclesiam motus extiterunt. Ipso Probi Imperatoris exordio, hoc est secundo eius anno, Christi 277, Manichæorum hæresis erupit, vt in Eusebiano Chronico legitur. vbi & ærarum aliquot annis tempus idem notatur, Antiochenorum, Laodicenorum, &c. Hunc annum Probo & Paulino Coss. inscriptum [a] Leo Papa illius præfinit origini. Quo tempore Archelaus Cascharæ in Mesopotamia episcopus sanctitate, & eruditione florens Manetis se furori strenuè, ac constanter obiecit.

Manichaus. a Leo Hom. 2. de Pent. Vide Epiph. Hær. 66. & Animad. nostras. Cyr. Cat. 6.

Diocletiani persecutio. Vide Par. 2, l. 4, c. 9.

[b] Sub Diocletiano verò grauis, & quanta hactenus non fuerat, in Christianos exorta persecutio est, sub extremum illius imperij tempus. Etsi longè eum antè sæuire in illos cœpisse ex Actis S. Sebastiani colligit Baro-

nius.[a] quem anno 2 Diocletiani passum vult cum Tiburtio, Chromatio, aliisque. A 276 Christi ad 304.

Sed vehementius illud exarsit incendium anno ipso labente Diocletiani 18, siue, vt [b] Eusebius putat, 19, quem à Paschali mense numerare incipit. Igitur per eos dies, quibus Passionis Dominicæ memoria colitur, Imperatores edicto iusserunt Ecclesias dirui, & sacros libros ad incēdium tradi: tùm vt Christiani honoribus functi gradu suo deciderēt; cæteri capite minuerentur. Innumerabiles ergo pro Christi fide vario cruciatuū genere consumpti sunt. quorum Eusebius nonnullos recenset: vt Procopium apud Cæsaream Palæstinæ, Alphæum, Zacchæum, &c. passim verò Ecclesiasticis in tabulis illius temporis martyria leguntur: velut Marci, & Marcelliani; Cosmæ, & Damiani fratrum; Vincentij; Agnetis; Luciæ; Mauricij, ac legionis Thebæorum. Marcellinus item Papa anno Christi 304, redactis iam in ordinem Imperatoribus, 6 Cal. Mai pro Christo mortem pertulit. Anno quippe persecutionis altero ambo Imperatores imperio se abdicarunt, ait Eusebius.

a Apud Sur. Ian. 20.

b Euf. in Chrōn. & Hist 8. Oros. 7. c. 25.

Martyres varij.

Porro qui metu, pœnisve fracti sacros libros tradiderunt, *Traditores* in Africa vocati sunt. quod semen Donatistarum schismatis postmodum fuit.[c] Ac primùm Cyrthæ in Numidia Concilium ab infamibus plerisq; isto crimine celebratum est episcopis, cui Secundus Tigisitanus Primas Numidiæ præfuit. In eo vitandi caussa schismatis Traditores recepti sunt, anno Christi 303.

Traditores semen Donatistarum.

c Optatus l. 1, Aug. 3 con. Cresc c. 26.

A 276 Christi ad 304. a Euseb. Chron. Hieron. de Script. *Viri docti, & pij*

Neque martyrum cruore tantùm, sed eruditione quoque nobilitata est Ecclesia. [a] Sub Probo enim vixit Anatolius Laodicenus vir doctissimus. Sub Caro & Diocletiano Pierius Alexandrinus Presbyter; Pamphilus, qui sub Maximino postea passus est; Lucianus eadem persecutione cæsus; Methodius Olympi Lyciæ, ac deinde Tyri episcopus, qui sub Diocletiano martyrium obiit. alij sub Decio, & Valeriano putant, vt refert Hieronymus. Sed prius placet: quandoquidem & contra Porphyrium, & contra Origenem scripsit: quorum ille ad Diocletianum vsque peruenit; hic Decio superuixit: Arnobius, qui sub Diocletiano Siccæ rhetoricam docuit, & Christianus postea factus est: eiúsque discipulus Lactantius. Ex gentilibus Poëtæ sub Caro, & Diocletiano celebrati sunt Calpurnius Siculus, & Nemesianus. Historici Lampridius, Capitolinus.

RATIONARII TEMPORVM PARTIS PRIMÆ LIBER SEXTVS,

In quo anni continentur ab 304 Christi ad 491.

De Constantino Chloro, & eius filio Constantino, Licinio, & horum inter se bellis, déque Indictionum origine.

A 304 Christi ad 337.

CAPVT I.

DIOCLETIANO, & Maximiano sponte priuatum ad genus vitæ redactis anno Christi 304, eodem anno, ac die, hoc est Cal. Apr. vt auctor est [a] Idatius, Iulius Constan- Par 2. l. 4. c. 10. a Idatius in fast.

A 304 Christi ad 337.

tius Chlorus, & Galerius Maximianus Armentarius è Cæsaribus [a] Augusti, & Imperatores facti sunt. quorum ille Galliis, & Britanniis contentus fuit: hic Romanum reliquum possedit orbem. cui administrando cùm solus intentus esse non posset, curam illius cum duobus partitus est, Seuero, & Galerio Maximino in Illyrico natis: hoc verò sororis filio. quos etiam Cæsares creauit [b] eodem, quo Constantinus Cæsar est appellatus, tempore; hoc est anno 305, vel 306. Seuero Italia; Oriens Maximino permittitur; Maximianus in Illyrico resedit.

a Eutrop. lib.10. Victor Schotti, & in Cæs. Oros.7, cap.25. Zona.
b Victor Schotti Anonymus scriptus.
c Victor Schotti.

Constantius Chlorus

Constantius Chlorus, vel [c] vno tantùm anno; vel biennio, vt plerisque placet, Augusta dignitate potitus est; [d] atque Eboraci in Britannia diem obiit. Miti, ac ciuili fuit ingenio, planéque liberalis; [e] qui neque contra Christianos quæstionem haberi passus est; & quos eius professionis in comitatu suo esse sciret, cæteris antetulit. [f] Ad hunc Bononiæ, siue Gessoriaci degentem Constantinus accurrit, Galerij Maximiani insidias veritus; in eiúsque complexu paullo pòst Eboraci moritur Constantius, anno, vt vulgò ferunt, Christi 306, quo sextum Consules erant Chlorus, & Armentarius, [g] Iulij 25, auctore Socrate.

d Eutr.10. Victor Schot. Euse. 1 de vita Cōst. & in Chr. Oros.7, c.25 Zona.
e Euseb.1 de vita Const. Sozom.1, cap.7.
f Victor. Anony. Zona.
g Socra.1, cap.1.

Ex hoc anno Constantini procedit initium; etsi tum Cæsaris contentus appellatione [h] sequenti anno Augusti ab Maximiano socero nomen accepit. Natus tunc erat annos 32, vel 33: quod ex mortis illius tempore pòst intelligetur. Ortus itaq; est anno

h Paneg. Const. & Maxim. dictus.

circiter 273 ex Helena Bithyna; quam concubinam [a] plerique fuisse dicunt: [b] Ambrosius stabulariam. alij legitimam, sed obscuriore loco natam coniugem. [c] Zonaras in incerto rem relinquit.

[d] At Romæ, vbi Constantini allatæ sunt imagines, Maxentius Herculij filius à Prætorianis militibus subito Imperator acclamatus est. qui initio, populi demerendi gratia, [e] Christianis fauere visus est, ac persecutioni modum adhibuit. at mox in omni se crudelitatis, ac flagitij genere volutauit. [f] Contra hunc Galerius Maximianus Seuerum Cæsarem misit: qui destitutus à suis Rauennam fugit. Galerius Romam cum exercitu petens, frustráque Maxentium generum suum per legatos hortatus, vt precibus potiùs, quàm armis mereretur imperium, fœdè & ipse desertus à suis in Illyricum abiit, [g] vbi Licinium Cæsarem constituit anno Christi 307. [h] Quo Herculius ad spem erectus imperij resumendi, quo inuitus cesserat, è Lucania Romam reuertit, Diocletianúmque Carnunti in Pannonia degentem, (non Carnuti in Celtica; vt malè narrat Zosimus) vel, vt Victor scribit, Salone, idem vt faceret literis hortatus est, quod ille renuit. [i] Postea Seuerum periurio deceptum, & Rauenna retractum captiui habitu in vrbem perduxit, & in Appia via tricesimo ab Vrbe milliario iugulauit, eodem anno 307, vt confirmat Idatius. Herculius Maxentio filio suo insidias struens Româ pellitur, & ad Constantinum

A 304 Christi ad 337.
a Hiero. Chron. Zosim. l.2. Oros. 7.c.25. Chr. Alex.
b Ambr. de fun. Theod.
c Zona. To.3.
Maxentius.
d Eutr. 10. Victor. Euseb. 8 hist. c. 14. & de vita Const.
e Euseb. 8 hist. c. 14. Optatus lib. 1.
f Vict. Sch. Eutr. 10. Anon. Zosim. 2.
g Eutr. 10. Victor Sch.
h Eutr. 10. Vict. Epit. Oros. 7.
i Anon. Zos. 2. Vict. Sch. Oros. ib.

A 304 Christi ad 337. fugit in Gallias; [a] cui Faustam filiam in matrimonium dedit cum Augusti appellatione.

a Paneg. Const. & Maxi. Eutr. 10. Zosim. 2. *Augusti 4.* b Hier. Chr. Ida. fast. Vict. Sch. c Eut. 10. d Eutro. & cæteri. *Maximiani mors.* e Euf. 8. Hist. c. 17. f Euf. & Idat. fast. g Vetus Inscr. Numi apud Baron. An. 306. h Vide 2 Par. lib. 4. c. 10. *Maxentij clades.* i Euf. 1 de vita Cost. c. 21. & 9 Hist. c. 9. Zosim. 2 Victor Sch. Eutr. 10. K Zosi. 2. Eutr. 10.

Anno deinde 308, quo Herculius X, & Armentarius VII Consules ponuntur, [b] Licinio Carnunti Imperatore creato, Id. Nou. vt scribit Idatius, [c] quatuor ab Augustis respublica regi cœpit, Constantino & Maxentio Augustorum filiis; Galerio Maximiano, & Licinio nouis hominibus. [d] Herculius anno 310, dum aduersus generum suum Constantinum nefaria molitur, re per Faustam eius filiam detecta, Massiliam fugiens pœnas ibi perfidiæ luit. De tempore fidem facit Idatius. [e] Galerius Maximianus sequente anno fœdo morbo consumptus est [f] octauo suo Consulatu: quem Maxentius gener [g] inter Diuos adscripsit.

[h] Anno 312, Constantinus cælesti crucis ostento contra Maxentium animatus, & Alpes transgressus, victis ad Veronam illius ducibus, eundem non longè ab Vrbe superauit. [i] qui per pontem, quem Tiberi imposuerat, raptim properans, eius ruinâ oppressus, ac demersus periit. Caput eius Romæ, ac per Africam circumlatum est, quod Nazarius in Panegyrico dixit.

Ordinatis in Vrbe rebus, [k] Constantinus in Germaniam profectus Mediolani sororem Constantiam Licinio collocauit anno 313. & eodem Galerius [l] Maximinus Christianorum carnifex contra ambos Im-

l Euse. 8. hist. c. 9, & 10. Zosim. l. 2. Eutr. 10. Vict. Sch. Orof. 7, c. 28.

peratores stolidè bello suscepto, in Illyriis ab Licinio victus in Asiam aufugit, & apud Tarsum Ciliciæ horrenda morte consumptus est. Nec diuturna inter ambos principes concordia fuit. [a] His enim quartum Consulibus, vt Idatius refert, anno Christi 315, rupto fœdere, ad Cibalim primò, quod est Pannoniæ oppidum, 8 Id. Octob. deinde in campo Mardiensi pugna facta est. vtrobique fusi, fugatique Liciniani. Tandem reconciliata pace deintegro diuisum est imperium. Interim Salonæ Diocletianus obiit 3 Non. Dec. ait Idatius. A 304 Christi ad 337.

a Iidem auct.

[b] Anno 324, cùm Licinius aduersus Constantinum rursus arma cepisset, caussatus illum vltra limites suos in alienam ditionem erupisse. (quanquam Gotthos Thraciam, Mœsiámque populantes necessariò propulsarat) prope Hadrianopolim maximam cladem accepit Non. Iul. (quod Idatius adnotat) cæsis millibus 35, cùm 150 M. peditum haberet, equitum 15 M. Inde Byzantium se proripiens denuo pugna nauali vincitur. ac demum nouissimo ad Calchedonem prælio debellatus, in victoris potestatem venit. à quo vitam interposita coniuge sorore Constantini pactus, ac Thessalonicam relegatus, sequenti [c] anno 325, quòd nouas res moliretur, in eâdem vrbe peremptus est. Hic finis ciuilium armorum fuit.

b Anony. Zosim. 2. Euseb. 1 de vita Const. &c.

c Idat.

Licinij mors.

Hostili perfunctum metu Constantinum domestici turbines excepêre. [d] Crispus Cæsar ex priori coniuge Minerruina eius

Crispus occiditur.

d Oros. 7. c. 28.

A 304 Christi ad 337. filius, egregia iuuenis indole, cùm in suspicionem tentati cum nouerca stupri venisset, Polæ in Istria, vt scribit [a] Ammianus, occiditur. Romæ [b] Zosimus id factum asserit. annū [c] verò Idatius indicat, qui est Christi 326. Nec diu innocentis vltionem distulit Deus. quippe consequens annus Faustæ, quæ priuignum accusarat, necem attulit; quam falsi compertam Constantinus balnei calore iussit occidi.

Constā-tinopolis extru-cta.

[d] Eo Imperatore Byzantium instauratum est, ac pæne totius orbis locupletatum spoliis, sic vt Romam exæquaret, cum imperij sede conditoris nomen accepit. Eam V Id. Maias anno 330 dedicatam prodit in fastis Idatius.

[e] Sarmatis post hæc subactis, ac per varia Romani imperij loca distributis, quarto pòst anno, qui erat Christi 337, ipso Pentecostes die moritur Constantinus in suburbano Nicomediæ; vbi paulo ante mortem baptizatum esse [f] plerique veterum affirmant: quibus [g] Card. Perronius nuper adstipulatus est, dum post Nicænam Synodum baptizatum ab Eusebio Nicomediensi Constantinum asseruit.

[h] Indictionum originem vulgò Constantini ætate prodiisse putant, eiusque anno 6, Christi 312. Sed ego qui sic sentiunt diuinare eos arbitror, non certum dicere. Nam nullum idoneum testem citant. Apud [i] Ambrosium fit eius mentio verbis

a Amm. 14. b Zos. 2. c Idat. Fast. Hieron. Chron.

d Hier. Chron. Zosi. 2. Socra. 1. cap. 16. Vide 11 de Doct. Temp. c 42.

e Hieron. Chron. Anony. Idatius.

f Synodus Arimin. apud Socr. 2. c. 37. Eus. 4 de vita Const. Hier. Chron. Ambr. Orat. in fun. Theod. Socr. Theod. Sozom.

g Perron. in Resp. p. 239.

h Vide 11 de Doct. Temp. c. 39, & seq.

i in Epist. ad Episc. Æmiliæ.

ſtis. *Indictio enim Septembri menſe incipit.* A 304
Et in [a] Cod.Theod.*Valentiaca Indictio* no- Chriſti
minatur. Antiquiorem his auctorem, qui ad 337.
quidem exploratæ ſit fidei, non facilè re- a Leg.9.
perias. Vnde porro *Indictionis* vox mana- Cod.de
uerit; quæque ſit ei ſubiecta notio, non Indul.
magis perſpicuum eſt hactenus. Illud inter doctos conuenit: *Indictiones* nihil aliud eſſe, quàm præſtationes, & tributa, quorum canon, id eſt modus, quotannis indicebatur. Sed cur ſpatio 15 annorum, quot orbis Indictionum colligit, finiri placuerit, & qua de cauſſa, quóue tempore primùm id vſurpari cœperit, cùm multæ multorum coniecturæ ſint, nulla ſatis probabilis affertur. Eſt autem Indictionis vſus triplex. Nam alia Calendis ab Septembribus proficiſcitur, eáque Conſtantinopolitana dicitur. alia ab 8 Cal. Octob. quæ Cæſarea vocatur. Harum vtra ſit vetuſtior, nondum mihi conſtat. Tertia Pontificia, ſeu Romana nominatur: quæ in Pontificiis diplomatibus adhibetur, & à Cal.Ian. quæ priores duas illas epochas ſequuntur, ſumit exordium.

A 304 Christi ad 337.

De rebus Ecclesiasticis, quæ Constantino Imperatore contigerunt: persecutione Maximini, Donatistarum schismate; Arianorum hæresi; & Nicæna Synodo. Tum de viris pietate ac literarum scientiâ claris.

Cap. II.

CHRISTIANI nominis vexationem à Diocletiano cœptam, post eius & Herculij secessum, propagauere Galerius Maximianus, & alter Galerius Maximinus. Constantius verò, qui Gallias obtinebat, non modò Christianorum abstinuit sanguine, sed illos etiam habuit in pretio. [a] Præ cæteris in Oriente bacchatus est Maximinus, qui innumerabiles martyres occidit. Eximij fuere Pamphilus Cæsariensis presbyter eruditissimus: Procopius in eâdem vrbe passus: Petrus Alexandrinus episcopus, qui Arium ob schisma Meletij à communione submouit: [b] S. Potamiena Alexandrina: Lucianus Nicomediæ, &c. Quinetiam [c] iussu Maximini detestandus quidam liber sub Actorum Pilati nomine vulgatus est, in quo multa de Christo nefaria continebantur. Nec minus Romæ grassabatur Maxentius. Modum crudelitati Constantinus victor adhibuit.

a Euseb. 8 Hist.

Martyres sub Maximino.

b Pallad. Lausi.c.1.

c Eus. 9 hist.c.4.

cuius auſpiciis, & fauore dilatata Christi religio longius ſe Romanis finibus extendit.

A 304 Christi ad 337.

Licinius [a] poſtea hoſtis ex fautore factus Christiani nominis, non paucos & ipſe martyres dedit, quos inter egregiâ fortitudine memorantur 40 milites, qui in Cappadocia frigore enecti ſunt: Baſilius Amaſeæ epiſcopus, & alij. donec à Constantino Licinio interfecto pax eſt reddita.

a Euſeb. in Vita Conſ. Chro. Socra. l. c. 8. Oroſ. 7. c. 22.

Dum ferro ac flammis in Eccleſiam tyrannicus exardet furor, domeſtica quoque illam tempeſtas exercuit. Nam duo præſertim ſchiſmata ſub Conſtantini, & Maxentij exordium nata feruntur; Donatiſtarum in Aphrica; Meletianum in Ægypto. Prius his de cauſſis conflatum eſt.

[b] Lucilla fuit Carthagine Hiſpana mulier, præpotens & factioſa, quæ à Cæciliano Archidiacono reprehenſa vlciſcendi ſui occaſionem captabat. Fortè accidit, vt Menſurius Carthaginenſis epiſcopus à Maxentio Romam euocatus ſenioribus quibuſdam Eccleſiæ vaſa commendaret. Quo mortuo Cæcilianus in eius locum ordinatus eſt à Felice Aptungitano: qui cùm ab iſtis depoſitum repeteret, hi communionem eius auerſati ſunt; iiſque ſe Lucilla coniunxit. Hæc origo fuit Donatiſtarum, qui ab Donato à Caſis nigris præcipuo ſchiſmatis auctore, à quo Maiorinus ordinatus eſt, nomen adepti ſunt. etſi ab altero cognomine Donato, qui Maiorino ſuffectus eſt, appellari ſe poſtea ma-

b Opt. l Aug. 3. con. Parm. & in Breui. & alibi Tomi 7. parte 1.

Donatiſtarum hiſtoria.

A 304 Christi ad 337.

luerint.[a] Maxentio ſublato, cùm Donatiſtæ Conſtantinum interpellaſſent aduerſus Cæcilianum, quem à traditore Felice ordinatum aſſerebant, Imperator Melchiadi Romano Pontifici, & aliis epiſcopis, quorum tres erant Gallicani, cauſſam commiſit. à quibus anno 313 damnati ſunt ſchiſmatici cum eorum principe Donato. At hi in Africa denuò tumultuantes, & ab Æliano Proconſ. iterum condemnati, ad Imperatorem prouocant. cuius mandato Arelate in ſynodo cauſſa illorum denuo diſceptata eſt, & ſecundum Cæcilianum dicta ſententia anno 314, Voluſiano, & Aniano Coſſ. Cúmque nihilominus Conſtantinum iterum appellaſſent, Romam primùm, deinde Mediolanum venire iuſſi, ibi poſtremò damnati ſunt, addita exilij pœna; quam idem poſtea Conſtantinus remiſit.

a Opta. 1. Aug. Ep. 68, 162, 165, & alibi paſſim. Vide To. 1 Conc. Gall. & Euſ. 10. hiſt. c. 5.

Alterum ſchiſma Meletianorum fuit [b] Auctor eius Meletius Lycopolitanus epiſcopus, qui à Petro Alexandrino epiſcopo propter crimina exauctoratus ab eo deſciuit. Natum illud eſt eodem quo Donatiſtæ tempore.

b Athan. Apol. 2. Socra. 1. Sozo. 1. Theod. 1, cap. 9.

Ex ea factione prodiit [c] Arius Alexandrinus presbyter, qui contra Dei filium impiam hæreſim effudit. ob quam ab Alexandro epiſcopo eiectus Eccleſia, patronos ſibi quæſiuit Euſebium Nicomedienſem, & alterum Cæſarienſem epiſcopos, cum pluribus aliis. quod incendium fruſtra per literas, pérque legatum Hoſium conatus reſtinguere Conſtantinus, Nicænam deni-

c Athan. paſſim. Socra. 1, 28. Sozo. 1, 25. Theod. 1, cap. 30. Epiph. Hær. 69.

Arius.

que synodum haberi iussit anno 325. cui interfuere 318 episcopi. A 304 Christi ad 337.

Ab hac Ariana damnatur hæresis, & de Paschate celebrando controuersia dirimitur.[a] Arius, nec non octo partium eius episcopi Nicænæ assensi fidei suscepti sunt, vt scribit [b] Hieronymus: Arius quidem ea lege, vt ne Alexandriam rediret. Quod autem in illa omni actione præcipuas sibi partes vendicarat Athanasius Alexandri episcopi Alexandrini Diaconus, omnium in se Arianorum conuertit odia: [c] atque is, quinto post Concilium mense mortuo Alexandro, in eius substitutus est locum: neque vt Arium Alexandriam redire pateretur, precibus vllis ac minis ab eo impetrari potuit. Ob id Meletianorum, & Arianorum calumniis exagitatus, [d] demum in famoso illo apud Tyrum conuenticulo falsis criminibus damnatus est anno 335. cúmque ad Imperatorem Constantinopolim venisset, nouis inimicorum fraudibus apud illum in suspicionem adductus, Treuerim relegatur anno 336. Arius communionem ab Alexandro Constantinopolitano episcopo per vim extorquere conatus, dum ad Ecclesiam properat, infamem vitæ exitum habuit.

a Athan. Apol.2.
b Hiero. con.Lucif.
c Theod. lib.1,c.16.
d Athan. Apol.2. Socra.1. Theod. Soz.1,25. Ruff.1.
Athanasii vexatio
e Ruf.1,c.8. Socr.1,17. Soz.2,1. Ambr. de fun. Theod.

[e] Imperante Constantino, Helena ipsius mater crucem Domini Hierosolymis reperit; [f] ac basilicas erexit duas: Constantinus vnam in ipsa vrbe magnificentissimam.

In Perside Sapores Christianos vexat, & Acepsimam, [g] Aithalem, alióſque plurimos

Pauli.ep. 11.Seuer. Sulp. L.2.
f Euf.3 de vita Côst.
g Iid. & Theopha. Cedrenus.

A 304 Christi ad 337. interficit, quem literis ad eum datis mitigare Imperator studuit. [a] In India porro Frumentius Tyrius Philosophus Christi propagauit fidem; & eôdem ab Athanasio factus episcopus rediit, circa annum 327: quando & Iberos Christianæ cuiusdam captiuæ opera Euangelij lux afflauit. Vt autem secundo cursu Christiana res procederet, quamplurimis ei legibus pius Imperator consuluit. [b] quarum vna fuit insignis, vt Episcoporum sententiæ in ciuilibus etiam caussis ratæ essent, lata anno 314. Immunitatem quoque Clericis alia lege concessit. [c] Tum hæreticos conuentus habere prohibuit, ædésque illorum dirui, & Catholicis attribui iussit.

a Ruf.l.1. c.9. Socr. 1, cap. 15. Theo. 1, c. 23, Sozo. 1, c. 23.

b L. 1. Cod. Th. de Episc. Ind. L. 1. Cod. de Episc.

c Euseb. 3 de vita, c. 61. Sozo. 2, c. 32.

d To. 1. 1 Conc.

[d] Synodi prætereà variis in locis habitæ Ecclesiasticam sanxêre disciplinam: præsertim Ancyrana, cui Basilius Amaseæ episcopus subscriptus legitur, is qui ab Licinio mori iussus est: & Gangrensis, incertum quo anno.

Illustres viri.

Nec minus sanctitatis, & doctrinæ ferax illa ætas fuit. Præter eos, quos sparsim attigimus, illustri pietate commendantur eorum plerique, qui in Synodo Nicæna conuenerunt: vti Nicolaus Myrensis episcopus: [e] Spyridio Trimithuntis in Cypro; Eustathius Antiochenus: Paphnutius Thebarum: & innumerabiles alij. Rhæticius item Augustodunensis inter doctos habitus est; qui cum Melchiade iudex ab Constantino Donatistis est datus. Arnobius ad hæc ex Siccensi rhetore, ac gentili

e Socr. 1, c. 10, & 11.

gentili Christianus anno 20 Constantini factus scribitur ab Hieronymo in Chronico. quod ego longiùs infra tempus suum ab illo positum arbitror. Nam libros aduersus gentes, pignus quoddam seriò susceptæ Christianæ pietatis obtulisse dicitur. at illos sæuientibus adhuc persecutoribus scripsit, vt ex iis perspicuè colligitur. Tùm in secundo testatur, ab Vrbis conditæ primordio annum agi 1050: qui ex Varronis calculo incidit in Christi 297; paulo ante Diocletiani persecutionem. Omninò sub Diocletiano scripsit Arnobius. Sed & Lactantius Crispi Cæsaris magister ei superstes vixit, vir omnium, ait Hieron. suo tempore eruditissimus; [a] sed adeo pauper, vt plerumque etiam necessariis indiguerit. Poëtica Iuuencus excelluit Hispanus presbyter: & Publius Optatianus Porphyrius, qui panegyricum morosi literarum artificij Constantino dicauit. Nazarius in Galliis, & Patera oratores insignes extiterunt.

A 304 Christi ad 337.

[a] Hier. Chron.

De Constantini M. filiis, & successoribus, maximè Constantio. deque Gallo Cæsare, Vetranione, ac Magnentio tyrannis; & de bellis Persicis.

A 337 Christi ad 361.

CAP. III.

CONSTANTINVS ex Fausta Maximiani filia liberos tres imperij reliquit

A 337 Christi ad 361. heredes; qui & Romanum orbem inter se partiti sunt.[a] Constantinus natu maximus Gallias, & quicquid trans Alpes erat, sortitus est. Constans minimus natu Romam & Italiam, Africam, Siciliam, insulásque reliquas, Illyricum, Thraciam, Macedoniam, & Græciam. Constantius inter ambos medius à freto Propontidis Asiam, & Orientem cum Ægypto.

a Victor Zosim. 2. Ruf. 1, c. 15.

[b] Habuerat Constantinus horum pater fratres duos, Constantium Iuliani patrem, & Dalmatium; alij Anabalianum vocant. Huius filij erant duo, Dalmatius, qui Cæsar anno 335 factus dicitur in fastis Idatij, & Anabalianus, vel Annibalianus, quem regem regum, & Ponticarum gentium Constantinus esse iusserat, vt Anonymus refert. vnde & ab [c] Ammiano rex appellatur.

b Socr. l. 2, c. 1. Zosim. 2. Victor, Eutrop. Anon.

c Amm. lib. 14.

Constantini filiorum initia cruenta.

Quos omnes statim post Constantini obitum militaris oppressit seditio, incitante, vel dissimulante Constantio Imperatore. Cum his etiam Optatus Patricius nouo, & ab Constantino excogitato titulo, & Ablauius Præfectus Prætorio trucidati. tum Constantij fratris Constantini filius, Galli, & Iuliani frater; quod Iulianus ipse testatur ad S. P. Q. Ath. scribens. Gallum ægritudo; Iulianum tenera ætas (erat enim quinquennis) vix neci subtraxit. His paricidialibus auspiciis imperium iniêre fratres tres. quos inter haud diu concordia tenuit.[d] Quarto post mortem patris anno, Christi 340, Constantinus Constanti fratri

d Eut. 10. Socr. 2, c. 5. Zosim. Victor Idat.

Constantinus iunior occisus.

bellum mouens, in eiúsque fines irrumpens, interfectus est prope Aquileiam. Constans ipse post annos decem, Christi videlicet anno 350 ineunte, vt ex [a] Idatio colligitur, à Magnentij duce Gaisone, prope Pyrenæos, in castro, cui Helenæ nomen est, occiditur, annos natus 30, vt in Chronico scribit Hieronymus. etsi Aurelius Victor 27 tribuat.[b] Cuius morte cognita Vetranio magister militum, in Pannonia apud Mursam; Nepotianus Eutropia Constantij sorore natus Romæ imperium arripiunt,[c] ille Kal. Mai, hic 3 Non. Iunij. Vetranio octauo pòst mense, nempe 8 Cal. Ian. in ordinem redactus, priuatam vitam coluit. Nepotianus vicesimo octauo die ab Magnentij ducibus oppressus est.[d] Cum Magnentio periculosius certatum est 4 Cal. Oct. auctore Idatio, ad Morsam in Pannonia. Victus primo impetu Constantij exercitus, postea superior fuit; eóque prælio ingentes Romani vires imperij consumptæ sunt. Id anno 351 accidit.[e] Post biennium, Christi scilicet 353, desperatis rebus, apud Lugdunum in Gallia, 3. Id. Aug. Magnentius sibi mortem attulit. Decentius eius frater apud Senonas 15 Cal. Sept.

A 337 Christi ad 361.

Tùm Constãs

a Socr. 2, c. 6. Sozo. 4, 2.

b Iidem.

c Idat. Iulianus Orat. 1. & 2.

d Victor Socr. 2, c. 32. Soz. 4, c. 7. Oros. 7, c. 29.

e Idat. Socr. l. 2, c. 32. Zosi. Victor Eutr. & c.

Gallus Cæsar.

[f] Gallus Cæsar à Constantio creatus anno 351, & Orienti præpositus, dum summa potestate per vim, ac libidinem abutitur, ab Constantio accitus, in Illyrico iussu eiusdem morte est affectus.[g] Iulianus eius frater, interuentu Eusebiæ vxoris Constantij seruatus, & Athenas studiorum

f Amm. 14. Idat. Socr. 2, c. 34. Vict. Eut. 10. Zos. 2.

g Iulia. Orat. 3. &c.

A 337 Christi ad 361.

a Amm. 15. Zos. 3. Vide Ep. Iul. ad S.P.Q.A.

Iulianus fit Imperator.

b Amm. Hier. Chr. Idat. Zos. Socr. l. 3. c. 1, &c. sup. cit.

Constantij mors.

c Vict. Epit. De Constantio: vide Par. 2, lib. 4, c. 11.

d Socra. l. 2. c. 46.

e Lucif. lib. 1 pro S. Athan.

f Hier. Chron.

g Metaphr. 12. Sept.

caussa missus est. [a] Pòst anno 355 Cæsaris dignitate est auctus, data in matrimonium Helena sorore Imperatoris, & Galliis præpositus. quò cùm peruenisset, multa contra Germanos, Francos, & Alemannos egregiè gessit. Horum regem Chonodomarum vinctum Romam ad Constantium misit. Cuius secundis rebus inuidens Constantius milites ab eo abstrahere, & in orientem contra Persas transportare studuit. [b] At illi Iulianum Lutetiæ Parisiorum Augustum salutarunt, Constantio interim bellum contra Persas apparante: quo vtcumque terminato, vel dilato, cùm aduersus Iulianum vlciscendi cupidus aduolaret, 3 Nonas Nouemb. prope Tarsum obiit Mopsucrenis.[c] Victor anno ætatis 44 mortuum esse Constantium ait, imperij 39, Augustum fuisse 24. Eutropius anno ætatis quinto & quadragesimo, imperij quinto & tricesimo decessisse refert. At Ammianus vitæ & imperij supra annos 40, paucos dies attribuit. Sub mortem baptizatus est ab Euzoio Ariano episcopo, vt ait [d] Socrates. Sane [e] Lucifer Calaritanus episcopus illum admonebat, per Athanasium, siue coepiscopos eius, salutarem consequi baptismum.

Eo imperante ter à Sapore Nisibis est obsessa, vt scribit Rufus. [f] Primùm statim post Constantini mortem, anno 338 duobus ferè mensibus obsidione vallata est, cùm Antiochiæ Constantius esset. [g] vbi & à S. Spyridone Trimithuntis episcopo morbo

leuatus est. Secundò anno 350, cùm aduersus Magnentium ab Oriente profectus esset Constantius. Eo enim absente Saporem iterum aggressum esse testis est [a] Iulianus. atque hæc obsidio quadrimestris fuit, ac S. Iacobi episcopi precibus soluta est; & immisso culicum agmine fugati sunt barbari. Tertiò, cùm iam Cæsar esset Iulianus, ac Francos Salios, Quadósque vicisset, ab eóque Constantius legiones duas repeteret. Ita anno 360 obsessa videtur Nisibis, quando eam vrbem Lucillianus strenuè defendit, vt auctor est [b] Zosimus.

A 337 Christi ad 361.

a Iulia. Orat. 1. Theod. 2. hist. c. 30. & in Philotheo.

b Zos. 3. Notæ nostræ ad Iul. p. 251.

De Ecclesiasticis rebus Imperatore Constantio, variísque Conciliabulis; Athanasij persecutionibus: déque viris sanctitatis ingeniíque laude præstantibus.

CAP. IV.

GRAVES imperante Constantio, & continui tumultus Ecclesiam infestam habuerunt. Nam Ariana perfidia, quæ Constantini se metu hactenus represserat, caput erexit. Vna tanti caussa mali femina fuit. Constantia, [c] quæ Licinio nupserat, moriens presbyterum quendam Constantino fratri commendarat Ariana imbutum hæresi. quem ille magni deinceps fecit: eique moriens testamentum suum commisit.

c Ruff. l. 1. c. 11. Socr. l. 1. c. 26. Sozom. l. 1. c. 34. & lib. 2. c. 1. Theodore. 2. c. 3.

Constantius.

A 337 Christi ad 361. quod vbi Constantio in manus tradidit, non minore apud hunc loco esse cœpit. Quare vt de Ario reuocando Constantino persuaserat; sic apud Constantium perfecit, vt is hæresis illius fautorem se profiteretur acerrimum, eiúsque dilatandæ studio cuncta misceret.

Arianam hæresim propagat.

Omnium deinde Arianorum curæ cogitationésque vnius in exitium Athanasij conuersæ sunt, quo præcipuè per id tempus res catholica nitebatur. [a] Hunc verò Constantinus iunior è Galliis, vbi tùm exulabat, Alexandriam cum honorificentissimis literis remisit, anno Christi 338. Sed Eusebio Nicomediensi, aliisque turbantibus, Iulius Papa Romam ad caussam dicendam vtrosque citauit. Eusebianis tergiuersantibus, Athanasius cum vadimonium obiisset, ac Romæ annum vnum, mensésque tres moratus esset, anno 341 Alexandriam rediit. [b] At eodem anno Conciliabulum Antiochiæ ad dedicandam Constantini basilicam celebratum est: in quo eiecto Athanasio, substitutus est ei Gregorius Cappadox. qui ingenti patrata cæde, sedem illam occupauit, clam dilapso Athanasio, ac Romam profecto. quò & Paulus Constantinopolitanus, & alij Catholici episcopi ab Arianis expulsi tanquam ad asylum sese receperunt. [c] Horum in caussa Constantis & Constantij iussu Sardicæ generalis est habita synodus anno 347. à qua Arianis se subducentibus, restitutus est Athanasius, ac cæteri

a Ath. Apol. 2. Theod. l. 2, c. 1. Socr. l. 2, cap. 3.

Athanasii res gestæ.

b Athan. Apol. & Ep. ad Orth. Socr. l. 2, c. 10. Soz. l. 3, c. 10. Theod. 2, c. 4.

Sardicense Concilium.

c Iid. & Sulp. 2.

episcopi ; &, damnatis hæreticis, Nicæna fides iterum approbata. [a] Eodem tempore Ariani Philippis in Thracia conuenticulum celebrant ; quod & Sardicensis vocabulo nuncuparunt : in quo *Consubstantialis* vocem audiri vltrà vetuerunt : [b] idque decretum ad Africanos miserunt. Tum verò Constantis minacibus literis coactus Constantius Athanasium Alexandriam redire iussit. [c] Paulus verò Constantinopolim regressus, paulo pòst inde eiectus, ac Cucusum perductus ab Arianis strangulatus est. Breui postea Athanasius & ipse pellitur : atque in eius perniciem Constantius totis imperij opibus certans, episcopos partim vi ac verberibus ad illius damnationem adigit ; partim scelus detrectantes carcere, aut exilio multat. Relegantur Eusebius Vercellensis, Dionysius Mediolanensis, Liberius Papa ; qui biennio posteà recuperandæ amore sedis Athanasij condemnationi subscripsit. Osius verò Cordubensis, cùm initiò constanter obstitisset, plagis ac terroribus infractus eidem est assensus.

A 337 Christi ad 361.

a Socr. 2, c. 20. Soz. 3, c. 10.

b Extat apud Hilar. in frag.

c Sulpit. 2. Socr. 2, cap. 21. Theod. 2, cap. 5. Soz. 4, c. 2.

In causa Athanasii grauis persecutio.

Inter hæc Athanasius ad necem anxiè quæsitus, diuino tectus præsidio admirabiliter euasit. [d] Ariani verò nouas identidem fidei formulas recudebant : cuiusmodi 11, aut 12 intra annos viginti condiderunt.

d Athan. & c. citati. Vide Anim. nostras ad Epiph. Hær. 73.

Nunquam aliàs frequentiores, quàm hoc Imperatore, synodi episcoporum fuerunt. quod ab [e] Ammiano ethnico scriptore egregiè notatum eius verbis libet exponere : *Christianam religionem abso-*

e Amm. in fine lib. 21.

A 337 Christi ad 361. *lutam, & simplicem anili superstitione confundens: in qua scrutanda perplexiùs, quàm componenda grauiùs, excitauit dissidia plurima; quæ progressa fusiùs aluit consertatione verborum: vt cateruis antistitum iumentis publicis vltrò, citróque discurrentibus per synodos, quas appellant, dum ritum omnem ad suum trahere conatur arbitrium, rei vehicularia succiderit neruos.* [a] Præcipuæ autem ab hæreticis indictæ memorantur, Sirmiensis anno 351, in qua Photinus Marcelli Ancyrani discipulus damnatus est; Basilio potissimùm Ancyrano reum peragente. [b] Item Ariminensis, & Seleuciensis eodem habitæ tempore, anno 359: in quibus Arianorum improbitate, ac fraude, perfidiæ robur est additum.

a Hilar. de Syn. Socr. l. 2, c. 29. Sozom. l. 4, c. 6. Vide Anim. ad Epiph. Hær. 73. b Athan. de syn. Seuerus 2. Socr. 2, c. 29. Soz. 4, c. 16. Ruf. l. 1, cap. 21. Theo. 2, c. 18.

Hæreses, præter Arianam, emersêre, Semiarianorum, qui filium Dei non eiusdem, sed similis cum Patre esse substantiæ profitebantur: Marcellianorum, qui [c] Sabellianum instaurauêre dogma: Photinianorum, qui Christum merum hominem ausi sunt asserere: Macedonianorum, siue Pneumatomachorum, qui Spiritum S. in creatarum rerum ordinem relegarunt. [d] Anomœorum item hæresis, siue Eunomianorum, ab Aëtio Syro, eiúsque discipulo Eunomio: qui Patris dissimilem esse filium asserebant. [e] Tum Audianorum, & Aëriorum: de quibus Epiphanius, Theodoretus, & alij.

c Epiph. Theod. de Hær. Aug. de Hær. Seuer. 2. d Epiph. Hær. 76. Socr. lib. 2, c. 35. e Epiph. Hær. 70, & 75.

Paulus eremitarum princeps, & Antonius.

Sanctitate præstantes viri decesserunt S. Paulus eremitarum primicerius: & Anto-

nius Monachici instituti propagator eximius. Hieronymus in Chronico scribit anno 19 Constantij decessisse Magnum Antonium: quod & [a] Gregorius Turonensis secutus est. qui annus in editione Scaligeri adscribitur anno 4 Olympiadis 283. in Pontacena, anno 1 Olymp. 284, & Christi 359. Verùm annus 19 Constantij, cœptus est anno Christi 355, Arbetione, & Lolliano Coss. Vnde mors Antonij contigerit anno sequente, 356, Ianuario mense. [b] Natus erat annos 105. quare ortus illius congruit anno Christi 250, Decio imperante, ac Christianos persequente; vt idem habet Hieronymi Chronicon.

A 337 Christi ad 361.

[a] Lib. 1. Hist. Fräc. cap. 38.

[b] Athan. in vita eius, Hier. Chro.

Paulus Antonio maior natu fuit annis tribus & viginti. Siquidem in Pauli vita refert Hieronymus nonagenarium Antonium fuisse, quando Paulus obiit vitæ anno 113. Hac ratione Paulus natus est anno circiter 227, vel 228. mortuus anno 340, vel 341, & in eremo vixit annos 90.

At Hieronymus in Paulo perplexè loquitur. Nam ait Paulum, quo tempore ad eum venit Antonius, cœlestem vitam in terris iam annos 113 peregisse. tùm anno ætatis 15 declinandæ caussa persecutionis in speluncam se abdidisse. quæ minimè cohærent. Si annos 113 in solitudine degisset post Decianam persecutionem, mortuus poneretur anno 363, post Constantij, & Antonij ipsius obitum, vixissétque annos 128. aut certè Antonius, qui ei superuixit annos 15, excessit anno 378. quod est absurdissimum.

A 337 Christi ad 361. Floruere per idem tempus, S. Iacobus Nisibis episcopus: Eustathius Antiochenus ob fidem ab Arianis pulsus anno 340: Hilarius Pictauensis anno 355 relegatus à Constantio: [a] Iosephus Comes è Iudæo Christianus: Eusebius Vercellensis: Paulinus Treuirensis. Doctrinæ laude celebrantur Eusebius Cæsariensis, qui anno 340 decessit: Victorinus Rhetor: Donatus Grammaticus Hieronymi præceptor.

a Epiph. Hær. 30.

De Juliano, ac rebus ab eo gestis.

A 361 Christi ad 363.

Cap. V.

[b] IVLIANVS, Constantio patruele mortuo, solus imperauit anno 361. cùm iam [c] Cæsaris titulum ex ante diem 8 Id. No. anni 355 obtinuisset à Constantio: Augustus verò à militibus acclamatus esset anno 360 Lutetiæ Parisiorum. Simulac rerum potitus est, Constantij amicos omnes quà nece, quà exilio multauit: [d] Idolorum fana reserauit: eiuratisque Christianæ fidei sacramentis omnibus, in Pontificem maximum profanis ritibus consecratus est. Exinde contra Persas anno 362 profectus, Antiochiæ cùm esset, ab eius vrbis populo derisus, Satirico se libro vltus est, quem Misopogonem inscripsit.

b Iulia. ad S.P.Q. Ath. Amm. 15. Zosi. 3. Socr. 3. Theod. 3. Sozo. 4. Sulp. 2. Oros. 7, c. 30.
c Idat. Fast. Socr. 2, c. 34.
d Amm. 21, & 22. Socra. 3, cap. 4.

[a] Post hæc anno 363 tertio Non. Mart. contra Persas ductis copiis, secundo Marte aliquantum progressus, oblatas pacis ab illorum rege satis honestas conditiones stolidè reiecit. Demum pari imprudentia nauigiis, quæ ad subsidium exercitus secundo fluuio comitabantur, exustis, omnique interclufo commeatu, à barbaris interceptus, & omnium rerum laborans inopia, in medio conflictu periit, incertum cuius emisso manu iaculo confossus, [b] Iunij 26, anno 363, ætatis 31, imperij post Constantij obitum anno vno, & mensibus 7 circiter transactis. [c] Moriens exceptum cauâ manu cruorem in cœlum iecisse fertur, cum hac voce; *Vicisti Galilæe.*

A 361 Christi ad 363.

a Amm. 24. & 25. Zosim. 3.

b Socra. 3 cap. 21.

c Theo. 3, cap. 25.

[d] Blanda sub hoc Imperatore Christianorum persecutio fuit, illiciens magis, quàm impellens ad sacrificandum. Occultis enim artibus Christianam oppugnauit fidem. Magistratus ac Præfecturas, nisi gentili, nemini commisit. Pueris in scholis Christianorum gentiles enarrari scriptores vetuit. Variarum hæreseon antistites suo quemque arbitrio viuere permisit, eo animo, vt ne inter se concordes essent. Quidam tamen morte ab illo sunt affecti; vt inter alios Artemius, Augustalis Ægypti præfectus; qui sub aliorum specie criminum perductus Antiochiam, cùm ad fidei constantiam libertatem etiam increpandi Imperatoris adiungeret, gladio animaduersus [e] est 20 Sept.

d Hier. Chron. Ruf. 1. c. 32. & cæt. supra cit.

e Martyr. Rom.

A 361 Christi ad 363. [a] Cùm autem exules Iulianus edicto reuocasset, reuersus Alexandriam Athanasius synodum collegit anno 362. In qua statutum est, vt episcopi lapsi cum pristino gradu reciperentur in Ecclesiam. Lucifer Calaritanus Antiochiam paulo pòst venit, scissam in factiones tres. Nam alij Eustathiani erant, à magno illo Eustathio dicti, qui Antiochia ab Arianis eiectus est. alij Meletiani, à Meletio, quem Arianorum consortio pollutum, quamlibet Catholicùm, auersabantur isti. alij denique Ariani, quibus præerat Euzoius. Eò itaque cum venisset Lucifer, Paulinum Eustathij presbyterum in parte Catholica fecit episcopum. Ita tres in ea vrbe fuerunt episcopi. Postea Eusebius Vercellensis eòdem profectus Luciferi factum improbauit. qua re offensus ille; qui & permissum alioqui lapsis ad Ecclesiam cum honore pristino reditum molestè ferebat; se ab Catholicorum communione diuulsit. Hinc Luciferianorum schisma initium habuit.

a Socra. 3, c. 7, 8, 9. Theod. l. 3, c. 4, & 5.

Luciferi schisma

[b] Arianis autem instantibus, Iulianus Athanasium Alexandria pelli iubet. qui ad necem quæsitus, astuto consilio persequentium manus elusit. [c] Idem Imperator ab Donatistis interpellatus, eos in integrum restituit. [d] Gentiles porro crudelitatis genere omni grassari Christianum in populum vel iussit, vel impune permisit. [e] Georgium inter alios in Athanasij locum intrusum cùm Alexandrini laniassent, leniter illos obiurgare satis habuit. cuius

b Ruff. l. 1, c. 34. Socr. l. 3, cap. 9. Theod. 3. Sozom. 5.

c Optá. 2.

d Socra. l. 3, & 6.

e Amm. 22. Iulia. Ep. 10.

obitu vacuam sedem repetiit Athanasius; quem denuò Iulianus mandauit eiici. A 363 Christi ad 378.

Clameruntt hoc imperatore doctrinæ fama, [a] Prohæresius Sophista Christianus; qui ob edictum Iuliani, quo Christianos liberalium artium doctores esse vetuerat, sponte schola cessit; tametsi Iulianus nominatim eum excepisset; natus tum annos 85, vt ex Eunapio colligitur: Himerius & ipse Sophista Prohæresij æmulus, vt scribit Suidas; [b] Themistius item Philosophus; Libanius Sophista; Oribasius medicus; Maximus Philosophus, Ecebolius.

a Hier. Chron. Eunap. *Viri insignes.*

b Auct. citati, & Suidas.

De Iouiano, Valentiniano, Valente.

A 363 Christi ad 378.

CAP. VI.

IOVIANVS [c] Singidone in Pannonia natus, anno 363, quinto Cal. Iulias, vt scribit Idatius, militari suffragio Imperator acclamatus est, vir excellenti corporis specie, sed animi pietate præstantior. qui statim milites ab gentilitio cultu Christianam ad religionem traduxit: atque idolorum delubra claudi, & aboleri sacrificia penitùs edixit. Cum Sapore necessaria magis, quàm honesta pace in annos 30 facta; qua Nisibi, & maxima parte Mesopotamiæ cessit; Roma-

c Amm. 25. Ruff. 2, cap. 1. Socr. 3, cap. 24, & seq. Sozom. 6. Theod. 4. Victor, Eutr. 10. Zosim. 3

A 363 nam rem erexit. Sed dum Constantinopo-
Christi lim reuertitur, Dadastanæ in confinio Ga-
ad 378. latiæ, & Bithyniæ moritur ex cruditate, siue odore prunarnm, ac recenti tectorio, XI Cal. Martij, anno ætatis 33, octauo imperij mense.

a Athan. ad Iouia. [a] Hic Catholicæ tenax fidei, eius regulam ab Athanasio præscribi sibi petiit: & Arianos callidè sibi obrepentes respuit. quos quidem Antiochiæ collectos in Nicæni concilij conspirasse formulam, duce Meletio, & Acacianis suffragantibus, au-
b Socra.2, c.25 Soz. 6, c 4. ctor est [b] Socrates, & Sozomenus. At Hieronymus in Chron. homœusion illos communi decreto sanxisse refert, repudiato homousio pariter, & anomœo: hoc est Macedonianorum, ac Semiarianorum dogma probasse.

c Amm. 26. Zosi. fine 3, & in 4. Victor. Socra. 4, Theod. 4, c.6. Ruff. l.2. c.2. [c] Extincto Iouiano, anno eodem Christi 364 Valentinianus proximo post bisextilem die apud Nicæam Imperator electus est, cùm bisextilem ipsum quasi ominosum declinasset, vt scribit Ammianus. Hic patre Gratiano apud Cibalim Pannoniæ oppidum scholam secundam Scutariorum regebat, sed ab Iuliano propter Christianæ constantiam fidei ordine motus est. Qui eodem anno Valentem fratrem suum Augustum appellauit Constantinopoli in miliario septimo; (ait Idatius) 4 Kal. April. [d] ac
d Amm. 30. Vict. permisso illi Oriente, in Occidentem ipse
Valentiniani decora. concessit. Multa in eo virtutum egregiarum decora fuêre. Sed iustitiæ amore imprimis excelluit: vt in puniendis sceleribus

A 363 Christi ad 378.

etiam nimius aliquando fuerit. Oris eximia species; solers ingenium, ac variarum artium peritum; temperantia singularis: catholicæ verò integritate fidei eo prædicandus magis, quod ab ea frater eius magna sua infamia discessit. Bellum contra Alemanuos, Saxones, Quados, alióſque populos gessit. Quadis demum, siue Sarmatis incursantibus, cùm aduersus eos pararet exercitum, atque illi legatos ad eum supplices misissent, in eos acriùs inuehens, apoplexiâ subitò correptus interiit 15 Cal. Decemb. apud Pannoniam, in castello Brigitione, vt ait Idatius, [a] anno ætatis 55, imperij duodecimo. Successorem reliquit Gratianum filium iam Augustum antea factum. [b] Valentinianus verò alter è Iustina filius sexto pôst die apud Acincum in Pannonia ab exercitu idem ad fastigium est euectus.

a Amm. 30.
b Idatius.

Valens.

[c] Valens ipso imperij sui primordio Procopium Cilicem, Iuliani propinquum, arrepta Constantinopoli tyrannide infestum habuit. quem anno 366 oppressit in Phrygia, & crudeli affecit supplicio 6 Cal. Iun. [d] Inde contra Gotthos bellum continuum habuit. quorum regi Athanarico pacem petenti tribuit anno 369. anno verò 376 eundem, & Fritigernem ab Hunnis expulsos humaniter excepit, [e] & in Thracia cum Gotthis suis collocauit. Hi postmodum Lupicini ducis auaritia commoti, in Romanos insurrexerunt. [f] Valens ipse postremò contra illos ad Hadrianopolim dimicans, sagitta confossus, &

c Amm. 26. & seq. Zosi. 4. Socra. 4. c. 3. & 5. Soz. 6 c. 8. Theod. 4. cap. 12. Them. Orat 9. Oros. 7.
d Amm. 27. Vide Iornan.
e Amm. 31.
f Hier. Chron. Amm. 31. Zos. 4. Socr. 4. c. 38. Soz. 7. cap. 40. Ruff. l. 2. c. 13. Oros. 7, cap. 33. Theodor. 4. c. 36.

A 363 Christi ad 378. cum tugurio, quò se receperat, viuus à barbaris exustus est 5 Id. August. anno 378, vt testis est Idatius. Obiit anno ætatis fere 50, imperij anno 14, supérque mensibus 4 exactis. Huius mores, & indolem nonnullis virtutibus, sed vitiis temperatam pluribus, Ammianus expressit, ira præsertim, crudelitate, & inuidia; quibus impietas in Deum, & Arianæ contagio perfidiæ faces subiecit.

a Amm. 29. Zosi. 4. Socr. 4, cap. 19. Soz. 6, cap. 35. b Hieron. Chron. Oros. 7. c. 33.

[a] Crudelitatis illustre specimen dedit annus 370; quo multi iussu illius occisi sunt; eo quòd de successore curiosis inquisitum artibus ferebatur; ac prima nominis illius elementa prodita THEOD. [b] Vnde & Theodosius senior Theodosij pòst Imperatoris pater in Africa post susceptum baptismum interfectus putatur: haud digna mercede tot in rempublicam meritorum suorum. Siquidem Firmum tyrannum, qui Maurorum præsidiis armatus Africam peruastabat, bello fractum, & oppressum ad mortem coëgerat.

Ecclesiasticæ res sub illis Imperatoribus historia dignæ: nec non illustres pietate, ac scientia viri.

Capvt VII.

Per id tempus catholica res in Oriente sub Ariano principe laborauit. [a] Valens enim Arianorum consuetudine ad eam hæresim implicatus, Nicæni fautores dogmatis agitare non destitit: maximè vbi ab Eudoxio Constantinopolitanæ inuasore sedis in ipso procinctu expeditionis Gotthicæ baptizatus est, & illo præeunte iurauit, neque se ab impio dogmate desciturum vnquam; & contraria profitentes quibus posset opibus expugnaturum esse. Vtrumque ex fide cumulatè præstitit. Nam atrox ab illo commota persecutio est; in qua plures acti in exilium episcopi, aliorúmque ordinum Catholici; cæteri variis modis vexati; non pauci extrema perpessi sunt. [b] Macedoniani, & Semiariani Lampsaci coitione facta legatos Romam ad Pontificem miserunt; & Nicæna probata fide plerique in integrum restituti sunt; præcipuè [c] Sebastenus Eustathius subdolus Arianus.

a Theodore 4. cap. 12. Hiero. Chon. & c. cit.

Valens Ecclesiam persequitur.

b Socra. 4. cap. 4. & 11. Basil. Ep. 54.

c Basil. Ep. 195.

[d] Eam consensionem ægrè ferens Imperator; Nicomediæ suorum conuentum haberi voluit; quo Eunomius Anomœorum

d Socra. 4. c. 7.

[illegible] [illegible] creatus est episcopus, Eleu-[illegible] [illegible] paulo post à Cyzicenis extur-[illegible] est.

[illegible] [illegible], anno 370, cùm [illegible], Ariani Demophilum [illegible], omnes Valens relegauit. Ca-[illegible] ab Arianis oppressi octoginta [illegible] viros questum ad Im-[illegible] miserunt: quos Valentis iussu [illegible] in nauem impositos [illegible] & incendio consumpsit. [illegible] infestus; quos in [illegible] compulit. Nec [illegible] rerum Ecclesiæ [illegible] sanctimonia, li-[illegible] viros hære-[illegible] [1] Inter cæteros eminebat [illegible], Basilius, & Gregorius; [illegible] Catholica-[illegible]. Basilium Cæsa-[illegible] episcopum an-[illegible] Valens aggreditur: cuius & [illegible] impietatis [illegible] est. Gregorius Sasimorum ordi-[illegible] Nazianzum transla-[illegible] Gregorius alter Nyssenus [illegible] quem Valens rele-[illegible] Antiochenum, Euse-[illegible]. [c] Athanasium verò [illegible], Alexandrino-[illegible], à cœpto destitit. at [illegible] ab Catholi-[illegible] Valens episco-

pum præcepit fieri; ac Petrum carcere concludi. A 363 Christi ad 378.

Misera exinde facies Alexandrinæ Ecclesiæ fuit; quam cæde Catholicorum, raptatione Virginum, ac Monachorum; aliorum proscriptione, ac direptione Lucius infestam habuit. Moritur Athanasius, vt refert [a] Socrates, Coss. Gratiano II, & Probo; qui est annus 371: cùm annos 46 in summa rerum vicissitudine præfuisset. Eodem tempore [b] cùm Mauuia Saracenorum regina pacem Romanis ostendisset ea conditione, vt suæ genti Moyses sanctissimus eremita daretur episcopus, Alexandriam is perductus, nunquam sibi ab Lucio manus imponi passus est; peruicítque, vt ab Catholico antistite consecraretur. Orientali quoque Ecclesiæ splendorem attulit S. Epiphanius, qui Panarium suum inchoauit anno 375: nec non [c] Didymus Alexandrinus, qui ab quinto ætatis anno captus oculis, in omni floruit eruditionis genere.

a Socr. 4, cap. 29. Theod 4, cap. 2. b Socr 4, c. 36. Soz. 6, c. 38. Ruf. 2, c. 6. c Hier. Chro. Socr. 4. c. 25. Ruf. 2, c. 7.

In Occidente, quem Valentinianus princeps Catholicus obtinebat, nihil ab hæreticis admodum turbatum est: nisi quod [d] Auxentius Mediolanensis episcopus ex Ariana parte, ementita pietatis specie Imperatorem illusit: qui S. Hilarium Gallicanæ columen Ecclesiæ cum Auxentio congredi paratum iratus vrbe iussit excedere.

d Hilar. con. Auxent. Sulp. 2.

[e] At Romæ post Liberij Pontificis obitum anno 367 schisma pestilens erupit, Vrsicino contra Damasum legitimis electum

a Amm. 27. Socr. 4, c. 19. Ruf. 2, c. 10.

A 337 Christi ad 361. Floruere per idem tempus, S. Iacobus Nisibis episcopus: Eustathius Antiochenus ob fidem ab Arianis pulsus anno 340: Hilarius Pictauensis anno 355 relegatus à Constantio: [a] Iosephus Comes è Iudæo Christianus: Eusebius Vercellensis: Paulinus Treuirensis. Doctrinæ laude celebrantur Eusebius Cæsariensis, qui anno 340 decessit: Victorinus Rhetor: Donatus Grammaticus Hieronymi præceptor.

a Epiph. Hæs.30.

De Juliano, ac rebus ab eo gestis.

A 361 Christi ad 363.

CAP. V.

[b] IVLIANVS, Constantio patruele mortuo, solus imperauit anno 361. cùm iam [c] Cæsaris titulum ex ante diem 8 Id. No. anni 355 obtinuisset à Constantio: Augustus verò à militibus acclamatus esset anno 360 Lutetiæ Parisiorum. Simulac rerum potitus est, Constantij amicos omnes quà nece, quà exilio multauit: [d] Idolorum fana reserauit: eiuratisque Christianæ fidei sacramentis omnibus, in Pontificem maximum profanis ritibus consecratus est. Exinde contra Persas anno 362 profectus, Antiochiæ cùm esset, ab eius vrbis populo derisus, Satirico se libro vltus est, quem Misopogonem inscripsit.

b Iulia. ad S.P.Q. Ath. Amm.15. Zosi.3. Socr.3. Theod.3. Sozo.4. Sulp.2. Orof.7, c.30.
c Idat. Fast.Socr. 2,c.34.
d Amm. 21, & 22. Socra.3, cap.4.

[a] Post hæc anno 363 tertio Non. Mart. contra Persas ductis copiis, secundo Marte aliquantum progressus, oblatas pacis ab illorum rege satis honestas conditiones stolidè reiecit. Demum pari imprudentia nauigiis, quæ ad subsidium exercitus secundo fluuio comitabantur, exustis, omnique intercluso commeatu, à barbaris interceptus, & omnium rerum laborans inopia, in medio conflictu periit, incertum cuius emisso manu iaculo confossus, [b] Iunij 26, anno 363, ætatis 31, imperij post Constantij obitum anno vno, & mensibus 7 circiter transactis. [c] Moriens exceptum cauâ manu cruorem in cœlum iecisse fertur, cum hac voce; *Vicisti Galilæe*.

A 361 Christi ad 363.

a Amm. 24. & 25. Zosim. 3.

b Socra. 3 cap. 21.

c Theo. 3. cap. 25.

[d] Blanda sub hoc Imperatore Christianorum persecutio fuit, illiciens magis, quàm impellens ad sacrificandum. Occultis enim artibus Christianam oppugnauit fidem. Magistratus ac Præfecturas, nisi gentili, nemini commisit. Pueris in scholis Christianorum gentiles enarrari scriptores vetuit. Variarum hæreseon antistites suo quemque arbitrio viuere permisit, eo animo, vt ne inter se concordes essent. Quidam tamen morte ab illo sunt affecti; vt inter alios Artemius, Augustalis Ægypti præfectus; qui sub aliorum specie criminum perductus Antiochiam, cùm ad fidei constantiam libertatem etiam increpandi Imperatoris adiungeret, gladio animaduersus [e] est 20 Sept.

d Hier. Chron. Ruf. l. c. 32. & cæt. supra cit.

e Martyr. Rom.

A 361 Christi ad 363. [a] Cùm autem exules Iulianus edicto reuocasset, reuersus Alexandriam Athanasius synodum collegit anno 362. In qua statutum est, vt episcopi lapsi cum pristino gradu reciperentur in Ecclesiam. Lucifer Calaritanus Antiochiam paulo pòst venit, scissam in factiones tres. Nam alij Eustathiani erant, à magno illo Eustathio dicti, qui Antiochia ab Arianis eiectus est. alij Meletiani, à Meletio, quem Arianorum consortio pollutum, quamlibet Catholicùm, auersabantur isti. alij denique Ariani, quibus præerat Euzoius. Eò itaque cum venisset Lucifer, Paulinum Eustathij presbyterum in parte Catholica fecit episcopum. Ita tres in ea vrbe fuerunt episcopi. Postea Eusebius Vercellensis eòdem profectus Luciferi factum improbauit. qua re offensus ille; qui & permissum alioqui lapsis ad Ecclesiam cum honore pristino reditum molestè ferebat; se ab Catholicorum communione diuulsit. Hinc Luciferianorum schisma initium habuit.

a Socra. 3, c. 7, 8, 9. Theod. l. 3, c. 4, & 5. *Luciferi schisma*

[b] Arianis autem instantibus, Iulianus Athanasium Alexandria pelli iubet. qui ad necem quæsitus, astuto consilio persequentium manus elusit. [c] Idem Imperator ab Donatistis interpellatus, eos in integrum restituit. [d] Gentiles porro crudelitatis genere omni grassari Christianum in populum vel iussit, vel impune permisit. [e] Georgium inter alios in Athanasij locum intrusum cùm Alexandrini laniassent, leniter illos obiurgare satis habuit. cuius

b Ruff. l. 1, c. 34. Socr. l. 3, cap. 9. Theod. 3. Sozom. 5.

c Optá. 2.

d Socra. l. 3, & 6.

e Amm. 22. Iulia. Ep. 10.

obitu vacuam sedem repetiit Athanasius; quem denuò Iulianus mandauit eiici. A 363 Christi ad 378.

Claruerunt hoc imperatore doctrinæ fama, [a] Prohæresius Sophista Christianus; qui ob edictum Iuliani, quo Christianos liberalium artium doctores esse vetuerat, sponte schola cessit; tametsi Iulianus nominatim eum excepisset; natus tum annos 85, vt ex Eunapio colligitur: Himerius & ipse Sophista Prohæresij æmulus, vt scribit Suidas; [b] Themistius item Philosophus; Libanius Sophista; Oribasius medicus; Maximus Philosophus, Ecebolius.

a Hier. Chron. Eunap. *Viri insignes.*

b Auct. citati, & Suidas.

De Iouiano, Valentiniano, Valente.

A 363 Christi ad 378.

Cap. VI.

IOVIANVS [c] Singidone in Pannonia natus, anno 363, quinto Cal. Iulias, vt scribit Idatius, militari suffragio Imperator acclamatus est, vir excellenti corporis specie, sed animi pietate præstantior. qui statim milites ab gentilitio cultu Christianam ad religionem traduxit: atque idolorum delubra claudi, & aboleri sacrificia penitùs edixit. Cum Sapore necessaria magis, quàm honesta pace in annos 30 facta; qua Nisibi, & maxima parte Mesopotamiæ cessit; Roma-

c Amm. 25. Ruff. 2, 2, cap. 1. Socr. 3, cap. 24, & seq. Sozom. 6. Theod. 4. Victor, Eutr. 10. Zosim. 3

A 363 Christi ad 378. nam rem erexit. Sed dum Constantinopolim reuertitur, Dadastanæ in confinio Galatiæ, & Bithyniæ moritur ex cruditate, siue odore prunarnm, ac recenti tectorio, XI Cal. Martij, anno ætatis 33, octauo imperij mense.

a Athan. ad Iouia. [a] Hic Catholicæ tenax fidei, eius regulam ab Athanasio præscribi sibi petiit: & Arianos callidè sibi obrepentes respuit. quos quidem Antiochiæ collectos in Nicæni concilij conspirasse formulam, duce Meletio, & Acacianis suffragantibus, au- b Socra. 2, c. 25 Soz. 6, c 4. ctor est [b] Socrates, & Sozomenus. At Hieronymus in Chron. homœusion illos communi decreto sanxisse refert, repudiato homousio pariter, & anomœo: hoc est Macedonianorum, ac Semiarianorum dogma probasse.

c Amm. 26. Zosi. fine 3, & in 4. Victor. Socra. 4, Thood. 4, c. 6. Ruff. l. 2. c. 2. c Extincto Iouiano, anno eodem Christi 364 Valentinianus proximo post bisextilem die apud Nicæam Imperator electus est, cùm bisextilem ipsum quasi ominosum declinasset, vt scribit Ammianus. Hic patre Gratiano apud Cibalim Pannoniæ oppidum scholam secundam Scutariorum regebat, sed ab Iuliano propter Christianæ constantiam fidei ordine motus est. Qui eodem anno Valentem fratrem suum Augustum appellauit Constantinopoli in miliario septimo; (ait Idatius) 4 Kal. April. [d] ac d Amm. 30. Vict. permisso illi Oriente, in Occidentem ipse concessit. Multa in eo virtutum egregiarum decora fuêre. Sed iustitiæ amore imprimis excelluit: vt in puniendis sceleribus

Valentiniani decora.

etiam nimius aliquando fuerit. Oris eximia species; solers ingenium, ac variarum artium peritum; temperantia singularis: catholicæ verò integritate fidei eo prædicandus magis, quod ab ea frater eius magna sua infamia discessit. Bellum contra Alemannos, Saxones, Quados, aliósque populos gessit. Quadis demum, siue Sarmatis incursantibus, cùm aduersus eos pararet exercitum, atque illi legatos ad eum supplices misissent, in eos acriùs inuehens, apoplexiâ subitò correptus interiit 15 Cal. Decemb. apud Pannoniam, in castello Brigitione, vt ait Idatius,[a] anno ætatis 55, imperij duodecimo. Successorem reliquit Gratianum filium iam Augustum antea factum. [b] Valentinianus verò alter è Iustina filius sexto pòst die apud Acincum in Pannonia ab exercitu idem ad fastigium est euectus. A 363 Christi ad 378.

a Amm. 30. b Idatius.

Valens. c Amm. 26. & seq. Zosi. 4. Socra. 4. c. 3. & 5. Soz. 6 c. 8. Theod. 4. cap. 12. Them. Orat 9. Oros. 7. d Amm. 27. Vide Iornan. e Amm. 31. f Hier. Chron. Amm. 31. Zos. 4. Socr. 4. c. 38. Soz. 7. cap. 40. Ruff. l. 2. c. 13. Oros. 7, cap. 33. Theodor. 4. c. 36.

[c] Valens ipso imperij sui primordio Procopium Cilicem, Iuliani propinquum, arrepta Constantinopoli tyrannide infestum habuit. quem anno 366 oppressit in Phrygia, & crudeli affecit supplicio 6 Cal. Iun. [d] Inde contra Gotthos bellum continuum habuit. quorum regi Athanarico pacem petenti tribuit anno 369. anno verò 376 eundem, & Fritigernem ab Hunnis expulsos humaniter excepit, [e] & in Thracia cum Gotthis suis collocauit. Hi postmodum Lupicini ducis auaritia commoti, in Romanos insurrexerunt. [f] Valens ipse postremò contra illos ad Hadrianopolim dimicans, sagitta confossus, &

A 363 Christi ad 378. cum tugurio, quò se receperat, viuus à barbaris exustus est 5 Id. August. anno 378, vt testis est Idatius. Obiit anno ætatis fere 50, imperij anno 14, supérque mensibus 4 exactis. Huius mores, & indolem nonnullis virtutibus, sed vitiis temperatam pluribus, Ammianus expressit, ira præsertim, crudelitate, & inuidia; quibus impietas in Deum, & Arianæ contagio perfidiæ faces subiecit.

a Amm. 29. Zosi. 4. Socr. 4, cap. 19. Soz. 6, cap. 35. b Hieron. Chron. Orof. 7. c. 33.

[a] Crudelitatis illustre specimen dedit annus 370; quo multi iussu illius occisi sunt; eo quòd de successore curiosis inquisitum artibus ferebatur; ac prima nominis illius elementa prodita THEOD. [b] Vnde & Theodosius senior Theodosij pòst Imperatoris pater in Africa post susceptum baptismum interfectus putatur: haud digna mercede tot in rempublicam meritorum suorum. Siquidem Firmum tyrannum, qui Maurorum præsidiis armatus Africam peruastabat, bello fractum, & oppressum ad mortem coëgerat.

A 363 Christi ad 378.

Ecclesiastica res sub illis Imperatoribus historia digna: nec non illustres pietate, ac scientia viri.

CAPVT VII.

PER id tempus catholica res in Oriente sub Ariano principe laborauit.[a] Valens enim Arianorum consuetudine ad eam hæresim implicatus, Nicæni fautores dogmatis agitare non destitit: maximè vbi ab Eudoxio Constantinopolitanæ inuasore sedis in ipso procinctu expeditionis Gotthicæ baptizatus est, & illo præeunte iurauit, neque se ab impio dogmate desciturum vnquam; & contraria profitentes quibus posset opibus expugnaturum esse. Vtrumque ex fide cumulatè præstitit. Nam atrox ab illo commota persecutio est; in qua plures acti in exilium episcopi, aliorúmque ordinum Catholici; cæteri variis modis vexati; non pauci extrema perpessi sunt.[b] Macedoniani, & Semiariani Lampsaci coitione facta legatos Romam ad Pontificem miserunt; & Nicæna probata fide plerique in integrum restituti sunt; præcipuè [c] Sebastenus Eustathius subdolus Arianus.

Valens Ecclesiam persequitur.

[d] Eam consensionem ægrè ferens Imperator, Nicomediæ suorum conuentum haberi voluit; quo Eunomius Anomœorum

a Theodore 4. cap. 12. Hiero. Chron. & c. cit.

b Socra. 4. cap. 4. & 11. Basil. Ep. 54.

c Basil. Ep. 195.

d Socra. 4. c. 7.

A 363 Christi ad 378. princeps Cyrici creatus est episcopus, Eleusio pulso; sed paulo pòst à Cyzicenis exturbatus est.

a Socra.4. c.13,& seq. Soz.6, c. 14,& seq. [a] Post Eudoxij obitum, anno 370, cùm Catholici Euagrium, Ariani Demophilum subrogassent, ambos Valens relegauit. Catholici deinde ab Arianis oppressi octoginta Ecclesiastici ordinis viros questum ad Imperatorem miserunt. quos Valentis iussu Modestus Præfectus in nauem impositos medio mari aquis & incendio consumpsit. Monachis præ cæteris fuit infestus; quos in militiam conscribi edicto compulit. Nec defuit turbulento illo statu rerum Ecclesiæ suæ Deus. Nam complures sanctimonia, literarúmque præstantes scientia viros hæreticis opposuit. [b] Inter cæteros eminebat par illud amicorum, Basilius, & Gregorius; qui ex solitudine ad subsidium Catholicarum partium accurrerunt. Basilium Cæsareæ in Cappadocia creatum episcopum anno 370, frustra Valens aggreditur: cuius & filius Galates in pœnam paternæ impietatis extinctus est. Gregorius Sasimorum ordinatus episcopus; pòst Nazianzum translatus est. Floruit & Gregorius alter Nyssenus episcopus Basilij frater: quem Valens relegauit, vt & Meletium Antiochenum, Eusebium Samosatenum. [c] Athanasium verò cùm itidem exturbare vellet, Alexandrinorum tumultum veritus, à cœpto destitit. at illo vita functo, eique suffecto ab Catholicis Petro; Lucium Arianum Valens episco-

b Iidem, & Naz. in Enc. Basil. & Ep. 20.

Basilius & Gregorius.

c Soc. 4, Theod. 4, Sozom. 6.

pum præcepit fieri; ac Petrum carcere concludi. A 363 Christi ad 378.

Misera exinde facies Alexandrinæ Ecclesiæ fuit; quam cæde Catholicorum, raptatione Virginum, ac Monachorum; aliorum proſcriptione, ac direptione Lucius infeſtam habuit. Moritur Athanaſius, vt refert [a] Socrates, Coſſ. Gratiano II, & Probo; qui est annus 371: cùm annos 46 in ſumma rerum viciſſitudine præfuiſſet. Eodem tempore [b] cùm Mauuia Saracenorum regina pacem Romanis oſtendiſſet ea conditione, vt ſuæ genti Moyſes ſanctiſſimus eremita daretur epiſcopus, Alexandriam is perductus, nunquam ſibi ab Lucio manus imponi paſſus eſt; peruicitque, vt ab Catholico antiſtite conſecraretur. Orientali quoque Eccleſiæ ſplendorem attulit S. Epiphanius, qui Panarium ſuum inchoauit anno 375: nec non [c] Didymus Alexandrinus, qui ab quinto ætatis anno captus oculis, in omni floruit eruditionis genere.

a Socr. 4, cap. 29. Theod 4, cap. 2. b Socr 4, c. 36. Soz. 6, c. 38. Ruf. 2, c. 6. c Hier. Chro. Socr. 4. c. 25. Ruf. 2, c. 7.

In Occidente, quem Valentinianus princeps Catholicus obtinebat, nihil ab hæreticis admodum turbatum eſt: niſi quod [d] Auxentius Mediolanenſis epiſcopus ex Ariana parte, ementita pietatis ſpecie Imperatorem illuſit: qui S. Hilarium Gallicanæ columen Eccleſiæ cum Auxentio congredi paratum iratus vrbe iuſſit excedere.

d Hilar. con. Auxent. Sulp. 2.

[e] At Romæ poſt Liberij Pontificis obitum anno 367 ſchiſma peſtilens erupit, Vrſicino contra Damaſum legitimis electum

e Amm. 27. Socr. 4, c. 29. Ruf. 2, c. 10.

A 363 Christi ad 378. suffragiis ordinato episcopo. ex quo tam atrox orta seditio est, vt in basilica Sicinini vno die 137 cadauera reperta sint, vt testatur Ammianus.

a Paul. in vita Amb. Hier. Chron. Ruf. 2, c. 11, Socr. 4, c. 30. *Ambrosius.*

[a] Mediolani porro cùm diem obiisset Auxentius, in eius locum episcopus creatur Ambrosius vir Consularis anno 375, octauo postquam baptizatus est die. Et eodem anno [b] S. Martinus in Gallia Turonis præficitur. [c] Quinquennio ante hoc tempus, nempe anno 370, viuendi finem fecère S. Eusebius Vercellensis; & Lucifer Calaritanus; qui sui nominis schisma conflauit. Nec longè ab hoc anno ponendus est obitus Hilarij Pictauorum episcopi. In Africa verò claruit [d] Optatus Mileuitanus episcopus, qui Parmenianum Donati successorem luculento opere confutauit.

b Greg. Turon. 1, c. 47. c Hier. Chron. d Hier. Chron.

S. Hilario.

Palæstinam quoque admirabili sanctitate decorauit S. Hilario monastici in illa prouincia princeps instituti; qui anno circiter 372 octogenarius obiit; vt in eius vita scribit Hieronymus; qui tunc in Syria degebat. Vixit & sanctissimus Ephrem Edessenæ decus Ecclesiæ.

Melania. e Hier. Chron. Ruff. 2. c. 7. Pall. Laus.

[e] In eadem Palæstina Melania senior Marcelli Cos. filia Romanarum mulierum nobilissima sanctitatis celebre nomen habuit. tametsi postea Ruffini consuetudo Origeniani dogmatis illi virus adsperserit.

f Vita Them. ex eius scriptis collecta. Socra. 4. c. 32.

Inter gentiles doctrinæ præconio censentur [f] Themistius cognomento Euphrades; qui ab Constantij imperio ad Theodo-

ſum, & Arcadij vſque primordia philoſophiæ pariter & facundiæ principatum tenuit. Hiſtorici celebrantur, Ammianus; qui ſub Valente militauit; & Aurelius Victor.

A 363 Christi ad 378.

Hæreſis hoc interuallo eſt exorta potiſſimùm Apollinariſtarum; quorum auctor [a] Apollinaris Laodicenus: quem cum Vtali eius diſcipulo Damaſus Papa Romæ in Synodo damnauit anno 373.

Valentiniani epocha illuſtri charactere notatur anni biſextilis, qui eſt Chriſti 364, vt ex [b] Ammiano conſtat. atque hic eſſe cardo Chronologiæ debet illorum temporum: qui cum Faſtis Conſulum, & Imperatorum ætatis illius compoſitus, ſingulorum initia, exitúſque, cuiuſmodi conſtituimus, affirmat.

[a] Sozo. 6, c. 25. Nazian. Epiſt. ad Cledon.
[b] Amm. 23.

Valentiniani epocha comprobatur.

Quæ Gratiani, Valentiniani iunioris, ac Theodoſij temporibus euenerunt: déque Tyrannis Maximo, & Eugenio.

Ab anno Chriſti 378 ad 395.

CAP. VIII.

VALENTINIANO Auguſto nati ſunt filij duo, Gratianus anno 359 Chriſti, 14 Cal. Maias, vt eſt in Faſtis Idatij: & Valentinianus Iunior ex altera coniuge Iuſtina (quam Magnentio tyranno ante nupſiſſe

A 378 refert [a] Zosimus;) anno, vt Idatius memo-
Christi rat, 366, Ianuarij 18. [b] Gratianum Valenti-
ad 395. nianus Augustum renuntiauit apud Ambia-
a Zos. 4. num in Galliis anno 367, die 9 Cal. Se-
b Idat. ptemb. [c] Valentinianus autem iunior anno
c Amm. 30. 375, statim post patris obitum militaribus
Socra. 4. c. 31. suffragiis ad eundem honorem est euectus
Idat. annum agens decimum.

d Amm. 27. Victor. [d] Gratianus præclara fuit ad omnem virtutem & honestatem indole; quam eximia
e Zosi. 4. corporis ornabat species: literis haud mediocriter eruditus. sed à negotiis publicis
Socr. 5. cap. 2. Sozom. 7. cap. 12. abhorrebat animo; barbarum militem Romano ac veteri anteferre solitus. [e] Hic Va-
Theod. 5. c. 9. Vict. lente mortuo, cùm impune Gotthi Thra-
Orosi. 7, c. 34. ciam, aliásque Romani imperij percursarent prouincias, quod solus oneri ferendo par non erat, Theodosium Theodosij eius, quem in Africa innocentem occisum esse
f cap. 6. [f] suprà memoraui, filium accitum ex Hispania in communionem assumpsit imperij,
g Prosper Chr. Idat. Marcel. Chron. Alex. annum 33 agentem, vt scribit Victor [g] Quod anno 379, die 14 Februar. apud Sirmium contigit.

Theodosius victis profligatísque barbaris, pacem restituit: ac paullo pòst Athanaricum eorum regem à suis pulsum perhonorificè Constantinopoli profugum excepit anno 381; & eodem, quo venerat, mense Ianuario vitâ functum regio more sepeliuit. Insequente porro anno Gotthorum gentem omnem cum rege suo Romanis se tradidisse testis est Idatius. quibus Imperator agrum assignauit. quod in Orat. de Regno Synesius indicat.

[a] Post hæc Maximus tyrannidem in Britanniis arripuit anno 382. ac Treueris sede imperij constituta, per Andragathium ducem, desertum à suis Gratianum apud Lugdunum dolo peremit 8 Calend. Septemb. anno 383. Periit itaque Gratianus anno ætatis 25. Cuius necem vltus est [b] Theodosius: simul pulsum Italia Valentinianum iuniorem in imperium restituit,[c] & cum Ambrosio Catholicáque reconciliauit Ecclesia: cui deinceps vtrique, spreta matre, Arianáque perfidia, totum se constanter addixit. Quod euenit anno 388, quo Maximum singulari Dei præsidio fretus ad Aquileiam superauit, & occidit [d] 5 Calend. August. Victor eius filius post paucos dies ab Arbogaste Comite necatus est. Andragathius se in mare præcipitauit.

A 378 Christi ad 395.
a Seuer.2. Victor, Zosi. 4. Marcel. Socr.5.c. 11.Soz.7, c.13.
b Lat. Pac Paneg.
Ida. Marcell. Ruff. 2, c.32. Socr. &c.
c Amb. Epist.57.
d Idat.

[e] Erat Theodosius omnibus Imperatore Christiano dignis ornatus virtutibus; ac nulli priorum posteriorúmve principũ secundus. Militia præclarus, nulla, nisi necessaria, bella suscepit. Clementiâ verò, & humanitate singulari præditus, & in omnes officiosus fuit. Paullo tamen erat in iracundiam procliuior: sed vt nonnisi rebus indignis moueretur, atque vt cito se flecti pateretur: quod Ambrosius in ea oratione testatus est, quam in eius obitum dixit.

e Victor Ambr. in fun. Theod.

[f] Huius indolis specimen præbuit in vindicanda Thessalonicensi seditione. Nam cùm Bothericum Illyricianorum militum præfectum populus occidisset, Theodosius

f Paul. in vita Amb. Ruff. 2, c. 18. Theod. 5, c.18. Sozom. 7 c.24.

A 378 Christi ad 395. plurimorum cæde ciuium, etiam innocentium, id facinus est vltus. Ob id Mediolanum venientem Ambrosius Ecclesiæ aditu prohibuit: quod ille non solùm tulit patienter; sed ex Pontificis præscripto satisfaciēs, lege insuper sanxit, vt latæ in reos sententiæ executio in dies 30 differretur. Hoc anno 390 euenisse videtur, [a] At ante hoc tempus, in apparatu belli contra Maximum, vt Zosimus refert, & anno circiter 388, Antiochenis, qui in seditione quadam Flaccillæ coniugis statuas deiecerant, intercedente præsule Flauiano, pepercerat.

a Chrys. Orat. 20. ad Pop.

Haud diu pòst [b] Eugenius Arbogastis Comitis fretus potentia tyrannidem vsurpat anno Christi 391. ac sequente Valentinianus ab eodem Arbogaste Viennæ in Galliis occiditur. Auctor est [c] Epiphanius illum in palatio strangulatum Arcadio II & Ruffino Coss. Idibus Mai, Sabbato, pridie Pentecostes. qui necessariò annus est Christi 392. vt annos tum natus fuerit 26, mensésque 4. Erat tum catechumenus, & baptismum ab Ambrosio flagitarat, quem singulari obseruantia coluit: vt ipsemet Oratione illa meminit, qua eius funeri parentauit; atque eximiam eiusdem pietatem, virtutésque cæteras posteritati tradidit.

[d] Theodosius anno 394 Eugenium non tam humana vi, quàm Deo pro ipso pugnante, victum, captúmque sustulit. Arbogastes suapte manu periit. Hæc victoria Theodosio postrema contigit. Quippe [e] anno 395, die Ianuarij 17, Mediolani obiit,

b Zosi 4. Marcel. Socra. 4, c. 25. Soz. 7, c. 72. Oros. 7, c. 35.
c Epiph. de Mens. & Pond. Idatius Fast.
d Ruff. 2. c. 33. Theod. 4, c. 24. Prosper. Marcell. Aug. 5, de Ciuit. c. 26. Oros.
e Victor Socra. 5. c. 26. Idat. Chron. Alex. Theod. 4. c. 25. Soz. 7, c. 28.

cùm

cùm imperasset annos 16, vixisset 50, vt ait Victor. Socrates 60 tribuit. quinque amplius Alexandrinum Chronicon. A 378 Christi ad 395.

Ecclesiasticarum rerum historia, quæ per illorum imperium accidere. Constantinopolitanæ Synodi series. Priscillianistarum hæresis. Ambrosij certamina. Tum insignes doctrinâ, & sanctimoniâ viri.

A 378 Christi ad 395.

Cap. IX.

CATHOLICÆ religionis incensus amore Theodosius ad eam tuendam, ornandámque omnem adhibuit operam. quem animum suapte concitatum sponte, maiorem auxit in modum baptismus [a] ab Ascholio Thessalonicensi episcopo susceptus; cùm ex morbo periclitaretur. [b] Igitur aduersus hæreses omnes sanctionem edidit, ac solam obtinere iussit Catholicam fidem, quam Romæ Damasus Pontifex teneret. [c] Constantinopolim ingressus deinde 18 Calend. Decemb. anno 380, ademptas Arianis Ecclesias, quas iam annos 40 possidebant, Catholicis addixit. [d] Paullo antè profectus eôdem Gregorius Nazianzenus, vt Catholicæ fidei reliquias

a Socr. 5. cap. 5. Sozo. 7. cap. 4.

b L. 5. cod. de Hær. & l. 2. cod. de fide Cath.

c Socra. 5. c. 7. Idat. Soz. 7. c. 12. Marcel.

d Nazian. Car. de vita sua.

A 378 Christi ad 395. Ruff.l.2, cap.9. Socr.l.5, cap.6,& 7. Theod.5, c.8. Soz.7, c.7.& seq. *Constantinopolitana I Synodus*, de qua To. 1. Conc.

fouêret, contemptim habitus est initio: paullo pòst admirationi esse cœpit: sic vt episcopatum popularibus suffragiis, ac Petro Alexandrino assentiente caperet. At hic subinde mutato consilio, Maximum Cynicum philosophum ad eam sedem euexit. Theodosius vt & Nicænam professionem, & Gregorio partam dignitatem assereret, œcumenicam in illa vrbe Synodum coëgit episcoporum 150. quæ & Maximum, ab eóque temere factas ordinationes damnauit; & Nicæno probato symbolo, de Spiritus sancti diuinitate contra Macedonium decreuit. Secundum hæc, mortuo Meletio, cùm ei Flauianum subrogari Gregorius cerneret, constanter obstitit; quòd ex pacto integram illam diœcesin Paulino cedere oporteret. Sic enim conuenerat, vti, cùm duo Catholicæ partis essent episcopi, Paulinus & Meletius; vter prius viuere desiisset, ne altero superstite secundus ordinaretur antistes. Hinc altercatione suborta; tum Timotheo Petri successore, Alexandrinóque præsule iniussu suo negante Constantinopoli dari episcopum potuisse; Gregorius pacis studio sponte se abdicauit. In eius locum Nectarius suffectus est. Post hæc sui cuique diœcesi limites constituti: & Constantinopolis, quasi nouæ Romæ, episcopo eadem, quæ veteris Romæ Pontifici, secundo tamen ab eo loco, iura concessa sunt. quod decretum ratum esse vetuit Romanæ sedis auctoritas. Id Concilium œcumenicum secundum fuit; quod Constanti-

nopoli celebratum est anno Christi 381. [a] quo & Aquileiæ in Italia Synodus alia, cui Ambrosius præfuit, Palladium & Secundianum Arianos condemnauit episcopos. A 378 Christi ad 395. a Tom. 1. Concil.

[b] At in Hispania Priscillianistarum noua efferente se hæresi, quæ ex Manichæorum, aliorúmque perfidia coaluerat, Cæsaraugustæ per idem ferè tempus Concilium celebratur, in quo cum episcopis aliquot sectæ parens Priscillianus homo laicus percellitur. Hunc damnati episcopi Abulensem Episcopum constituunt. At hos omnes Idacius & Ithacius episcopi Gratiani edicto relegandos curarunt. etsi subinde per fraudem obrepentes in integrum restituti sunt. Burdegalæ postea altera coacta Synodo, Priscillianus damnatur: qui ad Maximum Tyrannum prouocans, iussu eius auditus Treuiris, gladio est addictus, cum aliis plerísque. Ithacius episcopus, eiúsque participes, quod se, præter fas ordinis illius, caussæ capitis immiscuissent, ab Ecclesiastica communione alieni iudicati sunt. quod in annum congruit 385. [c] Sequenti verò, Treuiris collecta fautorum suorum synodo, Ithacius absoluitur. quò cum S. Martinus, qui eôdem Maximum interpellaturus accesserat, cõmunicare cùm initio detrectasset; mox, vt id, cuius gratia venerat, impetraret, Imperatoris cessit precibus. cuius etiam adhibitus conuiuio, incredibili ab hoc, & eius coniuge honore est exceptus.

Priscillianistarũ secta. b Seuerus Sulp. l. 2. Hist. Prosper, Chron. Aug. de Hær.

c Seuer. in vita Martini.

A 378 Christi ad 395. *Ambrosius.*

[a] Mediolani interim Ambrosius ab Iustina Valentiniani iunioris matre Ariana femina indigna multa perpessus, eius impotentiæ sacerdotali constantia restitit. ac per idem tempus sanctorum reliquias Geruasij, & Protasij, diuinitus ostensas in Ambrosianam basilicam transtulit. quarum cultum magnis tum prodigiis sanciuit Deus: vt tam [b] Ambrosius testatur ipse, quàm qui vnà interfuit [c] Augustinus. ex quibus [d] Molinæi Caluiniani ministri inscitia pari coniuncta temeritate conuincitur; qui non solùm totam illam inuentorum corporum narrationem fictam esse credidit: sed etiam epistolam illam, qua hoc describit, Ambrosij haud esse germanam eius existimat. quo nihil dici possit obtusius. Ambrosius legatus tandem ab Iustinâ missus ad Maximum, pari fortitudine imminentem Italiæ tyrannum redarguit; ac tam eius, quàm Ithacianorum communionem auersatus est.

a Paul. in vita Ambros. ipse in Auxēt. & Ep. 13. 14, & 56.
b Ep. 53, & 54.
c l. 9. Cōf. c. 7.
d L. 7. con. Perron. cap. 11.

[e] Theodosius post necem Maximi idolorum fana disiici; confringi statuas, ac cæremonias aboleri iussit. [f] Inter alia famosum Serapidis templum Alexandriæ demolitus est Theophilus episcopus. qui sub idem tempus vtilem Antiochenæ Ecclesiæ nauauit operam. [g] Nam huius episcopum Flauianum in Siricij Romani Pontificis gratiam, communionémque restituit: à qua ob instauratum post Meletij obitum schisma pridem exciderat.

e Aug. 5. Ciu. cap. 26. Prosp. de Prom. l. 3, c. 38.
f Ruff. 2. cap. 29. Socra. 5. c. 16. Soz. 7. c. 15.
g Amb. Ep. 9. Socra. 5. c. 15. Theod. 5. c. 23.

Plurimum his temporibus ornamenti contulere literis, ac pietate præcellentes

viri: Basilius anno ineunte 379 Calendis Ian. decessit, nono episcopatus anno. quippe Christi 370 Eusebio vita functo subrogatus est. quare annos 8, cum mensibus aliquot Cæsareæ præfuit: [a] vt Gregorij ambo, Nyssenus, & Nazianzenus asserunt; magnum vterque decus ætatis eiusdem. quorum ille Basilij germanus, à Valente multa pro fide Catholica passus est, & [b] octo circiter annis exulauit. alter Basilij amicorum intimus obiit anno 389; vt ex [c] Hieronymo colligitur. De Basilij initio ac morte persuadet [d] Socrates, qui Antiochenam Synodum ad eius statum Ecclesiæ componendum post Theodosij creationem esse celebratam refert: quam Nyssenus Oratione de obitu Macrinæ nono post mortem Basilij mense contigisse scribit. Theodosius porro anno 379, Ianuarij 16 renuntiatus est Augustus, vt idem Socrates asseuerat.

[e] Amphilochius Iconij; Gelasius Cæsareæ in Palæstina; Theodorus Mopsuestenus, Ambrosius Mediolanensis; [f] Exuperius Tolosæ, Simplicius Viennæ, Amandus Burdegalæ, Mauritius Andegaui episcopi insignes habiti sunt. Item [g] Philastrius Brixiensis. Sed & [h] Ioannes Anachoreta in Ægypto vixit admirabili sanctitate: cuius monitis, & consilio plurimùm vsus est Theodosius Imperator. Nec non [i] Arsenius; qui à Damaso Pontifice ad erudiendum Imperatoris filium missus est,

A 378 Christi ad 395. *Viri insignes.*

Basilius

a Nyssen. de S. Macrina. Naz de S. Basil. quæ est 20.

Gregorij Nazianz. & Nyssen.

b Nyssen. de S. Macr.

c Hier. de Scrip.

d l. 5, c. 5.

e Hier. de Scrip. & histor. cit.

f Greg. Turon. 2. Hist. Franc. c. 13

g Aug. de Hær.

h Aug. 5. Ciuit. c. 26. Ruff. 2. c. 32.

i Vitæ PP.

A 378 Christi ad 395. & clam aula posteà dilapsus solitudinem petiit.

Viduæ præterea sanctissimæ, Monica Augustini mater,[a] quæ anno 389 ad ostia Tiberis excessit è vita anno ætatis 56. & Paula Romanarum mulierum nobilissima;[b] quæ contemptis opibus, vt Christo se totam dicaret, Bethleemum migrauit anno circiter 384, quod in eius Epitaphio scribit Hieronymus: qui & ipse in eodem tum loco degens, doctrinæ, virtutisque fama totum impleuit orbem.

a Aug. 9. Conf. c. 11. b Hier. Epit. Paulæ.

Disertissimum tulit ætas eadem Symmachum: qui præfectus Vrbi anno 384 de ara Victoriæ instauranda Valentinianum interpellauit: quem Ambrosius refellit. Macrobius item Theodosio imperante vixit.

Hæreses extitêre per idem tempus nonnullæ: vt Iouiniani, quem anno 390 Siricius Papa damnauit: & Vigilantij, qui ambo Hieronymi stilo confossi sunt. Flagrabat & Origenis fautorum insania; quorum è numero fuêre Ioannes episcopus Hierosolymitanus; Ruffinus Aquileiensis presbyter; Palladius Galata: quos S. Epiphanius, & Hieronymus scriptis suis exagitarunt.

A 395 Christi ad 408.

De Arcadio, & Honorio, déque præcipuis illorum temporum rebus. de Stilichone, Eutropio, Ruffino, Radagaiso, Alarico, Romanæ vrbis expugnatione, ac Barbarorum in Gallias, & Hispanias irruptione.

A 395 Christi ad 408.

CAP. X.

MORIENS Theodosius anno, vt dixi, 395 filios heredes reliquit imperij duos, Arcadium, cui Orientem concessit: & Honorium, cui Occidentem attribuit. Ille annum agebat ætatis 18, iste 11. [a] Siquidem natus est Honorius Ricimere, & Clearcho Coss. 5 Id. Sept. qui est annus 384; cum antecedente iam Arcadius Augustus à patre renuntiatus esset, 17 Cal. Febr. [b] Honorius verò anno 389, Timasio & Promoto Coss. idem decus est adeptus. [c] Alij Theodosio III, & Abundantio Coss. anno 393, id esse factum referunt.

a Idat. Marcell. Chron. Alex.

b Chron. Alex.

c Prosp. Marcell.

Arcadius Eudoxiam statim post patris obitum duxit, conciliante has nuptias Eutropio; ne Ruffini filiam sibi in matrimoniũ adsciscerer. Summa tum erat principum in republica duorum dignitas & potentia; *Arcadius.*

A 395 Ruffini, qui Constantinopoli degebat; & Christi in Occidente Stilichonis. Stilicho genere ad 408. Vandalus, vt scribit [a] Orosius, cùm post [b] Theodosij mortem vtriusque sibi tutelam arrogaret imperij, & in Orientem proficisci vellet, eius auertendi caussa, Ruffinus Græciæ aditus armis occupauit. tum Alaricum Gotthorum regem exciuit; quem eandem incursantem Græciam fugauit Stilicho; ac ducem Gainam Gotthici generis cum copiis ad Arcadium misit. Cuius opera Ruffinus à militibus obtruncatus est eodem, quo Theodosius obierat, anno: quem Elusa oriundum Aquitaniæ oppido [c] Claudianus indicat. Huius cum Stilichone consilij particeps fuerat Eutropius spado: qui & ipse post paullo Stilichonem veritus, eum ab Imperatore, ac Senatu pro hoste proscribendum curauit: [d] & Gildonem Comitem paganum, Africæ ab Theodosio præfectum, sibi conciliauit. qui assumptâ tyrannide cùm frumentum ad Vrbem prohiberet aduehi, à Mascezele fratre, quem aduersus illum miserat Stilicho, perexigua manu fusus, fugatúsque sibi vitam eripuit. Nec diu post Mascezelem ipsum in Italiam reuersum Stilicho per suos de ponte præcipitauit in fluuium. [e] Africana illa victoria anno Christi 398 euenit.

a Oros. 7, cap. 38. b Zos. 4. Marcel. Iornan. de reg. succ. cap. 94. Socr. 6, c. 1.

Ruffinus. c 1. con. Ruf.

Eutropius.

d Zosi 5. Iorn. ad. Marcell. Oro 7. c 36.

e Idat. Marcel. f Zosi 5. Socra. l. 6. Sozom. 6. Oros. 7. Prosper, Marcellinus.

[f] Manlio Theodoro, & Eutropio eunucho Coss. qui annus fuit vndequadringentesimus, Gainas Gotthici dux exercitus à Stilichone, vt iam dixi, Constantinopolim missus, contra Imperatorem Arcadium cum

Gainas. Eutropij mors.

Trigibildo propinquo conſpirat; ita tem- A 395
peratis artibus, vt hic apertè deficeret; ille Chriſti
dux in eum belli delectus, rem ex vtriuſque ad 408.
opportunitate gereret. Eodem agente Gainas, omnibus ſpoliatus ornamentis Eutropius, & interemptus eſt anno ipſo, quo Conſulatum geſſit; eiúſque de faſtis ac monimentis publicis abraſa memoria eſt. Eo ſublato, nihilo ſecius tumultuari Gainas inſtituit, & apertè rempublicam oppugnare. Cuius comperta fraude, occultiſque de Conſtantinopoli diripienda patefactis conſiliis, hoſtis ab Arcadio iudicatur; & Frauitæ potiſſimùm Gotthi gentilis auxilio victus, in Thracia mortem oppetiit ſub finem anni 400; vel initium ſequentis, vt Alexandrinum Chronicon oſtendit. [a] Moritur poſt hæc nulla re geſta memorabilis Arcadius anno Chriſti 408; pacato, vel inerti potiùs ingenio, & vxori nimium addictus. cui dum impenſiùs obſequitur, publicam non minùs rem, quàm Chriſtianam peſſumdedit. Moriens Theodoſij filij tutelam Iezdegirdi Perſarum regi teſtamento reliquit. qui eam ex fide capeſſens, pupilli curam mandauit Antiocho eruditiſſimo viro: & qui contra illum molirentur aliquid, iis ſe hoſtem venturum eſſe denuntiauit. Mortuus eſt Cal. Maiis annum agens 31.

In Occidente multiplex barbarorum excurſio Romanæ rei propemodum exitialis fuit. [b] Radagaiſus Gotthorum princeps cum quadringentis millibus, vti Zoſimus

a Socra. 6, c. 23.

b Zoſ. 5. Proſper, Marcel. in Chron. Oroſ. 7. c 37. Aug. 5 de Ciu. c. 23. Iornandes.

R. v

A 395 Christi ad 408.

prodit, vel ducentis, vt Orosius, & Marcell. totam inundauit Italiam; hostis longè omnium teterrimus, ac Christianis infensus. Quam omnem multitudinem Stilicho mira felicitate Fesulanis inclusam montibus internecione deleuit; duce ipso capto, & occiso: quod anno 405 Prosper, sequenti Marcellinus assignat.

[a] Zos. 5, Oros. 7, cap. 39. Iornan. de reg. succ. c. 96. & de rebus Get. c. 30. Miscel lib. 13.

[a] Post hunc Alaricus Gotthorum & ipse rex, Balthici generis, cùm populata Græcia, in Epiro diu moras egisset; ita iubente Stilichone, qui Illyricum ab Arcadij dominatu ad Honorium transferre cupiebat; in Italiam deinde penetrauit. quem vt auerteret Honorius, Gallias & Hispanias habitandas ei concessit, quòd eas prouincias retinere non posset. Quò cum Alaricus pergeret, Saulus gentilis dux, cui exercitum Stilicho commiserat; ipso Paschæ die, inconsideratè barbaros aggressus, ab illis vincitur. Quo successu elatus Alaricus propius admotis copiis, ac peragrata Italia, Romam expugnauit. [b] Quod antequam faceret, Stilicho Honorij iussu interfectus est. Cùm enim post Theodosij obitum imperium ad sese transferre, & Eucherium filium suum gentilem, & Christianis inimicum Imperatorem appellare vellet, quo facilius voti compos fieret, turbare omnia constituit. Itaque barbaros clam ad lacessendum exciuit imperium. Vandalos enim, Alanos, Sueuos, Burgundiones in Gallias, & Hispanias immisit. quò illos anno 406 progredi cœpisse scribit Prosper in Chro-

[b] Zosi. 6. Iornan. Marcell.

Stilichonis mors.

nico. Addebat animos Imperatoris affinitas; quod & Serenam Theodosij fratre genitam habebat in matrimonio, & ex ea susceptas filias duas Mariam primò; tum ea mortua, Thermantiam Honorio collocauerat. Sed occultis illius artibus ab Olympio detectis, anno Christi 408 Rauennæ, cùm ad Ecclesiam confugisset, occiditur Heracliani manu: qui Africam prouinciam cum Comitiua eo facto meruit, vt scribit Zosimus. [a] tum anno sequenti Eucherius cum Serena matre perimitur. Sublato Stilichone, cum Honorio pacisci cupiens Alaricus, stolido consilio repulsus est. [b] Extemplo igitur Gotthorum, Hunnorúmque stipatus copiis, cum Athaulpho vxoris fratre Romam obsedit, obtinuítque anno Christi 410. quam cùm deprædari suis permitteret, mandauit, vt qui ad basilicas confugerent, præsertim Apostolorum Petri ac Pauli, incolumes haberentur. Sexto die digressus inde, Placidiáque sorore Imperatoris Athaulpho tradita, Rhegium abiit, vt Siciliam & Africam peteret. sed ibidem morbo periit. Cuius in locum substitutus Athaulfus, Româ denuo populatâ, Placidiam abduxit, & apud forum Cornelium sibi copulauit.

A 395 Christi ad 408.

a Zosi.5. Prosper Chron. Socra.7. cap.10. Sozo.9. cap.6. Olymp. apud Phot.nu. 80.Oros. 7,c.39. Iornand. Marcell.

Alaricus Romã capit.

[c] Dum hæc in Italia tempestas furit, Galliam & Hispaniam haud dispar calamitas oppressit. Alani, Vandali, & Sueui, populatis Galliis, Pyrenæum transgressi, Hispanias occuparunt, [d] anno Christi 409. Gallæciam Vandali & Sueui. Alani Lusitaniam, &

c Idat. Oros.7, c.40.

d Idat.

A 395 Carthaginensem prouinciam. Silingi, quod
Christi Vandalorum genus alterum fuit, Bæticam
ad 408. inuadunt.

Ecclesiastica res: & illustriores quidam ætatis illius viri. ac de S. Martini obitu; & Chrysostomi exilio nonnulla.

Cap. XI.

THEODOSIO Imperatori Christianissimo triennium ferè superuixit Ambrosius, ait Paulinus: qui & ipso die Sabbati sancti illum desiisse viuere scribit. prorsus Aprilis 4, Christianno 397, Cæsario, & Attico Coss. Qua ratione annos 22, mensésque circiter tres Episcopatum tenuit. Etenim anno 374, Decemb. 7, hoc est anno antequam Valentinianus excederet, mortuo Auxentio suffectus in Hieronymi Chronico memoratur. Marcellinus tamen Honorio, & Eutychiano Coss. id est anno 398, Ambrosij obitum adscribit. contra quàm in Ecclesiasticis Annalibus illius opinio refertur.

[a] Paul. in vita S. Amb.

S. Ambrosij obitus.

[b] Alterum occidentalis Ecclesiæ lumen extinctum est anno 401, Turonorum sanctissimus antistes Martinus, Sabariæ natus in Pannonia. qui Hilarium ab exilio reuertentem secutus in Gallias, post monasticum ibidem vitæ genus excultum,

[b] Seuerus in Dial. Gregor. Turon. l. 1. Hist. Franc. c. 46. & lib. 10. c. vlt.

S. Martinus.

Turonorum episcopus creatur eodem ferè tempore, quo Mediolani ordinatus est Ambrosius, nempe 375 anno Christi; vir ob excellentiorem quolibet præconio sanctitatem sæculis omnibus admirandus. quem Imperatores ipsi impensè venerati sunt: vt inter alios Maximus. qui ad se anno 386 venientem conuiuio excepit; quod suis manibus Imperatrix vxor eius apparauerat; quæ tunc eidem famulæ ritu ministrauit. De anno illius exitus, quia nonnullis tricis implicatus est, [a] in Parte huius Operis altera dicetur.

A 395 Christi ad 408.

a Par. 2, l. 4, c. 12.

S. Ioannes Chrysostomus.

Orientalem autem Ecclesiam splendore suo decorauit S. Ioannes ex Antiocheno Presbytero Constantinopolitanus factus episcopus, post Nectarij mortem, quæ anno 397, Septembris 27 contigit, vt ait [b] Socrates: qui Ioannem sequente anno, Februarij 26 in throno sedisse refert. Ad eam dignitatem euectus, dum in corruptos hominum mores, præsertim Clericorum, ac principum, acrius inuehitur, multorum in se concitauit odia. In his Eudoxiæ Imperatricis; quæ ab eo reprehensa, Theophilum Alexandrinum ad caussam dicendam Constantinopolim accitum perpulit, vt eundem [c] tumultuaria collecta synodo damnaret anno Christi 403 in suburbio Calchedonensi, loco *ad Quercum* dicto. Sed ingenti populi seditione, ac terræ motu statim exorto, territus Imperator subinde illum reuocari iussit. Anno verò sequenti, quòd eâdem libertate cùm alios,

b Pallad. in vita Chrys. Socr. 6, c. 2. Theod. 5, c. 34. Sozo. 8, c. 17, & seq.

c Photius Cod. 59. Socra. 6, c. 15. Soz. 8, c. 17.

A 395 Christi ad 408. tum Eudoxiam increparet; eius opera [a] damnatus iterum, in exilium deportatur Iunij 20; cùm ante duos menses circa Pascha ab episcopali administratione prorsus abstinuisset. Eudoxiam narrant historiæ Græcæ post menses tres, quàm eiectus est Chrysostomus, vita esse functam Octobris 4 die, anni 404, cùm quatriduo antè inusitatæ magnitudinis grando cecidisset.

a Socr. 6, c.18. Soz. 8, cap.22.

Chrysostomi obitus. [b] Chrysostomo subrogatus est Arsacius, homo elinguis, & imperitus. tùm eo post menses 14 mortuo, Atticus monachus Armenus. Chrysostomus interim in Armenia, & Isauria magnis conflictatus ærumnis, certatim pro eo Catholicis laborantibus episcopis, & Innocentio præ cæteris Romano Pontifice, cuius fidem appellarat; obiit Comanis ad Pontum Euxinum, 18 Cal. Decemb. anno 407. Vixit annos 52, menses 8. sedit verò annos 9, menses 6, dies 20. Itaque natus est anno 355, circa Martium mensem. [c] Innocentius porro, cum eóque Occidens omnis non prius cum Attico, & Orientalibus commune habere quicquam voluit, quàm eraso Arsacij nomine, Ioannis ipsius in diptycha, quæ sunt Ecclesiasticæ tabulæ, referretur.

b Socr. 6 c.19, 20. Soz. 8 c.23.

c Sozo. 8, c.26.

Origenistæ exagitati. [d] Per idem tempus doctrinæ, ac sanctitatis inclytus fama vixit Epiphanius Salaminæ in Cypro episcopus: qui cum Ioanne Chrysostomo super Origene vehementer altercatus est. Huius enim errores exagitari tùm cœperunt. qui quidem hactenus

d Socra. 6, c.12. Sozo. 8, c.14.

per Ægypti monasteria impune spargebantur. sed & fautorem habebant [a] Ioannem Hierosolymitanum episcopum; nec non Ruffinum Aquileiensem presbyterum, & Palladium Galatam: à quibus Epiphanius, & Hieronymus præcipuè dissidebāt. Theophilus verò circa annum 399 congregata Synodo primus Origenistas damnauit; & Synodicam misit ad Anastasium Romanum Pontificem, qui anno 398 Siricio successerat: tum ad Epiphanium, & Ioannem Chrysostomum. [b] Anastasius Origene condemnato, circulares literas mittit. [c] Chrysostomus rem accuratius considerandam ratus, nequicquam Theophilo, & Epiphanio instantibus, Origenis libros damnare noluit. Ob id iratus ab eo discessit Epiphanius; ambóque inuicem, vt narrant, quæ sibi erant euentura diuinitus prædixerunt.

A 395 Christi ad 408.

a Epiph. Epist. ad Ioan. Hieron. con. Ruf. & con. Ioan. Hieros.

b Hier. Ep. 8. ad Demetr. & Apol. con. Ruf. & Epist. 78 ad Pam. & ad Marcel.

c Socr. & Sozo. cit.

S. Asterius. Floruit itidem S. Asterius Amaseæ præsul: cuius politissimæ extant homiliæ circa annum 400 elucubratæ. *Theophilus.* Theophilus quoque Alexandrinus episcopus, odio Chrysostomi, & auaritiæ sordibus infamis; sed eruditus, & Hieronymi familiaris: qui [d] Synesium ex gentili philosopho Christianum, Ptolemaidis episcopum fecit anno circiter 410; nempe tertio post obitum Chrysostomi, reconciliatúmque fautoribus eius Theophilum: quod statim ab illius morte contigit.

d Syn. Ep. 66.

[e] S. Vigilius Tridentinus episcopus Stilichone Consule martyrium passus est; vt

e Marty. Rom. 26. Iun. & Vsu.

A 395 scribit Vsuardus: &, vt apparet, anno 400.
Christi [a] Gazæ porro S. Porphyrius episcopus pie-
ad 408. tate, miraculis, & laboribus pro Christi
S. Porphyrius. fide tolerandis Arcadio imperante præstitit. Seuerianus Gabalitanus vt disertus fuit, ita ob æmulationem Chrysostomi minus secũdam posteritatis famam meruit. Quam eximiam est assecuta S. Paula: quæ anno 404, Ianuarij 26 apud Bethleemum obiit; nata annos 56, menses 6, dies 11: quorum 5 annos Romæ in sancto proposito, Bethleemi 20 transegit; vt testatur [b] Hieronymus.

S. Paula.

a Vita S. Porphyr. apud Sur. 26 Febr.

b Hier. Epit. Paulæ.

Prudentius. Prudentius Hispanus poëta eodem scribebat tempore, natus Philippo & Salia Coss. anno 348, vt ipse [c] prodit; & anno vitæ 57 carmina meditabatur. Proinde Christi 404 τὸ Καθημερινὸν edebat.

c Prud. in Cathem.

Rufinus Rufinus Aquileiensis presbyter, & monachus, doctrinarum vsu, famâque clarus; sancti tamen Hieronymi primùm amicitia, tum offensione clarior, obiit paullo post Romam ab Alarico captam, vt est coniectura Baronij. Quo etiam tempore S. Marcella vidua mortua est, vt [d] Hieronymus affirmat.

d Hier. Ep. 16.

Inter gentiles poëtica facultate facilè princeps Claudianus extitit, Stilichonis fautor acerrimus. Historici verò Zosimus, Eunapius,

A 408 Christi ad 450.

Quæ sub Theodosio iuniore, Honorio, ac Valentiniano 3 in vtroque imperio digna memoria contigerunt. Vandalorum in Africam impressio.

A 408 Christi ad 450.

Cap. XII.

ROMANVM, Arcadio mortuo, sub duobus principibus imperium stetit. Honorio parebat Occidens; Theodosius Orientem tenebat. [a] Hic anno 401 Aprilis 10 die natus, & sequenti renuntiatus Augustus, anno 408 sub tutela Persarum regis, Antiocho curatore, solus in Oriente regnare cœpit. Sorores erant illi Flaccilla, Pulcheria, Arcadia, & Marina. è quibus Pulcheriam Theodosius Augustam appellauit anno, vt Marcellinus cum Alexandrino Chronico sentiunt, 414; non, vt Theophanes, 411. Ea porro nata proditur anno 399. [b] Ab hac institutus Theodosius, sororésque cæteræ, tantum in virtute, ac pietate profecerunt, nihil vt à monachis differrent; & in religiosum domicilium aula verteretur.

a Socr. 4, c.6. Marcell. Chro. Alex. Theopha.

b Socr. 7 c.22. Soz. 9, c.1.

Theodosius anno ætatis 20 Athenaidem Leontij philosophi filiam de consilio sororis Pulcheriæ duxit, raram fœminam indole,

A 408 corporiſque ſpecie; quam Eudociam no-
Chriſti minauit. Ex hac Eudoxiam ſuſcepit Valen-
ad 450. tiniano tertio nuptam.[a] Imperauit Theo-
a Marcel. Chron. Alex. Zonar. Cedre. Theoph. Hiſt. Miſc. 14. doſius ad annum vſque 450, quo exceſſit è vita Cal. Auguſt. reuocata priùs ſorore Pulcheria, quam Eudociæ coniugis, & Chryſaphij Eunuchi calumniis adductus in ordinem redegerat. Hoc Imperatore pax ab armis in Oriente ferè perpetua fuit; præter pauca quædam, miniméque diuturna bella. è quibus[b] Perſicum anno 424 per Ardaburium ducem, non ſine ingenti miraculo, confectum; perterritis, ac fuga conſternatis barbaris.

b Theoph. Socr. 7, c. 18.

Occidentalis imperij clades ſub Honorio

At in Occidente, ſub Honorio, ac deinde Valentiniano, domeſtici pariter externique motus aſſidui, ac fœdiſſima Romani facies imperij fuit. Erat Honorius natura mitis, & placidus; ludis, ac ſocordiæ deditus, & à cura reipublicæ, ac negotiis abhorrens; ſed in pietatem, religionémque propenſus: cui pluribus edictis conſultum voluit. Poſt Gotthicam eruptionem, quæ anno 410 Romanam vrbem turbinis inſtar oppreſſit, varij in diuerſis locis orti ſunt tyranni. Primùm[c] Attalus Alarici iuſſu ab Senatu factus Imperator, cùm Honorium communionem imperij per legatos offerentem ſuperbè reſpuiſſet, ab eodem Alarico priuatam retractus ad ſortem; ac ſæpius deinde refectus, & deſtitutus; ad poſtremum reſumpta in Gallia tyrannide, neglectus à Gotthis, à Conſtantio Comite captus anno 415

Varij Tyrãni.

c Zoſ. 5, & 6. Olymp. apud Phot. 80.

[a] in poteſtatem venit Honorij, ab eóque truncata manu vitæ relictus eſt. quod Marcellinus anno 412 reddit, contrà quàm Proſper.

A 408 Chriſti ad 450.

a Proſp. Chron. Marcell. Oroſ. 7, c. 42. Paulus Diac. 14.

Eodem tempore Conſtantinus tyrannus Gallias obtinebat. Qui ex infima militia ob ſolam nominis ſpeciem in Britanniis Imperator acclamatus eſt anno 407, vt [b] Olympiodorus, Proſper, & Zoſimus indicant: cùm ante illum Marcus, & Gratianus ibidem tyranni prodiiſſent; Britannicis exercitibus contra Vandalos, & Alanos, quos in Gallias erupiſſe anno ſuperiore iidem auctores aſſerunt, hoc ſe tueri præſidio cupientibus. Inde digreſſus in Gallias cum duobus filiis Conſtante, & Iuliano, à Conſtantio Comite victus, & Honorij iuſſu ad Rauennam iugulatus eſt, anno 411: [c] cùm ſe Arelate ad Oratorium fugiens ſacerdotio initiandum antè curaſſet.

b Olym. apud Phot. 80. Proſper Chron. Zoſim. 6. Idat. Chr. Marcell.

c Olympiod.

Poſt hunc, [d] Iouinus, & Sebaſtianus fratres arrepta tyrannide, ab Athaulpho Gotthorum principe Narbonæ capti, & occiſi ſunt anno 414, vt Idatius, & Marcellinus teſtantur.

d Idem Olymp. Idat. Marcel Proſp. Oroſ. 7, c. 42.

Heraclianus item Comes Africæ, tyrannus ibidem factus, cum 700 nauium claſſe, ac tribus militum millibus auſus in Italiam contra Honorium transfretare, à Marino Comite ad Vtriculum ſuperatus eſt: & in Africam reuerſus, Carthagine in æde Memoriæ iugulatur [e] anno 413. Marinus ad ordinandam miſſus Africam, incertum

e Proſp. Idat. Marcel. Oroſ. 7, c. 42.

A 404 Christi ad 450. liuore, an auro corruptus; Marcellinum Tribunum, qui pro Catholica fide contra Donatistas fortiter se gesserat, occidit; ac statim ex Africa reuocatus est, vt scribit Orosius.

Barbarorum irruptio. [a] Prosper.

Super hanc tyrannorum multitudinem, barbarorum quoque grassatio infestum habuit Occidentem. Gotthi Athaulpho rege Gallias ingressi sunt [a] anno 412. ac sequenti anno Burgundiones Germaniæ populi partem Galliæ Rheno propinquam occuparunt.

[b] Olympiod. apud Phot. 80. Iornand.

[c] Prosp. Marcell. Idat. Oros.

[d] Olymp. Prosper. Iornan.

Athaulpho Placidia nupserat; quæ nuptiæ anno 414 Cal. Ian. celebratæ sunt, vt scribit Olympiodorus: natúsque illis est Theodosius; qui paulo pòst Barcinone obiit. [b] Placidiæ opera, & consilio inductus ad amorem pacis Athaulphus, cùm frustrà Romanum in Gotthos imperium, noménque transferre studuisset, de restituendo illis hoc ipso imperio cogitauit: ac se cum Gotthis suis Narbona pelli, & in Hispaniam relegari patienter tulit. Hæc dum agitaret animo, [c] à Gottho quodam occiditur anno 415; regnúmque Sigericus occupat Sari frater: qui Placidiam indignis modis habuit; & post dies septem interfectus est. eísque Vuallia successit, qui pace cum Romanis facta, Placidiam Honorio restituit, acceptis, vt refert Olympiodorus, frumenti modiorum 600000. & contra Vandalos, Alanos, Sueuos, aliásque gentes, quæ Hispaniam insederant, bella conuertit. [d] Placidiam inuitam Constantio

Comiti collocauit Honorius anno 417 : & eodem anno nata illis est Honoria. Valentinianus verò iunior[a] anno 418, Rauennæ, 6. Non. Iul. in lucem editus est. Constantius pacem cum Vuallia firmauit, eúmque reuocauit in Galliam, ac sedes in Aquitanica à Tolosa vsque ad Oceanum concessit, quod scribit Idatius. Hinc Gotthici in Gallia regni, seu Vesegotthici caput Tolosa fuit. atque hoc anno 419 contigit. Sequente verò anno, Christi 420, Constantius ab Honorio inuito, vt ait Olympiodorus, in imperij consortium assumptus, septimo pòst mense moritur anno ipso 420, si Marcellinum audias. Prosper enim in sequentem reiicit. Natus hic in Illyrico, oppido Panæso, multis sub Theodosio præfecturis claruit. ac post summum adeptum fastigium, eius pertæsus sæpe conqueri solebat, quod, vt antè consueuerat, iocis ac ludicris indulgere non posset : vt scribit Olympiodorus. qui hoc præterea narrat, Theodosium imperatorem ratam illius Augustam dignitatem habere noluisse : ob idque Constantium bellum contra illum decreuisse sumere.

A 408 Christi ad 450.

a Prosp.

Constātius fit Imperator.

[b] Extincto Constantio, inter Honorium, & Placidiam sororem summa primùm familiaritas ; minus etiam secundâ vtriusque famâ. mox Elpidia nutrice Placidiæ, & Leontio eiusdem curatore id agentibus, tanto exarsêre inuicem odio, vt post frequentes Rauennæ rixas, & iurgia, demùm anno 423 Placidiam cum filiis Honorius

b Olym.

A 408 Christi ad 450.

extruserit, & in Orientem abire coëgerit.

Honorij obitus.

Moritur paullo pòst Honorius anno ipso 423; siue Augusti 15, vt scribit Theophanes: siue 27, quod Olympiodorus prodidit; anno ætatis 35. Theodosius [a] Placidiam cum Augustæ titulo; & Valentinianum Cæsarem priùs appellatum, agentem ætatis annum 5, in Italiam misit anno 424. qui mox Augustus Romæ salutatus est.[b] Interim Ioannes primicerius Notariorum cum tyrannide Rauennam occupat. contra quem Theodosius Ardaburium misit; qui tempestate iactatus in tyranni potestatem venit. Sed Angelus pastoris specie aperto per inuias paludes itinere, Asparem Ardaburij filium Rauennam deduxit.

a Prosper. Marcell. Olymp.

b Socr. 7, c. 23, & seq.

Sic extincto Ioanne [c] Valentinianus apud Rauennam factus est Imperator anno 425, Octobris 23, vt est in Alexandrino Chronico.

c Iidem & Chro. Alex.

Vandali Africam occupant

Secundum hæc Vandali, quos ab Africæ litoribus Bonifacius Comes hactenus repulerat, Geiserico duce in illam ex Hispania penetrarunt. Nam cùm Bonifacius ab Aëtio proditionis accusatus esset, missóque contra se Sigisuulto, parem se non esse Romanis viribus animaduerteret, ad Vandalorum, quibus cum affinitatem antea iunxerat, confugit auxilia. [d] Anno itaque 427, vt ex Chronico Prosperi colligitur, Geizericus cum 80000 Vandalorum, & Alanorum transfretauit in Africam;

d Prosper. Misc. 14. Victor Vtic. l. 1.

eámque paullatim subiecit sibi. [a] Interim A 428
Bonifacius, reconciliata sibi Placidia, cùm Christi
Barbaris reditum persuadere non posset, ar- ad 450.
mis eos conatus pellere, ab illis vincitur: a Procop. 1. Vand.
& anno 432 ex Africa Romam veniens, adepto magisterio militum, haud diu postea vel morbo, vt scribit Prosper; vel, vt Marcellinus ait, ex vulnere, quod acceperat ab Aëtio, decessit. [b] ac Pelagiæ coniugi b Marcel.
moriens præcepit, vt ne alteri, quàm Aëtio nuberet.

[c] Aëtius in Galliis contra Francos, Got- *Aëtius.*
thos, Burgundiones, Hunnos, alió sque bar- c Prosper. Idat.
baros Romanam rem vtcumque sustentauit. Franci haud procul Rheno deuicti sunt, [d] Felice, & Tauro Coss. anno 428. d Prosp.
Burgundiones cum eorum rege Guadicario, anno 435: quibus & pacem Aëtius indulsit, vt scribit Prosper. [e] Idem Gotthos e Idat. Prosp.
ab Narbone obsidione repulit anno 436, per Litorium Comitem.

Hunnos Aëtius circa annum 432 è Pannoniis exciuerat; quorum aduersus Gothos auxilio est vsus. Ita [f] Prosper vulga- f Prosper
tus. at Pithœanus Aëtium eundem Gau- Saluian. 7.
dentij filium eius, qui à militibus occi- Idatius, Chron.
sus est, Hunnos ad opem Ioanni tyran- Isid. Chr.
no ferendam adduxisse refert, eodem, quo Miscella 24.
is interfectus est, anno Christi 425. Bis ergo solicitasse eum Hunnos oportet. *Hunno-*
Sed & anno 434 Honoria Valentiniani *rum ir-*
soror ob stuprum cum procuratore suo *ruptio-*
commissum eiecta palatio, & ad Theodo- *nes.*
sium transmissa, Attilam contra Occiden-

A 408 Christi ad 450.

talem rempublicam incitauit, vt scribit Marcellinus. His præpositus Litorius dux Romanus, dum Aëtij gloriam superare nititur, & haruspicum, ac dæmonum responsis fidem adhibet, contra Theodoricum Gothorum regem bellum infimis precibus detrectantem inconsultè dimicauit; & magna accepta clade, captus, & occisus est, Theodosio, & Festo Coss. anno 439.[a] Quo etiam Carthago à Vandalis per speciem pacis ex improuiso irruentibus occupatur, [b] 4 Cal. Nou. Eam vrbem diripuere barbari. ac cùm reliqui ciues variis tormentorum generibus excruciati sunt; tum in nobiles, & Clericos præcipuè sæuitum est. [c] Tandem anno 442 cum Geiserico Valentinianus pacem instaurauit, & certis spatiis inter vtrumque diuisa est Africa.

a Prosper. Iorn. de reb. Get.

Carthago à Vãdalis capta.

b Prosp. & Idat.

c Prosper.

Per quod tempus [d] Bleda & Attila Hunnorum ducibus Illyricum, Thraciámque populantibus, Theodosius pacem ab iis redemit pactione pecuniæ.[e] Biennio pòst Attila, fratre suo cæso, solus Hunnorum genti dominatus est.

d Marcell. Alex. Chr. Iornan.

e Prosper.

In Britanniam porro Picti ac Scoti sæpiùs incursionem fecerunt: maximè sub annum 446, Aëtio tertiùm Consule: quo rebus aliis, ac muniendis maximè aduersus Hunnos Galliis intento, frustra eius aures querelis suis pulsarunt; quas [f] Gildas, ex eóque Beda describunt.

f Gilda. Beda 1. Hist. c. 13.

De Fran-

A 408 Christi ad 450.

De Francorum origine, & constituto ab iis in Gallia regno.

Cap. XIII.

NObilissimi toto orbe Francorum regni iacta sunt interuallo isto primordia. Cuius gentis incerta est origo, neque veterum satis expressa literis.[a] Falli constat eos, qui ab Troianis eam repetunt. Quod ab Gaguino & Æmilio mandatum historiæ fuisse mirari subit. Vero mihi propior videtur[b] illorum opinio, qui non vnius populi nomen hoc initio putant fuisse, sed plurium; qui in idem conspirantibus animis, Romanorum se ab iugo vindicarunt; Francique ab libertate sunt dicti. Hos esse volunt Bructeros, Chamauos, Ansiuarios, Chattos, Vsipios, & Teucteros, qui ambo Sicambrorum vocabulo continentur, Frisios, Delgibinos, Chassiuarios, & Angriuarios. qui Albim flumen inter ac Rhenum vastissimos Germaniæ agros obtinebant ad Oceanum vsque: vbi nunc Vestfalia, Frisia, Saxonia, Turingia, Hassia, Misnia, &, quæ nomen commune retinet, Franconia collocantur.

Reges vtrum antiquitus habuerint, ignotum esse testatur[c] Gregorius. Nam *duces* tantummodo Francorum, aut *subregulos*, vel *regales* appellatos; Maximo tyranno

Vide l. 11 de Doct. Temp. c. 48.

a Gesta Franc. ex Greg. c. 1.

b Phil. Cluuer. l. 3. Germ. ant. c. 10.

c Greg. Turon. l. 2, c. 9.

A 408 Christi ad 450.

Galliis imperante, Marcomerem, & Sunnonem *regales* Francorum extitisse Sulpicius Alexander prodidit: eosdémque mox *subregulos* vocat: tùm *reges*. vt hæc vocabula promiscuè videantur habita.

Pharamũdus.

Primus in Regum appellatione, ac serie Pharamundus in nostris Annalibus ponitur [a] Marcomiri filius; de quo nihil apud Gregorium extat. [b] Prosperi Chronicon ad annum Honorij 26, hoc est Christi 420, illius adscribit exordium. Post hunc verò [c] Chlogio, vel [d] Cloio, siue [e] Clodius [f] Pharamundi F. regnauit: qui apud Dispargum resedit: quod in Thoringorum esse finibus asserit Gregorius. Hoc modo Thuringia longè apud Gregorium alia fuerit ab ea, cui hoc nomen hodie tribuitur. Nam Dispargum oppidum fuit in Sicambris, aut iis proximum. Cloio anno 428, aut 429 iniit, [g] quinque ab morte Honorij annis elapsis. atque hic trans Rhenum primus in Gallias erupit. [h] Sed ab

Clodio.

Aëtio duce repressus, citimam Rheno partem illam amisit Galliæ, quam cum suis occuparat. Post annos deinde circiter 18, longius etiam in Atrebatum, & Cameracensium fines transducto Francorum exercitu, Romanos profligauit, & ad Suminam vsque fluuium ditionis suæ fines extendit [i] sub annum 445. [k] Videtur tamen ab Aëtio & Maioriano tùm cladis aliquid accepisse, quod Sidonius indicat. Præfuit Cloio annos [l] ferè 20. Siquidem ad annum Theodosij 25 [m] Prosper adnotat, Me-

a Aimo. 1, c. 4, Iuon. Chr. Gesta Franc. epit. c. 4.
b Prosp. à Pith. editus.
c Ita Gregor. 2, c. 9.
d Ita Sidon. car. V. ver. 212
e Prosper Pith. Aimo. 1, c. 4.
f Aimo. 1, c. 4. Iuon. Chr. Gesta Franc. epit. c. 5.
g Prosp. Pith.
h Prosper vulgatus.
i Sigeb. Greg. 2, c. 9. Aimo. 1, c. 5.
K Sidon. Carm. V. ver. 212
l Aimo. 1, c. 6,
m Prosp. Pith.

roueum in Francia cœpisse regnare: qui est Christi 448, vel 449. Ita Pharamundo anni reliqui erunt octo.

[a] Merpueus affinis Cloionis Francorum in Gallia ditionem amplificauit: quem Aëtio duci aduersus Attilam auxilio venisse, magnámque partem victoriæ fuisse [b] Annales Francorum referunt. Filium huius heredémque [c] Childericum flagitiorum ac libidinum licentia, quam ne ab nobilissimis quidem corporibus abstinebat, breui inuisum suis reddidit. Omnibus itaque conspirantibus in eum ordinibus, ad Thoringos profugit; Vuinomado quodam, cuius amicitiæ plurimùm fidebat, domi relicto; qui absenti Francorum reconciliaret animos: quod is astuto consilio perfecit. Nam Egidium Romanum patricium sibi vt regem caperent Francos est hortatus, eóque beneficio deuinctum facilè adduxit, vt primores gentis, quos ab Childerico abhorrere maximè sciebat, tanquam suspectos interficeret. Ita Francis ab nouo abalienatis rege persuasit, vti Childericum ab exilio reuocarent. qui [d] octauo, postquam pulsus erat, anno receptus, Egidium acie superatum in oppidum Suessionum compulit: [e] Odouacrium Saxonem vicit: Aurelianos, & Andegauos subegit, [f] exactísque 24 annis Chlodoueo filio, quem ex Basina susceperat Thuringorum regis hospitis sui coniuge, reliquit imperium. Qui cùm anno 482 exorsus sit, [g] vti postea demonstrabitur;

A 408 Christi ad 450.

Meroueus.

a Greg. 2, c. 9. Aimo. 1, c. 6. Gesta Fr. c. 5.

b Gag. Æm.

Childericus.

c Greg. Tur. l. 2, c. 12 Aimo. 1, c. 7. Iuo. Gesta Fr. c. 6, & 7.

d Greg. Turon. cit.

e Greg. 2, c. 18. Aimo. 1, c. 7. Gest. Fr. c. 12.

f Aimo. 1, c. 12. Iuo.

g l. 7, c. 2.

A 408 Childericus anno cœpit 457, vel 458; vt
Christi 24 annos impleuerit: Meroueus verò cir-
ad 450. citer 10.

De Gothorum initiis, eorúmque discrimine, ac regnis ab illis in Gallia, Hispania, & Italia conditis.

Cap. XIV.

PLVRIMVM ad illius ætatis historiam intelligendam conferet Gothorum originem, & incrementa cognoscere; qui per Europam longè latéque dissipati florentissima sibi regna pepererunt. Ea nos ex Iordano, siue Iornande Gotho, ac Paulo Diacono repetita hoc in caput vtiliter coniecimus.

Gothicum omne nomen è Scanzia, siue Scandinauia profectum est: quam insulam [a] Iornandes vocat; cùm peninsula sit Noruegiæ, ac Suediæ continens regna. Hi cùm vicinam oram Balthici maris aliquandiu tenuissent, in Scythiam inde transgressi, ad Euxini Ponti litora consederunt. [b] quorum qui ad Orientem longius recesserunt, *Ostrogothi*, id est *Orientales Gothi* nominati sunt. qui ad Occidentem habitabant, *Vuisegothi*, id est *Occidentales Gothi*. Etsi ab Ostrogotha quodam rege ex Amalorum stirpe nomen id acceptum nonnullis placet. [c] Duæ quippe Gothorum erant

a Iorn. de reb. Get. c. 3, 4, & seq.

b Paul. Diac. in Misc. l. 12, c. 12. Iorn. c. 14.

c Iorn. c. 5

regiæ familiæ; Amalorum, quibus Ostrogothi parebant; & Balthorum, qui Vuisegothis imperabant. Priores ab [a] Amala antiquissimo gentis illius rege dicti. posteriores ab audacia nominati. [b] quia *Balth* audacem significat. [c] Cùm igitur ambo illi populi summa concordia diu illic habitassent; Valente denique Imperatore ciuile inter eos ortum est bellum. Vuisegothis præerat Fridigernus, siue Fritigernes: Ostrogothis Athanaricus. Fridigernus impar viribus à Valente petit auxilium, per Vlphilam suæ gentis Episcopum Arianum: [d] & vt illi vicissim gratificaretur, Christianam sub Arij professione fidem amplectitur. quam, pace ambos inter populos restituta, longius propagauit Vlphilas. Ita Gothi in Ariana hæresi deinceps obfirmati sunt. Athanaricus verò complures suorum ob Christi nomen neci dedidit: qui pro martyribus in Ecclesia celebrantur. [e] Post hæc Hunni, rege Balamire, traiecto Bosporo Cimmerio, repente in Ostrogothos impressionē faciunt, eósque sibi subiiciunt. Quorum clade territi Vuisegothi Valentem sursus implorant. qui in Mœsia agros illis ad habitandum attribuit. Sed à Lupicino aliisque limitaneis præfectis contumeliosius accepti Romanos armis appetunt: ab iisque Valens Imperator, [f] vt iam memoraui, bello superatus, & exustus, pœnas violatæ religionis dedit. Compositis postea cum Theodosio rebus Romanam in amicitiam ac fœdus ab illo re-

A 408 Christi ad 450.

a Iorn. c.14.
b Iorn. c.29.
c Socr.l. 4,c.33,& seq. Paul. in Misc. 12,c.12.
d Paul. 12. Misc.c.12.

Gothi Ariani fiunt.

e Vide præter cit. auctores Procop.l.4 Gotth.p. 323. Sozo. l.6,c.37. Iornan. de reb. Get.c.24.
f Supra. c.6.

A 408 Christi ad 450.

cepti,[a] & *fœderati* propriè sunt dicti. Theodosio mortuo Alaricus ex Balthica stirpe cum Vuisegothis suis in Italiam perrupit, cúmque, quem supra [b] retuli, exitum militiæ huius habuit. [c] Cuius successores Gallia, & Hispania subacta, Vuisegothorum regnum ibi statuerunt. cuius sparsim mentionem facimus.

a Iornan. c.18.
b cap.10.
c Vide sup.c.12.

[d] Interim Ostrogothi sub Hunnorum dominatu cum priuatis regibus pristinas sedes obtinebant. Hermanaricus; quo regnante Hunnorum excursio illa contigit, vt [e] Iornandes narrat; tametsi cæteri, quos attigi suprà, Athanarico id factum rege memorent; [f] Hunnimundum habuit filium, è quo genitus est Thorismundus. cuius filius Berimud Hunnicæ pertæsus seruitutis ad Vuisegothos in Galliam transfugit; cùm Theodoricus eius nominis primus, occiso iam Vallia, regnaret. Berimudis nepos fuit Eutharicus; cui Ostrogothorum rex Theodoricus Amalasuntham filiam in matrimonium dedit. Ad hanc familiam, vt quæ recto ab Hermanarico stemmate descenderet, Ostrogothici ius regni propriè spectabat. [g] Verùm Beremude digresso, Vuandalarius Hermanarici fratre genitus velut caducum principatum tenuit. Huius filij armis, ac mutua concordia nobiles extitere tres, Vualamir, Theodomir, & Vuidemir: qui cum Attila aduersus Aëtium, & propinquos suos Vuisegothos in Gallia decertarunt. Extincto demum Attila, cùm reliqui po-

d Iornan. c.48.
e cap.23.
f Iorn. c.24.
g Iorn. c.48.

puli, tum Ostrogothi Hunnorum excus- A 408
serunt iugum. [a] Theodomiri filius è con- Christi
cubina Theodoricus fuit; qui Leoni Im- ad 450.
peratori ad sanciendam pacem datus obses [a] Iornan. c 52.
apud Romanos adoleuit. Tum imperante Zenone, cùm à Theodomiro patre traditum Gothorum regnum accepisset, Imperatoris hortatu ad recuperandam Italiam, quam Odouacrius inuaserat, perrexit; ibidémque, quod postea dicetur, Ostrogothorum condidit regnum; quod Iustinianus deinde subuertit.

Ecclesiasticæ res sub illis principibus. ac primùm Pelagianæ hæresis, & Nestorianæ, necnon Ephesinæ Synodi accurata descriptio.

Cap. XV.

Pelagianæ hæresis historia.

HONORIO, ac Theodosio regnantibus, varij in Ecclesia motus extitêre, celeberrimíque cum hæreticis Catholicarum partium conflictus. ac contra duas præsertim hæreses, Pelagij, & Nestorij, certamen fuit. [b] Hier. Præf. ad l.1,& 3,in Hierem.

Pelagius [b] natione Scotus ex insula Britannia oriundus; vnde [c] & Brito nominatur; primùm monachus in Palæstina vixit: vbi aduersus gratiam Christi pestilentissimum dogma concepit animo; [d] cuius ei Ruffinus auctor fuisse proditur. Hic disci- [c] August. ep. 106. [d] Hier. ib. Aug. 2 de Pec. Orig. c. 3.

A 408 Christi ad 450. pulum habuit Cælestium; qui prior in Africa palam hæresim prædicans, [a] anno 412 Carthagine damnatus est, accusante Paulino Diacono Carthaginensi.

a Epist. Conc. Carth. ad Innoc. Papam. Aug. l. 2 de Pec. Orig. c. 3. b Aug. 2. Retr. c. 47 & de gest. Pel. 35. Phot. cod. 54. c Aug. 1. cont. Iul. c. 3. & de gest. Pelag.

Postea Eros, & Lazarus Episcopi duo Gallicani, Pelagij nomen detulêre apud Palæstinæ Episcopos. [b] Sed cùm morbus alteri eorum incidisset, in tempore adesse prohibiti sunt. quare excerpta de Pelagij & Cælestij libris capitula miserunt. Ita Diospoli in Palæstina Synodus est habita anno 415, [c] cui Episcopi 14 interfuerunt. Ab iis interrogatus Pelagius facilè Græcos homines linguæ illius, ac fraudis ignaros captiosis responsionibus elusit. Absolutus itaque Ioannis potissimum Hierosolymitani Ruffini, & Origenis fautoris opera; quod Orosius [d] indicat; maiores sumpsit spiritus. Sed Hieronymi primùm stilo; tum Africanorum Patrum sententiis vexari cœpit. Anno quippe 416 prouinciales [e] duæ Synodi celebratæ sunt: vna Carthagine, cui præfuit Aurelius: altera Mileui in Numidia, præside Siluano, cui Augustinus interfuit: indidémque Synodicæ ad Innocentium Papam editæ, quibus Pelagij, & Cælestij ita damnatos à se errores prædicant, vt auctoribus ipsis parcerent. Vtrisque respondit [f] Innocentius sequenti anno, quo Coss. notantur Honorius & Constantius, (Is est Christi 417:) mense Ianuario. ac Pelagium, & Cælestium censuit Ecclesiastica communione priuandos. Qua re comperta, Pelagius ad Innocen-

d Oros. Apol.

e To. 1 Conc.

f To. 1 Conc. & Epist. Aug. 91, 93

tium ſcripſit. [a] ſed eo mortuo illo ipſo Chriſti 417 anno, 5 Kal. Auguſt. literæ ad Zoſimum peruenêre. [b] Qui Cæleſtij primùm ficta profeſſione. (Hic enim Romam purgandi ſui cauſſa venerat) tum ſubdola Pelagij epiſtola deceptus; qua cum, Praylij, qui in ſedem Hieroſolymitanam anno 416 ſucceſſerat, commendatitiam miſerat, in Africanos Patres, nec non Erotem, & Lazarum paullo fuit commotior. Neque tamen Pelagium, ac Cæleſtium communioni reſtituit. ſed bimeſtrem huic diem præfixit, ad quam accuſatores adeſſent. Interim Africanis Epiſcopis ſatagentibus, Romæ ab Zoſimo hæreticorum calliditate detecta, cùm ſe clam Cæleſtius ex Vrbe ſubduxiſſet,[c] cum Pelagio pariter eſt damnatus anno 418. Secutum eſt Honorij [d] edictum eodem anno prid. Cal. Maias, quo ambo perculſi ſunt. Africani verò Epiſcopi, accepto Zoſimi decreto, Calendis ipſis Maij anni eiuſdem 418, in plenaria Synodo, vt ſcribit Proſper, Epiſcoporum 213, contra Pelagianam hæreſim canones octo condiderunt; qui Mileuitanæ Synodo ſecundæ perperam vulgò tribuuntur. Sed nihil Mileuitana iſta contra Pelagium ſtatuit. &[e] ex illis ipſis octo canonibus, tertius, quartus, & quintus à Cæleſtino Papa ſub Carthaginenſis Concilij nomine citantur. Denique in generali totius Africæ Synodo, non in prouinciali, tanta de re pronuntiatum oportuit. Hoc modo ſynodalibus ad Zoſimum per-

A 408 Chriſti ad 450.

a Aug. 2 de Pec. Orig. c. 5, & 17.

b Zoſ. ep. To. 1 Cõc. vbi & Pelagij confeſſio.

c Aug. 2 con. duas Epiſt. Pel. c. 3, & 4.

d Vide Baron. A 418. Poſſid. in vita Aug.

De Mileuitana Synodo vulgatus error.

e Cæleſt. in Epiſt. ad Epiſc. Gall.

A 408 Christi ad 450.

Iulianus Pelagianus.

latis decretis, ait Prosper, per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est. Cuius pæne profligatæ patrocinium suscepit Iulianus Memorij Capuani Episcopi filius, & successor; qui ob hæresin eandem sede sua pulsus, cum Augustino grande certamen iniit, homo lingua promptus, ac disertus; sed procax, & temerarius.

Semipelagiani.

Pelagiani dogmatis appendix quædam fuit Semipelagianorum factio: qui initium à nobis esse salutis asseuerabant, ac de Prædestinatione aliter, atque Augustinus, sentiebant. [a] quam in Galliis occultè grassantem paucis ante obitum annis oppugnare instituit Augustinus; ac post eum Prosper Aquitanicus.

a August. LL. de Præd. Sanc.

Mortuo Zosimo Papa 7 Cal. Ian. anni 418, creatus est Bonifacius; & sub idem tempus à schismaticis Eulalius; [b] cui Præf. Vrbis Symmachus fauebat. Sed ille paulo caussa cecidit anno Christi 419. Post Bonifacium anno 423 Romanæ præfuit Ecclesiæ Cælestinus. cuius anno labente 6, Christi 428, [c] Nestorius Antiochenus in locum Sisinnij Constantinopolitanus ordinatur episcopus. qui paulo pòst nouam vulgauit hæresim, Christum asserens persona constare duplici; ac B. Mariam haud esse Dei matrem adstruens, sed hominis tantummodo Christi. Ad hoc restinguendum incendium præ cæteris accurrit Alexandrinæ antistes Ecclesiæ Cyrillus; qui ex anno [d] 412 auunculo suo Theophilo suffe-

b Cod. Vat. apud Baron. ad an. 419.

Nestorius.

c Marcell. Chron.

d Socr. 7, c. 7.

ctus erat; Cælestini maximè literis incitatus, quibus ipsum in Nestorij caussam inquirere, ac denos illi ad resipiscendum dies præfinire iussit. quod anno 430 frustra tentatum est à Cyrillo.

A 408 Christi ad 450.

[a] Quocirca anno Christi 431 Ephesi congregata Synodus est. ad quam Cælestini Papæ legati profecti sunt Arcadius, & Proiectus episcopi, & Philippus Presbyter. Episcopi porro supra ducentos interfuerunt: atque ad prohibendos tumultus, Comites ab Imperatore Theodosio sunt appositi, Candidianus, & Irenæus Nestoriana labe contacti. Orientales autem, qui cum Ioanne Antiocheno vocati erant, tardiùs affuerunt: vtpote ad damnandum popularem suum ingratiis adducti. Itaque cùm ex a. d. 10 Kal. Iul. inchoata Synodus esset, ac ter citatus Nestorius è sede sua depositus; quinto inde die Ioannes cum suis aduenit: quos inter Theodoretus Cyri episcopus eminebat. qui statim, tumultuario coacto Conciliabulo, legitimæ acta Synodi resciderunt; ac Cyrillum & Memnonem Ephesi episcopum damnarunt. Comites interceptis Catholicorum literis omnibus, Imperatorem contra ipsos calumniæ plenis epistolis inflammarunt: adeò vt Cyrillus ipse in carcerem coniectus fuerit. Tandem per fidum hominem, qui mendici habitu Constantinopolim profectus, inclusas arundine literas Catholicorum detulit; certior fit de omnibus Imperator: & Monachis anni-

[a] Acta Eph. Syn. & Epist. Cælest. Prosper. Socra. l. 7, cap. 34. Euag. l. 1. Marcell. Theopha. Zona. Cedren.

Ephesina Synodus.

A 408 Christi ad 450. tentibus, atque allaborante Pulcheria, Synodi acta Imperatoris auctoritate comprobata sunt; eiectóque Nestorio, Maximianus ei subrogatus est. [a] Eadem porro Pulcheria in honorem sanctissimæ Dei genitricis basilicam condidit in Blachernis ad mare: quæ Græcorum deinde religione celebris fuit.

a Niceph. 4, c. 2.

Finita Synodo, [b] in qua Pelagianam quoque damnatam hæresim auctor est Prosper; Ioannem inter & Cyrillum, & vtrique contributos episcopos aliquandiu simultates mansêre. quæ Theodosij studio, & magni illius interuentu [c] Symeonis Stylitæ compositæ sunt. [d] Nestorius primùm in pristinum suum monasterium S. Euprepij, quod erat Antiochiæ, relegatus: inde, quòd multos contagione sui erroris afflaret, in Oasin amandatus est anno 436. vbi postmodum, verminante lingua, miserabilem vitæ sortitus est exitum. Libri eius Theodosij edicto flammis addicti sunt.

b Prosper con. Col. iat.

c Vita S. Sym. apud Sur. 5 Ian.

d Acta Eph. & Euag. 1, c. 7.

Nestorij miserabilis exitus.

Leporius

[e] Nestorianæ porro hæresi prælusit Leporius quidam Gallicanus monachus: qui ab Augustino dedoctus, oblato libello erroris sui veniam petiit. quod anno circiter 410 factum est. [f] Quo etiam anno nouæ in Christianos turbo persecutionis infestam habuit Persidem; Isdegerde, an eius filio Varane regnantibus. Id enim ambiguè proditur. [g] Sed & Africana Ecclesia sub Vandalorum tyrannide grauia perpessa est Geiserico rege: qui inter alios

e Facundus lib. 1, & extat libellus Leporij. Cass. 1 de Incar. c. 4.

f Socra. 7, cap. 18. Theodor. 5, c. 39. Marcell.

g Prosper. Victor V tic. 1.

Sebaſtianum Comitem Bonifacij generum, qui ad ipſum confugerat, ſumma perfidia necauit. A 408 Chriſti ad 450.

Inſignes ætate illa viri, ac feminæ.

CAP. XVI.

MVLTVM iis temporibus non vita ſolùm, ſed etiam obitu ſuo ſplendoris contulerunt Eccleſiæ duo ſidera, Hieronymus, & Auguſtinus. Horum prior exceſſit anno 420, pridie Cal. Oct. natus annos, vt ait [a] Proſper, 91. at [b] Annales Baronij nonniſi 78, vel 79 adſcribunt. a Proſp. Chron. b Baron. ad an. 372.

[c] Auguſtinus anno 430 obiit, 5 Cal. Sept. ætatis 76, epiſcopatus 36; poſt conuerſionem 43: quo tempore Vandali Hipponem tertium iam menſem obſidebant, vt ait [d] Poſſidius. Natus eſt anno 354, Idibus Nouem. vt in libro de vita beata, & primo de Ordine teſtatur ipſe. conuerſus eſt ad Chriſtum anno 387, circa [e] vindemiales ferias: & ſequenti anno circa Paſcha baptizatus eſt. neque biennio catechumenus fuit; vt quidam opinati ſunt. Ita anno ætatis 34 inchoato baptiſmum ſuſcepit. Hic aduerſus hæreſes, ac ſectas omnes, quæ tum in Africa percrebuerant, acerrimum bellum, ac perpetuum habuit; præſertim Manichæorum, Pelagianorum, & Donatiſtarum. [f] Contra hos verò memorabilis c Proſp. d Poſſid. in vita S. Auguſt. e Auguſt. 9 Conf. cap. 2, & ſeq. f Collat. Cath.

A 408 Christi ad 450.

facta Collatio est anno 411, coram Marcellino Tribuno viro religiosissimo; quem ad pacificandam Ecclesiam Honorius in Africam miserat: cuius pars magna fuit Augustinus. Secundum hanc [a] variis edictis Donatistarum ab Imperatore fracta contumacia est. [b] Quinetiam Iouianum hæreticum Honorius idem anno 412 in Boam insulam relegauit.

Claruit inter illustres sanctitate, doctrináque præsules [c] Paulinus, patria Aquitanus. qui paupertati Christianæ posthabitis opibus, ac nobilitate generis, Nolanus deinde factus est episcopus. qua in dignitate memorandum sæculis omnibus caritatis, ac sui despicientiæ specimen edidit; dum se, vt captiuum viduæ cuiusdam filium redimeret, Vandalis in seruitutem dedit. Hic Ambrosij, Augustini, Hieronymi, Martini, aliorúmque laudibus, & amicitia celebratus obiit 10 Kal. Iul. anno 431.

[d] S. Leo Papa Romanum Pontificatum, quem anno 440 adeptus est, eruditione, pietate, ac rebus gestis mirificè decorauit. [e] Hilarius quoque Arelatensis Antistes claruit. quem S. Leo, quòd in alienam diœcesim grassari videretur, seueriùs castigauit. [f] Atque hic annum 449 excessisse non videtur. [g] siquidem eo ipso S. Leo 7 Cal. Sept. datis ad Episcopos Prouinciæ literis, Rauennium Hilarij successorem sententia sua confirmauit. quem etiam Hilarium *sanctæ memoriæ* nominat. Cæterùm diuersus ab

a L. 51, 54, 55 Cod. Theod. de Hæret.

b Ibid. l. 53 de Hæret.

c Gregor. Papa 3. Dial. cap. 1. Sur. 22. Iunij.

S. Paulinus.

S. Leo.

d Marcell. Chron.

S. Hilarius Arelat.

e Vita S. Hil. apud Sur. Mai. 5

f Nouella Valent. lib. 7. Tit. 24 de Episc. ord.

g Tom. 1, Conc. Gallic.

hoc Hilarius ille fuit, qui cum Prospero super Pelagianorum reliquiis scripsit ad Christi Augustinum. Is enim laicum se fuisse significat. Vnde Arelatensis vocabulum in illas epistolas irrepsisse videtur. A 408 ad 450.

Rauennæ quoque floruit S. Petrus ab eloquentia nominatus Chrysologus; [a] qui ab Sixto Papa S. Apollinaris admonitu vrbi illi datus est episcopus sub annum 433.

a Rubeus in Hist. Rauenn.

[b] Orosius Hispanici generis presbyter scribenda historia claruit; quam Augustini hortatu suscepit: & ab eodem missus in Orientem, S. Stephani reliquias inde sub annum 416 in Africam attulit. [c] Quas quidem reliquias Lucianus Presbyter superiore anno diuinitus ostensas è latebris eruerat.

Orosius.

b Marcel.

c Epist. Luciani apud Sur. 3 August.

[d] Vincentius Lirinensis anno 434 aureolum edidit libellum aduersus hæreses, nempe tertio anno post Ephesinam Synodum, vt ipse testatur. Cassianus item genere Scytha, S. Ioannis Chrysostomi discipulus, Massiliæ postea monasterium condidit. quem in Semipelagianorum incumbentem hæresim (quæ multorum tunc in Galliis occuparat animos) S. Prosper Aquitanus vir ætate illa doctus, & disertus, libro contra Collatorem edito confutauit.

Vincentius Lirinensis.

d Vinc. Lirin. Commo.

Cassianus.

Sanctitatis præterea maximè laudem adepti sunt in Occidente, [e] Palladius, qui sub annum 429 à Cælestino Pont. ad Scottos primus episcopus mittitur.

e Prosp. Chron. & con. Collat. Beda 1 Hist. Ang. c. 13.

Æ 40 Christi ad 450.

S. Germanus Autissiod.

[a] Tum Germanus Autissiodorensis episcopus vir sanctissimus: quem Prosper in Chron. memorat, agente Palladio Scottorum episcopo, à Cælestino missum in Britanniam, vt Pelagianam hæresim extingueret, Florentio & Dionysio Coss. id est anno 429. [b] At Beda, Sigebertus, aliique, priorem istam cum S. Lupo Trecensi S. Germani profectionem imputant anno 446. atque ex Gallicana quadam Synodo missum esse, idem Beda testatur. Secundam verò, quam cum Seuero Treuerensi episcopo S. Lupi discipulo suscepit, paullo pòst accidisse Beda narrat; hoc est, vt Sigebertus ait, anno 449.

a Const. in eius vita. Prosper Scalig. edit.

b Beda l. 1. cap. 17.

S. Genouefa.

[c] Per id tempus Lutetiæ Parisiorum admirabili virtutum omnium luce radiabat S. Genouefa, Nemetodoro pago quodam eiusdem ciuitatis oriunda; quam S. Germanus in priori profectione illàc fortè transiens diuinitus agnouit, ac deinceps summa veneratione coluit.

c Vita S. Genou. 3. Ian. apud Sur.

S. Cyrillus.

Orientalem Ecclesiam illuminauit Alexandrinus episcopus Cyrillus; qui auunculo suo Theophilo anno 412 successit, vt iam diximus; ac multis pro Catholica fide, sanctissimæque Virginis dignitate tuenda functus laboribus, excessit anno 444. Iunij 9. quod & ex eius Paschalibus intelligitur.

[d] Synesius Cyrenensis, ex gentili philosopho Christianus, & eiusdem vrbis episcopus, circa annum 410 à Theophilo fa-

d Syn. Ep. 66, & Notæ ad eand.

ctus, quandiu ibi sederit haud compertum est. A 408 Christi ad 450.

[a] Theodoretus Cyri episcopus in Syria sub annum 423 præesse cœpit Ecclesiæ illi, ac doctrina, & eloquentia præstitit. a Vide Baron. ad A. 423.

[b] Viuebat tunc Stylites ille Symeon, à columna ita dictus; in qua dies noctésque stans, Angelis, quàm hominibus, propiorem in mortali corpore vitam instituit. b Vita eius apud Sur. 5 Ian.

[c] Claruit & virginitatis, ac sanctimoniæ titulis Eustochium S. Paulæ filia; quæ matri superstes annis 15, mortua est anno 419. c Hieron. Epist. 79.

Doctrina verò celebres extitère fœminæ duæ, [d] Eudocia Theodosij iunioris vxor: & Hypatia Theonis philosophi, ac Mathematici filia; quam Synesius summo habuit in pretio; ac magistram suam sæpe nominat. [e] Ea verò ab Alexandrinis anno 415 in populari seditione laniata est; quòd Orestem præfectum ab Cyrilli amicitia putaretur abducere. d Niceph. l. 14, c. 23. e Socra. l. 7, c. 13, 10.

A 450 Christi ad 491.

De Marciano, Leone, Zenone, Anastasio; & iis, quæ in Orientali imperio sub illis acciderunt: vbi de Aspare, & Ardaburio, Basilisco tyrannis.

A 450 Christi ad 491.

CAPVT XVII.

Marcianus. MARCIANVS humili loco natus in Illyrico, sed militiæ clarus, [a] ex Tribuno Imperator à Pulcheria factus est; cui & ipsa conuenit in manum, ea tamen lege, vt virgini sibi liceret esse. [b] quod anno Christi 450 contigit. Ab vtroque summa concordia gesta est respublica: cùm iustitiæ, ac pietatis Catholicæ tuendæ par in ambobus inesset studium. Sed Marciano, quamuis ætate iam prouecto, prior obiit Pulcheria, post egregiam Ecclesiæ nauatam operam, [c] anno 453, Sept. 10. qua die Ecclesiasticis tabulis consecrata legitur. Marcianus quinto pòst anno moritur, nempe 457 Christi, [d] exeunte Ianuario, cùm annos 6, ac totidem mensibus imperasset.

a Theod. Lect.

b Marcel. Chron. Alexandr. Theoph. Miscel. Euag. 2, c. 1. Zon. Ced.

c Marcel. Chr. Alex. Theoph. Martyr. Rom.

d Theod. Lect. 2. Collect.

Leo Imp. Marcianum excipit Leo genere Thrax, [e] opera promotus Asparis. cuius filij erant Ardaburius, Patricius, Hermenarichus. è

e Candidus apud Phot. 79.

A 450 Christi ad 491.

quibus Patriciũ ſe facturum Cæſarem Leo ſpoponderat. quod cùm diu diſtuliſſet,[a] anno demum imperij 12, Chriſti 468 perfecit, deſponſa eidem Ariadna filia: Ardaburem verò Patricium creauit. [b] Hac fraude deceptum Aſparem cum Ardaburio ſpadonum gladiis obtruncat. Patricius præter ſpem, vulneribus acceptis, euaſit incolumis. Hermenaricus, qui tunc aberat, in Iſauriam fugit; & Zenone imperante Conſtantinopolim reuerſus, ſpuriam illius filiam duxit, ait Theophanes. [c] Leo in Taraſicodiſam Iſaurum, quem priùs ſibi conciliarat, Zenonem nominatum, affinitatem tranſtulit, eique Ariadnam filiam, & Orientis præfecturam tradidit.

Erat Verinæ Auguſtæ Leonis coniugis frater Baſiliſcus, homo perfidus, & hæreticus; qui ingenti claſſi, quam contra Vandalos pararat, à Leone præfectus anno 468, rem prodidit; ſiue à Genſerico pretio corruptus; [d] ſiue huius perfidiæ mercedem Romanum ab Aſpare, & Ardaburio pactus imperium. Qui Conſtantinopolim reuerſus, ad Eccleſiam confugit, ac Verinæ ſororis precibus donatus ab Imperatore, Perinthum relegatus eſt: nec multo pòſt reſtitutus in integrum, Oſtryn Aſparis protectorem, & Theodoricum Triarij filium, cuius Aſpar ſororem duxerat, ab Conſtantinopolis obſidione, vnà cum Zenone depulit[e] anno 472.

[f] Moritur Leo, exactis imperij annis 17, menſibus 6,[g] Ianuario menſe; cùm Leonem

a Cedrenus. Niceph. 15. c. 27.
b Marcel. Euag. 2. c. 15 Theophan. Iornan.
c Candid. apud Phot.
d Theod. Lect. Procop. de bel'o Vand. Nicep. 15. c. 17
e Theoph.
f Marcel.
g Theoph. Theodor. Lect. Euag. 2. c. 17. Chron. Alc. Zon. Ced.

A 450 Christi ad 491. iuniorem Zenone natum & Ariadna Cæsarem renuntiasset. Qui Februario deinde mense Zenonem patrem manu sua coronauit, Augustúmque constituit; & cum eo mensibus transactis 10, mortuus est anno illo ipso, quo decesserat auus eius Leo, 474. Victor Tununensis Zenonem ait filium suum Leonem occidere voluisse, & ab Ariadna pro eo substitutum alium: Leonem verò in Clericum attonsum latuisse, & vsque ad Iustiniani tempora vixisse. quod fabulæ similius est, quàm historiæ.

Zeno. a Euag. 3. b Marcell. Euag. Theod. Lect. c Chron. Alex.

[a] Zeno itaque solus deinceps imperauit, in Isauria natus, non minùs corpore, quàm animo fœdus, ait Zonaras; & à catholico alienus dogmate. [b] Qui sub exordium regni Verinæ socrus, & huius fratris Basilisci oppressus insidiis, in Isauriam profugit cum Ariadna; [c] quæ coniugalem fidem matris, atque aulæ blanditiis antiquiorem habuit. Basiliscus cum vxore Zenodia Imperator acclamatus est, nihilo Zenone commodior princeps, & ab vxore in Eutychianam inductus hæresim.

d Apud Phot. 79.

[d] Scribit Candidus Verinam Patricij magistri amoribus irretitam, vt ei in dotem imperij nuberet, generum exclusisse: sed contra illius spem Basilisco summam rerum esse delatam. Pulsus est Zeno anno

e Simpl. Ep. 4.

476, Basilisco, & Armato Coss. [e] quod ex epistola Papæ Simplicij colligitur his data Coss. 4 Id. Ian. qua Zenonem, vt pro Imperatore quædam ageret, hortatur. At

Marcellinus & Victor Tununensis pulsum Zenonem memorant ipso solo Consule anno 475; & restitutum sequenti Basilisco & Armato Coss. quos Simplicij epistolæ reuincunt; non quarta solùm, sed & septima data post Consul. Basilisci & Armati, 8 Eid. Oct. qui est annus 477: in qua de recuperato imperio Zenoni gratulatur. [a] Sed dum Basiliscus malè parto imperio per tyrannidem abutitur;&, instigante vxore, pessimos hæreticos Timotheum Ælurum,& Petrum Fullonem in eas sedes, vnde erant eiecti, restituit; Acacio Constantinopolitano episcopo subdolo hæretico, ac Daniele Stylita fortiter obsistentibus; [b] ac Verina, mutato generi in fauorem animo, clam id agente; Zeno anno 477 recuperauit imperium, post 20 menses, quàm eiectus erat, vt auctor est Victor Tunun. & corrupto Basilisci consobrino Armato Magistro militum, qui Zenonidi huius vxori per consuetudinem stupri conciliatus omnia poterat; [c] Basiliscum ab Ecclesia detractum, Limnis inclusit Cappadociæ castello; ibique cum vxore Zenonide mori fame coëgit. [d] Auctor est Malchus Basiliscum cum vxore, ac liberis gladio subiectum. Armatus paullo post pro militari Præfectura, quam ei Zeno promiserat, eiusdem iussu interfectus est. Eius filius à Zenone ex pacto Cæsar appellatus, [e] in Clerum adscriptus est, & Cyzicenus postea factus episcopus, ei Ecclesiæ cum laude præfuit.

A 450 Christi ad 491.

a Euag. 3. c. 8. Theo. Lect. Marcell. Theoph. Zonar. Cedr.

b Candidus.

c Procop. 1 Vand.

d paud Phot. cod. 78.

e Theoph.

Post hæc noui contra Zenonem motus

extitere. [a] Primùm Marcianus Anthemij filius, eius qui Occidentis Imperator fuerat, Leontiam Verinæ filiam, & Ariadnæ sororem habens in matrimonio, imperium vxoris iure sibi arrogabat: quod ea Leone iam imperium obtinente nata erat; non, vt Ariadna, priuato. Rem itaque gnauiter aggressus, pulso Zenone, ad extremum partam victoriam luxu & inertia corrupit. Mox ergo Illi Patricij genere Isauri fraude superatus, ab Acacio Patriarchâ presbyter consecratur, [b] anno 479.

A 450. Christi ad 491.

a Euag. 3, c. 16.

b Theoph.

Sequente dehinc anno in Zenonem altera tempestas incubuit. Hic Verinam socrum, Illi consilio, in castellum quoddam relegauit, cum Marciano & Leontia filia. ac mox Illum ipsum, instigante Ariadna, [c] per Alanum quendam tentauit occidere. Sed amputata tantùm auricula, euasit Illus. quem vt leniret Zeno, Ducem eum Orientis cum summa potestate constituit. [d] At is iniuriæ memor, anno 482 Verinam Augustam è Papyrio castello Isauriæ liberatam impulit, vt apud Tarsum Ciliciæ oppidum Leontium Patricium crearet Augustum.

c Candid.

d Euag. & Theoph.

Biennio pòst mortua Verina, anno scilicet 484, ab Ioanne Scytha Zenonis duce victi sunt Leontius, & Illus, ac se castello Papyrio clauserunt: quo post annos quatuor expugnato, ambobus præfecta sunt capita, & Constantinopolim allata anno 488.

Aduerſus tot Dei beneficia ingratus Imperator ad hæreticam impietatem crudelitatem addidit: & cùm à Mariano Comite futurorum præſcio didiciſſet, imperij, & coniugij ſucceſſorem ſibi quendam è Silentiariorum fore Schola, innocentes aliquot affecit nece: imprimis verò Pelagium virum bonis artibus, ac virtutibus eximiè præditum: qui ab Schola Silentiariorum ad Patriciam dignitatem peruenerat. Id anno 490 contigit. Proximo ab eo, Zeno epilepſia correptus, quam è crapula contraxerat, identidem Pelagij nomen appellans, exceſſit è vita, vt ſcribit Euagrius. Alij viuum adhuc infoſſum eſſe narrant; & ab Ariadna, cùm expergefacti vox eſſet audita, vetitum extrahi, ibidem miſerabiliter extinctum: ita Pelagij preces ſanciente Deo, quem ille teſtem ac vindicem innocentiæ ſuæ moriturus appellauerat.

A 450 Chriſti ad 491.

A 450 Christi ad 491.

De Valentiniano 3, Maximo tyranno, Auito, Maioriano, Anthemio, Olybrio, Glycerio, Nepote, Augustulo Occidentis Imperatoribus: Item de iis quæ in Occidentali imperio contigerunt, ab anno 450, ad 491. De Attila, Odouacre, Theodorico.

Cap. XVIII.

a Prosper. VALENTINIANO tertio adhuc superstite, Attila, qui [a] anno 444, occiso fratre Bleda, Hunnis regnare cœperat, sexto pòst anno, qui fuit Christi 450, in Gallias contendit. quas per id tempus obtinebant Gotthi, quos Visegothos nominant, Franci, Burgundiones, Alani, aliíque barbari; partem earum Romani ægrè tuebantur, Aëtio duce; qui Occidentis imperium, ne funditus periret, vnus illa tempestate sustinuit. Gothis regnabat Theodoricus: [b] cuius filiam Gisericus Hunerico filio nuptam, ob veneni suspicionem truncis naribus, & auribus dehonestatam ad patrem remiserat. Ab hoc sibi metuens Vandalus Attilam in eum magnis concitauit muneribus.

b Iornan. de rebus Get. c. 36.

c Iornan. de rebus Get. c. 36.

[c] Qui ad Aureliam adduxit exercitum. Hanc

Hanc enim vrbem Sangibanus rex Alanorum se illi traditurum spoponderat. quare cognita, ciues ab eius se insidiis tutati sunt. Erat in ea vrbe tum [a] S. Anianus episcopus sanctitatis, & doctrinæ claritate celebris: qui & ad famam aduentantis Attilæ, Arelatem ad Aëtium, implorandi auxilij caussa, iuerat; & cùm huius, tum multo magis diuinæ opis fiducia, trepidantes suorum confirmabat animos. Obsidenti igitur Aurelianos Attilæ ex improuiso superuenit Aëtius cum fœderatis regibus: quem ille fugiens, in Belgicam concessit. [b] Ibi anno 451, magno commisso prælio fusus est in campis Catalaunicis, qui & Mauriaci nominantur, ait Iornandes. quos centum *leugas*, vt Galli vocant, in longitudinem patere; latos esse septuaginta, idem auctor affirmat. *Leugam* porro passus habere mille & quingentos. [c] In eo prælio, ait Iornandes, Romanis adfuere Visegothi, Franci, Sarmatæ, Bungundiones, Saxones, aliæque nationes. Hunnis Gepidæ, & Ostrogothæ duce Valamiro. [d] Sidonius tamen Francos, & Burgundiones in Attilæ fuisse castris asserit. quod de amborum parte aliqua potest intelligi. Theodoricus Visegothorum rex occubuit. ac cæsa ab vtrisque partibus, vt ait Iornandes, 170000. Idatius 300000. Satis constat debellari cum Hunnis potuisse, nisi veritus esset Aetius, ne his funditus extinctis, Gothi in Galliis sustineri non possent. [e] Itaque Thorismundo Theodorici filio, per speciem adeundi paterni regni,

A 450 Christi ad 491.

a Gregor. Turon. 2, c. 7, Sidon. lib. 8. epist. 15.

b Marcell. Idat. Chr. Alexandr. Theopha. Paulus Diac. l. 15

c Iornandes.

d Carm. 7. 320.

d Greg. Tur. lib. 2. c. 7, & adjicit.

A 450 Christi ad 491. in Narbonensem redire persuasit. [a] qui anno vertente à fratribus Theodorico, & Friderico iugulatus est.

[b] Attila præter spem ereptus, in Italiam infudit exercitum: vbi Aquileiam obsidione captam solo æquauit. Inde Mediolano, Ticino, aliisque vastatis oppidis, Romam petens, S. Leonis, qui ad Mincium ei amnem occurrit, legatione commotus, abscessit in patriam anno 452. Vnde rursus in Gallias contra Alanos, qui trans Ligerim consederant, profectus, à Thorismundo itidem, vt in campis Catalaunicis, fugatus est, vt ait Iornandes. [c] Anno verò 454 cùm puellam duxisset, hausto largius mero, vomitu sanguinis extinctus est.

Venetiarum origo.

[d] Ferunt Venetiarum ciuitatem ex illa barbarorum incursione originem accepisse, Italis plerisque, maximéque Patauinis, ex vrbium suarum incendiis, & ruinis ad æstuaria receptum habentibus.

Valentinianus occisus.

[e] At Valentinianus Placidiæ matris obitu, quæ anno 451 decessit, laxatis licentiæ frænis, imperio per libidinem, & crudelitatem abutitur. & cùm Maximi Senatoris vxori stuprum obtulisset, illius callido consilio suspectum sibi redditum Aëtium obtruncat in palatio anno 454: & sequenti, eiusdem dolo Maximi per Aëtij satellites in campo Martio confoditur [f] 16 Calend. April. natus annos 36, imperij 31.

Maximus.

[g] Maximus Eudoxiæ Valentiniani coniugis potitus nuptiis, cùm se eius amore fassus esset in Valentiniani conspirasse mor-

a Idat. Chron. b Iornan. Cassiod. Chron. Paul. Diac. 15. c Priscus apud Iornand. Marcell. Theopha. d Blond. Dec. 3, lib. 1, Sabell. Ennead. 8, lib. 1. Sig. de Imp. Ital. lib. 13.

e Marcell. Idat. Paul. Diac. 15. Iornan. de reg. success. Cassiod. f Anonymus Cuspiniani. g Procop. 1 Vand.

tem, id indignè illa ferens Gensericum in Italiam euocauit ex Africa. cuius aduentu territus Maximus, in fuga, [a] pridie Eidus Iunias laniatus à suis, & in Tiberim proiectus est, vix altero Imperij mense confecto. [b] Gensericus Vrbe capta, S. Leonis Papæ oratione mitigatus, incendio, ac cædibus abstinuit. Direptis tamen [c] per dies 14 sacris, ac profanis opibus omnibus, [d] Eudoxiam Augustam, eiúsque filias ambas, Eudociam, & Placidiam in Africam abduxit: atque illam Hunerico filio copulauit; hanc, quòd Olybrio iam erat nupta, seruauit. Eudoxiam anno 462 Constantinopolim remissam auctor est Idatius. Eius filia cùm annis 16 cum Hunerico vixisset, & Ildericum peperisset, clam dilapsa in loca sancta profugit anno 472, vt scribit Theophan.

A 450 Christi ad 491.

a Anon. Cuspin. De Maximo vide Sidon. l. 2. epist. 3.

b Paulus Diac. l. 15. cap. 5.

c Anon. Cuspin.

d Theoph

[e] Interim Auitus Gallus eodem anno 455, sexto Eid. Iulias, vt ait Anon. Cusp. ab exercitu Gallicano Tolosæ renuntiatus Imperator pacem cum Gotthis firmauit. Cuius hortatu Theodoricus Hispanias ingressus, Sueuos, occiso eorum rege Rechiario, perdomuit anno 456. Auitus tertio, quàm creatus fuerat, destitutus à Gotthis, imperio, vitáque caruit, vt scribit Idatius. [f] Paulus Diaconus posito imperio Placentinum esse factum episcopum refert. Id anno accidit 457, quo & Marcianus in Oriente fato functus est. Anonymus Cuspiniani Auitum 13 Cal. Oct. captum ait Placentiæ anno 456, quo Ioannes

e Cassiod. Marcel. Idat. Paul. Diac. l. 15.

Auitus.

f Paulus 15. c. 5.

A 450 Christi ad 491. & Varanes Coss. fuere. Sanè quidem Euagrius [a] non plures Auito, quàm menses decem, ac dies octo tribuit. Sed ex Anonymo isto, menses amplius 14 competent: atque interregnum mensium sex, dierum 15 fuerit. Siquidem Maiorianum anno 457 Kal. Apr. leuatum ait, cùm prid. Cal. Mart. Magister esset militum factus. quo etiam die Ricimer ex Magistro militum creatus est Patricius. Hoc modo verum esse potest, quod ait Idatius, tertio anno, quàm imperare cœpit, Auitum esse detractum; imputato videlicet illi interregni spatio. Igitur anno 457, Leonis Augusti, qui Marciano successit, voluntate

a lib.1, c.7

Maiorianus. [b] Maiorianus Rauennæ sumpsit imperium, ingentis animi princeps. [c] qui recuperandæ cupidus Africæ, bellum contra Vandalos aggressurus, legati specie ad Gensericum profectus est. Sed à Ricimere patricio, & vtriusque militiæ magistro apud Dertonam comprehensus, & abdicare coactus interficitur anno 461, cùm imperasset annos 4, menses 4. Quippe Dagalaipho & Seuerino Coss. id est anno 461, à Ricimere imperio est exutus quarto Non. Aug. & occisus 7 Id. Aug. ad Hyram fluuium.

b Marcell. Idat. Paul. Diac. c Nou. Maior. Tit. 3, ad Sen. Procop. 1. Vand. Iornan. Cassiod. d Anon. Cuspin.

Seuerum ex pacto deinde Ricimer Imperatorem constituit anno eodem 461, Nouembri mense [d] 13 Calend. Decemb. quem & anno tyrannidis quarto veneno sustulit, [e] 18 Calend. Sept. Christi 465. Pòst interregnum vnius anni, ac mensium aliquot fuit.

d Anon. Cuspin. Cassiod. Idat. Marcell. &c. e Anon. Cuspin.

Tum anno 467 Leonis Imperatoris auctoritate in Occidentem missus est Imperator A 450 Christi ad 491.

[a] Anthemius Patricius, Anthemij, qui sub Theodosio iuniore principem in rempubl. locum obtinuerat, nepos, patre Procopio. [b] Is Romæ Imperator appellatus est prid. Eid. Apr. Ita porro Leonem inter, & Ricimerem conuenerat, Græcus vt Romam mitteretur Augustus, cuius filia Ricimeri nuberet. Sic barbarus iste Anthemij gener factus solita perfidia soccerum [c] bello ciuili prius appetitum, Romæ peremit [d] 5 Eid. Iul. anno 472, cùm imperasset annos 5, ac præterea menses aliquot.

Anthemius.

a Cassiod. Marcell. Sidon. Paneg. Euag. 2. c. 18.

b Anon. Cuspin.

c Id.

d Marcell. Cassiod.

[e] Anthemio suffectus est Olybrius à Ricimere: [f] qui post dies 40 ab Anthemij nece mortuus est 15 Calend. Septemb. nec diu superstitem habuit Olybrium. Eo quippe [g] eodem anno, 10 Calend. Nouembr. vita functo, septimo postquam creatus erat mense, Gundibalo hortante, quem Olybrius Patricium fecerat, vt scribit Cassiodorus, Glycerius Rauennæ cepit imperium anno 473, [h] tertio Non. Mart. quo supra annum mensibus ferè 4 administrato,

e Cassiod. Marcell. Paul Dia. 15. Iorna. de Reg. success.

f Anon. Cuspin.

g Id.

h Anon. Cusp.

[i] Iulius Nepos anno 474 in illius successit locum, [k] 8 Calend. Iul. qui Glycerium in Portu Romano ex Augusto fieri passus est episcopum. [l] Iornandes verò Salonis creatum ait episcopum. At Marcellinus anno 475 Glycerium cœpisse scribit. Salonas igitur ab Oreste fugatus est [m] 5 Calend.

i Marcell. Cassiod.

k Anon. Cusp.

l de reb. Get.

m Anon. Cusp.

A 450 Christi ad 491. Sept. & post annos 5 haud procul inde sua in villa est occisus, anno 480 septimo Eid. Maias, vt apud Cuspinianum testis est Anonymus.

a Marcell. Iornan. b Cassiod. c Anon. Cusp. d Iornan. de rebus Get c.46. Marcell. e Anon. cusp.

[b] Momyllus, qui & Augustulus, ab Oreste patre [c] prid. Calend. Nouemb. substitutus est, Romanorum Imperatorum in Occidente postremus. [d] Nam Odouacer Turcilingorum rex, cum Scyris, & Herulis auxiliaribus Italiam occupauit [e] decimo Calend. Septemb. & 5 Calend. eiusdem, Oreste cæso, eiúsque fratre Paulo, Prid. Non. Septembr. Augustulum relegauit in Campaniam. [f] Ita Imperium Occidentale desitum est Basilisco, & Armato Coss. Indictione 14, anno Christi 476.

f Marcell. Cassiod. Anon. Cusp.

g Cassiod. *Odouacer.* h Cassiod. Chron.

Odouacer regio nomine, [g] sine eius insignibus, Italiam tenuit annis circiter 17, antequam Ostrogothi Theodorico rege in illam aduenirent. [h] Ab eo Rugorum rex Pheletheus, siue Phœbad euictus est, & cum Gisa vxore pessima femina captus anno 487, [i] Nouemb. 18. quam ei cladem S Seuerinus [k] Noricorum Apostolus prædixerat. Fridericus Phelethei filius Theodorici opera recuperato regno, ab Odouacre pulsus est, tota in Italiam gente translata.

i Anon. Cusp. k Eugip. in vita S. Seuer.

l Marcell. Iornan. Procop. 1. Goth Cassiod. chr. Anon. Cusp. Paulus Diac. 15.

Anno verò 489 [l] Theodoricus rex Gothorum, Zenonis hortatu, Italiam adiens Odouacrem gemino prælio superatum ad Isontium fluuium, & ad Veronam; sequenti verò, ad Ducam fluuium tertiò

uictum, Rauennam coëgit fugere Eid. Iul. vt ait Anonymus Cuspiniani. vbi triennio illum obsedit. ac postremò fraudulenta cum eo pactione facta [a] 3 Non. Mart. vt Italiam communiter obtinerent, ad conuiuium adhibitum eundem interfecit anno 493. quo initium habuit Gothorum in Italia regnum.

A 450 Christi ad 491.

[a] Anon. Cuspin.

De rebus Ecclesiasticis ab anno Christi 450 ad 491. Vbi de Calchedonensi Synodo, déque hæreticis Petro Fullone, Cnapheo, Moggo, Acacio, & de Zenonis henotico: ac viris sanctis, & eruditis.

CAP. XIX.

QVARTA Synodus Oecumenica, imperante Marciano, ac Leone summo Pontifice, celebratur anno Christi 451, in qua damnatus est Eutyches. cuius ordinem breui compendio pertexam.

Eutychiana hæresis, & Calched. Synodi series.

Eutyches Constantinopolitanus Archimandrita nouæ auctor hæresis, quæ naturarum in Christo discrimen omne tollebat, [b] postulatus iudicio ab Eusebio Dorylæi Episcopo, damnatus est in Synodo Constantinopoli, ab S. Flauiano eius vrbis antistite anno 448. Sequenti anno opera Chrysaphij eunuchi, qui Flauiano infensus erat, apud Ephesum alia Synodus

[b] Conc. Calch. Act. 1. Liberatus in Breuiar. Victor Tunun. Marcell.

A 450 Christi ad 491.

est habita, quam λῃστρικὴν, hoc est *latrocinalem* nominant: cui Dioscorus Alexandrinus præerat is, qui anno 444 Cyrillo successit. In eâ communioni restitutus est Eutyches; Flauianus depositus; [a] eique subrogatus Anatolius Presbyter, & Apocrisiarius Dioscori. Sed & Theodoretus, & Domnus Antiochenus in ordinem redacti; etsi hic Conciliabulo isti subscripsisse legitur, vnà cum Iuuenali Hierosolymitano. Flauianus dum Rom. Pontificem appellat, in exilium pulsus, ac pugnis & calcibus malè multatus interiit: Legati Romani Pontif. vexati. Hanc Synodum Leo Papa condemnauit. cui vicissim Alexandriæ ausu nefario Dioscorus communionem abrogauit. Hæc omnia conniuente Theodosio principe alioqui religiosissimo, sed à Chrysaphio illuso, peracta sunt; cùm abesset Pulcheria; quæ spadonis istius, & Eudociæ Augustæ calumniis anno 447 imperij administratione cesserat. Tandem agnito errore Theodosius obiurgatam acriter Eudociam Hierosolymam misit, ac Pulcheriam reuocauit, anno 450. quo eodem anno mortuo, Marcianus cum Pulcheria coniuge imperium accepit. [b] Ea iubente occisus est Chrysaphius.

[a] Niceph. Chron.

Ephesinæ Synodi latrocinium.

Theodosij mors.

[b] Marcell. chron. Alex.

[c] Anno porro 451 Calchedone generalis est celebrata Synodus 630 patrum: cui Romani Pont. Legati interfuêre, Paschasinus Lilybætanus, aliique tres: nec non Dioscorus ipse. Sed & Marcianus Imp. cum Pulcheria, & Magistratibus, ac Senatoribus ad-

[c] Conc. Calch. Liberatus Euagr. l. 2, c. 4.

Calchedon. Concilium.

fuere. Cœpta est 8 Eid. Oct. & post 13 sessiones absoluta Cal. Nouemb. quibus latrocinantium abrogata Synodo, damnatus est Dioscorus, & Eutyches: ac Flauiani memoria cum honore restituta. [a] Dioscorus Gangram Paphlagoniæ relegatus, ibi vitam finiit. [b] Eius Concilij Canones 29 à S. Leone minimè sunt recepti. Pulso Dioscoro, & in eius locum ordinato Proterio, Alexandrini amore præsulis sui ad seditionem versi sunt. Sed eos Marcianus facilè compescuit. Post eius mortem, anno 457, iterum tumultuari cœperunt, turbantibus omnia Monachis hæreticis: quos Timotheus Ælurus ex Monacho Presbyter Alexandrinus [c] à Proterio vnà cum Petro Moggo Diacono damnatus, vafer, & impurus homo in Proterium commouerat: [d] cùm per illorum cellas circumcursans, Angelum se esse mentiretur ad hoc missum, vt à Proterio discedere, ac Timotheum eius loco iuberet Episcopum facere. Nec tam stolidi commenti vana spes fuit. Proterius ipso die Parasceues sanctæ in baptisterium fugiens, ab efferata plebe; [e] siue ab militibus, quos Timotheus occupata iam sede submiserat, obtruncatus est, anno Christi 457, duobus à Marciani obitu mensibus elapsis. Testis est Victor Tununensis in Chronico, Constantino & Rufo Coss. qui est annus 457, Proterium sexta feria vltimæ ieiuniorum hebdomadæ cæsum esse. Eo anno Pascha pridie Calend. April. incidit. Ita Parasceue 4. Calend. accidit. ex quibus Victoris

A 450 Christi ad 491.

a Victor Tun.
b Leo Ep. 6. & seq. Gelas. Opusc. 1. de Anath. Anast ad Ioan. Diac. in Collect. P. Sirm.

Timotheus Ælurus

c Libera.

d Theod. Lect. 2. Collect. Euag. l. 2. c. 8. Victor Tun. Chron. Liberatus. Theoph.

S. Proterius occisus.

e Euag.

A 450 Christi ad 491. locus castigandus est, qui vulgò mendosus extat. Episcoporum Ægypti literæ ad Leonem Imperatorem ipso die Paschæ iugulatum ferunt Proterium. Fortasse Parasceuen ita nominarunt, vt olim plerique consueuerant. [a] Liberatus die Cœnæ Dominicæ gestum illud asserit. De anno certam fidem facit Leo Papa in epistolis 73, & sequentibus: quæ anno 457 datæ, Alexandrinam illam tragœdiam deplorant.

a cap. 15.

Tam immanis auctores facinoris [b] linguarum abscissione multauit Leo: Timotheum Episcoporum iudicio reseruauit. ac denique instante Papa [c] Leone, longiùs deportari iussit, primùm Gangram, deinde Chersonam.

b Theoph. Liberatus.

c Leo P. ep. 99, & 100. Euag. 2, c. 11. Victor Tunun.

Petrus Fullo.

Sub idem tempus pestis altera Antiochenam infecit Ecclesiam. Petrus Fullo Ecclesiæ S. Bassæ apud Calchedonem presbyter, Zenonem, qui postea imperauit, ducem Orientis secutus, anno 463, [d] Antiochiæ contra Episcopum eius vrbis Martyrium concitata multitudine, eam sedem inuasit, ac Theopaschitarum instaurauit hæresim, [e] additis ad Trisagium vocibus istis, *Qui passus es pro nobis.* Sed mox ab Imperatore damnatus exilio, in Acœmetarum monasterio Constantinopoli latuit. donec Leone mortuo, [f] Basiliscus tyrannus arrepto imperio, anno 476, tam hunc, quàm Timotheum restituit. Quos rursus Zeno, recuperato principatu, anno 477 expulit. [g]. Eodémque anno mortuus est

d Theoph.

e Felix P. ep. 3, 4.

Trisagium corruptum.

f Liberat. c. 16. Theoph.

g Victor. Tunun.

Ælurus: quem veneno sibi vitam ademisse [a] Liberatus asserit. Cuius in locum Hæretici Petrum Moggum Episcopum crearunt. à Catholicis verò Timotheus Solophaciolus Proterij successor, sedi est restitutus. Moggus à Zenone non occisus; vt [b] Euagrius scripsit; sed exulare coactus est.

A 450 Christi ad 491.

a Libera. c.16.

Petrus Moggus

b Euag. 3, c.11.

[c] Eiecto Cnapheo, Antiochiæ ordinatus est Stephanus Catholicus. qui anno 479 à Fullonis asseclis in baptisterio confossus est. post quem alius Stephanus; huic Calandio suffectus est, ambo Catholici.

c Simpl. Papa epist.14, & 16. Euag.3 c. 10. Theopha.

[d] Constantinopolitanam sedem regebat tunc Acacius; qui Gennadio anno 471 subrogatus erat; homo versipellis, & clam Eutychianæ fauens hæresi; sed mirus simulandi artifex. [e] Huius hortatu Zeno Ioannem Talaidam, qui post obitum Timothei Solophacioli, Alexandriæ creatus fuerat Episcopus, eiecit, & Petrum Moggum ad eam sedem redire permisit anno 482. Tum nouam fidei formulam promulgauit, ita callidè conceptam, vt in eam hæretici perinde ac Catholici consentire possent: quod ἑνωτικὸν, id est, *Conciliatorium* appellauit. sed in eo tacita inerat Concilij Calchedonensis abrogatio. Id Trocundo Cos. publicatum ait Victor. qui est annus 482. Huic nefario Imperatoris edicto Catholici Episcopi restiterunt: atque inter alios caput omnium Felix Romanus Pontifex, qui annò 483 post Simplicium electus est. [f] Is ex Romano Concilio

d Niceph. Chron.

e Simpl. ep.17, & 18. Libera. c.17, & 18. Euag.3, c. 14. Victor Tunun.

Zenonis Henoticum.

f Libera. 18. Euag.3, c.20, & 21

A 450 Christi ad 491. legatos tres Constantinopolim misit, Vitalem Troentinum, Misenum Cumanum Episcopos, & Felicem Romanæ Ecclesiæ Defensorem; qui & Acacium ad Romani tribunal Pontificis citarent; & Moggum pellendum Alexandria curarent. Misenus, & Vitalis ab Acacio vexati cum hoc, & Petro Moggo communicarunt: Felix cùm ob morbum substitisset, posteà Constantinopolim veniens in carcerem coniectus est.

a Epist. Synod. Romani Conc. 2. sub Felice.

¶ [a] Ob eas res Felix Papa legatos duos exauctorauit, & in Acacium anathematis sententiam dixit. qui vicem rependens, Felicis nomen erasit è diptychis, quæ sunt Ecclesiasticæ tabulæ. Id anno 484 contigit.

b Leontius de Sectis Act. 5.

[b] Alexandriæ porrò Petrus Moggus, Henotico recepto, dum Catholicos perindeatque hæreticos demereri studet, & inter vtrumque natans Calchedonensem Synodum nunc reiicit, nunc ascifcit; in amborum incurrit odium. Complures enim Eutychiani ab illo deficiunt: qui quòd neque Catholicarum erant partium; neque cum Episcopo suo conuenirent; Acephali, quasi *sine capite*, sunt vocati; Iidem in varia sectarum abiere diuortia. de quibus paullo pòst agetur.

Acephalorum origo.

c Anast. Diac. in Nic. Syn. 2 ex Theod. Lect. Theoph.

[c] Eodem tempore, hoc est circa annum 485 Xenaias, qui & Philoxenus, genere Persa, seruili conditione, Hierapolitanus à Petro Cnapheo creatus Episcopus, contra sacras imagines primus impietatis vexillum sustulit.

[a] Moritur deinde Cnapheus anno 486: Petrus Moggus Alexandriæ anno 498. Acacius verò anno 488. de cuius in tabulis Ecclesiasticis retinenda memoria perdiu cum Romanis Pontificibus luctati sunt Episcopi Constantinopolitani, cæteroqui Catholici: vt [b] Euphemius, qui post Flauitam hæreticum ad illum thronum euectus anno 489, communionem Apostolicæ sedis ea de caussa non meruit.

A 450 Christi ad 491.

Primus sacrarũ oppugnator imaginum.

a Theoph. b Niceph. 16, c. 19.

[c] In Galliis Prædestinatianorum hæresis extitit, quæ ex Augustini libris malè intellectis ortum habuit. Ex ea secta Lucidus quidam à Fausto Regiensi castigatus in viam rediit. Fausti epistolæ subscripsere Episcopi 11 in Arelatensi Concilio anno 475. à quo impositam sibi de gratia & libero arbitrio disputandi prouinciam Faustus ipse asserit. Sed is vltra fines iaculo expedito, nonnulla parum Catholica suis libris adspersit. Eodem tempore & apud Lugdunum celebrata est Synodus Episcoporum 27.

c Faustus ep. ad Leontiũ to. 1. Cõc. Gallican.

Prædestinatiani.

In Africa sub Arianis ac barbaris principibus grauiter oppressa est Ecclesia: primum Geiserico rege, qui annis 37 post captam Carthaginem transactis, anno 476 mortuus est, [d] vt ex Victore colligitur. Post hunc Hunericus eius filius, cùm se moderatum satis initio, & à Catholicis minùs præbuisset alienum, octauo tandem & vltimo anno regni sui, Christi 484, [e] Februario mense, inauditam in eos crudelitatem exercuit. Episcopos supra 334 in

Vandali Ecclesiã Africanam infestant.

d Victor Vtic. l. 1 in fine, & lib. 2, ac 3.

Hunericus.

e Marcell.

A 450 Christi ad 491. exilium extrusit: complures linguis truncauit, ac manibus.[a] qui Constantinopolim, & in alia loca delati miraculo fuere, cum integra nihilominus voce loquerentur. Quam piorum carnificinam horrenda tyranni mors breui est consecuta: qui exitu anni 484 à vermibus consumptus periit.

a Æneas Gaz. Marcell Vict. lib. 3 Victor Tun.

Viri docti, & sancti.

b Marcell.

c Martyrolog.

S. Leo.

Summò Ecclesiæ temporibus illis ornamento fuêre sanctitate cum literis coniuncta, Magnus imprimis Leo Romanus Pontifex,[b] qui ab anno 440 ad 461, annis 21 ferè, Romanam cathedram tenuit, &[c] Aprilis 11 defunctus successorem habuit Hilarium; pietate vir, & scientia, ac dicendi facultate præstans. quibus præsidiis & Ecclesiam vniuersam ab hæreticorum labe; & Italiam ab ingruentium barbarorum immanitate defendit: vt meritò Magni penes eum cognomen adhæserit.

d Ennod. in eius vita.

In Italia quoque[d] sanctus Epiphanius Ticinensis antistes anno 466 Pontificatum iniit: quem Theodoricus Gothorum rex singulari obseruantia coluit. eius vitam scripsit Ennodius Ticinensis.

In Galliis S. Anianus Aurelianensis episcopus, de quo suprà memini. Hunc verò biennio post victum ab Aëtio Attilam in cælum transiisse Nouemb. 17, anno Christi 453 veteres historiæ testantur. Sed quod eundē S. Euortio, vel Eortio successisse narrant, id si est, perdiu alterutrum sedisse oportet, siquidem Euortius est ille qui Valentino Concilio subscripsit anno Christi 374. Anianum Prosper excepit, vt Sidonius osten-

dit. Iisdem in Galliis S. * Sidonius Apollinaris claruit, illustri natus genere: qui Christi Auiti Imperatoris filiam Papianillam duxerat: & Aruernorum postea ex Præfecto ordinatus est Episcopus circa annum 472. quo etiam anno, vel antecedente, S. Remigius ad Remensem Episcopatum admodum iuuenis assumptus est. Quippe [a] in Epistola, quam anno 523 scripsit, ait se iam annos 53 eam dignitatem obtinere.

A 450 ad 491.

* Sidon. l.5. ep. 16. Gregor. Turon. 2. Hist. Fräc. c. 21.

S. Sidonius.

S. Remigius.

Obiit & [b] S. Lupus Trecensis Episc. circa annum 478, cùm ei sedi præfuisset annos 52.

[c] Florebant eodem tempore Principius S. Remigij frater Suessionensis Episcopus: Vedastus Atrebatensis postea creatus Episcopus: Solemnis Carnotensis.

[d] Victorius Aquitanus rogatu Hilari Papæ cyclum Paschalem annorum 532 edidit anno 463.

[e] In Oriente Gennadius Constantinopolitanus Episcopus, qui Anatolio anno 458 successit, doctrina & sanctitate morum antecelluit.

a To. 1 Conc. Gal. p. 205

b Mart. Rom. 29 Iulij.

c Sigebert. & Martyr.

d Gënad. Vide l. 2 de Doctr. Temp. c. 62, & Append.

e Marcell.

[f] S. Seuerinus Noricorum Episcopus obiit anno 482, Ianu. 8.

f Sur. 8 Ian.

Moritur circa [g] annum 461 admirabilis ille Symeon Stylites, cùm annum 109 attigisset, [h] ac natus esset anno 352. cuius obitu diuinitus cognito, [i] S. Daniel idem vitæ institutum arripuit.

g Theopha.

h Raderus in Virid. Par. 3.

i Vita eius apud Sur. Dec. 11.

[k] Studius quidam Constantinopoli nobile condidit Monasterium, in quod ex Accœmetarum domo nonnullos transtulit anno 462.

K Theop.

RATIONARII TEMPORVM PARTIS PRIMÆ LIBER SEPTIMVS.

De Anastasio, & Iustino: quaque illis regnantibus in Orientali gesta sunt imperio ab anno 491 ad 527.

CAPVT I.

a Theod. lect. Euag. 3, c. 29.

b Victor Tun. Marcel. Theophan.

RIENTIS [a] imperium, Zenone mortuo, cum huius coniuge Ariadna suscepit Anastasius anno 491, [b] Olybrio solo Consule, ex ordine Silentiariorum, nondum adscriptus in Senatum. Patria illi Dyrrachium fuit: ac priusquam imperium capesseret, Euphemio Patriarchæ Calchedonẽsis professionem fidei chirographo suo testatam

dedit.[a] Erat enim Eutychiani fautor dogmatis, & ex *Hæsitantium* grege; quibus Zenonis Henoticon placebat. Ideo constringendum illum cautione ista credidit Euphemius, quam in archiuis Ecclesiæ reposuit. Verùm vbi voti compos est factus, palam ad perfidiam rediit, & Catholicos oppugnare non destitit; vtilis alioqui reipublicæ princeps; cui tributis nimiis oppressæ summa omnium approbatione subuenit.

A 491 Christi ad 527.

a Leontius de sect.

Anastasii virtutes vitiis admista.

[b] Laudatur in eo genere præsertim, quod *Chrysargyrum* sustulit. Id erat vectigal, quod tam capitibus singulis, quàm iumentis, & pecoribus; sed & canibus impositum fuerat: imo fœdissimis ex rebus capiebatur. Hoc nono imperij anno vetuit exigi. Simulatque imperium adiit, negotium illi cum Isauris fuit: qui sub Zenone populari suo multum in republica poterant. Longinus Zenonis frater spe potiundi frustratus imperij in Isauriam extrusus est, cum eóque Isauri vrbe iussi omnes excedere.

b Euag. 3. cap. 39. Theoph. Cedrenus

[c] Inde bellum Isauricum Longino duce conflatum: quod anno Christi 492 cœptum, 497 denique terminatum est, qui belli sextus fuit, vt ait Marcellinus.

Isauricū bellum.

c Marcel. Theoph. Euag. 3. c. 35.

[d] Biennio pòst, hoc est Christi 499, Bulgari primùm ausi Romanos in fines excurrere, Thraciam populati sunt: ac deinceps formidolosi esse cœperunt. [e] Persæ præterea, ne quid ad impium coërcendum principem deesset, Orientalem peruasere

d Marcel.

Persicū bellum.

e Marcel. Theoph.

A 491 Christi ad 527. limitem: & Amidam expugnarunt, proditione monachorum; quos victor Cabades extemplo iussit interfici anno 502. Anastasius duces contra illum misit tres cum copiis, quantæ nunquam hactenus visæ fuerant, ait [a] Procopius. Marcellinus 15000 haud amplius numerat. Sed illorum discordia tantos apparatus irritos fecit. Mox tamen Celeris Officiorum Magistri viri strenui virtute fractus Cabades pacem cum Romanis pepigit: & ingenti accepto pretio, Amidam, aliáque oppida restituit anno 505, vt Theophanes indicat, & Marcellinus. Quo [b] eodem anno haud mediocre ducum temeritas Romanis intulit damnum, cùm Sabinianus contra Mundonem Getam infeliciter pugnauit. Anastasius aduersus tot irati numinis argumenta obstinato ad perfidiam animo, rem Catholicam obterere, ac suam hæresim vulgare non desiit.

a Procop. apud Phot. N. 63.

b Marcell.

Trisagium ab Anastasio deprauatum.

[c] Nam & Trisagium hymnum cum appendice nefaria, *Qui crucifixus es pro nobis*, non semel publicè cani in Ecclesia iussit; haud leui suo periculo. Grauis quippe, præsertim anno 514, ex eo populi orta seditio est, quæ Anastasium ad quærendas latebras impulit, exprobrante illi impietatem suam Ariadna coniuge. Sed & anno eodem [d] Vitalianus Scytha dux *Fœderatorum* (ita Gothi nominati sunt, vt refert Iornandes) per speciem Catholicarum tuendarum partium, ab Anastasio defecit: ac multis interfectis, & ad vrbem admoto exercitu, pacem ea conditione dedit, vt Hormisdæ

c Theoph.

d Marcell. Victor Tun. Euag. 3, c. 44. Zon. Theoph. Cedre.

Vitalianus.

Papæ auctoritate collecta Synodo, Ecclesiæ consuleretur: quod anno 515 transactum. Sed Anastasius Catholicorum studia ad solitis elusit artibus: cùm ex Manichæorum disciplina, quâ erat imbutus, mentiri ac peierare pensi nihil haberet. Scribit Euagrius nauali quoque prælio certatum fuisse; atque à Marino Syro victum esse Vitalianum. Zonaras verò Procli Mathematici industriâ, speculis ex ære fabricatis Vitaliani conflagrasse naues, & insignem contigisse victoriam, quam pax illa secuta est. [a] Ea tempestate, ait Marcellinus (anno salutis 515) Hunni Armenia transmissa totam Cappadociam deuastantes, Lycaoniam vsque peruenerunt: & Ariadne Augusta 60 annis in palatio exactis vita decessit.

A 491 Christi 527.

a Marcell. Victor Tun.

[b] Postremò anno 518, cùm ob Trisagij hymni deprauationem, quantus antea nunquam, tumultus extitisset, Anastasius imperij positis insignibus, populum ad misericordiam inflexit: qui ipsum ea vt reciperet, hortatus est. [c] At idem Aprilis 11 die, feria 5 maioris Hebdomadæ, fulmine, vt plerique produnt, exanimatus est, [d] anno ætatis 88, cùm imperasset annos [e] 27, menses 3. Fama est paulo ante mortem virum ei apparuisse terribili specie, qui librum manibus tenens, annos ex eo vitæ illius 14 se ob ipsius impietatem delere testatus est: vt mirum sit, tam longum vitæ destinatum illi fuisse spatium; quod si impleisset, centum & duos annos attingeret.

b Euag. 3 in fine. Marcell.

c Theophanes.

Miseranda mors Anastasii.

d Victor Tun.

e Marcell. Zon. Ced. Theoph. Paul. Diac. l. 15.

A 491 Christi ad 527. *Iustinus*

Iustinus ætate iam prouectus Anastasio mortuo successit, anno eodem [a] 518, Iulij 9. Fuit hic genere Thrax, obscuris maioribus, sed religione, pietatéque præstans. cuius vxor Lupicina mutato nomine Euphemia vocata est. Sumpta purpura, statim Amantium Cubiculariis præpositum, & Andream cubicularium; necnon Theocritum, quem Amantius spado Imperatorem facere voluerat, vita priuauit. Vitaliano, quo familiariter vtebatur, Magisterium militiæ contulit. qui Consul anno 520, septimo mense Consulatus sui, ait Marcellinus, in palatio confossus est; siue repente orto populi tumultu, vt Theophanes asserit; siue, [b] vt Euagrius habet, ipsius dolo Iustini; siue Iustiniani Patricij factione; quod Victor Tununensis affirmat.

a Euag. 4 Marcell. Victor Tun. Theopha. Zon Ced. Niceph. 17, c. 1. Chron. Alex.

Vitaliani mors.

b Euag. 4, c. 3.

[c] Lazorum rex Tzathius à Persis deficiens, ad Iustinum venit Constantinopolim anno 522; & postquam Christiana sacra suscepit, regiis ornamentis ab Imperatore donatus est. quod ægrè ferens Cabades Persarum rex bellum Romanis indicere statuit. sed mox pacem cum illis & amicitiam sanxit. [d] Postea cùm filium Chosroen natu minimum, quem successorem designarat, adoptari peteret à Iustino, Proclo Quæstore dissuadente, rejectus est.

c Chron. A. l. x. Theoph. Zon. Ced. & c.

d Procop. 1 Pers. Theoph. Zon.

[e] Magna hoc Imperatore clades Antiochiam afflixit. Nam valido terræ motu pæne omnis est euersa. qui Maj 29 die,

e Euag. 4. cap. 5. Theoph. Niceph. 17, c. 4.

feria 6 cœpit, vt ait Euagrius. Proinde anno Christi 526 contigit, Iustini 8 labente; non, vt Euagrius, 7. Terræ motum vehemens incendium est consecutum.

[A 491 Christi ad 527.]

Iustinus denique anno 527, [a] Mauortio Consule, Iustinianum sororis filium; quem Nobilissimum priùs, deinde Cæsarem fecerat anno 524; vt Victor Tunun. prodit; Imperatorem creauit Calendis Apr. Post quatuor deinde menses, Calendis ipsis Augustis moritur ex vulnere Iustinus [b] anno ætatis 77, Indict. 5, cùm imperasset annos 9, mensem 1.

[a Marcel. Victor Tun. Chron. Alex. Theoph.]

[b Chron. Alex. Theoph. Paul. Dia. in fine 15.]

Mirè hunc imperitum, ac rudem fuisse literarum testis est in Suppressa Historia Procopius: sic vt ne suum quidem nomen posset scribere. Quare quod de Iustiniano legitur apud Suidam, fuisse ἀμάθητον γραμμάτων ἁπάντων, & ἀναλφάβητον, *ignarum literarum omnium*; id de Iustino capiendum esse, non de Iustiniano, censet [c] Alemannius: hunc enim vel doctissimum fuisse probat idem. Quod autem apud Suidam pro Ἰουστῖνος irrepsisse putat Ἰουστινιανὸς, de eo ampliùs cogitandum.

[*Iustinus rudis literarũ fuit.*]

[c In Not. ad Procop.]

A 491
Christi
ad 527.

De rebus Occidentis sub Theodorico rege, ac de Francis, & eorum Principe Chlodoueo: Burgundionibus, Vuisegothis, & Alarico.

Ab anno Christi 491, ad 527.

CAP. II.

Theodoricus Ostrogothorum rex.

a Cassiod.
b Aimo. 2, c. 1.
c To. 2, l. 5, c. 18.

IN Occidente, victo Odoacre, Italiam Theodoricus Ostrogothorum rex obtinuit anno 493,[a] Albino Consule. Qui vicinorum principum affinitatibus regnum suum firmare studuit. Etenim Chlodouei Francorum regis[b] sororem Audeflendem siue Audefledam duxit, vt rectè Aimoinus narrat: non filiam, quod Iornandes, ex eóque[c] Freculfus memorant. filiarum, quas ex concubina susceperat, alteram Alarico Vuisegothorum; Sigismundo alteram Burgundionum regi collocauit. Ac principiò quidem ita rempublicam gessit, vt cum optimis quibusque Romanorum Cæsarum comparandus fuerit. & quamuis, populari ex instituto Gothorum, Arianam sectam teneret, Romanæ ius, ac libertatem Ecclesiæ summa fide tutatus est. Inclinante iam ætate, ad crudelitatem, ac barbariem deflexit.

Francorũ gesta sub Clodoueo.

d Greg. 2, c. 27. Aimoinus 1, c. 12.

[d]Intereà Francorum in Gallia regnum Chlodouei regis auspiciis longè latéque prolatum est; victo & occiso Syagrio Egi-

dij Comitis filio, qui Suessionibus præerat, anno regni sui 5, Christi 486: [a] Thuringis itidem anno decimo, id est Christi 491, perdomitis. Idem Chilperici Burgundi, qui Gundobaldi frater erat, filiam Chlotildem coniugem duxit. à qua sæpiùs de amplectenda Christiana religione monitus, [b] tandem anno 496 eius consilio paruit: postquam in prelio, quod contra Alemannos ad Tolbiacum in Vbiis gessit, inuocato Chlotildis Deo, præsentem eius opem esset expertus. Victis hostibus, [c] apud Remos à S. Remigio eius vrbis Episcopo Christianis sacris initiatus est. [d] cum eóque soror illius Albofledis, quæ paulò pòst obiit: nec non altera soror Lanthildis ex Ariana hæresi Catholicas ad partes transiit. Baptizatus est ipso die Natali Christi, vt ex [e] Auiti constat epistola, qua illi de suscepta Christiana fide gratulatur. Addunt ad hanc historiã [f] Hincmarus, & eum secuti [g] Flodoardus & Aimoinus; cùm puer ille, qui ampullã ferebat in qua sacrum chrisma continebatur, concursu multitudinis interclusus esset; ad beati preces antistitis columbam cælitus aduolasse, quæ ampullam alteram rostro attulit, è qua Chlodoueus inunctus: reliqui deinde Franciæ reges ad ætatem vsque nostram apud Remos ritè consecrantur. cuius rei nulla apud Gregorium mentio.

[h] Nec longè postea cum Burgundionum rege Gundebaldo bellum Chlodoueus gessit, vt soceri Chilperici necem vlcisceretur. Gundericus enim gentis illius rex ab

A 491 Christi ad 527.

a Greg. 3, c. 27. Aimo. 1, c. 12.

b Greg. 2, c. 31. Aimom. c. 19.

c Greg. Turon. l. 2, c. 31.

d Tom. 1. Con. Gall.

e tom. 1. Con. Gall.

f Hincm. in cap. Car. Cal. 35. In vita S. Rem. apud Sur. 13. Ian. & in capi. Car. Cal. 35.

g Lib. 4, c. 13.

h Greg. Aimo.

Chlodouei cum Burgundionibus bellum.

A 491 Christi ad 527. Athanarico Gothorum principe trahens originem, quatuor filios reliquerat, Gundebaldum, Godegiſilum, Chilpericum, & Godomarum. Gundobaldus Chilperico, eiúſque coniuge, nec non Godomaro interfectis, cum Godegiſilo regnabat. Ergo inſtigante Chlotilde, & Godegiſili precibus Chlodoueus adductus [a] Gundobaldum aggreditur: & ad Diuionem caſtrum acie victum parte regni contentum eſſe iubet: alteram Godegiſilo tradit; vtrique vectigal imponit. Digreſſo Chlodoueo, Godegiſilum nec opinatò circumſeſſum Viennæ, capta vrbe, Gundobaldus interficit; tùm excuſſo Francorum iugo, tractum illum recuperauit omnem, qui Burgundiæ cenſetur nomine, ac genti ſuæ leges conſtituit, quas Auieni Conſulatu notatas anno 501, vel ſequenti, editas oportet eſſe.

Gundobaldi leges.

[a] Gregor. Turon.2, cap.32. Aimo.2, c.19.

[b] Hæc Francorum incrementa haud ſecus, quàm par erat, metuens Vuiſegothorum rex Alaricus Chlodouei amicitiam expetiit. Sed ea, vt in diſpari cultu religionis, (Erat enim Gothus Arianus) diuturna non fuit. Paullo quippe pòſt ex occultis ſimultatibus apertum erupit odium, & ex odio bellum. Quinto ante mortem anno Chlodoueus, vt teſtatur [c] Gregorius, Chriſti 507, cum Alarico dimicauit in campo Vocladenſi, decimo ab vrbe Pictauorum miliario; ac cæſo eius exercitu regem ipſum ſuapte peremit manu, [d] annos iam 23 in Gallia, & Hiſpania dominantem. Hinc victoriam perſecutus, quicquid illius regni

Alaricũ, Gothóſque vincit in Gallia Chlodoueus.

[b] Greg.2, c.35.

[c] Greg.2, c.43.

[d] Iſidor. Chron.

regni trans Ligerim, Rhodanúmque flu- A 491
uios erat, cum Tolosa, suis rebus adiecit. Christi
At reliqua Narbonensis, quæ prima dicta ad 527.
est, prouincia Galliæ in Gothorum ditione
mansit: indéque vocari cœpta Gotthia est.
Amalaricus enim, Alarico patre mortuo,
properè in Hispaniam fugiens, hanc cum
Galliæ parte, quam dixi, in sua potestate
retinuit. Theodoricus Italiæ rex quæ cis
Rhodanum erant, hoc est Narbonensem
secundam, Alpésque maritimas, occupa-
uit. Hanc Alarici necem anno 507 adscri-
bit Isidorus in Chron. hoc est æræ 545. quo
etiam anno Giselicus Alarici ex concubi-
na filius regnum occupare conatus, à
Theodorico pulsus est. qui Amalarici ne-
potis tutela suscepta, annis 15 Hispaniam,
cæteráque Vuisegothicæ ditionis per præ-
fectos suos administrauit, vt refert Isi-
dorus.

Tam lætos armorum successus vni ex
omnibus orbis principibus Catholico regi
Chlodoueo singularis indulsit numinis fa-
uor: quem inusitata per id bellum testata
sunt miracula, quæ [a] à Gregorio Turo- a Greg. 2, cap. 37. Aimo. 1, cap. 21.
nensi memoriæ produntur. è quibus id in-
signe, quòd aduersus Alaricum properans,
cùm ad Vigennam fluuium castra posuis-
set, ceruæ præeuntis indicio vadum repe-
rit, quo in vlteriorem ripam transportauit
exercitum. Post victoriam deinde Ingolis-
mam obsidere paranti, sponte ruentia vr-
bis illius mœnia facilem ad eam aditum a Greg. 2 c. 38. Aimoin.
dederunt. [b] Quibus cognitis rebus, Ana-

A 491 Christi ad 527. stasius Imperator illo ipso, qui proximè Vocladensi victoriæ successit, anno Consulatus insignia misit ad Chlodoueum: isque apud Turones in æde S. Martini; cuius maximè præsidio tantum ad decus niti se putabat; in blattea tunica, chlamyde, ac diademate processit. Postea Lutetiam Parisiorum veniens, tam felicibus auspiciis consecratam ibi sedem regni constituit anno 507.

Lutetia regni caput constituta.

Celere, ac Venantio Coss. qui est annus Christi 508, & à Vocladensi prælio proximus, auctor est Cassiodorus à Theodorico rege Ostrogothorum Francos esse superatos, déque eorum potestate receptas esse Gallias. Cæsa tum Francorum ampliùs triginta millia ab Hibba Theodorici duce Iornandes asserit: de quo nihil apud nostros comperi. Illud à Procopio [a] traditum est; Francos à Carcassonæ obsidione depulsos, Narbonensi omissa Gallia, Aquitaniam obtinuisse; eámque partem Theodoricum, quòd eos inde pellere non posset, illis reliquisse. [b] Sed & Arelatensem vrbem iisdem ab Francis valido Gothorum præsidio defensam esse, testis est in vita Cæsarij Cyprianus.

a Procop. 1. Got.

b Cassiod. 8. ep. 10.

[c] Nec illud omiserim, quod ab nostris perinde tacitum, apud Procopium eundem legitur, Francos cum rege Theodorico contra Burgundiones belli fœdus iniisse: ac moram consultò trahentes Gothos confecto prælio superuenisse; atque ita nullo suo periculo in partem prædæ re-

c Procop. 1. Got.

ceptos, partito inter ambos Burgundionum regno. quod anno circiter 508, post Vuisegothicam cladem oportet accidisse. etsi nondum Burgundionum in Gallia regnum penitus extinctum fuit. [a] Quippe Gondebaldo fugato ac mortuo, Sigismundus eius filius reliquias illius tenuit. [b] qui sancti Auiti Viennensis Episcopi monitis obsequens, Arianam hæresim Catholica mutauit fide.

A 491 Christi ad 527.

a Greg. l. 3. c. 5.

b Ado Chron. anno 492.

[c] Chlodoueus interim in propinquos sæuiens, penè omnes interemit. ac denique anno ætatis 45, regni 30, ab obitu Sancti Martini 112, vt ait Gregorius, Lutetiæ decessit. Qui videtur annus esse Christi 511, Secundino & Felice Coss. Nam Felice Consule, 6 Id. Iul. [d] prima Synodus Aurelianensis à Chlodoueo collecta notatur.

c Greg. l. 2. c. 42, & 43. Aim. l. 1. c. 23.

Mors Chlodouei.

d To. 2. Conc. Gall.

[e] Huius regnum ex æquo inter se, vti moris tunc erat, diuiserunt quatuor illius liberi. Theodoricus ex concubina natus sedem apud Metas regni habuit: Chlodomirus apud Aurelianos: Chlotharius in Suessionibus: Childebertus Lutetiæ.

e Greg. Turon. l. 3. c. 1.

[f] Theodoricus Ostrogothorum rex sub vitæ finem pristinis ab moribus, quos laudabiles hactenus fuisse diximus, in crudelitatem degenerans, Symmachum, eiúsque generum Boëtium falsò ad se delatos crimine, capitali affecit supplicio. Quo peracto scelere, cœnanti ipsi cùm caput piscis miræ magnitudinis appositum esset, visus est in eo sibi Symmachi intueri caput. quo portento territus breui pòst

f Proco. l. Goth.

Theodorici deprauatio & obitus.

A 491 Christi ad 527. moritur, anno post Odoacris obitum 35, Christi 526, æræ scilicet Hispanicæ 564, vt putat [a] Isidorus.

a Isido. Chron.

Ecclesiastica res sub Anastasio cæterisque principibus ab anno 491 ad 527.

CAP. III.

SVB Imperatore Catholicarum partium inimicissimo nonnisi turbulentus esse status Ecclesiæ potuit.

b Euag. 3, c.30,& 31.

Anastasius hæreticus Imperator.

Anastasius ex [b] Acephalorum, & Hæsitantium numero; imò & Manichæis addictus; potestatem cuique fecit quam vellet sectam profitendi. Ipse interim Catholicos antistites hostili insecutus animo, Euphemium Constantinopolitanum multis appetitum insidiis sede sua pepulit. cuius in locum ordinatus est Macedonius [c] anno 495, Anastasij 5. qui Zenonis Henotico subscripsit. Ob id communionem eius auersati Catholici multa perpessi sunt.

c Marcel. Theopha. Theod. Lect.

Schisma Ecclesiæ Constãtinop. ob Acaciũ.

Scissa per id tempus ab Romanæ societate sedis Constantinopolitana erat Ecclesia; quòd Acacij, qui in hæresi, ac schismate decesserat, è sacris tabulis nomen eradere illius vrbis nollent, aut non auderent Episcopi. Quos vt ad officium, concordiámque reuocarent, nihil omisere Pontifices Romani: [d] Gelasius imprimis,

d Anast.

qui anno 492 Felici Papæ subrogatus est. [a] Hic sequenti anno per Faustum Magistrum Officiorum à Theodorico missum Constantinopolim, frustrà Euphemium, & Anastasium aggressus est. Idem & Anastasius Papa, qui anno 496 Gelasio successit; & qui Anastasium excepit anno 498 Symmachus, obtinere conati sunt. Sed adeo Imperatori Anastasio pax & concordia persuaderi non potuit; vt is in hortatricem ipsam Romanam Ecclesiam dissidij sui pestem refunderet. Festus quidam Romanus Senator Constantinopolim missus à Theodorico, clam Anastasio Imperatori pollicitus, effecturum se, vt Henotico Zenonis Romanus Pont. Anastasius subscriberet, Romam vt rediit, defuncto iam Anastasio, cùm legitimis suffragiis Symmachus esset electus, corruptis pecunia factiosis quibusdam, alterum ei Pontificem opposuit Laurentium, anno 498. Ex quo cædes in Vrbe, grassationésque factæ. Quibus vt obuiam iretur, totius controuersiæ disceptatio, ex Odoacris lege, ad regem (is tunc erat Theodoricus) reiicitur. hic secundum Symmachum sententiam dixit. Ita compressum ad tempus incendium paullo pôst vehementius exarsit. [b] Quare anno 501, & sequentibus aliquot, Theodorici regis auctoritate frequentes super ea re Synodi Romæ sunt habitæ. ac Laurentius anno ipso 501 damnatus. Sequenti verò Odoacris abrogata sanctio est, qua Romani Pontificis electionem sine consensu regis ratam esse vetuerat. In

A 491 Christi ad 527.

a Gelas. Epist. To. 2 Conc.

Schisma Romæ sub Symmacho Papa.

b Tom. 2. Conc. in Synodis tempore Symmachi.

A 491 Christi ad 527. his omnibus laudata est præ cæteris Ennodij Ticinensis opera; qui contra schismaticos Symmachi caussam egregiè perorauit. Anastasius interim ad amplificandam hæresim suam conatus adhibebat omnes. Itaque Xenaiam Manichæorum principem Constantinopolim induxit [a] anno 506. & anno 509, Seuerum ex Acephalorum secta nefandum hominem cum Monachis 200 eôdem venientem honorificè suscepit. Atque hoc initium fuit impuri illius Seueri; qui [b] anno 513 Antiochenam sedem, è qua Flauianus ob constantiam Catholicæ professionis superiore anno deturbatus fuerat, per vim occupauit; & Orientales omnes Calchedonensis ad Synodi damnationem tentauit adducere. resistentes verò Catholicos episcopos sedibus eiecit suis: imprimis Eliam Hierosolymitanum. [c] Macedonius porro iam ex anno 511 exauctoratus erat.

Ennodius Ticinensis.

a Theoph.

Seueri hæretici primordia.

b Marcell. Euag. 3, c 31.

c Marcell.

[d] Symmacho Papa anno 514 ex hac vita subtracto, qui suffectus ei est Hormisda, totus in repræsentandam Ecclesiæ vtriusque communionem incubuit; præsertim annitente Vitaliano duce, qui eius rei caussa contra Anastasium arma sumpserat. Sed hic veteratoriis artibus ambobus illusit. [e] Eo mortuo, & imperante Iustino religiosissimo principe, quod tantopere studebat Hormisda consecutus est anno 519, legatis Constantinopolim missis; inter quos Germanus Capuanus episcopus fuit, vir sanctissimus. Horum igitur opera damnata

d Anast. Biblioth.

e Hormisdæ epist. Tom. 2. Concil.

Pax Ecclesiæ Constātin. redita.

est cum hæreticis omnibus Acacij, Euphemij, Macedoniíque memoria: nec non Zenonis, & Anastasij Imperatorum; pleneque cum Romana sede Orientalium redinte grata pax.[a] quam dum per vrbes Græciæ Hormisdæ legati circumferunt, vnus ex his Ioannes episcopus Dorothei Thessalonicensis episcopi factione ab huius vrbis populo crudeliter, ignominioséque est habitus. quam ob caussam citatus ab Iustino Dorotheus, corruptis iudicibus, leui pœna defunctus est.

A 491 Christi ad 527.

a Suggestio legatorum ad Hormisdam, To. 2. Conc.

[b] Iustinus porrò hæreticos, variis edictis, pœnísque constrinxit; & Catholicos episcopos restituit. Seuero, qui Antiochenam sedem per latrocinium occuparat, linguam iussit excidi. qui cum Iuliano Halicarnassensi fugit in Ægyptum [c] anno. 1 Iustini, Septembri mense; eíque prouinciæ contagionem sui erroris aspersit.[d] adeò vt Alexandriæ sub idem tempus varia sectæ illius diuortia facta sint: dum alij corruptibile Christi corpus assererent; vt Seuerus: alij incorruptum facerent; vt Iulianus Halicarnassensis. Timotheus Alexandrinus Seuerum sequebatur: Iulianum Themistius eius Diaconus. qui se à Timotheo seiungens, nouam Agnoëtarum condidit hæresim. Exinde Corrupticolarum, & Incorruptibilium, siue Phantastarum orta sunt discrimina.

b Euag. 4.

c Euag. 4, c. 4.

Seuerus Ægyptũ inficit.

d Liberatus, c. 19. & Leont. de Sectis. Act. 5 & 10. Vict. Tun.

Themistius Agnoëta.

[e] Quin & otiosa Constantinopoli commota quæstio est à Scythis Monachis, vtrũ vnum de Trinitate passum dici oporteret.

e Epist. Hormisd. Tom. 2. Conc.

A 491 de qua Catholici inter se ipsi non leuiter
Christi altercati sunt.
ad 527. [a] Cùm autem hæreticos, ac præsertim
a Marcel. Theoph. Diac. 15. Greg. Papa 3 Dialog. Nicephorus 17, c. 9. Arianos, Iustinus in Oriente vexaret, & horum Ecclesias Catholicis adiudicaret; grauiter id ferens Arianus princeps Theodoricus Ioannem Papam, qui Hormisdæ anno 523 successerat, legatum misit ad Iustinum, vt ab Arianis iniuriam abstineret; minitans se, nisi id faceret, in Catholicos vicissim tota Italia sæuiturum. Imperator perhonorificè Pontificem excepit, [b] ab eóque primus Imperatorum omnium imperij cepit insignia. Eius precibus Iustinus adductus ab Arianis insequendis destitit, si Miscellæ Diaconi creditur. Sed Ioannes ipse in epistola 2 alia omnia significat. tùm quòd reuersus in Italiam à Theodorico coniectus est in vincula; vbi confectus ærumnis obiit Rauennæ 12 Cal. Iunij, ait Anastasius, anno 526. quo in Boëtium ac Symmachum idem postea gladio Theodoricus animaduertit. qui ab Ioannis morte nonagesimo nono die decedens, ad inferos præcipitari visus est monacho cuidam. [c] quod in Dialogis S. Gregorius retulit.

b Anast. Bibl.

Theodorici crudelitas.

c Greg. 4 Dial.

A 491 Christi ad 527.

De viris præstantibus sanctitate, ac doctrina, qui ætatem illam exornarunt.

CAP. IV.

SANCTITATIS palmam literis excultæ ea ætate tulit S. Fulgentius. [a] qui Romam adiit eo anno, quo Theodoricus eandem ingressus ponitur à Cassiodoro, hoc est 500. Anno verò 504 Ruspensis factus episcopus, à Thrasamundo rege cum aliis relegatus est in Sardiniam. ac denique post Thrasamundi obitum, [b] anno 522, restituta Africanis Ecclesiis ab Hilderico Hunerici filio pace, reuersus est. Huius discipulus fuit Ferrandus Diaconus scriptor ætatis illius insignis.

a Vita Fulg. apud Sur. Ian. 1.

S. Fulgentius.

b Isid. Chron.

In Gallia S. Cæsarius Arelatensis episcopus enituit: [c] qui Concilio Agathensi anno 506 subscriptus legitur: & ad Vigilij tempus vsque peruenit; à quo anno 538 epistolam accepit.

S. Cæsarius.

c Tom. 1. Côc. Gall.

Auitus quoque Viennensis episcopus: à quo Burgundiones Catholicam fidem acceperunt.

[d] Item S. Remigius Remorum episcopus, ac Francorum Apostolus meritò nominandus. Hic anno Christi 471 sedem illam adiit, natus annos 22, vt Hincmarus, & Flodoardus asserunt. Nam in [e] epistola,

d Flodoar. l. 1. c. 11. & 18.

e Tom. 1. Conc. Gallic. p. 204.

A 491 Christi ad 527. quam ad episcopos tres scripsit anno Christi 523 data, testatur se iam annis 53 episcopatum obiisse. Idem porro ad cœlum transiit ante annum 535. siquidem hoc ipso anno Concilio Aruernensi subscriptus legitur Flauius Remorum episcopus. Falsò itaque Hincmarus, & Flodoardus annos sedisse illum referunt 74, vixisse 96.

S. Remigius.

In Italia Ticinensis episcopus Ennodius: cuius sub Papa Symmacho contra schismaticos permagni operam fuisse superiùs ostendimus. Vixit & S. Claudius Vesontionensis episcopus, qui [a] Epaonensi Synodo anno 517 subscripsit.

a Tom.1. Cóc.Gall.

[b] In Hibernia S. Patricius primus episcopus obiit anno 491, natus annos 82. vt ex Mariani calculo conficitur; cùm tamen 92 ipse eidem attribuat. Alij 123 annos, vel 122, vti Sigebertus: nonnulli 134 vixisse produnt. quorum 60 in insula ista Christum prædicauit.

b Marianus Scotu, Messingh. in SS. Hiber.

S. Sabbas.

In Oriente [c] S. Sabbas Monachus mirifica sanctitate Palæstinam illustrauit; ac fidem Catholicam per id tempus Anastasij impietate labefactatam sustinuit. Huius discipulus fuit S. Ioannes Silentiarius ex episcopo Coloniensi in Armenia, monachus.

c Cyril. in vita S. Sabbæ.

[d] Zosimæ quoque duo celebrantur; alter solitarius in Phœnicia; alter in quodam Palæstinæ cœnobio; qui Antiochenam illam calamitatem, quæ Iustini tempore contigit, diuinitùs præsenserunt.

d Niceph. 17, c. 4, & 5. Euag. 4, c. 6.

In Gallia monasticum vitæ genus exornarunt, Anastasio imperante, [e] Launomarus

e Aimo. 1, c. 17.

Carnotensis; [a] Maximinus Aurelianensis Miciacensis fundator ad eam vrbem cœnobij, ac nepos S. Euspicij. quos ambos Chlodoueus Aurelianos veniens secum eò deduxit: vt scribit Aimoinus. Hunc Sigebertus Maximum, cœnobium ipsum Miriacense vocat; Aimoinus Initiacense, quod est Miciacense, & hodiéque nomen retinet. Item Auitus, atque Carilesus Maximini discipuli. [b] Tum Seuerinus Abbas, qui Chlodoueum regem graui apud Lutetiam à morbo recreauit anno 508. Agaunensis hunc abbatem cœnobij vocat Aimoinus. Sed nondum id videtur fuisse conditum: quippe quòd postea ab Sigismundo rege Burgundionum, auctore S. Auito, extructum fuerit: quod scribit Ado Viennensis. [c] S. Equitius in Italia eodem tẽpore floruit.

A 491 Christi ad 527.

a Id. & Sigeb. A. 495.

b Sur. 11 Febr. Aimo. 1, c. 24.

c Greg. P. 1. Dial li. 1.

Cassiodorus verò, ac Boëtius ad integritatis ac virtutis laudem excellẽtis doctrinæ decus assecuti sunt sub Italiæ rege Theodorico. [d] Possessor Africanus episcopus scripsit ad Hormisdam Papam de libris Fausti Regiensis. Ioannes quoque Maxẽtius vnus ex Scythis illis Monachis, quorũ suprà memini, [e] contra Hormisdã scribere est ausus; qui Eutychiana fuligine aspersus videtur.

d Epist. Horm.

e Extat in Bibl. Pat.

[f] Sanctissima virgo Genouefa Parisiensium, imò Francorum omnium patrona, mortua ponitur à Sigeberto eo anno, quo prima Synodus Aurelianis est habita; qui fuit vltimus Chlodouei regis; Christi 511, cùm esset octogenaria. Hoc modo ortus illius congruet in annum 431 circiter: ac

S. Genouefa.

f Vita S. Geno. apud Sur. Ian. 3.

A. 527 Christi ad 565. probabilius erit, quod de SS. Germani ac Lupi in Britanniam profectione Beda, & idem Sigebertus memoriæ prodiderunt; eam contigisse anno 446: non, vt Prosper posuit, 429. [a] Aimoinus verò ad tempora vsque Clotharij, & Childeberti peruenisse scribit.

a Lib. 1, c. 4.

De Iustiniano Jmperatore, & iis rebus, quæ illo imperante gestæ sunt in Orientali imperio. vbi de Vandalorum in Africa extincto dominatu, déque Gothico bello.

Ab anno 527 ad 565.

Cap. V.

MAVORTIO Consule, [b] quòd omnium consensu Annalium est receptum, hoc est anno Christi 527, Iustinianus ex a. d. Kal. Apr. superstite auunculo Iustino: ex Kal. August. post eius mortem, imperium moderatus est, ætate iam maturus, hoc est natus annos [c] vel 45, [d] vel vno minus. [e] etsi Procopius multo iuniorem fuisse indicat, dum ait imperante Iustino κομιδῇ νέον ad rempubl. gerendam accessisse. Variis princeps moribus fuit, atque ex virtutibus, vitiisque temperatus. Nam & acres ad pietatem, ac religionem habuit impetus; quod innumerabilibus

b Marcell. V. & Tun. Chron. Alex.

c Zonar. d Onufrius. e Procop. Ἀνέκδ. p. 29.

Iustiniani mores.

edictis testatum reliquit, quibus Catholicæ fidei, & Ecclesiasticæ disciplinæ consuluit. & idem postremò in Eutychianum impegit errorem. tum in omni vita rapacitatis, auaritiæ, ac perfidiæ deformatus maculis: pluribus etiam & horrendis inustus [a] à Procopio opere in illo, quod Ανέκδοτον, quasi *suppressum* dixeris, inscribitur, quòd viuente Iustiniano id in vulgus non esset ausus edere. In quo de Iustiniano, Theodora, & Belisario quædam stupenda, neque vulgò vel nota, vel credita declarat. De Theodora Iustiniani coniuge (nam Theophanes falsus est, qui Iustino eam nupsisse tradit) nemo dissentit, impotentem, auaram, libidinosam, & hæreticam fuisse feminam; vtpote ab scenicis artibus, & meretricio quæstu ad legitimum matrimonium abductam ob formæ commendationem. cui plus addictus æquo Iustinianus in rempublicam pariter, & Ecclesiam multa commisit. Sed ea, quæ priuatim ad mores attinent, accuratiùs persequi non est consilij.

A 527 Christi ad 565.

a Proc. in Ανέκδ. p. 57.

Theodora Iustiniani uxor.

Multa, magnáque Imperatore isto bella sunt gesta. [b] Imprimis Persicum; quod in gentis Lazicæ (ij sunt Colchi) gratiam, à Iustiniano sumptum initio est Imperij; cùm rex illorum Tzathus Romanorum cum religione fœdus adiisset.

b Procop. 1 Pers.

[c] Ad id bellum dux est missus Belisarius anno 529. qui re ancipiti gesta exitu, ad Vandalicum inde à Iustiniano reuocatus est anno 531. ac sequenti anno, [d] Indictione 11, pax cum Persis facta est, [e] anno Iustinia-

c Theoph.

d Marcell.
e Procop. 1. Pers.

A 527 Christi ad 565. ni ſexto: ea tamen lege, vt in Lazica inuicem vtrique bellum facerent. Eodem anno Conſtantinopoli incredibilis aduerſus Imperatorem commota ſeditio eſt; cui ab teſſera populari Νίκα nomen eſt inditum.

a Marcell. Theoph. Chron. Alexand. Procop. I. Perſ. [a] Per hanc Hypatius Patricius Imperator acclamatus eſt, cum Pompeio & Probo conſobrinis; qui omnes Anaſtaſij Imperat. nepotes erant. Iuſtinianus cùm de arripienda fuga dubitaſſet, hortatu Theodoræ palatium muniit; ac breui Beliſarij, & Narſetis opera factioſos repreſſit: occiſis [b] vno die Ianuarij 19, feria 2, hominum 35000: vel, vt Procopius habet, 30000. [c] Complures tunc Eccleſiæ ſubuerſæ; quas Iuſtinianus refecit: imprimis verò S. Sophiæ templum, quod anno imperij ſui 10 infinitis ſumptibus inſtaurare eſt orſus.

Seditio vehemēs contra Iuſtin.

b Theoph.

c Procop. 1. de Æd. Iuſt.

d Procop. in Vand. [d] Vandalicum exinde bellum eodem duce Beliſario anno 533 inchoatum in Africa, ſequenti terminatum eſt. Gelimer, occiſo Hilderico Hunerici, & Eudoxiæ Valentiniano tertio genitæ filio, Vandalis regnabat. Beliſarius Carthaginem exitu illius anni cepit. Sequente verò, Gilimerem tota obſeſſum hieme in poteſtatem recepit; & Conſtantinopolim adduxit ad Iuſtinianum [e] quarto eius Conſulatu. quo facto cùm ſparſam de ſe affectatæ in Africa tyrannidis calumniam abſterſit; tum ingens decus eſt conſecutus, repræſentata longo interuallo veterum triumphorum ſpecie. quorum ille ritu, & apparatu; niſi quod pedes ambulabat; captiuis ante ſe traductis,

Vandalicum bellum.

e Marcell.

Inque his Gilimere ipso, ad Iustinianum in Hippodromum perrexit. quem adorare coactus est Gilimer, cùm illud identidem clamaret: *Vanitas vanitatum*, &c. qui secundum triumphum agro in Cappadocia donatus est; neque, quod Arianam eiurare nollet hæresim, Patricius est factus. Extinctum est Vandalorum regnum anno 96 post occupatam Carthaginem: post ingressum in Africam, 108. ex quo Victor Tununensis castigandus est, qui anno 97 ingressionis Vandalorum captum Gilimerem, & Africam esse liberatam asserit.

A 527 Christi ad 565.

Belisarij triumphus.

Vandali in Africa extincti.

Gothicum bellum [a] nono Iustiniani anno cœptum est ineunte vere; vt ex Procopio colligitur; cuius ea series habetur.

Theodorico rege anno, vt dictum est, 526 mortuo, Gothis regnauit Athalaricus Amalasunthæ Theodorico genitæ, & Eutharici ex Amalorum stirpe filius, sub matris tutela, [b] annos natus 8. qui [c] octauo regni anno decessit, Christi 534. Amalasuntha Gothos verita, sceptrum in Theodatum transtulit Amalaphridæ Theodorici sororis filium. quô præter spem euectus homo pecuniæ appetens, & ignauus, benè de se meritam & egregiam feminam occidit. Quod agente Theodora Iustiniani coniuge perpetratum esse, testis est [d] Procopius: cùm ne Iustinianus eam sibi anteferret illa vereretur.

a Procop. 1. Goth. p. 176. Marcell. Theopha. Misc. Zon. Cedre.

b Procop. ib. p. 167.

c Id. p. 169 Iornand. de rebus Get. c. 59.

Bellum Gothicum.

d In Anecd.

Huius nece grauiter commotus Imperator, & ad recuperandam alioquin Italiam

A 527 Christi ad 565. Africanæ ſucceſſu expeditionis admonitus, victorem exercitum, [a] ac ducem Beliſarium contra Gothos immittit anno Christi 535, [b] Indictione 13. Initium bellandi ab Sicilia factum: quam anno eodem occupauit; & [c] Syracuſas vltimo Conſulatus ſui die eſt ingreſſus. Sequenti anno Vitigis rex à Gothis electus, occiſo Theodato, Romanis fortiter reſiſtit. Romam Beliſarius capit anno ipſo 536: & à Vitige obſeſſam [d] annum vnum, ac dies nouem circa æquinoctium vernum liberat anni 538. Inde Rauenna cum Vitige ipſo, eiúſque coniuge, redactis in poteſtatem, ac delato ſibi à Gothis repudiato regno, Beliſarius anno 540, [e] quinto belli deſinente, reuocatur ad bellum Perſicum, ac Vitigem ad Iuſtinianum adducit. Ildibaldus rex à Gothis creatus: ac poſt eum Eraricus: tum [f] anno 541, Totilas Ildibaldi conſobrinus, vir acer, ac prudens, & multis principe dignis ornatus virtutibus. Hic collapſam in Italia rem Gothicam non minùs æquitate, ac moderatione, quàm fortitudine bellica reſtituit. Fuſis ſæpius Romanis, Romam ipſam anno 546 recipit. quam ſequente, Beliſarius iterum ex Oriente miſſus in Italiam, occupat: eadémque biennio pòſt à Totila recuperata.

Vitiges captus. *Totilas.*

a Procop. 1 Goth.
b Marcell.
c Procop. p. 172. Goth.
d Procop. Goth. p. 226. Græc.
e Proc. l. 3.
f Proc. 3, p. 260, & 261. Græc. cõparatis cũ p. 265, verſ. 23.

Anno porro [g] belli 18, Christi 552, Narſes ſpado genere Perſa, dux egregius Totilam acie vicit; qui è prælio fugiens obtruncatus eſt, [h] cùm annos regnaſſet 11. Poſt hunc Teias Gothis præfuit. quo breui pòſt in

g Proc. 4, p. 361, & ſeq.
h Procop. pag. 370. verſ. 41.

prælio cæso,[a] exeunte belli anno 18, Christi 553, cum Gothis debellatum est.

[b] Belli huius anno 14, Christi 548, Theodora Imperatrix obiit, Iustiniani 22, mense Iunio, Indict. 11, ait Theophanes. Iustinianus autem extrema iam ætate moritur anno 565; cùm iam in eam impegisset hæresim,[c] quæ Christi carnem, etiam ante resurrectionem negabat pati aliquid, aut corrumpi potuisse: & [d] Eutychium Patriarcham virum sanctissimum, quòd ei assentiri nollet, sede sua deiecisset. Imperauit annos 38, menses 8, ait Euagrius.[e] Excessit enim Nouemb. 14 die, Indict. 14.

Eo imperante serici conficiendi rationem Monachi quidam ex India profecti Constantinopolitanos docuerunt, ouis inde translatis; cùm hactenus nonnisi factum sericum è Perside Romani negotiatores aduehererent.[f] quod circa annum Iustiniani 25 scribit euenisse Procopius.

Belisarius[g] eodem, quo Iustinianus, obiit anno Indictione 13, Martij 13, hoc est anno 565; cùm biennio antè conspirationis in eundem suspectus, ac domo vetitus egredi, paullo pòst reconciliatus esset, omnibus, quæ adempta erant, bonis cum honore restitutis.

A 527 Christi ad 565.

a Proc in fine l. 4.
b Proc. 3, p. 299.

Mors Theodoræ. Mors Iustiniani.

c Euag. 4. c. 39.
d Vita S. Eutych. Apr. 6.
e Chron. Alex. Theoph.

Serici conficiendi ratio.

f Proc. 4, Goth. p. 345. Zonar.
g Theoph.

A 527 Christi ad 565.

Quæ Iustiniano Imperatore alibi, quàm in Romano orbe, memoria digna contigerunt. déque Francorum regibus, ac gestis.

CAPVT VI.

GOTHICIS rebus in Italia laborantibus, ac demum Græcorum virtute subuersis, Francorum regnum maius in dies incrementum habuit. Ab his primùm Burgundionum in Galliis dominatus extinctus est. [a] Sigismundus Gundebaldi filius eius reliquias è Francorum ereptas manibus ægrè tuebatur: vt eo laudandus, quòd hortatu S. Auiti ad Catholicam fidem ab Ariana transierat hæresi; sic innocentis filij cæde culpandus, quem è Theodorici filia susceptum posteriori instigante coniuge peremerat. quod tamen scelus in Agaunensi à se condito monasterio haud paucorum dierum ieiuniis, lacrymísque diluit.

[a] Greg. l. 3, c. 6. Procop. 1. Goth. p. 186. Aimon. l. 2. c. 3, & seq. Gesta Franc. c. 34. & seq. Sigeb.

Sigismundi Burgũdi historia.

Huic bellum Chlotildis hortatu matris Chlodomirus indixit, qui Aurelianis regnabat; & prælio victum anno 527 cum vxore ac liberis abduxit. Interim Gundomarus Sigismundi frater occupatum à Francis recipit regnum. quod impotentius ferens Chlodomirus, Sigismundo cum suis in puteum proiecto, anno 528 nouam in Burgundos expeditionem facit. In ea

dum fuſis hoſtibus confertum in glo- A 527
bum audacius infertur, conto transfixus Chriſti
occubuit. Franci, ſi [a] Agathiæ creditur, cæ- ad 565.
de regis territi æquas victis pacis leges de- a Agath.1.
derunt. Noſtri verò cupiditate vlciſcen-
di ſic illos exarſiſſe ferunt, vt in fugam
præcipites agerent. [b] Quadriennio poſt fra- b Greg.3.
ternam necem vlti ſunt Childebertus, & c.11, Aim.
Chlotharius: qui pulſo Godomaro, Bur- 2, c.7.
gundiæ regnum Francici iuris fecerunt an- Geſta
no 532. Franc 37.

Burgundia à Francis deuicta.

In Hiſpania poſt tutoris Theodorici
Oſtrogothorum regis [c] obitum, qui con-
tigit anno 526, vt ſuprà diximus, Amalari- c Iſidor.
cus Vuiſegothorum ſceptrum tenuit annis Chron.
5, Francis regibus affinitate iunctus: quo- Greg.3,
rum ſororem duxerat Chlotildem. Eam c.10.
dum hoc ob Catholicæ conſtantiam fidei
Arianus princeps indignis vexat modis,
Childebertus bello hanc iniuriam perſe-
qui ſtatuit. [d] Amalaricus prælio ſuperatus, d Iſidor.
& ad fugam ſe comparans, Narbonæ à ſuis Chron.
in foro iugulatur anno 531. Childebertus Greg.3, c.
cum ingenti præda, abducta ſorore ſua, re- 10. Aimo.
uertitur: quæ in itinere decedens Pariſiis 2, c.8.
eſt ſepulta.

Gothi ſuperati.

Ante hoc tempus triennio circiter,
[e] Theodoricus, qui in Metenſibus regiam e Greg.3.
habebat, accito fratre Chlothario, in Tho- c.4, & 7.
ringos bellum cepit; victóque Hermene- Aimo 2,
frido rege, [f] cui Amalabetga neptis Theo- c.9, Sigeb.
dorici regis Oſtrogothorum nupſerat, floren.de
Thoringiam ſuis rebus adiecit. Chlo- reb.Get.
tharius in prædæ partem captiuos inter

Radegundis.

A 527 Christi ad 565.

Radegundem accepit, Bertharij Hermenefridi fratris, ab eóque cæsi filiam. quam & matrimonio sibi iunxit, &, vt liberiùs illa Deo frueretur, Monacham postea fieri permisit.

Chlodouei filiorũ bella.

a Greg. 3, c. 18, Sig. Aimo. 2, c. 12, Gesta Franc. 38.

Vt hæc cum exteris illa decora iis erant, à quibus gerebantur; ita quæ identidem faciebant inuicem, infamiam apud posteros habuerunt. [a] Sed imprimis detestandum Chlotharij parricidium, quod cum fratre Childeberto constitutum suapte ipse perfecit manu. Nam Chlodomeris vtriusque germani bello occisi Burgundico filios duos, Theodoualdum, & Guntharium cultro confodit: tertius Chlodoualdus fuga elapsus, in Clericorum primùm; tum, ob raram sanctitatem, in cælitum est relatus numerum. & hodiéque Nouigenti ad Vrbem colitur; quod oppidum de eius nomine deinceps appellatum est. Hoc ad annum Christi 531 Sigibertus adnotauit.

b Greg. 3. c. 28. Aim. 2. c. 18.

[b] Pòst amborum regum mutuum in odium societate versa; Childebertus cum Theodeberto Theodorici fratris filio in Chlotharij conspirauit perniciem. ac dum castris oppositis vtrimque se ad pugnam instruunt, orta subitò tempestas grandine mistis imbribus, ac tonitribus ambas diremit acies. Ita Chlothildis illorum matris precibus obsecundante Deo, ciuilis est prohibitus cruor. Eô respexisse putem [c] Agathiam historicum, qui Francos ideò laudat, quòd in plura regna distributi, si quid inter eos dissensionis ortum fuerit, vbi ad

c Agath. lib. 1.

A 527 Christi ad 565.

Expeditio Francorum in Hispaniam

arma venitur, mutuis in ipso procinctu colloquiis potiùs, quàm cædibus terminare soleant.[a] Subinde porro, fœdere inter se repetito, Childebertus, & Chlotharius in Hispaniam irruperunt; cuius maximam partem eos acquisisse scribit Gregorius. [b] Iidem Cæsaraugustam obsidione tentarunt. à qua se, data Childeberto S. Vincentij stola, oppidani redemerunt. Huius in honorem martyris rex ille suburbanam basilicam ædificauit, quæ hodie S. Germani dicitur. de qua [c] diploma legitur anno eius regni 48 editum, qui est annus Christi 559. Hispaniensis autem expeditio confertur à Sigeberto in ann. 542.

Expeditio Francorũ in Italiam

[d] Per idem tempus, quo in Hispania Francorum arma volitabant, trans Alpes eorum illatus est error. [d] Theodebertus Theodorici filius, Gothis regnante Totila, & Romano implicato bello, Liguriam, Alpes Cottias, ac Venetiæ pleraque sibi subiecit. atque inde digrediens Bucellinum ibi reliquit: quem totam Italiam percursasse, & Siciliam subegisse, Annales nostri memorant: [f] Procopius verò Theodebertum ait extremo Vitigidis anno, qui Christi 539 putatur, cùm is Rauennæ obsideretur à Belisario, in Italiam irrupisse cum centum milibus armatorum, atque ab Romanis fusum, grassante insuper morbo, recessisse.

[g] Eo mortuo Theodebaldus eius filius sub belli Gothici finem, annúmque Christi 554, Francos, & Alemannos suos, ducibus Leuthari, & Bucellino, in Italiam expedi-

a Greg. Turon. 3, c. 29 Aim. 2, c. 19, Sigeb.
b Aim. 2, c. 19.
c Aim. 2, c. 20.
d Aim. 2, c. 21.
e Proc. l. 4, p. 358. Vide & l. 3, p. 304, Greg. 3. c. 32, Aim. 2, c. 21.
f lib. 2.
g Agath. l. 1.

A 527 Christi ad 565. tionem permisit facere. qui nequicquam obsistente Narsete, totam Italiam peruastarunt & onusti præda dum bifariam diuisi redeunt, [a] sub autumnum anni 555 peste vniuersi ferè consumpti sunt.

a Sigeber.

Franci obtinent quicquid in Galliis Gothi possederant.

Cæterùm Theodatum Gothorum regem sub initium Gothici belli, ad conciliandos sibi Francos, ea Galliæ parte, quam Gothi tenuerant, iis cessisse scribit [b] Procopius, idque ratum habuisse anno sequenti Vitigem, deductis inde Gothorum præsidiis. [c] Ad hæc anno 548 Iustinianum eosdem demereri Francos cupientem, Prouinciæ possessionem suo iis decreto confirmasse; & ex eo tempore Arelate certamen equestre celebrasse, ac solidos aureos ex Gallicanis metallis, non, vt gentes cæteræ, etiam Persæ, Romani Imperatoris effigie, sed suapte, signasse.

b Proc.l.1. Got. Sige. A.530.

c Proc.l.3. Goth.p. 304.

Chlotharius solus regnat.

Vt ad Chlodouei posteros reuertar; fratribus tribus, eorúmque liberis superstes Chlotharius Francorum principatum solus biennio amplius gessit. qui postremo regni anno [d] Chramnum, quem ex concubina susceperat, contumacem, ac rebellantem sæpius, cum vxore, ac liberis iniecto in tuguriolum, in quod inclusi erant omnes, igne combussit. Viuere postea desiit anno regni 51: ac sub mortem memoria dignam hanc vocem edidit: *Vah! qualis, putas, rex est ille cœlestis, qui sic tam magnos reges interficit!* [e] Huius filij quatuor totidem in partes distributum Francorum imperium sortiti sunt. Chari-

d Gregor. l.4.c.13, 16,17,& 20. Aimo. 2,c.30, Appen. Marcell.

e Greg. l.4.c.21. Aimo.l.2. c.17.

f Greg. ibid.c.22.

berto regnum Childeberti, ſedéſque Lutetiæ Pariſiorum obtigit: Gunthramno regnum Chlodomeris; cuius ſedes Aurelianis fuit: Chilperico regnum Chlotharij patris; ſedes apud Sueſſiones: Sigiberto regnum ceſſit Theodorici; cuius caput Remi fuere.

A 527 Chriſti ad 565.

Procopius Theodeberti mentionem facit in quarto Gothicorum, eiúſque ſororem nupſiſſe ſcribit Hermenigiſclo Varnorum principi; quos à Francis interfluente Rheno diuidi aſſerit. ac poſt illius mortem Rhadaſin priuignum eam de patris voluntate duxiſſe, cui ſoror regis Angilorum ante deſponſa fuerat. at hanc fraternis inſtructam copiis in Varnos impreſſionem feciſſe; iiſque fuſis, captum Rhadaſin ad ſuum coniugium, nouerca repudiata, coëgiſſe.

Eccleſiaſticæ res vtriuſque imperij Iuſtiniano rerum potiente. ac de tribus capitulis.

CAP. VII.

ARAVSICANA [a] Synodus 2 in Galliis habita eſt anno 529, Decio Iuniore Coſ. cui Cæſarius Arelatenſis præfuit. In ea contra Pelagium, & eius reliquias Chriſti commendata gratia eſt.

a Tom. 1. Concil. Gallic.

A 527 Christi ad 565. Constantinopoli verò, Epiphanio episcopo mortuo, [a] Anthimus Trapezuntinus episcopus in eius locum suffectus est; id agente Theodora Imperatrice Eutychianis partibus addicta; quarum princeps erat Anthimus. Quem Agapetus Papa [b] ad Iustinianum missus à Theodato rege Gothorum, [c] deiectum ex illa sede, sacerdotio omni, & Christiana communione priuauit, eiúsque loco Mennam constituit anno 536. Hic eodem anno Agapeto vita defuncto, [d] Synodum celebrauit 6 Non. Maias; in qua cum Anthimo Seuerus, aliíque damnati sunt hæretici. qui omnes Iustiniani edicto relegati: incendio addictis eorum libris.

a Liberatus c. 10.
b Marcell. Append.
c Liberatus c. 21.
d Conc. sub Menna tom. 2. Conc.
Synodus Constantinop. sub Mena.

[e] Agapeti audita morte Romæ creatus est Siluerius Horsmidæ Papæ filius. At Theodora cum Vigilio Romano Diacono clam pacta de Anthimo restituendo, aliísque fouendis hæreticis, Siluerium à Belisario in exilium mitti, ac pro eo Vigilium fieri Romanum curauit Episcopum, [f] anno 538. Biennio pòst Siluerio [g] in insula Palmaria ærumnis, & inedia necato, Vigilius legitimis comitiis Pontificatum recepit.

e Libera. 22. Anastas.
f Marcel.
g Liber.

Hoc Pontifice celebris illa de tribus Capitulis exorta controuersia est; ob quam quinta Constantinopoli generalis est peracta Synodus. cuius ordinem rei breuiter exponam.

[h] Damnato Nestorio, eius fautores Theodori Mopsuestiæ quondam episcopi libros

h Liberatus c. 19, vide Facun. Her.

libros in vulgus sparserunt, quibus ita naturas in Christo duas asserebat, vt Nestoriano errori suffragari videretur. De his libris altercati sunt inter se Catholici paullo post Ephesinam Synodum: hinc Armenis Monachis Theodorum oppugnantibus, cum aliis plerisque, & inter hos Rabula Edesseno episcopo: inde Ioanne Antiocheno, aliisque pro illo stantibus; nec non Theodosio ipso Imperatore.

A 527 Christi ad 565. *Historia trium capitulorum quorũ* 1 *de Theodori Mopsuesteni scriptis.*

[a] Ad hæc Ibas Edessenus episcopus Rabulæ successor epistolam scripsit ad Marim Persam, in qua Cyrillum perinde ac Nestorium redarguit, vt & Rabulam: Theodorum verò magnoperè collaudat. [b] Secutum est Calchedonense Concilium; in quo Ibas à nonnullis iudicio postulatus, & in Berytensi absolutus Synodo anno 448, denuo est receptus, postquam Nestorio, & Eutychi anathema dixit. ac tum lecta illius est epistola; & eatenus tolerata, quòd hæreticum in ea dogma nullum esset. quamuis enim Cyrillum perstringeret; idipsum tamen recenti adhuc Orientales inter, & Ægyptios dissidio condonati visum est oportere. In eodem Concilio Theodoretus, qui in Ephesino Latrocinio à Dioscoro depositus erat, in consessum est admissus. qui quidem flagrante illa, quam dixi, Ioannis Antiocheni, & Cyrilli simultate, contra huius Anathematismos duodecim aculeatum commentarium ediderat.

a Conc. Calched. 2 *de Iba epistola.* b Conc. Calch. act. 10. Syno 5 Collat. 6. Facun. 5, c. 3.

3 *de Theodoreti scripsis contra Nestorium.*

[c] Secundum hæc, Palæstinis quibusdam Monachis instantibus; vnàque cum his

c Liberatus, c. 23.

A 527 Christi ad 565. Pelagio Romanæ sedis diacono, & apocrisiario; Origenes Iustiniani decreto damnatus est. cui Mennas Constantinopolitanus, ac Pelagius subscripsit: tum Vigilius ipse Romanus Pontifex, ac cæteri Patriarchæ. Quæ res Theodorum Cæsareensem episcopum, Origenis, & Acephalorum patronum, quo cum Pelagius simultatem habebat, vehementer offendit. Hic pro ea, qua apud Imperatores valebat, gratia, auctor fuit, vt ad conciliandos cum Catholicis Acephalos Theodorus Mopsuestenus in Ibæ laudatus epistola damnaretur, vnà cum epistola ipsa, & Theodoreti libris contra Cyrillum. quod cum Iustiniano redintegrandæ spe concordiæ valde placuisset, Catholici complures intercessêre, rati tribus illis condemnatis labefactari Synodi Calchedonensis auctoritatem; in qua & Ibas cum epistola sua, ac Theodori commendatione probatus erat; & Theodoretus sedi suæ restitutus. Peruicit tamen Imperator, & anno 546 librum edidit, quo tria illa damnauit capitula, eíque Mennam, ac cæteros Patriarchas coëgit subscribere. [a] Vigilium verò Rom. Pont. exciuit Constantinopolim: ac diu tergiuersantem in suam pertraxit sententiam. Nam sequente anno decretum edidit, quod *Iudicatum* dicitur: in quo, salua Synodi Calchedonensis reuerentia, tria ista capitula damnauit. Instante porrò Iustiniano, vt absolutè, ac sine vlla Synodi mentione damnationem conciperet, Vigilius abnuit, & aduersus minas

[a] Memini Proc. l.3.p.279.

Vigilius 3 capitula agrè condemnat.

omnes, & contumelias inuicto animo perstitit. A 527 Christi ad 565.

[a] Iustinianus, vt ei controuersiæ modum poneret, generale Concilium indixit, quod quintum ordine celebratum est Constantinopoli anno 553, reclamante Vigilio: qui trium Capitulorum patrocinium aduersus Imperatorem resumpsit. Eadem nihilominus ab quinta Synodo damnata sunt: [b] & Origenes insuper anathemati subiectus vnà cum Didymo & Euagrio. Vigilius, quòd illius decreto subscribere nollet, in exilium eiectus est. ac plerique alij eâdem ex caussâ vexati: [c] præsertim Afri & Illyriciani; qui in trium Capitulorum professione pertinacius hæserunt. [d] Synodus verò Romanæ tandem sedis assensione firmata suum inter Oecumenicas locum obtinuit. Vigilius Narsetis opera reuocatus ab exilio, dum Romam reuertitur, in Sicilia calculi morbo periit post C. Basilij 13, ait Appendix Marcellini: vel 17, vt habet Victor. quorum ille annus est Christi 554, hic 558.

a Quinta Syn. to. 2. Conc.

Quinta Synodus

b Cyril. in S. Sabba apud Sur. 5. Dec.

c Victor Tun. Facun. Her.

d Greg. Papa 1 epist. 24. & in aliis passim.

Mors Vigilij.

[e] Hunc Pelagius excepit: qui necis allatæ Vigilio suspicionem publico super Euangeliis, & cruce iureiurando discussit.

e Anastas. Sigeb.

A 527 Christi ad 565.

Eruditi, ac sancti viri, quos Iustiniani ætas tulit, nec non gentiles, qui doctrina insignes extite-runt.

CAPVT VIII.

CLARVERVNT Iustiniano rerum potiente, doctrina, morúmque sanctimonia [a] Cassiodorus Senator, qui Theodorico rege mortuo Classensis cœnobij monachus factus est.

[b] Dionysius Exiguus Abbas; qui cyclum suum anno 526 condidit.

[c] Facundus Hermianensis episcopus, propugnator Capitulorum trium.

[d] Liberatus Ecclesiæ Carthaginensis Archidiaconus ex eâdem secta.

[e] Victor Capuanus episcopus, qui Victorium Cycli annorum 532 conditorem refellit.

Victor Tununensis episcopus in Africa, Chronici scriptor.

Arator poëta, qui Vigilio Papæ librum suum dicauit.

[f] Sanctitate celebres extitere in Galliis episcopi; Gildardus Rothomagensis, & eius frater Medardus Suessionensis episcopi: Agericus Virdunensis. In Oriente S. Sabbas; in Occidente Benedictus, Abbates.

a Sigeb. A. 528.
b Vide iz. de Doct. Temp. c. 3, & Appen.
c Facun. in lib. suis.
d Liber. in Breuiar. Tom. 2. Conc.
e Sigeb. Beda.
f Sigeb. A. 535.
S. Benedictus.

[a] Hunc certum est sub Iustino & Iustiniano vixisse. mortis annus incertus est. [b] Illustrauit & Gallias sanctitate mirabili Radegundis, quæ Chlotharij regis nuptiis Christi paupertatem prætulit; eíque in Pictauiensi cœnobio seipsam consecrauit.

A 527 Christi ad 565.
a Greg. 2. Dial.
b Greg. Turon. 5. Hist. c. 7.
S. Radegūdis.

Eodem Iustiniano regnante Procopius, & Agathias; tùm Marcellinus Comes, historici floruerunt. [c] Philosophi, Damascius Syrus; Simplicius Cilix; Eulamius Phryx; Priscianus Lydus; Hermias, & Diogenes Phœnices; Isidorus Gazæus, gentiles omnes. qui Persarum, & Chosrois exciti fama, ad eos visendos in Orientem profecti sunt. ac spe sua decepti, cùm illîc publicè priuatímque corruptiores, quàm apud suos, mores & instituta vidissent; domum rediêre. vt scribit Agathias: [d] qui & Chosroën falsa commendatione doctrinæ celebrem tunc fuisse prodit.

c Agath. 2. p. 65.
d lb. p. 6 2

De Iustino iuniore, Tiberio, ac Mauricio; & quæ in Orientali imperio sub illis acciderunt historia digna.

Ab anno Christi 565 ad 600.

Vide Par. 2. lib. 4, c. 14.

CAP. IX.

VIGILANTIA [e] Iustiniani sorore, & Dulcissimo patre natus Iustinus, ex

e Euag. 5. Theoph. Zon. Ced: Paul. Dia. lib. 16.

A 565 Christi ad 600 *Iustinus iunior.*

Curopalata Imperator coronatus est eo, quo Iustinianus excessit, anno 565, vnà cum Sophia coniuge Theodoræ vxoris Iustiniani [a] nepte. Facili, ac prompto in officia pietatis animo fuit; sed à bellicis rebus alieno: legum amans, ac iustitiæ: quam principum impotentia collapsam insigni seueritatis exemplo restituit; cuius [b] Cedrenus meminit. & est omninò dignum, quod hîc quoque legatur.

a Victor Tunun.

b Cedr. pag. 389.

Iustini factum egregiũ.

Cùm ad Iustinum, quoties è palatio publicè prodiret, de potẽtiorum iniuriis questum vndique ciues accurrerent; ac de ea re ille sæpe frustrà ad Senatum retulisset; quidam ex eo ordine consurgens, recepit se, si Præfectus Vrbis fieret, & adeũdi, quoties vellet, Imperatoris copia fieret; pérque eundem potestate sua liceret vti, citra mensem effecturum, nihil vt iniuriarum, ac querelarum in vrbe reliquum foret. quòd si vlla cuiuspiam extaret, quam ad se perlatam vltus ipse non esset, pœna se præstare capitis velle. Conditione accepta paullo pòst plebeia mulier primarij cuiusdam viri nomen detulit, qui se bonis omnibus per fraudem, & calumniam euerterat. Is Præfecti iussu secundò citatus, cùm nec stitisset se; & eâdem die ab Imperatore inuitatus iisset ad conuiuium; è vestigiò Præfectus in regiam irrumpens, accumbentem Imperatorem pacti admonet. qui cùm nihil se, quo minùs quicquid vellet ex lege faceret, prohibere dixisset; extemplo duci hominem imperat; & pro tribunali

productum, ac conuictum, verberibus affi- A 565
ci: tùm detonso capite, vectum asino, per Christi
vrbem traduci: eiúsque fortunas omnes ad- ad 600.
dici mulieri. Hoc cùm similiter & in aliis institiuisset, tantum omnibus terrorem fecit; vt ab iniuriis deinceps abstineretur. Tum Imperatorem adiens ille; Ego, inquit, quod promiseram effeci: tu si lubet periculum facito. Procedente mox Iustino, cùm quieta latè essent omnia, neque quisquam amplius obstreperet; multum collaudato homini Patriciam dignitatem, ac Præfecturam Vrbanam in omnem vitam contulit.

Idem pacem cum Auaribus pactam haud tempestiuè satis, annua negata pensione, soluit anno 566. Persicam item longè maiore reipublicæ damno. [a] Nam bellum honesta de caussa susceptum anno 572 imprudenter, ignauéque gessit.

a Euag. 5. cap. 7. Theoph. Paul. Dia. 16.

[b] Anno 574, Indictione 8 iam à Septemb. cœpta, eiúsque die 7, Tiberium Comitem Excubitorum renuntiauit Cæsarem: à quo deinceps administrata respublica est. Nam Iustinus accepta in Oriente clade consternatus in phrenitin incidit: [c] qua commotus Chosroes petenti Sophiæ triennales concessit inducias: ita vt in Armenia tantum interim certarent. Ibi ergo circa annum 576, redintegrato bello, Chosroes à [d] Iustiniano duce superatus, & castris exutus est. ac tãtum ea clade terroris accepit, vt lege perpetua sanxerit; ne deinceps cõtra Romanos exercitum rex ipse duceret. Eam victoriam

b Chron. Alex. Theoph. Simoc. 3. c. 11.

c Euag. c. 12.

Cum Persis bellatũ.

d Simoc. 3, c. 13. & 14, Euag. 5, c. 14. Theoph. Paul. Dia. 17.

crimen adductus, Imperatricis Sophiæ contumeliosis literis ad lanarum pensa, vt eunuchum decebat, redire iussus esset; talem se illi telam ordiri respondit, quam nec ipsa, neque vir eius vnquam retexerent. atque ita Langobardos ad inuadendam exciuit Italiam. Hæc Vuarnefridus. Quæ ab nonuullis eò refelli putantur, quòd Narses Constantinopoli tùm degeret, vt Corippus affirmat. quódque idem deinceps in ea vrbe resederit, Imperatoribus longè carissimus: donec à Phoca anno 605 viuus concrematus est, vt scribit Theophanes. Verùm plures eiusdem nominis historia temporum illorum exhibet. Iustiniano quippe imperatore Narsetes duos fuisse meminit [a] Procopius: quorum alter spado, & ærarij Quæstor iam erat anno 4 Iustiniani, Christi 530. à quo Gothorum res euersæ sunt in Italia, occiso Totila anno 553, vt suprà demonstraui. [b] atque hic genere fuit Persarmenus. Alter indidem oriundus, cum fratre Aratio, & matre sua defecit ad Romanos anno eodem 4 Iustiniani, & à priori Narsete est exceptus. Ex his priorem illum anno Christi 572 mortuum esse narrat Anastasius; postquam Langobardos euocauit. De posterioris obitu non memini legere. Corippus de Iustini 2 Consulatu agens, eius armigerum nominat Narsetem, qui, vt ibidem canit,

Comptus cæsarie, formâque insignis, & ore
Aureus omnis erat.

A 565 Christi ad 600 *Narsetis historia.*

a Procop. 1 Pers. p. 25. & 2 Got pag. 210.

Narsetes duo, imò tres

b Procop. 1 Pers. p. 25.

quàm hostes ipsi, damna suis afferebant. A 565 Christi ad 600

Ergo sub annum 568 [a] Longinus Patricius primus Rauennæ Exarchus mittitur, amoto Narsete, Iustino imperante Iuniore. Postremus Eutychius fuit; sub quo Aistulphus Langobardorum rex Rauennam armis occupauit [b] circa annum 752. Hac ratione annos circiter 185 Exarchi Græci Rauennæ præfuerunt.

a Rubeus l.3, & 4. Vuarnefr. l.2, c.29.
b Rubeus l.4, p.222.

Quæ in Francia, & Hispania interim gesta ab anno circiter 565 ad 600. vbi de Chlotharij filiis 4, Chariberto, Chilperico, Sigeberto, Guntkchramno, ac Sigeberti posteris. tum de Leuuigildo Hispaniæ rege, Hermenigildo, ac Ricaredo.

CAP. XI.

CHLOTHARII filiis quatuor totidem in partes diuisa Gallia parebat: vti [c] suprà memorauimus. Horum pessimi fuere Charibertus, & Chilpericus: in quibus præter libidinum impunitatem, ac licentiam, regium nihil agnosceres. [d] Horum vt indecora coniugia exemplo suo reprehenderet, Athanagildi Vuisegothorum in Hispania regis affinitatem Sigebertus expetiit, ducta Brunechilde illius filia. [e] quem Chilpericus imitatus, sororem eius

Vide Par. 2, l.4, c.15.
c cap. 6.
d Greg. 4, c.25. Aimo. 3, c.4
e Greg. 4, c.28. Aimo. 3, c.5.

& postremò in eius vertit exitium. Bellum A 565
cum Persis Iustino imperatore susceptum, Christi
per Philippicum ducem, aliósque feliciter ad 600
administrauit.

Præcipua Romano duce parta victoria [a] est anno 8 Mauricij, Indict. 7, adeóque anno Christi 589. Ob quam iratus Hormisdas Baramo duci muliebrem stolam per ludibrium misit. qui ab illo cum exercitu defecit. Interim ab Vindoe comprehensus Hormisda, & paullo pòst à Chosroë filio excæcatus; ac demum, quòd nullum imprecandi finem faceret, fustuario necatus est. Chosroes ob parricidium inuisus suis, ac Baramo in eum insurgente, ad Mauricium confugit. à quo adoptatus in filium, & Narsetis opera victo Baramo restitutus est in regnum. Ita Persico bello anno eodem 589 finis est impositus: quod viginti annos durasse haud satis accuratè [b] Simocatta scripsit. Cœptum est enim anno 572, ac duodeuiginti perseuerauit annos.

[a] Simoc. 3, cap. 6. Theopha. Paul. Dia. lib. 17.

Chosroes patrem necat.

[b] Simoc. 3, cap. 9.

Persico bello successit Auaricum, imminente Chagano Auarum rege; cùm & Sclauini interim, & Bulgari Romanos lacesserent.

Auaricum bellum.

Auarico bello dux Comentiolus [c] seditiosorum aliquot millia leuiùs armata iussu Mauricij barbaris obiecit. quibus partim cæsis, partim captis, Chaganus perexigua in captiuorum pretium taxatâ pecuniâ, quòd eos redimere Imperator nollet, iugulauit omnes anno Christi 600, [d] Indictione 3. Sensit ob tantam immanitatem

[c] Theoph. Paul. Dia. 17, c. 29. Chron. Ale. Zon.

Maurítij auaritia.

[d] Theopha. Simoc. 8 c. 11.

A 565 Christi ad 600.

insensum sibi numen esse Mauricius. Itaque, vt erat religiosus, ac pius, missis per monasteria, sacráque loca omnia literis, orari Deum iussit, vt admissi illius delicti viuus potiùs, quàm mortuus, pœnas persolueret. quod illi ex voto Deus indulsit.

Maurici miserandus obitus.

Anno quippe 602, [a] Indict. 6, Nouembri mense, Phocas quidam centurio, lingua promptus, ob idque vulgo militum acceptus, concitato in Mauricium exercitu, salutatus est Imperator. ac 27 die mensis eiusdem, feria 3, Mauricius, trucidatis in conspectu eius filiis, ad Calchedonem capite plectitur. Constantina verò eius vxor triennio pòst, [b] Indictione 8 perimitur, vnáque tres eius filiæ.

[c] Non alius Imperator aut acerbiorem fortunam expertus est; aut tolerauit constantiùs. Vna vox in tanta suorum carnificina illius est excepta: *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.* Quinetiam vnum ex eius filiis infantem adhuc occultante nutrice, ac suum pro illo ad necem obiiciente filium, fraudem vltrò Mauricius detexit, nec alienum est passus occidi. Imperauit annos 20, menses tres, ac dies aliquot.

a Chron. Alex.

b Chron. Alex.

c Simoc. l. 8. c. 11. Theoph. Paulus Dia. 17, c. 52. Zon. Cedr.

Quæ in Occidente Imperatoribus Iustino 2, Tiberio, ac Mauricio gesta sunt. Ac primum Longobardorum in Italia regnum; déque Narsetibus tribus. tum de Exarchis Rauennatibus.

CAP. X.

LANGOBARDI [a] à prolixa barba nominati, cùm Vuinili antea dicerentur, [b] è Scandinauia, indidem, vnde & Gothi, Vandali, Rugi, Heruli, Turcilingi, profecti sunt. Illi [c] Iborea & Aione ducibus, Coss. Ausonio, & Olybrio, hoc est anno Christi 379, deuictis Vandalis, varias sedes occuparunt. ac demum Audoino rege, qui nonus à [d] Paulo numeratur, Pannoniam inuaserunt [e] anno Christi 526. Fœdere cum Romanis inito, eorum adiuti opibus, contra Gepidas secunda prælia feceruntanno, vt scribit [f] Procopius, belli Gothici 14, & 17, Christi 548, & 551. ac vicissim Romanis & ipsi bello eodem Gothico subsidio venerunt. [g] quo tempore Narses in Italiam missus cum Gothis debellauit, occiso eorum rege Totila, anno, vt suprà memoraui, 552. Sed cùm beluarum ritu tota Italia grassarentur; ac ferro flammisque cuncta vastantes, sacras ipsas ædes stupris polluerent; Narses eos à se quamprimùm dimisit

a Paulus Varnef. l. 1, c. 9.
b Id. c. 1.
c Prosp.
d Paulus Varnef. l. 1, c. 22.
e Idem l. 2, c. 7.
f Procop. p. 307, & p. 360.
g Procop. pag. 361. Varnef. 2 c. 1.

Ciuile alterum bellum post Chariberti mortem à Chilperico est ortum.[a] qui Turonos, Pictauósque, quos ex fraterni partitione regni Sigebertus sortitò ceperat, hostiliter inuasit. sed Sigebertus, coniunctis cum Guntramno viribus, per Eunium cognomento Mummolum fortissimum eâ tempestate ducem cuncta recuperauit, sub annum, quo Charibertus obiit, Christi 570. Quinto pòst anno, post Alboini cædem, vt[b] Vuarnefridus significat, Christi 574, vel sequenti[c] Longobardorum reguli aliquot ex decem illis, qui Alboino successerunt, in Gallias eruperunt, & Burgundiones cædibus, ac populationibus infestarunt. Sed eos Mummolus ad Ebredunum concîdit. nec multò postea[d] Saxones, qui se Longobardis adiunxerant, non minori strage compressit.

A 565 Christi ad 600

a Greg. 4, c. 40.

b Lib. 2, c. 32, & l. 3, c. 1.

c Greg. 4, c. 36, & seq. Varnefr. l. 3, c. 1, & seq.

d Aimo. 3, c. 7. Varnefr. l. 3, c. 5.

[e] Tertium ciuile bellum mouit idem Chilpericus, occupatis hostilitérque vastatis per Theodebertum filium Turonis, Pictauis, Lemouicinis, Cadurcinis, aliísque Sigeberti prouinciis. Quibus ille permotus Trans-rhenanis ad auxilium excitis populis, Chilpericum Guntramni licet auxilio fretum ita perterruit, pacem vt vltrò restitutis omnibus peteret. Sed ea post annum vnum ab eodem rupta Chilperico est; qui in belli societatem Guntramnum iterum adduxit. Verùm eo facilè reconciliato, Sigebertus Chilpericum fugauit; omnibúsque latè Parisios, ac Rothomagum vsque redactis in potestatem,

e Greg. 4, c. 42, & seq. Aimo. 3, c. 12.

A 565 Christi ad 600 à Francis ſoléni ritu impoſitus clypeo, rex Chilperici in locum acclamatus eſt. Hinc ad Tornacum in Neruiis obſidendum præ-

Sigeberti nex. miſſis copiis; qua ſe vrbe Chilpericus cum vxore, liberíſque ſepſerat, à ſicariis duobus, quos Fredegundis ſubmiſerat,

a Greg. fine lib. 4.

tinctis veneno cultris confoſſus eſt,[a] anno regni 14, ætatis 40, Chriſti 575. Erat tum Lutetiæ Brunechildis; cuius filius Childebertus[b] quinquennis puer à Gundobaldo duce furtim paternum ad Auſtraſiæ regnum abducitur. Brunechildis omnibus à Chilperico ſpoliata Rothomagum relegatur.[c] Cuius captus amore Merouæus Chilperici filius eam patre inſcio ducit vxorem. ac poſtremò miſſis ad illum comprehendendum militibus, ne in patris poteſtatem veniret, cuidam familiari ſuo trucidandum ſe præbuit anno Chriſti 577, vt ex annis Childeberti conſtat[d] à Gregorio numeratis: necnon è Paſchate,[e] quod anno iſto celebratum ait in Galliis 14 Cal. Maias: in Hiſpania 12 Cal. Apr.

b Greg. 5, c. 1.

c Greg. 5, c. 2, 14, 19. Aimo. 3, c. 14, & 15.

d Greg. 5, cap. 6, & 26.

e Cap. 17.

Childebertus Sigeberti filius. Interim Childebertus ſub matris tutela Brunechildis in Auſtraſia regnabat: qui cum patruis identidẽ bella ſuſcepit.[f] Chilpericus cùm natum ſibi è Fredegunde Chlotharium vidiſſet, quarto pòſt menſe ſub noctem à ſicariis è venatione rediens occiditur anno Chriſti 584, nempe nono Childeberti anno, vt[g] Gregorius narrat. cuius hodiéque ſepulcrum in Baſilica S. Vincentij ad Vrbem cernitur.[h] Dicitur ea cædes ab Landerico Fredegundis adultero

f Greg. 6, cap. 40.

g Greg. 6, c. 33.

h Aimo. 3, c. 56.

eius esse consilio facta : quod Gregorius A 565
tacuit.[a] qui hoc vnum scribit, illam à Chil- Christi
deberto postulatam ad caussam dicendam ad 600
fuisse, & quo minus id fieret, intercessisse a Greg. 7, c. 6
Guntramnum.[b] Hunc verò accitum à Fre- b Greg. 7,
degunde Lutetiam, Chariberti, & Chilpe- c. 16.
rici regna cepisse. Tutelam quippe Chlo-
tharij 2 Chilperici filij suscepit. qui eodem,
quo pater interfectus est, anno natus,[c] rex c Greg. l. 7, c. 7.
ætatis quarto mense renuntiatur.

Secundum hæc [d] Childebertus contra d Greg. 6,
Langobardos auctoratus à Mauricio, me- c. 42. Vuarnefr.
tu illos ad deditionem impulit. Sed cùm 3, c. 16.
anno [e] regni sui 13 rursus in eos misisset e Greg. 9,
exercitum, pæne vniuersus profligatus est. c. 25, & 26 Vuarnefr. l. 3, c. 28.
[f] Nihilo secundiore contra Gothos vsus f Greg. 8,
est fortuna Guntramnus. qui in Septima- c. 30.
niam, quæ tum Gothicæ ditionis erat, co-
pias misit. Eæ, quacumque iter habuerunt,
sacra, profanáque omnia hostili more po-
pulatæ, scelus hoc magnis suis cladibus
expiarunt [g] anno Childeberti 10, Christi g Patet ex Greg.
586. l. 7, c. 24,

[h] Tum anno pòst quarto, Christi 589, ten- & 8, c. 38.
tatâ iterum Septimaniâ, Guntramni exer- h Greg. 9,
citus maiori strage concisus est. Dux erat c. 31.
Gothorum Claudius; quem cum trecentis Ioan. Biclar.
haud amplius viris sexaginta Francorum Isid. Chron.
fudisse millia, auctor est Ioannes Biclarien-
sis quod non est simile vero.

[i] Guntramnus anno Christi 593, vel 594 i Fredeg. in Chro.
moritur 5 Cal. Apr. illustri pietatis, ac vir- c. 14. Ai-
tutum cæterarum relicta memoria : quæ[k] mo. 3, c. 81
Ecclesiasticis cõmendata tabulis, 28 Martij K Martyr. Rom.

A 563 Christi ad 600

quotannis repetitur. Eius regnum ad Childebertum peruenit. Hic aduersus Chlotharium, eiúsque matrem Fredegundem, veteres persecutus inimicitias, validum instruxit exercitum. [a] Fredegundis supra muliebrem indolem audax femina regem, quem in vlnis gestabat, ostentans Chlotharium, tantum illis fecit animorum, vt ex improuiso impetu in hostes facto, ingenti eorum cæde victoriam pepererint. Erat tùm Chlotharius annos natus saltem nouem, vt qui anno Christi sit ortus 584, vt suprà docuimus.

a Aimo. 3, c. 82.

[b] Childebertus anno quarto ab Guntramni obitu, Christi 596, cum vxore veneno tollitur. cui Theodebertus ac Theodoricus eius filij successêre, sub Brunechildis auiæ tutela. [c] Fredegundis verò, Lutetiâ captâ, cum finitimis aliis oppidis, amborùm fratrum in Chlotharij filij perniciem coniunctos fudit exercitus; ac sequenti anno vitâ functa ad vrbem Lutetiam in S. Vincentij æde sepelitur.

b Aimo. 3, c. 84. Fredeg. c. 16.

c Aimo. 3, c. 86. Fredeg. c. 17.

[d] Childeberti filij, instigante auiâ, Chlotharium oppugnant; & acie victum maximâ parte regni cogunt cedere.

d Frede. c. 20. Aimo. 3, c. 87.

At in Hispania Leouigildus à Liuba patre in regi consortium acceptus [e] anno Iustini tertio, Christi 568 Gosuintham Athanagildi coniugem duxit. cùm iam ex Theodosia Seueriani ducis Carthaginensis filia, [f] SS. Leandri, & Isidori sorore, liberos haberet duos, Hermenigildum, & Ricaredum. Atque is Gothorum in Hispa-

e Ioan. Biclar. Isidor. Roder. Tolet. 3, c. 14.

Leonigildus.

f Ioan. Vasæus in Chro.

nia res plurimùm virtute bellica, & victoriis amplificauit. Sed Ariano imbutus veneno Catholicos crudeliter insecutus est: adeo vt Hermenigildum eam ob caussam morte damnauerit. Huic [a] Ingundis Sigeberti Metensium regis filia nupserat: cuius hortatu Catholica pietate Arianam mutauit hæresim: ac patris offensionem, insidiásque veritus, ab eo defecit; & ab Romanis subsidium petiit; atque ad Tiberium Imperatorem legatum misit S. Leandrum. Sed cunctantibus illis, Leouigildus interim Hermenigildum bello persecutus in potestatem redegit, ac Valentiam relegauit [b] anno 2 Mauricij Imperatoris, Christi 584. & sequente anno, ipsa nocte Paschatis, quod Aprilis 15 anno 585 contigit, cum Arianis communicare detrectantem vita priuauit. Cuius mortem plurimis illustratam miraculis [c] Gregorius Papa testatur. Martyrij porro neque Biclariensis, neque Turonensis Gregorius meminêre.

A 565 Christi ad 600

a Greg. Turon. 5, c. 39. & l. 8, c. 28.

Hermenigildus à patre necatur

b Ioan. Biclar. Greg. Turon. 8, c. 28. Vuarnefr. 3 de gest. Lóg. c. 21.

c Greg. P. 3 Dial. c. 31

Leouigildus [d] quarto Mauricij anno, Christi 585 Toleti moritur; eiúsque loco regnauit Ricaredus. [e] cui moriens mandasse pater dicitur, Catholicam vt fidem amplecteretur. quod statim, auctore Leandro, tanto ardore perfecit, vt regnum omne paullatim ad Ecclesiæ catholicæ communionem adiunxerit. Idem bello inclytus Gothorum firmauit, atque auxit imperium. Pace ab rege Gunthramno frustra petitâ, illatum ab eo bellum fortiter repulit, vti suprà demonstrauimus.

d Biclar. Isido. in Chron.

e Greg. Turon. 8, c. 46.

Ricaredi pietas

A 565 Christi ad 600

Ecclesiasticarum rerum præcipua quaque. tum illustres aliquot sanctitate doctrinaque viri ab anno 565 ad 600.

CAP. XII.

a Eust. in eius vita apud Sur. Apr. 6.

S. Eutychius.

b Theopha. Cedrenus.

VLTIMO Iustiniani anno, Christi 565, [a] Eutychius Constantinopolitanus episcopus vir sanctus, quòd Imperatoris damnaret hæresin, sede suâ eiectus est Ianuarij 22, & Amaseam deportatus, ac post annos 13 à Iustino restitutus, Octobris 3, [b] Indict. 11, Christi 577, Tiberij extremo anno moritur, Christi 582. Hic ille est Eutychius, quem de resurrectione haud rectè sentientem [c] dedocuit Gregorius Pelagij tum Pontificis Apocrisiarius, [d] Pontifex & ipse pòst factus anno 590. Qui cùm illam dignitatem quibus poterat rationibus incassum vitasset, tantas in ea res gessit, vt meritò Magni cognomen tributum illi fuerit.

c Ioan. Diac. in vita Greg. d Greg. Turon. l. 10, c. 1. e Greg. Turon. 5, c. 21.

Sagittarius & Salonius

f Conc. Lugd. 2, Tom. 1. Conc. Gal p. 325.

[e] In Galliis Sagittarius, & Salonius, ille Ebredunensis, hic Vapingensis episcopi, ob scelera sua; tùm quòd armati militum more præliarentur; in Lugdunensi 2 synodo episcopatus honore priuati sunt, [f] anno Guntramni 6, qui est Christi 567. sed ad Ioannem 3 prouocantes, eius iussu restituti; ad extremum, quod in flagitiis perseuera-

rent, in Cabilonenſi Concilio rurſus omni dignitate ſpoliati ſunt, anno, vt ait [a] Gregorius, Childeberti quarto, Guntramni, & Chilperici 18, qui fuit Chriſti 579.

A 565 Chriſti ad 600

Auguſtoriti Pictonum obiit [b] S. Radegundis 14 Auguſti, feria 4, vt eius acta nos docent, anno Chriſti 587, [c] nempe 12 Childeberti. Cuius in monaſterio nonnullæ ſtirpe regiâ ortæ virgines erant: quæ poſt illius obitum aduerſus cœnobij præſidem Leuboueram elatæ ſuperbia, primùm ab ea diſceſſerunt; tùm immiſſis in monaſterium ſatellitibus, ac direptis omnibus, Leuboueram inde per vim abſtraxerunt. Tandem Childeberti iuſſu in Pictauis epiſcoporum collecto concilio, à communione reiectæ ſunt; & Leuboucra priſtinum in locum reſtituta. [d] Id anno 14 Childeberti, Chriſti 589 cœptum, ſequente terminatum videtur.

Turba in S. Radegundis monaſterio.

a Greg. Turo. 5, c. 28.
b Greg. Turo. 9. c. 2.
c Greg. 8, c. 43.
d Patet ex Greg. 9, c. 26, 39, & ſeq. & lib. 10, c. 15, & 16.

In Britannia inſula, Chriſtiana religio multum propagata eſt Columbani viri ſanctiſſimi labore ac ſtudio: qui profectus ex Hibernia Septentrionales Pictos ad eam tranſtulit [e] anno 565. Angloſaxones verò, qui auſtralem inſulæ partem olim occuparant, S. Gregorius Pontifex Romanus [f] eandem conuertit ad fidem, miſſo illuc Auguſtino, aliiſque monachis anno Mauricij 14, Chriſti 596.

S. Columbanus.

e Beda l. 3. Hiſt. Angl. c. 4.
f Beda l. 1, c. 23, & ſeq. Ioan. Diac. in vita S. Greg. l. 2, c. 34. Greg. Papa Epiſ. l. 5. Ep. 52, & ſeq.

Præter hos eximiè ſancti ætate illa floruerunt, Gregorius alter in Gallia Turonenſis epiſcopus; Germanus Pariſienſis: [g] qui anno primo Childeberti Chriſti,

g Greg. Turon. l. 5, c. 6, & 8.

A 565 Christi ad 600

576 obiit; [a] Saluius Albigensis eodem quo Chilpericus anno mortuus, Christi 584. [b] Dumnolus Cenomanensis. [c] Sulpitius Bituricensis. Hi omnes episcopi fuerunt. Præter hos easdem illustrauêre Gallias Hospitius Nicææ [d] inclusam vitam agens: Eparchius Ingolismæ pari instituto vitæ mirabilis; aliique complures.

a Greg. l.7.c.1.
b Greg. c.9.
c Id. l.6. c.39.
d Id.c.6.
e Euagr. 5.c.5.
f Niceph. Chron.

In Oriente [e] S. Anastasius Sinaita Antiochenus episcopus; [f] Eulogius Alexandrinus; ambo Gregorio magno familiares. In Hispaniis Leander Hispalensis episcopus: [g] S. Martinus Gallecienfis; qui anno 580 obiit, cùm 30 annos sedem illam tenuisset, indidem vnde & magnus ille Turonensis antistes, è Pannonia scilicet, oriundus, doctrináque præstans.

g Greg. 5. c.38.

De rebus Orientalis imperij ab anno 600 ad 641, sub Imperatoribus Phoca, & Heraclio: déque Muhammede Arabum secta conditore; & Monothelitarum origine.

Cap. XIII.

Phocas.

h Chro. Alex. Theoph. Paul. Diac.l. 17. Zonar. Cedre..

PHOCAS occiso Mauricio cædem, qua sibi quæsierat, immanitate administrauit imperium annis ferè octo. Cœpit enim Christi 602, [h] Indictione 6, Nouembris die 23, feria 6, qua illum Cyriacus Patriarcha

cha coronauit: & ab Heraclio captus, interfectúsque anno 610, Indictione 14. A 600 Christi ad 641.

[a] Eo regnante Chosroes Persarum rex, tanquam Mauricij necem, quo cum magnis eius in se meritis pacem fecerat, in auctores vindicaret; Romanos populatus est fines; ac torrentis instar cuncta rapiens, Calchedonem vsque in Bithynia peruasit. cùm Phocas interea rerum omnium securus, ac domi sedens obscœnis se libidinibus, ac principum cruore satiaret. Hoc cùm ferri diutius non posset, [b] Heraclius Heraclij F. Præfectus Africæ, anno, vti diximus, 610, Octobri mense, inde soluens, Constantinopolim obtinet; comprehensóque Phoca, de eo supplicium sumit. Grassabatur inter hæc Persicum illud incendium, quod Orientem, Asiámque momento corripuit. [c] Anno porro 614, mense Iunio Indictione 2, capta sunt à Persis Hierosolyma; & Clericis, monachisque sexus vtriusque mactatis pluribus, veneranda Crux in Persidem asportata est. Sequenti anno 615 Saës Chosrois dux Calchedonem obsedit; hoc est Καλχηδόνα, non Καρχηδόνα, vt perperam Cedrenus habet; & [d] Paulus Diaconus, qui Carthaginem vertit. Inde propagatus in Annales error est, Chosroën Carthaginem vsque penetrasse. quod secus habuit. Nunquam enim Africam Persæ tenuerunt. Eodem anno Ægypto, Alexandria, Libyáque potiti sunt Persæ. [e] Quibus perculsus calamitatibus Heraclius, pacem supplex à Chosroë petiit.

a Iidem Auctores.

b Vide Auctores eosdem, & lib. 4, part. 2, c. 14. Niceph. Breuiar. & Notas ad idem.

Heraclius & Persarum irruptio.

c Chro. Alex. Theoph.

d Paul. Diac. l. 18, c. 6.

e Theoph. Paul Diac. l. 18.

A 600 Christi ad 641. at ille conditionem nullam fore pacis, superbè respondit; nisi crucifixum abnegarent Deum, ac Solem adorarent.

Quinetiam, vt ne mali species abesset vlla, per idem tempus Auares in Thraciam impressionem fecerunt. Quibus ægrè placatis, totus in Persicum bellum incubuit. cuius, aspirante numine, voto potior omni successus extitit.[a] Transportatis anno Christi 621 in Asiam copiis, cum Chosrois ducibus sæpius acie dimicauit: ac magnis eorum deletis exercitibus, in Persidem irrupit anno 627. Chosroes desperatis omnibus, in fuga Merdasen iuniorem filium successorem sibi destinat. Quod ægrè ferens Siroës maior natu cum Persarum primoribus in patrem conspirans, eum ludibrio priùs habitum, & iugulatos coram filios omnes coactum cernere, sagittis obiici iussit. Pacem extemplo cum Heraclio pepigit; captiuis liberatis, ac redditis, quæ Romanis erant ademptæ, prouinciis omnibus; nec non sacrosancta cruce restituta, anno Christi 628. quam insequenti vere Hierosolymam Heraclius summa veneratione transtulit.

a Niceph. Breu. Theoph. Paul. Diac. Zona. Cedre.

Chosroës clades & mors.

[b] Hoc imperante Muhammedes Arabum princeps exitialem condidit sectam; quam & armis longiùs extendit. Hic de camelorum pastore locupletis heræ coniux factus in Palæstinam abiit; vbi cum Christianis, Iudæisque colloquens, adiutore Sergio monacho, qui ob hæresin eiectus ab Ecclesia fuerat, ex omnium colluuione se-

b Theoph. Paul. Diac. Zon. Cedr. &c.

Machometis tempus.

ctarum nouum illud fabricatus est monstrum: cui stolido mendacio auctoritatem addidit. Cùm enim à dæmone, & comitiali morbo iactatus identidem corrueret, mœrenti ob id vxori persuasit, Gabrielis se Angeli conspectu, & alloquio consternatum sic affici. Id confirmante Sergio, mulierculæ operâ latius dissipatum, ac vulgò creditum est. Scribit Theophanes decem annis occultam hæresin illum habuisse: ac nouemdecim posteà vi ferróque propagatam asseruisse. [a] Illud constat, anno Christi 622, Iulij die 16, feria 6, fugam cum arripuisse, cùm ob erroris nouitatem de vita periclitaretur. Ab hac fuga, quam *Hegiram* vocant Arabes, id est διωγμὸν, *persecutionem*, noua illorum epocha proficiscitur.

A 600 Christi ad 641.

a Par. 1. l. 4. c. 14.

Hic anno Christi 628 ex Æthribo Felicis Arabiæ regione cum Saracenis suis ad Heraclium accedens, agrum impetrauit ad habitandum. ac posteà [b] anno 631 obiit. Quo ex tempore successores illius Saraceni paullatim Palæstinam, Syriam, Ægyptum, Heraclio regnante, sibi subiecerunt. Quin & Persidem anno 640, fugato rege Hormisda, ceperunt.

b Theoph. Misc. l. 18. c. 58.

Tot imperij calamitatibus originem Heraclius dedit prouocata in se numinis ira, dum Monothelitarum hæresim temerè susceptam pertinacius tuetur. [c] Ea sumpsit initium anno Christi 630; quo, cùm Hierapoli esset Heraclius, ab Athanasio Iacobitarum Patriarcha interrogatus, duæne

c Theoph. Diaco.

Monothelitarũ origo.

A 600 essent in Christo voluntates, & actiones,
Christi an vna tantùm; ab hoc eodem, & Sergio
ad 641. Constantinopolitano, & Cyro Alexandrino
episcopis vnicam profiteri didicit. [a] quam
& edicto, siue, vt appellant, *ecthesi*, publicè
proposuit anno 639. [b] Moritur demum
Heraclius Martij 11 die, anno ætatis 66,
cùm imperasset annos 30, menses 4, dies
6; Christi 641, ex aqua intercute, aliisque
morbis, quibus incestas cum Martina fratris filia nuptias luisse creditur.

a Syno. Later. sub Mart. Secret. 1, & 3
b Niceph. Breu. pag. 83. Theoph. Diac. Zona. Cedre.

De rebus Occidentalis imperij per idem tempus, ac præcipuè Francicis. tum de viris illustribus.

CAP. XIV.

IN Galliis Childeberti filij duo, Theodebertus, ac Theodoricus, auia id agente Brunichilde, secum inuicem, & cum Chlothario perpetuâ regnauêre discordiâ. Victus ab iis primùm est Chlotharius [c] anno à Childeberti patris obitu 5, qui est Christi 600. tùm rursus [d] post annos 4, à Theodorico superatur; cùm aduersus hunc Chlotharij præesset exercitui Merouеus eius filius; vt ait Fredegarius. quod absurdum videtur. Nam Chlotharius anno Christi natus est 584. Itaque anno 604 vicesimum ad summum ætatis excesserat.

c Fredeg. in App. c. 20. Aimo 3, c. 87.
d Fred. c. 26.
Error Fredegarij.

Post iidem inter se fratres mutuis exar-

fêre odiis. Theodebertus à fratre prælio victus [a] anno regni eorum 17, Christi 612, [b] apud Coloniam à suis interimitur. Theodoricus sequente moritur anno, spuriis 5 relictis filiis; quòd legitima vxore caruisset; id auia moliente, quo nepotem magis sibi haberet obnoxium. [c] Quæ subinde flagitiorum, ob quæ Francis erat inuisa, pœnas Chlothario dedit. [d] qui eodem Christi anno 613 toto Francorum regno potitus; Brunichildem in camelo circunductam indomitis equis illigauit, ac discerpsit. Quietæ post hæc, & florentes hoc, & Dagoberto rege eius filio res Francorum fuêre. [e] quem anno 622 in regni consortium adscitum Austrasiæ præfecit. [f] Eundem bello contra Saxones malè ab iis acceptum, & capite sauciatum magna strage hostium est vltus; cùm quidem eorum neminem, qui suo gladio maior esset, superstitem reliquit.

A 600 Christi ad 641.
a Fred. c.38.
b Aimo. 3,c.98.
c Frede. 40,& 41.
d Sigeb.
Chlotharius Brunichildem necat.
e Frede.
f Aimo. 4,c.8.

[g] Moritur Chlotharius anno 628, principatus 45; cuius regnum Dagobertus in solidum accepit; frustrà obnitente Chariberto fratre, ex Sichilde posteriori coniuge suscepto; cùm Berthrude natus esset Dagobertus. qui fratris demum misertus, maximam ei partem Aquitaniæ concessit. Atque hic Tolosæ regni sede constituta, totam sibi Vasconiam subiecit. Dagobertus S. Arnulphi Metensis episcopi; tùm Pipini Austrasij vsus consiliis, summa regnum æquitate, ac prudentia gubernauit. [h] Pòst in luxum resolutus, vxores tres,

g Fred. c. 56, & seq.
Dagobertus.
Vide Par. 2, l. 4, c. 16.
h Frede. 60.

A 600 præterque concubinas plures eodem ha-
Christi buisse tempore dicitur. Prolixus tamen in
ad 641. egenos, & pietati deditus fuit. S. Dionysium Parisiorum episcopum præcipuè veneratus est: cui templum haud procul Vrbe condidit; quod aliorum locupletauit
a Fred. 69. spoliis.[a] Iudæos quoque, hortatu Imperatoris Heraclij, Christiana sacra coëgit suscipere. quod ipsum & Heraclius in Oriente fecerat.

b Ioan. Diac. in vita Greg. — *S. Ioannes eleemon.* — Phoca regnante[b] S. Greg. Papa mortuus est anno Christi 604, Indictione 7. Heraclio verò Imperatore S. Ioannes Alexandrinus antistes cognomento Eleemon floruit. cuius in annis constituendis magna labes est
c In Notis ad Niceph. Breu. & 11 de Doct. Tép. c. 49. — Annalium,[c] quam alibi correximus. Illud certum est, Persas anno 6 Heraclij, Christi 616 Alexandriam cepisse. Vnde si ab Heraclio factus est episcopus, citra sextũ dignitatis annum extinctus sit oportet.
d Vide eadem loca. — [d] Anastasius Persa Monachus, & Martyr circa annũ 622, Heraclij 12, pro Christo passus est.

e Sigeb. f Sig. anno 625. — In Galliis præclarum sanctimoniæ nomen adepti sunt[e] S. Amandus Traiectensis episcopus sub Dagoberto rege:[f] S. Arnulphus Metensis, Arnoldi filius, Ansberti nepos; cui Blithildis Chlotarij primi filia nupserat: Austregisillus Bituricensis: Lupus
g Sigeb. Senonensis episcopi.[g] Præterea S. Bauo ex prædone conuersus ab Amando. Columbanus item à Brunichilde plurimùm vexatus sub Chlotario vixit; eiúsque discipulus S. Gallus. In Hispania S. Isidorus Hispalensis Episcopus.

RATIONARII TEMPORVM PARTIS PRIMÆ LIBER OCTAVVS.

Tempora continens ab anno Christi 641 ad 1200.

Orientalis imperij res sub Heraclij posteris ab anno 641 ad 685. de sexta Synodo contra Monothelitas.

CAPVT I.

ONSTANTINVS Heraclij ex priori coniuge filius [a] post hunc imperauit anno Christi 641. & quarto mense à nouerca Martina veneno tollitur.

[a] Niceph. Breu. Theoph. Miscel. in fine l. 18.

A 641 Christi ad 685.

a Theopha. Zonar. Cedre. Diaco. in Misc. 18.

Constās Imper.

[a] Heracleonas cùm Martina matre fenis haud amplius mensibus regnat. quibus exactis, nares illi Senatus decreto; matri lingua præciditur: & fit Imperator Constans Constantini filius, Heraclij nepos; qui religionis cultu aui, quàm patris similis esse maluit. fuit enim Monothelita; cùm pater eius catholicus fuisset.

b Anast. Collect. & in Martino. Theoph. Miscel. 19. c Exilij S. Mart. historia in Colle. p. 79. d Anast. Coll. p. 104. e Ead. p. 196, & 264. Theopha. &c.

Hac instinctus hæresi Martinum Papam virum sanctissimum, quòd Heraclij typo subscribere iussus, eum [b] cùm Monothelitarum errore damnasset in Synodo anno 649, per Theodorum Calliopam Exarchum Constantinopolim abripuit anno [c] 653, quo scilicet 13 Cal. Iul. erat feria 4. indéque Chersonam relegauit; vbi is anno 655 moritur, Indictione 14, Septembris 16. vt est in [d] Collectaneis Anastasij. [e] Maximum quoque Monachum egregium fidei Catholicæ propugnatorem lingua, manúque truncatum in exilium deportauit.

f Theoph. Misc. g Paul. V uaes de gest. Lang. citato.

Quibus offensus sceleribus Deus Saracenorum armis lacerari Romanum permisit imperium. [f] Contra quos anno 654 infelicissimè nauali prælio certauit. [g] Pertæsus inde Constantinopolis in Italiam traiecit: vbi cum Langobardis nihilo secundiori Marte pugnauit. Ea clade irritatus, furore barbarico Romam expilauit; & in Siciliam transmisit. vbi cùm sex annis hæsisset, Syracusis in balneo à suis interfectus est anno 668, [h] postquam imperauit annos 27.

h Theopha. Zona. &c.

[a] Constantinus huius filius eodem imperare aggressus anno, Catholicum cultum restituit. Scribit Theophanes, ex eóque Paulus Diaconus, ambobus fratribus Tiberio, & Heraclio nares iussu eius amputatas initio regni. At iidem anno eius imperij 14, Christi 681, eiectos ab imperio eosdem illos referunt, & Constantinum solum cum Iustiniano filio rempublicam gessisse. quæ minimè consentanea sunt. A 641 Christi ad 685. *Constantinus Imp.* [a] Theopha. Misc. &c.

[b] Saraceni vincendo longiùs progressi Constantinopolim septem annis obsederunt. Sed cùm & Mardaitæ, Libani incolæ eos domestico bello distinerent; & beatæ Virginis auxilio tuti Romani fortiter resisterent; pacem denique in annos triginta his conditionibus fecerunt; vt quotannis 365 aureorum milia penderent Romanis, ac virorum capita 50, equos nobiles 50. Saracenorum classis in reditu tempestate disiecta naufragio tota periit. quod pace data posterius euenisse Theophanes, aliique scribunt. Nicephorus posteriorem pacem, & huius cladis occasione petitam à barbaris affirmat. Anno quinto Constantini oppugnare Saracenos cœpisse Constantinopolim prodit Theophanes, ex eóque Cedrenus, & Paulus Diaconus: nono verò pacem initam fuisse. Hoc modo falsum erit annis septem obsessam esse; quos tam isti, quàm Nicephorus in Breuiario numerant. Per idem tempus ignis ille, qui vulgo Græcus dicitur, à Callinico quodam excogitatus est: cuius ea vis est, vt [b] Niceph. Breu. p. 99. & seq. Theoph. Paul. Diac. 19. Cedrenus. *Bellum cum Saracenis prosperum.* *Ignis Græcus repertus.*

A 641 Christi ad 685. in aquis ipsis ardeat. Saracenorum exemplum secuti [a] Auares, aliique barbari pacem ab Romanis impetrarunt. [b] quam biennio pòst à Bulgaris, qui tum primùm, hoc est anno Christi 677, in Romanos fines impetum fecerunt, tributi annui pactione coactus est redimere.

a Niceph. Breu. b Theoph. Diac.

Constituta reipublicæ tranquillitate, ad pacandam Ecclesiam Imperator consilia sua transtulit. [c] Quam in rem generale sextum Concilium indixit, Agathone Romano Pontifice. [d] quod anno 680, Indictione 9, Nouembri mense cœptum, sequenti anno terminatum est. In eo Concilio quinque probatis œcumenicis synodis, decretum est, duas in Christo voluntates, ac totidem actiones esse, quot in eo sunt naturæ: & qui secus docuerant pro hæreticis damnati, Sergius, Pyrrhus, Cyrus, Paulus, aliique. quibus & Honorius in Actis adiungitur Romanus Pontifex, qui Heraclio imperante sederat. Verùm hanc ab illo calumniam depellit [e] Ioannes IV, qui tertius ab eodem Pontificatum tenuit. vbi Honorium docet Sergio de vna in Christo voluntate subdolè interroganti, respondisse duas non fuisse repugnantes, & contrarias, cuiusmodi in nobis experimur: cæterùm naturas in illo duas, ac voluntates totidem ab eo agnitas fuisse. [f] Obiit Constantius anno 685, cùm imperasset annis 17.

c Niceph. Breu. p.105. d Anastas. in Agath. Theoph. Diac.19. Zonar. Cedre. *Sexta Synodus. Honorius Papa defenditur.* e Ioan. 4 Ep. ad Constant. in Collectaneis Anastas. f Niceph. p. 109. Theoph. Diac. Zon. Cedren.

A 641 Christi ad 685.

Occidentalis orbis historia ad superius interuallum pertinens: maximè Francorum. tum qui viri pietate, ac doctrinâ illustres habiti.

CAP. II.

IN Francia Dagobertus mortuus est [a] anno regni 16, Christi 644, Ianuarij 19. cui ex Nanthilde [b] monacha natus est Chlodoueus: [c] cùm antè Sigebertum ex Ragintruda pellice genuisset anno 629, hoc est septimo post prius exordium regni. Sigebertus Austrasiæ rex puer adhuc à patre factus erat anno 632. Chlodoueo relicta cætera; [d] hoc est Neustriæ, Burgundiæque regna, sub Nanthildis matris tutela; [e] addito & Æga Palatij magistro viro laudatissimo. Natus erat Chlodoueus annos 12. ortus est enim [f] anno Dagoberti 12 à priore, vt apparet, exordio; Christi 633.

[g] Æga mortuo anno 646, Erchenualdus maior domus in Neustriæ regno; Flaochatus in Burgundia, creantur. Pipino verò anno eodem extincto, Grimoaldus eius filius in Austrasia Sigeberti regno simili dignitate functus est.

[h] Sigebertus desperatâ prole Hildebertum Grimoaldi filium adoptat, successorémque destinat [i] anno regni septimo, Christi 651. Sed cùm præter spem Dago-

a Fred. 79.
b Fredeg. c. 58. Aimo. 4, c. 19.
c Fred 59. Aimo. 4, c. 20.
d Frede. 76. Aimo. 4, c. 27.
e Fred. 80
f Fred. 76
g Frede. 83, & seq. Aimo. 4, c. 37, & seq.
h Appen. Aimo. Sigeb.
i Trithem.

A 641 Christi ad 685. bertum genuisset, eo in fidem Grimoaldi tradito, moritur anno Chlodouei regis 11. Christi 554. Grimoaldus attonsum Dagobertum misit in Scotiam, & Hildebertum filium ad regnum extulit. Quâ offensi perfidiâ Franci comprehensum Grimoaldum Chlodouei iudicio sistunt: qui eo carcere damnato, submotóque Hildeberto, suum ipse filium Hildericum regem Austrasiis dedit: [a] quem ex Bathilde Saxonica cum aliis duobus, Chlothario, & Theodorico susceperat.

a Fredeg. 91. Aimo. 4. c. 43.

Chlodouei pietas.

Chlodouei porro laudatur in Annalibus singularis erga pauperes benignitas: [b] quibus vt in summa annonæ penuria succurreret, aurum & argentum omne, quo sanctorum Dionysij & sociorum martyrum sepulchra pater illius ornarat, abradi iussit, & in illos diuidi. Id anno eius regni 14 Aimoinus imputat. qui in Christi cadit 657.

b Aimo. 4. c. 41.

c Aimo. ib. Antiq. Monast. S. Dion. l. 3. c. 4.

S. Dionysii cœnobio immunitas data.

[c] Atque vt hanc qualemcumque sacriloci compensaret iniuriam, biennio pòst, celeberrimo episcoporum conuentu habito, sancti Dionysij cœnobium, quod ad Vrbem pater illius extruxerat, ab episcoporum omnium iurisdictione immune esse statuit; Landerico Parisiorum assentiente Præsule: qua de re edita sanctio legitur 10 Cal. Iul. anno 16 Chlodouei.

d Par. 2, l. 4. c. 16.

Ebroinus.

[d] Obiit Chlodoueus anno 660, regni 17. eodémque tempore Erchenualdo palatij præfecto mortuo, Franci Ebruinum substituunt crudelitate, ac perfidia famosum

hominem. [a] Quo ex tempore solutis in luxum & inertiam Francorum regibus, ad palatij præfectos paullatim rerum summa peruenit: cùm per eos administrarentur omnia, reges verò solo contenti nomine, regia se continerent; nec nisi semel quotannis Calendis Maiis in conspectum populi venirent. Quod [b] & Græcorum in Annalibus legitur; cum hac ineptissima fabula: Francorum reges, porcorum instar, setosum tergum habuisse, appellatósque ideo *tricheraehatos*.

A 641 Christi ad 685.

a Sigeb. A. 662.

b Theophan. ad annum 1. Leonis Isaur. Miscel. lib. 22.

[c] Chlotarius, qui Chlodoueo patri successerat, post annos regni 4 extincto, circa annum Christi 664, Theodoricus eius frater breui spatio præfuit. Huius enim pertæsi citò Franci Childericum, qui Austrasiæ regnabat, regem eligunt: Theodoricum cum Ebroino detonsos in monasterium includunt; illum in S. Dionysij ad Lutetiam; hunc in Luxouiense. Childericus annis in regno tribus decursis; Christi 667, à Bodilone nobili Franco, quem ad stipitem alligatum virgis affici iusserat, cum vxore grauida interfectus est post Pascha. cuius filius Chilpericus [d] in quodam diplomate Corbeiensi subscriptus legitur anno 1 regni sui: cuius nulla vsquam fit mentio. statímque [e] Theodoricus ad regnum vocatur: cui Leudesius prætorij magister attribuitur Erchenualdi filius. [f] At Ebroinus è Monasterij latebris erumpens, Præfecturam palatij rursus inuadit, occiso Leudesio,

c Fredeg. 93, 94. Aimo 4, c. 44. Sigeb.

Childericus regnat.

d Meminit P. Sirmon. in Not. ad To. 1 Cō. p. 610.

e Vita S. Leodeg.

f Fred. 96. Sig. Aim. 4, c. 44.

A 641 Christi ad 685. *Ebroini crudelitas in S. Leodeg. & alios.* non [a] S. Leodegario Augustodunensi præsule: quem diris tormentis excarnificatum, & in episcoporum concilio dignitate spoliatum gladio plecti iussit. Id anno 685 Sigebertus retulit. [b] quo reuera celebratum legitur Concilium illud in Villa regia. Vt errare necesse sit eos, qui sancti Leodegarij necem in annum conferunt 672. [c] cùm anno septimo Theodorici Indictione 2. hoc est anno Christi 674, subscriptus legatur Vindiciani literis.

Multi per illa tempora sanctitate florentes extitere viri; præsertim in Galliis. Inter quos SS. Eligius, & Audoënus insignes memorantur episcopi; ille Nouiomensis; hic Rothomagensis, eodem facti die, [d] anno 3 Chlodouei, Christi 646, nempe die 14 mẽsis tertij, qui est Maius; quæ Dominica fuit ante Litanias maiores. Obiit [e] Eligius anno ætatis 70; sub initium Chlotharij. [f] Audoenus porrò nonagenarius moritur, cùm annum episcopatus 44 ageret. Præter hos episcopi sanctissimi Chlodoueo rege, [g] Remaclus Traiectensis; Autbertus Cameracensis; *Viri SS. in Galliis.* Theodardus Traiectensis martyr: cui Lambertus successit; qui & ipse postea martyrium obiit anno 2 Childeberti, hoc est Christi 696. [h] Audomarus Taruanensis; qui, dum sancti Vedasti reliquiæ transferrentur, visu, quem præ senio perdiderat, sibi restituto, eodem rursus vt careret obtinuit, potiorem ratus oculorum incolumitate mentis aciem. Priuati quoque Gallias exquisita sanctimonia decorarunt; Furseus, Foilla-

a Vrsinus in vita S. Leodeg. 2. Octob. apud Sur. Sigeb. Fredeg. Aimo.
b Tom. 1. Concil. Gallic. p. 510.
c Balderic. l. 1. Chron. Camerac. cap. 25. Vide Sir. Not. ad 1. To. Conc. Gal. pag. 620.
d Audo. in vita S. Elig. Lib. 2, c. 2.
e Audo. ib. c. 32.
f Vita S. Audo. Aug. 24.
g Sige.
h Sigeb. A. 658.

nus; Vltanus: qui ex Hibernia profecti cœnobia condiderunt: Iodocus Britonum regis filius, qui spretis opibus solitariæ se vitæ dedidit. [a] Illustris fuit & S. Bathildis Chlodouei vxor; quæ Corbeiense, & Galense monasteria condidit: necnon Itta Pipini vidua, quæ cum Gertrude filia Deo se consecrauit.

A 641 Christi ad 685.

a Sigeb. A. 662.

In Britanniis haud pauci eodem sanctitatis ornamento claruerunt. [b] sed præ cæteris sanctus Osuualdus, qui contra Gentiles pro patria dimicans in prælio cecidit.

b Beda l. 3, c 6. & 9. Hist. Ang.

In Hispania laudatur Bambæ regis pietas, qui æra 714, vt ait [c] Rudericus, hoc est anno Christi 676. vt autem Vasæus in Chronico scribit, anno 672, regnum, quod sibi consensu omnium delatum fuerat, vi coactus est capere. quod postquam ad annum vsque decimum gessit, eo abdicato, monachum se fecit, vt ad cælestem in terris capessendam vitam esset expeditior. [d] Item sanctus Ildephonsus Toletanus episcopus: qui ob susceptum aduersus hæreticos B. Virginis patrocinium allata cælitus ab ea veste donatus est.

c Ruder. Tolet. l. 3. c. 1.

d Ruder. 2, cap. 22.

A 685 Christi ad 717.

Quæ sub Iustiniano 2, Leontio, Tiberio, Philippico, Artemio, ac Theodosio in Oriente contigerunt ab anno 685 ad 717. ac de appendice Synodi sextæ in Trullo.

CAPVT III.

a Theopha. Paul. Diac. l. 19. Zona. Cedre. b Nice. Breu.

IVSTINIANVS secundus, ab præcisis, vt postea dicetur, naribus cognomento *Rhinotmetus*, Constantino patri successit anno Christi 685,[b] annos natus 16. Qui puerili leuitate, & impotentiâ publicam rem pessundedit. Mardaitas Libani incolas, vnicum Saracenici terrorem nominis, ac robur imperij, de Libano detraxit. Pòst[c] anno imperij 7, pacem cum iisdem Saracenis initam pari stoliditate dissoluit, Sclauorum fretus auxiliis. à quibus destitútus partam iam victoriam turpi corrupit fuga. Quo ex tempore Muhammed Arabum princeps Romanos fines impunè vastauit. Ad eam bellicis in rebus, consiliísque temeritatem, cùm domi quoque crudelitatem, ac rapacitatem adderet, in populare incurrit odium. Itaque duorum hortatu monachorum, Pauli, & Gregorij,[d] Leontius Patricius ad regendam Helladem ab Iustiniano missus è carcere, hunc ipsum comprehendit, nasóque mutilatum in Chersonam relegauit

c Theopha. Miscel. 19.

d Nicephor.

anno 695. sicque promissum sibi iamdudum iisdem à monachis ex siderum peritia principatum adeptus est; quem triennio gessit.

A 685 Christi. ad 717.

Niceph. Breu.

[a] Leontio imperante Carthago ab Saracenis expugnata anno 698. Ad hanc recuperandam naualis ab Leontio missus exercitus malè gesta re offensionem illius veritus, Apsimarum quendam ad imperium prouexit, eúmque Tiberium appellauit.

Theopha. Dia. Zona. Cedre. *Leōtius Imper.* a Nice. Theoph. Miscel.

[b] Tiberius Apsimarus anno eodem 698 Leontium pari, ac Iustinianum hic affecerat, clade nasi deformem redditum monasterio sepsit. Sub hoc, Saracenorum ducenta millia ab Romanis in Syria concisa proditum est [c] à Theophane anno Tiberij tertio. Imperauit annos 7. [d] Etenim Iustinianus ad Chaganum regem Auarum à Chersona fugiens, eius sororem, an filiam, duxit in matrimonium cuius indicio paratis à socero compertis insidiis, ad Bulgaros transiit. quorum ope restitutus post decem annorum exilium, anno 705 nouum imperandi habuit exordium. Primùm omnium Apsimaro ac Leontio diu traductis per Hippodromum, & illusis ceruices incidit. Pace deinde, quam cum Bulgaris pepigerat, temerè violata, ingrati in eos, à quibus erat adiutus, animi pœnas clade suorum, & ignominia persoluit anno imperij 4. Ad extremum Chersonitis offensus, quod ab iis insidias sibi factas esse meminerat, valida in eos classe missa, pæne omnes mactari fecit. Quam Octobri mense re-

b Ibid. *Tiberius Apsimarus.* c & Misc. Lib. 20. d Theopha. Miscel. Niceph. Breu. Anast. in Ioan. 7. Zona. Cedre. *Iustinianus denuo regnat.*

A 685 Christi ad 717. redeuntem classem immanis tempestas naufragio demersit, quo tria & septuaginta hominum millia perierunt. Iustinianus cladis tantæ securus, cùm id vnum ferret ægrè, quòd in illa Chersonitarum strage paruulorum ab cæde miles abstinuisset, nouam ad illos iugulandos classem eò direxit. Verùm tam efferatæ crudelitatis odio commoti principes Bardanem Philippicum Imperatorem renuntiant anno 711; cùm sextum ab recuperato imperio Iustinianus ageret annum. qui iussu Philippici cum filio suo Tiberio iugulatus est. Refert Anastasius in vita Constantini Papæ, hunc ipsum ab Iustiniano Constantinopolim excitum Roma profectum esse Octobris 5, Indict. 9 (est hic annus 710) & illic summo exceptum honore Romam rediisse Octobr. 24, Indict. 10 (qui est annus 711) ac post menses tres nuntium allatum esse Romam de Iustiniani nece. Quare sub finem anni 711, vel ineunte 712 Iustinianus interfectus est.

Iustiniani crudelitas.

Philippicus imperat

[b] Barbarum huius principis & immitem animum testatur nefaria vox ex ore illius excepta, cùm periculosa exorta tempestate, monenti cuidam, vti votum Deo faceret, se si ex illa incolumis exiret, inimicis omnibus parciturum; *Immò, miserè hîc peream*, respondit, *si vel vni pepercero*.

b Theoph. Miscell. 20. Zona.

Philippicus [b] partum per scelus imperium stolidè, ac negligenter administrauit; atque ab Iustiniano collectas opes nimiis, nec vtilibus profudit impensis. Pulso Cyro, Constantinopolitanam ad sedem Ioannem

b Niceph. Breu. Theoph. Paul. Dia. Zonar. Cedre.

extulit, impurum & hæreticum hominem. quo adiutore, per factionis eiusdem episcopos sextam abrogauit synodum anno 712, ac Monothelitarum redintegrauit hæresim. Cuius impietatis vltorem subinde Deum expertus est. [a] Postquam enim biennium, ac menses aliquot imperauit, cùm equestri dato certamine post prandium in secessu meridiaretur, à coniuratis arreptus, oculísque priuatus est pridie Pentecostes: quæ Iunij 4 anno isto 713 incidit. [b] Quam in Pentecostes vigiliam natalem Constantinopolis diem conuenisse falsò Nicephorus, ac Theophanes asseuerant.

A 685 Christi ad 717.

Sextam Synodũ abrogat Philippicus.

a Theophan. Nicepho. Misc. &c.

b Vide Notas ad Breuiar. Niceph. pag. 458.

[c] Artemius, qui à secretis erat Philippico, mutato nomine dictus Anastasius, eodem Christi 713 imperauit anno. quod [d] Acta publica liberatæ à dæmonio virginis Indictione 12, Octobri mense, imperante Anastasio, testantur.

Anastasius Imp.

c Niceph. Theoph. Diaco. Zona. Cedre.

d Baron. ad A. 713.

Magnam iste contra Saracenos classem instituit, qui ad Rhodum insulam cædendæ materiæ caussâ naues appulerant. Sed orta in exercitu seditione, occisóque duce, milites Adramytti Theodosium quendam tributorum exactorem, hominem quietum, ad capessendum imperium inuitum, ac latitantem adigunt. Anastasius rebus suis diffisus, accepta fide, & imperij positis insignibus, monachum se fecit, ac Thessalonicam translatus est, anno Christi 715, cùm imperasset annos duos. Fuit hic apprimè literis excultus, & Catholicarum fautor partium. Itaque Ioanne hæretico reiecto, S. Germanum episcopum

A 685 Christi ad 717. Cyzico Constantinopolim transtulit Indictione 15, vt scribit Theophanes, hoc est anno 715.

a Niceph. Breu. Theoph. Diacon. Zona. Cedre. *Theodosius.* [a] Theodosius Adramyttenus quasi per ludicrum factus Imperator, annos circiter duos regnauit, vsque ad annum 717; quo Leoni Isaurico militaribus suffragiis euecto sponte cessit imperio; & cum filio suo in Clericum detonsus, quod reliquum habuit ætatis in otio transegit. Mortuus est Ephesi, ait Cedrenus: & hanc vocem tumulo suo iussit inscribi, Υγίεια, id est *Sanitas*. Quinetiam post obitum fama est ipsum miraculis inclaruisse.

b Niceph. Breu. Theoph. [b] Eo regnante Musalmas Saracenorum princeps Constantinopolim aggressurus in Asiam excurrit, & Cappadociam occupauit.

c Theoph. ad annum vlt. Pogonati. Extat syno. cum Comm. Zona. & Balsam. Vide Par. 2, l. 4. c. 14. d Anast. in Serg. Beda de sex ætat. c Iustiniano rerum potiente, annóque Christi 707, Constantinopoli in Trullo (ita Palatium nominant) conuentus Græcorum Præsulum habitus est; à quo canones conditi sunt 105. Quam synodum πενθέκτην, id est *Quinisextam* vocarunt: velut ad supplendas 5, & 6 œcumenicas synodos, in quibus nulli erant canones editi. [d] Sed isti canones ineptè, ac præter ius omne perscripti, Romanorum decreto Pontificum auctoritate caruerunt.

A 685 Christi ad 717.

Occidentalis orbis res, præsertim in Gallia, & Hispania, eodem illo spatio. De postremis Francorum regibus è Merouei stirpe; ac de Saracenis Hispaniam inuadentibus. de viris item sanctitate vitæ conspicuis.

Cap. IV.

IN Galliis Theodorico Occidentalis Franciæ regnum, quod Neustriam vocabant, nomine tenus obtinente, Palatij præfectus Ebroinus immani tyrannide sæuiebat. Austrasiæ regnum Præfectis itidem palatij parebat. Vulfoaldo mortuo Pipinus Ansegisi filius eam dignitatem cepit, [a] anno Christi 687. Qui initiò cum Theodorico, & Ebroino congressus acie vincitur: eiúsque collega Martinus contra datam fidem ab Ebroino perimitur. Ebroinus ipse anno, vt apparet, 688, hoc [b] est tertio post S. Leodegarij necem, ab Hermenfrido confossus est. Tum verò Pipinus Theodorico superato, vtriusque regni magisterium tenuit [c] anno 691, summus vir, & Francorum imperio dignissimus; nisi quòd huius memoriam labes vna libidinis obscurat. Habuit enim præter Plectrudem nobilem coniugem, Elpaidem pellicem; è qua satus est Carolus Martellus: quo vno postea Francici

Pipinus maior domus

Ebroini mors.

a Fredeg. Chron. Sigeb.

b Vrsinus in S. Leodeg. 2. Oct. ap. Sur.

c Breuia. Franc. Reg. Fredeg.

A 685 Christi ad 717. nominis dignitas ſtetit. [a] Hanc illius intemperantiam caſtigare auſus Lambertus epiſcopus Leodienſis, à Dodone fratre Alpaidis obtruncatus eſt. cui ſanctus Hubertus ſuffectus eſt. quod anno 698 Sigebertus retulit.

a Sigeb. *S. Lambertus.*

[b] Pipinus domitis Friſonibus, eorúmque duce Ratbodo, ac Franciæ regno ſeptem & viginti annis ſumma æquitate geſto, moritur [c] anno 714. cui Carolus ſucceſſit, ex Elpaide ſuſceptus; de quo poſtea. Nunc cæteros ad Pipinum vſque Caroli filium Franciæ reges exequar; qui ſolo nomine cenſentur; cùm poteſtas omnis penes Palatij Præfectos. quos *Maiores* nominant, deinceps fuerit.

b Frede. 102.
c Anna Pith. Sige.

[d] Theodoricus Chlodouei ſecundi filius circa annum Chriſti 690 obiens, Chlodoueo filio eius nominis tertio vacuam reliquit nominis regij poſſeſſionem: quam ille quatuor annis obtinuit, ac mortuus anno 694, Childeberto fratri tradidit. Childebertus annum numerauit regni [e] 17: mortuúſque [f] eſt anno 711.

d Vide Par. 2, l. 4, c. 16.
e Geſta Franc. Epit. c. 15.
f Frag. Cod. Nazar.

[g] Dagobertus eius filius regnauit annos 5. quem anno 715 obiiſſe Annales Pithœani referunt.

g Geſta Franc. c. 52.

[h] Huic Franci Danielem quendam Clericum ſubſtituunt, regiæ, ſed haud ſatis compertæ familiæ; quem nomine mutato Chilpericum vocant.

Aimo 4. c. 51. Iuo.
h Ibid.

[i] Huic Raginfredus Palatij præfectus adiungitur. Vterque ab Carolo Martello ſuperatus ad Eudonem Vaſconum regulum

i Annal. Pith. Sigeb.

profugit. Sed eo quoque fracto, & in fugam conjecto, Chilpericus Carolo deditus anno regni 5 moritur,[a] Christi 720. Eodem anno Carolus Theodoricum regem constituit. qui[b] annos 15 regnauit. Itaque decessit anno circiter 735. A 685 Christi ad 717.

[a] Anna. Pith.
[b] Sigeb.

Post hunc[c] interregnum fuit annorum circiter 7; quibus vertentibus, postremus Merouei posterorum Childericus 3 anno 742 iniit. qui ad annum vsque 752 imaginem habuit regni. Siquidem hoc ipso anno Pipinus Hilderichο in monasterium incluso, ac detonso, Francorum rex appellari cœpit; qui annus ab exordio regni Francorum, id est ab anno Christi 420, numeratur 333.

[c] Probat Sirm. in Not. ad Tom. 1. Concil. Gall. pag. 621.

At in Hispanias effusi ex Africa Saraceni, Ruderico regnante, Gothos oppresserunt, à Iuliano acciti comite: cuius filiam, an vxorem, Rudericus rex stupro violarat. Initium cladis istius[d] anno Hegiræ 91, æræ Hispanicæ 750, notat Rudericus. Est hic annus Christi 712.[e] Biennio pòst Rudericus magno commisso prælio proditus à suis, ac destitutus occubuit.[f] Sic Hispania Saracenorum in potestatem venit. Gothorum reliquiæ in Asturibus, & Cantabris receptum habuerunt: ibique, propulsatis fortiter barbaris, veteris regni possessionem vtcunque tenuerunt, duce Pelagio; qui primus Asturibus regnauit.

Saraceni Hispanias inuadunt.

[d] Ruder. Tol. 3, c. 18.
[e] Ib. c. 19.
[f] Ruder. Tolet. 4, c. 1.

Sancti viri.

Sanctitatē suam haud pauci interuallo isto probarunt: in Anglia Cuthbertus; quē circa

A 685 Christi ad 717. annū 685 episcopum factum [a] Beda testatur. [b] Indidem & Vuillebrordus cùm duodecim profectus sociis, & in Frisiam à Pipino missus, barbaris Euangelij lucem intulit, sedémque Traiecti constituit anno, vt habet Sigebertus, 697. quo sanctum Kilianum martyrium obiisse prodit. Britanniam quoque suam non minùs pietate, atque doctrina, quàm historia, celebrauit Beda. qui ad annum vsque 731 Christianas illius gentis origines pertexuit. Gallias eotem tempore Monachi sanctissimi decorarunt, Vandregisillus Fiscanensis, & Fontinellensis monasteriorum conditor, cuius anno 692 Sigebertus meminit. [c] Vrsinarus Lobiensis fundator cœnobij: Bertinus Abbas Sithiensis: [d] S. Ægidius qui è Græcia veniens Prouinciam illustrauit. Childeberto regnante, anno 709 Sigebertus idem scribit, Archangeli Michaëlis indicio rupem eam, quæ in Abrincatensi diœcesi illius nomine, ac religione colitur, consecratam fuisse ab Autberto episcopo.

a 4 Hist. cap. 6. & seq.
b Sigeb. anno 692, & 697.
Beda.
c Sig. 698.
S. Ægidius.
d Id. 715.
S. Michaelis templū in Gallia.

De

A 717 Christi ad 741.

De Leone Isaurico, Iconoclastarum hæresi, ac cæteris rebus Orientis ab anno 717 ad 741. Tum de occidentalibus, déque Carolo Martello, & Saracenis ab eo deletis.

CAP. V.

Leo Isauricus.

OBSCVRO in Isauria genere natus Leo, qui prius Conon appellabatur, imperium adiit anno 717, Indictione 15, Martij 25 die, vt scribit [a] Theophanes. [b] Saracenos, vastata Asia, & expugnata Pergamo, Byzantium obsidentes magna eorum clade repulit, sub ipsum imperij primordium. Tiberium in Sicilia tyrannum per duces suos oppressit, & Occidentem pacauit anno 719. Demum conceptam olim in animo contra sacras imagines impietatem, Iudæo vsus auctore, protulit anno 726: [c] quo per satellites suos Saluatoris deiecit imaginem. Quibus à populo cæsis ardens iracundia princeps crudelissimè cædem illorum est persecutus: atque in doctorum præsertim collegium sæuiit, ex omnium professoribus artium collectum; cùm eos incassum ad perfidiæ communionem incitasset. [d] Quam illius improbitatem Helladis, & Cycladum defectio; ac secundus in ea opprimenda successus acrio-

[a] Theoph. ad annum vitæ mnm Leonis, Paul. Diac. 21. c. 32. Niceph. Breu.

[b] Theo. Paul. Dia. 21. Cedre. Zonar.

[c] Theo. Paul. Dia. 21. Cedre.

[d] Theoph. Niceph. Breu. Diac. Cedre.

A 685 Christi ad 717. annū 685 episcopum factum [a] Beda testatur. [b] Indidem & Vuillebrordus cum duodecim profectus socijs, & in Frisiam à Pipino missus, barbaris Euangelij lucem intulit, sedémque Traiecti constituit anno, vt habet Sigebertus, 697. quo sanctum Kilianum martyrium obiisse prodit. Britanniam quoque suam non minùs pietate, atque doctrina, quàm historia, celebrauit Beda. qui ad annum vsque 731 Christianas illius gentis origines pertexuit. Gallias eotem tempore Monachi sanctissimi decorarunt, Vandregisillus Fiscanensis, & Fontinellensis monasteriorum conditor, cuius anno 692 Sigebertus meminit. [c] Vrsmarus Lobiensis fundator cœnobij: Bertinus Abbas Sithiensis: [d] S. Ægidius qui è Græcia veniens Prouinciam illustrauit. Childeberto regnante, anno 709 Sigebertus idem scribit, Archangeli Michaëlis indicio rupem eam, quæ in Abrincatensi diœcesi illius nomine, ac religione colitur, consecratam fuisse ab Autberto episcopo.

Beda.

S. Ægidius.

S. Michaelis templū in Gallia.

a 4 Hist. cap. 6. & seq.

b Sigeb. anno 692, & 697.

c Sig. 698,

d Id. 715.

De

A 717 Christi ad 741.

De Leone Isaurico, Iconoclastarum hæresi, ac cæteris rebus Orientis ab anno 717 ad 741. Tum de occidentalibus, déque Carolo Martello, & Saracenis ab eo deletis.

CAP. V.

OBSCVRO in Isauria genere natus Leo, qui prius Conon appellabatur, imperium adiit anno 717, Indictione 15, Martij 25 die, vt scribit [a] Theophanes. [b] Saracenos, vastata Asia, & expugnata Pergamo, Byzantium obsidentes magna eorum clade repulit, sub ipsum imperij primordium. Tiberium in Sicilia tyrannum per duces suos oppressit, & Occidentem pacauit anno 719. Demum conceptam olim in animo contra sacras imagines impietatem, Iudæo vsus auctore, protulit anno 726: [c] quo per satellites suos Saluatoris deiecit imaginem. Quibus à populo cæsis ardens iracundia princeps crudelissimè cædem illorum est persecutus: atque in doctorum præsertim collegium sæuiit, ex omnium professoribus artium collectum; cùm eos incassum ad perfidiæ communionem incitasset. [d] Quam illius improbitatem Helladis, & Cycladum defectio; ac secundus in ea opprimenda successus acrio-

Leo Isauricus.

a Theoph. ad annum vitimum Leonis, Paul. Diac. 21. c. 32. Niceph. Breu.

b Theo. Paul. Dia. 21. Cedre. Zonar.

c Theo. Paul. Dia. 21. Cedre.

d Theoph. Niceph. Breu. Diac. Cedre.

A 717 Christi ad 741.

rem fecit anno 727. Itaque triennio pòst contra venerandas imagines edictum ferale proposuit.[a] Indict. 13, Ianuarij 7, feria 7, hoc est anno Christi 730. Germanus episcopus nequicquam se furori illius interponens, sponte se abdicauit; eique substitutus est Ianuarij 22 die Anastasius impietatis particeps, cùm centesimum ferè ætatis ageret annum Germanus: quippe quem anno 726 quinque & nonaginta annos habuisse Gregorius II asseuerat in Epistola 2, quæ est in 7 synodo Complures antiquæ tenaces fidei variis à tyranno cruciatibus, ac pœnis affecti, gloriosos exitus habuerunt.[b] Hanc Leonis insaniam Gregorius secūdus Romanus Pontifex cùm per literas cohibere non potuisset, de Concilij Romani sententia, Imperatorem, eiúsque contactos hæresi [c] subiecit anathemati: ac Romam, & quicquid Italiæ reliquum erat, à Græcorum abstraxit imperio: tributáque pendere iis vltrà prohibuit,

Roma, & Italia à Græcorũ imperio abstracta.

Ob hæc ardens ira Leo contra rebelles Italos classem adornauit.[d] quæ in Adriatico tempestate periit anno 732. Paullo antè per Exarchos Rauennates, ac Langobardorum regem Luitprandum, [e] Romam cum Pontifice ipso conatus est opprimere. Sed inuicti animi Pontifex imminentem vrbi Langobardum adiit vltrò; cúmque constantia, & oratione sua sic inflexit, vt ad eius pedes accidens, quidquid rogatus erat, prolixè faceret.

[a] Theo. Diac. Niceph.

[b] Theo. Diac. Anast.

[c] Zonar.

[d] Theo. Cedre.

[e] Anast. in Greg. 2.

a Vehemens anno Leonis vltimo terræ motus extitit, Indictione, ait Theophanes, 9, Octobris 26, feria 4, hora 8 (vt hic annus Christi fuerit 740) quo Thraciæ Bithyniáque quassata; ac præsertim Constantinopoli, Nicomediæ, ac Nicææ ingens strages accidit. Nicææ præter vnum templa omnia corruerunt. Ea calamitas Imperatori noui quæstus occasionem præbuit. Nam ad muros reficiendos tributorum auxit modum: quod deinceps perseuerauit. b Moritur ex intercute; siue intestinorum dolore anno Imperij exacto 24, supérque mensibus 3, Iunij 18, Indict. 9, Christi 741.

A 717 Christi ad 741. Niceph. Breu. Theopha. Dia. Lona. Cedre.

b Iid.

Qui idem annus 11 Calend. Nouemb. Carolo cognomento *Martello*, siue *Tuditi* vltimus fuit, cùm iam annum octauum & vicesimum Franciam administrasset; fortitudine princeps bellica, rebúsque gestis inclitus. c Pipino patre mortuo anno 714, in custodiam coniectus à nouerca Plictrude, indéque dilapsus insequenti anno Raginfridum maiorem, vt tum dici mos erat, domus electum lacessere ausus, ab eóque primo victus, posteà superior fuit d anno 717, duodecimo Calend. Apr. e Dominico die. Eundem Aquitaniæ ducis Eudonis auxilio fretum iterata fudit acie anno 718. Saxones exinde, Alemannos, Baioarios, Noricos, & Eudone fugato, Aquitanos subegit. Eudo rebus suis diffisus Saracenos ex Hispaniis cum eorum rege Abdirama in subsidium exciuit anno 725. quibus sacra

Carolus Martellus.

c Ann. Pith. Fredeg. 104, & seq.

d Fred. 106.

e Gesta Franc. Epit. l. 1, & 53.

A 717 Christi ad 741. profanáque latè populantibus occurrit Carolus, eósque internecione concîdit. Cæsa sunt vno die ad trecenta septuaginta quinque millia; cùm ex Francis 1500 haud amplius desiderati sint; vt scribit [a] Anastasius. Mox Burgundia, Lugdunóque potitus anno 727; insequenti, Eudone vita functo, Aquitaniam inuasit. Saracenos iterum, ad vlciscendam suorum stragem, Galliam incursantes magno numero prostrauit anno 731; & Auenionem ab illis captam recepit. Tum Narbonensem, quam ij cum Hispania, cui contributa erat, occupatam tenebant, aggressus, caput eius Nabonam, ac reliqua deinceps expugnauit oppida; cæsis, qui ad opem ferendam sæpiùs accurrerant, Saracenis.[b] Postremò Luitprandum Langobardorum regem Romanæ infestum Ecclesiæ, à Gregorio III imploratus, minis absterruit. Hæc Francorum Annales veteres, à Pithœo editi, Fredegarius, Sigebertus, Aimoinus.

Mira strages Saracenorum.

a Anast in Greg. 2. p. 97.

b Tom. 1. Conc. Gal. Epist. Greg 3,

S. Ioannes Damascenus.

Leone imperante claruit in Syria S. Ioannes Damascenus; qui pro sacrarum imaginum cultu stilo decertauit. In Germania S. Bonifacius prouinciæ huius Apostolus Romæ consecratus Episcopus [c] Decembri mense, Indict. 6, anno 722, Christianam ibi religionem longo tempore propagauit. Sequenti verò anno S. Eucherium Aurelianensem in exilio decessisse, in quod actus erat à Carolo, auctor est Sigebertus.

c Tom. 1. Con. Gal. p. 512.

A 741 Christi ad 800.

De Orientalis imperij rebus sub Copronymo, Leone, Constantino, & Irene, ab anno 741 ad 800.

CAPVT VI.

HÆRETICO patri, ac nefario successit teterrima longè soboles Constantinus: qui ab stercore, quod baptismo infans admotus in aquam eliserat, *Copronymi* cognomen meruit.[a] ex quo S. Germanus Patriarcha, qui eum baptizabat, haud vanum impietatis illius omen accepit. Id accidit [b] anno Leonis 3, Christi 719, Octobr. 25. Proinde regnare cœpit anno ætatis labente 22, Christi nempe 741. Huic Irene Chagani regis Auarum filia nupserat [c] anno 732. quæ Christianis initiata ritibus sinceram pietatem constanter tenuit. *Copronymus.* a Theoph. Diac. Cedre. Zonar. b Theoph. Diac. 21. c. 14. c Niceph. Breu. Theoph. Diac. l. 22.

Constantinus Artabasdum Annæ sororis virum initiò æmulum habuit imperij; inuisus ipse vulgo, ob hæresin, & pessimam indolem haud obscuris indiciis compertam. Exclusus itaque Constantinopoli profugit, Artabasdo Imperatore salutato: qui Catholicum cultum illicò restituit. Verùm anno 743 [d] Indict. 12, Septembri mense à Constantino captus cum filio, excæcatúsque est. *Artabasdus.* d Theoph. Misc. 22.

A 741 Christi ad 800

[a] Dira hoc imperatore pestis ab anno 747 ad triennium producta, ac Siciliam, Calabriam & Orientem peruagata; præcipuè Constantinopoli adeo sæuiit, vt & locus sepeliendis cadaueribus; & qui ea sepelirent, prope deficerent. Super hoc Saracenorum, Sclauorum, & Bulgarorum bellis appetitus; ab his etiam prælijs superatus aliquot; cùm aduersus eosdem exercitum duceret, lethali, & ignota medicis ægritudine correptus, & in nauigium impositus miserandam efflauit animam, [b] Septemb. 14 die, Indict. 14, Christi 775; cùm imperasset annos 34, mensésque propemodum 3. [c] Moriens *se ob dehonestatam B. Virginem Dei genitricem æterno damnatum incendio* testatus est; eíque deinceps venerationem iussit tribui. Hic exitus perfidi, & crudelissimi principis fuit. [d] qui sacrosanctam Virginem Dei matrem esse: Christum ipsum negabat Deum: sanctis honorem haberi vetabat: sacras imagines euerterat. [e] quas etiam conciliabulo Constantinopoli episcoporum 338 coacto damnandas curauit Indict. 7, anno 754, Monachis potissimùm infensus. quorum ille magnum numerum, vt & aliorum ordinum, quos ab impietate abhorrere sua cognorat; variis suppliciis affecit.

[a] Niceph. Breu. Theoph. Cedr. Diac. Zona.

[b] Theoph. Paul. Diac.

[c] Cedren. Theoph. Zona.

Copronymi desperata vox.

[d] Theo. ad annum eius 1. Paul. Dia. 22, c. 3.

[e] Niceph. p. 03. Theoph. Misc. 22. cap. 14.

Eius anno 20 Solis defectio contigit, Augusti 15, (vt ait Theophanes) feria 6, hora 10; qui est annus Christi 760. Vnde Constantini initium adstruitur.

Huic Leo successit filius, paternæ impietatis heres annum agens 26. [a] Natus enim est anno 750, Ianuarij 25, Indict. 3. Qui catholicum se principio simulans, postquam sibi largitione popularem quæsiuit gratiam, in apertam hæresis professionem erupit; quam & sacrilegio cumulauit. [b] Gemmarum enim cupidus, lapillis radiantem coronam, quam in maiori Ecclesia dedicarat olim Mauricius, detractam inde, suo capiti imposuit. quod scelus pœna statim diuinitus est secuta; erumpentibus ex eodem capite carbunculis: ex quibus ardens exorta febris breui hominem extinxit, Septembris 8, Christi [c] anno 780, cùm imperasset annos fere 5. Cœpit enim anno 775, Septemb. 14. Reliquit heredem Constantinum sub Irenes tutela matris. quam Athenis oriundam [d] anno 769 duxerat. Natus est porro Constantinus anno 771, Ianuarij 14. Itaque decimo ætatis annò imperium iniit.

A 741 Christi ad 800

Leo Cōstantini F.

a Theoph. Diac. 22, cap. 22.

b Iid.

c Theoph. Pau. Dia. Cedre.

d Theoph.

Constātinus cum Irene.

Constantinus igitur cum Irene matre annos circiter imperauit decem. quo tempore Stauracij patricij consilio omnia gerebantur. Ab his pristina cum imaginum cultu reuocata est pietas; [e] Tarasio viro sanctissimo Patriarcha facto, ipso die Christi Natali anni 784; cùm prius de œcumenica cogenda Synodo stipulatus esset. de qua Imperatores [f] iam ad Hadrianum Papam scripserat eodem anno, Indict. 7. Postquam igitur Roma & ex Oriente Legati omnes

e Theoph. Paul. Dia. 23, cap. 14, & seq. Zonar. Cedr.

f Extat Epist. in 7 Synod.

A 741 Christi ad 800. Patriarchalium sedium Constantinopolin aduenêre, coeuntibus in concilium episcopis, ab hæreticis præsulibus incitati milites seditionem fecerunt, [a] anno Christi 786 Calendis Augusti. Itaque in annum dilata res est; vsque ad 787 Christi, Indictionémque XI, qua Nicæam translati octauo Calendas Octobres Synodũ auspicati sunt: quæ Octobri mense desiit, tertio Eidus. Conuenêre 350 Patres; præsidentibus legatis Romani Pontificis Petris duobus, altero Archipresbytero; altero presbytero, & ἡγουμένῳ S. Sabbæ, cum Tarasio, aliísque Patriarcharum cæterorum vicariis. [c] In eo Concilio, quod septimum œcumenicum appellatur, Iconoclastarum proscripta hæresi, sacrarum imaginum restitutus est cultus. Quem annum insignem reddidit Solis defectio; quæ anno 8 Constantini, & Irenes contigit, vt scribit Theophanes, die Dominico, Septembris 16.

[a] Syno. 7. Act. 1, pag. 377.

[b] Act. 7, pag. 654.

Septima Synodus

[c] Vide Theo. Diac 23, cap. 22.

Secundum hæc Irene Constantinum filium, [d] cui Caroli Francorum regis filiam Rotrudim anno 782 desponderat, Mariam quandam oriundam Armenia coëgit ducere Nouembri mense anni 788. A quibus ille nuptiis abhorrens; nec non infinitæ Stauracij potentiæ pertæsus, matrem denique anno 790 redegit in ordinem, ac solus imperauit annos octo. Qua potestate iuueniliter, immodicéque vsus, [e] Nicephorum patruum, & Alexium ducem priuauit oculis: linguam aliis excîdit Augusto mense, Indict. 15, Christi 792. Triennio pôst, Maria

[d] Theopha. Diac. 23, c. 22. Vita Caro. M.

Constãtinus matrem redigit in ordinem.

[e] Theoph. Paul. Dia. 23, c. 32. Cedre.

coniuge repudiata, & in monasterium detrusa, Theodotam cubiculariam duxit; iungente nuptias istas Iosepho quodam Abbate; conniuente verò Tarasio, metu ne, quod minabatur, libidine ardens iuuenis Idolorum templa patefaceret. Quæ res Orientalem Ecclesiam tumultibus, ac dissidiis impleuit. [a] Duo quippe ætatis huius viri sanctissimi, Plato, & Theodorus Studita, à Tarasij communione recesserunt. [b] Tandem anno imperij 18, Christi 797 Irenes matris, & Stauracij dolo comprehensus, & immaniter excæcatus est Augusto mense, Sabbato; quo die quinquennio antè patruum luminibus orbarat. Effossis oculis Constantinus paullo pòst expirasse dicitur. [c] Quod parricidium in Irenes laudem traxere Græculi quidam. sed quàm inuisum Deo fuerit, septemdecim dierum horrenda caligo testata est, quæ mortem illius est consecuta. Irene quoque anno pòst sexto, Christi 802, Indict. 11, Octobris 31, feria 2, ab Nicephoro imperio, fortunisque omnibus exuta, & in Lesbon deportata, nondum anno vertente obiit.

A 741 Christi ad 800.

Repudiata coniuge, Theodotã ducit.

a Theopha. Miscell. 23. c. 36.

b Iid. Zon. Cedre.

Mors Constãtini.

c Theopha. Diac. Cedre.

A 741 Christi ad 800

De rebus Occidentis, deque Pipino, & Carolo M. ab anno 741 ad 800.

CAP. VII.

CAROLO Martello Francorum principi duo filij succedunt, [a] Carlomannus, & Pipinus. illi Orientalis Franciæ pars, cum Sueuia, siue Alemannia, & Thoringia: Pipino Burgundia, Prouincia, Neustriáque cessit. [b] Frater amborum Gripho natu maximus Odilonis Baioariorum ducis filia genitus, exclusum se videns, Laudunum occupat: vbi obsessus à fratribus, deditione facta, à Carlomanno in custodiam datur. [c] Hunaldo dehinc Aquitaniæ duce; tum Odilone Baioario, & Alemannis ab vtroque domitis; Carlomannus anno 747 cælestis amore vitæ Monasticum institutum in Soracte primùm; deinde apud Casinum ignotus amplectitur. Gripho solutus carcere, contra Pipinum rebellat; ab eóque captus, demum in Italiam fuga elapsus, in Alpibus obtruncatur anno 753, cùm iam superiore

Pipinus, Zachariæ Pontificis auctoritate, ac Francorum consensu procerum, regiam ad potestatem, quam olim obtinebat, nouum Francici titulum regis adiecisset. [d] Hoc enim anno, qui Christi numeratur 752, Hildricho Merouingorum postremo rege ob inertiam exauctorato, & in monasterium

a Fredeg. uo.

b Adelmus.

c Annal. Pith. Adelmus. Sigeb.

Carlomannus fit monachus.

Pipinus fit rex Franciæ

d Annal. Pith.

A 741 Christi ad 800.

detruso, Francorum regnum nouam in familiam transiit. Prima Pipino cura fuit, oppressum ab Langobardis Romanum subleuare Pontificem. [a] Rachisio gentis illius regi, qui ab obsidione Perusiæ Zachariæ Papæ oratione commotus, abdicato regno, monasticum ad genus vitæ desciuerat anno 750, Aistulphus frater eius successerat. [b] Quem Romanis infestum Stephanus III Papa fugiens, ad Pipinum venit in Galliam: à quo incredibili exceptus honore, eum vt Langobardis bellum inferret adduxit. Anno itaque 754, transcensis Alpibus, inclusum Papia Pipinus Aistulphum iurare conpulit, cuncta se, quæ Romanæ ditionis erant, redditurum. iterúmque promissa facere detrectantem; sed & Vrbis imminentem mœnibus, transgressus in Italiam ad pactorum reuocauit fidem [c] anno 756. Ac tum [d] per Fulradum Abbatem, Exarchatum Rauennæ, quam Romaniam vocant, & Pentapolim, hoc est Anconam cum 4 Piceni oppidis, aliáque, Romano Pontifici tradidit. [e] quæ ab Aistulpho Græcis Imperatoribus erepta Constantinus Copronymus à Pipino per legatos frustra repetebat. Eodem tuendæ Ecclesiæ studio Pipinus [f] Vaipharium Aquitaniæ ducem res sacras deprædantem, ac rebellantem deuicit septima in Aquitaniam expeditione; quæ anno 768 cum Vaipharij nece finem habuit. Quo interfecto, & Aquitania omni subacta, Parisiis, 8 Cal. Octo. diem Pipinus obiit, regni sui decimo septimo.

Langobardos domat.

a Anast. in Zachar. Paul. Varnefr. 6, c. 59.
b Anast. in Steph. Tom 2. Conc Gall.
c Annal. Pith.
d Anast. in Steph. 3
e Anast.
f Annal. Pith. Adel. Ado Vita Car M. Sigeb.

A 741 Christi ad 800. [d] Anno ergo Christi 768 Carolus cum fratre Carlomanno paternum regnum partitus est. Sed hoc anno 771 extincto, solus regnauit Carolus, princeps sine controuersia maximus. Nam & armis inuictus; & doctrinarum excultus studiis, earum fautor acerrimus fuit: & Catholicam religionem, eiúsque caput Pontificem Romanum vnicè coluit. [b] Huius adductus precibus (Adrianus is erat, qui Stephano anno 772 subrogatus est) contra Desiderium Langobardorum regem Romanæ sedis hostem bellum suscepit anno 773. ac Ticini obsessum, & in potestatem redactum abduxit in Galliam anno 774. Romano verò Pontifici cùm omnia, quæ à Pipino patre donata erant, rata esse voluit; tum adiecit alia quãplurima; Sabinense territorium, Spoletinum ducatum, & Beneuentanum. quæ ab [c] Anastasio referuntur; iisque Venetiarum & Histriæ adscribuntur prouinciæ. Saxones post hæc longissimo bello, ac prope continuo annorum [d] trium & triginta perdomuit. Cœptum id est anno 772; & 804 terminatum: quando Transalbianos omnes cum familiis suis transportauit in Galliam. Sclauos item: nec non Baioarios cum duce suo Tassilone rebellantes ad obsequium reduxit. [e] Bellum quoque cum Auaribus, siue Hunnis anno 791 susceptum, magna illorum strage confecit; eóque tantum prædæ partum, quantum nullo ex alio bello, scribit Eginhartus.

[f] Saracenis insuper in Hispania debella-

Caroli M. initium.

Langobardorũ regnum euertit Carolus

a Egin. Vita Caroli. Ann. Pith. Aimo. &c.

b Annal. Pith. Anast. in Adrian.

c Anast. in Adria.

d Egin. Annal. Pith. Vita Car. M. incerti auctoris.

e Annal. Car. M. Eginh. Sig. &c.

f Eginh.

tis, partem eius haud modicam Francicis subiecit armis. [a] Anno verò præsertim 778 expeditione in Hispaniam facta, Cæsaraugustam aggressus, acceptis obsidibus, Pampilonam inde discessit: cuius disiectis mœnibus, dum per Pyrenæos in Galliam regreditur, Vascones extremum per angustias agmen adorti, cæde aliquot principum facta, impedimentisque direptis, Francorum se ab armis inuiis saltibus, latebrisque tutati sunt. [b] Desideratus est inter alios Rutlandus Britannicæ oræ præfectus. Eam cladem ab Aldephonso Casto Hispaniæ rege, qui Carolum in Hispanias exciuerat, illatam Annales illius gentis asserunt: quos meritò [c] Baronius ex æqualibus illorum temporum [d] scriptoribus refellit. qui ambos illos inter reges sanctissimum fœdus amicitiæ fuisse memorant. tùm longè ante Aldephonsi primordium ista referunt. Qui quidem [e] æra 825, hoc est anno Christi 787, regnare cœpit, fortis perinde, ac religiosus princeps, & à perpetua castimonia *Casti* cognomen consecutus.

A 741 Christi ad 800

a Annal. Car. M. & Pith.

Clades Francorum in Pyrenæis.

b Eginh.

c Baron. A 778.

d Eginh. & Annalib. Caroli M.

e Roder. Tolet. lib. 4, c. 11.

Nec minus Catholicæ proferendæ religionis Carolus, quàm regni flagrans studio; crebra ad id episcoporum concilia celebrauit. [f] Inter quæ anno 792 insigne id fuit, quo in Ratisbonensi synodo episcopi Orgelitani, & Elipandi Toletani hæresis condemnata est: qui Christum adoptiuum Dei filium asserebant. [g] Eademque rursus in Francofurdensi Synodo ad Mœnum fluuium notata est, qua in synodo,

f Annales Car. M. & Pith. Alcuin. 1. con. Elipan.

g Isid. Vide To. 2. Conc. Gal. p. 193

Francofurd. Synodus

A.741 Christi ad 800 septima synodus œcumenica ab ignaris decretorum illius episcopis est reiecta anno 794. cùm super eâdem imaginum quæstione, Pipino rege, altera Gentiliaci celebrata esset [a] anno 767.

a Annal. To. 2. Conc. Gal.

Sub hoc rege doctrinæ summa opinione floruit Alcuinus ex Anglia profectus in Gallias; quo præceptore plurimùm vsus est Carolus, & ipse diuinis, humanisque literis in paucis eruditus.

De Carolo M. primo Occidentis Imperatore; ac Ludouico Pio; & vtriusque gestis ab anno 800 ad 840.

CAP. VIII.

NOVVM octingentesimus Christi annus Augustum Occidenti attulit: eam dignitatem pietati Francorum indulgente numine, quam in Oriente Græci propter arrogantiam, impietatémque paullatim amitterent.

b Anast. in Leone 3.
c Anast. ib.
Carolus fit Imperator.
d Eginh. Annal. Caro. & Pith. Theopha.

[b] Leo tertius, qui Adriano suffectus erat anno 795, factione quorundam oculis, linguáque mutilatus, & indignis modis vexatus fuerat anno 799. Et quamuis inusitato prodigio Deus illi oculos, ac linguam restituisset; tamen sceleris atrocitate permotus Carolus Romam adiit. vbi cùm innocentissimus pontifex obiecta crimina sponte iureiurando diluisset, [d] ipso Natalis

Dominici die, anno 800, nec opinantem A 800
inuadens Carolum, coronam capiti eius Christi
imponit, ac Romanorum Imperatorem ad 840
ſalutat. Cui vicem deinceps Carolus obſequio, & liberalitate rependit. [a] Habita [a] Anaſt.
inſequenti mox anno de paricidis quæſtio *Geſta*
eſt; damnatique capitis; deprecante Pon- *Caroli.*
tifice, ſolum vertere. Sub hæc Dani [b] cum [b] Annal. Caroli, &
eorum rege Godefrido compreſſi: nec non Pith.
Veneti; qui [illegible] deditionem à Pipino Caroli filio acc[illegible]ſunt anno 810; qui Pipino ipſi poſtremus fuit. Obiit enim 8 eid. Iul. [c] Eginh.
Mauros etiam Italiam, inſuláſque popu- *Mors*
lantes per duces ſuos repulit. [c] Sub exitum *Caroli.*
vitæ, totus in officia religionis, ac pieta- Vide Par.
tis intentus diem clauſit 5 Cal. Febr. Aquiſ- 4, l. 4, c. 10
grani, anno Christi 814, ætatis 71, regni 47, imperij 14.

[d] Ludouicus ab inſigni vel in diuinas [d] Annal.
res, vel in ſuos pietate cognomen adeptus, Ludou. & Chron.
ſuperiore iam anno ex Aquitaniæ rege in Pith. The-
imperij conſortium aſſumptus à patre, ei- gan. in vita Lud.
dem, anno, vti dictum eſt, 814 luce functo *Ludo-*
ſucceſſit, reliquis Caroli liberis eo ſuper- *uicus*
ſtite adhuc extinctis; Pipinô anno 810, Ca- *Pius.*
rolo, ſequenti. [e] Stephanum ille quintum [e] Annal.
Leoni III ſubrogatum anno 816 apud Re- Adel. Anaſt.
mos excepit, ab eóque Imperatoria corona decoratus eſt.

Sequenti anno Bernardus Pipini fratris eius [f] ex concubina filius, Italiæ rex, in [f] Thegånus, &c.
Ludouicum rebellans, eius deinde metu facta deditione, oculis priuatur: pleriſque principibus maieſtatis crimine damnatis,

A 800 Christi ad 840.

& exilio multatis. inter quos Anſelmus Mediolanenſis,& Theodulfus Aurelianenſis epiſcopi fuere. cuius in fratris filium ſeueritatis voluntarias ex epiſcoporum arbitrio pœnas dedit anno 822. [a] Irmingarde 5 Non. Oct. anni 818 mortua, (quo anno Sol. 8 Eid. Iul. defeciſſe proditur, Ludouici anno 5) Iuditham Vuelpi comitis filiam duxit in matrimonium: ex qua Carolus cognomine Caluus genitus eſt: cùm iam tres haberet filios, Lotharium, Ludouicum, & Pipinum. Qui cùm præferri ſibi Carolum haud æquo animo paterentur, in patrem haud ſemel inſurrexerunt. Primum [b] anno 830 Pipinus Aquitaniæ rex cum proceribus conſpirans, Imperatorem comprehendit; ac Iuditham in cœnobium incluſit; ſuperueniente mox, & probante Lothario. Sed anno ſequenti Germanorum opera Ludouicus recepit imperium. [c] à quo rurſus anno 833 trium coniuratione filiorum, & epiſcoporum ſententia detractus, & abdicare coactus, non multo pòſt in integrum reſtituitur, anno 834, quo Lotharius, qui patrem contumelioſius cæteris acceperat, tardius cum eo reconciliata gratia, ciuili bello Gallias permiſcuit. donec Imperatoris clementia condonatis omnibus, pax inter illos vtcumque coiit. Secundum hæc apud Theodonis villam celebrato conuentu Præſulũ, [d] Ebbo Remenſis epiſcopus nefariæ illius in Ludouicum coniurationis particeps, cum Agobardo Lugdunenſi depoſitus eſt anno 835.

[a] Iidem.

Ludouici filij in patrem rebellãt

[b] Annal. Pith.

[c] Annal. Vita Lud. Nithardus. To. 2. Côc. Gall.

[d] Conc. Gal. To. 2.

[a] Pipino demum mortuo anno 837, Ludouicus tres in reliquos diuiso regno, dum Ludouicum filium ob iniquam regni partitionem bellum parantem occupare festinat, obiit 12 Cal. Iul. anni 840, anno vitæ 64, imperij 27: & apud Mediomatricos in S. Arnulfi Basilica ab Drogone fratre eius vrbis episcopo sepultus est. Cuius exitum dira Solis defectio portendit [b] pridie Ascensionis Dominicæ: qui fuit pridie Nonas Mai, hora diei nona.

A 800 Christi ad 841.

a Annal. Vita Lud.

Mors Ludouici.

b Vita Ludou. Annal. Vide Par. 2, l. 4, c. 16.

Quæ sub Nicephoro, Michaële Curopalata, Leone Armeno, Michaële Balbo, Theophilo, in Oriente gesta sunt ab anno 800 ad 841.

Cap. IX.

IN Oriente Nicephorus, Irene, vti diximus, eiecta, anno 802 imperium arripuit. Ac Bardane, qui inuitus ad idem fastigium à militibus eductus erat, amoto, Stauracium filium participem Augustę maiestatis adsciuit [c] Indict. 12, Decembri mense anni 803. homo auarus, ac perfidus, ex Manichæorum disciplina; quorum magicis artibus erat deditus. Itaque Christianis ab sacris abhorrens, episcopos, clericos, ac monachos pessimè habebat, & à Magistratibus opprimi ac proculcari iu-

Nicephorus Imper.

c Theopha. Paul. Diac. l. 24.

A 800 Christi ad 840

bebat. Bellum cum Saracenis habuit: à quibus pacem turpissimis conditionibus redemptam nequaquam ex fide coluit. Contra Bulgaros ducturus exercitum vectigales Ecclesias fecit. De quo conquerenti familiari cuidam, cor suum, vt olim Pharaonis, obduruisse, Deo ita volente, fassus est. Nec diu scelerati capitis pœna dilata est. Circumuentus à Bulgaris, cùm imperij totius flore cecidit [a] anno 811, Iulij 26. cùm imperasset annos 9. [b] Stauracius in pugna sauciatus paucis mensibus regnauit. Quippe anno eodem

[a] Theopha. Miscel. 24, c. 25.
[b] Iid.

Stauracius.

[c] Michael Curopalates, cognomine Rengabe, Octobris 5, feria 5 Imperator acclamatur, vir pietate, ac pacis artibus præclarus; sed haud perinde bellicis rebus idoneus. Quare victus à Bulgaris anno 813, Leoni Armenio principatu cessit haud inuitus. qui ab Nicephoro Patriarcha coronatus est Indict. 6, Iulij die 11, feria 2: cùm eodem anno (qui est necessariò Christi 813,) Sol Mai 4 die defecisset, vt scribit [d] Theophanes. cuius hoc anno historia desinit.

[c] Theo. Misc. 24. Zon. Cedre.

Michael Curopalates.

Leo Armenus.

Theophanis historia desinit.

Eodem porro teste [e] Theophane, Michael ad constituendam Orientalis Ecclesiæ concordiam omnem adhibuit operam. Scissa enim erat in partes; cùm ab Nicephoro Patriarcha, viro cæteroqui sanctissimo, Plato & Theodorus Studitarum præfecti, omni laude cumulati propterea diffiderent; quod is ex laico factus esset episcopus: tùm quod Iosephum Occonomum, qui Constantini Irenes filij, &

[d] Theo. & Misc. 24. c. 42.
[e] Theo. Misc. 24, cap. 31.

Theodotæ nuptias iunxerat, ad communionem adhibuisset. Qua de caussa Theodorus cum Iosepho fratre Thessalonicensi episcopo, ac Platone, relegatus est anno 809, mense Ianuario. quo illos ab exilio Michael subinde reuocauit. A 800 Christi ad 840.

[a] Leo Armenius anno 813 Iulio mense imperium capessit, Michaëlis multum dissimilis. Nam in sacras imagines, & catholicos, præsertim monachos, omni atrocitate bacchatus est, hortatore ad id vsus Theodoto: quem quidem, Nicephoro Patriarcha pulso, Constantinopolitanum creauit antistitem; [b] princeps alioqui reipublicæ non inutilis. Imperauit annos 7, menses 5. atque ipso Natalis Dominici die à Michaële Balbo, quem maiestatis reum in custodia detinebat, inter sacra ipsa trucidatus est anno Christi 820. quo statim regnauit

Leonis Armenij imperium.

a Curopa. Zonar. Cedren.

b Cedr. Zonar.

[c] Michaël ab linguæ vitio *Balbus* appellatus, Amorio, quod oppidum Phrygiæ est, oriundus; [d] vbi ex Iudæorum, Manichæorum, cæterarúmque colluuione pestium secta quædam extiterat: quam secutus Michaël sacras imagines, & Catholicum nomen omne proscripsit: [e] Euthymium, & Methodium viros sanctissimos in exilium extrusit. illum etiam taureis ad necem vsque per Theophilum filium concîdit. Methodius Constantinopolitanum postea Patriarchatum obtinuit. [f] Thomam quendam tyrannidem sibi parantem Bulgarorum ope vicit, & crudelitatis genere omni laniauit.

c Curop. Zonar. Cedren.

d Zon. Cedre.

Michaël Balbus.

e Cedre.

f Curopal. Zon. Cedren.

A 800 Christi ad 841.

a Cedre. Zonar.

[a] Creta sub hoc à Saracenis Hispaniensibus occupata, circa annum 823. Ab Africanis verò Sicilia, anno 828, proditione Euphemij. qui in Syracusana obsidione confossus perfidiæ pœnas dedit. Exinde Calabria, & Apulia, & Italiæ pleraque Saracenis patuerunt. [b] Obiit anno 829, post annos imperij 8, mensésque 9.

b Iid.

c Iid. *Theophilus.*

[c] Excepit hunc Theophilus eius filius Octobri mense, Indict. 8, vt scribit Cedrenus: haud dubiè anno, quem dixi, 829; paternæ impietatis æmulus. Nam & cultores imaginum persecutus est; imprimísque Theophanem, ac Theodorum fratres, pietate longè præstantissimos, ignominiosè habuit. Iuris idem tamen exactor seuerissimus fuisse perhibetur. Atque imperio annis 12, mensibus 3 potitus, anno Christi 841, altero post Ludouici Pij mortem, excessit è vita.

De rebus Occidentalis imperij sub Caroli M. posteris, aliisque, ab anno 841 ad 900 circiter; ac de Franciæ præsertim regibus. déque viris illustribus.

CAP. X.

Ludouici filiorũ ciuile bellum.

POST Ludouici Pij Imperatoris excessum inter eius filios de regni iure, ac

finibus orta dissensio est. Lotharius Imperator natu maximus ad se omnia trahere cupiebat. Huic Ludouicus, & Carolus coniunctis viribus restitêre; victúmque 7 Cal. Iul. ad Fontinatam villam magno prælio in fugam egêre [a] anno Christi 841. Qua pugna tanta Francorum strages facta est, quantam fuisse hactenus non meminerant.

A 841 Christi ad 900

a Chro. Pith. Regino. Herman. Otho Fris. 5. c. 35. Maria. Sco.

Insequenti anno, fugato iterum Lothario, tandem inter se conueniunt, ac paternum regnum ita diuiserunt: Lothario præter Romanum imperium; hoc est [b] Romam, & Italiam; [c] Belgica cessit: quæ ab eo Lotharingiæ nomen inuenisse proditur, ac Scaldi, & Rheno continetur; ait Sigebertus anno 844: nec non Prouincia, siue Burgundia. Ludouico Germania omnis vsque Rhenum: [d] vltraque hunc ciuitates tres vini gratia, Moguntia, Spira, Vuormacia. Carolus occidentalem sortitus est Franciam [e] ab Mosa flumine ad Britannicum Oceanum. Idémque Pipini quondam fratris sui filios Pipinum, & Carolum Aquitaniam sibi vendicantes Monachos coëgit fieri. quod ad annum 852 Sigebertus refert.

b Regino. c Otho. Fris. lib. 5. c. 35. Sigbertus anno 844.

d Aimo. 5 c. 19. Sigeb. A. 844. e Otho. Regino. Sigeb. Vide cap. Car. Cal. 37. & Sirm. ib.

[f] Tertius igitur à Carolo magno imperator Occidentis Lotharius annis circiter 15 imperium tenuit. Quippe anno 855 rerum humanarum tædio, regnum omne diuisit in filios tres, atque in Prumiensi cœnobio Monachus est factus; vbi & 3 Cal. Octob. obiit. Eius porro filij fuere

f Ann. Pith. Sigeb. Her. Marian. Regino. Otho Fris. 9. c.

A 841 Christi ad 900

Ludouicus, cui Italiam cum imperio reliquit; Lotharius, cui Lotharingiam dedit; Carolus, qui Prouinciam accepit. [a] quo mortuo, eius inter fratres diuisa portio est, & ex ea Lotharius Lugdunum, Vesontionem, Viennam est sortitus.

a Cap. Car. Cal. loco cit.

Quartus Imperator Ludouicus II anno 855 iniit; [b] & annis imperauit 19, vsque ad 875. Hic contra Saracenos Africanos Italiam vastantes bellum gessit. [c] Adelgisum quoque Beneuentanorum ducem compescuit. & quamuis ab eo circunuentus ignominiosam pactionem fecisset, Italia pulsum in Corsicam fugere compulit. [d] Eius frater Lotharius, Thiethberga legitima coniuge repudiata, Valdradam pellicem duxit. Quam ob caussam à Nicolao I Pontifice sacris prohibitus est: & qui flagitium eius approbarant Guntharius Coloniensis, & Thetgaudus Treuirensis dignitate moti. Lotharius dum in Italiam à Ludouico Imperatore contra Saracenos vocatus, Romam ad Pontificem venisset, sacrilegi mendacij, quo se à Vualdrada post interdictum abstinuisse iuratus fidem fecerat, in reditu pœnas dedit, Placentiæ lethali morbo confectus anno 869 Iunio mense. [e] Cuius regnum Carolus Caluus, & Ludouicus rex Germaniæ inter se partiti sunt. Ab hoc iuniore Lothario regnum appellari cœpisse Lotharingiæ potiùs videtur, quàm ab eius parente.

b Otho Fris. 5, c. 6.

c Otho Fris. 5, c. 4. Sigeb.

d Otho ib. c. 3 & 4. Herm. Aim. 5, c. 29. Sigeb. 863. Anast. in Nicol. I.

e Capit. Car. Cal. Tit. 35. Herman. Regino.

Carolus Caluus Franciæ rex.

His Imperatoribus Franciæ rex, quæ Occidentalis appellabatur, Carolus erat,

cognomento Caluus, vafer ac subdolus princeps, & alieni semper appetens. [a] qui anno regni Fräcici 36, Christi 875, Ludouici Imperatoris audita morte, Romam aduolans, à Ioanne 8 in Augustum coronatus est, ipso Natalis Dominici die. [b] ex quo magnos deinde spiritus sumpsit, & Græcanico ritu dalmaticatus incessit. Moritur post hæc nonis Octob. anno 877, imperij 3, ait Flodoardus, post Pij patris obitum 37, veneno ab Sedecia Iudæo sublatus, quo is medico plurimùm vtebatur. Eius frater Ludouicus Germaniæ rex anno 876 decessit, filiis relictis tribus, [c] Carlomanno, qui Baioariam, Pannoniam, Boëmiam, Morauiam accepit: Ludouico; cui Orientalis Francia, Thuringia, Saxonia, Frisia, Lotharingia cessere: Carolo Crasso, qui Alemanniam obtinuit. Ex his [d] Ludouicus Caluum Lotharingiæ finibus inhiantem magna clade repulit anno 876, Nonis Oct. mortuúsque scribitur [e] anno 882, 13 Cal. Dec.

A 841 Christi ad 900

a Capit. Car. Cal. pag. 407: Aimo. 5, c 32. Regi. Herman. Marian. b Sig. 876

c Otho 6, cap. 6.

d Ann. Pith. Aimo. 5, c. 33 & 34. e Pith. Ann. Herman. Aimo 5, c. 40.

Carlomannus Bauariæ rex extinctus est anno 880: vt est in Pithœi Chron. cuius filius Arnulphus fuit, de quo postea.

Carolo Caluo quinto Imperatore mortuo, sextus numeratur

Carolus Crassus.

Carolus Crassus Ludouici Germaniæ regis filius, ex [f] anno 880. Falluntur enim qui Ludouicum Balbum Calui filium Imperatoribus accensent. Errori caussam dedit, [g] quòd à Ioanne Papa 7 Id. Sept. coronatus dicitur anno 878. sed regia fuit

f Aimo. 5, c. 40. Otho Frisi. 6, c. 8. g Aimo. 5, c. 37.

A 841 Christi ad 900

hæc, non Imperatoria corona. Tametsi Ioannes Balbo fauens, in eum transferri studeret imperium, ob idque vexatus ab Romanis Vrbe coactus sit excedere, vt Sigebertus ad annum 878 prodidit. Hinc ad Balbum profectus anno integro apud ipsum fuit. [a] Ergo Balbus Franciæ rex tertio à patris obitu anno periit 4 Eid. April. [b] Parasceue. qui character in annum cadit 879. Quem [c] præterea duabus eclipsibus anno antecedente commissis insignem faciunt Annales: altera Lunæ, 14 Oct. Solis altera, eiusdem 29, quæ in 878 annum competunt, qui proximè præcessit eum, quo Ludouicus mortuus est. Filios ex Ansgarde priore coniuge, sed patris iussu repudiata, susceperat duos, Ludouicum, & Carlomannum: ex Adelaide verò Carolum Simplicem in cunis, [d] moriens reliquit. Post altercationem reges Franciæ creati sunt

[e] Ludouicus; cui Francia, & Neustria obtigit; & Carlomannus, qui Burgundiam, Aquitaniámque tenuit: Bosone reiecto Richildis Calui coniugis fratre, Ludouici Imperatoris Calui fratris genero: quem idem Prouinciæ regem Carolus Caluus fecerat anno 878, vt ait Sigebertus. cùm eodem tempore Lotharingiam occuparet Hugo Lotharij ex Vualdrada filius. [f] Ludouicus anno 882 obiit Augusto mense. Carlomannus anno 884.

Carolus Crassus exautoratur.

[g] His subrogatur Carolus Crassus Imperator, anno 885: qui nouum hoc Franciæ regnum

a Annal. Pith.
b Aimo. c. 39.
c Ann. Pith. & Regino. Sigeb.
d Aimo. 5, c. 42, & Floriac. Chron. Fragm.
e Capit. Calui. Aimo. 5, c. 40. Sigebert. 878.
f Aimo. 5, c. 39, & 40.
g Otho Frisl. 6, c. 8, & 9. Sigeb. Herm.

regnum non vltra 887 obtinuit. Quo abdicare coactus ob animi, corporisque valetudinem, re aduersus Northmannos infeliciter gesta, ad eam calamitatem recidit, victum vt sibi precariò quæreret ab Arnulpho Carlomanni Bauariæ regis filio. Moritur anno 888. quem ab pietate plurimùm commendant Otto Frisingensis, Hermannus, & Regino. qui in eo tamen minimè laudatur, quòd coniugem suam castissimam feminam temerè suspectam habuerit, & cum ea diuortium fecerit. A 841 Christi ad 900

Amoto Carolo, tam Romanum imperium, quàm Francorum regnum aliquandiu fluctuauit. Itali Berengarium Eberhardi Foroiuliensis ducis filium regem eligunt. Vuidonem alij Lamperti filium Spoletanum ducem.[a] Vido Francici regni post Caluum spe deiectus, Berengarium bello persequitur; victúmque cogit ad Arnulfum confugere: quem Italiæ potiundæ spe eò facilè pellexit.[b] Vuido Imperatoris nomine Italia potitus, anno 894 moritur.[c] Cuius filius Lampertus Imperatoris & ipse nomen à Vuidone patre anno 892 consecutus, anno 899 in venatione peremptus est.

Arnulphus ergo Carolomanni filius Lamberto adhuc superstite Imperator occidentis anno Christi 896 à Formoso Papa creatur.[d] qui ex Portuensi episcopo Romanus creatus Pontifex sedit anno 891, excluso Sergio, qui Pontificatum violenter inuaserat. Nec triennium Arnulphus excessit.

a Luithprand. lib. 1, c. 6.

b Maria.

c Luith. 1, c. 10 Otto Fris. 6, c. 13; Sigon. 6 de reg. Ital. Onufr. 3 de Rom. Princ.

d Luith. 1, 8. Herm. Otto Fris.

A 841 Christi ad 900 Siquidem [a] anno 899 pediculari periit morbo, vt auctor est Luithprandus, 3 Cal. Dec.

a Regino, Luit. Maria. I. am. Schaph. Herman. Sig. 902. Vrsp.

Formosus autem anno 896 mortuus, sequenti ab Stephano successore suo sepulchro extractus, sacrisque vestibus exutus, & tribus mutilatus digitis, in Tiberim est abiectus, quòd relicta pristina sede, in Romanam inuolasset. Sed huius acta Conciliabuli in Rauennate synodo ab Ioanne IX rescissa sunt anno 898, vt putat Sigonius, qui eiusdem decreta Concilij recenset.[b] de quibus agit & Rubeus. alij, vt Baronius, anno 904. antecedenti Sigebertus adscribit.

b Lib. 5.

c Regino. Frag. Pith.

Franci interim, dum Carolus Balbi Ludouici filius adolesceret, [c] Ottonem, vel potiùs Odonem Parisiensem comitem, consentiente Arnulpho, regem eligunt anno 889. Fuit hic Roberti Franciæ ducis filius, eius, qui à Northmannis [d] anno 867 occisus est. Atque hic annis nouem Francos gubernauit, vsque ad annum [e] 898: quo moriens Ianu. 3, Francorum principes obtestatus est, vti Carolo Ludouici Balbi filio regnum deferrent, quo cum bellum aliquot iam annos gerebat. Quippe Franci Odone in Aquitania morante Carolum duodennem (ait Sigebertus) in regnum reuocant: sed maiorem fuisse postea demonstrabitur. Quo ex tempore [f] Odonem inter & Carolum ciuili certatum est bello.

d Regino.

e Reg. Sigeb. Odorannus.

f Sigeb. Abbo. de Obs. Par. lib. 2.

Ioanna Papissa. Ioannæ Papissæ fabula in idem incurrit sæculum. Hæc enim in Mariani Scoti, &

Sigeberti Chronicis anno 854 adscribitur, A 841 atque inter Leonem IV, & Benedictum III Christi media ponitur. Sed in vtriusque castigatis ad 900 exemplaribus Ioanna ista nusquam legitur. Quinetiam[a] Photius ipse, qui ætate illa vixit, nullo interiecto, Benedictum; huic Nicolaum: tum Ioannem substituit. vt appareat ludicram hanc fabellam ab otiosis nugatoribus esse confictam.

a Leo Allatius Comm. de Ioanna Pap.

Hic ille est Leo IV,[b] qui Saracenis Italiam vastantibus, ac Venetorum obtrita classe, terrorem longè, latéque circunferentibus, Romanæ Vrbi veteri nouam addidit, quam Leoninam vocant.

b Anast. in Leone.

In Germania[c] Rhabanus Maurus Lothario Imperatore floruit, Moguntinensis, ex Fuldensi monacho, factus episcopus. Hincmarus item in Gallia Remensis episcopus Carolo Caluo regnante.[d] Ab vtroque damnatus, & refutatus est Godescalcus monachus Orbacensis; qui Prædestinatianorum dogma renouasse creditus est. atque hic Rhabano præside in Moguntinensi synodo conuictus, condemnatúsque anno 848, eodem anno apud Rhemos ab Hincmaro pari sententia perculsus, ac virgis cæsus, librum suum in ignem coactus est proiicere, & in carcerem compactus. Hincmarum tamen, & omnem contra Godescalcum eius actionem refutauit Florus Magister Lugdunensis diaconus, sub Lugdunensis Ecclesiæ nomine erudito edito commentario.

c Sigeb.

d Conc. Gall. To. 3, p. 64, & seq.

A 841 Christi ad 900

De Northmannorum grassationibus, & cladibus per eos variis temporibus importatis in Gallias: déque Neustria illis attributa.

CAP. XI.

NORTHMANNORVM grassationes, prædationésque crebræ ætate ista per Gallias, & prouinciis omnibus exitiales fuerunt. Danici generis illos ferunt, atque è Scanzia profectos, quam *Northuuegiam* appellant. qui, [a] iam tum imperante Carolo Magno, circum borealem oram Galliæ populabundi nauigare instituerant, ac Frisonum, & Scottorum infestare litora. Sed quòd imperij tum limites firmissimis præsidiis obtinebantur, facilè eorum impetus arcebant. Quod idem Ludouico Pio regnante perseuerarunt facere. At eo mortuo, [b] cum ciuilibus motibus totum quateretur imperium, & detracto, qui in præsidiis erat, milite nudata defensoribus ora esset maritima Galliæ; impunius euagari cœperunt; ac non iam piraticas excursiones; sed iustas expeditiones in interiora regni fecerunt. [c] Anno eo, qui mortem Ludouici consecutus est, Christi 841, occupata subitò Rothomago, cædibus, atque incendiis cuncta vastarunt;

a Annal. Pith. & A. 810, & seq.

b Chron. Besuense in Script. North. p. 22.

c Gesta North.

lateque secundum Sequanam populatione facta, ingentes prædas egerunt. [d] Eodem anno Hastingo duce in Turonos progressi, cùm circùm vastitatem intulissent ab ipsis vrbis mœnibus S. Martini ope propulsati sunt 4 eid. Maij. [b] Post biennium per ostia Ligeris euecti, Lamberti Comitis proditione; qui à Francis ad Nomenoium Britonem defecerat; Namnetum vrbem capiunt; vbi episcopum ipso sancti Sabbati die sacris operatum cæremoniis interficiunt, cum plerisque Clericis, & vtriusque sexus promiscua multitudine. Id anno 843 assignant annales quidam. At Rhegino in 853 coniicit; quo primùm Northmannorum classem Ligeris attigisse littora scribit. cui & Fuldense Chronicon, & Sigebertus assentiuntur. Vtroque anno verisimile est per eius fluminis ostia subeuntes, Namnetum oppidum inuasisse. Hoc etiam posteriore, post direptos Namnetas, vt iidem asserunt, in [c] Turonos cùm venissent, Cari, Ligerisque fluminum alueis maiorem auctis in modum interclusi, atque ab vrbis aditu prohibiti, suburbana omnia, inque his Monasterium quod *maius* dicitur, S. Martini habitatione celebre succendunt: mactatis in eo monachis centum & viginti; Heberno verò abbate diris tormentis excruciato. Populatis exinde Cenomanis, cùm in Turonos redire illos fama vulgasset, B. Martini corpus à Clericis Aurelianos primùm; inde Autissiodorum vsque peruehitur; vbi annos aliquot

A 841 Christi ad 900

a Chron. Turon. in Hist. North. p.25, & Odo Clun. Tract. de reuers. S. Mart. in Bibl. Clun. p. 117.

b Gesta North. & Chron. vetus scriptum.

c Gesta Northm. Rheg. Odo Clun. & Chron. Turon. Sig.

Translatio S. Martini.

A 841 Christi ad 900

asseruatum frequentibus & inusitatis prodigiis in summa claritate fuit. quod cùm deinde, pacatis rebus, Turonenses repeterent, Autissiodorenses verò id à se nollent dimittere; Ingelgerius Andegauensium comes vi & armis extortum pristinam in sedem reuexit anno Christi 885. [a] At Northmanni eodem illo anno 853, sexto eidus Nouemb. Turonorum vrbem cum B. Martini basilica, cæterisque subiecto igne demoliti sunt. Item Iuliomagum Andegauorum. [b] Quibus illorum sceleribus, ac sacrilegiis offenso numine, ciuile inter ipsos exortum est bellum, quo, præter innumerabile vulgus, pæne nobilitas omnis concidit; sic vt regia de stirpe, præter puerum vnicum, reliqui nihil esset. quod anno 854 Fuldenses Annales adscribunt. Quin iidem [c] insequente anno Augustoritum Pictonum adeuntes tanta ab Aquitanis clade profligati sunt, vt haud multo amplius trecentis euaserint. Biennio posteà, anno 857 in Parisios impressione facta, suburbanas complures Ecclesias; & inter has, S. Genouefæ, flammis consumunt: idem ne cæteris facerent, ingenti ab iis pretio ciues impetrarunt.

[d] Pòst immenso circuitu, inter Hispaniam & Africam per Gaditanum fretum circumuecti, & aduerso Rhodano subeuntes, Valentiam vsque vastitatem intulerunt. & in Italiam excursione facta Pisas ex improuiso populati sunt. [e] Anno 861 Lutetiam reuersi, S. Vincentij, siue S.

a Gesta North.

b Chron. Fuld. in Hist. North. p. 15.

c Gesta North.

d Gesta North.

e Ead. gest.

Germani basilicam, ante annos quatuor, vti dixi, immensa pecunia redemptam, incendio tradiderunt. In Aurelianos quoque impetum anno 865 fecerunt; ac Floriacensi incenso cœnobio, vrbem ipsam Aureliam eâdem clade peruastarunt. Qua in vrbe, reliquis igne consumptis basilicis, sola princeps, quæ S. Crucis titulo dicata est, incendio corripi non potuit; quamuis certatim ad id excitandum barbari faces, ac malleolos subiicerent.

A 841 Christi ad 900

Ædes S. Crucis Aurelianis magno miraculo seruata.

Regnabat tunc in Gallia Carolus Caluus: [a] qui ad eam propulsandam calamitatem magis animo impar, quàm viribus, magna pecuniæ summa turpem cum illis pactionem fecit anno 867. [b] Neque tamen prohiberi furor eorum potuit; quin eodem hoc anno, ductore Hastingo, per Ligerim euecti, adiunctis Britonibus, Namnetum, Andegauorum, Cenomanorum, ac Turonum agris haud minorem solito stragem inferrent. Exinde præda graues in reditu ab Rutperto Marchiæ istius præfecto, & Ragnoldo Aquitaniæ duce circumsessi, vtroque occiso, ac Francis dilapsis, tutum ad naues perfugium habuerunt. Quadringentos haud amplius barbaros [c] Annales fuisse memorant: ac tam exigua manu tanto maiores copias ideo superatas esse; duces verò ipsos interfectos; quòd eorum alter S. Hilarij, alter S. Martini opima cœnobia præter fas obtinerent. Rutperti in locum Hugo cognomento Abbas, quòd perinde vt illi qui-

a Gesta North.

b Ead. gest. & Rheg.

c Gesta North.

A 841 Christi ad 900 busdam cœnobiis Abbatis loco esset, sufficitur. Nam duo illius liberi, Eudo, siue Odo, & Rutbertus nondum per ætatem paternam dignitatem capere poterant.

a Rheg. Sigeb. A. 873. [a] Hoc successu elatiores barbari, vt piraticam tandem facere desinerent, & certam sibi sedem in Gallia statuerent, Iuliomagum Andegauorum dilapsis fuga ciuibus vacuefactum occupant, ac munire instituunt; eodémque coniuges & liberos, ac fortunas omnes conuehunt. Quod indignè ferens Carolus, euocato in auxilium Salomone Aremoricorum regulo, valida ipse coacta manu, vrbem obsidet. Sed fame, ac peste, multóque magis longioris moræ tædio fatigatus Carolus, datis conditionibus, acceptáque pecunia, tutò illos inde permisit egredi anno Christi 873.

b Rheg. [b] Rege mortuo Caluo; eiúsque filio Ludouico; Ludouicus Karlomanni frater prædabundos in Belgica, & ad Somonam Northmannos aliquanto successu anno 881 compescuit. [c] At illi conuerso in Cis-rhenanam Germaniam impetu, fœda vbique vestigia reliquerunt. Crematum tunc ab illis est Aquisgranense palatium: nec non Augusta Treuirorum, & Colonia anno 882. [d] Carolus Crassus, qui tum imperabat, armis diffidens pacem cum eorum regibus Godefrido ac Sigefrido fecit, translata in eorum ditionem Frisia, ac magnis attributis muneribus. Addunt [e] Annales aliqui Godefridum Christianis initiatum ritibus è sacro fonte susceptum ab Imperatore,

c Gest. North. Fuld. Chron. Rheg. Aimo. 5, c. 61.

d Ibid.

e Gesta North. Rheg. Sigeb. A. 886.

Gislam, vel Gillam Lotharij regis filiam in matrimonium accepisse. A 841 Christi ad 900

[a] Digressi inde Northmanni, contra Carlomannum, qui, fratre mortuo Ludouico, solus in Francia dominabatur, copias promouent: ab eóque haud mediocrem pecuniæ summam exprimunt; & in posterum tempus vectigal imponunt, Christi 883. Tum vbi is anno sequente obiit, iterum ad deprædandum illius regnum valido cum exercitu redeunt: id eo dicentes licere sibi facere, quòd cùm nemine alio, quàm cum rege pacem fecissent. Quibus rebus exterriti principes Carolum Crassum Imperatorem ad regnum Franciæ capiendum euocant; rati se eius armis, & potentia, qui tot gentibus præerat, tutos ab Northmannorum impressione futuros. Sed multum eos in omnem partem opinio fefellit.

a Gesta North. Rheg. Sigeb. A. 885.

[b] Hoc enim rege validioribus instructi copiis barbari Lutetiam oppugnare ausi sunt[c] anno 886. Sed eam vrbem Odone duce fortissimo Rutberti filio, & Gozlino episcopo tutantibus, obsidionem intermittunt; ad eámque rursus anno 887 redeunt: donec Carolus incassum eos adortus[d] ita demum cum illis composuit; vti Transsequanensem Galliam, quæ Neustria dicitur, quæque ab imperio suo defecerat, iis ad prædandum permitteret,[e] Sigebertus tractum hunc omnem Galliæ, non ad direptionem; sed iure perpetuo Northmannis concessum significat.

b Abbo Floriac. Gest. North. Rheg. Sigeb. c Ioan. Asser à Pith. editus ante Abbonē Fuld. Chron.

Obsidio Lutetiæ

d Rheg. e Anno 888.

A 841 Christi ad 900

[a] Pax ea videtur facta Martio mense anni 887: indéque Carolus Nouembri recessisse. Nec diu posteà regnum, vitámque produxit Carolus. quorum illud priùs ereptum est ipsi: datúsque successor imperij Arnulfus: regni Francici Odo Roberti filius. qui ambo Northmannos haud leuibus affecere damnis. [b] Arnulfus per Lotharingiam grassantes ad vnum pæne concîdit anno 893. De Odonis cum Northmannis conflictu ita prodidit Abbo Floriacensis vir sanctitatis, & martyrij gloria celebris: cũ Northmanni Carolo Crasso adhuc superstite, contra pactum cum eo fœdus, iterum ad Sequanam ac Lutetiam reuertissent, interclusos à Parisiensibus, ac veniam petere coactos; data fide, nunquam se eò deinceps venturos. Cùm hac conditione dimissi essent, breui pòst interuallo rediisse; ac cædem, populationémque de more fecisse. quo permoti Parisienses quotcumque apud se Northmannos inuenerunt (quingenti autem omninò sunt reperti) neci mandasse. Pòst amoto Carolo Crasso, Odonem regis accepto nomine, contra Northmannos strenuè certasse; & ad Montem Falconem (is est suburbanus collis) vndeuiginti eorum millia profligasse: quod anno 898 contigit.

a Abbo lib. 2 de Obsid. Lut. p. 476, edit. Pith.

b Otho Frisi.lib. 6, c. 11. Sig. A. 895.

[c] Postremus ad Lutetiam Northmannorum conatus anno 890 nihilo cæteris secundiorem successum habuit. Itaque desperata expugnatione tandem abierunt. Hanc obsidionem septem annorum fuisse [d] quidam annales asseuerant. credo quòd ex

c Rheg.

d Besuenses in Hist. North. Dudo l. 2.

interuallo sæpius illam repeterent. Id enim aliquot deinceps annis factum ab iis esse Sigebertus refert. Quinetiam Carolo regnante Simplice, post Odonis obitum, persæpe Northmannos Rollone duce, excurrisse Lutetiam vsque, historiæ veteres affirmant. ex quibus id etiam memoria dignum videtur: cùm ab illis Autricum Carnutum obsideretur, circumlata B. Virginis subucula, quam Carolus Caluus Vesontione allatam ibi collocarat, tantum iis repente pauoris iniectum, vti in fugam præcipites se darent. Id in [a] Chronico quodam anno Arnulphi sexto tribuitur. [b] In altero septimo ab Odonis morte, qui putatur Christi 905. [c] Est vbi id anno 911 accidisse legitur; quando ad Carnutum oppidum ab Richardo, & Roberto ducibus pugna commissa est; cæsique Northmanni; cuius expeditionis [d] Dudo meminit.

A 841 Christi ad 900

B. Virginis subucula apud Carnotenses.

a Turon. p. 26. Hist. North.

b Ambuziensi, p. 25, ibid.

c In vetere membrana.

d Lib. 2.

[e] Ad postremum Franconis opera Rothomagẽsis episcopi Rollo dux Northmannorum cum Carolo Simplice in fœdus, amicitiámque venit; eique Christiano ritè facto Carolus Gislam filiam in matrimonium dedit; cum ora omni maritima Galliæ, quæ ab Epta fluuio ad mare porrecta, ab illis Northmannia vocatur. Rollonem è baptismi fonte suscepit Robertus Francorũ dux: ab eóque Rollo Roberti & ipse nomen accepit. [f] Hæc anno Christi 912 gesta esse Dudo confirmat, qui & hoc adiicit: cùm Neustria ob assiduas populationes inculta esset, neque Northmannis ad annonam suffice-

e Dudo l. 2. Gesta North. Floriac. Chron. p. 34 Hist. North.

Northmanni Christiani fiunt.

f Ordericus l. 3.

A 841 Christi ad 900 ret, Britanniam iis minorem vnde viuerent, ab rege Carolo concessam.

Ad hunc modum Northmanni, postquam annis ferè centum magnam Europæ partem, imprimísque Galliam, piraticis excursionibus infestam habuerant, tandem certum in ea domicilium adepti sunt: indidémque in alias profecti regiones, clarum sibi militia nomen, cum nonnullarum etiam imperio, pepererunt.

De Orientali imperio sub Michaële, ac Theodora matre, Barda, Basilio Macedone, Leone Philosopho: déque S. Ignatio, & Photio, & octaua Synodo.

CAP. XII.

[a] ORIENTIS imperium Theophilus moriens Michaëli filio reliquit, sub matris tutela Theodoræ religiosæ, virilisq; animi feminæ. Quæ sacris instauratis imaginibus, Methodium virum sanctissimum Patriarcham constituit. Bulgarorum regem Bogorim bellum in Romanos molientem absterruit. atque is sororis hortatu, quæ capta bello, apud Romanos Christianos ritus susceperat, cum tota gente Christo nomen dedit.

a Curopal. Zona. Cedre. Glycas, Const. Manass.

Michaël & Theodora.

Bulgari ad Christum cöuersi.

[b] Hunc proditum est, post annos aliquot, amore quietis ac secessus monachum factum, cùm successorem filium suum pessimè curare rempublicam audisset, & ad pristinam superstitionẽ redire velle, resumpsisse regnum; & excæcato filio, atq; in minorẽ

b Sig. 865.

alterum translato dominatu, ad monasterium reuertisse. A 841 Christi ad 900.

Tam felicem imperij statũ Michaëlis vecordia, & eius auunculi Bardæ interpellauit ambitio. Huius enim cõsilio Michaël Theodoram matrem,[a] qua cùm annis 14 rempublicam administrarat, priuatam ad vitam extrusit anno Christi 855. Tum rebus omnibus Bardæ arbitrio permissis, quem Curopalatem, deinde Cæsarem fecit; totum se ludis, aurigationibus, ac perpotationibus dedit.[b] Ad extremum Bardas Cæsar, assentiente Michaële, & Basilio Macedone Protostatore Michaëlis, occiditur anno Christi 866, April. 1, Indict. 14, ait Curopalates. Fit paullo pòst à Michaële Basilius imperator[c] Mai 26, ipso die Pentecostes. Qui cùm illum ab nequitiis, & sceleribus ad frugem reuocare cuperet, eius odium in sese, atque insidias conciuit. Eas vt anteuerteret; cùm præsertim remigi cuidam temulentus imperium obtulisset, Michaëlem Basilius obrutum vino trucidauit anno Christi 867, cùm annis imperasset 25, hoc est 11 solus, cum matre 14.

a Curop. *Bardas.*

b Iidem, & Nicetas in S. Igna

c Curop. & Cedr.

Imperante Michaële, S. Ignatius Michaëlis Curopalatæ Imperatoris filius, & à Nicephoro castratus, atque in monasterium inclusus,[d] Constantinopolitanum Patriarchatum post Methodium adeptus est anno 847. indéque Bardæ opera pulsus post annos 11, quòd neque Theodoram redactam in ordinem tondêre vellet inuitam; & Bardam Cæsarem ob incestam cum nuru stupri

S. Ignatius Patriarcha.

d Nicetas in Ignat. Curopal. Zonar. Cedr. Anast. Præf. in 8 Syn.

A 841 Christi ad 900 consuetudinem communione priuasset. Cuius in locum à Barda Photius ex laico subrogatus, Ignatium in conciliabulo damnauit anno 861. & à Nicolao Papa propterea damnatus ipse, vicissim in Nicolaum sententiam non dubitauit dicere.

Photius Ignatium damnat

a Curop. Zona. Cedr. Glyc.

Basilius Macedo

[a] Basilius Macedo sublato Michaële solus imperauit anno 876; natus in Macedonia obscuro genere, vt scribit Zonaras, Curopolatem tacito nomine vellicans, qui Basilij stirpem ab Arsacidis repeteret. Nam ex Armenia Basilij maiores ortum habuerunt. Hic rempublicam Michaëlis ignauià perditam recreauit. Quippe magistratus optimis quibusque mandabat; ab iisque ius & integerrimè dici volebat; & iudicia nonnunquam exercebat ipse. Foris quoq; contra Saracenos, & Manichæos, Chrysochire duce, Romanis infestos prosperè bellauit. Catholicam verò pietatem imprimis coluit. Eius iussu reductus ab exilio S. Ignatius, expulso Photio: contra quem anno 869 Constantinopoli Oecumenica octaua synodus est habita. secundum quam relegatus Photius, anno demum 878, quo Ignatius obiit, sedem suam recuperauit, à Basilio reuocatus, Santabareni cuiusdam, & ipsius Photij præstigiis illuso. Imperauit cum Michaële [b] annum 1, solus 19. mortuúsque est anno 889. quo

Octaua synodus.

b Curopal. Ced.

c Zona. Glyc.

Leo Basilij filius; vel, vt aliis placet, Michaëlis, [c] qui concubinam suam Eudoxiam de se grauidam Basilio collocauit, ad Oriẽtis imperium peruenit, philosophiæ dedi-

tus studiis: vnde & *Philosophi* ei cognomen inditum.[a] Eum Basilius Theodori Santabareni monachi calumniis suspectum in carcere habuerat, ac Senatus deinde rogatu dimiserat. Hanc ille, simulatque imperium accepit, iniuriam est vltus in Santabarenum, eiúsque fautorem Patriarcham Photium: quem sede sua depulit. Aduersus Bulgaros, rege eorum Symeone pacem turbante, infeliciter pugnauit. sed eos subinde Turcarum auxilio deuicit. Imperauit[b] annos 25, menses 3; obiítque anno 911,[c] Iunij 11.

A 841 Christi ad 900

Leo philosophus

a Curop. Zon. Ced. Glyc. Man.

Photius eiicitur.

b Zonar. Curopa.

Italiæ reges, ac tumultus sub Vidone, Lamberto, Berengario, Rodulpho, Hugone: & de Germanorum ad Italiæ regnum aditu.

Ab anno circiter 900, ad 966.

Cap. XIII.

PERPETVI deinceps, in Italia præsertim, & Gallia, ciuilium motus armorum extiterunt, nunc ad hos, nunc ad illos transeunte regno. quarum vicissitudinum summam paucis exequar.

Vidone, eiúsque filio Lamberto vita functis, in Berengarium Italiæ principatus reciderat.[d] Sed huic æmulus è Transalpina Prouincia Ludouicus excitus est ab Adalberto Tusciæ Marchione, Bosonis filius, ex Hermingarde filia Ludouici iunioris Imperatoris; quem Lothario Imperatore

d Luith. 2, c. 10. Regino. Marian. Gotfr. Viterb. Ioan. Villan. l. 3, c. 4.

A 900 Christi ad 966. *Ludou. iunior rex Ital.* natum supra retulimus. Hic in fugam coniecto Berengario, Romæ à Papa imperij donatus est insignibus anno [a] 901. Qui post annos tres, eiusdem, à quo vocatus erat, Adalberti proditione, Veronæ captus à Berengario, oculis, & imperio priuatur [b] Augusto mense anni 904, vt ait Regino. etsi Gofridus Viterb. sequenti factum id asserat, vt & Otto Frisingensis.

[c] Berengarius ergo, sublato competitore, rursus Italiæ tenuit regnum & à Ioanne X, Septembri mense, anno 915 est inunctus: vt ex eius diplomatibus [d] Sigonius ostendit. Verùm Adelbertus Eporediæ Marchio, aliique proceres Italiæ [e] Rodulphum Burgundiæ regem Berengarij tædio ad Italiæ regnum capessendum vocant. Nec ille cunctatus [f] anno 922, vt ait Flodoardus, eò contendit: ac Berengarij fusis copiis, Italiæ rex appellatus est. Berengarius Veronæ, quò se ex insidiis fuga receperat, Flamberti cuiusdam insidiis occiditur [g] anno 924. filiam habuit Ghiselam, ex qua Adelbertus Eporediæ Marchio Berengarium genuit, qui rex Italiæ posteà fuit.

Berẽgar. rex Ita.

Rodulphus, mortuo Berengario, regnum Italiæ haud diu retinuit. Quippe Italorum conspiratione Hugoni Prouinciæ comiti regnum defertur [h] anno 926. quem virum fuisse fortem, & pietatis perinde amantem, ac literarum, scribit [i] Luithprandus; sed in libidines effusum concubinas habuisse plures. ex legitima porro vxore Alda Lotharium suscepisse; qui cum eo postea regna-

a Diplo. eius apud Sigon. 6. de reg. Ital. Onuf. 3. de Rom. Princ.
b Regino, Gotf. Otto 6, c. 15.
c Luith. l. 2.
d Sigo. 6. de reg. Ital.
e Luith 2, c. 16.
f Sigon. 6. de reg. Ital. Flodoar. Onuf. 3. Rom. Princ.
g Flod. in Chron. Luith. 2, c. 20. Sige.
h Flod.
i Luith. 3, c. 3. Luith. 3, c. 5.

uit. Rodulphus in Burgundiam se recepit; A 900
[a] vbi anno 937 obiit, cùm annos 48 regnaſ- Christi
set; nimirum ex eo, qui numeratur Christi ad 966.
990, quo sibi ipse coronam impoſuit, ac [a] Flod. Chron. Suppl. Regino.
primus Burgundiæ rex fuit; (vt ait Sigebertus) siue Iurensis, ac Cisalpinæ Galliæ; vt Flodoardus in Chronico anno 937 eum nominat: qui Conradum huic filium ſucceſſiſſe ſcribit.

Anno itaque Christi 926 Italiæ regnare cœpit Hugo Arelatensis Comes.[b] ac 20 circiter annos in ea dignitate mansit. Romam ea tempestate tyrannide premebat [c] Marozia, Sergij Papæ tertij scortum: ex qua ille Ioannem genuit, qui & ipse Pontificatum obtinuit. Adalbertus verò Tuſciæ Marchio Albericum ex eâdem ſuſtulit. Quæ cùm Vuidoni Adalberti ex Bertha filio nupſiſſet, eo mortuo, Hugoni conuenit in manum, dotalem ei Romæ principatum afferens anno 928. Sed ab Alberico Maroziæ filio ſtatim eo eſt eiectus. Exinde Lotharium filium regni conſortem adſciuit anno 931, data ei coniuge Adeleide Rodulphi filia.

[b] Sig. & Onufr.

[c] Luith. l. 3. c. 13.

Demum Berengarius ſecundus Berengarij nepos aduerſus Hugonem res nouas molitus, ad Othonem Germaniæ regem profugit anno 939. Inde poſt annos 6 reuerſus in Italiam; nempe [d] anno 945, Hugone ab omnibus derelicto, cum eo ita pactus eſt, vt is cum Lothario filio regis vocabulo contentus, vſum regni, ac rerum ſummam Berengario permitteret. Sic Lothario filio

[d] Floard.

Berengarius 2 rex Italiæ.

A 841 Christi ad 900 in Italia relicto, in Prouinciam Hugo rediit anno 947. Biennio pòst, mortuo Lothario,

Berengarius regis titulum assumpsit [a] anno 950, vna cum Adalberto filio: cui cùm Adeleidem Lotharij viduam dare coniugem vellet, ea Germaniæ regem Othonem in Italiam inuitauit, [b] eíque anno 951 nupsit. Berengarius Italiæ regnum ab eo precariò quæsitum annos deinde circiter 12 habuit. donec tyranni illius dominatu Itali omnes offensi ad Ottonem rursus confugiunt. Hic [c] anno 962 in Italiam profectus, à Ioanne Papa Alberici filio accepta imperij corona, primus è Germanis Imperator salutatus, [d] Berengarium post annos duos in Bauariam abduxit: qui [e] anno demum 966 Bambergæ obiit.

Hugonis Italiæ regis insigne præ cæteris ad memoriam facinus extat, quod Saracenos è Fraxineto arce deturbauit. [f] quam illi in Cottiis sitam Alpibus naturali munitam situ, & inaccessam ante aliquot annos occuparant, ex eáque in vicinas prouincias excurrentes Christianis terrori erant, & exitio. Hos anno 841, vt scribit Sigebertus, Græcanico iniecto passim igne profligauit Hugo.

a Flod.

b Regin. supp. Flod.

c Flod. Reg. & Lamb. Schaphn. Ioan. Villa.3,c.5

Otho primus Germanorum Imperator.

d Lamb.

e Reg. supp.

f Luith.

A 900 Christi ad 985.

Germaniæ reges, & Imperatores ab anno circiter 900 ad 985; Conradus, Henricus auceps, Otto I, Otto II: & quæ sub illis in Occidente memoriâ digna gesta sunt.

Cap. XIV.

PER idem tempus in Germania, Arnulpho Imperatori eius filius à principibus [a] anno 900 substituitur Ludouicus: qui annos regnauit 12. neque tamen Imperatoris coronam, aut titulum habuit. [b] Hungari eo regnante Germaniam peruagati, eodem superato rege, impune prædas egerunt. [c] Obiit anno 911: cum eóque Carolorum posteritas in Germania defecit, ait [d] Otto Frisingensis.

a Marian. Regino Otto Fris.6,c.15 Gotfr. Viterb. Vrsper. b Regin. app.Lam. c Regino. Herm. Marian. d Otto 6, c.15.

Huius in locum Germaniæ regnum obtinuit anno Christi 912 [e] Cunradus Cunradi filius eius, qui ab Adalberto, siue Alberto comite Francorum occisus est anno 905. Nonnulli tamen è primoribus eius imperium detrectarunt. quos ille summa prudentia sibi adiunxit. Septem huic imputantur anni, qui in 918 desinunt; quo mortuus dicitur à Mariano, & [f] Trithemio, qui 10 Calendas Iunias illum obiisse refert. [g] Moriens fertur mandasse principibus, vt ne alium sibi successorem

Cunradus Italia rex.

e Luith.2, c.7.Reg. Gotfri Otto 6, c.16. Lamber. Marian. f Trit.in Hirsau. Chron. g Luith.2, c.7. Regino.

A 900 Christi ad 985. deligerent, quàm Henricum Othonis ducis Saxoniæ filium, ex Vitikindi, qui à Carolo M. ad Christianam fidem perductus est, oriundum genere.

a Lamb. Marian. Vvitich. 1. Ditm. 2.

b Luit. 2. c. 8, & 9.

Igitur Cunradum Henricus excepit Auceps dictus, quod aucupio delectaretur, [a] anno 919. Qui de Hungaris Germaniam vastantibus memorabilem retulit victoriam. Duas anno eius 3, & 15 Sigebertus adscribit. Priorem commemorat [b] Luithprandus, eámque diuinitus partam secundum voti nuncupationem asserit, quo se Simoniacam hæresim funditus extincturum esse spoponderat. quod & Sigebertus anno assignat 922. posteriorem Flodoardus in Chron. anno 933. secundum quam tributum ei genti pendere desierunt Germani, ait Sigebertus. Imperauit annos 17, obiitque [c] 6 Non. Iul. ætatis 60, [d] anno 936, cùm Romam proficisci vellet. Hic Constantini lanceam Christi clauis ornatam à Rodulpho Burgundionum rege vi expressit; quæ coram Imperatoribus præferri deinceps solita est. Id Sigebertus anno 929 retulit.

c Reg. Maria. Gotfr. Viter. d Vuitich. 1. Vesperg. Gotfr. Viterb.

Otho Henrici Aucupis ex Mathilde Theoderici Saxonum principis nata filius [e] anno 936 Germaniæ regnum iniit; idq; [f] annis 37 tenuit, non minùs reipsa, quàm appellatione magnus. Sclaui, seu Boëmi ab illo perdomiti. & hi quidem annorum 14 bello, quod cùm eorum rege Boëslao, qui S. Venceslaum fratrem occiderat, gessit: vt ad annum 938 Sigebertus notat. Tum Belgæ, siue Lotharingi: quibus dux Gisibertus

e Marian. Lamb. Schaf. Goth. Reg. f Gotfr. Viter. Vuitich. 2. Ditm. 2.

præerat, Gerbergæ sororis Othonis maritus. quo cum Henricus Othonis frater, alijque primarij conspirauerant. [a] Qui omnes ab Othone superati sunt anno 939, quo Ludouicus Francorum occidentalium rex, Caroli Simplicis filius, in Alsatiam impressione facta, ab eodem Othone fugatus est. Lotharingiæ regnum in victoris potestatem venit: [b] ac deinceps in regum Teutonicorum ditione mansit. In Italiam vocatus exinde ab Adeleide Lotharij Hugonis filij vidua, eam coniugem duxit; cùm Eadmundi regis Angliæ filiam priùs in matrimonium accepisset, vt ad annum 934 Sigebertus adnotat. ac Berengarium 2 ad deditionem compulit. Hungaros [c] anno 955 internecioni dedit: adeo vt septem ex omni numero reliqui fuisse dicantur.

A 900 Christi ad 985.

a Flod. Regino.

b Otho Fris. 6, c. 19. Got. Viterb.

c Reg. Herm. Flodoard.

[d] Quam victoriam S. Vdalrici Augustani præsulis meritis adscripsit Otto. qui tum sanctitate præstans, Episcopatum iniit [e] anno 924: eóque 50 persunctus annos, obiit 973, Hermanno teste. Postremò Romam profectus Otho Imperator acclamatus est anno 962.

d Otto Frising. 6, c. 20.

S. Vdalricus.

e Herman.

Sic Romanum Occidentis imperium à Caroli M. posteris ad Langobardos: ab iis ad Saxones peruenit. [f] Quorum primus Otho Imperator fuit: etsi Germani quidam Scriptores Conradum, & Henricum Aucupem in numerum referant Imperatorum. quos tamen ideo prætermittunt alij, quòd ab Romano Pontifice vncti, coro-

Otho Imperator deficiente Caroli stirpe.

f Vide Otton. Fris. 6, c. 17. & 22: Got. Viter. Vrsperg.

A 900 Christi ad 985.

natíque non fuerint. Quocirca primus è Teutonicis

a Luith 6. c.6, & seq. Otto Frif. 6, c.21, & seq. Regino. Sig. Marian. Gotfrid. Viter. Ioan. Vill. lib. 4. c. 1.

[a] Otho Magnus Imperator occidentis à Ioanne Papa XII coronatus est anno 962. Sed eo Roma digresso, Ioannes, qui Alberico patre natus, Octauianus antea dicebatur, ab Othone deficiens, Adalbertum Berengarij filium Romam euocauit. Contra quos Otho reuersus cum exercitu, fugatis ambobus, conuentum episcoporum Romæ celebrauit. in quo Ioanni Pontificatus abrogatur: eique suffectus est Leo [b] anno Christi 963. Rursus anno sequenti Romanos de improuiso irruentes magna eorum cæde compescuit. [c] Ioanne inter hæc Papa mortuo 2 Eid. Mai anni 964, ab iisdem Romanis subrogatus est Benedictus: quem Otho gradu deiectum secum in Germaniam abripuit. [d] Post hæc Græcorum, quibus tũ Nicephorus Phocas imperabat, perfidiam vltus, Calabria, & Apulia illos expulit, vt quidam referunt. vel tributum ab illis exegit, vt Ditmarus lib. 2 prodidit. Mortuus est [e] anno 973, Nonis Mai, feria 4 ante Pentecosten, ait Vrspergensis, & Vuitichindus: ac Magdeburgi sepultus est. Hermannus eodem ait anno S. Vdalricum obiisse 4 Non. Iul. feria 6. quibus temporum notis indicatur annus Christi 973. qui Pentecosten habuit 11 Mai, litera E. Ita annos circiter 37 Otho regnauit: è quibus Imperator fuit 11, cum mensibus aliquot.

b Regin. Lamber.

c Otto Frif. Sig. Reg.

d Vuitich. 3.

e Herm. Marianus Lamber. Ditm. 2. Vrsper. Vuithi. 3.

Otho secundus à patre collega factus imperij, & à Ioanne XIII. coronatus [f] anno

f Lamb.

967, [a] Natalis Dominici die, post illius obitum imperauit annos 19, mensésque 7. A 900 Christi ad 985.

[b] Huius Theophania coniux fuit Constantini Imp. filia. [c] Anno verò 982 aduersus Græcos Saracenorum auxilio Calabriam, Apuliámque repetentes infelicissimè præliatus est; cæsis ad internecionem copiis suis. Ipse natando interceptus, & clam dilapsus, vix effugit: [d] Theophania Latinis insultante, quòd eos populares sui vicissent. quæ res Germanorum illi conciliauit odia. [e] Otho ex animi mœrore in ægritudinem incurrens Romæ decessit [f] anno 983, Decembris 8.

a Vuitich. 3. b Lamb. A. 972. Vuitich. 3. c Sigeb. Her. Lāb. Gotfr. Ditm. 2. d Sigeb. e Ditm. 3. f Marian. Herman. Lamb. Sigeb. Vrsperg.

Orientis Imperatores Constantinus Porphyrogenitus & Zoe mater, Romanus, Nicephorus Phocas, Joannes Zimisces.

CAP. XV.

GRAECORVM [g] in Oriente post Leonem Philosophum, Alexander illius frater pro tutore principatum iniit anno 911. cùm Leonis filius pæne adhuc infans esset Constantinus Porphyrogenitus Zoë natus vxore, quam quartis nuptiis duxerat. Qua de caussa Nicolao Patriarcha Leonem aditu Ecclesiæ prohibente, eodémque depulso, Euthymius successor illi datus est.

g Curop. Cedren. Zon. Glycas. Const. Man.

A 900 Christi ad 985. *Alexāder Imp.* Alexander, simulac præesse cœpit, Euthymio dignitatem abrogauit, & Nicolaum reduxit. Cúmque tredecim in Imperio menses nullis homine dignis, nedum principe, gestis rebus, exegisset; in crapulam, ac libidinem proiectus periit Iunij 7, anni 912, multo per nares, & pudenda reiecto sanguine; cùm per conuiuium hausto largiùs mero, pila deinde se, & equitatione vehementiùs agitasset.

a Iid. *Constātinus Porphyrogenitus.* [a] Tali orbatus tutela, haud magno sanè damno suo, Constantinus Porphyrogenitus septennis puer imperauit: curam eius capessente Patriarcha Nicolao, aliisque patriciis, quibus eam moriens Alexander mandauerat: nec non Zoe matre: quæ ab Alexandro eiecta, de tutorum sententia reuocata est. Constantinus Ducas tyrannus opprimitur. Bulgari Symeone rege grassantes, & victoria tumidi, à Leone Phoca superantur: qui hoc successu ad spem occupandi animatus imperij, in eo conatu mortem reperit.

Anno dehinc octauo imperij, Zoe matre palatio submota, custos fit Imperatoris, ac pater, nouo, & ad hanc diem inusitato honoris genere, Romanus Lecapenus [b] Constantini socer. Móxque [c] Septembris 24 die, Indictione 8, (qui est annus 919) Cæsar: Decembri Augustus appellatur. Qui sequenti anno Christophorum filium suum ad idem fastigium euexit. reliquos duos, Stephanum & Constantinum anno 928, [d] Indict. 2, ipso die Natali Christi. Quinetiam

b Glycas. Manasses.
c Curop. Cedre.
Romanus Lecapenus.
d Curop. Cedre. 2.

etiam Theophylactum filium suum Patriarcham fecit in locum Stephani, ætatis annum agentem 16. quo in gradu flagitiosissimè tres & viginti vixit annos, equorum alendorum studio deditus. atque hic Indict. 14, Febr. 27, obiisse traditur à Curopalata, anno 956. quo tempore Romanam sedem pari iuuenis improbitate, ac turpitudine dedecorabat Alberici filius Octauianus, qui Ioannes XII vocabatur. quod idem Curopal. & Cedrenus adnotarunt. A 900 Christi ad 985.

Tot firmato præsidiis imperio, Romanus Constantinum adspernari cœpit, eique posteriorem à se locum tribuere; maximè vbi cum Bulgarorum rege Petro affinitatem coniunxit, data in matrimonium nepte, Christophori filia. Quam hominis in principem suum impietatem pari in ipsummet filij eius impietate vindicauit Deus. Sexto & vigesimo anno, quàm ad Imperij collegium peruenerat, [a] Indict. 3, Decembris 16, (qui est annus 944) Stephanus Romani filius patrem Augusta dignitate spoliatum in insulam relegat. Cuius exemplo incitatus Leonis filius Constantinus, Romani stirpe deturbata, solus moderari cœpit imperium. quod per ebrietatem ac socordiam ad 15 annum vsque protraxit. Quippe [b] Indictione 3, Nouembr. 9, Christi 959, Romani, vt ferebant, filij parricidio sublatus est, anno ætatis 54, cùm imperasset annos cum patre, Alexandro patruo, & matre 13, cum Romano, 26, solus 15.

a Curop. Cedre.

Romanus à filio pellitur.

b Curop. Cedre.

A 900 Christi ad 985. [a] Paternæ haud dissimilem indolem, hoc est mollem, ac solutam, Romanus ad imperium attulit. quod anno 959 iniit: ac tribus annis, & mensibus 4 administrauit; obiítque anno 963, ætatis 24. Eo regnante Nicephorus Phocas Cretam Saracenis eripuit Indict. 4, anno 961.

a Curop. Cedre. Zon. Glyc. Const.

Nicephorus Phocas. Post hunc imperauit ille ipse Nicephorus Phocas anno 963. cuius sordidum & illiberalem animum Annales notant: adeout Ecclesias immensis pensitationibus oppresserit. Idem tamen militari laude præclarus, in Cilicia, Syriáque contra Saracenos secunda bella fecit: oppidáque quamplurima, & in his Antiochiam recepit. Hic est Nicephorus, ad quem nobili legatione perfunctus est Luithprandus ab Othone I missus. quam legationem singulari libro ille descripsit. Periit Theophanonis coniugis, & Ioannis Tzimiscæ insidiis, Indict. 13, Decem. 11, anno 969. cuius obitus insignis est Solis obscuratione; quæ [b] Decemb. 22, hora 3 contigisse dicitur, Indict. 12, anno 968.

Luithprandi legatio ad Nicephorum.

b Curop. Cedren. Luith.

[c] Anno itaque 969 Ioannes Tzimisces Imperator salutatus est. qui statim Romani filios Basilium & Constantinum collegas adhibuit. Theophanonem Nicephori vxorem, alióśque, quorum opera Nicephorus interfectus erat, Patriarcha iubente Polyeucto, relegauit. Saracenos ab Antiochia repulit. Bulgaros, ac Rossos deuicit, atque ad pacis conditiones adegit. Quo confecto bello, triumphantis more Con-

c Curop. Cedren. Glyc. Man.

Ioannes Tzimisces.

Eius pietas in B. Virginem.

ſtantinopolim ingreſſurus, B. Mariæ Virginis imaginem quadrigis, quæ Bulgaricis conſtratæ ſpoliis erant, impoſitam ſolemni per vrbem pompa deuexit; vt eius victoriæ decus, & auctoritatem in eius patrocinium transferret. A 900 Christi ad 985.

Eiuſdem pietatis argumentum eſt, quod aureis nummis, & obolis primus Saluatoris impreſſit effigiem, cum hac inſcriptione, IESVS CHRISTVS REX REGVM. Tranſactis in imperio annis 6, menſibúſque totidem, à Baſilio cubiculario; cuius infinitam cupiditatem perſtrinxerat; veneno dato mortuus eſt in expeditione Syriaca, Decembris 4, anno 975.

Francorum res ſub regibus Carolo Simplice, Rodulpho, Ludouico Tranſmarino, Lothario, & Ludouico, in quo ſtirps Caroli defecit.

Cap. XVI.

INTER hæc Francorum in Gallia regnum ægrè Caroli M. poſteri tuebantur, principum oppreſſi potentia: qui prouincias, non ex voluntate regis ad tempus; ſed perpetuo iure, quaſi proprias, habebant. Inter hos eminebat Rutbertus Rutberti

A 900 Christi ad 985. illius, qui à Northmannis anno 867 in acie interfectus erat, filius, Odonis, siue Eudonis frater eius, qui Carolo Crasso substitutus est: & Heribertus Veromanduorum Comes; [d] cuius sororem Rotbertus coniugem habebat, ex eáque Hugonem genuerat. Regnabat in Francia tunc Carolus cognomento Simplex; qui, Eudone mortuo, ab anno 898 solus regium nomen obtinuit. Hic Lotharij regnum anno 912 ditioni suæ addidit. quod ex eius diplomatibus constat. [b] Eodémque anno cum Danis, seu Northmannis Galliam populantibus pacem, ac fœdus sanxit; Gisla filia Rolloni eorum duci in matrimonium data. [c] quod suprà memoraui.

a Aimo. 5. c. 43.

Carolus Simplex

b Dudo lib. 2. de Mor. & Act. Norm.

Cum Northmannis pax facta.

Senescente dehinc auctoritate regia, consensu facto, principes apud Suessionas ab Carolo descifcunt, [d] anno 920; quòd is Haganonem mediæ sortis hominem ad summam potentiam euectum, interioribus consiliis adhiberet. Destitutum ab omnibus regem Heriueus Remensis episcopus priuatis sustentauit opibus: cum eóque proceres in gratiam reduxit. Sed ea malè sarta biennio pòst in execrandum facinus erupit. [e] Anno 922 Robertus factione principum rex eligitur; & ab Heriueo Remensi episcopo, Iunio exeunte, consecratur. quod scelus in vtriusque vertit exitium. Triduo pòst moritur Heriueus. [f] Sequente anno Rotbertus cum Heriberto, cuius sororem duxerat, & ex ea nato Hugone filio, in Suessionibus contra Ca-

c cap. 11.
d Flod. Chron.

Carolus destituitur.

e Flod.

Robertus regnum vsurpat.

f Flod. Chron. Odoran. à Pith. editus p. 297. Aimo. 5. c. 43.

rolum pugnans occubuit, [a] traiecta per os lancea; vt ea, qua fefellerat, parte perfidiæ dare se pœnas ostenderet. Moriens tamen victores suos reliquit. Ea pugna incidit in [b] Iunij 15, quam Dominicam fuisse vetus Chronicon testatur. ex quo annus colligitur Christi 923. Haud multo pòst, quasi vacuam ad regni possessionem, accitus est Rodulphus Burgundiæ dux, & apud Suessionas, solemni ritu salutatus. [c] Carolus ab Heriberto, prætextu reconciliandæ gratiæ, perductus, in castellum Theodorici ad Matronam includitur. Vnde Peronam translatus postea, decessit [d] anno 929, relicto ex Eadgina Alstani Anglosaxonum regis filia Ludouico. qui, parente capto, ad auum profugit in Britanniam; indéque reuersus postea regnauit. Itaque post Eudonis obitum, imperauit Carolus annis 25, nempe ab anno 898 ad 923. At in eius diplomatibus, quæ in Originibus Monasterij S. Dionysij ad Vrbem leguntur, regni primordium ex anno 893 sumitur: quo aduersus Eudonem creatum illum à Francis esse regem, suprà meminimus. In eorum vno quippe subscriptio ista legitur; *IV Id. Febr. Indict. I, anno V, regnante gloriosissimo rege Karolo, redintegrante* I. Hic est annus 898, quo, Eudone 3 Ianuarij vita functo, nouum cepit exordium regni: cùm prius ab anno 893 procederet. Rursus in altero diplomate: *Datum V Cal. Iun. Indict. V, anno XXV regnante Carolo rege gloriosissimo, redintegrante XX, largiore verò hæreditate indepta VI*

A 900 Christi ad 985.

a Regino.

b Odoran.

Rotbertus perfidiæ pœnas luit.

Rodulphus fit rex Franciæ.

c Flod. Aimo. Regi. Odoran.

d Flod.

Caroli simplicis regnum.

A 900 Christi ad 985. Annus hîc indicatur 917. qui sextus est ab occupato Lotharingiæ regno, & vicesimus ab anno 898: quintus autem & vicesimus ab 893. Ex quo euidens est duodenni maiorem; contra quàm Sigebertus prodidit; cùm primùm regnauit, fuisse Carolum; quem anno 879 in cunis iacuisse antea demonstrauimus.

Error Sigeberti.

Rodulphi regni. m.

a Odocran. Aimo. 5, c. 43. b Flod. A. 923. c Glaber 1, c. 2. e Fragm. Chron. Flor. à Pith. d Flod. Aimo. 5, c. 43.

Carolo ad eum modum exauctorato, Francorum Rex Rodulphus anno iniit 923. quem de Hugonis, aliorúmque principum sententia, à Carolo iam capto renuntiatum esse, [a] Odocrannus, & Aimoinus referunt. Fuit hic Richardi filius, Rotberti gener; [b] cuius filiã Emmam Hugonis magni sororem duxerat. [c] Danos in Aquitania grassantes pæne ad vnum occidit. Heriberti verò, & Hugonis factionibus exercitum regnum ad annum extraxit 936. [d] quo mortuus, in S. Columbæ cœnobio apud Senonum oppidum sepelitur, anno regni 13. atque eodem anno 936, Henricum Aucupem Germaniæ regem excessisse suprà docui; ac Flodoardus eo ipso Lunam defecisse scribit pridie Non. Sept. Hunc Vrspergensis Abbas perperam cum Rodulpho altero confudit; quem ab Italis ad regnum vocatum, & ab Hugone pulsum esse, antè significauimus. Sed diuersos fuisse non est dubium; idque Flodoardus ostendit anno 923, 935, & 937. vbi Italicensem istum Cisalpinæ Galliæ, ac Iurensem appellat regem; & anno 937, altero post Franciæ regem, obiisse narrat.

[a] Ludouicus Simplicis filius ab Hugone reuocatus ex Anglia regnum adiit anno 936: quem ab transmarina illa peregrinatione *Transmarinum* vulgo nominant. Nihilo quietius huic, quàm patri Carolo, regnum Heriberti & Hugonis ambitio fecit. Lotharingiam tamen; qua, desperatis rebus suis, Henrico Germaniæ regi Carolus cesserat; armis repetens, ab Othone Henrici filio depellitur [b] anno 939, quo Gislebertus Henrici gener Lotharingiæ præfectus cum aliis rebellibus ab Othone victus occidit. cuius coniugem Gerbergam Othonis sororem in matrimonium Ludouicus accepit.

[c] Heribertus Viromanduorum Comes, homo seditiosus, ac perfidus, miseranda morte periit, admissum scelus in Carolum identidem detestans, [d] anno 943. [e] eodem scilicet, quo Vuilielmus eius gener Rollonis filius Northmanniæ dux. Quam prouinciam Ludouicus tutoris inuadens nomine, Richardum Vuilelmi filium abduxit. Sed eo ab suis recepto, captus ipse postmodum, Hugonis interuentu dimittitur. Cuius subinde potentiam non ferens, Othonis coniugis suæ germani implorat auxilium. Qui [f] anno 948 ingenti in Gallias ducto exercitu, expugnatisque aliquot oppidis, & obsessa frustrà Rothomago, haud magnum operæ pretium tulit. [g] tametsi Germani scriptores expeditionem illam in maius extollant.

A 900 Christi ad 985.

a Flod. *Ludouicus Transmarinus.*

b Flod. Reg. Herm. Maria. Vrsperg.

c Glaber. 1.c. 3. *Heriberti mors miseranda.*

d Flod.

e Vuil. Gemm. l. 3. c. 12. Hist. Norm.

f Flod. *Otho Imper. in Gallias irrumpit.*

g Vrsperg. Vuitich. 3. Alber. Krant. 3. c. 23.

A 900 Christi ad 985.

a Flod. b Aimo. 5, c. 43. c Aimo. ibid.

Obiit denique Ludouicus [a] anno 954, [b] Septembri mense; cùm admisso equo lupum insequens, & in terram collapsus, attrito corpusculo, in lepram incidisset. Sepultus est Durocottori Remorum in basilica S. Remigij. [c] Filios ex Gerberga suscepit duos, Lotharium, & Carolum. Annos illi 16 Aimoinus assignat. sed biennio amplius imputatur.

d Aimo. 5, c. 44.

e Flod. Odoran. f Oderic. Vitic. lib. 1. Aimo. 5, c. 44. g Sig. A. 9?5. Glaber 1, c. 4. h Flod. A. 960.

Lotharius paterni simul regni & calamitatis heres orsus est [d] anno 954, prid. Id. Nou. Remis inunctus: regiæque maiestatis imaginem ad annos circiter duos, & triginta sustinuit. [e] Anno huius tertio, Christi 956, mortuus est Hugo Magnus [f] Aurelianensis, dux Francorum, 15 Cal. Iul. & in Basilica S. Dionysij ad vrbem sepultus. filios tres reliquit ex [g] Hathuide Othonis Imperatoris sorore, Hugonem Capetum, Othonem, & Henricum: filiam Emmam, [h] quæ Richardo Northmannorum duci nupsit. Hugo Francorum ducatum post patrem sortitus est. Otho Burgundiæ, post Gislebertum: Othoni paullo pòst mortuo successit Henricus.

i Flod.

Lotharij cum Othone bellum.

K Sig. l Sig. Herm. Lamber. Aimo. 5. c. 45. Vuill.m Nang. Chron.

[i] Lotharius anno 955 cum Hugone M. bellum gessit in Pictonibus aduersus Vuillelmum ducem. Tum Lotharingiæ, siue Interamnensis Belgicæ recuperandæ caussa, quam Ottho 2 Carolo fratri ipsius [K] anno 977 permiserat, Othonem Lotharius oppugnauit. Quem deimprouiso Aquisgrani forte morantem, & imparatum opprimens, coniecit in fugam [l] anno 978. Hanc igno-

miniam vt aboleret Otho, Remorum, ac finitimarum ciuitatum, & Parisiensium agros infinito peruagatus exercitu, [a] dum Axonam fluuium in reditu transmittit, insequente Lothario, cum impedimentis haud paucos milites amisit. A 900 Christi ad 985. a Sigeb. Aimo. Orderic. Vtic.lib.1. Glab.1,c.3.

[b] Aliquanto pòst Lotharius cum Othone colloquio habito super Charum fluuium, Lotharingiam ei remisit. quo facto principum ab se voluntates alieniores reddidit. b Sigeb. Aimo.

[c] Itaque post annos aliquot, eâdem iterum tentata, captóque Virduno; sed mox reddito; decessit [d] anno 986, ac Remis sepultus est, in basilica S. Remigij. c Sigeb. A.984. d Sigeb.

Postremus è Caroli genere Ludouicus Lotharij filius e anno 986 iniit regnum, Hugoni à moriente patre commendatus. ac nulla re gesta celebris, sine prole Compendij mortuus, in Ecclesia SS. Cornelij, & Cypriani sepelitur anno 987. In eo Caroli progenies, ac secunda regum familia desiit, anno post inaugurationem Pipini 235. e Sigeb. Vuill. Nang. Chron. f Vt Aim. 5.cap. 45. Odoran. Orderic. Vtic.Lib.1

Nec illud omiserim, duas in Annalibus super Lotharij & Ludouici regno sententias occurrere. [f] Alij Lothario annos 22 circiter adscribunt, mortuúmq; faciunt anno Christi 976. Ludouico porro eius filio 9 annos assignant.[g] Alij longè & numero, & auctoritate poriores nobiscum faciunt. g Sigeb. suo. Carn. in Chron. Vuil. Nang. Chron. Aquit. apud Pith. Fragm. Flor. Chron. apud eund.

[h] Ludouico sine prole defuncto regnum ad Carolum eius patruum Ludouici Transmarini filium iure pertinebat; qui tum Lotharingiæ dux erat, ex anno 977, vt refert Sigebertus, ideo factus vt Lotharij fratris h Aimo. Suppl.lib. 5,c.44. Sig.Nang.

A 900 Christi ad 985.

conatibus obsisteret; in eúmque Francorum inclinabant studia. Sed dum ille cunctando *rem ad consilium defert*,[a] vt Sigebertus ait,[b] in Hugonem Capetum rerum summa transfertur. qui Hugonis magni, cognomento Abbatis filius erat ex Hauuide sorore Othonis primi eius nominis Imperatoris. Quam ad principum auctoritatem Ludouici quoque postremi è stirpe magni Caroli Francorum regis voluntas accesserat; qui, vt [c] Odorannus scribit, regnum moriens Hugoni donauerat. [d] Igitur anno 987 regium Hugo insigne cepit Nouioduni in Belgica. [e] & V Non. Iul. apud Remos est inunctus. Quod ægrè ferens Carolus bellum in eum haud cunctanter mouet: ac Laudunum imprimis occupat [f] anno 988. Cæterùm in eodem oppido breui pòst obsessus ab Hugone,[g] secũdo obsidionis mense subita è portis eruptione facta, haud paucos interficit; reliquos perterritos cum Hugone in fugam coniicit; vrbem obsidione liberat. Durocottorum exinde Remorum capit proditione Adelgarij presbyteri anno [h] vel 989,[i] vel sequente. [k] atque in ea vrbe Arnulphum episcopum constituit Lotharij fratris sui ex concubina filium; Adalberone, qui tum ei præerat Ecclesiæ, Laudunum abducto: vbi paullo pòst excessit è vita. [l] Hugo verò quàm-maximis contractis copiis inclusum Lauduno cum vxore sua Herberti Trecarum ducis filia Carolum oppugnat. Dicitur tunc [m] Ascelinus, siue [n] Anselmus Laudunensis antistes, ex intima Caroli

a Anno 987, & Nangius.
b Glaber 2, c. 1. Odoran.
c Fragm. Odor. à Pith. edit.
d Fragm. Floriac. ab Pith. editum.
e Id.
f Sigeb. Nang.
g Iid.
h Nang.
i Sigeb.
K Iid.
l Nang.
m Frag. Hist. Aqu. & Aimo. 5, c. 44.
n Nang.

A 900 Chriſti ad 985.

amicitia, eiuſque conſiliorum particeps, fœdam rem feciſſe. quippe Hugonem, vt ferunt, noctu in vrbem introduxit, eique Carolum prodidit,[a] per dies ſanctioris hebdomadæ. Eſt inter epiſtolas Gerberti, qui ad Romanum Pontificatum euectus Silueſter dictus eſt eius nominis ſecundus, epiſtola quædam ad Azolinum, ſiue Aſcelinum Laudunenſem epiſcopum plena acerbitatis, ac ſtomachi; in qua perfidiam illi in regem exprobrat; non vtique in Carolum, quem capitalem habebat hoſtem; ſed in Hugonem; cuius filij Roberti inſtitutioni præfuerat. Simul Aſcelinum Romam ad cauſſam dicendam euocat. vt ex eo coniectura ſit; eundem, qui ſemel Carolo fidem fefellerat; non maiorem Hugoni poſtea præſtitiſſe.[b] Quanquam Adalberonem reperio per id tempus, quo captus eſt Carolus, Laudini epiſcopum fuiſſe.

De Aſcelino epiſcopo Laudunenſi.

[c] Hugo Carolum in poteſtatem redactum Aurelianos adduxit; vbi turri incluſus diem obiit. Reliquit ex priori coniuge filium [d] Ottonem, qui & Lotharingiæ ducatum poſt patrem habuit. ex vxore verò altera Ludouicum, & Carolum. quorum ille Lotharingiæ dux poſt patrem fuiſſe proditur ab Vuillelmo Nangio,[e] aliiſque ſcriptoribus. Sed Sigeberto plures aſſentiri video. Ambos iſtos in carcere natos eſſe tradunt [f] annales aliqui:[g] & à Francis expulſos, receptum ad Imperatorem habuiſſe.

a Frag. hiſt. Aqui. à Pith. edit.

b Gerbertus apud Maſſon. in hiſt. reg. Franc. & Robert. in Gall. Chriſt.

c Aimo. Suppl. 5. cap. 44.

d Sig. 991.

e Chron. Dionyſ. Nicol. Gill. Vide Haillanum.

f Aimo. 5. c. 44. & Frag. Aquit.

g Frag. Aquit.

A 900 Christi ad 985. a Vuil. Nang. Till. in Comm.

[a] Duas præterea filias suscepisse Carolus dicitur, Haridam, & Emengardem. hæc Namursiæ nupta Comiti; ex eáque Balduinus originem traxit Hanoniæ Comes; cuius filiam Ysabellam Philippus Augustus coniugem duxit; quæ Ludouicum octauum Sancti patrem peperit. vt ea ratione S. Ludouici posteri maternam saltem ab Carolo magno stirpem duxerint. Ita Vuillelmus Nangius.

b Aimo. 5, c. 45. Sigeb. A. 992.

[b] At Hugo conceptum in Arnulfum Remensem expromens odium dedit operam, vt is concilio episcoporum apud Remos coacto, loco moueretur; eúmque Aurelianis in carcere annos tres detinuit: ac Gerbertum, quo, vt dixi, præceptore vsus erat Robertus eius filius, illi successorem dedit anno 992. Qua re commotus Ioannes XV Romanus Pontifex, episcopis omnibus, qui id fecerant, sacris interdixit; effecitque, vt summoto Gerberto, in integrum restitueretur Arnulfus. quod sub Gregorio Papa, & Roberto regé perfectum esse [c] Aimoinus indicat.

c in vita S. Abbon. Flor. c. 11.

Cluniacensis ordo sæculo isto cepit initium à Bernone Abbate Gigniacensi viro illustri: quem anno 912 morientem ait Sigebertus, Odonem olim musicum, Cluniacensis abbatem cœnobij fecisse: Odonem porro anno 937 decessisse, eique successisse Ademarum: huic anno 943 Maiolum: tùm Odilonem anno 992, idem Sigebertus affirmat.

A 984 Christi ad 1106

De rebus Occidentalis imperij sub Othone III, Henrico II, Conrado, Henrico III, & huius schismate, ab anno Christi 984 ad 1106.

Cap. XVII.

[a] PVER admodum in Germania regnauit Otho III [b] anno 984. Imperatoris titulo, coronáque Romæ donatus Gregorio V Pontifice anno 990; biennio pòst [c] Crescentium per honorem Consulatus in eâdem vrbe tyrannicè grassantem, & inexpugnabili septum arce capitis damnauit. Cuius vxorem in matrimonium acceptam postea dimisit. Nam priorem Augustam Mariam Aragonum regis filiam admirabili exemplo iustitiæ apud Mutinam flammis addixisse fertur. quod ita contigisse narrant. [d] Fortè Imperatrix non minus casti, quàm formosi Comitis amore capta, ab eo repulsa cùm esset, hunc ipsum illius, quod designarat, tentati flagitij apud virum detulit. qui in iuuenem extemplo capitalem sententiam dixit. Comitis vxor, quam rei totius consciam moriturus fecerat, Imperatorem in tribunali ius dicentem adiens, coràm & viri innocentiam, & Imperatricis scelus aperuit; & ad vtriusque fidem faciendam, canden-

Otho 3.
a Otho Frising 6, c.25. Lâb. Herm.
b Lamb.
c Lamb. Glaber. l.1,c.4.
d Gottr. Viterb. Crantz.
Memorabile iustitiæ specimen in Othone.

A 984 Christi ad 1106

tem manu laminam illæsa contrectauit. Quo indicio conuicta Imperatoris vxor impudicitiæ simul, & calumniæ pœnas incendio dedit.

[a] Fama est eodem imperante, Gregorium V Imperatoris creandi ius certorum principum suffragiis illigasse; quos & numero septem vel iste ipse, vel successor eius quispiam constituisse creditur. [b] Hungari & Transsyluani sub eo Christianam amplexi sunt fidem.

Viri per id tempus sanctissimi vixere; Romualdus: Adalbertus in Prussia martyrium passus: [c] S. Stephanus Hungariæ rex: [d] S. Maiolus Cluniacensis Abbas ex anno 943. Doctrina præstitit Gerbertus ex Remensi, & Rauennati sede ad Romanam euectus ab Othone anno 999, sub Siluestri II nomine. [e] Mortuus est Otho anno 1002 Ianuar. 23.

[f] Othone sine liberis defuncto Henricus Bauarus eius nominis secundus ab Aucupe, Imperatorij tituli primus, annos imperauit circiter 23. Insignia sumpsit imperij [g] anno 1014 à Benedicto VIII. [h] quo tempore Græci cum Northmannis, & cum vtrisque Saraceni de Apuliæ possessione certabant. Northmanni sub initium ferè Imperatoris Henrici in eam oram Italiæ aduentare cœperant. quod vt gestum sit, non abs re fuerit exponere.

[i] Scribit Leo Ostiensis anno septimo Atenulfi Casinensis Abbatis; [k] cuius annum ter-

a Vide Bellarm. lib. 3 de Transl. Imp. c. 1. Baron. ad A. 996.
b Vita S. Steph. apud Sur. 25. Aug. Bonfin. Dec. 2, l. 1.
c Vita eius 20 Aug.
d Sigeb.
e Lamb. Herm.
f Dithm. 7. Ioan. Villa.
g Herm. Lamb. Sigeb. Vrsperg.
h Pand. Collen. l. 3, p. 96.
i Lib. 2, Chron. Casin. c. 38.
k cap. 31.

tium congruere dicit anno Christi 1014, vt primus sit Christi 1012, Northmannos Christi Apuliam incursare cœpisse: (Hic erit annus 1018) cùm ante annos fermè sedecim eò primùm aduenissent. Quippe sub annum Christi 1002, Northmanni quadraginta ex Hierosolymitana peregrinatione redeuntes Salernum appulerunt, egregio corporis habitu, bellóque strenui. Id tum oppidum à Saracenis obsidebatur; erátque in eo Gaimarius princeps, quem Northmannicæ fuisse stirpis Pandulfus Collenutius est auctor in tertio libro. qui iam tum ex anno Christi 900 per Æmiliam, Flaminiam, Tusciam, & Campaniam Northmannorum arma inferri cœpisse narrat. Ergo illi quadraginta cùm à principe arma, & equos impetrassent, eruptionem in hostes fecerunt. ac plurimis interfectis, reliquis in fugam coniectis, mirabilem victoriam adepti sunt.

A 984 ad 1006 *Northmannorum aduentus in Apuliam.*

Tanto obstrictus beneficio Gaimarius, magnis oblatis muneribus, ac maioribus ostensis, retinêre illos apud se studuit. Sed cùm neutrum obtinuisset; quòd & ex solo Dei amore, gratuitam hanc à se collocatam operam dicerent; neque à patria diutius abesse possent: legatos cum eis proficisci iubet; qui citrea mala, & id genus alios regionis illius fructus, cum pretiosis vestibus, equorúmque phaleris ostentantes, ad fertilem tantorum bonorum adeundam prouinciam Northmannos excitarent. Fortè sub idem tempus euênit, vt Giselbertus,

A 984 Christi ad 1106 & Vuillelmus Repoſtellus ſummo inter Northmannos loco nati à ſe inuicem diſſiderent: & Giſelbertus coram ipſo Duce Northmanniæ Roberto in venatu Repoſtellum occideret. Qui Roberti, ac propinquorum Repoſtelli iram veritus, cum quatuor fratribus ſuis, Rainulfo, Aſclittino, Oſmundo, ac Rodulfo, aliiſque nobilibus Salernitanos legatos in Apuliã ſecutus eſt.[a] At Vuillelmus Gemmeticenſis Monachus eum, qui cædem fecit, Oſmundum Drengotum nominat. Vbi in Italiam peruenerunt, ad Pandulfum Capuæ dynaſtam adiunxere ſeſe; ac ſub eo, aliiſque principibus ſtipendia facientes, contra Græcos, & Saracenos vtilem, & glorioſam nauarunt operam. Nec ſuas res interim neglexerunt. Nam Apuliæ potiti oppidis aliquot, ſuæ gentis Duces ſibi præfecerunt. quorum primus Turſtinus cognomento Scitellus à Vuillelmo traditur.[b] Pandulfus Triſtanum vocat. qui eius ſucceſſores ad Robertum vſque Viſcardum memorat, paullo ſecus ac Vuillelmus,[c] Tancredus quidam in Northomannia fuit, qui ab *Alta villa* cognomen accepit. Hic duabus ex vxoribus filios ſuſceperat duodecim, Sarnum, Gotfredum, Drogonem, Tancredum, Guillelmum *Ferrabrachium*, Humfredum, Robertum Vuiſcardum, Rogerium, Richardum, Gotfredum alterum, Frumentinum, Molugelum. Ex his Guillelmus Ferrabrachius ab iis Northmannis, qui Apuliam incolebant, dux eligitur: qui Sa-

a Lib. 7, c. 30.

b Lib. 3, p. 94.

c Pandul.

racenos pariter, Græcósque debellauit. [a] Saraceni rursus Apuliam adorti, diuisis copiis, eodem tempore Capuam, & Barium oppugnant. Sed Barium Gregorius Græcorum dux, Venetorum adiutus viribus obsidione soluit. Capuæ opem attulit Henricus Imperator, qui Romæ tunc erat, & à Benedicto Pontifice anno 1014, vt paullo antè demonstraui, coronam acceperat. Is Saracenis deuictis, Græcos eodem impetu compressit: ac Troiam iis eripuit: quod oppidum nuper in Apulia conditum ab illis fuerat. atque ita pacem Italiæ reddidit. Ita Pandulphus. [b] At Leo Ostiensis hanc Imperatoris expeditionem, qua Troiam eodem illo anno, quo condita est à Græcis, deditione cepit, Dominicæ Incarnationis anno 1022 accidisse scribit: [c] quo tempore cùm in Casinense monasterium venisset; ibidémque grauiter ex calculo laboraret, noctu ei S. Benedictus apparuit: fidémque fecit suum in eo loco iacere corpus; de quo hactenus dubitabat. & eodem momento sanitatem illi reddidit.

A 984 Christi ad 1106

[a] Pand.3, p.96.

[b] Lib.2, c.40, & seq. Idem habent Herman. Vrsperg.

[c] Id.c.44.

[d] Breui postea sanctitate pollens perpetuum cum Kunegunde seruatum in matrimonio virginitatis florem in cœlum extulit [e] anno 1024, tertio eidus Iul. & in Babenbergensi ecclesia, quam cum episcopio ibi construxerat, est sepultus. [f] Hic cum Stephano Hungariæ rege peræquè sancto affinitate iunctus est, data ei in matrimonium sorore Gisla. cuius studio Hun-

[d] Leo Ost.l.2, c.47, &c.

[e] Herm. Sigeb. Lamb. Otho Fris.l.6.c. 27. Vrsp.

[f] Sigeb. 1010.

A 984 Christi ad 1106 gari Christianam ad fidem conuersi. Hoc Imperatore S. Abbo Floriacensis Abbas in Vasconibus, dum rixantibus inter se medius interuenit, confossus, inter martyres adscribi meruit [a] anno 1004, Indictione 2, Nouembris 13, multis post obitum prodigiis illustris redditus. [b] S. Heribertus Coloniensis episcopus eodem imperante moritur anno 1021. [c] Sequens annus nouo & compendiosiori musicæ generi dedit initium, inuentore Aretino monacho Guidone: à quo notæ illæ sex, quibus hodie vtimur, institutæ feruntur.

a Aimo. in eius vita cap. vlt. Glaber 3. cap. 3. Sigeb. b Herm. Sigeb. c Baron. Sigeb. anno 1028.

Conradus. *Burgundia regnum esse desinit.*

[d] Conradus anno 1024 Germaniæ rex, Imperator anno 1026 salutatur. Ad hunc Rudolphus Burgundiæ rex moriens coronam suam cum regno destinauit [e] anno 1032. quod ille anno sequente adiit, [f] quo Sol defecisse traditur Iunij 29, hora 6. Sigebertus, qui id anno 1034 assignat, Rodulphum ait offensum Burgundionibus, quòd in regem suum insolentes esse pergerent, regnum suum in Conradum transtulisse; quod ex Arnulphi Imperatoris tempore plus centum & triginta annis gentis suæ reges obtinuerant. atque ita denuo Burgundiam in prouinciam esse redactam. Hoc illud Burgundiæ regnum est, quod anno 890 Rodulphus auspicatus est, vt ex Sigeberto supra cap. 13 meminimus. Id ægrè ferentem Odonem Campaniensem Rodulphi sororis filium narrat Sigebertus idem, cùm ab Conrado eam prouinciam impetrare nequisset, contra ipsum bellasse, ac Lotharingiam oppugnasse. Sed

d Herm. Maria. Vrsp. Sigeb. e Iid. f Glaber Herman.

ab Gothelone duce apud Barum, magna cum ſtrage Francorum, victum in acie ceciditſe.[a] quod in annum incidit 1037. Biennio pòſt obiit Conradus pridie Nonas Iunias, ac Spiræ ſepultus eſt. [b] quem annum Solis defectio illuſtrem facit vndecimo Kal. Sept. hora ſexta, feria 4, in annalibus notata, anno Chriſti 1039. Imperauit annos 15.[c] Conrado regnante obiit ſancta Kunegundis anno 1038: eodémque S. Stephanus Hungariæ rex; cui Petrus ſucceſſit.

[d]Henricus Imperatorũ eo dictus nomine ſecundus, regũ tertius, Conrado patri ſubrogatus eſt anno 1039. à quo Bohemi bello ſubacti; nec non & Hungari; qui Petro rege ſuo eiecto Ouonem ſibi præfecerant. Sed hoc Henrici armis expulſo, Petrus in integrum reſtitutus eſt.[e] Ab hoc Imperatore Leo IX Pont. Beneuentum accepit, ea lege, vt Bambergenſis Eccleſiæ tributum remitteret. Floruit hac ætate Marianus Scotus nobilis Chronologus; qui anno 1056 Fuldenſem ſe monachum factum eſſe teſtatur.[f] Moritur Henricus anno 1056, tertio Non. Oct. cùm regnaſſet annos 17.[g] Reliquit ex Agnete Vuillelmi Pictauorum Comitis filia Henricum heredem. Hoc imperante Petrus Damianus eruditiſſimus ac ſanctiſſimus eſt habitus.[h] qui anno deinde 1057 ab Stephano X Cardinalis, & epiſcopus Oſtienſis eſt factus.

Anno Chriſti 1056 Henricus Imperatorum eo nomine III, regum Germaniæ IV,[i] quinquennis puer regnum auſpicatus

a Herm. Lamb. Vrſper. Sigeb.
b Glaber 4, c. 9. Herman. Vrſper. Sigeb.
c Herman. Maria.
d Marian. Herm. Lamb. Vrſper. Glab. 5, c. 1, & 4 Sigeb.
Henricus III.
e Leo Oſt. 2, c. 85 Plat.
f Maria. Lamb.
g Glab. 5, c. 1.
h Leo Oſt. 2, c. 102.
Henricus IV.
i Líber.

A 984 Christi ad 1106 est. quod magno Christianæ rei damno ad duos & quinquaginta perduxit annos. Fœdo quippe, ac perpetuo ferè dissidio ab Romano Pontifice diuulsus est; [a] quòd Episcopos, & Abbates partim pretio; partim priuata auctoritate constitueret; quam *inuestituram* appellant vulgò. Præcipuum illi cum Gregorio septimo ingentium animorum Pontifice certamen fuit. qui [b] anno 1073 Alexandro II successit, Hildebrandus antea dictus. Initium Schismatis factum est [c] anno 1076: quo Gregorius Henrico communionem sacrorum interdixit. [d] Eundem sequente anno reconciliatum, sed ad pristinos mores subinde reuersum, denuò sententia sua perculit. [e] Interim Saxones ab Henrico deficiunt, & Rodulphum Sueuiæ ducem regem eligunt. qui Henricum [f] primò coniecit in fugam anno 1080, sexto Kal. Februarij. at secundo in congressu, fugato itidem ipso, cùm inter primos fortiter pugnaret, occubuit eidibus Octobris, victoria penes suos relicta, [g] eodem anno 1080. Quo Henricus Guibertum Rauennatem episcopum ab Gregorio triennio antè anathemate damnatum, in Conciliabulo suorum Papam constituit. à quo & Romæ, in arce S. Angeli Gregorio intercluso, insignia sumpsit imperij [h] anno 1084, ipso die Paschatis.

Rursus Catholicarum partium fœderati principes Hermanno Lotharingo regnum deferunt [i] anno 1081. qui [k] anno 7,

a Vuille. Tyrius l.1, c.13.
b Lamb. Bertol.
c Sigeb. Bertol.
Schisma Henrici.
d Bertol. Ioan. Vill. 4, c.21.
e Otho Frisi. 6, c.35.
f Bertol. Leo Ost. 3, c 48.
g Maria.
Guibertus Antipapa.
h Bertol.
i Maria. Bertol. Sigeb.
K Bertol.

Christi 1088, Indict. 12 obiit in Lotharingia, Metisque sepultus est. [a] Triennio antè, hoc est anno 1085, Indict. 8, octauo Cal. Iun. moritur Gregorius. Guibertus verò [b] anno 1100. Neque tamen huius morte factionum studia restincta sunt, superstite adhuc Henrico. [c] Qui tandem ab Henrico filio imperio spoliatus anno exeunte 1105, ipso Christi natali die, profugúsque, Leodij decessit anno 1106, septimo Id. Aug. feria tertia, ætatis 55.

A 984 Christi ad 1106

a Bertol. Leo Ost. 3, c. 64.
b Sigeb.
c Otho Frif. 7, c. 11 & 12. Versperg.

Præclarum ac fidele per hos tumultus obsequium Romano Pontifici præstitêre Northmanni duce Roberto Vuiscardo: cùm iam Apuliam Græcis ereptam ad suam potestatem adiunxissent [d] ex anno 1041. quo Arduinus quidam Langobardus Ducilianum Græcorum ducem, alióśq; Northmannorum auxilio superauit. vnde factum, vt illi Apulia potiretur. Ac primùm Guillelmus, de quo supra mentionem attigi, Tancredi filius: tum Drogo gentis principes fuerunt. Drogoni Hunfridus successit: huic Robertus Vuiscardus; qui omnes fratres fuerunt. [e] Robertus Apulia minimè contentus, Calabriam, & Siciliam subegit armis. Ob id sacrorum vsu à Gregorio septimo Romano Pontifice interdictus [f] anno 1074; ac septimo pòst reconciliatus anno, qui fuit 1080, prouincias illas omnes beneficiario ab eo iure, ac vectigales obtinuit. Pacem hanc secundissimus rerum cursus excepit. [g] Sequenti anno cum millibus armatorum quindecim traiecto

Roberti Vuiscardi res gesta.

d Leo Ost. 2, c. 68. Vuill. Gemmet. l. 7, c. 30.

e Leo Ost. Otho Fris. 1 de gest. Frid. cap. 3.
f Greg. epist. apud Baron.
g Leo Ost. 3, c. 48. Zon. in Alexio.

A 984 Christi ad 1106

mari contra Græcorum Imperatorem Alexium contendit in Thraciam: occurrentémque sibi cum centum ac septuaginta millibus, prælio superauit. [a] Alexius magna pecuniæ vi cum Henrico Imperatore pactus est, vt imminentem Orientis imperio Robertum bello distineret anno 1084. Quam ille pecuniam contra iurisiurandi religionem, ad conciliandos sibi Romanorum animos, largitionibus insumpsit; cùm quidem Lateranense palatium, cum Guiberto Antipapa, quinta feria ante Palmarum Dominicam occupasset: Gregorius verò se in arcem S. Angeli recepisset. Quibus [b] auditis Robertus post Calendas Maias cum exercitu ad Vrbem aduolans, Henricum ita perterruit, vt is raptim ex Vrbe fugiens, contento cursu in Germaniam properaret. Robertus rebelli vrbe direpta, & incendio magna ex parte consumpta, Gregorium ex arce detraxit incolumem, ac Salernum abduxit. vbi & mortuus est. Robertus quoque circa idem tempus excessit mense Iulio. Sed annus, ob Scriptorum dissensionem, pæne incertus est. Nam [c] alij 1082. [d] alij sequenti mortuum volunt. [e] Leo Ostiensis 1084 designare videtur. Bertoldus 1086. [f] quidam 1085. Magno, & excelso fuit animo; ac militari laude præcellens, perbreui spatio res suas maiorem amplificauit in modum. [g] Commendatur & illius in Deum, Sanctósque pietas, quam multis & ingentibus donariis testatam reliquit.

a Bertol.

b Bertol. Leo Ost. 3, cap. 52. Pand. 3. Ioan. Villa. 4, c. 17.

c Pandul. 3, p. 108. d Fazel. e Lib. 3, c. 56. collato cum 64. f Baron. ex Romualdo. g Leo Ost. 3, c. 57.

A 976 Christi ad 1118

De Orientalis imperij rebus ab anno 976 ad 1118.

CAP. XVIII.

[a] ZIMISCE mortuo anno 975, ad Basilium, & Constantinum Romani Iunioris filios redit imperium: quod Basilius annos 50 tenuit: triennio amplius Constantinus. Haud pauci contra eos tyrannidem vsurparunt: imprimis Bardas cognomento σκληρὸς, id est *durus*, qui cum Saracenis fœdus affinitate sanxit. Tum Bardas Phocas: à quo Durus per dolum interceptus, eodem Phoca Indict. 2, anno 989 in pugna interfecto, Imperatori reconciliatus est. His expeditus negotiis Basilius, pacata Syria, Bulgariam diuturno bello sibi subiecit; Samuele rege deuicto. cuius 15000 militum excæcata ad eum remisit, singulis centuriis vno monoculo præeunte. quorum aspectu perterrefactus Bulgarus paullo pòst exanimatus est. [b] Proditum est in Annalibus Aquitanicis, Basilium vouisse monachum se fore, si vinceret: damnatum voti, quod reliquum vitæ fuit, monachi cultum sub imperij insignibus occultè gerentem, ab concubitu, & carnibus abstinuisse. Mortuus est annos natus 70, Indict. 9, Decembri mense, anno Christi 1025: princeps bello strenuus; sed auaritia, & rapacitate,

a Curopal. Ced. Zonar. Glyc. Manass.

Basilius Imper.

b Frag. Ann. Aquit.

A 976 Christi ad 1118

Græcáque calliditate præditus. Eo tamen deterior Constantinus illius frater triennio superuixit, nullius homo frugis, ac ludis mimisque deditus. Excessit anno 1028, Nouembri mense, Indict. 12.

a Curopal. Ced. Zon. &c. *Romanus Argyrus.*

[a] Romanus Argyrus coniugem priorem coactus relinquere, cum Zoë Constantini filia cepit imperium. Initio moderatum se, ac iustum præbuit. sed in peius immutatis moribus, infinitis exactionibus priuatorum exhausit opes. Syriam ab superioribus Imperatoribus receptam culpa sua perdidit. quam Georgius Maniaces dux fortissimus vtcunque retinuit. Periit insidiis Zoës vxoris anno 1034, Aprilis 11, feria 5 maioris hebdomadæ: vt est apud Curopalatem Græcum. Nam Cedrenus, qui hunc exscripsit, hoc loco deprauatus est. Imperauit annos 5, menses 6.

b Iidem. *Michaël Paphlago.*

[b] Michaël Paphlago Zoës adulter, qua instigante Romanum interfecerat, malè à dæmone vexatus totũ ferè transegit imperij tempus, quod annorum fuit 7, mensium 8. Desperata salute corporis, animo decreuit consulere; atque in monachum detonsus anno 1041 obiit, Decembris 10, Ind. 10; parricidiu[illegible]um magno dolore detestatus. Hic Zoën redegit in ordinem. Georgius Maniaces Siciliam de Saracenis eo imperante recuperauit. Sed cùm falsis ex calumniis in vincula coniectus esset, eo absente perdita Sicilia est. Quam ad calamitatem Bulgarorum accessit defectio.

c Iid.

[c] Extincto Paphlagone, summa rerum

in

in Zoën recidit; quæ imparem tanto ponderi sciens esse feminam, Michaëlem Calæphatum Cæsarem, Stephani, qui rem Siculam perdiderat, filium adoptauit, ac fecit Augustum; iureiurando ab eo prius accepto, matris illam se loco, ac dominæ semper habiturum. Huius oblitus pacti, Zoën amoliri cupiens, dum vulgi pertentat animos, eius in Zoën, ac Theodoram sororem accendit studia. In quas subitò translatum est imperium; cuius spes Calæphato cum oculis in perpetuum est erepta. Id euenit anno 1042, Indictione 10. Imperauit menses 4, dies 5.

A 976 Christi ad 1118 Michaël Calæphatus.

[a] Constantinus Monomachus ab Zoë tori pariter & imperij consors adhibitus, eodem anno 1042, Iunij 12 coronatur. Magnæ hoc Imperatore clades à Græcis acceptæ sunt. Primùm à Seruis malè multati sunt, cæsis quadraginta millibus. Tum ab Northmannis in Apulia: quorum auxilio Georgius Maniaces rebellauit. quo postmodum sublato, iidem in Apuliæ possessione mansere Northmanni.

a Tid. Constantinus Monomachus. Northmanni Apuliam obtinent.

Per idem tempus Turcæ sub Muhammede Saraceno Persarum principe stipendia merentes ab illo deficiunt: eóque sæpe deuicto, ac tandem mortuo, Persidem inuadunt. quorum primus Sultanus Tragolipaces Mucaletus à Curopalate nominatur. Constantini Imperatoris impensis Hierosolymitanum templum Dominicæ resurrectionis à fundamentis instauratum est anno 1048, ante 37 annos à Saracenis

Turcæ Persidem occupant.

A 976 Christi ad 1118 euersum; vt scribit [a] Vuillelmus Tyrius. Moritur ex morbo, cùm imperasset annos 12, Indictione 8, anno 1054. Theodora post hunc vno regnauit anno, cùm Zoë iam obiisset: mortuáque est anno 1055, Indictione 9, Augusto mense.

a lib.1, c.7.

[b] Constantino imperante Michaël Cerularius Patriarcha Constantinopolitanus Romanam Ecclesiam scriptis oppugnauit anno 1053. quem Leo Pontifex eruditè confutauit.[c] Sequēte autem anno legatos Constantinopolim misit, Humbertum episcopum Siluæ candidæ, hominem illa ætate pereruditum, & Fridericum ambos Cardinales, cum Petro Amalphitano episcopo. [d] qui perbenignè auditi ab Imperatore, Nicetam Studiensem monachum, quæ contra Latinos temerè scripserat, retractare coëgerunt. Michaëlem verò Patriarcham in errore pertinacem publicè damnarunt.

b Ep. 1: Leon. Sig.

c Leo P. Ep. 7, & 8. Leo Ost. 2, c. 89. Sig.

d Vide Baron.

[e] Annuum haud amplius imperium Michaëli Stratiotico post Theodoram contigit: homini propter ætatem, ac rerum imperitiam minimè omnium idoneo. Sed talem scilicet Palatini spadones eo consilio delegerant; vt esset, qui honoris contentus specie, rem ipsis imperij ac fructum relinqueret. Dum igitur principes viros contemptim habet, ac superbè, eorum inflammauit odia. Ergo aduersus hunc Imperator factus est [f] Isaacius Comnenus octauo Iunij, Indictione 10, anno 1057. Stratioticus aliquantum cunctatus, episcopos demū, quos ad se priuatæ persuadendæ vitæ caussa Pa-

e Id.

Michael Stratioticus.

f Cedre. Zonar.

Isaacius Comnenus.

triarcha miserat, interrogauit; ecquod sibi positi imperij pretium foret. Regnum illis cæleste, respondentibus, statim purpuram exuit, Augusti die vltima anni 1057, Indict. 10. Ita Cedrenus, cuius hîc historia desinit.

A 976 Christi ad 1118 *Cedreni historia desinit.*

[a] Isaacius Comnenus Augustus salutatur anno eodem 1057. Cal. Sept. Indictione ineunte 11. acris ingenij, ac celeris, sed arrogantis fuisse dicitur; idémque belli peritissimus. Biennio ac tribus mensibus exactis, desperata valetudine, Imperatorem designauit Ducam; & in Studiense concessit cœnobium. vbi ægritudine leuatus nihilominus in incepto perstitit.

a Zonar. Glyc Manass.

[b] Constantinus Ducas anno 1059 iniit: commodis moribus, ac prono in iustitiam animo; sed hebes ac tardus. Itaque sub hoc, impune grassantibus Barbaris, accisum est imperium. Regnauit annos septem, mensésque sex, relictis cum Eudocia coniuge filiis tribus; Michaële, & Andronico, quos priuatus genuerat: & Constantino eo Imperatore nato; qui Porphyrogenitus propterea dictus est. Obiit ergo anno 1067.

b Iid. *Constantinus Ducas.*

[c] Ioannes Xiphilinus Trapezuntius ex Monacho Patriarcha imperante Constantino floruit.

c Zonaras.

[d] Eudocia contra iusiurandum, quo morienti viro cauerat, vitricum se neminem communibus liberis daturam, post septimum mensem Romano Diogeni nupsit, forti, ac bellicoso viro; cuiusmodi tum labantibus Orientis rebus opus esse statuerat. Iurisiurandi porro syngrapham

d Iid. *Romanus Diogenes.*

A 976 callidè expressit à Patriarcha; cùm se pro-
Christi pinquum illius ad coniugium simulasset
ad 1118 expetere. Hic in Turcas secundis aliquot factis expeditionibus, ad extremum collatis signis, Andronici proditione victus in Sultani potestatem venit. à quo benignè acceptum, & honorificè dimissum esse [a] Græci Annales memorant. At [b] Vuillelmus Tyrius regium in solium ascendenti, vel descendenti barbaro pro scabello fuisse Diogenem scribit.

a Zonar. Glyc. Manass. b Vuill. Tyr. 1, c. 9.

[c] Interim Constantinopoli relegata in monasterium Eudocia, nouus creatur Augustus. Diogenes à Sultano dimissus minus in suis, quàm in barbaris humanitatis reperit. Nam contra fidem effossis crudeliter oculis, neque curatis vulneribus, tumente, ac vermibus scatente capite, breui est extinctus anno imperij 3, supérque octauo mense. quod anno 1071 contigisse videtur.

c Zonar. Glyc. Man. Vuil. Tyr.

[d] Michaël Parapinacius Constantini Ducæ filius vitrico sublectus est anno 1071. Cuius ignauia Turcis incremento fuit. qui Ponticam oram armis subegerunt. quod Turcomanniæ regnum appellari cœpit. Eòdémque tempore Nicephori duo, Botoniates, & Bryennius; ille in Oriente; hic in Occidente, vbi Dyrrachio præerat, imperium vsurpant. Botoniates Turcarum fretus auxiliis regiam prior occupat, ac 25 Martij Imperator sollemni ritu renuntiatur. Michaël in Studiense translatus monasterium, lacerna pulla purpuram mutat

d Zonar. Glyc. Manass.

Michaël Parapinacius. Niceph. Botoniates imperiũ occupat.

pridie Paschatis, hoc est 7 Aprilis, anno A 976
1078: cùm præfuisset annos 6, mensesque Christi
totidem. Sub hoc tempus Ioannes Xiphi- ad 1118
linus obiit, patriarchatu annis 11, ac se-
ptem mensibus functus.

[a] Nicephorus Botoniates principatus a Zonar. Glyc. Manas.
initio Bryennium pacis conditiones om-
nes superbè respuentem per Alexium Com-
nenum fregit, oculisque priuauit, paullo
post Lunarem defectionem, cuius Glycas
meminit. quæ quidem anno Christi 1078,
Ianuarij 31, hora 1 post mediam noctem
Constantinopoli accidit. Sed dum ingra-
uescente iam ætate, ac propter insitam mol-
litiem, neque rectè publicam rem tracta-
ret ipse; nec idoneos ei magistratus præ-
ficeret; in contemptum venit suorum: &
ab Comnenis dignitate spoliatus, inter
Monachos adscribitur, cùm imperasset an-
nos 3, Christi anno 1081. In hoc Impera-
tore Constantinus Manasses historiam de-
finit.

[b] Ex Comnenis duobus, Isaacio, & Ale- b Zonar. *Alexius Comnenus.*
xio, hic natu licet minor ad imperium per-
uenit, quòd & gratia, & bellicæ rei peritia
præstaret. Orsus est anno 1081, Indict. IV,
Aprilis 1, feria 5 maioris hebdomadæ, vt
est in Chronico à nobis edito vnà cum
Breuiario Nicephori. Vafer homo, ac per-
fidus, & ad replendum ærarium, quod in-
finitis largitionibus exhauserat, nullius
parcens opibus. Malè hic à Francis acce-
ptus est: [c] primùm ab Roberto Guiscardo c Leo Ost. 3, c. 48. Zon.
Apuliæ duce; vti superiori capite memi-

A 976 Christi ad 1118

nimus. quod anno 1081, ineunte Alexij regno contigisse testis est Zonaras. [a] Posteà cùm properantibus in Palæstinam, Godefrido duce, Francis obsisteret; maxima Græcorum strage repulsus est anno 1096. Enimuerò nihil Imperatore isto tota hac nostrorum expeditione fraudulentius, & iniquius fuit. nihil eius succeſſoribus, quandiu Christianorum illîc res steterunt, in eos crudelius, ac perfidiosius. Vixit annos 70 circiter, ac 37, supérque menses 4, & dies aliquot imperauit. obiítque anno 1118. sub mortem destitutus ab omnibus, ne Imperatorio quidem funere est elatus; filio præsertim, quem Augustum viuens appellauerat, relicto successore. In hoc historiam suam terminauit Zonaras. ac ferè Curopalates, quem penes nos Græcum habuimus.

[a] Vuil. Tyr. l. c. 8. Otho Frif. lib. 7, cap. 2.

Franciæ res ab anno 987, & Hugonis Capeti exordio, ad 1108, sub regibus Hugone, Roberto, Henrico I, Philippo I: nec non de Italicis motibus, & occupata ab Northmannis Apulia: tum de Godefridi Bolionij in Palæstinam expeditione.

Cap. XIV.

FRanciæ regnum à Caroli M. posteris nouam ad familiam Saxonicæ originis

anno 987 transiit; Hugone Capeto Hugonis M. filio consensu principum ad eam dignitatem euecto. quem [a] Vuillelmus Nangius materno genere ad Caroli stirpem pertinuisse putat. Mathildem quippe Henrici Aucupis vxorem, Othonis I matrem, Ludouico Arnulphi filio Carlomanni nepote esse genitam. Qua ex Mathilde nata est Henrico Haouidæ Hugonis Capeti mater. Sed id esse falsum, veterum auctoritas suadet. [b] qui Mathildem Theodorici Saxonis fuisse filiam, & à Vuitixindo illo, quî cùm Carolus M. bellum habuit, oriundam esse demonstrant.

A 987 Christi ad 1108 *Hugo Capetus* a An. Pith. edit. in Annal. Franc. b Vuitick. lib. I. Luithpr. 4, c. 7. Sig. A. 937. Vrsperg. Vide Ioan. Villa. l. 4. c. 3.

Nihil igitur cum Caroli stemmate commune Capetus habuit. Qui Carolum Lotharij filium Ludouici fratrem Aurelianis, vt dictum est, in custodia tenuit. [c] Hic initio noui principatus haud paucos è primoribus aduersantes sibi nactus, consilio, industriáque peruicit. [d] Obiit anno 997, quem

c Glab. 2, c. 1. d Fragm. Floriac. e Glaber Rod.

Robertus filius excepit, ex [e] anno Christi 988 coronæ, ac regni particeps iam factus: summa pietate, prudentia; literarum insuper haud vulgari scientia præditus. [f] Qui incestis cum Berta nuptiis Gregorij V Romani Pontificis interdicto diremptis, Constantiam [g] Vvilelmi Tolosani Comitis filiam duxit. Burgundiam armis domitam Francorum addidit regno. Ædes sacras quamplurimas, ac monasteria condidit. [h] inter quæ Aurelianis S. Aniano dicatum solenni ritu consecrandum curauit anno 1029, Indictione 12. [i] Quâ vrbe,

Robertus Rex. f Fragm. Floriac. Helgal. in vita Rob. Fragm. Aquit. Pith. g Fragm. Floriac. h Helgal. in vita Rob p. 73, & 77. i Glaber 2. c. 5.

A 987 Christi ad 1108 rege eodem, incendio consumpta anno Christi 999, Arnulphus Pontifex, basilicam S. Crucis instaurauit primùm sumptibus suis: tùm auri vi adiutus maxima; quam inter fodiendum ibidem reperit. Excessit rex sanctissimus, [a] ac multis à Deo mraculis illustris redditus, anno Christi 1033, [b] decimo tertio Kal. Augusti, post dies 21, quàm Sol defecerat; quæ defectio incidit in 3 Cal. Iulias anni 1033. Sed Helgaldus feria 3 mortuum ait regem. cùm 13 Cal. August. fuerit feria sexta. Regnauit post patris obitum annis 36. In quo vulgati Annales castigandi sunt, qui 33, vel 34 numerant. [c] Eius corpus Miloduno, vbi obierat, in S. Dionysij basilicam est illatum. [d] Hoc regnante, Iudæorum, qui Aurelianis erant, hortatu, Babylonis princeps templum, quod super Christi sepulchrum Hierosolymis erat, euertit anno 1009. Qua Iudæorum fraude cognita, occisis plurimis, cæteri Romano ex orbe profligati sunt. [e] Ornabat ea tempestate Gallias rara sanctitate, parique doctrina Fulbertus Carnotensis episcopus.

S. Crucis ædes Aurelianis.

a Helgaldus p. 77. b Helgal. ibid. Glab. 4, c. 9. c Helgal. d Glab. 3, c. 7. e Fragment. Aquit. Hist. Trithe.

Anno Christi 1033 Henricus I Francis regnauit, inuita Constantia matre, quæ Robertum iuniorem præferebat, designatus à patre. [f] Odonis Carnotensis Comitis rebelles filios Tetbaldum, & Stephanum per Gotfredum Andegauensium Comitem vicit; cui Turonorum ciuitatem attribuit. Vuillelmum nothũ Ricardi Northmannorum ducis filium fidei commenda-

Henricus I rex.

f Fragm. Floriac.

tum suæ, paternam in ditionem [a] anno 1047 restituit, fusis Northmannorum millibus triginta, cùm haud plures ipse tribus millibus haberet. [b] Leo Papa IX, eo regnante, Hermeri Abbatis S. Remigij rogatu in Remos peruenit: vbi monasterium ab illo Abbate conditum sollemni pompa consecrauit, anno 1049, [c] quo VI Kal. Dec. Dominica fuit. Idem [d] anno 1053 Northmannorum in Apulia Ducem pacem infimis postulantem precibus, Germanorum adiutus auxiliis, aggreditur. à quo 14 Cal. Iul. acie victus est, interfectis pæne ad vnum Germanis; cùm prima congressione territi Langobardi terga vertissent. [e] Leo ab iisdem obsessus quodam in castello; inde Beneuentum honorificè perductus est; ac tandem dimissus. Vita functus est Henricus [f] Vitriaci anno regni sui octauo, & vicesimo, Christi [g] 1060. vt ex diplomatibus liquet: [h] quorum in vno componitur annus I Philippi cum anno Christi 1060. in altero annus 8 eiusdem cum 1068, Indict. 6, Cal. Augusti. In tertio annus 14 Philippi cum Christi 1073. Hoc regnante Casimirus ex Monacho Cluniacensi rex Poloniæ factus, sanctissimè vixit.

[i] Henrico I ex Anna Russorum regis filia genitus Philippus puer regnare aggressus est, tutore ei dato Balduino Flandrensi Comite. Cuius nepotem Arnulphum à Roberto patruo principatu suo eiectum Philippus armis restituere conatus, à Ro-

A 987 Christi ad 1108

a Fragm. Floriac.
b Fragm. Floriac.
c Herm.
d Lamber. Herman. Leo Ost. 2, c. 88. Otho Fris. 6, c. 33. S. g. 8 de reg. Ital. Pandul. l. 3.
e Iid. & Leo Ost. 2, c. 88.
f Fragm. Flor.
g Aimo. 5, c. 47.
h Lib. 5 Orig. Monast. S. Diony. c. 12, & seq.
i Fragm. Flor. Aimo. 5, cap 47.

Philippus rex Franciæ

berto superatus est. quo in conflictu Arnulphus occubuit, anno vt putat Sigebertus, 1072. Vxorem habuit Bertam [a] Florentij ducis Frisiæ filiam; Roberti Flandrensis sororem. ex qua Ludouicum genuit. [b] Qua deinde repudiata, Bertrardam Fulconis Andegauensium Comitis coniugem adsciuit. Ob id ab Vrbano Pontifice sacrorum interdictus vsu, [c] anno 1094, biennio pòst, cùm ei cumulatè satisfecisset, cum Ecclesia reconciliatus est. Ab eodem Vrbano apud Clarum-montem Aruerniæ oppidum celebrata synodus est [d] anno 1095, mense Nouembri, Indictione 3, vt ait Tyrius: in qua Pontifex ad sacram in Palæstinam expeditionem Christianos hortatus est; [e] Petri Eremitæ Galli, qui Hierosolymis vrgendæ rei caussa venerat, oratione commotus. Eo veluti classico excitus Occidens variis locis ac temporibus collectos ad eam militiam fudit exercitus.

[f] Godefridus Bolionius anno 1096, Augusti 15 die, cum suis profectus, post infinitos labores, [g] anno demum 1099, Iulij 15 die, feria 6, hora circiter diei nona, Hierosolymam expugnauit, omniúmque suffragiis [h] primus rex electus est. [i] Fuit hic Eustachij Bononiensis Comitis filius, Ida matre, Godefridi Gibbosi Lotharingiæ Ducis sorore: qui sine liberis moriens cognominem sororis filium heredem, ac successorem instituit.

[k] Philippi mors incidit in annum 1108, tertio Kal. Aug. regnauítque annis 49,

a Fragm. Hist. Fräc. à Rob. ad Phil.
b Sigeb. Aimo. l. 5, cap. 49.
c Berthol.
d Bertol. Vuil. Tyr. 1, c. 14. Aimo. 5, c. 48. Platina.
e Vuil. Tyr. 1, c. 11, & 13.
f Vuil. Tyr. 1, c. 2. Matth. Paris.
g Tyr. 8, c. 24.
h Tyr. 9, c. 1.
i Id c. 5. Sig. 1089.
k Fragm. Flor. Aimo. 5, c. 49.

mensibus 2, diebus 7. & in Floriacensi cœnobio sepultus est. A 987 Christi ad 1108

Eo septimum annum regnante,[a] magna in Anglia rerum facta conuersio est; peregrinæ in originis principem translato imperio. quod hoc ferè modo accidit. Ethelredus Angliæ rex ex veteri Anglosaxonum stirpe, Emmam Richardi huius nominis secundi Northmannorum ducis sororem habebat in matrimonio, ex eâque Alfredum, & Eduardum susceperat. Hic ab Suenone Daniæ rege victus, atque insula coactus excedere circa annum 1013 ad Richardum confugit vxoris fratrem. cuius auxilio, post Suenonis obitum, eius filio regnante Canuto, regnum recuperat. Sed ab Canuto deinde superatus moritur [b] anno regni 38, Christi 1016. Huius filius Edmundus (quem ex Ethelgina priori coniuge procrearat) cum Canuto pacem ea conditione fecit, vt regnũ ex æquo inter se diuiderent. quod in solidũ anno elapso Danus accepit. Non enim vno plus anno regnauit Edmundus. Erant Canuto ex concubina filij duo Haraldus, & Sueno. Ergo vt legitimam prolem sibi aliquãdo sufficeret, Emmam Ethelredi olim coniugem, è Northmannia reuocatam sibi copulauit; genitóque ex ea Canuto mortuus est anno 1036. Hunc Haraldus excepit. tum Canutus. Quo vita functo, regnum Alfredo Ethelredi filio defertur, Danis occisis omnibus, octauo & vicesimo anno, quàm Suenone rege in Angliam venerant.

a Vuil. Malmes. Roger. Vuil. Gemmet. Neubr. Matth. Paris. Polyd. 7.

b Polyd.

A 987 Christi ad 1108 Alfredus cùm ad regnum capiendum traiecisset in Angliam, clam à Goduino trucidatur præpotente viro, qui Thiram Canuti secundi sororem coniugem habebat, ex eáque Haraldum genuerat. Is vt parricidij à se suspicionem auerteret, auctor Anglis fuit, vt Edoardum Alfredi fratrem è Northmannia excitum regem facerent.

Sanctus Edoardus rex Angliæ. Sic Edoardus paternum imperium recepit circa annum Christi 1043, & Goduini filiam Editham in coniugium adsciuit: quâ cùm perpetuum integritatis florem retinuit, multis atque eximiis virtutibus, ac virtutum à Deo testibus illustratus miraculis. [a] ob quæ annis in regno tribus & viginti confectis, mensibúsque sex, in cœlum receptus est anno 1066, atque in cœlitum deinde numerum adscriptus. Post hunc Haraldus Edithæ frater regnum occupat. quod cùm viuens Edoardus Vuillelmo Notho Northmanniæ duci propinquo suo pollicitus esset; hic Haraldum traductis è Northmannia validissimis copiis acie profligauit, in qua Haraldus ipse fortiter pugnans occubuit [b] anno 1066, pridie eidus Octobres, Sabbato. Quo ex tempore Northmanni deinceps in Britannia regnarunt, anno 618 postquam Angli, & Saxones in eam insulam aduentarunt; quod anno 449 accidit.

Hoc sæculo docti, ac sancti viri non pauci prodiêre. [c] Hilpericus eruditum computum edidit anno 1005. [d] Franco item Scholasticus Leodicensis de quadra-

a Roger. Pal. 1.

b Roger. Malmes. lib. 3. Neubrig. Matth. Paris. Vuillelm. Gemm. lib. 7, c. 37.

c Sigeb.

d Id.

tione circuli ſcripſit anno 1047.

[a] Leo ipſe IX ſumma doctrina, parique Chriſti morum integritate vixit, ex Tullenſi in Galliis epiſcopo Romanus creatus Pontifex, anno 1049. Item Humbertus Cardinalis; qui Græcos ipſos & Conſtantinopoli coràm diſputando; & ſcribendo poſtea confutauit. Lanfrancus ex Abbate Cantuarienſis factus epiſcopus [b] anno 1070;& qui ei ſucceſſit anno 1093 diſcipulus ipſius Anſelmus, ambo, ſed hic præſertim, ſanctitate, & literis lucem ætati illi prætulerunt. Atque hic quidem multis pro Eccleſiaſtica libertate laboribus, exiliiſque confectus deceſſit [c] anno 1109,octauo Cal. Maij, ipſo die S.Marci,ætatis 76, pontificatus 16.

a Sigeb. Leo Oſt. 2,c.82.

b Vuil. Malmeſ. 1.Matth. Paris.

c Edinerus in eius vita Malme.b. Matth. Par.& c.

[d] Claruit inſuper vtriſque ornamentis Iuo ex Præpoſito S. Quintini Beluacenſis Carnotenſis creatus epiſcopus ab Vrbano II, anno 1092.[e] S. Odilo Aruernus ex Briuatenſi cœnobio ad Cluniacenſe tranſlatus poſt S. Maiolum anno 993, cùm annos huic ſex & quinquaginta præfuiſſet, migrauit in cœlum anno 1048 Calendis ipſis Ianuariis. [f] Sanctitatis inſuper commendatione celebris fuit Arnulphus cœnobij S. Medardi in Sueſſionibus monachus,atque eiuſdem deinde vrbis epiſcopus. Nec non Theobaldus Francus nobilis; qui Vicentiæ in Venetis cella concluſus duodecimo pòſt anno moritur, ac multis à Deo poſt obitum miraculis ornatur: cuius oſſa in Gallias deportata ſunt. Meminit Sigebertus anno 1050.

d Iuo Ep. 1. Sigeb.

e Sigeb. & vita eius apud Sur.

f Sigeb. 1080.

A 987 Christi ad 1108

[a] Tulit & doctrinæ pariter ac sanctitatis laudem hoc sæculo S. Bruno Coloniensis, & Remensis Ecclesiæ Canonicus, ac Scholarum magister: à quo Carthusiensium ordo institutus est anno 1086, adiuuante Hugone Gratianopolitano præsule sanctissimo. quorum exordia describit [b] Petrus Cluniacensis: nec non Guibertus Abbas Nongentinus; qui S. Brunonis æqualis fuit; in [c] Tractatu de vita sua: neque Canonici illius Parisiensis meminerunt ambo; qui post obitum rediuiuus, denuntiatione feralis de se iudicij, circunstantes exterruisse fertur: vti nec Sigebertus, qui eâdem vixit ætate. Quam tamen historiam complures docti grauésque viri literis prodiderunt.

a Sigeb. 1084. Vita S. Hugo. apud Sur. Apr. 1.

b Petrus Clun l. 2 de Mirac. c. 28.

c Cuius fragmen. edidit Cl. Hemeræus in Cartusiano.

Cistertiensis ordo biennio pòst, anno nempe 1098, ortum habuit, vt Sigebertus est auctor; à S. Roberto Molismensi abbate, cœptus.

[d] E contrario Berengarius Andegauensis Archidiaconus infamis auctor hæresis; quæ Christi corpus reipsa sanctissimo contineri Eucharistiæ Sacramento negat; Francorum nomini dedecus adspersit. Hic verò cùm sæpe damnatum à se repetisset errorem, eum anno 1088 moriens, postremò retractasse dicitur.

d Malmesb. l. 3. Sigeb. 1051.

A 1109 Christi ad 1200

De Jtalicis, ac Germanicis rebus ab anno 1109, ad 1200 circiter, Jmperatoribus Henrico V, Lothario, Conrado III, Friderico Ahenobarbo, Henrico VI. Tum de schismate duplici: déque S. Bernardo, & aliis insignibus viris.

Cap. XX.

[a] VIOLENTVM Romanam in sedem patris animum, cuius vltorem se professus erat, non imitatus est solùm, illo mortuo; sed etiam superauit Henricus V, quarti filius. Quippe Romam vt aduenit, Paschali 2 manum iniecit; ab eóque per vim iura extorsit omnia, de quibus tantum erat certamen exortum. Sic Imperator ritu solito consecratus est [b] anno 1111, Indictione 4. Verùm quàm-primùm Italia decessit, irrita illa esse decreuerunt [c] Romani Patres, superstite Paschali; & eo vita functo, successores illius Gelasius II, & Callixtus II. [d] Henricus ritè creato Gelasio anno 1118, Burdinum ei Papam opposuit, suorum electum suffragiis, ex Hispania fugitiuum hominem; quem Gregorium nominarunt. [e] Diris ob hæc Callixti Papæ sententia deuotus, cùm se paullatim ab suis destitui cerneret, paternæ calamitatis exemplo

a Otho Frisi. 7, c. 14, & lib. 1 de gest. Frid. Gotfr. Viterb. Sigeb. Vrsper.

b Sigeb. Gotfr Dodechinus. Vrsp.

c Vrsper.

d Ansel. in App. ad Sige. Rob. de monte. Gotfr. Vrsperg.

e Otho 7, c. 16.

A 1109 Christi ad1200 — territus, ad officium rediit; rescissis omnibus, quæ per tyrannidem expresserat. [a] Hoc modo pax Ecclesiæ reddita est anno 1122. [b] Biennio pòst in Ludouicum Franciæ regem comparato exercitu; vt Henrico Angliæ regi, cuius Mathildem filiam duxerat, opem ferret, occursu Francorum absterritus pedem retulit. & [c] anno 1125 Traiecti decessit ex morbo [d] feria 5 Pentecostes. vel, vt aliis placet, [e] 10 Kal. Iunij, quod fuit Sabbatum post Pentecosten, regni 19, imperij 14. Hoc Imperatore Otho Babenbergensis episcopus Pomeranos Christianis rudimentis imbuit [f] anno 1124, Indict. 2.

Vacuum Henrici morte Germanorum imperium in Lotharium Saxonem [g] repugnantem licet, inuitúmque transfertur, [h] anno 1125. Moderatum, & amantem iustitiæ principem, imprimisque pium [i] Annales fuisse testantur. Hic Henrici propinquos Fridericum, & Conradum, illius sorore genitos sub initium regni æmulos habuit. [k] quibus ob contumaciam Honorius Papa sacris interdixit. Eosdem postea S. Bernardus Imperatori reconciliauit. Fœdum per id tempus in Ecclesia Romana dissidium fuit, post Honorij Papæ obitum anno 1130: cùm huic rite sublecto Gregorio, qui Innocentius II vocatus est; Petrus Leonis sub Anacleti II nomine ab aduersa parte esset electus. [l] Innocentio pars orbis Christiani maxima parebat, Bernardi opera potissimùm Clareuallensis Abbatis,

a Ansel. in Append. Vrsperg.
b Vrsper.
c Ansel. Vrsper.
d Ansel.
e Vrsperg. Otho Fris. 7, c. 16.
f Vrsper.
g Otho Fris 7, c. 17.
h Otho Fris. Addit. ad Lamb. Ansel. Vrsper. Gotfr. Ioan. Villa 4, c. 33.
i Otho Fris. Chr. 7, c. 17, & l de gest. Frid. c. 16. Vrsper. Ansel. Gotfr.
k Otho 7 Chron. c. 17. Ansel. Gotfr.
l Vita S. Bernar. Plat.

S. Bernardus.

viri omni præconio maioris. qui in recuperanda Ecclesiæ concordia, auctoritate, ac miraculis multorum instar fuit. Anacletum fouebat Rogerius Rogerij fratris Roberti Guiscardi filius, Comes Siciliæ; & Apuliæ, Calabriæque dux post Vuilhelmi patruelis obitum, qui in annum incidit 1127. Hunc sibi vt obnoxium haberet Anacletus, [a] regium ei nomen indulsit anno 1130. Lotharius Romam adiens cum Innocentio, & Bernardo Clareuallensi, Imperatoris honore est affectus. quo anno solem defecisse [b] Annales obseruant 4 Non. Aug. Ea defectio contigit anno 1133: quo Lotharium coronatum iisdem in Annalibus proditur. Postea cum Rogerio bellum habuit Imperator: quo Apulia tota, Campaniáque pulso, Rainaldum ibi ducem constituit. ac subinde reuocatus in Germaniam, in itinere per autumnum [c] diem obiit anno regni 13, imperij 6, Christi 1137. [d] alij sequentem præfiniunt.

[e] Ab hoc ferunt institutum esse, vt ex iure ciuili Romanorum iudicia fierent. ex quo legum scientia Bononiæ, & in aliis Italiæ vrbibus publicè doceri cœpta.

Conradus III Friderici Sueuiæ Ducis, ac sororis Henrici Iunioris filius regnare cœpit [f] anno 1139, nec à Pontifice redimitus est: credo quod eius tempore ciuilibus bellis ardebat Italia; Rogerio post Rainaldi obitum impune cuncta vastante. [g] Quem dum armis persequitur Innocentius, ab eodem captus est, & cum honore

a Anacleti diploma apud Baron. 1130.

b Ansel. Rob. de Mon. Vrsp.

c Auct. Gembl. Rob. de Monte. Gotfr.

d Vrsper. Onufr.

e Sigon. Vide Vrsperg.

f Otho Frис.7, c. 22.

g Otho Fris.7, c. 24.

A 1109 Christi ad 1200

habitus; Apuliam ei,& Calabriam, Capuæque principatum cum regis titulo concesſit [a] anno 1139, Iulij 24.

[b] Interim Romæ Arnaldus Brixianus Abailardi diſcipulus ſub monachi habitu ſeditionibus, ac tumultibus omnia miſcebat. Quo auctore populus, Iordano creato patricio, ad vſurpandam antiquæ libertatis imaginem, Pontificis excuſſit iugum: [c] cum eodem tempore ciuitates mutuis inuicem odiis, ac bellis tota Italia quaterentur. [d] Sedatis vtcunque Romanis motibus ab Eugenio III, qui ex Abbate, ac diſcipulo ſancti Bernardi Pontifex anno 1145 factus eſt; cùm Edeſſam à Saracenis in Oriente eſſe captam fama vulgaſſet; certatim Principes ad ſacram expeditionem nomina profeſſi ſunt.[e] imprimiſque Conradus Germaniæ; & Ludouicus Franciæ reges. qui hortante ſancto Bernardo Crucis inſigne ſumpſerunt; & Hieroſolymam profecti ſunt: quorum, ille 50000 habebat in exercitu: hic equitum 30000, præter ingentem peditum numerum: vt ſcribit Auctar. Gemblacenſe. [f] Factum id eſt anno 1147. Sed Græcorum fraude vexati, nullo operæ pretio facto redierunt. Mors Conradi incidit [g] in annum 1152, quintodecimo Kal. Mart. fer. 6. [h] Hoc rege Gratianus Bononienſis monachus Decretalium opus condidit anno 1151. At S. Bernardus anno 1153 diem obiit ætatis anno 63, cùm anno 1113 in Ciſtertienſe cœnobium cum pleriſque ſeſe recepiſſet, vt in eius vita, & apud Rober-

a Vrſper.
b Otho Friſ. 1 de geſt. Frid. c. 27, & ſeq.
c Otho Friſ. Chr. 7, c. 29.
d Otho Friſ. Chron. 7, c. 31, & ſeq.
e Vuil. Tyr. l. 16.
f Otho à S. Blaſio in App. Friſing. & Otho Friſ. in 1 de geſt. Frid. c. 58. Append. Lamb. Rob. de Monte.
g Otho 1 de geſt. Frid. c. 63.
h Baron.

A 1109 Christi ad 1200

tum de monte legitur. Nam Sigebertus anno 1112 Chronicon finiit. Mortuus iam erat Eugenius Bernardi discipulus octauo eidus Iul. anni eiusdem 1153.

[a] Summa in Friderico Ænobarbo, qui Conrado patruo subrogatus est, ad omne decus indoles fuit. Sed eam pertinax in Romanum Pontificem odium, violatáque Ecclesiæ concordia obscuriorem reddidit. [b] Creatus anno 1152 Germaniæ rex, Imperatoris nomen ab Adriano IV Romæ est adeptus anno 1155. Mox eidem offensus Pontifici, simul ac decessit [c] anno 1160, successori eius Alexandro tertio Victorem opposuit in Papiensi conuenticulo. Inde cum Liguribus, & Langobardis pro Pontifice decertantibus bello suscepto, sæpe illorum obtriuit exercitus. Mediolanenses verò peruicaciùs rebellantes præcipuè contudit: illorum vrbe penitus euersa [d] anno 1162. Sed iterata Ligurum defectione, & ex improuiso accepta clade fractus, in Romani Pontif. potestate fuit. Itaque anno 1177 pax Ecclesiæ redditur.

a Otho Frис. in rebus gest. Frid. & Radeuic. Fris. de iisdem. Otho à S. Blas. Ioan. Villa. 5, c 1. b Otho à S. Blas. App. Lamb. Dodech. Auctar. Sig. Vrsp. c Otho à S. Blas. d Otho à S. Blas. Auct. Aquicinc.

Fridericus, tanti vt sceleris aboleret inuidiam, audito Hierosolymam ab Saladino captam esse anno 1187, eò cum Germanorum viribus insignis cruce contendit. ac multis in Thracia, & Asia contra Imperatorem Constantinopolitanum, ac Saracenorũ regulos fortiter gestis, Tarsi in præfrigida Cydni vnda per æstiuos calores feruidum abluens corpus extinguitur [e] anno

e Vrsper. Auct. Aquicinc. Otho à S. Blas.

A 1109 Christi ad 1200

1190. Regnauit annos 38: imperauit 35.

Henricus VI Ænobarbi F. asperis, truculentisque moribus fuisse traditur. Regni collega factus à patre [a] Constantiam Rogerij primi Siciliæ regis filiam duxit, annum vicesimum & alterum agens, anno 1186, Indictione 6, sexto Cal. Februar. quam [b] falsò quidam monacham fuisse referunt, & quinquagesimo ætatis anno nupsisse.

a Gotfrid. Viterb. Auct. Aquicinct. Ioan. Villa. 5, c. 15, & seq. b Anton. & Pand. lib. 4, aliique. Vide Baron. A. 1197.

Mortuo Friderico imperij coronam cum vxore ab Cælestino III cepit [c] anno 1191; cùm priùs [d] Tusculum Romanis coactus esset dedere: qui opidanis, à quibus sæpe victi fuerant, infensi, eos partim nece, partim exilio affecerunt, oppidúmque diruerunt. Henricus, mortuo Vuillelmo Rogerij filio, Apuliam, & Calabriam, & Siciliam recepit: atque in Siculos præsertim omne genus immanitatis exercuit anno 1193, & sequentibus.

c Auct. Aquicinc. d Vrsp.

[e] Alexio Angelo Orientis Imperatori, eius imminens regno, tantum terroris obiecit, vt ad tributum pendendum adegerit. quod dum à suis colligit anno 8 regni, [f] Christi 1197, Messanæ obiit Henricus, [g] veneno, vt quidam putant, ab vxore sublatus: Friderico adhuc infante relicto. cùm priùs à Romano Pontifice anathema ei dictum esset, quòd [h] Richardum Angliæ regem è Palæstina redeuntem, [i] anno 1190 in vincula coniecisset, séque ipsum coëgisset pretio redimere.

e Nicetas Chon. f Auct. Aquic. g Vrsperg. h Roger. in Annal. i Otho à S. Blas.

A Christi 1118 ad 1204

Orientalis Imperij res ab anno 1118 vsque ad 1204; quo Latini Constantinopolim occuparunt.

CAP. XXI.

GRAECORVM imperium Ioannes Comnenus; qui & Caloioannes; Alexij filius iniit [a] anno 1118, patre aliquanto commodior; ac bellicis rebus illustrior, Nam in Thracia Scythas, & Hungaros Istrum transgressos [b] quinto imperij anno profligauit. tum Persamenios in Asia. a Nicetas Choniates. Vuil. Tyr l.11,c. 31,& lib. 12,c.5. b Nicetas. c Nicetas.

[c] Secundum quam victoriam indicto triumpho, quadrigis albis impositam B. Virginis effigiem sollemni in Vrbem pompa reuexit. In Asia deinde multiplici rerum gestarum gloria decoratus, Antiochiam vsque peruenit; vt ab Raimundo [d] principe vrbem illam ex pacto reciperet. Qua spe frustratus, peruastato illius agro, per Ciliciam reuersus est. Vbi in venatu sagittam intento arcu dirigens, eius cuspide toxico illita manum perstrinxit. Ita grassante paulatim veneno periit Aprili mense: cùm imperasset [e] annos 24; menses 8. Id accidit [f] anno 1143; altero post Edessam à Saracenis captam: vt indicat [g] Vuillelmus Tyrius. Proinde expugnata fuerit Edessa anno 1142. quod [h] alij ad *Ioannis Comneni pietas in B. Virginem.* d Nicetas Tyr.l.15, c.22. e Vuil. Tyr.15, c.23. f Otho Fris.7. Chron.c. 28. g Tyrius lib.16,c.3, & 4. h Otho Fris.7. c.30.

A 1109 annum 1145 referunt. [a] Tyrus porro anno
Christi 1124 in Christianorum potestatem redacta
ad 1200 fuerat.

a Vuil. Tyr.13. c.14. Ansel. Gembl. b Nicetas. *Manuel Comnenus.*

[b] Manuelem Comnenum, natu licet minorem, Isaacio fratri Ioannes amborum pater prætulit, Imperatorémque esse iussit; hominem subdolum, & Christianis rebus, quæ ad Latinos spectabant, infestum, & iniquum adeò, vt cum Saracenis in illorum conspiraret exitium.

c Vuil. Tyr.16,18. Nicetas. d Nicetas. e Nicetas. f Nicetas. g Vuil. Tyr.l.22, c.5.

[c] Satis constat Conradi Germanorum, ac Ludouici Francorum regis exercitus illius fraude, ac perfidia deletos esse, anno Christi 1147. [d] Quam Latini nominis iniuriam vltus est Siciliæ rex Rogerius, qui Græciæ litora classe circunuectus, latè cuncta vastauit. Sub exitum vitæ [e] Manuel eò venit amentiæ, vt Saracenorum dogma tantum non adsciseeret. Tandem longiora sibi imperij spatia pollicentem tricesimo, & octauo illius anno vita destituit, [f] Indictione 14 ineunte, mense Septembri, anni Christi 1180. [g] Hunc Vuillelmus Tyrius plurimum ab munificentia prædicat, obiisséque dicit Octobris 3, imperij 40, vitæ 41. In quo valde eum fugit ratio.

h Nicetas. *Eustathius Homeri interpres.*

[h] Vixit Manuelis temporibus eruditus ille Homeri interpres Eustathius Thessalonicensis episcopus; qui Muhammedanam impietatem asserere cupienti magna constantia restitit, auctore Niceta.

i Nicetas. *Alexius*

[i] Alexius Manuelis filius duodecim circiter natus annos patri suffectus est, Ludouici Francorum regis gener: cuius filiam

Agnetem, vt rectè [a] Guillelmus Tyrius appellat, octennem Manuel ei desponderat. Nicetas Annam vocat. [b] Hic triennio ferè nomen Imperatoris habuit; atque ab Andronico Manuelis patruele, quem in consortium imperij per vim acceperat, necatus est, nondum expleto quintodecimo ætatis anno. Quod antequam faceret, [c] Francos, ac Latinos Constantinopoli trucidari iussit Andronicus: quorum consilio, ac præsidio plurimùm vsus erat Manuel, quósque tyrannidi suæ intercessuros nouerat.

A 1109 Christi ad 1200

a Guil. Tyr. 22, c. 4.

b Nicetas.

c Guil. Tyr. 22, c. 10, & seq.

Quam suorum cladem haud minori Græcorum strage, ac direptione, qui elabi fuga potuerunt, vlti sunt Latini. Nam Thraciæ, Græciæque maritimam oram valida classe prætervecti, quicquid obuium fuit ferro ignique populati sunt.

Latini Constãtinopoli cæsi.

[d] Andronicus occiso Alexio solus anno 1183 imperare cœpit. Agnetem Alexio desponsam vndecim annos natam, grandi iam ætate sibi matrimonio iunxit. Nec diu per tantum scelus parto gauisus est regno. Post biennium enim, dum Isaacio Angelo molitur necem, populari orto tumultu comprehensus ipse, ac per vrbem camelo vectus, altera abscissa manu, oculóque effosso, à furenti plebe laniatus est. cùm inter tot rerum verborúmque ludibria vnum hoc diceret: *Domine miserere*: &, *Quid contritum calamum infringitis?* Periit anno Christi 1185. Hic finis Comnenorum fuit.

d Nicetas.

Andronicus.

Miseranda mors Andronici.

[e] Isaacius Angelus eiusdem factione populi delatum Augusti nomen accepit:

e Nicetas.

A 1118 idque annis 9 retinuit, ac mensibus 8. Si-
Christi culorum classem vicit ad Strymonem; ca-
ad 1204 ptis illius præfectis Richardo, atque Bal-
Isacius duino. Cyprum ab Isaacio Comneno ty-
Angelus ranno frustrà classe repetiit. Cùm Mysis, siue Valachis, parum secunda bella gessit. Federicum Ænobarbum per Thraciam Asiámque Palæstinam petentem conatus intercludere, magno suo damno, illius in se arma concitauit. Ab Alexio Angelo fratre cum oculis ereptum illi est imperium anno Christi 1195.

a Nicetas. [a] Alexius Angelus assumpto Commeni
Alexius nomine imperauit annos 8, menses 3, dies
Angelus 10. Isaacij filiam Irenen Philippus Germanorum Imperator habebat in matrimonio. Ad eam Alexius eius frater Constantinopoli profugit: cuius hortatu Veneti duce Dandulo, cum Balduino Flandrensi Comite, aliisque ad sacram militiam nomina professis principibus societatem ineunt aduersus Alexium Comnenum. Qui per hostium contemptum nullis ad resistendum paratis copiis, capta incensáque Vrbe Debeltum fuga petiit, anno 1203: quo remoto,

Isaacius Angelus cæcus iteratò cum Alexio filio speciem adumbrauit pristinæ di-
b Nicetas. gnitatis [b] Indict. 6. Sequenti anno 1204,
Vide & Ioan. Villa. 5, c. 27. Indictione 7, cùm nec ambo isti inter se concordes essent; & aduersus illos Alexius quidam Mursiphlus tyrannidem inuasisset; fœderatorum classis Constantinopolim expugnauit, die Aprilis 12, feria 2 hebdoma is

domadis sextę Quadragesimæ, ait Nicetas. A 1108
qui character indicat annum Christi 1204. Christi
Tum de communi consilio è Latinorum ad 1223.
genere primus Constantinopoli datus est *Cōstā-*
Imperator Balduinus Flandrensis, annum *tinop. à*
agens 32, [a] à Græcis ipsis, quod magno *Latinis*
virtutis argumento sit, summopere lau- *capta.*
datus. a Nicetas. Vide Rigor. in Philippo.

De Francorum regibus, Ludouico VI, Ludouico VII, Philippo Augusto.

Ab anno Christi 1108, ad 1223.

Cap. XXII.

FrancIAE regnare cœpit anno 1108 Ludouicus VI cognomento Crassus; vt [b] eius Diplomata testantur; annum agens non 12, vel 13, vt [c] Sugerius prodidit; sed 30 circiter: vt qui anno ætatis 60, regni 30 decesserit, eodem auctore Sugerio. Aurelianis inunctus, coronatúsque est à Demberto Senonensi; id agente cumprimis [d] Iuone Carnotensi: quòd tum Rhemensi Archiepiscopo minimè cum Ludouico cōueniret. Sed neque Rhemis consecrari reges necessarium esse, pluribus idem Carnotensis Iuo disserit. Ludouici vitam scripsit Sugerius Abbas S. Dionysij. Obiit ex morbo, Christi [e] anno 1137, [f] Kal. Aug. cùm regnasset annos 30.

b Lib. 3 Orig. S. Dion. c. 13.
c Suger. in vita Lu dc. Grossi.
d Vide Iuon. Ep. 70. Aimo. 5, c. 49.
e Auctar. Gembl. Vestmonast.
f Suger.

A 1109 Christi ad 1200

Clareuallense cœnobium eo regnante constitutum est: cuius primus Abbas fuit S. Bernardus [a] anno 1115. Præmonstratensis ordo cœpit anno 1120, auctore S. Norberto. [b] Floruit eodem tempore Hugo à S. Victore; & cognominis alter Gratianopolitanus Episcopus, qui [c] anno 1132 moritur, vir sanctissimus.

a Ansel. Gembl. Rob. de monte. b Trith. c Ansel. Gemb. & Rober. d Suger.

Ludouicus iunior.

[d] Ludouicus VII, cognomine Iunior, Francorum sceptra suscepit anno 1137. qui Alienoram Vuillelmi ducis Aquitaniæ filiã, ex eius suprema voluntate, in coniugem accepit, cum eáque dotalem illius ditionem. [e] Hic ille est Vuillelmus Pictauorum Comes, & Aquitaniæ dux; quem Anacleti partes contra Innocentium pertinacius tuentẽ S. Bernardus anno 1135 meliorem ad mentem reduxit. Quem quidem breui posteà, hoc est sub exitum Crassi, & Ludouici Iunioris initium, in Hispania mortuum esse; quò S. Iacobum veneraturus adierat, testis est [f] Sugerius, qui ætate illa vixit: nec non Robertus de Monte, qui anno 1137 obiisse confirmat; in 6 feria Parasceue, in æde S. Iacobi, ibique ante altare sepultum. Ex quo Theobaldus scriptor eius vitæ redarguitur: qui in annum 1156 mortem illius reiicit.

e Vita S. Bern. l. 2, cap. 6, & Theobal. in vita S. Guil. apud Sur. Feb. 10.

Guillelmus Pictauẽsis.

f Sugerius in Ludou. Iuniore. Rober. Auctar. Gembl.

[g] Ludouicus [g] anno 1147, post Pentecosten, sacramento in sacram militiam dicto, proficiscitur in Palæstinam cum [h] 30000 equitum, magnóque peditum numero. Sed Græcorum magis perfidia, quàm Saracenorum vi tantus exercitus periit. Itaque post [i] annuam moram ibi factam reuersus in Gallias [k] anno 1150 cum Alienora coniuge

g Suger. Vuil. Tyr. l. 16, c. 8. Ioan. Vill. 4, 34. h Auct. Gembl. i Vuil. Tyr. l. 17, c. 8. k Vuest-monast. Matth. Paris.

diuortium fecit: & Alphonsi VII, qui se Imperatorem appellauit Hispaniæ, filiam Christi duxit: quam Mariam Tyrius, & Sugerius vocant: Beatricem [a] Annales Hispani. [b] Alienora sequenti anno Northmanniæ Duci, eidémque Andegauensium Comiti nupsit Henrico. qui post Stephanum regnauit in Anglia, eius nominis secundus, anno 1154: quo Stephanum obiisse 8 Cal. Nou. & 14 Kal. Ian. Dominica die consecratum Henricum, [c] Anglorum Annales referunt. [d] Semen id atrocissimi belli fuit: quod de Aquitaniæ possessione Francos inter, & Anglos ortum est anno 1156. [e] quod vtcunque sedatum est post annos sex; Margareta Ludouici filia Henrici filio desponsa. [f] Huius Henrici tempore S. Thomas Cantuariensis episcopus pro Ecclesiæ tuenda libertate primùm exilium; deinde gloriosam mortem obiit anno 1171, à sicariis in Ecclesia trucidatus. [g] Cuius parricidij qualemcumque suspicionem Henricus rex publica luit pœnitentia; magnisque vicissim ab illo beneficiis affectus est.

A 1109 ad 1200

a Rude-ric. Par. 3. c. 31. Alph. à Carth. cap. 77. b Suger. Vuestm. Matth. Paris. Aim. 5. c. 52. c Roge-rius de Houeden Vuestmonast. Matth. Paris. d Auct. Affligen. ad Sigeb. e Auct. id. f Quadrip. Hist. Roger. Vuestm. Matth. Paris. Otho à S. Blas. Auct. Aquicinc. g Iidem Annal. Angl. h Rigord. in vita Philippi.

Ludouicus Parisiis anno moritur 1180, [h] Septemb. 18, feria 5. regni anno 44. Eo regnante floruit Petrus Lombardus Parisiensis episcopus, Magistri Sententiarum vocabulo notior: & Petrus Comestor.

Philippus Augustus.

Philippus Ludouici F. Augustus, & Adeodatus vulgo nuncupatus, superstite adhuc patre rex salutatus est [i] anno 1179, Calend. Nouemb. Sequenti verò solus regnauit, ætatis annum auspicatus 16.

i Rigord.

A 1108 Christi ad 1223. [a] Quippe natus est 9 Cal. Sept. in octaua Assumptionis, [b] feria 7, qui character anno congruit 1164, non 1165, vt est apud Rigordum, & Aimoini Auctarium. Qui in ipso regni exordio, post patris obitum, Iudæos per innocentum puerorum cædem Christianis sacris illudentes, & aliorum scelerum conuictos comprehendi primùm tota Gallia iussit [c] 16 Cal. Martias, die Sabbati. quæ nota est anni 1181. tum insequente Iulio mense perpetuo multauit exilio. Exinde postquam Hierosolymam à Saracenis captam audiit, sacramento dicto, in Orientem cum Richardo Angliæ rege profectus est [d] anno 1190; [e] ac sequente peruenit in Palæstinam: vbi Acconam cum fœderatis principibus expugnauit 4 Non. [f] Iun. anno 1191. quem haud dubium facit Solis defectio, quæ ab Rigordo, Rogerio, & Vestmonasteriensi incidisse dicitur in diem Dominicum, 23 Iunij. Verùm ea belli societate in simultatem, ac discordiam versa, Philippus eodem anno rediit in regnum. [g] Richardus Cypro, quam in potestatem redegerat, Templariis, & subinde Guidoni Hierosolymitano quondam regi vendita; ac Saracenorum millibus quinque morte multatis, in reditu ab Leopoldo Austriæ duce interceptus [h] anno 1194 in Angliam reuertitur: bellúmque cum Philippo rege quinque circiter annos gerit: [i] donec anno 1199 in castelli cuiusdam obsidione, misso è ballista spiculo ictus occubuit 8 Id. Apr. feria 3, ait Rogerius.

a Rigord. b Aimo. 5, c. 56.

c Rigord. *Iudæi pulsi è Francia*

d Rogerius.

e Rigordus, Auct. Aquic.

f Vuestmon.

g Rigor. Vrsper. Pius 2 in Asia.

h Rigor. Vuoltmon.

i Rigor. Roger. Vuestmon. Matth. Paris. Auct. Aquic.

sepultúsq; est in monasterio Fontis Ebraldi: vbi & patris illius corpus iacebat. Richardo successit Ioannes eius frater *sine terra* vulgò nominatus. qui cum Philippo bellum instaurauit; atque Angliæ, Hiberniæque regna [a] Romano Pontifici subiecit anno 1213, quæ indicto annuo tributo, beneficij loco deinceps haberet. [b] At Philippus eodem anno duplici parta victoria; cùm & Anglos Ludouicus eius filius in Pictonibus; & Othonem Imperatorem in Flandria vicisset ipse; vtriusque monumentum ad Siluanectum oppidum constituit Victoriæ cœnobium. [c] Sub hæc Ludouicus in Angliam transmittens, pulso Ioanne, eam in deditionem accepit. Sed statim atque inde digressus est, ad Henricum III Ioannis filium tota defecit. Id anno 1214 accidit. [d] Excessit ex humanis Philippus anno 1223 pridie Id. Iul. anno regni post patris obitum exacto 43, minùs mensibus ferè 3.

A 1108 Christi ad. 1223.

Anglia Rom. Pont. subiecta

a Roger. Vuest. mon. Matth. Par.

b Rigor.

c Vuest. mon. Matth. Par. Rigor.

d Rigor.

RATIONARII TEMPORVM PARTIS PRIMÆ LIBER NONVS.

Annos continens à Christi 1200 ad ætatem nostram.

Quæ in Germania, & Italia contigere ab anno 1200 ad 1250, sub Philippo, Othone, Friderico II. ac de diro sub hoc schismate: déque viris sanctitate, vel literis insignibus.

CAPVT I.

a Vrsperg. Vincent. Bellou.l. 29.c.59. Suffrid. Frag.Incert. Auct. Alberto præfixũ. Blond.l. 6.Dec.2.

EXTINCTO, [a] vti suprà meminimus, Henrico sexto Imperatore, Friderici filio, in successore deligendo procerum scissa concordia est: aliis imperij decus ad Henrici

fratrem Philippum; aliis ad Othonem Saxoniæ ducem trahentibus. Philippo fauebat cognominis Franciæ rex: Othoni Innocentius tertius, qui Friderici execrati olim principis oderat stirpem. Prior Aquisgrani Philippus imperium auspicatus est [a] anno 1198. Eôdem paullo pòst Otho peruenit, ac regni adeptus insignia, bellum cum Philippo aliquanti temporis habuit. [b] donec inter se ita pacti sunt; vt quamdiu superstes Philippus esset, titulo regis abstineret Otho: post illius obitum ritè eum vsurparet. [c] Regnauit Philippus annos 10; ac Christi 1208, Iunij 23, ab Othone quodam Palatino interficitur. Cuius vxor Isaacij Constantinopolitani Imperatoris filia, audita viri nece, vitam & ipsa finiit.

Vacuam morte competitoris Germanici regni possessionem adiit Otho, ac Philippi ex pacto filiam duxit. [d] Quem anno 1209 Romæ Innocentius Imperatorem ritè pronunciauit. Sed eundem contra datam fidem Romana iura violantem ab communione repulit anno 1210. Hic ille est Otho, qui cum Richardo auunculo Angliæ rege contra Philippum Francum [e] ad Bouinas pugnans, aciéque victus aufugit anno 1214. A quo proximus annus Lateranense Concilium dedit Romæ ab Innocentio III celebratum: ad quod ex omnibus orbis Christiani prouinciis adfuere [f] episcopi 412. In eo *Transsubstantiationis* cum vocabulo dogma firmatum: ac Ioachimi

A 1200 Christi ad 1250

Philippus Imp.

a Suffrid. Frag. Incert.
b Vrsper.
c Vrsperg. Vincent. Tom. 4. l. 29, c. 10. Fragm. Incer. Auct. Suffrid. Antoninus. Trithem.
d Vincen. l. 29, c. 106 Vrsper. Rob. de Monte. Suffrid. Chron. Cuic. Anton. Ioan. Villa. 5, c. 35.
e Vrsper. Vinc. To. 4, l. 30, c. 53 Rigor. Anton. Part. 2, Tit. 19, c. 3.
f Vrsperg. Vinc. To. 4, l. 30, c. 64. Anton. Tit. 19, To. 3, c. 1, §. 6. Chro. Incert.

Abbatis damnatus est liber, quem contra Petrum Lombardum ediderat.

Otho Imperator destitutus ab omnibus, ac dolore tabescens, obiit anno [a] 1216: etsi nonnulli sequente; alij 1218 mortuum velint. Eodem anno 1216 [b] Innocentius è vita discessit, 16 Iulij: cui suffectus est Honorius tertius.

Fridericus II Henrici VI filius, Friderici Aenobarbi nepos, Othone exauctorato anno 1211, vt ait [c] Vincentius, tertio ab Philippi patrui morte, Germanorum suffragiis eligitur; cùm se hactenus Sicilia,& Apulia materno regno contineret. [d] Imperator verò anno 1219, circa S. Cæciliæ festum diem, Romæ dictus est ab Honorio. Sed fatali generi suo in Romanum Pontificem instinctus odio, datam fidem fefellit. Ob id sacris interdictus ab Honorio primùm, Ioanne Brenno Hierosolymorum rege deprecante, cum eo in gratiam rediit, sub [e] annum 1222. quo Iolantam Brenni filiam duxit, mortua Aragonum regis filia [f] Maria: è qua Henricum, & Conradum susceperat. [g] Ex illo Siciliæ regibus Hierosolymitani regni titulus accessit. [h] Idem Saracenos Siciliæ montibus deiectos in Apuliam transtulit, ac Nuceriæ collocauit.

Sublato è viuis Honorio anno 1227, suffectus est Gregorius IX. [i] qui Fridericum ex pacto,& iureiurando in Palæstinam proficisci cunctantem anathemate multauit. [k] Imperator anno sequente in Syriam na-

a Chron. Colmar. Fragm. Incert. Trithe. in Hirsaug. Chron. Vrsper. Monach. Pad. Chr. Colmar. Fragm. Incer. Auct.

Fridericus II.

c Vinc. Tom. 4, l. 31, c. 1.

d Vrsper. Chron. Incer. Colmar. Citiz. Trith. Vide Ioa. Villa. lib. 6, c. 1.

e Vinc. To. 4, l. 30, c. 125. Vrsper.

f Trith. in Hirsau. Chron.

g Mon. Pad. 1224.

h Mon. Pad. 1220.

i Trithe.

K Id. & Villa. 6, c. 27.

uigans, turpi cum Sultano pactione rem Christianam prodidit. à quo Hierosolymam precario, ac specie tenus impetrauit. Reuersus ab Oriente totam intestinis odiis, & factionibus Italiam repleuit. quæ tum in duas est diuisa partes: quarum vni, quæ Pontifici studebat, Guelforum nomen inditum; Gibellinorum alteri, quæ Fridericum sequebatur. Ea nomina apud Pistorium audita primùm sub annum 1240, vt auctor est [a] Blondus; vt autem [b] Nauclerus affirmat, longè antea, Conrado III regnante, in pugna quadam tesseræ instar militaris assumpta; sed sub Friderico ardentioribus propagata studiis; ciuilem pestem, ac perniciem latè per Italiam sparsere. [c] Gibellinæ partis columen in Transpadanis erat Ecelinus stirpis Teutonicæ tyrannus: qui 34 annis Tridentum, Taruisium, Patauium, Veronam, Brixiam, aliásque vrbes oppressas tenuit; Friderico gratus imprimis. cui decem annos superstes fuit. [d] Quippe anno 1260 in conflictu sagitta saucius, & ab hoste captus interiit anno ætatis octogesimo. [e] Fridericus Henricum filium in Germania rebellantem redegit in potestatem, & in Apuliam relegauit anno 1235. vbi [f] sequente anno decessit. Cùm autem nihil de odio in Romanam sedem, ac peruicacia remitteret, eum Innocentius IV, qui Gregorio IX, eiúsque successori Cœlestino [f] anno 1241 functis, post biennij interregnum, substitutus est, à Christianorum societate submouit in Lugdunēsi Concilio;

A 1200 Christi ad 1250

Guelfi & Gibellini.

Ecelinus tyrannus.

[a] Blond. Dec. 2. l. 7.
[b] Trithe. Naucl. Gen. 42, p. 933.
[c] Vide Ioan. Villa. 5, c. 37. Vide Monach. Pad. lib. 2.
[d] Blond.
[e] Fragm. Incert. Blond. & Æneas Sil. l. 7 Dec. 2.
[f] Vinc. l. 31, c. 1. Anton. Tit. 19, c. 45. Mon. Pad. Blond. l. 7, Dec. 2. Ioan. Villa, 6, c. 25.

A 1200 Christi ad 1250 quod generale habitum est anno 1245: eique abrogauit imperium. In eodem Concilio rubri pilei insigne Cardinalibus datum proditur. Sub hæc nouus aduersus Fridericum designatus Imperator, Henricus Hassiæ, ac Thuringiæ Lantgrauius biennio haud amplius præfuit, & anno 1247 mortuus est. cui [a] Guillelmus Hollandiæ comes proximo ab hoc anno Septemuiralibus comitiis suffectus est; Friderico in Cisalpinos tumultus intento. Siquidem Langobardicum ab eo nomen omne defecerat. contra quos bellum adortus Parmam obsedit anno 1247. Sed Parmensium subita eruptione disiectus, fugatúsque vix in Cremonensem agrum euasit anno 1248. [b] Biennio pòst, anno videlicet 1250, [c] Indict. 8, Octobris 18, vita excessit in Apulia, anno imperij 32, ætatis 57. [d] Fama est à Manfredo, quem ex concubina genuerat, compresso in stratis ore præfocatum fuisse.

SS. Dominicus, & Franciscus. [e] Friderico imperante religiosi Ordines instituti duo, auctoribus SS. Dominico, & Francisco. quorum initia variis annis attribuuntur. Obiit prior [f] anno 1221. Franciscus verò [g] anno 1226. Præter quos illustres fuere S. Antonius Patauinus, è Minorum familia: Alexander Alensis, è Dominicanis: Albertus magnus: Vincentius Beluacensis. Itē Guillelmus Parisiensis, aliique, quorum Vincentius & Antoninus meminêre. Fœminæ quoq; pietate celebres extitere, Elizabetha Lantgrauij Thuringiæ

a Suffrid. Mon. Pad.
b Mon. Pad. Villa. 6, c. 42.
c Trith.
d Blond. Dec. 2, lib. 7. Anton. Tit. 19, c. 6, §. 4.
e Ioan. Villa. 5, c. 23, & 24.
f Vincent. l. 30, c. 124. Suffrid.
Colm.
g Trithe.

vxor: & [a] Maria Oegniacensis, cuius vitam Iacobus Vitriacensis edidit. A 1251 Christi ad 1300 a Vincet. lib 30, & Anton.

De rebus Germaniæ, & Italiæ ab anno 1251 ad 1300 circiter. tum de Conrado, Manfredo, Conradino: atque accitis in Siciliam Francis, & eorundem clade Sicula. ac de Hispanis Siciliam occupantibus.

CAP. II.

IN Romani imperij spem rex ab Germanis creatus Guillelmus Batauus, Friderico sublato, sexto anno, qui fuit [b] Christi 1256, periit, Frisiorum insidiis exceptus. b Colm. Chron. Siffrid. Trithem.

Post hunc distractis Germanorum principum studiis [c] anno 1257, alij Richardum Cornubię principem regis Angliæ fratrem, Romanorum regem renuntiant: Alphonsum alij Castellæ regem, astronomiæ scientia celebrem. [d] Hic solo contentus imperij titulo, pedem ex Hispania non mouit. Richardus Francofurtum aduolans, ibique ritè regnum auspicatus, cùm effusis sumptibus opes omnes exhausisset, in contemptum venit eorum, à quibus erat accitus. Itaque in Angliam è vestigio rediens, vacuum Germaniæ reliquit imperium: diúque interregnum fuit. [e] donec Gregorij 10 Pontificis mandato indictis comitiis [f] Rodulfus ex Alsatiæ comite anno 1273 c Trithe. in Hir. Chron. Vide Ioan. Villa. 6, c. 75. d Trith. e Trithe. f Siffrid. Colmar. Chron.

deligitur; quem ab iustitia, pietate, bellicáque virtute multum [a] historiæ prædicant. Hic Ottocarum regem Boëmiæ rebellantem prælio vicit, & occidit, anno 1278. [b] annóque regni 19 mortuus est, [c] Christi 1291.

[d] Proximo ab hoc anno Romanorum rex salutatur Adolphus Nassauuius Comes. [e] qui propter crudelitatem, & rapacitatem in ordinem redactus est, eíque subrogatus Albertus Rodolfi F. Austriæ dux. contra quem Adolfus commissa acie ad Vuormatiam occidit [f] anno Christi 1298.

Interim per Italiam ciuilibus armis infesta erant omnia. Conradus Friderici II filius ad occupandum Apuliæ ac Siciliæ regnum venit è Germania [g] anno 1251. domitísque Neapolitanis, & eorum disiectis mœnibus, vtráque potitus Sicilia, à Manfredo fratre, Friderici spurio, veneno necatus est [h] anno 1254, relicto filio [i] Conrado, quem Conradinum Itali nominarunt.

[k] Manfredus interim, quasi pro pupillo regnum administrans, aduersus Romanos Pontifices, Saracenorum, qui Luceriam obtinebant, auxilio bellum gerit.

Vrbanus IV, qui apud Trecasses in Galliis oriundus, anno 1261 Alexandro IV suffectus erat; is cuius edicto anniuersarius Dominici corporis institutus est dies; Carolum Andegauorum Comitem S. Ludouici germanum Siciliæ regem dixit.

A 1251 Christi ad 1300

a Siffrid. Trithem.
b Siffr. Colm.
c Villa. 7, c. 145. Siff. Trithem.
d Anton. Naucl. Villa. 7, c. 152.
e Suffrid.
f Siffrid. Albertus Argentin.
g Blondus Dec. 2, l. 8. Anton. Tit. 20, c. 1. Naucl. Villa. 6, c. 44.
h Colma. Chron.
i Trith.
k Blond. Anton. Naucl. Nangis in vita S. Lud. Io. Villa. 6, c. 47, & 90, & l. 7.

Carolus Andegau. Siciliæ rex.

Quam ad profectionem dum se ille comparat, Vrbanus obiit, eíque successit Clemens IV. de cuius voluntate Carolus Romanæ Senator vrbis, & rex vtriusque Siciliæ factus, cum pacto annuæ pensitationis aureorum duodequinquaginta millium, Manfredum[a] anno 1266 superauit, & occîdit. ac biennio postea Conradinum cum exercitu in Italiam à Gibellinis excitum ad Fucinum lacum deuicit, & in potestatem redactum capite multauit anno 1268. cuius morte, Friderici, ac Sueuicæ familiæ stirps prorsus extinguitur.

A 1251 Christi ad 1300.

a Siffrid. Blondus Dec. 2, l. 8. Anton. Trithem. Naucl. Nangis, Pand. Vill. 7, c. 9, & seq.

Conradini mors.

Anno 1274 Gregorius X, qui Clemente mortuo anno 1270, sequente est electus. [b] Indict. 14, generalem Lugduni synodum celebrauit: in qua de Romani Pontificis creatione nonnulla constituit: Græcósque ad Romanæ concordiam Ecclesiæ recepit.[c] Conuenerunt ad hoc Concilium episcopi 500. [d] Petrus Aragonum rex Manfredi gener, cuius filiam Constantiam in matrimonium habebat, hortatu Ioannis Prochytæ olim domini, nec non Michaëlis Palæologi Græcorum Imperatoris, qui sibi ab Carolo metuebat, ad inuadendam Siciliam, tanquam dotalem, animum adiecit. Itaque ambobus instigantibus, per totam Siciliam occulta conspiratione facta, eodem die, qui Resurrectioni Dominicæ sacratus erat, signo, quod conuenerat, ad vespertinam synaxin, vt moris est edito; armati Siculi nec opinatò Francos opprimunt, ac sine vllo ætatis, sexúsve discri-

b Trith. Blond. Dec. 2, l. 8. Nang. in Philippo Io. Villa. 7, c. 44.
c Nangis in vita Philippi.
d Blond. Fazel. l. 8. Par. 2. Anton. Tit. 20, c. 4. Nangis in vita Philippi. Pád. Collenut. Io. Villa. 7, c. 57, & seq.

A 1251. Christi ad 1300 *Vespera Sicula.* a Blond. Dec.2, l.8. mine crudeliter mactant: adeò vt prægnantium vteros excutiendis fœtibus ferro scrutati sint. Inde Siculæ vesperæ in prouerbium cessêre. Id anno [a] 1282, Martij 30 contigit. His auspiciis Panormi Petrus Siciliæ regnum adiit, tenuítque, diris licet ab Romano Pontifice deuotus. quod Carolus, incassum armis repetere aggressus, cladem insuper accepit, Carolo Claudo eius filio nauali pugna superato, captóque [b] anno 1284. Huic præter spem, quòd affinis sui Conradini necem vlturus putabatur, pepercit Petrus. [c] qui anno 1285, quo Siciliæ rex Carolus Ianuarij 7 diem clausit, vt in Philippi vita scribit Nangisius, cùm datum in prædam ex ferali sententia patrium regnum defenderet, contra Philippum Franciæ regem dimicans occubuit; dictis ex testamento heredibus filiis, Federico Aragoniæ, Iacobo Siciliæ. qui, Constantiæ matris rogatu, Carolum certis conditionibus [d] anno 1288 dimisit: inter quas hæc erat, vti Aragonum regi cum Romani Pontificis gratia Siculi regni ius impetraret. quod esse ratum vetuit Nicolaus IV. ex quo bellum de integro ambos inter exarsit. [e] quod sequestre Bonifacio VIII, qui S. Cœlestino III sponte se abdicanti successerat; anno 1299 pacatum est, cùm Iacobus Sicilia cessisset. Verùm Siculi [f] Friderico Iacobi fratre ad regnum euecto, Carolo, ac Pontifici restiterunt.

b Colm. Villa. 7, c. 92, & seq.

c Blond. l.8, Dec.2.

d Naucl.

e Fazel. Dec.2, l.9. Naucl. Villa. 8, c.13.

f Naucl.

Per eadem tempora intestinis motibus reliqua omnis ardebat Italia; Venetis præ-

fertim, ac Genuensibus potentissimis ciuitatibus mutuam in perniciem tota atrocitate bacchantibus. quarum dissensio paruis ex initiis apud Ptolemaidem Syriæ oppidum exorta sub annum [a] 1260, mutuas vtrisque calamitates attulit. A 1251 Christi ad 1300 a Blondus Dec. 2. l. 8

Ea tempestate ornabant Ecclesiam omni sanctitatis, ac literarum gloria, SS. Bonauentura, & Thomas Aquinas. [b] qui ambo anno 1274 in cœlum recepti sunt. Thomæ item præceptor Albertus M. [c] qui anno 1280 obiit, anno ætatis 87. [d] Petrus quoque Martyr anno 1252 ab hæreticis obtruncatus est. Obiit & S. Clara B. Francisci popularis [e] anno 1252. Et ex eodem ordine S. Ludouicus Tolosanus episcopus Caroli II Siciliæ & Apuliæ regis filius.[f] Vixit & Nicolaus Lyranus hoc tempore, doctor Parisiensis ex Minorum ordine. b Naucl. c Trith. in Chron. Hirsaug. d Anton. Colm. e Anton. f Naucl.

[g] Raimondus Lullus Maioricensis circa annum 1290 in ea insula floruit ambigua fama. S. Iuo in Aremoricis, & S. Rochus in Narbonensi prouincia sanctitate præstiterunt. g Bernar. de Lutzemb.

A 1205 Christi ad 1300

De Latinis Constantinopoli imperantibus, ac rebus in Oriente gestis ab anno 1205 ad 1300. Ubi de recuperata à Græcis Constantinopoli: Tartarorum excursione: ac terra sancta Christianis penitùs erepta.

CAP. III.

Balduinus Imperator Constantinop.

CONSTANTINOPOLIM Latini annos octo & quinquaginta tenuerunt. Primus in ea regnauit, vt dictum est, Balduinus. qui cùm expeditionis sociis imperium partitus est: Venetis præsertim, ac Genuensibus. quorum illi Ægæi maris insulas, Cretam, & Eubœam, aliáque ceperunt; ait [a] Blondus. at Genuenses Cretam occupasse Nicetas prodidit. [b] Bonifacius Montisferrati Marchio nouum Thessalonicæ regnum instituit.

a Blon. Dec.2.l.6. b Niceph. Greg.l.1.

c Nicetas. [c] Balduinus anno vertente à Bulgaris victus, captúsque anno 1205, Indict. 8, Aprilis 15, ac menses sedecim in vinculis habitus, per summos cruciatus ab Ioanne Bulgarorum rege perimitur. [d] Ac tum demum Henricus Balduini frater ad imperium euehitur anno 1206. Quam Latinorum moderationem haud præpropere sibi regnum vsurpantium ante legitimi principis obitum, Nicetas prædicat, popularium

d Nicetas.

Henricus Imperat.

suorum ambitionem, immanitatémq; de- A 1100
testans; qui per Imperatorum cædes ad Christi
tyrannidem grassari solebant. Henricus 10 ad 1300
circiter imperauit annos. Moritur enim
[a] anno 1 Honorij tertij, Christi 1216. cui a Anton. Tit.19,c.3.
successit Petrus Autisiodorensis: qui Io- *Petrus*
lantam Henrici sororem, vt [b] Nicephorus *Imp.*
auctor est: vt alij, filiam duxerat. [c] Hic ab b Niceph.
Honorio III Romæ coronatus, dum in Gregor.
Thraciam proficiscitur, à Theodoro Dyr- p. 11, & 40.
rachij principe perfidiosè captus, & à c Anton.
Theodoro Lascari trucidatus est. T.19,c.3.

Robertus Petri filius post hunc impera- *Rober-*
uit. Inde Balduinus Roberti frater. qui *tus Im-*
[d] anno 1261 recuperata ab Græcis Con- *perat.*
stantinopoli, in Occidentem reuersus, ad d Nangis in vita S.
Carolum Siciliæ regem adiit, eiúsque fi- Ludouic.
liam filio suo despondit: Constantinopoli p. 448. Nic. p. 58,
promissa, si illius ope recuperare posset. Naucl.
Itaque Latini Constantinopoli potiti sunt
annis 58.

Latinis Constantinopolim obtinentibus,
[e] Theodorus Lascaris à Græcis Impera- e Nicetas
tor creatus, Nicææ in Bithynia sedem ha- Niceph.
bebat; homo bellicis rebus inclytus. qui Greg. p. 7.
Turcos ab Alexio socero contra se conci- *Theodo-*
tatos magna strage deleuit, eorúmque Sul- *rus Las-*
tanum suapte manu peremit. Moriens [f] an- *caris.*
no imperij 18, Christi 1222, successorem f Niceph.
designauit generum Ioannem Ducam. à p. 11.
quo pleraque de Latinis recepta. [g] Impe- g Niceph.
rauit annos 33, & mortuus est anno Chri- in fine l. 2.
sti 1255.

Theodorus Lascaris Ioannis filius pa-

A 1200 Christi ad 1300

trem excepit [a] annos natus 33. qui quarto anno imperij, Christi 1259 moritur. siquidem ætatis [b] anno 36 obiit, sex annorum filiolo relicto Ioanne. Verùm

[c] Michael Palæologus Comnenus, maternum ab Alexio Comneno trahens genus, & Andronici Palæologi filius, excæcato post annos 4 pupillo [d] decimum annum agente, imperium vsurpat. Cuius artibus Constantinopolis per Alexium Cæsarem cum 800 haud amplius militibus proditione capitur. Subinde tamen imminentem Constantinopoli Carolum regem Siciliæ veritus, ad Romanæ concordiam Ecclesiæ respexit; ac legatos in Africam vsque misit ad S. Ludouicum anno illo, quo mortuus est, 1270, vt scribit [e] Pachymeres. Anno verò 1274 [f] Lugdunense Concilium, cùm eò legatos suos destinasset, & conditum in eo decretum fidei ratum habuit. [g] Idémque Siculam in Francos conspirationem anno 1282 opibus & auctoritate sua promouit. Obiit anno [h] Græcorum 6791, Christi 1283. & quòd in Latinos propensior fuisset, séque cum Romano Pontifice coniunxisset, [i] ab Andronico filio ne plebeio quidem ritu sepultus, haud procul castris, in quibus tunc erat, humo est obrutus: cùm imperasset annos post Ioannis pupilli abdicationem circiter 23.

Michaël Palæologus Constantinopolim recuperat.

[K] Andronicus Michaëlis filius mortuo Michaële filio, eius filium Andronicum designauit heredem imperij. qui aduersus auum rebellans sæpiùs, tandem extrema

Andronicus Imper.

a Niceph. initio l. 3. b Niceph l. 3, p. 29. c Niceph. l. 4, & 4. Ioan. Vill. l. 6, c. 72. d Niceph. p. 43. e Pachym. in Fragm. à nobis editis pag. 390. f Vide Niceph. Greg. l. 5. g Anton. Ti. 20, c. 4, §. 1. h Niceph. p. 72. i Niceph. 6. K Niceph. Greg.

senectute confectum abdicare coëgit capta Constantinopoli. Ita priuatus excessit [d] anno Græcorum 6840, Christi 1332.

Hoc sæculo Tartarorum gens hactenus Indiæ regibus subiecta, eorum excusso iugo, priuatóque constituto imperio [b] sub annum 1202, latè per orbem diffusa, vastitatem circuntulit. Horum pars, Georgiana, Armenia, aliisque direptis prouinciis, Transsyluaniam, & Poloniam populabunda percurrit [c] circa annum 1241, [d] Bathone duce. quo amisso, fame compulsi post triennium sese receperunt. [e] Pars altera Corasmios Parthici generis sedibus suis pepulit: qui ab Ægypti Sultano pretio conducti, Francis in Palæstina fusis, Dominicum sepulcrum euerterunt sub [f] annum 1244. Hos insecuti Tartari Persidem inuadunt; [g] ac Turcos, corúmque Sultanum Iconij regnantem in fugam coniiciunt. [h] Sequente anno Turcæ pactione tributi pacem ab illis redimũt. His de caussis Innocentius quartus Dominicanæ familiæ Monachos aliquot ad Tartaros misit. cuius profectionis historiam [i] Vincentius exponit.

In Palæstinam quoque Christianæ quædam expeditiones factæ sunt. [K] quarum vna celeberrima fuit anno 1218: quando Leopoldus Austriæ dux, & Andreas Hungariæ rex, cum Ioanne Brenno Hierosolymitano Damiatam obsessam post menses 18 expugnarunt. Sed dum successu hoc elati barbaros persequuntur, immisso in

A 1200 Christi ad 1300

a Niceph. l.10,p.215.

Tartarorũ excursio.

b Vincen. l.29,c.69. Naucl. Gen. 41. Vol.2. vide Ioin. in hist. S. Ludou. p.92

Ioan. Vill. 6,c.28.

c Monac. Pad.

d Naucl. Vol.2. Gen.42.

e Vincen. l.29,c.88.

f Vinc. ib. & c.89, & l.31,c.1.

g Vinc.30, c.50.

h Vinc.l.31 c.28, Nangis in vita S. Ludou.

i Vinc.l.31 Ioan. Vill. 6,c.61.

K Mon. Pad Vinc. l.30,c.84, & seq. Blond. Dec.2,l.7. Trithem. in Chron. Hirs.

Oliu. Schol. Ioan. Vill.5,c.39.

A 1200 Christi ad 1300

eorum castra Nilo, pacis conditiones ab illis accipere, ac quæ ceperant reddere sunt coacti anno 1221. [a] At biennio antea Coradinus Saphadini filius Hierosolymam funditus diruit, præter templum Domini, & turrim Dauidis. Postea Innocentius IV in Lateranensi Concilio anno 1245 Christianis principibus sacræ militiæ signum edidit. quo S. Ludouicus excitatus cum valida manu trans mare nauigauit [b] anno 1248. Tota belli moles in Ægypti vrbem Damiatam incubuit. quæ anno 1249 in Francorum potestatem venit. Sed in eorum castra pestilenti è circuniectis paludibus afflata lue, deditionem facere, pacísque leges accipere coacti sunt; vt Damiata reddita tutò inde liceret egredi. [c] Postremò anno 1291, Ptolemais, Tyrus, & quicquid in Syria Christiani nominis residuum erat, sub Turcorum ditionem venit: ex eóque sacras expeditiones in Orientem Christiani desiêre facere.

Expeditio S. Ludouici.

a Vinc. 30, cap. 86.

b Nang. Vinc. l. 31, c. 89. Ioin. Suf. frid. Mon. Pau. Sanut. l. 3, part. 12. Nauc. Ioan. Villa. 6, c. 37.

c San. l. 3, part. 12, c. 21, & 22. Blond. Dec. 2, l. 8, & 9. Nauc.

De rebus Francicis ab anno circiter 1200 ad 1300, sub Philippo, Ludouico VIII, Ludouico IX, Philippo Audace, ac Philippo Pulchro.

Cap. IV.

[a] REGNANTE in Galliis Philippo pium bellum in Tectosagis, ac Narbonensi,

a Hist. Albig. Vinc. l. 29, & 30, Anton. Tit. 19, c. 3.

quam Occitaniam vocant, prouincia motum est aduersus Albigenses hæreticos, Manichææ sectæ colluuiem. quorum partes Raimundus Tolosanus comes, & Aragonum rex impigrè tutabantur. Contra quos Innocentij III hortatu Catholici principes coorti sunt, duce ab omnibus constituto Simone Montefortio, viro peræquè religioso ac strenuo. Qui illorum sæpe debellatis copiis, in Tolosana obsidione gloriosam mortem oppetiit [a] anno 1218. Idem bellum ab Ludouico VIII, Sancti patre, anno 1226 instauratum, ab eius filio 1229 terminatum est. quo Raimundus Comes, eiuratâ Lutetiæ Parisiorum hæresi, filiam suam Alphonso S. Ludouici fratri cum Tolosani Comitatus dote collocauit.

A 1200 Christi ad 1300

Albigense bellum.

a Vinc. 30, c. 35. Ant.

[b] Eâdem tempestate sacrum alterum in Hispaniis bellum contra Saracenos Alphonso Castellæ rege secundum fuit. Ilamolinus Tunisij rex totam vincendo peruagatus Hispaniam, Arelatum, & Auenionem vsque perruperat. Sed anno 1212 regum quatuor, Castellæ, Aragoniæ, Lusitaniæ, & Nauarræ oppositis ad Tolosam Hispaniæ oppidum copiis tanta strage profligati sunt Arabes; vt ducenta millia cecidisse dicantur: è Christianis viginti quinque haud amplius occubuerunt. Ea pugna facta est Iulij 16 feria 2, vt Mariana scribit. Secundum quam Saracenorum in Hispania res inclinare cœperunt: adeo vt paullatim amissis cæteris prouinciis, nihil eis præter

b Roder. Sant. part. 3, cap. 35. Franc. Tarapha. Maria. lib. 11, cap. 23, & seq. Blond. Dec. 2, l. 6.

A 1200 Christi ad 1300 Granatense regnum reliquum fuerit.

Ludouicus 8. [a] In Galliis Ludouicus VIII Philippo patre mortuo regnauit anno 1223. qui sequente anno, Rupelia, aliisque cis Garumnam expugnatis opidis, citeriore omni Aquitania Anglos expulit [b] anno 1224. Biennio pòst Christi 1226, ex Albigensi expeditione rediens, in Aruernis apud Montempenserium anno regni 4 ex morbo periit, Nou. 8, quæ tum in Dominicam incidit.

a Gesta Ludou. 8. Vinc. l 30. b Gesta Ludou. 8.

[c] Eodem anno, prima Aduentus Dominica apud Remos consecratus est Ludouicus IX octaui filius, Francici decus nominis, ætatis anno 12, etsi Vincentius 14 tribuat. qui inter sanctos ob innocenter actæ vitæ meritum à Bonifacio 8 est adscriptus. *S. Ludocus 9.* Hic initio principatus Theobaldum Campaniæ, & Hugonem Marchiæ Comites, aliósque contra nouum regem coniuratos principes armis ad obsequium compulit. Pace dehinc vbique parta, graui ex morbo recreatus [d] anno 1244, crucis insigne cepit: atque in Ægyptum, eo, quem suprà demonstraui, exitu bellum inuexit. Quo perfunctus, quinque in Palæstina per omnia Christianæ pietatis officia exegit annos: Blanca interim matre procurante regnum, Alphonsi Castellæ regis, & Eleonoræ Henrici II Angliæ regis filia.

c Nangis, Vincen. 30, c. 129.

d Nangis, Vincenc. Ioin.

Post cuius obitum eò reuersus, omnes regiæ pariter & Christianæ virtutis numeros impleuit. [e] Sed vehementioribus in dies propagandæ religionis accensus stimulis; quasi prior ex voto successisset; no-

e Iid. & Ioan. Vill. l. 7, c. 36.

uam contra Saracenos in Africam expeditionem obiit anno 1269. ac sequente, castris ad Tunetum positis, vulgata per exercitum lue contactus sanctissimam efflauit animam 8 Cal. Septem. anno ætatis 56, regni 44, Christi 1270.

A 1200 Christi ad 1300

[a] Eodem, quo mortuus est Ludouicus, die Carolus Siciliæ rex eius frater cum valida classe ad Africæ littus appulit. cuius auxilio Franci animis erecti barbaros ita contuderunt, vt ad pacem postulandam vel iniquis conditionibus adigerent.

a Nangis. Villa. c. 39.

[b] Philippus Ludouici filius *Audax* dictus, anno 1270 Francorum rex appellatus in Africa, sequente anno, ipso die Assumptioni Virginis sacro, apud Remos de more coronatus est. Eius patruus Alfonsus Pictauorum, ac Tolosatium comes, ex Africa rediens moritur in Tuscia. cuius vacuam successoribus hereditatem Philippus adiit. Vascones, qui Nauarræi vocantur, expugnata Pompeiopoli ad obsequium reduxit [d] anno 1276. [c] Petro verò Tarraconensium rege, à quo Siciliam occupatam antea docuimus, ab Romano Pontifice sacrorum vsu prohibito, eiúsque regno in Carolum Valesium Philippi filium translato, vt in eius possessionem illum mitteret Philippus, totis viribus Tarraconensem oppugnauit anno 1284: ac Gerunda potitus est. cuius in obsidione Petrus lethali accepto vulnere decessit. [f] Sed grassante pestilentia, dum se inde Franci recipiunt, Rogerius Tarraconensis classis præfectus nec

Philippus Audax.

b Nangis, in vita Philippi.

c Nangis. d Id. & Ioan. Vill. l. 7. c. 101, & seq.

e Vill. 7. c. 104, Gaguin. Aemil.

A 1200 Christi ad 1300

opinantes aggreditur. Qui igne oppido simulac nauibus suis iniecto, per Pyrenæi angustias ferro sibi iter aperiunt. Philippus ingrauescente morbo Perpiniani diem obiit Octobri mense anno 1285.[a] qui trium morte regum insignis ad memoriam fuit, Caroli Siculi, Petri Tarraconensis, & Philippi Franci. Regnauit Philippus annos amplius 15.[b] Filios superstites habuit ex Isabella Tarraconensi Philippum Pulchrum, & Carolum Valesium. Ex Maria Brabantina Ludouicum Ebroicensem.

a Paul. Æmil.

b Gaguin. Æmil. Til.

Philippus Pulcher.

[c] Philippus Pulcher regnum adiit anno 1285. sed anno 1286, octauo Eid. Ianu. consecratus, 29 regnauit annos. quibus assidua ferè cum Anglis, & eorum fœderatis Flandris bella suscepit. Edoardus II Angliæ rex Northmanniam, & Aquitaniam inuadens, magna clade repressus est duce Carolo Valesio, anno 1293, per cúmque Aquitania recepta.

c Annal. Franc. Gagui. Æmil.

Guido Flandrensis Comes Edoardi partes secutus cum eo victus est ad Furnas anno 1295. Pòst anno 1299 Flandri ab eodem Valesio perdomiti, rursus ab rege deficiunt. [d] cuius exercitus ad Curtracum cum seditiosis infeliciter pugnauit anno 1302. Sed biennio postea ad Audomaropolin eorum profligatis copiis, res ad compositionem est deducta.

d Ioan. Vill. 8, c. 55

e Ioan. Villa 8, c. 62. Blon. Dec. 2, l. 9.

[e] Cum Bonifacio quoque Pontifice eius nominis VIII Philippo negotium fuit: qui sacram militiam detrectantem Franciæ regem anathemate perculit anno [f] 1302. Quem

f Chron. Colmar. Conrad. Vecer. in Henr. 7. Plat. Vill.

Quem Sarra Columnensis cum Nogareto equite Franco in Italiam profectus, improuiso comprehensum Anagniæ, Romam perduxit; vbi ex mœrore animi Octob. 11 vitam finiit anno 1303. Huic sublectus Benedictus Philippum, communioni restituit. Benedicto Clemens V ex Archiepiscopo Burdegalensi subrogatus est anno [a] 1305. qui Pontificiam sedem Auenionem transtulit: vbi annis hæsit amplius 70. [b] Huius decreto damnati Templarij, déque iis ab Philippo rege sumptum supplicium anno 1307: & eorum fortunæ partim Hospitalariis, vt vocant, adiudicatæ; partim in fiscum relatæ. Excessit è vita Philippus, vt [c] quibusdam placet anno 1313, [d] alij sequenti malunt, Nouembris 29; quod & pluribus probatur. Ex quo liquet eum tricesimo regni anno ineunte mortem obiisse.

A 1300 Christi ad 1400

a Ioan. Villa. l. 8, c. 80. Ber. Guidonis Plat.
b Albert. Argent. Plat. Villa. 8, c. 92.
Templarij.
c Gaguin. Æmil.
d Ioan. Villa. 9, c. 65. Til.

Rege S. Ludouico [e] Robertus Sorbona Theologus collegium Theologorum instituit; quod hactenus illius nomen retinet; [f] circa annum 1243.

e Ioinuil.
f G neb.

De Imperij Occidentalis rebus in Germania, & Italia.

Ab anno 1300, ad 1400.

CAP. V.

[g] ALBERTVS Austriacus Romanorum rex Rudolphi Imperatoris filius ab

g Conra. Vec. r. in vita Henrici 7, Alb. Argent. Blond. Dec. 2 l. 9. Na. cl.

A 1300 Christi ad 1400

Ioanne fratris filio anno 1308 Cal. Maiis nefariè trucidatur, anno regni 10: eíque Henricus Lutzemburgensis dux [a] Calend. Nouemb. subiegitur. Qui in Italiam profectus, contra Gibellinam factionem bellum fortiter gerit: ac plurimis, quà vi, quà deditione potitus oppidis, Romæ [b] anno 1312 coronatur. Neapolitanum regnum per id tempus obtinebat Robertus ex anno 1309, quo Carolus II cognomento Claudus eius pater obierat. Hunc Henricus armis persequens, Imperatoria auctoritate proscriptum Italia statuerat pellere. [c] Sed in eo conatu, anno 1313 in agro Senensi, non sine veneni à Dominicano Monacho dati suspicione, est extinctus.

a Albert. *Henricus Lutzemb. Imper.* b Albert. Nau. Vill. 9, c. 42. c Contad. Vece. Alb. Argent. Naucl. Blon. Dec. 2, l. 9. Villa. 9, c. 51.

Post mensium 14 interregnum, diuisis bifariam principibus, plures Ludouicum Bauariæ ducem; Fridericum alij Austriacum Imperatorem designant. Ludouicus iniussu Romani Pontificis, qui tùm Auenione sedem habebat; [d] (Erat is Ioannes XXII, qui post Clementis V obitum, biennio interiecto, Pontificatum inierat anno 1216, septimo Id. Aug. Sabbato) pro Imperatore se gerens illius exacerbauit animum. Igitur Friderico victo, captóque anno 1323, exultantem Ludouicum Ioannes diris execratur sequente anno. [e] Quo contempto Bauarus Italiam adiit: ac Romæ imperij sumptis insignibus, Petrum Corbariensem ex Franciscanorum ordine ad Pontificatum euexit, qui Nicolaus V appellatus est.

Ludouicus Bauarus. d Bernar. Guidonis, Nauc. Plat. Ioan. Vill. 9. e Blond. Albertus, Plat. Villa. l. 10.

A 1300 Christi ad 1400

[a] Inter hæc feruebat Italia ciuilibus dissidiis: passímque dominatum per ciuitates occupabant principes viri: quibus legitimam deinde potestatem Benedictus XII Papa permisit; vt eorum contra Bauarum parata haberet auxilia. Sic Scaligeri Veronæ, viciniśque in oppidis: Estenses Ferrariæ: Gonzagæ Mantuæ consederunt.

Robertus rex Neapolitanus [b] anno 1333, Ioannam neptem Andreæ Caroli Hungariæ regis filio septenni despondit. [c] Dehinc anno 1343, paullo ante mortem, quæ Ian. 19 accidit, Ioannæ Andreæque nuptias peregit. Ioanna biennio pòst, [d] anno scilicet 1345, Andreæ laqueo gulam fregit; & Ludouicum Tarentinum sibi copulauit. Tum Ludouici Hungariæ regis metu, qui ad vlciscendam fraternam necem in armis erat, [e] pacem fœdúsque cum Siciliæ rege composuit anno 1347: indéque se in Prouinciam, quæ iuris ipsius erat, recepit sequenti anno. [f] quo Ludouicus Hungarus Neapolitanum regnum inuasit. [g] Ab hac Clemens VI summus Pontifex Auenionem emit; [h] Ioannámque certis cum Hungaro pactis editis Neapolitano regno restituit.

Ludouicus Bauarus obiit [i] anno 1347, Octob. 11: cùm superiore anno nouus aduersus illum designatus Cæsar esset.

[k] Carolus IV Lutzemburgensis Ioannis regis Boëmiæ filius. qui anno 1355 [l] die Paschatis, 5 Aprilis, Romæ coronam accepit: ac statim ex lege, quam ei summus Pontifex dixit, Roma, & Italia cessit. Imperauit

a Villa. 9, & 10. Blond. D. 2, l. 10.

Turbæ in Neapolitan. regno.

b Ioan. Vill. l. 10, c. 225.

c Id. lib. 12, c. 9.

d Ioan. Vill. c. 50, & seq. Alb. Nau. Pand. 5. Matth. Vill. 1, c. 8.

e Fazel. poster. Dec. li. 9.

f Pan. 5. Ioan. Vill. 11, c. 106, & seq.

g Plat. Paul. Æm.

h Gesta Pont. Aquit. Pandul.

i Albert. Nau. Vide Ioan. Vill. l. 12. c. 59, & 105.

K Nau. Trithem. Albert.

l Matth. Vill 5, c. 4.

A 1300 annos ab obitu Ludouici 31, mensésque
Christi propemodum duos. [a] Mortuus est enim
ad 1400 anno 1378, Nouemb. 29: cùm biennio an-
a Albert. tè, Christi 1376, redemptis magna pecuniæ vi Septemuiralibus suffragiis, Vuenceslaum filium Romanorum regem creasset.

b Histor. Roman. Pont. à Bosq. edita Naucl. Plat. [b] Eodem anno 1376 Gregorius XI, hortante S. Catharina Senensi, quæ tum sanctitate clarebat, Aueniene profectus Septembri mense Romam rediit, anno post translatam inde sedem in Gallias 71. Verùm [c] post Gregorij mortem, quæ incidit anno 1378, fœdum ac diuturnum schisma fuit ad annos circiter 40: cùm alij Romæ, Aueniones alij Pontifices sederent. Id Ioannæ Neapolitanæ opera institutum, quæ Vrbanum VI Gregorij successorem verita, Gallicanarum partium Cardinalibus animos fecit, vt illatam prioribus comitiis sibi vim caussati, Clementem VII nouum Pontificem facerent. Is Aueniónem secessit: quem Ioanna secuta [d] Ludouicum Andegauensem Caroli Francorum regis fratrem adoptat: quam anno denique 1381 Carolus Dyrrachinus Caroli Dyrrachini filius; in quem Vrbanus Neapolitanum regnum transtulerat; eodem, quo Andream olim coniugem necarat, mortis genere sustulit. Ludouicus [e] biennio post aditam Italiam, infectis, vt ferunt, veneno fontibus, cum plæraque nobilitate periit [f] anno 1383.

c Naucl. Plat. Onu. Froissar. l. 2, c. 12.

Schisma diuturnum.

d Naucl. Æmil. Pand. Collen. 5.

e Naucl.

f Ioan. Tilius.

g Naucl. vol. 2. Gen. 46.

[g] Vrbano V summo Pontifice S. Birgitta Romam venit, vbi tum erat Pontifex; &

institutum à se ordinem ratum vt esse vellet, obtinuit circa annum 1366. Nec multo pòst Iesuatis S. Ioannes Columbinus initium dedit. Eadem ætas & viros tulit eruditos, Franciscum Petrarcham, & Ioannem Bocacium Etruscos: Paulum Burgensem Theologum; Bartolum, & Baldum Iuris scientia nobiles. Ludouico verò Bauaro imperante Ioannes Oxam subtilitate ingenij præstitit.

A 1300 Christi ad 1400 *Sancti, vel eruditi.*

[a] Venceslaus post Caroli patris obitum annos circiter 22 sic administrauit imperium, vt consensu principum [b] anno 1400 summa illi dignitas abrogata sit. [c] Hoc Imperatore tormenti bellici genus, quod ab fremitu *bombardam* vocant, inuentum dicitur, quodam auctore Germano: illóque Veneti primùm bello vsi feruntur eo, quod ad fossam Clodiam cum Genuensibus gesserunt anno 1380. [d] Ab eodem Imperatore Ioannes Galeatius Mediolanensium dux renuntiatus est ingenti persoluto pretio. qui occiso Bernabone auunculo, eodémque socero suo, Mediolanum inuaserat, cúmque dominatum firmissimis præsidiis, ac summorum principum affinitatibus impensè firmauerat. Huius filiam Valentinam Ludouicus Aurelianensis, Caroli sexti Francorum regis germanus habebat in matrimonio. [e] Ipse magnis successibus in dies elatior totius Italiæ principatum agitabat animo: cùm præter Insubres, Bononiam, Senas, Perusiam, Pisas, Vmbriæ partem, Veronam, insuper & Vicentiam cum aliis

Venceslaus.

a Naucl. Egnat. Æmil. in Caro. 6.
b To. vn. Germ. script in fine. Trit.
c Polyd. lib. 2 de Inu. c. 10.]

Bombarda inuenta

d Anton. Matth. Palmer.

e Anton.

A 1300 Christi ad 1400

ciuitatibus obtineret; ac Florentinorum rebus inhiaret; quibus cum assiduum illi bellum erat.

a Meyer. lib. 14. Froissar. lib. 4.

Venceslao Imperatore, [a] anno 1396, cùm Sigismundus rex Hungariæ eius frater contra Bazaiethum Turcarum principem per Pannonias dira clade grassantem ab Christianis opem peteret, magnam Galli expeditionem fecerunt: cui Philippus Burgundiæ dux Ioannem præfecit filium. Sed audius inito ad Nicopolim certamine, nostrorum temeritate Turca superior fuit. Multi & in prælio, & in vinculis immaniter occisi. Dux ipse Ioannes cum aliis principibus viris ægrè vitam impetrauit; grandique ære est redemptus.

Francicæ res ab anno 1300 ad 1400 circiter, sub Ludouico Hutino, Philippo Longo, Carolo Pulchro, Philippo Valesio, Carolo V, & VI.

Cap. VI.

Ludouicus Hutinus. b Gaguin. Aemil. c Annal. Franc. *Ioannes postumus.*

[b] IN Galliis Ludouicus Hutinus; quæ vox rixosum & peruicacem significat; post Philippum Pulchrum regnauit anno 1315; cùm iam Nauarræorum rex creatus esset; ac sedecimo mense mortuus est. [c] Hic Senatum in regio Palatio Lutetiæ collocatum ordinarium instituit. Decessit anno 1316, Iunij 5, Clementia vxore grauida relicta. quæ Ioannem postumum peperit. Sed eo

A 1300 Christi ad 1400

intra diem octauum vita functo, Francorum rex, reiecta Iohanna Hutini filia, ex lege Salica, nuncupatus est

[a] Philippus Longus Hutini frater: qui annis 5 sceptrum tenuit, obiitque anno 1322, Ianuarij 6.

[b] Carolus hunc germanus excepit, cognomento Pulcher: cui anno 1328, sexto regni, mortuo, cùm nullus ex Philippi Pulchri stirpe reliquus esset,

[c] Philippus Valesius, Caroli Valesij, qui Philippi Pulchri frater erat, filius ex eâdem Salica lege successit, nequicquam obsistentibus Anglis; [d] quorum rex Edoardus tertius Isabella Philippi Pulchri filia genitus regnum sibi vendicabat. Quæ contentio populum vtrumque longo, ac difficili bello, maximísque calamitatibus penè consumpsit.

[e] Cœptum id est bellum anno 1336, Roberto Atrebatum Comite ad Anglum deficiente; quòd in lite quadam sua cum Mathilde Burgundionis ducis coniuge ab Philippo iniuriam sibi factam diceret.

Victi primùm ad Clusas in Flandria nauali certamine Franci [f] anno 1340, Iunij 23. Rursus iidem ad Cressiacum cæsi sunt. quo in prælio principes vndecim; equites 1200, peditum 30000 ceciderunt. Id anno contigit 1346, [g] Augusti 26, sabbato. Ex eo [h] Caletum oppidum in potestatē venit Anglorum.

Has Francorum clades vtcunque compensauit [i] Humbertus Viennensium princeps, qui [k] anno 1349 Delphinatum Phi-

a Iidem.
b Iidem.
Carolus Pulcher.
c Iid. & Villa. 10, c. 88.
Philippus.
d Frossar. lib. 1, c. 4.
e Frossl. l. 1. Gag. Aem.
f Frossl. 1, c. 51. Pont. Roman. Hist. Bosq. in Clem. 6. Gagu. Aem. Vill. 11, c. 109, & lib. 12.
g Frossl. 1, cap. 132.
h Frossl. 1, c. 129. Alb. Argent.
i Frossl. 1, cap. 146. Matth. Villa. 1, c. 25.
K Albert. Gagu. Aem. Mat. Villá. ib.

A 1300 Christi ad 1400

lippo regi vendidit, & in Dominicanam familiam adscriptus est. [a] Excessit è vita Philippus anno 1350, [b] Augusti 22 die, regni anno 23. De die tamen annales dissentiunt.

a Iidem. b Froiss. 1, cap. 153. Matth. Villa. 1, c. 74. c Aem. Till.

Ioannes rex.

[c] Huius regis tempore de Ecclesiastica iurisdictione magnopere certatum est; hinc Petro Cunerio, qui regius in Senatu Parisiensi aduocatus erat, regum iura contra Clericos asserente, inde Petro Bertrando Augustodunensi episcopo, posteà Cardinali, horum propugnante partes. quibus post aliquanti temporis altercationem rex ipse Philippus caussam adiudicauit, anno 1329, illo ipso die, quo S. Thomas Cantuariensis pro Ecclesiastica tuenda immunitate mortem oppetierat. Ex eo Philippus *Catholici* cognomen obtinuit.

Ioannes Philippo patri sufficitur, ex Ioanna Roberti Burgundionum ducis filia genitus. qui hæreditarium cum Anglorum rege bellum infeliciore, quàm pater, administrauit exitu. [d] Cum Eduardo Vvalliæ principe, regis Eduardi filio, in Pictonibus acie commissa superatus, [e] Sept. 18, anno 1356, captúsque, in Angliam abducitur cum Philippo filio: & post annos quatuor pace composita dimittitur. Tot exhaustis calamitatibus, cùm se sacrum ad bellum pararet, Philippo filio Burgundiæ duce nuncupato, traiecit in Angliam, vti fœdus cum Edoardo rege sanciret: itaque anno 1364 mortem obiit, Aprilis 8, regni 14: regnauítque

d Froiss. 1, c. 159, & seq. Matt. Villa. 7, c. 15. e Matth. Vill. ib. Gagu. Aem. ib.

Carolus V illius filius, cognomento *sapiens*, qui anno decimoseptimo regnum cum vita finiit, Christi 1380. Huius tempore de minoris Britanniæ iure inter Blesensem Carolum, & Ioannem Montefortium graue bellum est ortum; cui finem Blesensis mors attulit. [a] qui in prælio confossus, post obitum miraculis ad sanctitatis fidem claruisse fertur, circa annum 1369. Quo anno Philippus Audax Burgundiæ dux, regis Caroli frater, Margaretam Ludouici Flandriæ Comitis filiam duxit. Vnde posteà, mortuo socero, dotalem Flandriam est adeptus anno 1384, quam ciuilibus exhaustam dissidiis lenitate, ac prudentia recreauit. Eâdem tempestate bellum cum Anglis instauratum est. [b] Quippe Armeniacus comes, & Aquitani Vascones ab Eduardo Vualliæ principe haud æquis exactionibus opprimi se apud regem Franciæ questi, perpulerunt, vti vadimonium ei ab Carolo denunciaretur. Eo detrectante, bellum de integro sumptum est: quo Ioannes Montefortius Britanniæ minoris regulus ad Anglos defecit. Eo bello, & superiore, quod Ioanne rege gestum est, Bertrandi Guesclini Aremorici prædicatione maior omni virtus extitit: [c] qui paullo antè in Hispania contra Petrum Castellæ regem pro Henrico notho illius fratre pugnans, æternum sibi armis decus pepererat. Nam huius præsertim opera, post varias fortunæ vices, Petrum debellauit Henricus, & interfecit [d] anno 1369.

A 1300 Christi ad 1400

Carolus 5.

a Gag. & Aemil.

b Froissar. l. c. 246. Gaguin. Aemil.

c Historia Guescl. Froiss. l. 1, cap. 245. Gaguin. Mariana.

d Taraphar.

A 1300 Christi ad 1400

a Froissar. lib. 2. Gag. Aemil.

Carolus 6.

[a] Longiùs, quàm inde ab S. Ludouico ad hanc ætatem cæteri, sed maiore, quàm hactenus, Franciæ damno, regnauit Carolus sextus quinti filius, anno 1380, nondum ætate gerendis rebus idonea. cui tutores ex patris testamento dati sunt patrui, Ioannes Biturigum, & Philippus Burgundiæ duces: Andegauensium duci Ludouico patruorum natu maximo rerum administratione permissa. Magnæ deinceps domi, forísque turbæ; atque ob immanem tributorum modum, populares motus erupere. Siquidem Ludouicus Andegauensis, quem ab Ioanna Neapolitana adoptatum suprà demonstraui, in Italicam expeditionem, aliásque impensas breui ærarium exhausit. Sed is in Italia paulo pòst periit. [b] Sub hæc Flandrense susceptum est bellum. Caussam illius attulit Flandrorum, præsertim Gandauensium, rebellio: qui duce Philippo Arteuellio, Comitem suum Ludouicum oppugnare ausi, Francorum vt fidem implorarет, adegerunt.

b Ioan. Til. Meye. Gag. Aem.

Primum ab Carolo rege militiæ rudimentum contrà Flandros positum est Rosebequensi prælio. quo cæsa dicuntur rebellium 40000, in quibus dux ipse Arteuellius occubuit [c] anno 1382, Nou. 27, feria 5. [d] Biennio pòst Ludouicus Flandrensis vita cessit anno ineunte 1384, Ianuarij 30. [e] cuius heres Philippus Audax Burgundiæ dux compressa seditione pacem restituit anno 1385. [f] At rex Carolus Britanniæ minoris infensus regulo Ioanni, cùm in eum

c Froissar. l. 2, c. 116. d Froiss. 2, cap. 148. Gag. Aem. Meyer. e Froiss. 2, cap. 178. Meyerus. f Froiss. 4, cap. 43. Aemil. Gaguin. Meye.

A 1300 Christi ad 1400

duceret exercitum, in Cenomanis, ardore solis icto capite, in amentiam incidit. qua ex interuallo redeunte, rerum potestas ad patruos rediit, Ioannem Biturigum, & Philippum Burgundionum duces; Ludouico regis fratre Aurelianorum duce reiecto: quod implacabilis Burgundionem inter, & Aurelianensem, & vtriusque stirpem odij semen extitit. Philippus Audax [a] anno decessit 1404. Eius filius Ioannes Niuernensis dux patre vehementior, susceptam cum Aurelianensi Ludouico simultatem huius nece non dubitauit exequi: submisso clam sicario, qui Lutetiæ inopinantem est adortus, [b] 10 Calend. Decemb. 1407. Exinde ciuile bellum maiorem in modum exarsit: eodémque tempore & externum, Anglo veteri hoste, qui Aurelianensi suppetias tulerat, latè cuncta vastante. Angliæ tunc regnabat Henricus Lanclastrius: in quem, Richardo rege perpetua custodia damnato, regnum insulani transtulerant [c] anno 1399.

Ad hunc infesto exercitu Gallias petentem adiunxit se Philippus Burgundionum & Flandrensium princeps, Ioannis patris vlturus cædem; [d] qui apud Monterigolum (oppidum id est ad Iconæ, Sequanæque confluentes) quò ad Carolum Sexti filium colloquendi gratia venerat; in eius conspectu trucidatus est [e] anno 1419. Igitur tantis auctus præsidiis Anglus, obsistente nullo, incendij more breui cuncta corripuit. Inter hæc Carolus per publicas, priuatásque tot ærumnas, exactis in summa pote-

a Meye.

b Alanus Carter. Monstrel. lib. 1, c. 36. Gaguin. Æmil. Meye.

c Froiss 4, c. 107, & seq. Gag. Æmil. Meye.

d Alanus. Monstrel. 1 c. 211. Oliuar. 1, c. 2.

e Meye. Gaguin. Æmil.

A 1300 Christi ad 1400 state annis 42, viuere desiit [a] anno 1422. Octob. 22.

a Monstr. l.1,c.267, Gaguin. Aemil.

De Constantinopolitanis reliquis Imperatoribus ad vrbem vsque Turcarum armis occupatam. vbi & de Turcarum originè, & incremento. nec non de Vsumcassane, Ismaële Sopho, & hodierni Persarum dominatus exordio.

CAP. VII.

AD eum, quem retuli, modum mutuis bellis ac tumultibus Occidente concusso, nihilo pacatiores in Oriente res sæculo isto fuerunt. Languebat Constantinopolitanum Imperium; ac, velut in litus eiecta maris belua, multis confossa vulneribus paullatim cum morte luctando deficit; aut vt per interiora serpente veneno, tandiu se corpus animantis vtcunque sustinet, dum ad cor virus lethale peruenerit: ita Græcorum regnum, grassante per eius viscera barbarie, aliisque super alias accisis prouinciis, sede ipsa demum imperij, & arce capta, Constantinopoli, funditus est euersum.

Post Andronici senioris Michaëlis F. mortem, quæ anno 1332 accidit, Constantinopoli regnatum est à Palæologorum stirpe reliqua annis 121.

[a] Andronicus iunior auo, vt supra dictum est, eiecto, imperauit annis circiter octo, vsque ad 1341. quo decedens, tutorem ambobus filiis, Ioanni Palæologo, & Manueli, Ioannem Cantacuzenum dedit. Post annos 16, Christi 1357, Cantacuzeno pulso, Ioannes Palæologus 27 imperauit annis: atque anno 1384 Manuelem successorem habuit. Is 34 expletis annis, [b] Christi 1419, Ioanni filio reliquit imperium. quod ille 27 annis obtinuit. Demum anno 1445 Constantinus cœpit octauus, vltimúsque. cuius octauo anno, Christi 1453, Constantinopolis in Turcarum venit dominatum.

A 1300 Christi ad 1400

a Egnat. Cuspin. Onufr.

b Vide Vigner. Tom. 3. Bibl.

[c] Gentis origo Turcicæ, quæ hoc sæculo magna habuit incrementa, & sequente, Græcorum nomen obliterauit; variè ab auctoribus traditur. Plerique oriundos è Sarmatia, vel Scythia putant. Qui egressi Caspiis portis, iam tum Heraclio imperante, [d] circa annum 625, Persidem populati sunt, & Romanis contra Chosroen auxilio venerunt. Postea Constantino Monomacho regnante, [e] sub annum 1042, Persis, quorum erant stipendiarij, subactis, Mahometicam ab illis superstitionem hausere. Inde in Syriam, Cappadociam, cæterásque minoris Asiæ regiones infudêre sese, in plures diuisi principatus. è quibus, oppressis, extinctísque reliquis, vnius Othomani posteri rerum potiti sunt: à quo in Turcarum deinde principibus Othomanorum nomen resedit. Horum primordium anno Christi imputari solet [f] 1300. Sed si Othomanus 29

c Chalc.

Turcarum origo.

d Theoph. Cedren. Niceph. Breu.

e Curop.

f Annal. Turc. Egnat.

A 1300 Christi ad1400 annos imperauit, vt produnt annales Turcici, & anno Hegiræ 727, obiit, qui annus orsus est Christi 1326, Nouembri exeunte, necesse est Othomanum, ante annum Christi cœpisse 1300, alioqui 27 solos in regno transegerit.

I. Primus igitur Othomanus intra [a] 29 annos, quibus præfuit, incredibiliter rem auxit Turcicam; magnámque Bithyniæ subegit partem: ac Prusæ sedem regni constituit.

a Annal. Turc. Chalc.

II. Moriens Vrchani filio regnum tradidit anno Hegiræ 727, Christi 1326. qui Mysiam, Lycaoniam, Phrygiam, Cariam, cæteráque ad Hellespontum, & Euxinum vsque ditioni subiecit suæ: dum inter se Cantacuzenus, & Palæologi odiis, armísque certant. Regnauit annis 32.

III. [b] Amurathes Vrchani patri successit, anno Hegiræ 759, qui iniit anno Christi 1357, mortuo iam fratre natu maiore Solimano: qui primus in Europam traduxisse copias suas in Annalibus Turcicis proditur anno eodem Hegiræ 759. Amurathes [c] Callipolim, [d] Hadrianopolim, ac circumiectas prouincias occupauit. Huic annos [e] nonnulli 23 imputant. Annales Turcici 32. Iccirco mortuum esse ferunt anno Turcorum 791: qui anno 1388 Christi, vltimo Decembris initium habuit. Igitur anno 1389

b Annal. Turc.

c Annal. Turc. Chalc.

d Annal. Turc.

e Cuspin.

IV. Baiazethes Amurathis filius, qui & Gilderim in Annalibus Turcicis nominatur, paternum cepit imperium, longè omnium ferocissimus, ac fortissimus. Hic Thessaliam,

Macedoniam, Phocidem, Atticam, My- A 1300
ſiam, & Bulgariam Turcicæ ditionis fecit. Christi
Conſtantinopolim verò pluribus obſedit ad 1400
annis.

[a] Contra quem Emmanuel Imperator a Froiſſ. 4.
Caroli ſexti Francorum regis imploraturus c.67. Gag.
opem venit in Galliam. Sed & Sigiſmundo Æmil.
Hungariæ rege idem poſtulante, principes Chalcon.
aliquot viri ſacræ militiæ nomen dederunt. 2.
inter quos Ioannes Niuernenſis erat Philippi Burgundionis filius. Sed dum inconſultè, temeréque ruunt in prælium, partim interempti, partim à barbaris capti ſunt, vnà cum Ioanne ipſo.

[b] Nec multo pòſt tempore Baiazethis tot b Annal.
ſecundis rebus elati ſuperbiam vltus eſt Tur. Chal.
Deus. Quippe Tamberlanes, quem Temi- l.3, Nau.
rem Annales Turcici, & Chalcondylas vo- Gen. 47,
cant, cum Tartarorum infinita multitudi- Biſarius 9
ne in Aſiam irrupit, occurrentémque Baia- Hiſt.Perſ.
zethem, cæſis Turcarum 200000, viuum *Tamberlanes*
in poteſtatem redegit, & incluſum cauea feræ inſtar ad ludibrium circumduxit. cuius ille calamitatis voluntaria ſibi morte quæſiuit exitum. Tartaricam hanc excurſionem, cladémque Baiazethis Annales Turcici anno Hegiræ tribuunt 804, qui anno cœpit Chriſti 1401: Baiazethem verò annos imperaſſe 14 ferunt: Tamberlanem annos 40. Baiazethem Froſſardus, aliíque priſca ſimplicitate *Lamorabaquinum* vocant; credo deduſto ab Amurathe vocabulo; quaſi fuerit *Amurath beg*. Baiazethi ſuperſtites fuere c Annal.
5 filij. [c] horum vnus & ordine quintus Turc.

A 1300 Christi ad 1400 v Isa Zelebis, cùm se Imperatorem fecisset, à Solimane fratre peremptus est. qui anno Hegiræ 805 regnum arripuit, hoc est Chri-
VI. sti 1402, vel 1403, ac septem annos in eo vixit. Eo sublato, frater eius

VII. Musa ad annum vsque 4 præfuit. quo eum frater eius occidit.

VIII. Muhammedes 1 anno Hegiræ 816, qui est Christi 1413. cui successit anno Hegiræ 824, Christi 1421

IX. Amurathes eius filius. Hic ex Asia transportatis per Hellespontum copiis, Thessalonicam cepit. Contra Hungaros, & Vladislaum regem, qui post Albertum Cæsarem ab Hungaris adscitus erat, ac Ioannem Huniadem ducem fortissimum bellum habuit; in quo sæpe victus, ad extremum anno 1444 Christianos Vuarnensi prælio profligauit. [a] quo rex ipse Vladislaus periit Nouembris die 10. Fuit eidem cum Scanderbego Epiri rege bellicosissimò acre certamen. cuius dum regni caput Croiam obsidet, ex mœrore decessit [b] anno regni 31, ætatis 75, Hegiræ 855, Muharram 8, feria 4. Hic est annus Christi 1451, quo Muharram anni Hegiræ 855 iniit Februarij 3, feria 4. vt mendosè Annales Turcici Muharram 10 concipiant.

a Cuspin.

b Annal. Turc. Leuncl. Barl. in Scander.

X. Successit Amurathi Muhammedes 2 eius filius. qui anno sequenti Constantinopolim obsedit, expugnauitque anno 153, Maj 29, feria 3. [c] quod alibi ostendimus.

Natus iste Christiana matre, sed religionis contemptor omnis, [d] ac disciplinis va-

c Lib. 11, de Doct. Temp. c. 53.

d Chal. cond l. 8.

riis eruditus; præsertim astronomiæ; tùm Græcæ, Latinæ, Arabicæ, Persicæque linguæ vsu promptus, incredibili fuisse crudelitate perhibetur, ac perfidia. Summus idem belli dux, Turcicas res maiorem amplificauit in modum. Duo quippe Christianorum euertit imperia. Nam præter Constantinopolitanum, [a] Trapezuntinum quoque cum Colchide in suam potestatem transtulit; Dauide Comneno Vsumcassani socero; qui ibidem imperabat, cum tota familia Constantinopolim abducto, ac paullo pòst interempto. Quod imperium, capta ab Latinis Constantinopoli, Isaacius Comnenus ante annos circiter 250 fundauerat. Ad hæc, regni 32, vrbes supra 200 expugnasse fertur. Idem ab Tauruno, quam *Belgradum* vocant, Ioannis Huniadis virtute pulsus, Corinthum, Lemnon, Mitylenam, Eubœam Venetis eripuit: Genuensibus Theodosiam, seu Capham. Rhodum frustra tentauit. Hydruntum in Italia cepit. Obiit anno 1481, Maij 3, ætatis, vt [b] quidam afferunt, 53. [c] vt alij produnt, 58. alij denique 76, vel 74. Omnino 53 annos excessit, si quidem filius eius vixit annos 74, & 31 regnauit. Nam ex 53 & 31 conflant 84, de quibus demptis 74, reliqui essent 10, quot natus Muhammedes 2 Baiazethem genuisset. Id verò minus est credibile. Quare Nauclero forsitan adhibenda fides est, qui annos 58 illum vixisse refert.

A 1300 Christi ad 1400

a Chal. cond. lib. 9, Paul. Mahom. Leuncla.

b Paul. Iou. in libro Turc. de reb. Supp. Chalc. & Hist. Turc. c Naucl.

XI.

[d] Baiazethes huic filius, eius nominis secundus, à Prætorianis sufficitur, natu ma-

d Paul. Iou. Hist.

A 1300 iori antelatus Zizimo. qui quidem ad
Christi Christianos fugiens, in Italia mortuus est,
ad 1400 quo tempore Carolus VIII Francorum rex Neapolitanum regnum armis sibi vendicabat.

Hic Venetis Naupactum, Metonam, Dyrrachium ademit. Coactus denique conspiratione procerum, abdicauit imperium, idque Selimo filio concessit anno ætatis 74, regni 31, Christi 1512.

XII. Selimus Mammalucos, siue Circassos in Ægypto debellauit; eorúmque Sultanum Tommambaisum apud Cairum suspendio necauit, anno [a] Hegiræ 923, Christi 1517, Aprilis 9, qui fuit Rabie prioris 17. Exinde Turcarum ditioni contributa est Ægyptus. Triennio pòst Selimus excessit, Hegiræ [b] anno 926, Schebalis 7; hoc est Christi 1520, Sept. 22; imperij 9.

a Annal. Turc. Leuncl. Iouius Suppl. Chalcon. b Iid. Annal. &c.

XIII. [c] Solimannus Selimi filius vir prudens, &, vt barbarorum captus est, satis commodus: nec minus acer, & bellicosus, Belgradum expugnauit anno 1521. Sequenti, Rhodum; sexto, quàm obsidione vallarat, mense, Decembris 22. Fusis Hungarorum copiis; & occiso rege eorum Ludouico; Budam occupauit anno 1526. Ab Viennæ mœnibus magna accepta clade reiectus anno 1529, Albam regiam, Strigonium, aliáque deinceps Pannonum oppida subegit. Eiusdem auspiciis Barbarossa nobilis pirata Tunetum expugnauit in Africa. Nec minus prosperè contra Persas per duces suos pugnauit. [d] Melitam obsedit anno 1565.

c Iid.

d Hist. Obsid. Melit. Suppl. Chalcon.

Insequenti verò ad Sigethum Hungariæ arcem moritur propè octogenarius, imperij 47, Christi 1566. A 1300 Christi ad 1400

Hinc Selimus II: quo imperante Cyprus in Turcarum ditionem peruenit anno 1571. Obiit anno 1574, imperij 8, post memorabilem ad Naupactum Christianorum victoriam, quæ anno 1573 accidit. XIV.

Dehinc Amurathes III: qui anno 1595 defunctus est imperij 21. XV.

Machometes III, iners, & in libidines resolutus. Atque hic anno 9, Christi 1604 obiit. XVI.

Achmetes annos 14 regnauit; periítque Christi anno 1617. cuius filiorum natu maximus Osmannus duodecim haud amplius erat annorum. Ob id Imperator à Prætorianis salutatus est XVII.

Mustapha Achmetis frater, homo vecors, & stolidus; qui in cælla solitariam, & inclusam vitam degebat. Sed eo post menses duos in custodiam retruso, XVIII.

Osmannus Achmetis filius Sultanus renunciatur, ingentis animi puer, & supra captum ætatis magnarum rerum cupidus. Sed eius conatus fortuna primùm; deinde vita destituit per summam illi indignitatem à suis erepta. Vix egressum ex ephebis vehemens desiderium ceperat vlciscendæ cladis, quam in Moldauia recentem à Polonis acceperat; simúlque Poloniæ ipsius inuadendæ. In hanc igitur expeditionem vniuersis viribus, opibúsque collatis, cùm quadringenta circiter millia hominum XIX. a Supple. Chalcon. lib. 10.

A 1300 Christi ad 1400 eduxisset; cum maxima suorum iactura, ignominiáque repulsus est. Ad centum millia Turcarum variis in præliis cæsa memorantur; præter cæteram multitudinem, quam per moræ diuturnitatem fames, morbúsve consumpsit. Hanc ille calamitatem assiduis per id tempus Prætorianorum militum seditionibus imputans, de iis exauctorandis, ac mutandis deliberare cœpit: immo verò sedem imperij Constantinopoli in Syriam, ac Damascum transportare statuit. Quo eius patefacto consilio, milites ab illo deficiunt; & Mustapham patruum è custodia retractum Imperatorem renunciant. tum Osmanum regni exutum insignibus, miserandóque per vrbem spectaculo in equo ductum laqueo præfocant,[a] Maij 20, feria 6, anno 1622.

a Suppl. Chalc. lib. 10, p. 981.

Ad hunc modum Turcarum imperium iterum adeptus est Mustapha. Sed anno sequente, Septembri mense, pristinam in sortem, & carcerem retrusus est, eíque

XX. Amurathes substitutus, Osmanni frater. qui eo ipso, quo hæc scribimus, anno 1632 adhuc regnare dicitur.

Hactenus Othomanorum familia.[b] Præter quàm tres aliæ principes extiterunt, Assimbciorum, Candelororum, Caramannorum. posteriores duæ Ottomanorum armis oppressæ, ac regnis pulsæ suis, ad Assimbeios perfugerunt: qui Cappadociam, minorémque Armeniam occuparant: cùm quidem Synopem Ponticam Candelori; Caramanni Ciliciam haud exiguo tempore tenuissent.

b Volaterra. lib. 7. Bisarrus l. 9, Hist. Pers, pag. 294, & seq.

Ex Assumbeis ortum duxit Vsumcassanes. qui à Baiazethe primo Turcarum Imperatore eiectus Armenia, cum Casane patre ad Tamerlanem Tartarorum regem sese recepit; ab quo, eiúsque posteris in regnum restituti sunt. Pôstea deuictis Tartaris, Persarum imperio potitus est [a] sub annum 1470. Inde contra Turcas, & Mahometem II haud satis prosperè pugnauit, [b] circa annum 1474. [c] quo tempore Mahometes Paphlagoniam, & Trapezuntem subegit; Dauidémque socerum Vsumcassanis, cum reliqua omni Comnenorum stirpe, Constantinopolim abduxit. [d] Bellum nihilominus cum Turcis, sed & Orientalibus plerisque populis, Vsumcassanes non destitit facere: quo longè latéque ditionis suæ fines protulit. Ex quo tam illustre sibi orbe toto peperit nomen, vt ad eum Callixtus Pontifex Romanus literas daret, quibus ad persequendos armis Ottomannos illum excitabat: idémque & facerent Veneti, & cum eo fœdus, ac societatem coniungerent. [e] Vixit octo & septuaginta annos, & Christi 1478, Nonis ipsis Ianuariis mortuus est. Iacuppus hunc filius excepit: isque post annos 7 ab adultera vxore vnà cum filiolo veneno extinctus est. quod & illa ipsa bibere antè coacta eâdem die periit. Secuti sunt deinde reges alij ad Ismaelem vsque Sophum; cuius paullo altiùs repetenda mentio est. [f] Mahometis Saracenorum, & Turcarum, legislatoris patruelis, ac gener fuit Hales eidémque

A 1300 Christi ad 1400 *Vsumcassanes*

a Bisar. lib. 9, p. 317. & l. 10.

b Annal. Turc.

c Bisar. ib.

d Bisar. ib

e Bisar. ib p. 329.

f Bizar. l. 6, p. 295, & l. 10, p. 323, Supp. Chalc. l. 2.

A 1300 Christi ad 1400 successit. Qui cùm traditam ab illo superstitionem partim additis quibusdam; partim aliter, atque vsu receptum erat, interpretando, mutasset; nouam sectam condidit. Sed ea paullatim neglecta in obscuro iacuit; cùm Homaris alterius Mahometis interpretis disciplina potior haberetur. donec [a] sub annum 1350 regulus quidam nomine Sophus ad Halim referens originem, longo interuallo intermortuam disciplinam restituit, eo fidentius, quod Turcæ Tartarorum adhuc imperio premebantur.

a Bizar. l. 10, p. 383.

[b] Huius sectæ commendationem auxit deinde sanctitatis, doctrinæque opinione Guines eius filius: quem Tamerlanes Scytha summa in veneratione fertur habuisse. Tum Guinis filius Sicaidares, Harduellis à patria dictus, iisdem artibus sibi, ac sectæ suæ auctoritatem addidit. quem Assumbeius Vsumcassanes generum optauit, data illi in matrimonium Martha; quam ex Trapezuntini Imperatoris filia susceperat. Ad hunc Halis instituta prædicantem cùm ingens ex Armenia, & Perside concursus hominum fieret, Rustanus Persarum rex submissis percussoribus Sicaidarem cum plerisque factionis illius oppressit. *Ismaël Sophus.* Ismaël Sophus Sicaidaris filius adhuc puer elapsus est. nec non Techelles illius discipulus, qui virtute ac scientia nihilo magistro inferior putabatur. Ismaël, vt primùm adoleuit, patris vestigia persequens, nouæ sectæ pretium accendit: ac cùm oris specie, facundia, animi magnitudine, & industria præstaret;

b Iid.

breui summam ad potentiam peruenit. A 1400
[a] Victo denique, & occiso rege, Persidis Christi
imperium ab Turcis ad indigenas post lon- ad 1437
ga spatia transtulit sub annum 1499. quod a Bizar.
in hodiernum vsque diem illius obtinent Iouius Supplem.
posteri; bellúmque cum Othomanis pænè Chalcon.
assiduum exercent: ita Christianorum rebus consulente Deo: vt præpotens hostis, vtrimque distractis viribus, sustineri faciliùs possit.

De Ruperto, & Sigismundo Imperatoribus, ac de iis, quæ in Germania, & Italia gesta sunt.

Ab anno 1400 ad 1437.

CAP. VIII.

VENCESLAO Romanorum rege ab ea dignitate propter inertiam remoto, Robertus Bauariæ dux ei sufficitur [b] anno 1400. Qui aduersus Galeacium Vicecomitem Mediolani ducem à Florentinis accitus in Italiam, nullo operæ pretio facto in Germaniam rediit: grauissimum ibi, vnde digressus erat, bellum relinquens. Galeacio paullo pòst mortuo, [c] quod anno 1402 incidit; pleræq; ciuitates se ab seruitute vindicarunt; & in aliorũ aliæ ditionem venerunt. Veronam & Patauium cepere Veneti [d] anno 1405. quo Scaligerorum, & Carrariensium dominatus extinctus

Robertus Imp.
b Anton. 3. Par. Tit. 22, c. 3. Naucl. Langius. Chron. Germ. l. 26. Cusp.
c Anton: Palmer. Nauel.
d Naucl. Sanfouinus. Anton.

A 1400 Christi ad 1437 est. Pisæ Florentinorum iugum accepere. Quæ rerum mutatio magnas, ac propemodum exitiabiles Italiæ turbas attulit. [a] Ladislaus tunc Apuliæ regnabat Caroli Dyrrachini regis Apuliæ, ac deinde Pannoniæ, filius. qui per Schismatis occasionem, Romam haud semel occupare conatus, [b] ab Ludouico Andium duce Ludouici eius, qui contra Carolum Dyrrachinum bellum mouens in Apulia decesserat, filio victus, ac repressus est [c] anno 1410. sed victoria vti nesciens Ludouicus infecta re in Gallias reuertitur.

a Pand. l.5, Palm. Naucl. Barlet. 10. de Scanderb. b Pand.5, Palmer. c Pand.5.

Schisma perseuerat. Vetus inter hæc, ac pertinax dissidium lacerabat Ecclesiam; duobus Pontificibus Petri sedem eodem sibi tempore defendentibus. Sed eius, qui in Gallia degebat, mutato Petri Lunensis in Benedictum nomine, vt caussa deterior, sic in dies minor etiam apud suos erat auctoritas. Itaque destitutus à Francis, in Hispaniam, vnde erat oriundus, recessit: vbi perdiu Aragonum se sustentauit opibus. In Italia Gregorius XII hærebat. [d] De ambobus in ordinem cogendis conuenêre Pisis vtriusque partis principes; iisque abrogato Pontificatu, Alexandrum V ex Minorum ordine subrogarunt anno 1409. Quo facto vnum hoc assecuti sunt, vt ad duos Pontifices tertium adiicerent.

d Antoninus. Palmer. Naucl. e Naucl. Chron. Germ. Onufr. f Anton. 3, Par. Tit. 22, c. 6, Naucl. Palmer. Chron. Germ. Cuspin.

[e] Moritur anno 1410 Rupertus anno imperij 10.

Sigismundus Imp. [f] Sigismundus post hunc à Septemuiris Imperator designatus est ex Hungariæ

rege

rege, Caroli IV Imperatoris filius, Vencesłai Imperatoris frater. Quem prudentia, magnitudine animi, liberalitate, ac cæteris amplissima fortuna dignis ornatum fuisse virtutibus ferunt: nisi quòd bellicis in rebus felicitas deerat. Pietate verò, ac religionis studio longè præstitit. Quippe vt Ecclesiæ pacem redderet, cùm legatos circunquaque misit ad principes; tum Galliam, Hispaniam, Angliam, Italiam adire non dubitauit ipse. nec priùs acquieuit, quàm Ioannem 23, qui anno 1410 Alexandro suffectus erat, ad cogendam Synodum adduxit. A 1400 Christi ad 1437

Igitur Sigismundi opera [a] anno 1414 [b] Indictione 7, cœptum est Constantiæ generale Concilium 5 Nouembris, feria 2, & quinto inde anno terminatum est, Christi 1418, [c] Aprilis 22, feria 6. [d] In eo Concilio Vuiclephi, & Ioannis Huss damnata hæresi; hic ipse, qui tùm aderat, cùm se clam tentasset eripere; nec in Ecclesiæ potestate esse vellet; flammis est addictus [e] anno 1415, Iulij 6, feria 7. Anno sequente Hieronymus Pragensis eâdem de caussa par supplicium tulit. Postquam autē Ioanni XXIII, & Benedicto XIII Pontificatus abrogatus est; Odo Columnensis eorum loco deligitur anno 1417, [f] Nouembris 11, qui dies S. Martino sacer est, feria 5. Ob id Martinus V appellarî voluit.

Ita post annos 40 schisma sublatum est; [g] repugnante licet Benedicto: qui cùm anno 1424 decessisset in Hispania, ab duobus

a Concil. Constant. Antonin. Aeneas Silu. Hist. Boëm. c. 38. Naucl. Langus in Chron. Citiz. Chron. Germ. Platina.

b Concil. Const. Sess. 1.

c Ib. Sess. 45.

d Aen. Silu c. 36.

e Chron. Citiz. Hist. Boëm.

f Conc. Const. Sess 42.

g Naucl. &c.

A 1400 Christi ad 1437. reliquis eius factionis Cardinalibus sublectus Clemens VIII quarto pòst anno coactus est in ordinem. Hinc est quod annis 50 perseuerasse schisma ab nonnullis proditur. Huius Concilij tempore Sabaudiæ princeps dux è comite primùm à Sigismundo salutatus dicitur anno 1415.

a Lang. in Citiz. Chron.

[b] At Ioannis Hussij sectatores, qui iamdudum Boëmiam hostiliter incursabant, illius vlturi mortem, toto per eam prouinciam furore bacchati sunt. Addebat animos Venceslai regis ignauia. quo mortuo Christi anno 1419, contra Sigismundum eius successorem, Ioannem Ziskam [c] audacem hominem, ac manu, & consilio promptum ducem constituunt. Is breui magno collecto exercitu plurima Boëmiæ oppida vi cepit, Sigismundi copias sæpè deleuit : vrbem in præaltis rupibus, loco natura munitissimo, condidit, [d] cui Thaboris indidit nomen. vnde *Thaboritæ* sunt dicti. Moriens suis edixisse fertur, vt cadaueri suo detracta cute, tympanum ex ea facerent, cuius percussi sonitus in præliis terrorem hostibus afferret. Id [e] anno 1424 contigit.

b Æn. Sil. c. 37, & seq. Naucl. Langus.

c Aen. Sil c. 38, &c.

d Aen. Sil. c. 40, & 46.

e Naucl.

In Italia rege Ladislao defuncto, anno, vt [f] Pandulfus auctor est, 1414, soror eius Ioãna Neapolitanum regnum tenuit, leuis, & impudica femina. [g] Quæ Iacobo Borbonio Marchiæ Comiti nupta, eundem postea summum sibi ius in regno vindicantem fugere coëgit in Galliam; vbi, contemptis opibus, Vesontione in Franciscanum ordinem est adlectus.

f Pand. l. 5. Anton. Par. 3. Tit. 21, cap. 7. Plat. in Mart. 5.

g Oliuar. March. c. 1. Pand. Collenut.

[a] Ioanna Martini V Pontificis alienatum ab se animum, & Sfortiæ ducis fortissimi Christi conuersa in se arma metuens, Alfonsum Aragoniæ, Siciliæque regem in auxilium euocat; quo cum de adoptione, ac regni successione paciscitur [b] anno post obitum Ladislai septimo. A 1400 ad 1437. a Barthol. Facius l. 1. & seq. *Alfonsus Aragoniæ rex Neapolitanum regnum adit.*

[c] Iam enim Ludouicum Andegauensem eius nominis tertium, secundi filium, Martinus acciuerat, in eúmque Neapolitani iura regni, abdicata Ioanna, transtulerat; dato illi adiutore Sfortia. Hinc Alfonsum inter & Ludouicum atrox bellum extitit. Secuta mox reginæ cum Alfonso ipso discordia: ex qua Ludouicus Sfortiæ opera in gratiam, & adoptionem receptus anno 1431 regnum obtinet. [d] Triennio pòst Ludouicus morbo periit, anno 1434: eodémque Ioanna, Rainero, qui & Renatus dictus est, Ludouici fratre, herede dicto. qui tum à Philippo Burgundione captus attinebatur. b Pand. c Barth. Facius 1. & seq. Pand. d Facius lib. 4. Pand.

[e] Alfonsus interim prioris adoptionis iure fretus, regnum occupare nititur. Sed à Genuensibus nauali victus certamine, captúsque, ad [f] Philippum Mediolani ducem, cuius in ditione tùm erat Genua, perducitur: à quo humanissimè est acceptus, & paullo pòst dimissus, ad recuperandum regnum reuertitur; quod iam Isabella Renati vxor, & liberatus à Burgundione Renatus ipse possederant. [g] Capta est ab Alfonso Neapolis, per eundem aquæductum intromisso milite, per quem Belisario duce e Pand. lib. 6. & Fac. f Pand. ib. Palm. Fac. lib 4 g Fac. l. 7. Pand. 6.

A 1400 Christi ad 1437

Romanus olim irruperat. [a] Euenit hoc anno 1442. Quo ex tempore Renato in Gallias reuerso, Alfonsus sine competitore regnauit; placatóque Eugenio, ius sibi, ac Ferdinando post se notho filio ratum accepit.

a Pand. Palmer.

Per hæc tempora Philippus Maria Vicecomes, Ioannis Galeacij filius, post Ioannis Mariæ fratris necem, Mediolano potitus, [b] circa annum 1415, bellorum vbique caussas serens, pace cum Florentinis composita, Genuenses, eiecto duce Thoma Fregosio, sibi subiecit. cum Florentinis deinde, Venetísque susceptum bellum, auctore per legatum Martino Pontifice, terminauit anno 1427. Sed breui postea rursus ad [d] arma redierunt.

b Naucl. de eo Facius lib. 4, sub fin.

c Anton. Par. 3, Tit. 22, cap. 8.

d Anton. ib. c. 9, & seq.

Basileense Concilium.

Martinus interim Papa, Basileensi indicto Concilio, migrauit è vita anno 1431. cui sublectus est Eugenius IV. Is Basileenses patres vetuit vltra progredi. Sed nihilominus conuentus agere perseuerarunt; & in Eugenium ipsum sententiam dixerunt. [e] Ab anno itaque 1431, Indictione 9, quo primùm coiere, die Decembris 7, feria 6, [f] ad 1448, diémque 17 Calend. Iun. annis septemdecim Basileæ constiterunt. Sed Eugenij legitimi Pontificis caussa potior fuit. Itaque Synodus ista auctoritate caruit. [g] & qui in ea Pontifex creatus erat, Amedeus ex Sabaudiæ duce Felix V appellatus, anno 1439, Nouemb. 17, post Eugenij mortem sponte se abdicauit, & à Nicolao V Eugenij successore, anno 1449 in pur-

e Conc. Basil. Sess. 1.

f Sess. 45. Krang. in Chron. Citiz.

g Conc. Bas. Sess. 39.

puratorum procerum adſcriptus eſt ordi- A 1400
nem. [a] Pragmatica tamen ſanctio ab illa Chriſti
Synodo conſtituta, in Galliis ab Carolo VII ad 1437
rege, ac Senatu Pariſienſi recepta eſt anno [a] Tilius.
1438; nec niſi poſt annos plures Franciſco rege ſublata.

Ante hoc tempus Sigiſmundus Imperator obiit 9 Decemb. [b] anno Chriſti 1437, ætatis 70, viceſimo ſeptimo poſtquam eſt electus; ſexto verò, quàm ab Eugenio Pontif. redimitus eſt Romæ. [c] quod anno 1432 factum eſt. [d] quo & Franciſcum Gonzagam Marchionem Mantuæ eſſe iuſſit.

[b] Plat. Cuſpin. Onuf.
[c] Naucl. Citiz. Chron.
[d] Plat. in Eug. Naucl.

[e] Hoc Imperatore præſtanti ingenij fama vixerunt, Petrus Aliacenſis Cameracenſis epiſcopus: Ioannes Gerſon Pariſienſis Academiæ Cancellarius, [f] ad Conſtantienſem Synodum legatus ab rege Franciæ miſſus: Emmanuel Chryſoloras, homo Græcus; qui patria ſtudia primus in Italiam reportauit, & [g] Conſtantiæ per Concilij tempus interiit: [h] Leonardus Aretinus; Poghius, ambo Itali: [i] Ioannes de Turrecremata Cardinalis: Alfonſus Toſtatus Abulenſis in Hiſpania epiſcopus: [k] Thomas Valdenſis: Dionyſius Rikel Carthuſianus, vir peræquè doctus, & ſanctus, qui anno 1471 obiit: Paulus ex Iudæo Chriſtianus, & Burgenſis epiſcopus: Flauius Blondus Foroliuienſis, hiſtoricus: Nicolaus de Tudeſchis Cardinalis, & Panormitanus Archiepiſcopus, Canonici iuris ætate illa princeps. Sanctitate

[e] Chron. Citiz. anno 1417.
[f] Chron. Citiz. Trith.
[g] Paul. Iou. in Elog.
[h] Trith.
[i] Trith.
[k] Trith.

A 1430 Christi ad 1500 autem imprimis antecelluerunt [a] Bernardinus Senensis ex Minorum collegio: & Laurentius Iustinianus Patriarcha Venetus: Vincentius Ferrariensis [b] Hispanus, qui obiit 1418: Catharina Senensis, aliique: quorum omnium ætas partim ex eorum scriptis: partim ex illorum temporum historiis, Chronicisque comperta.

a Anton. 3. part. Tit. 22. c. 5.
b Trith.

Quæ Alberto, Friderico, & Maximiliano Impp. gesta sunt in Germania, Pannonia, Oriente, Italia, Cypro. déque viris illustribus.

Ab anno Christi 1438 ad 1500 circiter.

CAP. IX.

c Naucl. Cuspin. Onuf. Vide Aen. Sil. de Hist. Boëm. c. 56, & in Europa Bonf. Dec. 3, l. 4.
d Flor. Conc. Plat. in Eug. Palmer. Citiz. Chron. Naucl.

SIGISMVNDI soceri morte vacantem Imperij titulum accepit Albertus Austriæ dux [c] anno 1438. Qui perbreui tempore maximis rebus aduersus Morauos, Boemos, Turcásque confectis, in expeditione contra postremos istos vita functus est Cal. Nou. anno imperij altero, Christi 1439.

Florentinum Concilium.

[d] Quo anno, Basileensibus interdictos ab Eugenio cœtus nihilo secius habentibus, Pontifex legitimum tota ex Ecclesia conuentum apud Florentiam collegit. Ad quem Ioannes Palæologus Constan-

A

tinopolitanus Imperator affuit, cum Iose- A 1438
pho Patriarcha; qui eodem ibi decessit an- Christi
no. Græci cum Latinis in concordiam re- ad 1500
diere: nec non Armeni; quibus Catholicæ
formulam fidei scripsit Eugenius. Verùm
Græci in Orientem reuersi, Marco Ephesi-
no, & Scholario viris eruditis agentibus,
ab Romana se societate diuellunt.

[a] Fridericus Austriæ dux, Hernesti F. a Cuspin.
anno 1440 Romanorum adiit regnum. Onufr.
quo imperante [b] quietior, quàm solebat, Palm. Naucl.
fuit Germania: cùm reliquæ patres Euro- Citiz.
pæ ciuilibus & externis vndique bellis stre- Chron. b Egnat.
perent.

Franciscus Sfortia eius filius, qui Ludo- *Medio-*
uicum Andegauensem secutus, in Apulia *lanenses*
contra regem Alfonsum egregiè certarat, *res.*
[c] à Philippo Mediolani principe; cuius spu- c Naucl.
riam filiam [d] Blancham duxerat; ad eius d Palm.
hostes Venetos transiens, res illius euer-
tit. [e] Philippus sine herede vita fungitur, e Anton.
sexto Id. August. anno 1448. quo anno 3. Par. Tit. 21, c. 12, §.
Sol eodem mense defecit, die 29, hora diei 1, & 2.
7, ait Antoninus. Ex quo Pandulphi error, Plat. in
& Platinæ conuincitur; qui Philippi mor- Nicol. 5.
tem superiori adscribunt anno. Francis-
cus verò Mediolanenses frustra sibi liber-
tatem asserere conantes coëgit in potesta-
tem: dissimulante Aragonum, & Apuliæ
rege Alfonso. quem ab Philippo scriptum
heredem Pandulfus Collenutius affirmat.
Nec minus Aurelianensium dux Carolus
Ludouici F. eam sibi vindicabat prouin-
ciam: vtpote Valentina Ioannis Galeacij

A 1438 filia, Philippi sorore genitus. [a] At Vene-
Christi ti tam potentis vicini metu cum Alfon-
ad 1500 so fœdus percutiunt. Florentini aduersus
a Anton. 3 p. Tit. 22, c. 12. vtrosque Francisci societatem expetunt. Sic atrox in Italia redintegratum est bellum. Cum Alfonso postea Franciscus
b Pand. lib. 6. Sfortia pacem, amicitiámque fecit [b] anno 1454: & Alfonso illius nepoti, Ferdi-
c Pand. 6, Monstr. 1. Iouian. l. 2. hist. nandi nothi filio, Hippolytam Mariam filiam in matrimonium dedit. [c] Post annos inde 4 obiit Alfonsus senior Calend. Iul. ætatis anno 66, Christi 1458: Aragoniæ ac Siciliæ regnis Ioanni fratri relictis. Neapolitanum Ferdinandus filius accepit.
d Pius 2. in Eur. c. 65. Pand. 6. Facius. [d] Laudatur ab historicis Alfonsi regis inuictus, ac generosus animus. tum in literas,
Alfonsi in literatos amor. earúmque cultores excellens amor: cui vicem ij celebranda apud posteros illius fama retulerunt.

In Pannonia & Albania Christianam rem
Ioannes Huniades. ea tempestate sustinuit principum duorum inclita virtus, Ioannis Coruini Huniadæ, & Alexandri Epirotarum regis, qui *Scan-*
f Bonfin. Dec 3. l. 3. Chalc. lib. 8. *derbegus* vulgò dicitur. [f] Prior Vualacho patre, Græca matre natus, haud obscuro genere, in vico Coruino, inde cognomen alterum habuit. Huniades verò ab agro eius nominis appellatus est, quem ei Sigismundus attribuit.

Huius egregia fortitudo incumbenti in Europæ perniciem Amurathis potentiæ moras obiecit: & ad pacem cum Vladislao rege Hungariæ æquissimis conditionibus incundam compulit. Sed eam Turcis

Asiatico bello distentis, temerè disturbarunt Hungari, haud leui Christianæ rei damno. [a] Siquidem eorum exercitus ab Turcis ad Vnarnam profligatus est. quo in prælio cùm Vladislaus ipse rex; tum Iulianus Cardinalis repetendi contra fœdus belli auctor occubuit, anno 1444, Nou. 10 die. [b] Secundum hanc calamitatem Ladislaus postumus Alberti Cæsaris filius, ex Elizabetha Sigismundi filia, rex ab Hungaris eligitur quinquennis puer, curatore addito regni Ioanne Huniade: quod Ladislaum Fridericus Imperator; [c] cuius fidei cùm regni corona mater illum commiserat; nollet reddere. [d] Quam ob caussam iratus Huniades, anno 1445 Austriam, aliásque Friderici prouincias peruastauit. Cum Amurathe quoque persæpe feliciter pugnauit: &, eo apud Croiam Epiri mortuo, cum eius filio Machomete. à quo [e] anno Christi 1453 capta est Constantinopolis, Maij 29. Hunc verò triennio post Taurinum, quam Albam vocant, obsidentem cum magna Turcarum strage, ignominiáque depulit anno 1456, ipso die S. Magdalenæ sacro. Eius victoriæ caussa Transfigurationis Dominicæ solemnē agi diem Callistus Papa decreuit. Hac in pugna, cæterísque per id tempus cum Turcis secundo Marte obitis, Ioannis Capistrani viri sanctissimi ex Minorum ordine spectata pietas est. Hoc enim agente, crucis insigne plerique sumpserunt; & ad sacrum bellum nomina sunt professi.

A 1438 Christi ad 1500

a Pius Pont. Europ. c. 5. Bonfin. Dec. 3. l. 6. Naucl.

b Aen. Sil. in Europ. Bonfin. &c.

Hungarica res.

c Pius 2. in Europ.

d Bonfin. Dec. 3. l. 7.

e Anton. Par. 3. Tit. 22, c. 13. Bonfin. Dec. 3. l. 8. Naucl. Palm. Ch. Citiz. Flid. & Aenihal. Boëm. Hist. c. 65. Chalc. l. 4.

A 1438 Christi ad 1500

a Bonfin. Anton. &c.

[a] Eodem anno Ioannes Huniades Transsiluaniæ princeps, Vaiuodam mos est dicere, felici exitu diem obiit 4 Id. Sept. nec multo pòst Capistranus ipse. [b] cuius sanctimoniam prodigiis illustrem reddidit Deus.

b Naucl.

c Aen. Sil. c. 70. Boëm. Bonfin. Dec. 3. l. 8.

Ladislao rege defuncto [c] 10 Calend. Dec. anni 1458, Matthias Coruinus Ioannis filius rex ab Hungaris eligitur, nulla re patris dissimilis. à quo Turcæ non semel profligati.

d Barlet. Aen. Silu. in Europa cap. 15.

Scanderbegus.

[d] Scanderbergus Turcarum manibus elapsus, paterna Epiri ditione recuperata; ingruentes persæpe cum infinitis millibus Turcarum reges parua manu superauit, summóque, quoad vixit, iis terrori fuit. Hunc anno Christi 1443, quarto Cal. Dec. regnare cœpisse, & 23 regni, 16 Cal. Feb. anni 1466 obiisse, tres & sexaginta natum annos, auctor est [e] Marinus Barletus.

e Lib. 13 Hist. Scand. in fine.

f Plat. Anton: Par. 3. Tit. 22, c. 12, Chron. Citiz.

g Plat. Anton.

Apud Italiam [f] Eugenio Papa mortuo anno 1447, Februarij 23, [g] Nicolaus V sublegitur, doctorum hominum, ac bonarum artium longè studiosissimus. Itaque nemini vni plures ab eruditis inscripti sunt libri. Tum Vaticanam bibliothecam, conquisitis vndique, & ex Oriente vsque, voluminibus instruxit. [h] Obiit octauo Pontificatus anno, Christi 1455, Martij 25. Quem Callistus III excepit: eóque functo Pius II vir doctissimus, qui Æneas Siluius antea vocabatur, anno 1458 Pontificatum iniit. cuius ad bellum Turcis inferendum consilia deinceps omnia specta-

h Plat. Anton. c. 14.

runt. [a] Ob id cum Ferdinando Neapolitano rege, Alfonsi filio pacem constituit. ac Christi [b] Mantuam frequentes ad concilium adesse iussit, vt de bello gerendo statueretur. Sed ab externis bellis ad domestica conuersis principum studiis, nihil perfici potuit. [c] Cœtus ille Mantuanus octauo mense dimissus. [d] Alfonsi cognita morte Ioannes Renati Andegauensis, quem ab illius regni possessione depulsum in patriam rediisse suprà significaui, filius, magno exercitu collecto, in Apuliam profectus est: collatísque signis Ferdinandum acie victum & castris exutum egit in fugam. Actúmque de eo foret, ni Scanderbegus illius, & Pij Pontificis adductus precibus ex Epiro succurrisset. Huius auxilio Ferdinandus pulsis hostibus breui omnia in potestatem accepit. Hæc de Italica Scanderbegi expeditione ab incuriosis, vel ingratis omissa scriptoribus [e] Marinus Barletus queritur.

A 1458 / 1500

a Pand. l. 6. Naucl. Plat.
b Palm. Plat. Naucl.
c Palmer.
d Naucl. Pand. 6. Bailet. Chalc. 8.

Per idem tempus Genuenses bello ab Alfonso rege vexati Carolo VII Franciæ regi se in fidem tradidêre [f] anno 1458. ad quos missus Ioannes Renati filius eam vrbem præsidio muniuit. [g] Sed post annos tres ab Francis defecit, Prospero Adurno duce. quam Ludouicus XI Francisco Sfortiæ Mediolanensium duci concessit [h] anno 1464. [i] quo anno Pius Pontifex Anconæ mortem obiit, breui tempore magna collecta gloria. Sex enim duntaxat annis præfuit. Hunc Paulus, qui secundus numerabatur, est secutus.

e Lib. re. de gest. Scand.
f Palm. Til. in Chron.
g Palm.
h Palm.
i Id. Palm. Plat Naucl.

A 1438 Christi ad 1500

a Pius Pont. in Asia, c. 97. Naucl. Hist. Cypri.

Dum per Europam Christiana res intestinis turbatur odiis, in Asia quoque par eam calamitas afflixit. [a] Cyprum insulam Richardus Angliæ rex Græcis ademptam Guidoni Lusiniano Gallici generis permiserat; qui Hierosolymitani sibi regni ius assumebat.

Cypri regnum vt ad Venetos peruenerit.

In ea posteris illius regnantibus, Genuenses, popularium suorum facta illîc cæde, validam ad vlciscendum classem Trugosio imperatore comparant. Breui tota, cum rege, ac regina, insula in potestatem venit. Illis, cùm aliquanto tempore in carcere detenti essent, tandem data venia est. Sed regno vectigal impositum; & Salamis, quæ est *Famagusta*, negotiationibus frequens emporium, victori cessit in prædam. Natum in carcere filium rex appellari Ianum voluit, quòd *Genuam* vulgò *Ianuam* mos est dicere. Hunc Ægypti Sultanus, capta, direptáque Cypro, ac multis occisis mortalibus, stipendiarium fecit. Mortuo successit Ioannes filius, præ luxu, ac delitiis, mulieris, quàm viri similior. qui Helenam ex Palæologorum sanguine in coniugium accepit, ex qua Carlottam genuit. ex concubina verò Iacobum. Carlotta Ludouico ducis Allobrogum filio nupsit. Iacobus; quem, vt ab regni spe pater excluderet, suasu Helenæ, Nicosiensem præsulem fecerat; vtroque defuncto, Cypri potiundæ cupidior, quàm Christianum decebat, Ægypti Sultanum adiit. cuius in verba nefario dicto sacramento, ab eodem indu-

citur in regnum; Ludouico Carlottæ coniuge pulso,[a] sub annum 1459. Pòst Genuensibus eiectis, ac recepta Salamine, Iacobus Æcaterinam Marci Cornelij filiam è Venetis sibi coniugem arcessit. quam Senatus Venetus in filiam adoptauit.[b] Extincto rege, eiúsque postumo Iacobo, id regnum in Venetorum potestatem hæreditario iure peruenit, anno 1476.

A 1458 Christi ad 1500

a Naucl.

b Iid & Palm.

Fridericus Imperator finem viuendi fecit [c] anno 1493, Augusti 19, imperij anno 53. cui Maximilianus successit eius filius, Romanorum rex ante 7 annos creatus.

c Cuspin. Naucl. Chron. Spenheim. Trith. Suppl. Palm.

[d] Hic ad annum vsque peruenit Christi 1519, imperij 26; ac pridie Id. Ian. ætatis anno 63 decessit. Multi hoc imperante, magníque, præsertim in Italia, sub eius initium motus extitêre: qui in Francicis rebus exponentur.

Maximilianus.

d Onufr. Cuspin.

Vt illa tunc memoratu tristia: sic læta ista contigere.[e] Ferdinandus Hispaniæ rex Granatam, qua in vrbe Maurorum reliquiæ consederant, expugnat anno 1492. quo Saracenorum in Hispania dominatus post annos, quam eò venerant, 780 desiit.[f] Eodémque anno, 171 familiarum millia Iudaici generis in exilium abiere, quæ ad 800000 capitum fuisse dicuntur.

Noua regiones patefactæ.

e Tarafa, Maria.

f Naucl. Maria.

Complures in extremis Orientis, Occidentísque finibus ignotæ regiones adiri cœptæ; patefacto ad eas per Hispanas Lusitanásque classes itinere.[g] Christophorus Columbus patria Genuensis, nauticæ rei

g Histor. Ind. Append. Palm.

A 1438 Christi ad 1500

scientissimus, sub Ferdinandi & Isabellæ regum auspiciis anno 1492, ex Hispania soluens, nouas reperit insulas. cuius exemplum secuti reliqui paullatim vastam illam aperuere continentem; quæ partem orbis terrarum quartam efficit. [a] Eodem incensus studio Vascus Gama Lusitanus Emmanuelis iussu Olyssipone profectus in Orientem anno 1497, septimo Id. Iul. sequente anno, 13 Cal. Iunias, Calecutum appulit: Indicísque commerciis, ac Lusitanorum ad ea nauigationibus iter ostendit.

a Osor. lib. 1 de gest. Emm.

Viri illustres. Literæ Friderico regnante, per Italiam in splendore magno fuerunt; Græcorum doctissimis, qui capta Græcia ad eam accurrebant, æmulatione sui Latinorum acuentibus studia. Princeps vt dignitate, sic eruditione Græcorum est habitus Bessario Cardinalis. [b] quem anno 1472 legatum vidit Gallia. vnde Romam rediens Rauennæ obiit ætatis anno 77. Theodorus item Gaza Thessalonicensis: qui [c] anno 1470 librum de Mensibus scripsit, [d] obiitque 1478. [e] Georgius Trapezuntius Cretensis obiit 1485: [f] Argyropylus Byzantinus, & Demetrius Chalcondylas eodem vixere tempore. [g] Inter Latinos eximiè floruit Pius II Pontifex, qui Æneas antè Siluius appellatus est. Laurentius item Valla, acri mordacíque ingenio. [h] mortem obiit anno 1457. Franciscus Philelphus: [i] qui 90 natus annos moritur anno 1481. [k] Flauius verò Blondus historicus anno 1493, ætatis 57. [l] Nicolaus Perotus. Platina;

b Palme. Paul. Iou.
c Lib. de Mens. c. 16.
d Palm. Trith.
e Palm. Iou.
f Iou.
g Trith.
h Iou.
i Trith.
k Palm.
l Iou. Trith.

qui Pontificum Romanorum vitas perscri- A 1438
psit ad Paulum vsque secundùm. Matthęus Christi
Palmerius Florentinus Chronici scriptor. ad 1500
[a] qui ob hæresim de Angelis scripto prodi- a Trith.
tam incendio punitur, vt ait Trithemius. alij non ipsum, sed eius librum exustum asserunt. quod & similius vero. Domitius Calderinus, qui [b] anno periit 1477. [c] Ro- b Trith. c Id.
dolphus Agricola. [d] Ioannes de Monte re- d Palm.
gio Mathematicus: is moritur Romæ an- Trith.
no 1476. Secuti sunt Ioannes Picus Mirandulanus; Hermolaus Barbarus: quem ætatis anno 39, Christi 1493 extinctum esse scribit Trithemius. Angelus Politianus [e] obiit 1494, [f] ætatis 40. Marsilius Fici- e Trith. f Palm.
nus: Sabellicus historicus. S. Antoninus episcopus Florentinus. Neque verò commemorare omnes attinet: de quibus Trithemius ætatis eiusdem scriptor; & Paulus Iouius in Elogiis, complurésque alij scripserunt.

Typographia inuenta

Commodùm autem accidit, vt cùm, detersa barbarie, literæ caput efferrent, tot magnorum ingeniorum commendandis æternitati fœtibus ars typographica prodiret [g] anno 1440, repertore Ioanne Guttembergio equite Moguntino.

g Palm. an. 1457.

A 1422 Christi ad 1500

De rebus Francicis, aliisque cis Alpes gestis Carolo VII, Ludouico XI, & Carolo VIII Franciæ regibus. ac de Italicis etiam motibus, qui hoc postremo regnante cum Francicis rebus implicati sunt.

CAP. X.

Anglicum bellum.

REGNVM Carolus septimus ingressus est anno 1422 miserum & exercitum; pleraque Franciæ Anglis obtinentibus: quibus cum, in vltionem paternæ necis, dux Burgundiæ Philippus vires suas coniunxerat. Prima in Gallias Anglorum eruptio [a] anno 1415, Henrico V rege, contigit. Quo ad Azincurtum, haud procul Caletum oppido, pugna commissa est: in eáque flos Gallicanæ nobilitatis partim occidit, partim in manus venit hostium. Captus est Aurelianensium dux Carolus, qui [b] 25 annis in custodia fuit: aliique principes. Prona deinceps Anglis omnia Burgundi societas fecit: qui Franciæ regem, neque mentis, neque iuris sui compotem, cum regina, eiúsque filia Catharina in potestatem habebat. Henricus occupata regni arce Lutetia [c] anno 1418, [d] biennio post in Tricassibus Catharinam in coniugium accepit, cum dote regni; excluso

a Alan. Monstr. l. 1. c. 139. Nau. Mey. Aem. Gag.

b Monstr. l. 3, f. 106.

c Monstr. l. 1, c. 143.
d Idem cap. 114.

Carolo Delphino. Verùm perbreuem fru- A 1422
ctum tanti successus habuit Henricus, ex- Christi
tinctus eo ipso, quo Carolum VI periisse ad 1500
docuimus, [a] anno 1422, Augusti 29. Huic
Henricus VI: Carolo post menses duos vi-
ta functo Carolus VII sufficitur. Perpetuus
ex eo cursus Anglicanæ victoriæ fuit; de-
ficientibus à Carolo in dies oppidis. Pri-
ma dehinc ad Aurelianos, nobilissimam
Celticæ vrbem, rerum inclinatio facta est.
[b] Eam Anglus obsederat anno 1428, quarto
Id. Octobr. Sarisberiensi duce, qui in ea
obsidione cæsus est: propugnante verò
Ioanne Notho, Ludouici Aurelianensium
ducis, qui à Ioanne Burgundo interfectus
est, naturali filio. Vltima iam metuenti-
bus oppidanis raro ad hanc diem prodigio
Deus opem attulit.

a Alan. Monstr. 1, cap. 265. Oliuar. 1, c. 3, &c.

b Alan. Monstr. 2. Meyer. Aem. &c. Micquellus.

Ioanna Darcia virgo erat in agro Tul-
lensi patre agricola, ouium custos. Ea di-
uinis instincta vocibus ad soluendam Au-
reliæ obsidionem, & Carolum tot angu-
stiis explicandum, vltro adiit: ac fide fa-
cta, Aureliam cum subsidiis missa, fractos
præliis aliquot Anglos [c] anno 1429, Mai
12, ab vrbe repulit. regem Durocottorum
Remorum ad sacra regni rite capienda
perduxit. Fusis sæpius hostibus, tandem ad
Compendium capta est anno 1430. [d] quam
post longam de ea quæstionem habitam,
Petrus Cauchonius Bellouacensis episco-
pus damnauit. Angli viuam exussêre anno
1431: quo tempore Basileæ Synodus est ha-
beri cœpta, ait [e] Monstreletus. De hac

Ioanna Aurelian. puella.

c Alan. &c.

d Monstr. l. 2, c. 59. Aemil. Gag. Mey.

e. Lib. 2, c. 70.

A 1422 virgine, quæ Aurelianensis puella vulgò
Christi dicitur, probrosa quædam falsò ab nonnul-
ad 1500 lis iactata sunt. Sed innocentem, ac Deo caram fuisse, cùm multa persuadent, [a] quæ plenis voluminibus tradita leguntur: tum secundissimus rei secutus exitus; qualem nonnisi auctori Deo fas sit adscribere. Deinceps enim Anglis in peius omnia cessêre. Carolus, reconciliato sibi Burgundo [b] anno 1435, paullatim ex hostium manu regnum recepit. [c] sic vt anno 1453 cæso Talbotio egregiæ fortitudinis viro, ereptáque rursus Aquitania, nihil præter Caletes reliqui Anglis in Gallia fecerit. Ad hunc modum Anglicanus tumultus post annos duodequadraginta finem accepit.

a Vide Histor. Ioan. à plerisque editam Bellefor. in Chron. in Caro. 7. & ad Nicol. Gil.
b Alanus Monstr. 2. fol. 112. Oliu. 1, c. 3.
c Monstr. l. 3. Polyd. l. 23. Alan.

Anglicana turba domestica.

Pulsos finibus alienis Anglos discordia domi ciuilis excepit. Duæ apud illos erant regiæ familiæ: altera Eboracensium; Lancastriorum altera. Henricus Lancastrius, Richardo II abdicare coacto, interfectóque, regnum vsurparat [d] anno 1399: eiúsque nominis IV appellatus excessit [e] anno 1413. Huic successit Henricus V eius filius. qui cum Philippo Burgundo societate facta, Francorum opes labefactauit: & suscepto ex Catharina Caroli VI filia Henrico VI, mortuus est anno 1422, vt suprà retuli.

d Polyd. Virg. fine lib. 20.
e Id. fine lib. 21.

Post eiectos Gallia Anglos, [f] anno 1453, orta domi principum factione; cuius auctor erat Richardus Eboracensis; rex Henricus collatis signis ab illo superatur, anno 1460. ac de consilij sententia Richardo

f Polyd. lib 23.

destinatur regni successio. Interim Margareta Renati Andegauensium ducis filia, virili animo prædita mulier, Henrici coniux, haud exigua manu contracta, Richardum acie vincit, & interficit, tum subeuntem auxilio Richardum alterum Vuaruici Comitem castris exutum in fugam coniicit, ac virum restituit in regnum. Pòst Richardi filius Eduardus Merchiæ Comes, Vuaruicensis auxilio Henricum, & Margaritam pellit ex Anglia, rèxque ipse renunciatur [a] anno 1461, quarto Cal. Iul. Hunc deinde Vuaruicensis, orta inter ambos simultate, Ludouici XI Franciæ regis ope fugauit: & Henricum pristinam ad dignitatem reduxit anno 1471. Eduardus verò, Carolo Burgundiæ duce opitulante, regnum, quod amiserat, recepit sexto pòst mense: & Richardo Vuaruicensi in pugna interfecto, Henrico, nec non Eduardo vnico eius filio, vitam eripit. Hunc Henricum longè sanctissimum fuisse; adeo vt viuus, mortuúsque miraculis inclaruerit; [b] testis est Polydorus. Regis nomen habuit annos 38, menses 6. Margareta coniuge, filio, & regno spoliata ad patrem reuertit in Gallias.

A 1422 Christi ad 1500

a Polyd. l. 14. vide Comm. in. cap. 50, & seq.

b Lib. 24.

Eduardus tribus & viginti regnauit annis; extinctúsque est anno 1483. cuius frater Richardus Glocestriæ dux homo sceleratus, occisis eius filiis, tyrannidem inuadit. quam tertio demum anno oppugnatus ab Henrico Richemundensi, Ioannis, qui sexti Henrici frater erat, filio, cum vita perdidit.

A 1422 Christi ad 1500 Henricus porro iste anno 1486 regnum auspicatus est, eius nominis septimus, octaui pater eius, qui ab catholica communione desciuit. Atque ille filiam Eduardi regis IV ex Eboracensi familia duxit Elizabetham. [a] Quo facto Lancastriorum, & Eboracensium famosa illa, & Anglis exitialia odia restinxit.

a Polyd. l. 26.

In Galliis, Anglorum excusso dominatu, respirabat Carolus: nisi quod à bello quiete parta, domesticas in turbas incidit. [b] Nam Ludouicus eius filius offensus patri ad Philippum Burgundum receptum habuit anno 1456: nec inde in Franciam rediit ante illius obitum: qui incidit anno 1461, Iul. 22.

b Monstr. l. 3. f. 68. Oliu. l. 1, cap. 36.

Ludouicus XI. Igitur Ludouicus eius nominis XI anno eodem in patris locum venit; homo callidus, & astutus. Qui sub exordium regni conspirantium inter se principum factionibus agitatus, conatus illorum consilio, ac prudentia discussit. Nam omnibus quæ peterent prolixè tribuendo, distractos à se inuicem singulos deinde est aggressus. [c] Hanc pactionem pugna antecessit illa, quæ ad Montemlehericum octauo circiter ab Vrbe lapide facta est anno 1465. in qua neutri satis liquida victoria constitit. Princeps erat aduersarum partium Carolus comes Carolesius, Philippi Burgundiæ ducis filius. [d] Is patris obitu, qui anno 1467, Iunij 15, feria 2 contigit, amplissimis in opibus ac potentia cùm esset; vt erat natura ferox, & nouarum cupidus rerum;

c Monstr. l. 3. Chron. Lud. XI, Commin. cap. 8.

d Monstr. l. 3. p. 131. Oliu. lib. 1, cap. 37.

finitimos lacessere non destitit. [a] præser- A 1422
tim verò Renatum Lotharingiæ ducem, & Christi
Heluetios; quibus cum Ludouicus con- ad 1500
tra communem hostem societatem fecerat. a Comm. Til. Aem.
Renatum vt facilè vicit Carolus; & prin- Gaguin.
cipatu propemodum exutum fugere coë-
git in Franciam: sic ab Heluetiis clade bis
accepta, cùm Renatus prouinciam suam re-
cuperasset; aduersus illum contendit in
Lotharingiam. Ibi dum Nanceium obsidet,
ab Renato Germanicis, & Helueticis auxi-
liis instructo victus in acie cecidit [b] anno b Comm.
1477, Ianuarij 5, vnica relicta filia Maria, cap.95. Aemil.
quæ Maximiliano Friderici Imper. filio Gal. Til.
nupta. Caroli audita morte, Ludouicus ex- Append. Monstr.
templo Burgundiam, veterémque in Bel- f.190.
gica ditionem potestati suæ subiecit.

[c] Obiit in Turonibus Christi anno 1483, c Comm. cap.136.
tertio Cal. Sept. feria 7: [d] cùm priùs ad se d Comm.
Franciscum Paulanum acciuisset ex Italia cap.130.
virum sanctissimum, ac miraculis inclitum: *Mini-*
à quo Minimorum institutus est ordo. *morum*

Tertium-decimum agens annum Caro- *Ordo.*
lus VIII, Ludouici F, [e] quippe natus anno e Chron. Lud. xi.
1470 prid. Id. Iul. regnum suscepit sub Til.
Annæ sororis tutela, quam Petrus Borbo-
nius Belloiocensis duxerat. [f] Eam sibi præ- f Gaguin.
latam ægrè tulit Aurelianensium dux Lu- Aemil.
douicus Caroli F. Ludouici nepos illius,
quem Ioannis Burgundi iussu Lutetiæ con-
fossum esse demonstrauimus. Igitur ad
Franciscum Britanniæ ducem fugiens, cum
in societatem plerique venissent procerum,
commisso cum regiis ducibus prælio, ad

A 1422 Christi ad 1500 Fanum Albini in Aremoricis, victoria pariter ac libertate cecidit [a] anno 1488.[b] & triennali custodia detentus est. Supplici duci pax ea lege concessa, vt quod Regis armis quæsitum erat, id in illius potestate maneret. [c] Inter hæc duce mortuo, Annam eius filiam Maximiliano Romanorum regi pactam vxorem Carolus accepit, repudiata Margareta Maximiliani filia, quam sibi Ludouico patre auctore desponderat. [d] Bellum ob id inferente Maximiliano, pax denique secuta est. cùm ei Comitatus Atrebatensium de regis voluntate cessisset.

a Chron. Caroli 8 à Ialignio scriptum.
b Id. pag. 166.
c Gaguin. Ialig. Til.
d Iid.

[e] Pace in regno composita, longinqua bella Carolus expetiit, suscepta in Italiam expeditione, ad Neapolitanum recuperandum regnum; quod ab Renato Andegauensium duce in Ludouicum vndecimũ translatum, Ferdinandus habebat Alphonsi M. filius, Alphonsi pater alterius; cuius gener erat Ioannes Galeacius, nihil ex Mediolanensi principatu præter nomen obtinens, cùm penes Ludouicum Sfortiam eius patruum potestas omnis esset, quam tutelæ specie ad se traxerat. Ægrè id scilicet Alphonsus ferebat, ac pro genero parabat bellum. Hoc vt Ludouicus auerteret, Carolum spe Apuliæ potiundæ in Italiam exciuit. Ergo vt hostile nihil à tergo relinqueret, [f] Ferdinando Hispaniæ regi Ruscinonem, ac Perpinianum, de quo inter ipsos certamen erat, permisit vltrò. Tum [g] anno Christi 1494, superatis Alpibus, in Italiam

e Commin. in Car. 8. Guicc. Appen. Monstr. Gag. Ialig. Ferron.
f Gaguin. Gillius, Ferron.
g Comm. Guic, &c.

descendit. Quam cùm repentino terrore complesset, expeditum per Tusciam Romam vsque, & Neapolim deinceps iter habuit. [a] Romæ ab Alexandro VI Constantinopolitani imperij titulum accepit anno 1495, cùm [b] superiore Ferdinandus excessisset Ian. 25. [c] Cuius filius Alphonsus Caroli aduentu perterrefactus in Siciliam traiecit, ac regno se abdicans, id Ferdinando filio reliquit. [d] Ferdinandus metu Francorum in Ischiam insulam sese recepit. Carolus Neapolim ingressus [e] Februarij die 22 breui toto regno potitus est.

A 1422 Christi ad 1500

a Til.

b Guicc.

c Comm. Guicc.

d Guic.

e Appen: Monstr.; Gill.

Tam repentini Francorum successus inuidiam apud Italiæ principes, ac ciuitates habuere. [f] Ergo adiuncto sibi Maximiliano Imperatore, & Ferdinando Hispaniæ rege; clam etiam Alexandro Pontifice fauente; Veneti, ac Ludouicus Sfortia, [g] cui mortuo Galeatio Mediolanensium ducis ius, ac titulum Maximilianus Imperator concesserat, coniurationem faciunt: regémque Franciæ ordinatis in Apulia rebus in Galliam redeuntem intercludere conantur. [h] Pugnatum est Prid. Non. Iul. ad Forum Nouanorum, haud procul Parma, & ab exigua Francorum manu [i] (septem haud amplius millia fuisse produntur) perrupta sunt hostium, maximè Venetorum, milia quadraginta. Carolus [k] recepto Ludouico Aurelianensium duce, qui ab Ludouico Sfortia Nouariæ circunsessus in summas angustias venerat, decoris & gloriæ plenus rediit in Franciam anno eodem,

f Guic. 1. Commin.

g Guicc. 1.

h Guic. 2. Commin. cap. 31, & seq. Gag. Appen. Monstr. Ialig. &c.

i Gaguin.

K Ialig. Comm. cap. 38. Guicc. 2.

A 1422 Christi ad 1500 quo Romam ac Neapolim adierat. [a] Vix eo digresso, Neapolitani, ac reliqui omnes ad Ferdinandum defecere. Franci, Gilberto Monpenserio præfecto mortuo, paullo pòst omnes excessère. [b] Hanc Italiæ cladem, aduentúmque Caroli non semel prædixisse dicitur Hieronymus Sauanorola Dominicanus, celebris, ac Florentinis mirificè gratus orator: [c] qui ob contumaciam, seditiosásque conciones extremum supplicium luit postridie eius diei, quo Carolus è vita discessit. [d] Qui apud Ambasiam in Turonibus repente apoplexi periit, 7 Id. Apr. anno 1498, regni decimoquinto.

a Comm. Guic. &c. b Comm. in Carol. cap. 25. Append. Palm. Naucl. c Guicc. fine lib. 3. Naucl. d Comm. c. 53. Guic. lib. 3. Til. Gag. &c.

Ludouicus XII [e] Ludouicus eius nominis XII, mortuo sine hærede Carolo, ex lege successit, Caroli filius, Aurelianensium dux: [f] qui se extemplo vtriusque Siciliæ, & Hierosolymæ regem, ac Mediolanensem ducem appellari voluit. ac subinde totus in Italicam expeditionem incubuit: ducta prius Anna vidua, Aremoricorum principe, Caroli quondam octaui coniuge; ac diuortio cum Ioanna facto, Ludouici XI filia, quam inuito illi pater induxerat. quæ quidem Biturigas concedens magna in sanctitatis fama postmodum fuit. [g] Mediolanum, Ludouici Sfortiæ fuga, in Francorum potestatem peruenit cum Insubribus reliquis anno 1499.

e Guic. 4. Comm. Til. Ferron. &c. f Guicc. g Guic. 4. Til. Ferron. Naucl.

Qua

A 1500 Christi ad 1547

Quæ ab anno Christi 1500 ad 1547, toto orbe gesta sunt, Imperatoribus Maximiliano, & Carolo V, ac regibus Galliæ Ludouico XII, & Francisco.

Cap. XII.

[a] MAXIMILIANO Imperatore, ac Ludouico XII rege Franciæ, atrox in Italia instauratum est bellum.

a Guic. 4. & seq. Til. Addit. ad Monst. Ferron. Velleius in Appen. ad Gagu. Histor. Bayar.

Triuulcium, qui Insubres Ludouici XII nomine regebat, [b] quòd Guelficæ factionis esset, Mediolanenses oderant. Nam hæc ciuitas Gibellinorum parti ex antiquo fauebat. Itaque Ludouicum Sfortiam apud Maximilianum degentem clam reuocant, séque illi tradunt anno 1500. Verùm paullo pòst captus à Francis Ludouicus cum Ascanio Cardinali fratre, ad arcem Lochiensem; id oppidum in Turonibus situm est; in custodiam mittitur; [c] in qua decem annos vixit.

b Guic. 4. *Ludouici 12 res gestæ*

c Guicc.

[d] Secundum hæc fœdere cum Ferdinando Hispaniæ rege facto, Ludouicus Neapolitanum occupat regnum: quod tum Federicus legatum sibi ab Ferdinando Alphonsi fratris filio tenebat. Atque hic ex pacto se abdicans, in Andegauos, attributam sibi ab rege cum stipendiis annuis prouinciam, concessit anno 1501. Diuiso Francos inter & Hispanos Neapolitano regno,

d Id. lib. 5. Ferron.

A 1500 haud diuturna pax esse potuit.
Christi Consaluus Ferdinandi dux intra bien-
ad 1547 nium Francos inde penitus expulit: ob íd-
a Guicc. 6. que *magni ducis* nomen est adeptus. [a] Decessêre oppidis omnibus Franci anno 1504.

b Guicc. 8, & seq. Ferron. Til. Chro. Histor. Bayar. &c.

[b] Contra Venetos deinde præpotentem in Italia ciuitatem, viciníſque formidabilem Ludouicus cum Maximiliano, & Iulio II Romano Pontifice conspirat anno 1508. Sequente porro, Veneti acie ab Ludouico superati, quidquid in continente habebant propemodum amittunt. Sed Iulius, reconciliatis sibi Venetis, in Ludouicum arma conuertit. Præerat Francicis rebus in Italia Vasto Flustas dux Nemorensis: qui latè peruastatis omnibus, cum Venetorum, Hispanorum, ac Iulij copiis ad Rauennam congressus est: partáque memorabili victoria, temerè in hostes inuectus occubuit. Rauenna ab victoribus direpta.

Pugna ad Rauennã.

c Guicc. 10. Hist. Bayar. c. 54.

Huic prælio, quod [c] anno 1512 contigit, ipso die Paschatis, Bayardus eques Allobrox longè per id tempus fortissimus, & clarissimus interfuit. Intento in res Italicas rege Ludouico, finitimi principes Franciæ bellum intulere. Ferdinandus Hispanus Vasconum regno, quod *Nauarram* vocant, Ioannem Albretum exuit. Henricus VIII Angliæ rex, qui patri cognomini successit anno 1509, Picardiam aggressus, Morinos, ac Neruios occupat. Ita Franci tot circunsessi hostibus Italiam omittunt anno

d Bellaius 1. Comm.

1513. quo Iulius Papa moritur. [d] Ludouicus verò Franciæ rex, compositis cum Anglo

rebus, & Henrici sorore Maria in matrimonium accepta; quippe Anna iam obierat; Claudia, & Renata superstitibus liberis; dum nouum in Insubres bellum apparat, vita functus est Calendis [a] ipsis Ianuar. ineuntis anni 1515.

A 1500 Christi ad 1547

a Bellaius, Til. Parad. 1, &c.

Iulio Papæ Leo X ex Mediceorum stirpe subrogatur: Ludouico regi Franciscus Dux Valesiorum, & Ingolismensium Comes, illius gener. Claudiam enim ipsius & Annæ filiam, post matris obitum, duxerat. Pater huic erat Carolus, Ioannis Ingolismensis filius, viri sanctitate, ac miraculis post obitum illustris; cuius pater Ludouicus Aurelianensium dux fuit, à sicario apud Lutetiam interfectus.

Franciscus I, rex.

Franciscus, vt primùm rex est factus, ad Mediolanensem expeditionem conuersis viribus, Heluetios, qui se illi opposuerant, bidui pugna concîdit ad Marinianum [b] anno 1515, Septemb. 13, & 14. Qua ex victoria Mediolanensis principatus deditio secuta est. Leo tum Papa Romanæ Ecclesiæ præerat, qui Iulio II ex anno 1513 successerat. Cum hoc Bononiæ colloquio habito Franciscus de abroganda pragmatica sanctione, & Concordato recipiendo stipulatus est, [c] anno 1516. Lateranensi deinde Concilio, quod ex anno 1512 celebrari cœptum fuerat, finis adhibitus est anno 1517, decretáque in Turcas expeditio.

b Til. Bellaius, Guic. l. 12. Parad l. 1.

Concordatum.

c Iid.

Idem annus Germaniæ, totique Ecclesiæ funestus accidit pestilentis hæresis exortu. cuius conditor Lutherus, [d] apud Islebium

d Cochl. Til Guic. &c.

Lutherus.

A 1500 in Saxonia natus anno 1483, Nou. 10, anno
Christi isto 1517 contra Indulgentias declamare
ad 1547 cœpit. Quo ex igniculo paullatim incendium exarsit; quo Europa tota conflagrauit.

Carolus V Imper. Interim Maximiliani Imp. obitu, Carolus eius nepos, Philippi Austriaci, & Ioannæ Ferdinando, & Isabella natæ filius,[a] anno Christi 1519 imperium accepit ætatis anno 20. siquidem anno 1500 Febr. 24, editus est in lucem. Cum hoc perpetuum ferè bellum Franciscus habuit. quod [b] anno 1521 denuntiatum est. Itaque eodem tempore potentissimis duobus regibus, Carolo, & Henrico Anglo, Francum oppugnantibus, tribus in locis bella sustinuit. In Vasconibus res initiò prosperè cessit, capta regni arce Pompeiopoli. qua in obsidione Ignatius Loiola Cantaber contra Francos oppidum propugnans, ictu lapidis crure fracto, in extremum vitæ periculum venit. quod vulnus Ignatio salutem animi, & Ecclesiæ nouum Societatis Iesu ordinem peperit. Hispani paullo pòst, eiectis Francis, amissa omnia recuperarunt. Par in Italia Francisci regis infelicitas extitit. Nam aduersus Odetum Flustatem Lautrecium rebellantes Insubres Gallos inde pepulerunt, anno ipso 1521.

a Guic. 13. Til. Bella. Parad. 1.
b Iid.

Francisci & Caroli Imper. bella.

S. Ignatius.

Quo Emmanuel Lusitaniæ rex princeps maximus obiit Decembris 13, eique Ioannes filius successit, eius nominis tertius.

At verò Leone decimo Calendas Dec. anni eiusdem repentina morte functo, Ha-

drianus VI, qui tum Hispaniam admini- A 1500
strabat, eius locum suscepit, Ian. 9, sequen- Christi
tis anni. Quem annum Christianis luctuo- ad 1547
sum clades Rhodia fecit. [a] Hanc enim in- *Rhodus*
sulam Solimannus Turca, post sex men- *capta.*
sium obsidionem vrbe capta, in seruitutem
redegit anno 1522, Decembr. 22, prodi-
tione Andreæ Meralij Lusitani equitis.[b] Se-
ptimo pòst anno in Melitam insulam trans-
portati equites, hactenus ibi contra bar-
baros Christianæ rei præsidio esse pergunt.

a Parad. l.1, cap. 7. Guic. l. 15. Annal. Turc.
b Parad. lib. 3.

In Galliis Carolus Borbonius Magister vtriusque militiæ, quem *Comitem stabuli* vocant, offensus regi ad Hispanum defecit anno 1523.[c] Dehinc ineunte 1525, Franciscus, Mediolano, aliisq; Insubrum oppidis receptis, in Ticini obsidione captus Febr. 24, in Hispaniam mittitur ad Carolum; à quo parum honestis conditionibus [d] sequenti anno dimittitur, regiis liberis obsidibus datis. Qui [e] anno 1529, æquioribus legibus sancita pace, vicies centenis aureorum millibus redempti sunt.

Franciscus capitur.

c Til. Belcaius l. 2. Parad. l. 1, c. 6. Guic. l. 15.
d Guicc. l. 16. Bella. Til. Parad.
e Iid.

At Carolus Borbonius contra Clementem VII alienatum à Carolo V bellum mouens, admotis ad Vrbem copiis, dum inter primos murum conscendit, glande ferrea traiectus cecidit[f] anno 1527. cuius milites captam cum Pontifice Romam fœdè diripuerunt. Franciscus ad liberandum Pontificem, Lautrecium cum armata manu misit in Italiam. Is Neapolim obsidens, vulgata per exercitum lue, anno 1528 periit.[g]

Roma capta.

f Til. Belcaius, Guic. l. 18. Parad.
g Til. Parad. lib. 2, c. 7.

Inter hos armorum tumultus Soliman-

A 1500 Christi ad 1547

nus Pannoniam ingressus, Budam expugnauit, ac Ludouicum regem deuicit. Is deinde per paludes admisso equo fugiens, in cœnosam voraginem implicatus interiit Aug. 29, anno 1526. Huius in locum Ferdinandus Imperatoris frater eligitur.

In Germania, serpente Lutherana peste, scissa est in varias hæreses Christiana professio; dum, vt quisque lingua, & audacia promptus est, suæ auctor esse sectæ, quàm alienæ mauult insistere. Cuius contagio veneni in Britanniam denique peruasit insulam.[a] Henricus VIII, qui edito contra Lutherum luculento nuper opere, *Defensoris fidei* titulum meruerat anno 1521, Annæ pellicis captus illecebris, cum Catharina coniuge Caroli Augusti matertera diuortium facit anno 1532. Ob id Romani Pontificis sententia notatus, se cum omni regno suo ab eius communione diuulsit; principatúmque sibi illius Ecclesiæ sumpsit. Tum ab nefariis istis consiliis abhorrentes summos etiam, illustrésque viros affecit supplicio. In his Thomam Morum regni Cancellarium, probum & eruditum hominem; ac Ioannem Fischerum Roffensem episcopum purpura ornatum à Pontifice, anno 1535 gladio subiecit.[b] dum Carolus Imperator in Africam classe traiecta, pulso Barbarossa insigni prædone, qui Algerum nuper occuparat; & Goleto arce validissima, haud procul eo loco, vbi Carthago sita fuit, subacta, Muleassum in regnum restituit.

a Histor. Schism. Ang. Guicc. 19. Til.

Anglicanum schisma.

b Parad. 3, c. Til.

[a] Idem rebellantes in Germania princi- A 1500
pes, quos Lutheranum virus afflauerat; & Christi
iteratis colloquiis frustrà sæpe ad concor- ad 1547
diam inuitatos, magno victos certamine a Parad.
ad officium coëgit anno 1546. [b] cùm bien- l.4,c.8.
nio antè pacem cum Francisco rege fecis- Til.
set, inductus eo, quòd nouissimam in Gal- b Bella. Com.10. Til.
lias expeditionem haudquaquam pari, ac
sperabat, exitu susceperat. Quippe dum in
expugnandis modicis aliquot oppidis mo-
ras agit, exercitum suum imminuit, ac
maiorum rerum occasionem amisit. Præ-
cipua ad Sandesiderianum illius offensio *Sande-*
fuit: quod in Campaniæ Gallicanæ aditu *sideria-*
perexiguum, ac malè munitum totis ad- *na vrbis*
ortus viribus sesquimensis obsidione expu- *obsidio.*
gnare non potuit; nec nisi æquissimis da-
tis conditionibus in deditionem redegit
anno 1544. Interim Angliæ rex altera ex
parte Francos aggressus bellum in Mori-
nis impigrè gerebat. qui eodem tempore
Bononiam, quod Gessoriacum veteres di-
xêre, deditione cepit. At anno sequente,
qui fuit Christi 1545, pacem itidem cum
Francisco composuit. Anno porrò 1547 am-
bo illi reges Henricus Angliæ, & Francis-
cus Galliæ, dissimilem vitæ sortiti sunt
exitum: ille obfirmatus in schismate; hic
sacramentis ritè omnibus acceptis, in Ca-
tholicæ fidei confessione diem obiit supre-
mum prid. Cal. Apr. regni anno 33, cùm
antecedente Ianuario Henricus obiisset. *Viri li-*
Multum huic principi debent Gallicanæ *terati,*
literæ. Nam illius liberalitate, accitis vndi- *& pij.*

A 1500 Christi ad 1547

que viris omni genere artium excultis, publicæ Scholæ honestis stipendiis Lutetiæ constitutæ sunt [a] anno 1530. Quam in rem hortatoribus est vsus Ioanne Bellaio, qui deinde Cardinalis fuit; & Guillelmo Budæo viro vndecunque doctissimo: cùm eodem floreret tempore Desiderius Erasmus Batauus; qui anno 1536 septuagenarius obiisse fertur. Budæus anno 1540. Celebre apud posteros nomen reliquerunt & alij complures: velut in Germania Ioannes Eckius, & Ioannes Cochlæus, Albertus Pighius: qui contra Lutherum pro Catholicis partibus acerrimè steterunt: in Italia Thomas de Vio Cardinalis Caietanus; Ambrosius Catharinus è S. Dominici familia Theologi. Politiore verò doctrina præstantes sunt habiti, Paulus Iouius Comensis episcopus: Iacobus Sadoletus Carpentoractensis episcopus: Petrus Bembus: Andreas Alciatus, qui anno 1548 moritur: cùm anno antè Franciscus Vatablus Hebraicæ linguæ professor [b] eodem, quo Iacobus Tusanus, die, Martij 13 decessisset: Paulus Æmilius; Guicciardinus historici. Sanctitate ornarunt hanc ætatem [c] B. Ignatius Societatis Iesu conditor; quam anno 1540 Paulus III Pontifex, die 27 Sept. ratam esse iussit; & B. [d] Franciscus Xauerius Cantaber; qui anno 1541 primus ex Ignatij discipulis vltimum in orientem profectus, magnis ibi gestis rebus, ac miraculis, Indorum dici Apostolus meruit.

Viri docti.

a Tal.

b Til.

c Hist. Soc. Iesu. Ribad.

d Iidem & Tursell.

A 1547 Christi ad 1589

De iis, quæ per orbem memoratu digna contigerunt ab anno 1547 ad 1589, sub Carolo V, Ferdinando, Maximiliano, Rodolpho Imperatoribus: & Henrico II, Francisco II, Carolo IX, Henrico III Valesiis, regibus Francis.

CAP. XII.

FRANCISCO Valesio Galliæ regi superstes fuit Carolus V Imperator annos ferè 12: quibus Henricus Francisci filius regnabat in Galliis. In Germania, Luthero turbarum omnium auctore sublato; qui [a] anno 1546, Feb. 18, subitam mortem obierat, non tamen ciuiles motus acquieuere. [b] Nam qui per occasionem Germanicæ asserendæ libertatis, ac noui propugnandi dogmatis, Carolo bellum intulerant, ad Albim flumen ab eo funduntur anno 1547. Horum princeps erat Fridericus Saxoniæ dux; qui in victoris potestatem venit: ab eóque damnatus capitis, subinde rogatu procerum mitiorem pertulit pœnam. cum eóque captus & Lantgrauius Philippus. Horum pœna Germanici tumultus paululum compressi.

[c] Henricus interim Franciæ rex, vt rempublicam constitueret, ab religione orsus,

a Cochl.

b Guicciard. Comin. lib. 2.

c Annales Franciæ Bellefor. Matth. Pleix. &

A 1547 Christi ad 1589 *Henrici 2 regnũ.* Lutheranos occultè grassantes seuerissimis edictis compescuit. nec paucos ex illa secta comprehensos incendio puniit. Lutheranos tum cuiuscunque hæresis homines appellare mos erat. Ac tum Caluini per Gallias nouus increbescebat error; &, qui illum spargebant, fictæ integritatis fuco ac specie haud paucos illexerant. Contra hos omnes Tridenti per id tempus Synodus habebatur ex anno cœpta 1545, Paulo III Romano Pontifice. Sed ob ciuilia Christianorum dissidia in longum extracta, sub Pio denique IV anno 1563 finem accepit.

Tridentina Synodus.

Inter hæc bellum Henricus cum Imperatore Carolo resumpsit anno 1551. & vtrinque captis oppidis, Franci Mediomatricos, aliáque circumiecta suæ potestatis fecere anno 1552: Carolus centum armatorum millibus Diuiodurum Mediomatricorum, quos Metenses vocant, caput obsedit. Sed Francisco Guisio propugnante, potiundi desperatione inde discessit.

Tum rerum humanarum tædio, & amore secessus, [a] anno 1555, apud Bruxellas regno se imperióque abdicans, illud in Philippum filium; huius administrationem in Ferdinandum fratrem transtulit. Hoc velut onere leuatus in Hispaniam nauigauit, ibíque se S. Iusti monasterio sepsit: vbi [b] anno 1558, Ferdinando per Septemuiros renuntiato Imperatore, viuere desiit.

a Guicc. Comm. lib. 2.

b Guicc. lib. 2.

c Histor. Schism. Angl.

In Anglia fides restituta.

[c] In Anglia paululum respirauit Catholica fides anno 1553, cùm post Eduardi mortem, Maria Henrici VIII, & Catharinæ

filia regnare cœpit. Ea verò Philippo Hiſpaniarum principi nupta anno 1554, accito Reginaldo Polo Cardinali propinquo ſuo, totam inſulam Romanæ fidei, communionique reſtituit. Verùm ſexto pôſt anno, qui fuit Chriſti 1558, Mariâ mortuâ, Elizabetha Henrici, & Annæ Bolenæ filia priſtinam reuocauit perfidiam.

A 1547 Chriſti ad 1589

[a] Interim Franci bellum, quod cum Carolo geſſerant, cum Philippo eius filio haud ſegniter vrgebant. Franciſcus Guiſius in Campaniam, Neapolitanúmque regnum duxit exercitum anno 1557. Quo quidem ad S. Quintini oppidum in Veromanduis à Philippo cæſi ſunt Franci Auguſti 10 die, cùm ad obſidionem ſoluendam accurriſſent. Eo prælio plerique nobiles capti. Oppidani deditionem fecêre: Sed Hiſpani victoria vti neſcierunt. Pax denique ab ambobus regibus pari vtriuſque voto recepta, nuptialíque adſtricta fœdere, data Philippo in coniugium Elizabetha Henrici filia [b] anno 1559, Iunij 29.

a Annal. Franc.

Guiſii in Italiam expeditio.

b Belleſ. &c.

Verùm, vt humanæ res ſunt, tanta hilaritas breui ingenti mœrore compenſatur; Henrici regis obitu: qui per ludicrum certamen equitum, lethale in capite vulnus accepit: obiitque Iulij 10, ætatis 43, regni 13.

Mors Henrici 2.

[c] Franciſco II Henrici filio, qui ætatis 17 anno patri ſubrogatus eſt, ſeſquianni ferè principatus fuit. Idque ſpatium Caluinianorum, quos *Hugenottos* vocant, ſeditionibus inquietum fuit. quanquam de

b Annal. Franc.

Franciſcus 2.

A 1547 Christi ad 1589 iis seuerè quæstio est habita : & ex Senatorum ordine Annas Burgius, qui Henrici iussu in vincula coniectus erat, publicè in patibulum actus est, eiúsque cadauer exustum [a] Decembr. 23, anni 1559. His suppliciis irritati Hugonotti contra regem conspirant ; & Ambasia, vbi tunc erat, clam eum conantur abducere. Re verò per certos indices cognita, Ludouicus Borbonius princeps Condæus in suspicionem adductus custodiæ traditur. ac dum in eum capitis anquiritur, apud Aureliam, quo regni totius ordinum delecti conuenerant, Franciscus rex morbo interiit anno 1560, Decembr. 5.

a Bellef.

Carolus 9. Carolus eum frater natu proximus secutus est. Sub quo Hugonottorum furor, maiore sumpta fiducia, in apertam rebellionem erupit. Ad hos, si qua ratione posset, in concordiam adducendos Pissiaci conuentus habetur anno 1561 : in quo de fidei controuersiis coram principibus hæretici cum Catholicis Theologis in certamen venerunt. *Colloquium Pissiacense.* Cùm nihil profectum esset, res ad arma deducitur. Multis præliis victi potiùs, quàm domiti sunt rebelles. quorum tria fuêre præcipua. Primum ad oppidum Drocas : in quo princeps Condæus ab Francisco Guisio catholicarum partium duce captus est, anno 1561. *Pugna Drocensis.* Secundum ad Iarnacum in Santonibus ; quo, ducente Catholicos Henrico Caroli fratre, idem Condæus occubuit, anno 1569. *Iornacensis.* Tertia in Pictonibus ad

Moncontorium pugna eodem anno & imperatore facta. Cæsi magno numero perduelles. A 1547 Christi ad 1589

Maiore post biennium Lutetiæ trucidati sunt; cùm ad celebrandas Henrici Borbonij Nauarræ regis, qui tum illarum partium erat, cum Margareta sorore Caroli nuptias, eò frequentes aduenissent. Pari in plerisque Galliæ vrbibus cæde mactati sunt hæretici. Ea 9 Calend. Septembr. anni 1572 inchoata Lutetiæ est, die S. Bartholomæo sacro; à quo deinceps nomen inuenit. *Moncontoniensis. Cædes Hæreticorum.*

Ante hæc, Ferdinandi Cæsaris morte Maximilianus II eius filius Romani imperij titulum recepit anno 1564. qui annus ad rationem computandorum temporum insigne illud attulit, quòd Caroli edicto cautum est in Galliis, vt in publicis priuatísque tabulis ab Calendis Ianuariis annorum repeteretur exordium; quod hactenus à Paschate, vel Incarnatione capi consueuerat. Sed & anno eodem Ioannes Caluinus hæresiarcha tot motuum, malorúmque auctor extinguitur Maij 27. *Maximilianus Imper. Anni initium in Galliis à Paschate sumi desitum.*

In Belgio, quod Margareta Philippi fratris nomine gubernabat, similiter vt in Gallia reliqua, infesta hæreticorum armis erant omnia. Missus ad hanc pacandam prouinciam Ferdinandus Albanus dux anno 1567. asperitate animaduersionis, ac præsertim duorum primariæ nobilitatis Comitum, Egmondani, & Hornani supplicio Flandros irritauit anno 1568. Quo Carolus Philippi *Belgici motus.*

A 1547 iis seuerè quæstio est habita : & ex Sena-
Christi torum ordine Annas Burgius, qui Henrici
ad 1589 iussu in vincula coniectus erat, publicè in
patibulum actus est, eiúsque cadauer exu-
a Bellef. stum [a] Decembr. 23, anni 1559. His suppli-
ciis irritati Hugonotti contra regem con-
spirant ; & Ambasia, vbi tunc erat, clam
eum conantur abducere. Re verò per cer-
tos indices cognita, Ludouicus Borbonius
princeps Condæus in suspicionem addu-
ctus custodiæ traditur. ac dum in eum ca-
pitis anquiritur, apud Aureliam, quo regni
totius ordinum delecti conuenerant, Fran-
ciscus rex morbo interiit anno 1560, De-
cembr. 5.

Carolus 9. Carolus eum frater natu proximus se-
cutus est. Sub quo Hugonottorum furor, maiore sumpta fiducia, in apertam rebellionem erupit. Ad hos, si qua ratione posset, in concordiam adducendos Pissiaci

Colloquium Pissiacense. conuentus habetur anno 1561 : in quo de fidei controuersiis coram principibus hæretici cum Catholicis Theologis in certamen venerunt. Cùm nihil profectum esset, res ad arma deducitur. Multis præliis victi potiùs, quàm domiti sunt rebelles. quorum tria fuêre præcipua.

Pugna Drocensis. Primum ad oppidum Drocas : in quo princeps Condæus ab Francisco Guisio catholicarum partium duce captus est, anno 1561.

Iornacensis. Secundum ad Iarnacum in Santonibus ; quo, ducente Catholicos Henrico Caroli fratre, idem Condæus occubuit, anno 1569. Tertia in Pictonibus ad

Moncontorium pugna eodem anno & imperatore facta. Cæsi magno numero perduelles. A 1547 Christi ad 1589

Maiore post biennium Lutetiæ trucidati sunt; cùm ad celebrandas Henrici Borbonij Nauarræ regis, qui tum illarum partium erat, cum Margareta sorore Caroli nuptias, eò frequentes aduenissent. Pari in plerisque Galliæ vrbibus cæde mactati sunt hæretici. Ea 9 Calend. Septembr. anni 1572 inchoata Lutetiæ est, die S. Bartholomæo sacro; à quo deinceps nomen inuenit. *Moncontoniensis. Cædes Hæreticorum.*

Ante hæc, Ferdinandi Cæsaris morte Maximilianus II eius filius Romani imperij titulum recepit anno 1564. qui annus ad rationem computandorum temporum insigne illud attulit, quòd Caroli edicto cautum est in Galliis, vt in publicis priuatísque tabulis ab Calendis Ianuariis annorum repeteretur exordium; quod hactenus à Paschate, vel Incarnatione capi consueuerat. Sed & anno eodem Ioannes Caluinus hæresiarcha tot motuum, malorúmque auctor extinguitur Maij 27. *Maximilianus Imper. Anni initium in Galliis à Paschate sumi desitum.*

In Belgio, quod Margareta Philippi fratris nomine gubernabat, similiter vt in Gallia reliqua, infesta hæreticorum armis erant omnia. Missus ad hanc pacandam prouinciam Ferdinandus Albanus dux anno 1567, asperitate animaduersionis, ac præsertim duorum primariæ nobilitatis Comitum, Egmondani, & Hornani supplicio Flandros irritauit anno 1568. Quo Carolus Philippi *Belgici motus.*

A 1547 Christi ad 1589

regis Hispani filius ex Maria Lusitan
patre in custodiam datus, eius mandat
ci traditur. Batavi, quos *Hollandos* vo
& Mattiacarum insularum incolæ; *Z*
dicas vulgò nominant; primi anno 15
gnum libertatis sustulere, excusso H
norum imperio, quod immodicis
ctionibus inuisum reddiderat Alb.
Ad illorum fœdus accessere subinde
tates cæteræ; & in eam coaluêre re
blicam, quæ *Fœderatorum Ordinum* h
que dicitur.

Batauorum ab Hispano defectio.

Scotia vicinæ Angliæ contagione p
lentem hausit hæresim. In quam M
Stuartia regina, cùm se post Francis
coniugis sui Francorum regis rece
obitum; & Henricum Stuartium ducem
noxium sibi virum optasset anno 156
ab hæreticis interfecto, ipsa è custodia
illam Iacobus nothus sepserat, ad Eliz
tham Angliæ reginam dilapsa, eius ini
sima sententia, post 20 annorum carce
capite mulctatur anno 1587.

[a] Per hos Christianorum in Europ
multus, Turcica res magnis auctibus
creuit. Pialis Bassa ab obsidione Me
quæ anno 1565 accidit, re infecta red
Chion insulam sequente anno Genu
bus eripuit. Venetis exinde Mustapha
prum ademit anno 1571, cùm Salami
vndecim mensium obsidione cinx
Qua vrbe potitus, contra pactam fi
Christianos iugulauit omnes: præfec
verò Bragadinum naso, & auribus tru

a Bisarrus in Histor. Cypr.

tum viuum cute nudauit. Ea indignitate permotus Pius V Pontifex sanctissimus: (Hic cognomini quarto anno 1565 vita functo, sequente suffectus erat) sacrum in illos instruit bellum. Igitur contractis in vnam classem Pontificiis, Hispanis, Venetísque nauibus, pugna fit ad Naupactum in sinu Corinthiaco. qua victi barbari, ducentæ triremes partim captæ, partim depressæ: Turcarum cæsa, vel captiua fuere ad 25 millia: viginti Christianorum libertati reddita.

A 1547 Christi ad 1589.

Pugna ad Naupactum.

Fœderata classis, orta inter principes altercatione, sine vllo operæ pretio, quod esse maximum poterat, est dilapsa. Dies victoriæ fuit Octobris 7 anni 1571. Nec diu post hanc, cæteráque bene gestas in Pontificatu res Pius Papa superfuit. Eo quippe, qui secutus est 1572, Calend. Maij in cœlum abiit: septimo mense antequàm noua in cœlo stella conspiceretur: quæ quidem Nouembri mense in Cassiepea videri cœpta, & sensim attenuata, Christi ineunte 1574 apparere desiit. Eo, qui interiectus est, anno 1573, Rupellam in Santonibus præualidam arcem ab Hugonottis occupatam Henricus obsedit Caroli frater. Sed cùm sub idem tempus Polonorum principum suffragiis ad illius gentis regnũ expetitus esset, ab ea vrbe discessit: huius expugnatæ decus Ludouico XIII reseruãs, à quo anno pòst sexto, & quinquagesimo capta, rebellium hæreticorum perfugium

A 1547 esse desiit. Henricus in Poloniam peruenit
Christi Ianuario sequentis anni 1574. Indéque rur-
ad 1589 sus, sexto pòst mense, properauit in Gal-
lias, ad regnum capiendum; quod rectore vacuum Caroli mors fecerat Maij 30, regni 14.

Henricus III. a Annal. Franc.

[a] Henricus Valesius nominis eius tertius anno sæculi huius 1574 auspicatus imperium, ad annos perduxit 15, supérque menses duos. quod omne tempus perpetuis in angoribus, ac periculis exegit, domesticis pariter, & externis agitatus tumultibus. Franciscus Alenconius eius frater princeps defectionem fecit anno 1575, clam Margaretæ sororis industria custodibus elusis; à quibus ob suspiciones asseruari iussus fuerat. Cum hoc Henricus Borbonius Vasconum rex; & Henricus alter Condæus patruelis illius, cum haud exigua Hugonottorum manu, coniungitur, Germanis in auxilium conductis. Sed interuentu Catharinæ matris reconciliatis inter se fratribus, Blesis ex omnibus ordinibus regni conuentus agitur anno 1576: in quibus lata in hæreticorum gratiam edicta reuocantur. quæ res maiores subinde turbas conciuit.

b Iid. Ann. & Flandr. Hist.

[b] Per Belgium interim fœderatorum in Hispanos impetus ab Ioanne Austriaco cōpressi. qui cùm anno 1578 è viuis abiisset, ad Franciscum Alenconium summa imperij defertur ab coniuratis ordinibus. Is ex Anglia; quò nuptiarum cum Elizabetha regina conficiendarum spe nauigarat; ad Belgium appulsus anno 1582, cupidéque ab omnibus

acceptus; insequenti anno reuerti[illegible] in Franciam; cùm mutata eorum, à quibus erat vocatus, in se studia reperisset. Iam illîc pro Hispanis aderat Alexander Farnesius dux Parmensis; qui fusis, eiectísque rebellibus, paullatim ciuitates ad obsequium reduxit, anno maximè 1583, & 1584. Hoc posteriore, Guillelmo Arausicano interfecto, Mauricius eius filius dux à Fœderatis adsciscitur annum agens 18.

A 1547 Christi ad 1589

[a] Intereà Lusitani magnam in Africa cladem à Saracenis accepêre; cæso ibi cum flore Lusitanæ nobilitatis, rege Sebastiano: qui anno ætatis 24 ad Muleium regno eiectum armis reducendum gloriosam magis, quàm vtilem expeditionem susceperat, anno 1578. Huic Cardinalis Henricus aui illius frater, grandi iam natu, affectáque valetudine successit: & eo mortuo, caducam regni possessionem multis ad se trahentibus, Philippus Hispaniæ rex adiit anno 1580.

a Histor. Afric. expedit.

[b] At in Anglia Catholicos omni cruciatuum genere vexabat Elizabetha. quos inter egregia fidei confessione claruit Edmundus Campianus è Societate Iesu anno 1583, vt reliquos & numero, & constantia memorabiles omittam. Hunc qui antecessit annus 1582, insignis fuit emendatione Calendarij Ecclesiastici. quam Gregorius XIII Pontifex maxima cum laude, & vtilitate statuit. Triennio pòst, accepto trium Iapaniæ principum per legatos illius gentis obsequio, 10 Aprilis extinctus est. cui

b Histor. Schism. Anglic. *Anglicana persecutio.*

A 1547 Sixtus V sublectus est. Eodémque an
Christi renouatis in Gallia ciuilibus procellis,
ad 1589. cultum inter se fœdus de profligandis h
reticis iniere Catholici principes; imp
mis Henricus Guisius, & Carolus Borb
nius Cardinalis, Henrici Nauarræi
truus, quam conspirationem *Ligam* app
lare consueuimus. Sixtus Pontifex, dic
in Henricos, Vasconem, & Condæum, an
themate, vtrumque successione regni pr
nuntiauit indignum; quod ad illos proxim
pertinebat ex anno 1584, quo Francisc
Alenconius fato concesserat Iunij 10, apu
Castrum Theodorici. Hinc teterrimum l
tè bellum tota Gallia dissipatum est. Hen
ricus Nauarræorum rex Germanum mil
tem conscripserat. Huic Roberto Bulioni
duce subeunti dum it obuiam, Annar
Ioieusium cum exercitu sibi occurrenter
Curtrasiensis pugna. ad Curtrasium in Aquitania deuicit. qua i
pugna dux ipse cecidit, anno 1587. Germa
ni porro multis ab Henrico Guisio lacessit
præliis, ad Alnetum denique in Belsia pro-
fligantur. Postero anno, qui sæculi fuit 88
Henricus Condæus obiit 5 Martij, herede
postumo relicto eiusdem nominis filio Se-
ptembri mense in lucem edito: qui Roma-
nam postea communionem secutus est; &
paternam auitámque generositatem since-
ræ pietatis laude cumulatam ad hunc diem
obtinet.

Funestus ille idem annus extitit Henrici
Guisij nece, ac Ludouici Cardinalis eius
fratris: qui per Blesensia totius regni ce-

mitia iussu Henrici regis interfecti sunt, ob id potissimum infensi, quod paullo antè Lutetiæ cùm esset Maio mense, Guisij aduentu commotus repente populus seditionem fecerat, ac metu consternatum regem in fugam compulerat. Henricus Guisius Decembris 23, postridie frater eius ab regio stipatu confossi sunt. A 1547 Christi ad 1589

Inter has Galliæ tempestates Carolus Emmanuel Sabaudiæ dux Salucianum principatum Franciçæ ditionis in Subalpina regione occupat. Hispana classis quanto nunquam apparatu in Angliam inuecta, partim naufragio; partim Draci Anglicani ducis maritimæ rei scientissimi con[illegible] virtute periit.

Ineuntem denique 89 sæculi isti[illegible]num funestauit Catharinæ regnum matris obitus 5 Ianuarij. Sed multo regis ipsius indignissima cæde tristior euenit. Qui ex Guisiorum morte magna collecta inuidia, cùm ciuitates ab eo passim deficerent, ipsáque præ cæteris caput regni Lutetia rebellaret; hanc, accitó in auxilium Henrico Nauarræo, oppugnare instituit; & statiuis ad eam positis, immani parricidio trucidatur, venenato cultro per ventrem adacto Calend. August. Cuius morte Valesiorum stirps regno idonea desiit. Itaque Borboniorum in familiam, vt agnatione proximam, rerum summa deflexit. cuius origo ab Roberto Claromontano Comite S. Ludouici secundo filio deducitur.

A 1547 Christi ad 1589 Nunquam maior aliàs, quàm his reg tibus, quos capite isto percensui, claro ingeniorum per Gallias, cæteráſque re nes prouentus extitit. Quos ſi omnes merare voluero, pleni voluminis res Paucos ergo pro ſuſcepta breuitate ſtringam.

Viri eruditi. In Galliis eminebat Henrico II rege I nes Fernelius Ambianus medicus ex lens: Andreas Titaquellus Iuriſconſul Iulius Cæſar Scaliger. Sub Carolo Ad nus Turnebus: Rondeletus medicus: Io des Auratus: Petrus Ronſardus Gallic per id tempus poëtices habitus princ bus Cuiacius Toloſanus Iuriſcon M. Antonius Muretus Lemouix: Fr ciſcus Balduinus Iuriſconſ. Dionyſius La binus: Ioannes Paſſeratius: quorum pl que ad Henrici III peruenere tempus. aliis prouinciis ſub Henrico circiter 2 Carolo; Staniſlaus Hoſius; Ruardus T. perus; Guillelmus Lindanus; Cornel Iamſenius; Andreas Vega; Laurentius rius Carthuſianus; Iacobus Pamelius; cobus Lainez Societatis Ieſu præpoſitus neralis; Ioannes Maldonatus; Franciſc Turrianus ex eâdem ambo Societate; Ar Montanus; Martinus Azpicuelta Nauarr Antonius Auguſtinus Tarraconenſis e ſcopus; Petrus Victorius: qui quidem p ſtremi tres anno 1586 è vita diſceſſeru Paulus Manutius; Onufrius Panuiniu Carolus Sigonius: Hieronymus Cardanu compluréſque alij. Sanctitatem celebre

habuere S. Ignatius; qui anno 1556 prid. Cal. Aug. obiit, post S. Franciscum Xauerium: cui mors anno 1552 contigit Dec. 2. S. Teresia anno 1582, S. Carolus Borromæus biennio pòst cœlitum auxêre numerum. A 1589 Christi ad 1610

Quæ Imperatore Rodulfo, & Henrico IV Borbonio rege Franciæ per orbem gesta sunt.

Ab anno 1589 ad 1610.

CAPVT XIII.

NOVA post Henrici III necem regum familia auspicatò iniit anno 1589; Henrico IV Nauarræorum rege ad Francorum regimen assumpto. contra quem fœderati, quòd nondum Catholicus esset, bellum instaurant. Horum dux erat Carolus Meduanus Henrici Guisij ab Henrico III interempti frater. Dira subinde tota Gallia rerum perturbatio secuta est: cum certantibus internecino odio partibus, scissâque ciuitatum concordia; tam finitimæ inter se, quàm earundem singuli inuicem populi intestinis dissidiis arderent. Carolus Borbonius regis patruus, qui in custodia adhuc habebatur, rex per ludibrium decimus nominis illius salutatur anno 1590. Sub hæc ad Andreæ fanum nobili adepta victoria; per quam Egmondanus Comes Hispano-

a Annal. Franc.

Henricus IV.

Iuriaca pugna.

A 1589 rum auxiliorum ductor occubuit; quæque
Christi *Iuriaca* dici solet, Lutetiam arctissima obsi-
ad 1610 dione vallat Henricus; cùm interim Carolus Borbonius apud Fontenaium naturæ debitum soluit: & Parmensi duce ad opem Parisiensibus ferendam è Belgio subeunte, rex in eum, Vrbe relicta, ducit exercitum; pugnandíque copiam facit. Sed illo detrectante; bellum aliò conuertit. At Lutetiæ, post solutam obsidionem, de nouo creando rege ab fœderatis anno 1593 comitia celebrantur. Ea verò per ambitionem principum ac dissensionem irrita fuêre. Henricus Catholicam professus fidem Iulij 25, Romam ad Clementem Pontificem, (qui superiore anno Pontificatum inierat Ianuarij 30,) impetrandæ veniæ caussa legatum misit Niuernensem ducem. Quod cùm differret Pontifex, Henricus interea Autrici Carnutum Februarij 27, anni 1594, sacro oleo perungitur; quòd Durocottorum Remorum, vbi id ex more peragi consueuit, in potestate erat hostium. Lutetiam deinde Martij 22 cum armato milite clam intromittitur. Tandem anno 1595 ab Iacobo Perronio regis legato exoratus Pontifex, abolita damnationis sententia, regem in integrum restituit. In quo præclaram illi nauauit operam Franciscus Toletus è Societate Iesu Cardinalis, genere licet Hispanus: eóque nomine multum se illi debere præ se rex tulit. Tum verò certatim proceres, ciuitatésque ad Henrici fidem rediêre.

Henricus IV. Catholicam fidem amplectitur.

Tandem anno 1598 apud Veruinos, Maij 2, inter Francos, Hispanósque pax est constituta, auctore Pontifice. & Philippus Hispanus quinto inde mense mortuus est Septembris 13. A 1589 Christi ad 1610

Pax inter Frãcos & Hispanos.

[a] Dum in Francia res ita geruntur; in Belgio contra Hispanos Mauricius Fœderatorum dux Ordinum bellum haud cunctanter vrgebat. Itaque per absentiam Parmensis, qui aduersus Henricum identidem excurrebat in Franciam, vrbes aliquot vi aut deditione cepit. Parmensis anno 1592 apud Atrebates diem obiit. cuius loco primùm Ernestus Austriacus Rodulfi frater Imperatoris: tùm eo extincto frater vtriusque missus est Albertus Cardinalis; cui, Isabella Philippi senioris filia in coniugium datâ, prouinciarum illarum principatus obtigit anno 1598. Hic Ostendam maritimam Flandriæ vrbem aggressus anno 1601, tertio pòst anno per Ambrosium Spinolam Genuensem in deditionem recepit; haud sanè digna mercede tot impendiorum, & capitum, quæ in eam obsidionem insumpsisse dicitur. [b] Medio tempore Elizabetha Angliæ regina ætatis anno 70, regni 45 fato concessit, Christi 1602: successorémque Iacobum Scotiæ regem habuit: quod testamento ipsa iusserat; Maria Stuartia genitum; quam ab Elizabetha contra ius interfectam suprà memini. [c] In Suecia quoque per id tempus turbatum est; cùm Carolus Sigismundi regis Poloniæ patruus commissum

a Histor. Flandr.

Ostendæ obsidio.

b Annal. Franc.

c Spond. Chron.

Suedia regnum à Carolo vsurpatum.

A 1589 fidei suæ regnum interuertisset, excluso Si-
Christi gismundo: qui eò recuperandi illius gratia
ad 1610 è Polonia contenderat anno 1599. Id Catholico ademptum principi hæretici deinde proceres in eiusdem participem sectæ Carolum anno 1604 publico transtulêre decreto. Porrò Sigismundus iste Ioannis III Sueciæ regis, qui anno 1592 obiit, vnicus filius, eodem anno Suecorum appellatus rex, ordinatis Sueciæ rebus, biennio pôst in Poloniam redierat. In Hungaria, & Transsiluania similes ob religionem motus extiterunt.

Hungarici tumultus. Sigismundus Bathorius Transsiluaniæ regulus præcipiti vsus consilio, anno 1598 principatu suo cesserat in gratiam Maximiliani Austrij. Id ægrè Andreas Bathorius Cardinalis patruelis illius tulit. ac subinde Sigismundus ipse mutata mente pacta rescidit. Ex eo bellum inter Bathorios, & Austriacos geri cœptum: Transsiluania in horum potestate permansit: Sigismundus interuentu Clementis Pontificis in gratiam cum Imperatore rediit: ac Pragæ 1613 demum anno moritur. At hæretici rursus, Imperatore spreto, Stephanum Botskaium Hungarum Zuinglianis imbutum erroribus ducem eligunt. qui Turcarum auxilio magnam Daciæ partem adiunxit sibi; & Catholicos miserè vexauit, anno 1605. Idem sequente anno pacem cum Imperatore facit his conditionibus, vti sibi, ac liberis, si quos mares relinqueret, Transsiluaniam haberet. quo tempore Rudolfus Imperator

perator vicennales cum Turcis inducias A 1589 iniit. In Moschouia verò anno eodem Christi 1609 Demetrius princeps, quòd propen- ad 1610 siore in Germanos Polonósque esset animo, nec ab Romano Pontifice abhorreret, ab suis crudelissimè trucidatur.

Vt ad Cisrhenanas res stylum referam; Henricus Franciæ rex Allobrogum duci Carolo bellum indixit anno 1600; vt Salussiæ principatum ab eo per ciuiles Galliæ motus occupatum, armis reciperet. Conuenit tandem inter ipsos: ex eóque Salussiæ tractus Sebusianorum cisalpinâ prouinciâ repensus est. Biennio postea Carolus Gontaldus dux Bironius Henrico propter audaciam bellicam, & intrepidum in periculis animum pergratus hactenus, cùm maiores appeteret res, & in regis caput occultè conspiraret, capite plexus est prid. Calend. August. anno 1602.

Societas Iesu restituta.

Societas Iesu ante annos nouem Lutetia, aliisque ciuitatibus Senatusconsulto iussa cedere, pristinas in sedes regis edicto reuocatur exeunte anno 1603. quod edictum Senatus Parisiensis 4 Non. Ianuar. sequentis anni ratum habuit. Eadem Societas à plerisque regni ciuitatibus expetita, summa regis humanissimi voluntate passim Scholas aperire cœpit.

Quarum optandarum populis exemplum ipse rex dedit. qui suopte sumptu Fixæ Andegauorum itidem Scholas Societati illi constituit; assignato ad eas Vindocinensium ducum palatio; in quo primùm fatus

A 1589 ferebatur: decretóque, vt post mortem cor
Christi ibi suum conderetur. Quòd quidem ci-
ad 1610 tius factum, quàm & regni, & Societatis interfuit, vtrique doluerunt. Horret animus referre fortissimi, clementissimíque post hoc conditum imperium regis acerbissimam necem. quem cùm omnes immortalem cuperent, Lutetiæ Parisiorum vnius detestandi sicarij parricidium abstulit Maij 14, anni 1610, postridie quàm incredibili apparatu Mariam coniugem apud S. Dionysij oppidum, vt reginas mos est, vngendam coronandámque curauerat. Ea Francisci Medicæi magni Etruriæ ducis erat filia. quæ anno 1600 initis cum Henrico nuptiis, Ludouicum salutarem Galliæ principem sequente anno 1601 peperit, Septemb. 27.

Dum Franciæ regnaret Henricus, quâ sanctitate, quâ literis ornati insigniter obierunt, Philippus Nerius Oratorij Romani institutor, anno 1595, Martij 26. qui ab Gregorio XV, cum aliis 4, Isidoro Hispano, Ignatio Societatis Iesu conditore, Francisco Xauerio Indorum apostolo, & Teresia, in Sanctorum numerum ritè est adscriptus Martij 12, anni 1622. Franciscus Toletus è Societate Iesu Cardinalis, anno 1596. Cæsar Baronius Cardinalis, nobilis Annalium Ecclesiast. scriptor, anno 1607, prid. Cal. Iul. Iustus Lipsius anno 1606 Louanij moritur Martij 23. Benedictus Arias Montanus Hispalensis: Abraamus Ortelius: Thomas Stapletonus, eodem tres anno 1598. Ex hære-

ticis Theodorus Beza, 1605, Octobr. 25, A 1610
ætatis 87. Iosephus Scaliger anno periit Christi
1609 Ianuarij 20, ætatis 69. ad 1632

De iis, quæ Imperatoribus Rodulpho, Matthia, & Ferdinando: Ludouico verò Franciæ rege, scitu digna contigerunt.

Ab anno 1610 ad 1632.

CAP. XIV.

[a] POST Henrici Magni deplorandam sæculis omnibus necem, quietiores in Gallia res fuêre, quàm spes omnium tulerat, sub Ludouico puero: cuius tutela cum regni procuratione matri extemplò permittitur. Initium tumultuandi fecêre anno 1614 principes aliquot; qui nimiam Concini Florentini potentiam exosam habebant.

[a] Ex hist. Ludouici 13, & annuis Cõment.

Turbæ Gallicanæ.

Per hos tumultus Ludouicus nihilominus in Aquitanos profectus est anno 1615, vt Annam Philippi III regis Catholici filiam, quam per legatum sibi antè desponderat; iustum ad coniugium reciperet: eodémque tempore sororem Elizabetham paribus auspiciis cum Philippo tertij filio coniungendam traderet. Sic potentissimi principes, summo Christianæ rei commodo, pacis inter se fidem arctius hoc nu-

A 1610 ptiali commercio vinxerunt. Publicam h
Christi laritatem sequente anno geminauit dom
ad 1632 stica concordia; Henrico Condæo princ
pe, ac fœderatis reliquis cum Ludouic
reconciliatis. Verùm subitò, nouis exort
suspicionibus, Calendis ipsis Septembr
anni 1616, Condæus in custodiam mi
titur.

Principes, qui superiore bello cum
societatem fecerant, ab comitatu disc
Noui tumultus. dunt. His bellum auctoritate regis indic
tur. quod anno insequente 1617 termin
tum est, Concino regiis ab satellitibus
ipso aditu regiæ confosso, die Aprilis 2
quòd ab rege certis de caussis comprehe
di iussus, armis se tentasset defendere. Ei
necem fœderatorum procerum cum re
pax, & publica tranquillitas excepit.

Regina mater, dum turbæ istæ conquie
cerent, tantisper in secessum rogata se Bl
sas recepit. Quo ex tempore Ludouic
rex publicam rem suis auspiciis cœpit g
rere. Cuius tractandæ vt ab religione d
ceret initium, Septembri mense lege p
blica decreuit; vt in Benearnensi proui
cia, quæ ad radices Pyrenæi sita est, cath
licus cultus vbique restitueretur; tùm
hæretici erepta ante annos circiter 50 E
clesiis bona redderent.

Extra Franciam hæc ferè memoria d
gna per eosdem illos annos acciderunt. I
Iuliacensis obsidio. liacum oppidum inferioris Germaniæ
Mauritio Nassouio Francicis auxiliis adi
to, ineunte Septembri anni 1610, in ded

tionem acceptum est: de cuius possessione principes aliquot inter se certabant; postquam Ioannes Guillelmus dux sine prole mortuus est. A 1610 Christi ad 1632

Philippus Hispaniæ rex Alarachiam arcem validissimam ad fretum Gaditanum à Mauris extructam corruptis pretio custodibus adeptus, Mauros omnes Hispania iussit excedere. Ad nongenta capitum millia exiisse dicuntur eodem illo Christi anno 1610,& aliquot deinde consequentibus. *Mauri ex Hispania pulsi.*

Sigismundus Poloniæ rex Smolenskum Roxolaniæ, seu Moscouiæ munitissimum oppidum post biennij obsidionem capit anno 1611, Iulio mense. cuius filium Vladislaum Moschi ducem eligunt: etsi postea mutato consilio alterum optarunt. ex quo atrox postea bellum extitit.

Carolus Sueciæ rex illatæ ab rege Dano mœrore cladis extinctus Nouembri mense anni 1611, Gustauum filium regni successorem nactus est: nequicquam ad Sigismundum Poloniæ regem transferre cupientibus aliis. *Carolo Sueciæ rege mortuo succedit Gustauus.*

Ineunte verò 1612, Ianuarij 20, Rudolphus Imperator obiit; anno ab excessu Maximiliani patris tricesimo sexto. cui frater eius Matthias eodem successit anno. *Rudolphus obiit. Matthias successit.*

Veneti post hæc Croatarum excursionibus offensi, Ferdinandum Archiducem Austriæ Caroli Archiducis, qui Maximiliani II Imperatoris frater fuit, filium, armis aggressi sunt anno 1615. Quod bellum per mutua vtrimque damna triennio

A 1610 gestum, ineunte 1618 depositum est.
Christi Grauius inter Mantuanum, Sabaudú
ad 1632 que duces in eâdem Italia coortum est b
Bellum lum anno 1613, super Monteferratensi pr
Sabau- cipatu; cùm Francisco Mantuano sine vi
di ducis li mortuo stirpe, Ferdinandus ei frater
cum Cardinali suffectus esset. Qui Hispanoru
Man- tectus opibus contra Carolum Philibe
tuano. tum Sabaudiæ ducem aliquot certauit a
nos; compressis, ac resumptis identide
armis. Quippe tertio pòst anno, hoc
Christi 1615, pace composita; insequen
reditum est ad bellum. Vercellæ porro a
no 1617, Iulij 25, ab Mediolanensi prore
captæ sunt: & anno ferè vertente, Ch
stianissimi regis opera restitutæ anno 161
Iunio mense. atq; ita bellãdi finis est factu

In Dacia Gabriel Battorius à Bethleem
Gabore Turcarum auxiliis instructo pr
fligatus miserrimè periit. Gabor occup
tam prouinciam aduersus Imperatore
deinceps armis, ac perfidia vindicauit.

Germa- Longè omnium atrocissimum in Germ
nicum nia bellum excitatum est anno 1618. qu
bellum Ferdinandus Archidux Austriæ, ac Boë
in Boë- miæ rex, Hungariæ quoque regnum cert
mia. ab Imperatore Matthia conditionibus ac
cepit. Tum verò Pragæ defectionem ab e
fecerũt hæretici; Turrensi instigante com
te. Qui occisis magistratibus; & in sua ve
ba iurare coactis ciuibus, Boëmiam om
nem, finitimásque prouincias ad arma con
ciuit. Ad hunc sese Ernestus Mansfeldiu
nothus adiunxit.

Moritur inter hæc Matthias anno 1619, Martij 20, ætatis anno vertente 62; imperij 6, mensibúsque 9. cui sublectus Boëmiæ, Hungariæque rex Ferdinandus contra seditiosos bellum impigrè persequitur; Buquoio ac Dampetrio ducibus fortissimis contra illos oppositis. At rebelles Fridericum Palatinum Electorem, regis Angliæ generum, Boëmiæ regem constituunt: isque anno eodem 1619, Nouembri mense, cum vxore regni cupida fœmina Pragæ sollemni ritu coronam recepit. Verùm haud sanè diuturnam successus tanti lætitiam habuit. Siquidem eo, qui secutus est, anno 1620, Nouembris 8 die, sub ipsius Pragæ mœnia, memorabili facto prælio, à Buquoio Imperatorij exercitus duce, & Bauaro, Palatinus funditur; in fugámque coniectus, ac proscriptus, sequente anno transfugit ad Batauos: vbi priuatus deinde cum coniuge, ac liberis ætatem traduxit. Boëmia confestim cum cæteris prouinciis ad fidem Imperatoris rediit. qui Catholicam vbique professionem restituit; ac nominatim Societatis Iesu Patres initio turbarum Praga pulsos, eôdem honorificentissimè reduxit. Atque huic ipsi Societati, immortali Ludouici regis in eam merito, Scholas aperire Lutetiæ concessum est eodem, quo Pragâ exulauit, anno 1618.

A 1616 Christi ad 1632

Palatinus Boëmiæ rex creatur.

Vincitur, & fugatur

Qui sextus fuit ab condito apud eandem Lutetiam nouo Clericorum cœtu sub *Oratorij* nomine. quem ab Petro Berullo Parisiensi Presbytero anno 1612 collectum,

A 1610 Christi ad 1632

Paulus V sequente anno Pontificio edicto ratum esse decreuit. Auctorem porro præclari huius instituti pari doctrinæ, ac pietatis eminentem laude Vrbanus octauus in Eminentissimorum Cardinalium adscripsit ordinem anno 1627. Qui biennio pòst magnis cumulatus meritis, & eximia prole inclytus viuere desiit sexto Nonas Octob. anno 1629, ætatis quinto & quinquagesimo.

Bellum in Telina valle

Per idem tempus, quo cum Palatino debellatum est: (is fuit annus 1620:) in Telina valle; quæ Rhætis, siue Canis, quos Grisones vocant, contribuitur; ciuiles motus exarsêre. Catholici hæreticorum iniuriis lacessiti, occultis inter se consiliis initis, Caluinianos omnes opprimunt: & ducis Feriæ Mediolanensis præfecti implorato præsidio, aliquot illi opportunis in locis imponendarum arcium potestatem faciũt. Ad hæc Rhæticum nomen omne commotum, cúmque iis Veneti: qui hæc Italiæ claustra perpetua possessione teneri ab Hispanis haudquaquam è re esse sua crederent. Vtrisque auxilium à se postulantibus Ludouicus Franciæ rex non defuit. ac primùm anno 1620 per legatos obtinuit ab Hispaniæ rege; vt se in integrum restituturum omnia promitteret; dum Catholicis consuleretur. Qua ab Christianissimo rege cautione probata, cùm res nihilominus exitu careret, ad arma deducitur. Ea porro vario successu, ad annos aliquot, Hispanos ac Francos, amborúmque fœderatos exercuerunt.

Interim ciuile per Gallias repetitum est bellum: conspirantibus aduersus Luinium, cuius ad inuidiam vsque potentia creuerat; proceribus quibusdam: quos clandestina ex oppido Blesensi Reginæ matris fuga, & in arcem Andegauensem transitus, ad res nouas tentandas impulerat. A 1610 Christi ad 1632. *Ciuile bellum in Gallis.*

Quo in bello Henrici Condæi, qui anno 1619, Octobri mense, custodia dimissus erat, fideli vsus opera consilióque Ludouicus, breui otium Francis, ac quietem reddidit: vno ad Pontem Cæsaris conflictu cæsis aduersariorum copiis. Quæ victoria Reginam matrem, ac cæteros earundem partium cum Rege conciliauit anno 1620.

Secuta est anno eodem expeditio Benearnica: quæ incredibili celeritate confecta, voto omni potiorē attulit fructum. Quippe territis repentino aduentu perduellibus, prona illîc ad obsequium rex inuenit omnia. *Expeditio Benearnica.*

Igitur sacris ædibus, bonisque Catholicorum in potestatem traditis; totum illum Pyrenæis subiectum collibus tractum, cuius ab reliquo regno separatum ius erat, eidem deinceps contributum esse decreto suo statuit: quod anno denique 1624 sancitum est. At triennio antè, Christi 1621, quamplurima Santonum, ac Nouempopuloniæ, vicinarúmque prouinciarum oppida; quæ ad 60 numerantur; vi, aut terrore, maxima cum perduellium strage subacta sunt. Paulatum ad Montem Albanum victoriarum cursus institit: quam vrbem *Montis Albani obsidio.*

A 1610 Christi ad 1632 aliena anni tempestate rex aggressus, oppugnare desiit, multis ex prima nobilitate insuper amissis, ipsóque, quod luctuosissimum accidit, Henrico duce Meduano Aquitaniæ Præfecto. Nec longo pòst tempore Luinius magister vtriusque militiæ ex morbo decessit, Decembris 15, anni 1621. Qui idem annus Paulo V summo Pontifici postremus fuit. Nam excessit Ianuarij 28 die, ætatis 69; Pontificatus decimo sexto. Insequenti mense, eiúsque nono die, Alexander Ludouisius Bononiensis eligitur; qui Gregorius XV appellari voluit. Atque hic biennio mensibúsque circiter 5 transactis, anno 1623, Iulij 8, locum dedit Maphæo Barberino; qui, sub Vrbani VIII nomine, ex a. d. 7 Eid. Aug. anni eiusdem 1623, ad hoc tempus Ecclesiæ præsidet; eámque dignis tanto principatu virtutibus cum excellenti coniunctis scientia illustriorem hactenus facit.

Pauli quinti obitum tertio pòst mense consecuta mors est Philippi III Hispaniæ regis, quæ prid. Cal. Apr. anni 1621 incidit, ætatis 43, regni 23. Septembri verò mense, 15 Cal. Oct. Robertus Bellarminus è Societate Iesu S. R. E. Cardinalis, in cælum euolauit. quò illum eadem, quæ ad purpuram extulerat, singularis doctrinæ comes vitæ integritas euexit.

Bredana obsidio. Sub idem tempus & Bredam oppidum Brabantiæ Spinola Hispanici dux exercitus obsedit: & in Aquitania, Narbonensique prouincia, Rohannius, & Subizius hæ-

retici fratres contra Ludouicum regem instaurauere bellum. Breda anno 1624 Augusto mense circunsideri cœpta, Iunio 13 sequentis anni, commeatus inopia deditionem fecit. Cum rebellibus Francis terra, marique certatum est; & iidem vtrobique victi: hoc verò posteriore, quo dux erat Guisius, Rupellanorum prædonum classe domita, Rea insula Ludouici regis in potestatem redacta. A 1610 Christi ad 1632

Quæ dum in Gallia geruntur, in Italia contra Genuenses, & Hispanos, quorum in clientela isti sunt; Francorum exercitus, duce Lediguerio Magistro equitum, pro Sabaudiæ Principe pugnabat. Germaniam verò crebris excursionibus ac latrociniis infestam habebat Mansfeldius, tumultuaria prædonum collecta manu. qui ab Tillio fortissimo imperatore profligatus, ad Gaborem Transsiluanum profugit: indéque ad Venetos contendens, incredibili Catholicarum commodo partium, & gaudio periit, anno 1626. *Bellum Genuẽse* *Mansfeldius.*

Rupellani iuratæ paullò antè fidei, & eodem illo anno acceptæ pacis immemores, clam aduersus Regem Anglos euocant. Qui anno 1627, cum classe centum, & viginti nauium ad Ream insulam appulsi, duce Buckingamo, vniuersam occupant, præter arcem; cui Toirasius præerat, strenuus vir, ac rei militaris apprimè callens. Hic recentibus licet, nec dum absolutis operibus, acres, & continuos hostium elusit impetus, donec laborantibus iam omnium *Rea insula Anglis erepta.*

A 1610 Christi ad 1632

rerum inopia, fessisque subuenit Ludouici regis industria. Hic enim Ricolocio Cardinali viro omni laude florenti adiutore vsus & administro, Schombergium ducem inclytum cum militum haud sanè magno numero ad obsessorum subsidium transmisit. Qui adiuncto sibi Toirasio, cæsos, fugatósque tota Insula proturbauit Anglos.

Rupellana obsidio.

Nihil tot bellis, & victoriis actum videbatur, quandiu contemptrix illa regum, & dominatus omnis impatiens Rupella velut in medio regno regnum aliud erigeret. Quæ vrbs ad æstuaria Oceani sita, cùm loci natura, tùm manu, & arte munita sic erat, vulgò vt inexpugnabilis haberetur. Hanc ingenti animo, & spe, quam de Numinis ope tot rebus experta certissimam sumpserat, Ludouicus aggreditur anno 1627: & eodem consiliorum participe Ricolocio Cardinali, operibus ac munitionibus, intérque cætera stupendis per Oceanum actis molibus, interclusam ita anno toto tenuit, vt fame enecti ciues, extremáque perpessi omnia, regi sese permiserint. Ergo illa, disiectis in planum mœnibus, pæne in pagi redacta speciem, terrori & exemplo reliquis fuit; vt inuicti fidem Principis, & clementiam potiùs, quàm arma experiri cuperent. Capta est Rupella sæculi huius anno octauo, & vicesimo, Octob. 30. Exinde populatim rebelles ad officium rediêre. neque quicquam insequens annus in Galliis hostile reliquum vidit.

Occupato circum Rupellam, & Anglos Ludouico rege; Sabaudiæ dux contra Mantuanum; quo cum de Montiſ-ferrati poſſeſſione vetus habebat certamen; Hiſpanorum arma concitarat. Ac iam & nonnullæ captæ erant vrbes: & Caſale (Oppidum id eſt vt minimè antiquum; ſic prouinciæ illius, &, vt fama eſt, totius Italiæ munitiſſimum) Conſaluus obſederat. Ludouicus pacatis in Aquitania rebus, victorem eò per Alpes egit exercitum. perruptiſque montium clauſtris, quæ & natura locorum aſperitate, & firmiſſimis præſidiis hoſtis inuia fecerat, Seguſionem ſubalpinam vrbem primo impetu deuicit Martij 23 anni 1629. Hiſpani ab Caſali digreſſi, liberum militari ſupplemento, & commeatibus intra oppidum importandis iter noſtris reliquêre. Poſt Francorum abitum, confeſtim ad intermiſſum obſidium rediere, maiori, quàm prius, apparatu. Nam eodem tempore Collaltus Imperatorij dux exercitus Mantuanum agrum peruaſtabat: & Hiſpanis præfectus ab Catholico rege Spinola, vir egregia militiæ fama, Caſale totis oppugnabat viribus. Sed Toiraſij, qui id oppidum præſidio tenebat, inuicta virtus omnes illorum conatus irritos fecit. Demum Franci, Ricolocio Cardinali cum ſumma poteſtate bellum adminiſtrante, denuo trans Alpes ad opem ferendam aduolant. Ibi pluribus oppidis deuictis, dum ad Caſale multis obſtructum difficultatibus iter explicant; Mantua per acceptam intra mœ-

A 1610 Christi ad 1632.

Caſalis obſidio.

A 1610 Christi ad 1632

nia pestilentiam oppidanis, ac defensoribus exhausta, subitò ab Germanis inuaditur Iulio mense anni 1630.

Ea partium calamitate nihil Franci perterriti, nequicquam exercitibus oppositis tribus, per iteratas de hostibus victorias, eò, quò intenderant, aditum sibi virtute pepererunt. Tum sub ipsum Casalis, Hispanorúmque conspectum positis castris, cùm iam in procinctu essent ad præliandum, intercurrente Mazarino, res ad pacis conditiones ab armis, & cruore deducitur: summa in vtrosque; imo in Christianos omnes; prouidentia Numinis: ne vel ingenti cæde alterutris constaret victoria: vel neutris, mutua facta internecione, cederet. Hic finis expeditionis Italicæ fuit, Nouembri exeunte anni 1630. cùm iam Spinolæ morbum continuus obsidionis labor: exitum vitæ, morbus attulisset.

Clarum post hæc per omnes populos Ludouici nomen extitit; non armorum magis famâ, quàm æquitatis, ac fidei in socios: quorum securitatem priuatis suis commodis, atque opibus antiquiorem duxerit. Admirationi quoque fuit Eminentissimi Cardinalis Ricolocij excellens animi vis, ac virtus: & quamlibet magnis gerendis negotiis par ingenij solertis industria.

Anno 1631, Aprili mense, conuenientibus vtrimque legatis, pax inter Imperatorem, Mantuæque ducem æquis legibus constituta; tum huic Imperatorio decreto firmata Mantuæ, ac Montisferrati posses-

ſio die Iulij ſecundo. Ita, pacatis omnibus pristinum Italiæ otium, ac tranquillitas rediit. A 1610 Christi ad 1632

Pacem Italicam Francici, ac Germanici tumultus exceperunt. In Galliis Regina mater in Ricolocium Cardinalem collecta ſimultate, palam ei renunciauit amicitiam; neque vt illum in gratiam reciperet, vllis eius, vel ipſius etiam Ludouici regis filij precibus exorari potuit. Matris exemplum breui pôst Gaſto ſecutus eſt Regis frater, atque in Aurelianos, quæ ciuitas ditionis illius erat, alienato ab eodem Cardinali animo diſceſſit. Mox Compendium Rex, cum omni comitatu; eodémque Mater Regina proficiſcuntur. Qua ibidem relicta cùm ſubinde Rex abiiſſet; ea clam ex oppido euaſit in Flandriam, Iulij 19 die. Aurelianenſium Dux iam ex Martio menſe Aurelianis in Burgundiam digreſſus, inde Regem inſequentem fugiens, in Lotharingiam; ac poſtremò in Flandriam & ipſe conceſſit.

Reginæ matris, ac fratris regis offenſio.

Tùm tumultuaria collecta manu in Franciam erumpens, Narbonenſem Galliam anno inſequente petiit, quam *Occitaniam* vulgò nominant. Præerat huic prouinciæ Montemorencius dux: qui ad illum Iulio menſe deficiens, magnum ſecum virium, & animorum incrementum attulit: vt iam ſubeuntem Schonbergio duce Regis exercitum ſuſtinere, & cum eo congredi auderet. Ergo Calendis ipſis Septembribus anni 1632 perbreui, ſed cruento prælio con-

Ciuile bellum in quo regis victus eſt frater.

A 1610 Christi ad 1632 curritur ad Castelnaudarium. quo victi rebelles; & haud pauci primarij viri ceciderе. Montemorencius aliquot acceptis vulneribus, in potestatem venit hostium; ac Tolosam perductus, capitali in eum ab Senatu dicta sententia, ferro ceruicem subdidit tertio Calendas Nouembres. Quem ille supremum casum non solùm constanti; sed etiam piè religioséque, vt Christianum decebat, parato animo suscepit.

Germanici motus, & Sueciæ regis expeditio. In Germania Gustauus Sueciæ rex; qui ex anno 1630 suis progressus finibus, Imperatoris copias ex Pomerania aliisque finitimis prouinciis eiecerat, sequente 1631 in interiora promouit; & innumeris expugnatis oppidis latè terrorem circuntulit. nequicquam ei Catholicarum partium opposito duce Tillio: qui & ipse Magdeburgum interim aggressus ex anno 1630, summa vi perrupit, inenditque Maij nono consequentis anni 1631. At Lutherani principes apud Lipsiam conuentu habito, contra Imperatorem conspirant; iunctisque cum Gustauo viribus suis bellum capessunt. Contra hos Tillius obiicitur: qui Septembri mense, adiuncto sibi altero duce Papenheimio, Lipsiam obsidet, ac deditionem cogit facere. Adsunt pòst paullo fœderati principes: imprimisque Sueciæ rex, cum Duce Saxoniæ.

Pugna Lipsiensis. Fit ad Lipsiam acerrimum inter hos, & Tillianos prælium; cuius exitus Catholicæ parti funestus accidit. Victus Tillius fuga se eripuit, amissis decem, vt plurimum, mil-

libus. Lipsia Saxonis in ditionem recepta. Hæc victoria Suediæ regi quod Germaniæ Christi reliquum erat, nullo obstante patefecit. Franconiam, capta Herbipoli, subegit omnem; tum Moguntiam; aliásque deinceps post alias prouincias erumpentis flammæ, vel torrentis fluuij more peruasit. Saxone interim Boëmiam inuadente; postquam caput eius regni Pragam deditione cepit. Quidam è Germaniæ principibus, vt ingruentem sibi tempestatem auerteret, Ludouici Franciæ regis implorauêre fidem. quos ille armis suis, & auctoritate tutos ab iniuria præstitit; præsertim Treuirensem Archiepiscopum. quod anno 1632 sequente perfectum est. A. 1610 ad 1632

Hoc ipso anno Sueciæ rex eundem victoriarum cursum sine offensione tenuit. atque Alsatiam, Sueuiam, & Bauariam peruagatus pleraque oppida suæ potestatis fecit. Traiecto Danubio, Bauarbs fudit cum duce Tillio; qui paullo pôst Ingolstadij decessit ex vulnere, grandi iam natu, & militari gloria præcellens; sed religione, & Catholicæ cultu pietatis illustrior. Vualstinius exinde summæ rei Catholicæ præfectus contra Saxonem & Suecum, Pragam recuperat. Dehinc post multas velitationes, tandem ad Lutzenium; quod oppidum haud procul Lipsia distat; cum Sueciæ rege Valstinius & Papenheimius biduo confligunt. Quo in prælio Sueciæ rex Gustauus occubuit: nec longè postea Papenheimius. Nouembri id. *Sueciæ regis postrema pugna, & obitus.*

A 1610 menſe geſtum eſt. Sueci, occiſo rege ſuo, Chriſti nihilo ſegnius inſtaurauêre bellum; quòd ad 1632 ad hanc diem proſequuntur.

Idem annus 1632 nouum Poloniæ regem dedit Vladiſlaum; qui in locum Sigiſmundi patris ſollemnibus regni comitiis de more ſuffectus eſt Octobri menſe; cùm Aprilis antè nono & viceſimo die Sigiſmundus obiiſſet, regni quinto & quadrageſimo.

Veſuuij montis conflagratio.

Memorabilis hic annus inſuper fuit Veſuuij montis incendio; quod Februario menſe repetitum, maximam latè vaſtitatem; Neapolitanis verò ingentem terrorem attulit. qui ſollemni ob id indicta ſupplicatione, per quam S. Ianuarij patroni vrbis circumlatum caput eſt; impendentem cladem auertêre.

INDICVLVS AVCTORVM,

QVI IN POSTERIORE TOMO PRIMÆ PARTIS Rationarij Temporum citantur.

A

ABBO de Obſidione Lutetiæ.

Act. Acta Apoſtolorum.

Acta SS. Fauſt. & Iou. Sanctorum Fauſtini, & Iouitæ.

Acta Charitonis.

Acta Paſsionis Sancti Cypriani.

Addit. ad Monſtrel. Additiones ad Monſtreletum.

Adel. Adelmus in Chronico.

Ado Viennenſis.

Æm. Paulus Æmilius.

Æneas Gazæus.

Æn. Sil. Æneas Siluius qui eſt Pius II.

Africanus.

Afr. exped. hiſtoria Africanæ expeditionis Caroli V.

Agath. Agathias.

Aimo. Aimoinus.

Alan. Carret. Alanus

Carreterius.
Albert. Krant. Albertus Krantzius.
Alber. Albertus Argentinensis.
Alb. Hist. Albigensum Historia.
Alcuin. Alcuinus.
Alemannus Notis ad Procopium.
Alph. à Carth. Alphonsus à Carthagena Hispanus.
Ambr. S. Ambrosius.
Amm. Ammianus.
Anast. Anastasius Bibliothecarius.
Anim. ad Epiph. Animaduersiones Petauij ad Epiphanium.
Ann. Turc. Annales Turcici.
Ann. Pith. Annales à Pithœo editi.
Anon. Cuspin. Anonymus Cuspiniani.
Anon Anonymus scriptor manu exaratus.
Ansel. in Append. Anselmi appendix ad Sigebertum.
S. Anton. S. Antoninus.
Ant. Mon. Antiquitates Monasterij S. Dionysii.
Anton. Palm. Antonius Palmerius.
Ariminensis Concilij Synodica.
Arno. Arnobius.
Athan. Athanasius.
Auct. Afflig. Auctarium Affligemense.
Auct Aquic. Auctarium Aquicinctinum.
Audo. S. Audoenus in vita S. Eligij.
Aug. S. Augustinus.
Aur. Vic. Aurelius Victor.

B

Baldericus in Chronico Cameracensi.
Barl. Marinus Barletus in historia Scandebergi.
Baron. Baronius.
Barth. Fac. Bartholomæus Facius.
Basil. Basilius.
Bayar. Hist. Bayardi Historia.
Beda.
Bellarm. Bellarminus.
Bella. Bellayus.

Bellefor. Belleforestius.
Bern. de Lutz. Bernardus de Lutzemburgo.
Bern. Guid. Bernardus Guidonis in vitis Pontificum.
S. Bernardi vita.
Bertol. Bertoldus.
Bibl. Pat. Bibliotheca Patrum.
Bisar. Bisarri historia Persica, nec non belli Cyprij.
Blond. Blondus.
Boëm. Hist. Boëmica Historia.
Bonf. Bonfinius de rebus Hungaricis.
Breuia. Franc. Breuiarium Francorum Regum.

C

Cand. Candidus apud Photium.
Capitol. Capitolinus.
Cap. Car. Capitula Caroli Calui.
Caro. Caroli Magni vita.
Caff. Caffianus.
Caffiod. Caffiodorus.
Cedr. Cedrenus.
Censor. Censorinus.
Chal. Chalcondylas.
Chron. Alex. Chronicon Alexandrinum, idem cum Fastis Siculis.
Chron. Aquit. Chronicon Aquitanum.
Chronicon Besuense.
Chron. Camer. Chronicon Cameracense.
Chron. Casin. Chronicon Casinense.
Chron Citiz. Chronicon Citizense.
Chron. Colmar. Chronicon Colmariense.
Chronicon Fuldense.
Chron. Germ. Chronicon Germaniæ.
Chron. Spanhem. Chronicon Spanhemense.
Chrysost. vel Chrys. Chrysostomus.
Cirthensis Conciliabuli acta.
Claud. Claudianus.
Clem. Alex. Clemens Alexandrinus.
Cochl. Cochleus.
Cod. Nazar. Codex Nazarianus.
Cod. Theod. Codex Theodosii.

Collat. Carth. Collatio Carthaginensis.
Collect. Anast. Collectanea Anastasii.
Comm. Commineus.
Conc. Basil. Concilium Basileense.
Conc. Calch. Concilium Chalchedonense.
Conc. Carth. Concilium Carthaginense.
Conc. Const. Concilium Constantiense.
Conc. Gall. Concilia Gallicana Ecclesiæ.
Concilium sub Menna.
Conr. Vec. Conradus Vecerus in Henrico VII.
Const. Constantinus in vita S. Germani Autissiodorensis.
Const. Man. Constantinus Manasses.
Crantz. vide Alber.
Curop. Curopalates.
Cuspin. Cuspinianus.
Cyp. Cyprianus.
Cyr. Cyrillus.

D

Dekerius.
Dith. Dithmarus.
Dio historicus.
Dionysius Exiguus.
Dodech. Dodechinus.
Dudo.

E

Edinerus in vita S. Anselmi.
Eginh. Eginhartus in vita Caroli.
Egnat. Egnatius.
Ennod. Ennodius.
Eph. Syn. Ephesina Synodus.
Epiph. Epiphanius.
Euag. Euagrius.
Eugip. Eugipius in vita S. Seuerini.
Eunap. Eunapius.
Euseb. Eusebius.
Eust. Eustathius in S. Eutychij vita.
Eutrop. Eutropius.
Exilij S. Martini Papæ historia.

F

Fac. Facius.
Facun. Herm. Facundus Hermianensis.
Fasti Siculi.
Faustus Regiensis.
Fazel. Fazellus in Sicilia.
Felix Papa.
Feron. Feronius.

Fland. Hist. Flandrensis Historia.
Flor. Chron. Floriacensis Chronici fragmentum.
Flodoar. Flodoardus in historia Remensi. Item eiusdem Chronicon.
Frag. Hist. Franc. Fragmenta Historiæ Francorum à Roberto ad Philippum.
Franc. Tar. Franciscus Tarafa.
Fredeg. Fredegarius in Appendice ad Gregorium Turonensem.
Frossar. Frossardus.
Fulg. vita, Fulgentij.
G
Gag. Gaguinus.
Gaza de mensibus.
Gelas. Gelasius Papa.
Genebr. Genebrardus.
Gennad. Gennadius.
S. Genouefa vita.
Gerbertus.
Gest. Franc. Gesta Francorum epitomata.
Gesta Pontificum Aquitanorum à Bosqueto edita.
Gesta Northmannorum.
Gildas.
Gil. Gillius.
Gla. Glaber Rodolphus.
Glyc. Glycas.
Gotf. Gotfridus Viterbiensis.
Greg. Naz. Gregorius Nazianzenus.
Gregorius Papa.
Greg. Turon. Gregorius Turonensis.
Gregorius septimus.
Guibertus Nongentinus.
Guic. Guicciardinus.
H
Haillanus.
Helgal. Helgaldus in vita Roberti regis.
Herm. Hermannus.
Herod. Herodianus.
Hieron. Hieronymus.
Hincm. Hincmarus.
Hippolytus Portuensis.
Hippolytus Thebanus.
Hil. vita Sancti Hilarij Arelatensis.
Hilar. Hilarius Pictauensis.
Hist. obs. Melit. Historia obsidionis Melitensis.
Hist. Ind. Historia Indica.
Hist. Ioan. Historia Ioannæ Aurelianēsis puellæ.

Hist.Rom.Pont. Historia Romanorum Pontificum à Bosquio edita.
Hormis. epist. Hormisda Papæ epistola.
S.Hugonis Gratianopolitani vita.

I

Ialig. Ialignius.
Idat Idatius.
Inscript. Inscriptiones Gruteri.
Ioannes Asser.
Ioan.Biclar. Ioannes Biclariensis.
Ioan.Diac.Ioannes Diaconus.
Ioan.Villa. Ioannes Villanus Italicus scriptor.
Ioin.Ioinuillai historia S. Ludouici.
Iornan.Iornandes de rebus Geticis, & de regnorum successionibus.
Iose. Iosephus.
Iou Paulus Iouius.
Iouian. Iouianus Pontanus.
Iren. Ierenaus.
Isid.Chron. Isidori Chronicon.
Iulian. Iulianus.
Iuon. Chron. Iuonis Chronicon.

L

Lamb.Schaph. Lambertus Schaphnaburgensis.
Lamp.Lampridius.
Lang.Langius.
Later.Syno.Lateranensis Synodus sub Martino.
Lat.Pac. Latinus Pacatus.
S.Leo.
Leo Ost. Leo Ostiensis.
Leodeg. Vita S.Leodegarij.
Leontius de Sectis.
Leuncl.Leunclauius.
Leporius.
Liber. vel Lib. Liberatus Diaconus.
Luc. Lucas Euangelista.
Lucianus.
Luciani Presbyteri epistola.
Lucif. Lucifer Calaritanus.
Lud.Vit. vel Ann.Ludouici Pij vita, vel Annales.
Lud. XIII.hist.Ludouici XIII historia.
Luith. Luithprandus.

M

M

Malmesb. Malmesburiensis.
Mamertinus.
Marc. vel Marcell. Marcellini Chronicon.
Mar. Marcus Euangelista.
Maria. Mariana.
Maria. Marianus Scotus.
Martyrol. Rom. Martyrologium Romanum.
Masson. Papyrius Massonus.
Matth. Matthaeus Euangelista.
Matth. Matthaeus historicus Gallicanus.
Matth. Palm. Matthaeus Palmerius.
Mat. Vill. Matthaeus Villanus.
Matth. Par. Matthaeus Paris.
Messingh. Messinghamus in Sanctis Hiberniae.
Metaph. Metaphrastes.
Meyer. Meyerus.
Miscel. Hist. Historia Miscella Pauli Diaconi.
Mon. Pad. Monachus Paduanus in historia Germanica.
Monstrel. Monstreletus.

N

Nan. Nangis.
Naucl. Nauclerus.
Nazarius.
Naz. Nazianzenus Gregorius.
Neubr. Neubrigensis.
Niceph. Breu. Nicephori Breuiarium.
Niceph. Chron. Nicephori Chronicon.
Niceph. Greg. Nicephorus Gregoras.
Niceph. Nicephorus historicus.
Nicetas in Vita S. Ignatij.
Nic. Chon. Nicetas Choniates.
Nicol. Gil. Nicolaus Gillius.
Not. ad Iul. Notae Petauij ad Iulianum.
Nithardus.
Nou. Maior. Nouella Maioriani.
Nouel. Valent. Nouella Valentiniani.

Nyss. Gregorius Nyssenus.

O

Odo Cluniacensis.
Odor. Odorannus.
Oliu. Oliuarius Marchius.
Olymp. Olympiodorus apud Photium.
Onuf. Onufrius.
Optatus.
Order. Vtic. Ordericus Vticensis.
Origenes.
Orig. Mon. Origines Monasterij Sancti Dionysii.
Oros. Orosius.
Osor. Osorius de gestis Emmanuelis.
Otho à S. Blasio.
Otho Frisingensis.

P

Pach. Pachymeris fragmenta edita à Petauio cũ Nicephori Breuiario.
Pallad. Laus. Palladij Lausiaca, vel in vita Chrysostomi.
Palm. Palmerius.
Pandul. Collen. Pandulphus Collenutius.
Paneg. Constan. & Maxim. Panegyricus Constantino & Maximiano dictus.
Panegyricus Constantino dictus.
Paradinus.
Paul. Diac. Paulus Diaconus.
Paul. Æm. Paulus Æmilius.
Paul. Iou. Paulus Iouius.
Paul. Paulinus in vita S. Ambrosii.
Pauli. Paulinus Nolanus.
Perron. Perronius.
Pet. Clun. Petrus Cluniacensis.
Phil. Clu. Philippus Cluuerius.
Philo.
Philostr. Philostratus.
Phot. Photius.
Pius II. Papa.
Plat. Platina.
Pleix. Pleixius.
Plin. Plinius.
Plin. Iun. Plinius Iunior.
Plut. Plutarchus.
Polyd. Polydorus Virgilius de Inuentoribus rerum, & de Anglicana historia.

Porphyrius.
S. Porphyrij Vita.
Posid. Posidius in vita S. Augustini.
Priscus.
Proc. vel Procop. Procopius.
Prosp. Prosper.
Prud. Prudentius.
Ptol. Ptolemaus.

Q

Quadr. Hist. Quadripartita historia S. Thomæ Cantuariensis.
Quinta Synodus.

R

Raderus.
Radeuic. Radeuicus de gestis Friderici.
Reg. Regino.
Reg. supp. Reginonis supplementum.
Ribad. Ribadeneira.
Rigor. Rigordus.
Rob. Robertus de Monte.
Roder. Sant. Rodericus Santius.
Roder. Tolet. Rodericus Toletanus.
Rog. Rogerus de Houeden in Annalibus Angliæ.
Romani Concilij Synodalis.
Rub. Rubeus in historia Rauennate.
Ruff. Ruffinus.

S

Sab. Sabellicus.
Sansouinus.
Sanu. Sanutus.
Scal. Scaliger.
Schis. Angl. Schismatis Anglicani historia.
Sen. Seneca.
Seu. Sulp. vel Sulp. Seuerus Sulpicius.
Sidon. Sidonius.
Sig. Sigonius.
Sig. vel Sigeb. Sigebertus.
Simoc. Simocatta.
Simpl. Simplicij Papæ epistola.
Sirm. Sirmondus.
Socra. Socrates.
Soc. Iesu. Historia Societatis Iesu.
Sozom. Sozomenus.
Spart. Spartianus.
Spenheimense Chronicon.
S. Stephani Hungari vita.
Spond. Chron. Spondani Chronicon.
Strabo.

Suet. Suetonius.
Suffr. Suffridus in Germanica historia.
Suger. Sugerius.
Suid. Suidas.
Supp. Chalc. Supplementum Chalcondylæ.
Sur. Surius.
S. Sym. vita. S. Symeonis Stylitæ vita.
Syn. Synesius.
Syn. 7. Synodus septima.

T

Tac. Tacitus.
Tert. Tertullianus.
Theg. Theganus in vita Ludouici Pij.
Them. Themistius.
Theob. Theobaldus in vita S. Guillelmi.
Theod. Theodoretus.
Theod. Lect. Theodorus Lector.
Theoph. Theophanes.
Theoph. Simoc. Theophylactus Simocatta in historia Mauricij.
Tim. Epistola Pauli ad Timotheum.
Til. Tilius.
Trebel. Trebellius.
Trith. Trithemius in Chronico Hirsaugiensi.
Tursel. Tursellinus in historia S. Xauerij.

V

Varnef. Paulus Varnefridus.
Vas. Vasæus in Chronico Hispano.
Vell. Velleius Paterculus.
Velleius alter in Appendice ad Gaguinum.
Vestmon. Vestmonasteriensis.
Vict. Tun. Victor Tununensis.
Vict. Victor.
Vict. Vtic. Victor Vticensis.
Vigner. Vignerius.
Villa. Villanus.
Vinc. Bellou. Vincentius Bellouacensis.
Vincen. Lirin. Vincentius Lirinensis.
Vit. Pat. vel *PP.* Vita Patrum.
Volat. Volaterranus.
Volcat. Volcatius.
Vopisc. Vopiscus.

Vrſp. Vrſpergenſis Abbas.
Vſu. Vſuardus.
Vuillel. Gemmet. Vuillelmus Gemmeticenſis in hiſtoria Northmannorum.
Vuill. Nang. Vuillelmus Nangis.
Vuil. Tyr. Vuillelmus Tyrius.
Vuitich. Vuitichindus.

X

Xiph. Xiphilinus.

Z

Zon. Zonaras.
Zoſ. Zoſimi Papae epiſtola.
Zoſ. Zoſimus hiſtoricus.

INDEX
RERVM MEMORABILIVM, quæ in prima parte Rationarij continentur.

A

ABARIS, 139
Abas Lyncei filius, 39
Abbatia à sæcularibus possessa magno eorum damno, 559
S. *Abbo Floriacensis*, 594
Abdias propheta, 83
Abdirama rex Saracenorum, 531
Abdolominus Tyri rex, 173
Abel à fratre cæsus, 4
Abiam rex Iuda, 75
Abimelech filius Gedeonis, 24
Aborigines, 60
Abraami historia, 8. 11. *& seq.*
Absalom, 30
Abydum expugnat Philippus, 226
Abyssus quid apud Mosem significet, 2
Acacius Constantinopol. 419. *perfidus, & hæreticus: ob id damnatus*, 444. *moritur*, 445. *de eius eradendo nomine certatum*, 460. *& seq. tandem deletum est*, 463
Acarnanes victi, 226
Acastus, 33
Accius poëta, 250
Acephalorum origo, 444
Acepsimas martyr, 359
Achab rex Iuda, 77
Achæi vbi habitarunt, 64. *& 65. de eorum*

republica,201. & seq. 206. & seq. bella,221
Achai Pratores creabant verno tempore, 221. Romanis bellum inferunt,223. domiti, 244. & seq.
Achaus contra Antiochum rebellat,215.219
Achaus Xuthi filius, 34
Achaia unde dicta, ibid. Gracia omnis ita dicta, 245
Achaz rex Iuda, 83
Achilleus, 343
Achmetes Turca, 667
Alcmaon, 56
Acrisius, 16.39
Acro victus à Romulo, 105
Acrotatus Arei filius,202
Adalbero Lauduni episcopus, 587
Adalbertus Marchio, 568.569
S. Adalbertus martyr, 590
Adam creatur, & in hortis collocatus contra Deum peccat, 3
Adeleis Rodulphi filia nupta Lothario, 569. tum Othoni Imper. 570.573
Adelgarius presbyter,586
Adolphus rex Romanorum, 636
Admetus, 33
Adonias à Salomone occisus, 30
Adonizebec, 23
Adrastus,33. Sicyonem migrat,38. inde Argos repetit,ibid. Thebas obsidet, 55
Æacidas pater Pyrrhi, 164
Æacus pluuiam impetrat, 53
Æga magister palatij,515
Ægeus moritur, 54
Ægiales: eadem Achaia dicta, 34.& 35
S. Ægidius, 528
Æginetæ Dario se dedunt, 136
Ægyptiorum regnum,10. plaga, 19. reges postremi,115. & seq. Romanis legatum, 261
Ægyptus Beli filius, 39
Ægyptus in prouinciam redacta, 282
Ægisthus, 59
Ælianus scriptor. 322
Æmilianus tyrãnus, 332

Paulus Æmilius historicus, 704
Æmilius Paulus Rom. Imper. Persem vicit, 229
Æmilius Barbula, 191
Æs Corinthium, 245
Æneas Siluius, 682
Æneas, 58. 59. *in Italiam venit*, 59. & 61
Aeolenses populi, 36
Aeolica migratio, 67
Aeolica lingua, 35
Aeolus, 32. *eius posteri*, *ibid.* & 33
Aepalius rex, 36
Aequi victi, 150. & *seq.*
Aerij haeretici, 368
Aeschylus, 138. 153
Aeson Iasonis pater, 32. 50
Aesopus, 116
Aëtius haereticus, 368
Aëtij gesta, 407. *Francos reprimit*, 410. *Attilam vincit*, 433. *moritur*, 434
Aetoli in Elidem recepti, 65
Aetoli cum Achais bellum gerunt, 221. *cum Romanis societatem faciunt*, 223. *ab iis victi*, 227
Afranius, 273
Africam Vandali occupant, 406. *in ea Catholici vexantur*, 445
Africanus, 329
Agamemnon filiam mactat, 25. *Plisthenis filius fuit, non Atrei*, 44. *Troia excisa periit*, 59
Agapetus Papa, 480
S. Agatha, 337
Agathobulus, 320
Agathoclea meretrix, 218
Agathoclis Syracusani gesta, 181. 182
Agathocles Lysimachi F. 203
Agaue, 46
Agaunense coenobium, 467
Agenor, à quo nata Agenoridarum stirps, 39. 45. & *seq.*
Agericus Virdunensis, 484
Agesilai gesta, 157. *mors*, 160
Agis & Cleomenes, 207. & *seq.*
S. Agnes, 347
Agnes vxor Henrici II

Imp. 595
Agnoëta, 463
Agobardus episcopus, 544
Agraria lex Roma lata à Flaminio, 194. à Saturnino, 259
Rod. Agricola, 687
Agrippa Iudaæ rex, 299. & seq.
M. Agrippa Augusti amicus, 282. & seq.
Agrippina, 295
Aistulphus Langobardorum rex domitus à Pipino, 539
Aithales martyr, 359
Alani in Gallias irrumpunt, 394. & seq. Hispanias occupant, 395.
Alaricus, 392. & seq. Romam capit, 394. & seq. obiit, 395
Alaricus alter à Chlodoueo casus, 456
Albani à Romanis victi, 106
Ferdinandus Albanus Hispanorum dux, 709
Albericus Marozia filius. 569
Albertus magnus, 634. obiit, 639
Albertus Austriacus Archidux, 719
Albertus Imper. Rodolphi filius F. 636, obiit 649
Albertus Austriacus Imperator, 678
Albigense bellum, 645
Clodius Albinus, 323. & seq.
Alboftedis soror Chlodouei, 455
Alboinus, 492
Ioannes Albretus rex Nauarræ, 698
Alcæus Poëta, 125
Alcæus Persei filius, 41. 62
Alcander Lycurgo effodit oculum, 91
Alcestis, 33
Andreas Alciatus, 704
Alcibiades, 155
Alcidamidas Messenius, 109
Alcimus, 298
Alcman, 125
Alcmena, 42. 49. 62
Alcuinus, 542
Alcyone, 32
Aldephonsus Castus rex Hispaniæ, 541
Alectus, 344
Franc. Alenconius, 712.

obiit, 714
Aleus, 48
Alexander Iudæorũ rex, 255
Alexander Aristobuli F. 270
Alexander, vide Paris.
Alexander Alensis, 634
Alexander Seuerus, 326. & seq. Christianis fauit, 328
Alexander V Papa. 672
Alexander Imper. Constantinop. 576
Alexander episcopus Alexandriæ, 358
Alexander Zebina, 252
Alexander Herodis filius, 287
Alexander Amyntæ filius rex Macedonum, 131
Alexander Cassandri filius, 179
Alexander Bala, 239
Alexander Pheræus, 159
Alexander Epiri rex, 164. 186
Alexander Magnus, eiúsque res gestæ, 170. & seq. audit Aristotelem, 171. Persas vincit, 172. & seq. Iudæum Pontif. veneratur, 173. Darium profligat, ibid. moritur, 175
Alexandri M. successores, 175
Alexandri duo Ægypti reges, 261
Alexandria condita, 173. Romanis legata, 261
Alexandrina synodus sub Athanasio, 372
Alexandrina ecclesia mortuo Athanasio vexatur, 379
Alexandrini Romanorum auxilio tuentur se contra Philippum, 223
Alexius Manuelis filius, 622
Alexius Angelus Imper. 620. 624
Alexius Comnenus, 605. Francos vexat, 606
Alfonsus Aragoniæ, Siciliaque rex à Ioanna adoptatur, & Neapolitanum regnum obtinet, 675. & 676. captus à Genuensibus, dimittitur à Philippo duce Mediolanensi, 675. obiit, 680
Petrus Aliacensis, 677

Aliensis clades, 165
Alienora Ludouici VII Fräcia regis uxor, 626. repudiata nubit Henrico Angliæ regi, 627
Allobrogicum bellum, 257
Alphonsus Ferdinãdi F. rex Neapolitanus, 695
Alphonsus Castellæ rex astronomus à Germanis in Imperium adscitus id negligit, 635. Saracenos vincit, 645
Alphonsus S. Ludouici frater, comes Tolosanus, ibid. obiit, 647
Alyattes Lydiæ rex, 111
Amalaphrida, 471
Amalaricus Gothorum rex, 457. 475
Amalasuntha, 414. 471
Amali, 413
Amandus Burdegalensis, 389
S. Amandus, 510
Amantius cubicularius, 452
Amasis Ægypti rex, 117. 129
Amasias rex Iuda, 81
Amazones à Theseo victa, 54
Ambasienses turbæ in Galliis, 708
Ambrosiana basilica, 388
Ambrosius fit episcopus, 380. Theodosium excommunicat, 384. eius gesta, 388. obiit, 396
Amedeus fit Papa Felix V ex Sabaudiæ duce, 676
Amelius, 340
Ammianus, 381
Aminias archon, 168
Ammon, 12
Ammonius, 329
Amnon Dauidis filius, 30
Amon rex Iuda, 86
Amos propheta, 83
Amphia capta, 109
Amphiaraus. 33. 56
Amphidamas, 48
Amphilochius, 389
Amphion, 47
Amphitheatrũ Titi, 307
Amphitruo, 42. & 43. 62
Ampulla sacra Remensis, 455
Amri rex Israëlis, 77
Amulius, 104
Amurathes I, 662
Amurathes II, 664
Amurathes III, 667
Amurathes IV, 668

Amurathes III. 667
Amurathes IV. 668
Amythaon. 32
Anaballianus rex. 362
Anacharsis, 126
Anacletus II antipapa. 616. & *seq.*
Anacreon, 138
Ananias, Azarias, & Misael. 113
Anarchia Romæ quinquennalis. 166
S. Anastasius Persa, 510
Anastasius Papa. 399
Anastasius Imper. 448. & *seq. obiit,* 451. *Chlodoueum sibi conciliat,* 458. *Catholicam fidem vexat,* 460
Anastasius siue Artemius, 523
Anastasius Sinaita, 504
Anastasius Papa, 461
Anatolius, 348
Anatolius Constantinop. episcopus, 440
Anaxagoras, 153
Anaximander, 127
Anaximenes, ibid.
Anaxo, 42
Ancæus, 48
Anchises, 58
Ancus Martius, 106
Ancyrana synodus, 360
Andegaui à Northmannis populati, 558. *occupati,* 560
Andragathius, 383
Andreas rex Neapolitanus ab vxore necatus, 651
Andriscus, 248
Androgeos, 53
Andromeda, 41
Andronicus occidit Oniam, 233
Andronicus Palæologus. 642
Andronicus Imperator, 623
Angelus Politianus, 687
Angli ad fidem conuersi, 503
Anglia magnam vicissitudinem experta quãdo ad Northmannos regnum transiit, 611. & *seq. Romano Pontifici subiecta,* 629. *à Francis occupata, sed subinde amissa, ibid. Lutherana hæresi infecta,* 702.
Anglorum cum Francis bellum sub Philippo Augusto, 628. & *seq.*

sub Philippo Pulchro, 648. sub Philippo Valesio, 655. sub Ioanne, 656. sub Carolo Sapiente, 657. Franciam inuadunt, 659. & seq. & 688. eiecti è Galliis, 689. & seq. domi ciuilibus discordiis incitati, 690, & seq. Catholicos persequuntur, 713. cum Ludouico XIII bellum gerunt, & vincuntur, 731
S. Anianus, 433, 446
Anitius de Gentio triumphat, 229
Anna regina Fräciæ Ludouici XIII vxor, 723
Anna Bolena, 702
Anna Britanniæ ducis filia nupta Carolo VIII, 694. postea Ludouico XII, 696
Annas Burgius hæreticus, 708
Annus computari cœptus à Ianuario edicto Caroli IX. Franciæ regis. 709
Anomœi, 368
Anselmus Mediolanensis, 544
S. Anselmus Cãtuar. 613
Antenor Troiam prodit, 59. Patauiũ condit, ib.
Anterus Papa, 336
Anthemius Imper. 436. *& seq.*
Anthimus hæreticus, 480
Antia, vide Sthenobœa.
Antigonus Alexandri successor, 177. moritur, 178
Antigonus Gonata, 209
Antigonus Δώσων, 210. 220
Antigonus Aristobuli filius, 270
Antiochenæ synodus contra Samosatenũ, 339. alia in Encæniis, 366. altera, 389
Antiochenũ schisma trifariàm diuisum, 372. seditio ibidem, ac statua deiectæ, 384. schisma fouetur, 386. sublatum, 388
Antiochi magni gesta, 214. & seq. victus ad Raphiam, 216. à Romanis victus, 227. obiit, 230
Antiochia terra motu quatitur. 452

Antiochus Pius, 260
Antiochus Deus, 205
Antiochus Asiaticus, 261
Antiochus Seleuci filius, 180
Antiochus Seleuci nepos, Antiochi filius, 215
Antiochus Hierax, 213
Antiochus Epiphanes eiúsque gesta, 230. & *seq. Ægyptum inuadit*, 231. & *seq. Templum Iudaorum polluit*, 235. *ab Ægypto depellitur, ibid. moritur*, 237
Antiochus Eupator, 237
Antiochus Sidetes, 241. 251
Antiochus Grypus, 253
Antiochus Cyzicenus, 254
Antiopa, 47
Antipater Idumaus, 269. 285
Antipater Macedo victus à Gracis, 176
Antoninus Alagabalus, 326
S. Antoninus Florentinus episcopus, 687
M. Antoninus Pius, 315. & *seq.*
M. Antonius, 273. *eius gesta post obitum Cæsaris*, 278. & *seq. obiit*, 281
M. Antonius orator, 276
S. Antonius Patauinus, 634
S. Antonius monachus, 339. 369.
Aod, 24
Apelles hareticus, 322
Aper Grammaticus, ibid.
Aphareus, 33
Apia Peloponnesus dicta, 17
Apia rex Argiuorum, 17
Apollinaris Hierapolitanus, 320
Apollinaris, à quo haresis orta, 381
S. Apollonia, 337
Apollonius martyr, 329
Apollonius Tyaneus, 310
Apollonius scriptor Christianus, 329
Appianus, 322
Appio Grammaticus, 311
Appius Decemvir 150
Appius cacus, 191

Apries Ægypti rex, 117. 129
Apsimarus Imper. 521
Apuleius, 322
Aqua rerum omnium materia, ex qua etiam cælestes orbes fabricati, 2. *& seq. ea verò nebulæ instar tenuis erat*, ibid.
Aquila Iudæus, 322
Aquileia ab Attila euersa, 434
Aquilius vicit Aristonicum, 256
Aquisgranense palatium à Northmannis incensum, 560
Aquitania Francis obtigit, 459. *ab duce Northmannia & Angliæ rege quomodo possessa*, 627. *Aquitani ab Anglo domino suo vexati fidem implorant Franciæ regis*, 657
Arati Sicyonij gesta, 201. *& seq.* 206. *& seq.* 222. *mors*, ibid.
Arator, 484
Aratus Poëta, 225
Arausicana synodus II, 479
Arbaces, 92
Arbellica pugna, 173
Arbogastes, 383. *obiit*, 384
Arbor vitæ, & scientiæ, 4
Arca Iudæorum capta, 26. *in Sionē delata*, 29
Arca Noëmi, 5. *& seq. eius reliquiæ seruata*, 8
Arcades, 36. *in sedibus suis hæserunt*, 65
Arcadius Imperator, 391. *& seq. obiit*, 393
Arcas, 48
Arcesilaus, 188
Archelaus Herodis F. relegatur, 288
Archelaus Caschena episcopus, 346
Archelaus rex Ægypti, 262
Archidamus à Demetrio vincitur, 179
Archilochus, 125
Archimedes, 196
Archontes, siue Prætores Atheniensiū, 18. *&* 67
Areus rex Spartæ, 202
Ardaburius, 406. 426
Arelatensis I Synodus, 358. *altera Synodus*, 445
Leonardus Aretinus, 677
Argiuorum regnum, 16. *&* 38

Argonautarum expeditio, 51
Argyropylus, 686
Ariadna Zenonis vxor, 427. obiit, 451
Ariana hæresis, 358. & seq. sub Constantio progressa, 365. & seq.
Ariani Antiochiæ conspirant in catholicã professionem, 374
Ariarathes Cappadociæ rex, 238
Arias Montanus, 716. obiit, 722
Aridæus Alexandri successor, 175
Arienne Astyagis vxor, 112
Ariminensis synodus, 368
Ariobarzanes, 264
Aristagoras, 131
Aristarchus comicus, 153
Aristides, 144, & seq. 146
Aristides Christianus scriptor, 320
Aristobulus primus ex Hasamonæis rex, 255. 268
Aristobulus secũdus, 269
Aristobulus Herodis F. 287
Aristobulus Mariamnes frater, 287
Aristodemus Messeniæ rex, 169
Aristodemus Heraclida, 64
Aristogiton, 135. statua ei posita, 136
Aristomachus Heraclida, 64
Aristomenes Messenius, 110
Aristonicus Asiam occupat, 256
Aristophanes Comicus, 170
Aristoteles nascitur, 168
Arius hæreticus, 258. periit, 359
Armatus magister militum, 429
Armenorum vnio, 679
Arne femina, & vrbs, 34
Arnobius, 348. 360, & seq.
Arnulphus Imper. 553. Italiam aggreditur, ibid. obiit, 554
Arnulphus Remorũ episcopus, 586. ab Hugone Capeto vexatur, 588

S. Arnulphus Metensis, 509.510
S. Arnulphus Suession. 613
Arphaxad, 101
Arrianus historicus, 321
Arsaces Parthorum regni conditor, 203. & seq.
Arsacius, 398
Arsenius, 389
Artabanus Parthorum rex, 325
Artabanus Xerxem occidit, 148
Artabasdus, 533
Artaphernes, 133
Artaxerxes Persarũ instaurat imperium, 327
Artaxerxes Longimanus, 148
Artaxerxes Mnemon, 155
Artemius Imperat. vide Anastasius.
Artemius martyr, 371
Arteuellius rebelliũ Flandrorum dux, 658
Azymbas Molossorũ rex, 164
Asa regis Iuda gesta, 75. moritur, 76
Ascanius, 61
Ascelinus Laudunensis episcopus, 586
Ascholius, 385
Asconius, 311
Aser Iacob filius, 13
Asia Romanis legata ab Attalo, 256
Asiani Pascha non rite celebrantes, 328
Aspar, 406. 426. & seq.
Assaracus, 58
Assumbeij, 668
Assyriorum, siue Chaldaeorum imperium oritur, 8. desiit, 92. instauratur, 98. & seq.
S. Asterius, 399
Astyages, 93. Alyattis filiam ducit, 112. eius gesta, 118. & seq.
Astyoche, 58
Atalanta, 48
Athalaricus, 471
Athalia, 80. & seq.
Athamas, 33. 46
Athanagildus, 496
Athanaricus, 375. ab Theodosio recipitur, 382. Catholicos vexat, 413
Athanasius, 359. eius vexationes, 366. & seq. redit Alexandriã mortuo Constantio, 372.

pellitur à Iuliano, ibid. moritur, 378. & seq.
Athaulphus, 395. Placidiam duxit, 404. obiit, ibid.
Athenagoras, 320
Athenæ incensæ à Persis, 144 instaurata, 145. capta à Lysandro, 155. à Demetrio, 179
Athenienses Inarum Ægypti regem contra Persas adiuuant, 148. eosdem vincunt Cimone duce, 149. in Sicilia victi, 155
Athenienses Romanorum socij, 226
Atheniensium regnum, 18 Iones appellati, 34. horum regio coloniis obnoxia non fuit, 36. regnum desiit, 67. contra Persas in Asia pugnant, 132 contra Darium, 133. contra Xerxem, 144. cum Lacedæmoniis bellum ineunt, 145. 154. & seq.
Atlantis tempus, 18
Atrebates à Carolo VIII rege Franciæ Maximiliano Austriaco concessi, 694
Atreus & Thyestes, 44
Atreus contra Heraclidas pugnat, 63
Atta Comicus, 277
Attalus rex Pergami, 203. alter, 219. Romanorū socius, 223. alius tutor Eumenis, 244
Attalus tyrannus, 402
Attalus Grammaticus, 250
Attalus Asiam Romanis legat, 256
Attica lingua, 35
Atticus Constantinopol. episcopus, 398
Attila, 407. 408. eius excursio in Gallias, 432. clades, 433. Italiam inuadit, 434. redit in Gallias, vbi vincitur, & postea moritur, ibid.
M. Attilius, 192
Audeflendis soror Chlodouei, 454
S. Audomarus, 518
S. Audoenus, ibid.
Audiani, 368
Auenionem translata sedes Romana, 649. eam vrbem ab Ioanna regina emit Clemens VI,

651. Romam rediit, sed eo mortuo schisma factum, 652
Augustinus, 421. eius ætas, gesta, mors, ibid. & seq.
Anton. Augustinus, 716
Augustulus, 438
Augustus, 278. & deinceps solus dominatur. 282. mors, 291. eius laus, 292
S. Auitus Aurelian. 467
Auitus Imper. 435
Auitus Viennensis, 459. 465
Aulus Gellius, 312
Ioan. Auratus, 716
Aureliani obsessi ab Attila, 433. Synodus prima ibi facta, 459
Aureliani à Northmannis vastati, 559. ibid. miraculum in æde S. Crucis. S. Aniani ædes ibidem condita, 607. incensa, 607. obsidentur ab Anglis & liberantur, 689
Aurelianẽses status, 708
Aurelianus Imper. 334. & seq. Christianis aliquando fauit, 339
M. Aurelius Imper. 313. & seq. obiit, 317
Aureolus tyrannus, 334
S. Austregisillus, 510
S. Autbertus, 518
Autonoë Cadmi filia, 46
Auxentius Arianus, 379
Azarias, vide in Ananias.
Azarias, vide Osias.
Azincurtensis pugna, 688

B

Baalis sacerdotes occisi, 80
Baasa rex Israëlis, 76
Babelis turris, 7
Babyloniorum regnum à Nabonassaro, 103. desiit, 115
Bacauda, 343
Bacchi ortus, 46
Bacchiadæ Corinthi reges, 70. & seq.
Bachylides, 153
Bactriani à Zoroastre domiti, 9
Bactrianum regnum, 205
Baiazethes I, 662. idem Christianos vincit, 654. & 663. à Tamberlane captus, 663
Baiazethes II. 665

Bala, 13
Balaam, 21
Balac, 21
Balamir, 413
Balbinus Imperator, 331
Balduinus Flandrensis Imperator, 625. 640. occisus à Bulgaris, ib.
Balduinus Flandrensis, 609
Franc. Balduinus, 716
Baldus, 653
Baltasar Babylonis rex, 114
Balthi Gothici generis, 413
Bamba Hispani regis pietas, 519
De Baptismo hæreticorum dissidium, 338
Barac, 24
Barbarossa prædo, 666. 702
Maph. Barberinus, qui posteà Papa fuit, 730
Barcochebas, 314
Bardanes Imper. 545
Bardas Cæsar, 565
Cæsar Baronius, 722
In S. Bartholomæi festo cædes hæreticorum, 709
Bartolus, 653
Baruch, 89
Basileensis synodus, 676
Basiliscus tyrannus, 427. obiit, 429. hæreticus, 442
Basilius Amaseensis, 357
Basilius M. fit episcopus Cæsareensis, 377. moritur, 389
Basilius Ancyranus, 368
Basilius Macedo Imper. 565. & seq.
Basilius, & Constantinus Imp. 599
Basina vxor Childerici, 411
Bassianus, vide Caracalla.
Batiea Teucri filia, 57
S. Bathildis, 516. 519
Bathorij cum Austriacis bellum gerunt, 720
Sigismundus Bathorius princeps Transsiluaniæ, 720
Gabriel Bathorius Dacus obiit, 726
Battus Cyrenen condidit, 123
S. Bauo, 510
Bayardus eques, 698
Belidarum stirps, 39. & seq.

Belisarius, 469. eius gesta, 470. & seq. obiit, 473
Ioannes Bellaius, 704
Rob. Bellarminus Cardinalis obiit, 730
Bellerophon, 40
Belus rex Assyriorum, 8
Belus alter Danai parens, 16. 39
Petrus Bembus, 704
Benadad rex Syriæ, 76. 78
Benearnensis prouincia catholico cultui restituta, 724. 729
S. Benedictus, 485. Henrico Imperatori sanitatem reddit, 593
Benedictus XI Papa, 649
Benedictus XII Papa, 651
Beniamin nascitur, 14. tribus eius penè occidione deleta, 23
Beneuentum Rom. Pontifici datum, 595
Berengarius I rex Italiæ 553. pulsus à Ludouico recuperat regnum, 568. occiditur, ibid.
Berengarius II Italiæ rex, 569
Berengarius hæreticus, 614
Berimud, 414
S. Bernardi res gesta. 617. obitus, 618
S. Bernardinus. 677
Bernardus Italiæ rex, 543
Berno Gigniacensis, 588
Bertrandus Guesclinus, 657
Berta Roberti regis vxor, 607
Berta Henrici I Franci vxor, 610
Bertrarda Henrici I Frãci pellex, ibid.
Petrus Berullus Cardinalis, 727. & seq.
Bessario, 686
Bessus, 174
Bethleem Gabor, 726
Bethsabee, 29
Theodorus Beza, 722
Bias Melampodis frater, 32 & 33.
Bias sapiens, 126
Bironius dux morte affectus, 721
Bithynia facta Romanorum, 266

S. Birgitta, 652
Bituitus, 257
Blachernarũ ecclesia, 420
Blasenses status, 712
Blanca S. Ludouici mater, 646
Bleda frater Attilæ, 408
Flauius Blondus, 677. 686
Bocacius, 653
Boëmici tumultus sub Ferdinando Imp. 726. & seq.
Bœotus, à quo dicta Bœotia, 34
Bœoti contra Lacedam. pugnant, 158
Boëslaus rex Boëmiorum, 572
Seuer. Boëtius, 459
Bogoris, 564
Boij victi à Romanis, 188. 194
Bombarda inuenta, 653
S. Bonauentura, 629
Bonifacius comes, 406. obiit, 407
Bonifacius Papa, 418
Bonifacius Montis-ferrati Marchio, 640
Bonifacius VIII Papa, 648
S. Bonifacius Germanorum Apostolus, 532
Bononia siue Gessoriacum ab Anglis capitur, 703
Borboniorum familia regnum iniit, 715
Steph. Botskaius, 720
ad Bouinas prælium, 631
Brasidas, 154
Breda obsidio, 730
Brenni in Græciam expeditio, 184
Britannia minor Northmannis data, 564. de eius possessione controuersia inter Carolum Blesensem, & Montefortium, 657. Francorum in ditionem peruenit, 694
Britannia insula à Pictis & Scotis occupata, 408
Britannia à Pelagianorũ hæresi liberatur, 424
Britannicus à Nerone occisus, 298
Brunechildis, 495. 498. filium interficit, 500. interfecta, 509
S. Bruno, 614
Brutus Cæsarem occidit, 274. cum Antonio, &

Octauio pugnat, & obit, 279. & seq.
Iunius Brutus primus Consul, 141
Bucellini Italica expeditio, 477
Buda à Turcis capta. 702
Budaus, 704
Buquoius dux, 727
Bulgari infesti Romanis esse cœperunt, 449
Burdinus Antipapa, 615
Burgundia regnum, 568. & seq. primus ibi rex fuit Rodulphus, 569. duces aliquot, 584. regnum à Rodolpho datur Conrado II Imper. 594. Ita desiit regnum, ibid. Ioannis regis filius Philippus dux fit, 656. ad Francos redit, 693
Burgundiones irrumpunt in Gallias, 394. & 404. eorum reges, 455. 456. eorum leges, ibid. à Francis domiti, 458. & seq. vide & 474. & seq.
Busiris, 39
Byzantium à Seuero captum, 324. à Constantino mirificè auctũ, 354

C

Cabades Persa, 450
Cadmeam arcem occupant Lacedam. 158
Cadmus, 45. eius filia, 46
S. Cacilia, 329
Cacilianus Carthaginensis, 357
Cacilius Poëta, 249
Cœle Syria Ægypti regibus paruit, 215. de ea pugnans cum Ptolemao Antiochus M. ad Raphiam vincitur, 216. recuperatur ab Antiocho, 224. repetitur ab Ægyptiis, 231
Calestinus I Papa, 419. in Britannias mittit S. Germanum, 424
Calestinus III Papa, 620. 638
Calestius Pelagianus, 416. damnatus, ib. 417
Calius Antipater, 277
Q. Capio Viriathum superat, 247. victus à Gallis, 258
C. Iulius Casar, eiúsque gesta, 271. & seq. Pompeium vincit, 273. moritur, 274. vide 277. & 278. eius mors prodigiis insignis, ibid.

Cæsarius Arelatensis, 465
Caietanus Cardin. 704.
Cain fratrem occidit. 4
Cainani, 322
Caius Cæsar Caligula. 295. & *seq*.
Caletes ab Anglis occupati, 655
Calchedon condita. 123
Calchedonense Conciliū. 439. & 440. *eius canones non omninò probatis* 441
Caleb, 20
Calendarium correctum à Gregorio XIII, 713
Calense cœnobium, 519
Callirrhoë Scamandri filia, 58
Callimachus Poëta, 225
Callimachus in pugna Marathonia clarus, 134
Callistus II, 615
Callistus III Papa. 682
Callisto, 48
Calpurnius Poëta. 348
Caluinus, eiúsque secta, 706. *obiit*, 709
Caluinianorum ciuiles turba, 707. & *seq*. *casi in Francia variis prœliis*, 708. & *seq*.
Cambyses, 122. 128. & *seq*. *mors*, 130
Camilli gesta, 165
Candelori, 668
Cannensis clades, 196
Cantabri domiti, 282
Canutus Danorum rex Angliam occupat, 611
Capaneus, 56
Capistranus, *vide Ioannes*.
Capitolini Iouis tēplum, 107
Capitolinus agon, 307
Caprea palus, 105
Capua à Romanis capta, 197
Capys, 58
Antoninus Caracalla prius Bassianus dictus, 324. & *seq*.
Caramanni, 66[illegible]
Caranus, 19[illegible]
Carausius tyrānus, 343 & *seq*.
Carbo, 26[illegible]
Carcassona frustrà [illegible] Francis obsessa, 45[illegible]
Cardinalibus ruber p[illegible] leus quando datus, 63[illegible]
Carilefus, 46[illegible]
Carinus Imper. 34[illegible]

Carl

Carlomannus Ludouici F. 551
Carlomannus Caroli Balbi F. 552
Carlomannus Caroli Martelli F. 538
Carlomannus Pipini F. 540
Carneades, 250.275. & *seq.*
Carnutes à Northmannis liberati circumlata subucula B. Virginis, 563
Carolus Martellus, 525. *obiit,* 531
Carolus Magnus, 540.& *seq. eius gesta, ibid.* & *seq. doctus fuit,* 542. *fit Imperator Occidentis, ibid. obiit,* 543. *eius posteritas paullatim excidit regno,* 579. & *seq.*
Carolus Caluus, 544. *eius regnum,* 549. *eius gesta,* 550. 551. *fit Imperator,* 551. *obiit, ibid. eius inertia,* 559
Carolus Crassus, 551. *Imperator fit, ibid.* & *rex Franciæ,* 552.561
Carolus Carolesius dux Burgundiæ, 692. *obiit,* 693
Carolus Borbonius ad Hispanos deficit, 701
Carolus Simplex nascitur, 552. *fit rex Franciæ,* 554.580, *regno priuatur, ibid. in carcerem coniicitur,* 581
Carolus dux Lotharingiæ Lotharij frater, 584. *à regno eiectus ab Hugone rege Franciæ capitur,* 586. *eius filij,* 587
Carolus Austriacus V Imperator, 700. *cum Francisco rege Franciæ bellat,* 701. *expeditio eius in Africam,* 702. *in Galliam,* 703. *cum Henrico II bellum gerit,* 706. *secedit* & *moritur, ibid.*
Carolus frater S. Ludouici fit rex Siciliæ, 636. & *seq. amittit Siciliam,* 638. *in Africam contra Saracenos it,* 647
Carolus Claudus, 638. *captus dimittitur, ibid.*
Carolus Aurelian. dux, 679

Carolus Dyrrachinus Neapolitanus rex, 652. 672
Carolus Pulcher Franciæ rex, 655
Carolus V rex Franciæ, 657
Carolus VI Franciæ rex, 658. & *seq. in amentiam incidit*, 659. *obiit*, 660
Carolus VII Franciæ rex, 688
Carolus VIII 693. & *seq. Neapolitanum regnum obtinet, quod deficit postea, ibid.* & 694. & *seq. obiit*, 696
Carolus IX rex Franciæ, 708
Carolus Valesius Philippi Pulchri frater, 648
Carolus Blesensis, 657
Carolus Aurelianensis dux, 688
Carolus Philibertus Sabaudiæ dux, 726
Carolus Philippi II Hispani filius à patre necatus, 710
Carolus Borbonius Cardinalis, 714. *fit rex per factionem*, 717. *obiit*, 718
Carolus rex Sueciæ, 720. *moritur*, 725
S. Carolus Borromæus, 717
Carthaginenses victi à Gelone, 145. *in Siciliam veniunt*, 156. *à Dionysio victi*, 160
Carthaginenses, vide in Punicum. contra mercenarios bellant, 193
Carthaginensis synodus contra Pelagium, 416
Carthago à Vandalis capta, 408. *nunquam à Persis*, 505. *à Saracenis capta*, 521
Carthusiensium initia, 614
Hieronymus Cardanus, 716
Carus Imper. 342
Casalis obsidio, 733
S. Casimirus, 609
Cassander Alexandri successor, 177. *obiit*, 179
Cassianus, 423
In Cassiepea noua stella, 718

Cassiodorus, 467. 484
Sp. Cassius, 143
Cassius Consul à Tigurinis victus, 258
Cassius Cæsarem occidit, 274. *moritur*, 279. & 280
Castor, & Pollux, 51
Castor Agrippa Christianus scriptor, 320
Catalaunici campi, 433
Cataphryges, 322
S. Catharina Senensis, 652. 678
Catharina Valesiorum regum mater obiit, 715
Ambrosius Catharinus, 704
Catilina, 268
M. Cato moritur, 273
Catullus, 277
Caudina furca, 186
Cecrops, 18
Cecrops alter rex Atheniensium, 35
Celsus Iurisconsf. 327
Censores primùm creati, 151
Census Romæ institutus, 107
Cephalus, 33
Cepheus, 40
Cerdo hæreticus, 322
Cerinthus, 309
Cethura, 12
Ceyx Trachinis rex, 62
Chabrias dux, 158. *moritur*, 162
Charoneensis pugna, 164
Chaganus, 489
Demetrius Chalcondylas, 686
Chaldæorum imperium, *vide Assyriorum.*
Cham, 7
Charibertus, 495. & *seq. obiit miserè*. 496
Charibertus Dagoberti frater, 509
Chelonis Spartana, 208
Chersonitæ dirè à Iustiniano II affecti, 521
Cherronesus Thraciæ à Miltiade occupata, 156
Childebertus I Francorum rex, 475. *eius Hispanica expeditio*, 477
Childebertus Sigeberti F. 498. & *seq. obiit*, 500. *eius filij, ibid.* & *seq.* & 508

Childebertus Franciæ rex II, 526
Childericus I Francus, 411
Childericus Chlodouei II filius, 517
Childericus III, 527
Chilo, 126
Chilpericus Chlotharij F. 495. *& seq. eius ciuilia bella,* 496. *& seq. obiit,* 498
Chilpericus Burgundus, 455
Chilpericus II, 526
Chimæra à Bellerophonte victa, 40
Chios à Turcis capta, 710
Chlodomirus, 474. *eius filij casi,* 476
Chlodoueus, eiúsque gesta, 455. *baptizatur, ibid. Gothos vincit,* 456. *& seq. miracula in eius gratiam facta,* 457. *Consulatus insignia suscepit,* 458. *eius crudelitas,* 459. *moritur, ibid. eius filij, ibid, horum ciuilia bella,* 476. *& seq.*
Chlodoueus II Dagoberti F. 515. *eius pietas,* 516.
Chlodoueus tertius, 526
S. Chlodoualdus, 476
Chloris, Nestoris mater, 33
Chlotharius I Francorũ rex, 475. 478. *eius filij diuidunt regnum,* 479. *eius filiorum gesta,* 495. *& seq.*
Chlotharius II, 498. *& seq. obiit,* 509
Chlotharius Chlodouei II filius, 517
Chlotildis nupta Chlodoueo, 455
Chlotildis altera prioris filia, 475
Chlothosinda vxor Alboini, 492
Chodonomarius, 364
Chosroes in Phocam bellum mouet, 505. *& in Heraclium, ibid. vincitur,* 506
Chosroes alter, 485. *pacem dat Sophiæ Iustini II coniugi,* 487
Chramnus, 478
Christiana religionis incrementa, 300. *Christiani in siti M. Aurelio aquam impetrant,* 317

Christophorus Imperator Constantinop. 576
Christophorus Columbus, 685
Chusan, 23
Chrysargyrum tributum, 449
Chrysippus, 224
Chrysoloras, 677
Ioannes Chrysostomus, 397. *obiit,* 398
Cicero Catilinam eiicit, 268. *exulat,* 274. *vide* 276. *& seq. periit,* 279
Cilix, 45
Cimbri Romanos vincunt, ac demum profligantur, 257. *& seq.*
Cimon frater Miltiadis, 136
Cimon filius Miltiadis, 147. 149
Cineas, 191
Cinna, 265
Cistertiensium exordia, 614
Ciuile bellum Cæsaris, & Pompeij, 271. *& seq. Antonij, & Cæsaris,* 279
Ciuiles turbæ sub Ludouico XIII Franciæ rege, 723. *& seq.* 730. *& seq.* 735
Clareuallensis cœnobij initia, 626
S. Clara, 639
Claromontanum concilium, 610
Claudianus, 400
Claudius Nero Consul Hasdrubalem vincit, 198
Claudius I Imperator, 296. *& seq.*
Claudius II Imper. 334
Claudius Gothorũ dux, 499
S. Claudius, 466
Cleander Præf. Præt. 318
Fl. Clemens martyr, 309
Clemens Alexandrinus, 329
Clemens IV Papa, 637
Clemens V Papa, 649
Clemens VI Papa, 651
Clemens VII Aueniona sedit, 652
Clemens VIII Papa, 718
Cleo dux Athen. 154
Cleobulus, 126
Cleomenes rex Lacedam. 136
Cleomenes rex alter Lacedam. 201
Cleomenes alius, eiúsque

gesta, 207. *& seq*. 209. *victus in Ægyptum fugit*, 211. *occidit*, 212
Cleonymus *Lacedamonius Lucanos vincit, & Pyrrhum euocat*, 183. 202
Cleopatra *Ptolemai Euergeta vxor*, 253. *à filio necata*, 254
Cleopatra *Antiochi Cyziceni vxor*, 254
Cleopatra *vltima Ægypti regina*, 262. 273. *moritur*, 281
Cletus *Papa*, 308
Clitus *Alexandri M. dux*, 174
Cloaca *Roma extructa*, 107
Clodius *Ciceronis inimicus*, 274. *obiit*, 275
Clœlia, 142
Cloio *siue* Clodio *rex Francorum*, 410
Cluniacensis *ordinis initium*, 588
ad Clusas *victi Franci*, 655
Clytemnestra, 59
Cocalus, 54
Ioannes Cochlæus, 704
Codorlahomor, 11
Codrus *vltimus rex Atticæ*, 18. *pro patria moritur*, 66
Collatio *Donatistarum cum catholicis*, 322
Colossus *Rhodius*, 219
S. Columbanus, 503
Comentiolus, 489
Comestor, 627
Commodus, 317. *& seq.*
Comneni *à Machomete II capti*, 669
Comneni *Constantinop. imperium capiunt*, 605
Concinus, 724
Concordatum *institutum*, 699
Ludouicus Condæus, 708
Henricus Condæus *pater*, 712. *obiit*, 714
Henricus Condæus *filius*, 714. 729
Conon, 157
Conradinus, 636. *obiit*, 637
Conradus *rex Apuliæ*, 636
Consaluus *magnus dux*, 698
Constans *Constantini filius*, 362
Constans *Heracliy N.* 512

Constantia soror Constantini, 365
Constantia Roberti regis vxor, 607
Constantia Rogerij filia, 620
Constantia Manfredi filia, 637. *eius humanitas in dimittendo Carolo Claudo,* 638
Constantiense concilium, 673
Constantinopolis condita, 354
Constantinopolitana synodus prima, 386. *Noua Roma vrbs est dicta, ibid. diu schismate diuisa à Romana sede,* 460. *& seq. tandem pax reddita,* 462. *Synodus sub Menna,* 480
Constantinopolis à Latinis occupatur, 624. *& seq. &* 640. *erepta Latinis,* 642. *eius imperij occasus,* 660. *& seq.*
Constantinus magnus, 345. 350. *& seq. Maxentium vincit,* 352. *moritur,* 354. *Christianam rem auget,* 360
Constantinus iunior Magni F. 362. *mors eius,* 363
Constantinus Porphyrogenitus, 575. *& seq.* 577
Constantinus & Basilius Impp. 599
Constantinus monomachus, 601
Constantinus Copronymus, 533. *& seq. obiit,* 534
Constantinus Irenes F. 535. *Caroli M. filiam ducere cupit,* 536. *Mariam inuitus ducit, & post repudiat, ibid. &* 537. *excacatur, ibid.*
Constantinus Heraclij F. 511
Constantinus tyrannus, 403
Constantinus Ducas, 603
Constantinus Pogonatus, 513
Constantinus vltimus Imper. Constantinop. 661
Constantinus Papa, 522
Constantius Imper. 362. *obiit,* 364
Constantius Chlorus, 343. *fit Augustus,* 345. 350
Constantius Comes, 402

Constantinum tyrannum capit, 403. *fit Imperator, & moritur*, 405
Constantius Iuliani pater, 362
Consules primi, 141. *è plebe creati primùm*, 166
Corbeiense cœnobium, 519
Corbulo, 297
Core, Dathan, & Abiron, 20
Corinthiorum regnum, 70
Corinthus euersa, 245
Coriolanus, 142
Cornelius Cossus, 151
Cornelius Nepos, 284. *eius error*, 137
Cornelius Gallus, 282
Cornelius Papa, 337
Corœbus primus Olympionica, 97
Corporis Christi festum instituitur, 636
Corsi à Romanis victi, 193
Messala Coruinus, 167. 187
Ioannes Coruinus Huniades, 680. *obiit*, 682
Matthias Coruinus, ibid.
Cosmas, & Damianus, 347
Cranon, ad quam victi Athen. 176
Crantor, 188
L. Crassus orator, 276
M. Crassus in Parthos profectus, 272
Craterus Alexandri M. dux, 176
Crates, 188
Cratinus Comicus, 155. 170
Creon Thebanus rex, 45. 50
Creon rex Corinthi. 53
Crescentius Romæ Consul, 589
Cresphôtes Heraclida, 64
Cressiacense prælium, 655
Cretam Saraceni occupant, 548
Crispus Cæsar, 353. *occiditur*, 354
Critheus, 32
Critolaus Philosophus, 250
Critolaus dux Achæorum, 245
Crixus, 267
Crœsi historia, 119. *& seq.* 129

Crotoniatæ à Pythagora instituti, 140
S. Crux ab Heraclio recuperata. 506. *S. Crucis basilica Aurelianis ingenti miraculo seruata*, 559. *instauratur*, 608
Ctesias, 169
Iacobus Cuiacius, 716
Cuma Phricotis, 68
Cuma Euboica condita, 69
S. Cunegundis, 593. *obiit*, 595
Petrus Cunerius, 656
Cunradus I Imperator, 571
Cunradus II Imper. 594
Cunradus III, 617. *in Palæstinam abiit*, 618
Curopalatis historia vbi desinat, 606
Curtius in voraginem insilit, 166
Curtracensis pugna sub Philippo Pulchro, 648
Curtracensis pugna, 714
S. Cuthbertus, 527
Cyaxares cum Alyatto confligit, *ibid.*
Cybiosactes, 262
Cylonis piaculum, 124
Cynagirus in Marathonia pugna celebris, 134
S. Cyprianus, 337
Cyprum Romani obtinent, 274. *Regi Hierosolymitano à Richardo Anglo tradita*, 628. *turba in ea insula, & quomodo à Venetis occupata*, 684. *& seq. à Turcis capta*, 710
Cypselus, 71
Cyrene condita, 123
Cyri primordium, 115. *res gesta*, 118. *& seq. Babylonem capit*, 121. *moritur, ibid. de eius gestis & morte quid Ctesias prodiderit, ibid. & 122. initium eius Babylonicum, ibid.*
Cyrus iunior cum Artaxerxe fratre bellat, 157
Cyrillus Alexandr. 418. 424
Cyrtha in Numidia concilium, 347
Cyzicus conditus, 123

D

Dædalus, 54
Dagobertus I, 509. *& seq. obiit*, 515

Dagobertus Sigeberti F. 516
Dagobertus Childeberti F. 526
Dalmatius, 362
Damascius Philosophus. 485
Damasus Papa Apollinarem hæreticū damnat, 381
Damiata à Christianis capta, 643. *& rursus,* 644
Dampetrius dux, 727
Dan, 13
Danai dicti Argiui, 39
Danaidum historia,ibid.
Danaus rex Argiuorum, 16.39
Dani à Carolo M. domiti, 543
Daniel, 89. *regna quatuor ab illo prædicta,* 180
Daniel Stylita, 447
Daniel Francorum rex, 526
Danitarum historia, 23
Daphne apud Delphos oracula fudit, 56
Dardanus, 57
Darius Medus, vide Nabonidus.
*Darius Codomanus,*171. *moritur,* 174
Darius Histaspis filius, eiusque res gesta, 130. *& seq. in Græciam copias mittit, & vincitur,* 133. *mors eius,* 134
Datis dux Darij, 134
Dauid regnat, 28. *eius gesta,*29 *& seq. mors,* 30
Debora, 24
*Decemuiri Romæ facti ad leges ferendas,*150. *sublati,* 151
Decentius Magnentij frater, 363
Decius Cos. se deuouet, 167.187
Decius Imperator, 332
*Deioces quis fuerit,*101
Deion, 32.33
Delphinatus Francis traditus, 655
Demades, 164
Demaratus rex Lacedæm. pulsus, 136
Demaratus Corinthius, 106
Demetrius Eucærus, 255. 260
Demetrius Cynicus, 310

Demetrius Moschouia princeps, 721
Demetrius Pharius, 221
Demetrius Phalereus, 177.189
Demetrius Poliorcetes, 178. *& seq. victus in Seleuci potestatem venit,* 180
Demetrius Soter, 237. *& seq.*
Demetrius Nicator, 239. *& seq.* 252
Democritus nascitur, 153
Demosthenes dux Athen. 155
Demosthenes orator, 189
Desiderius Langobardus, 494
Deucalion, eiúsque diluuium, 31
Diadumenus, 325
Diasia Iouis festum, 124
Dictator creatus primò, 142
Didonis, siue Elisa historia, 90
Didymus, 379
Didymus, 277
Dies sex, quibus conditus est mundus, 2. *& seq.*
Diluuij historia, 5. *& seq. diluuium Ogygis, vide in Ogyge. Deucalioneum, vide in Deucalion.*
Dina, 33
Dio Prusaus, 320
Dio Hiparini filius, 160
Drocense pralium, 708
Diocletianus, 342. *& seq. abdunt se,* 344. *persequitur Christianos,* 356
Diodorus Siculus, 277
Diogenes Cynicus, 188
Diogenes Stoicus, 250
Diomedes Tydei filius, 38
Dionysius I Sicilia tyrannus, 156. *eius mors,* 160
Dionysius II tyrannus Sicilia, 160. *& seq.*
Dionysius episcopus Corinthius, 320
Dionysius Alexandrinus episcopus, 338
Dionysius Halicarnass. 284
Dionysius Mediolanensis episcopus, 367
Dionysius Exiguus, 484
Dionysius Richel Carthusianus, 677
S. Dionysius Parisiensis episcopus, 337. *eius*

ædes à Dagoberto condita, 510. immunis facta, 516
Dioscorus hæreticus, 440. relegatur, 441
Diospolitana synodus, 416
Dispargum, 410
Dolabella perimitur, 279
S. Dominicus, eiúsque ordo, 634
Flauia Domitilla, 309
Domitiani gesta, 307
Domitius Calderinus, 687
Domnus Antiochenus, 440
Donati duo hæretici, 357
Donatistarum origo, 347. & 357. collatio, 322
Donatus grammaticus, 370
Dorica lingua, 35
Dorienses vbi siti, 36. regnant in Peloponneso, 69
Dorotheus Thessalonicensis, 463
Dorus, 32
Draco legislator, 124
Liu. Drusus, 259
C. Duilius Pœnos vincit, 193
Dumnolus Cenomanensis, 504

E

Ebbo Remensis episcopus depositus, 544
Ebion hæreticus, 309
Ebruinus, 516. & seq. eius crudelitas, 525. mors, ibid.
Ecbatana à quo condita, 101
Ecclesiastica iurisdictio agitata in Francia, 656
Ecebolius, 373
Ecelinus tyrannus, 633
Echion, 46
Echemus Hyllum occidit, 64
Ioannes Eckius, 704
Edessa capta à Saracenis, 621
Editha S. Edoardi Angliæ vxor, 612
Edmundus Campianus, 713
S. Edoardus rex Angliæ, 612
Edoardus Marchiæ comes fit Angliæ rex, 691
Eduardus Eduardi F. dux Vualliæ Ioannem

Franciæ regem capit, 656
Edoardus II rex Angliæ, 648
Edoardus III Anglus, 655
Egidius Suessionū Præfectus fit rex Francorum, 411
Eglon, 24
Egmondanus comes supplicio affectus, 709
Egmondanus Comes alter occisus in prælio, 718
Ela rex Israëlis, 77
Elatus, 48
Eleazarus Aaronis filius, 21
Eleazarus seditiosus Iudæus, 305
Eleazarus ab Antiocho occisus, 235
Electores Imperatoris creati, 590
Electryo Persei filius, 41. & 42
Elei, 37
Eleutherus Papa, 320. & 328
Eliacim Iosiæ filius, 87
Elias Propheta, eiúsque res gesta, 78. & seq. rapitur in cœlum, 79
Elias Hierosolym. episcopus, 462
Elidem Oxylus tenet, 64
Elidenses Pisatas opprimunt, 96
S. Eligius, 518
Elipandus hæreticus, 541
Elisa, vide Dido.
Elisabetha Borbonia regina Hispaniæ, 713
S. Elizabetha Thuringa, 634
Elisabetha Angliæ regina, 707. & seq. obiit, 719
Elisei gesta, 79. & seq. mors, 85
Elpais pellex Caroli Martelli, 525
Elxai, 322
Emmanuel Lusitaniæ rex, 686. obiit, 700
Emmanuel Chrysoloras. 677
Emmanuel Sabaudiæ dux, 715
Empedocles, 153
Ennius, 225. obiit, 249
Ennodius Ticinēsis, 446. 462. 466
Enos cœpit inuocare nomen Dei, 5

Epaminondæ gesta, 158. *& seq.*
Epaphus, 16.39
S. Eparchius, 504
Ephesina synodus œcumenica, 419
Ephesina synodus latrocinalis, 440
Ephesinæ Dianæ templum conflagrauit, 171. *rursus à Scythis sub Gallo, & Volusiano*, 333
Ephorus, 169
S. Ephrem, 380
Epicurus, 189
Epidamnus condita, 123
Epigoni Thebas oppugnant, 96
Epimenides, 126
Epiphanius Ticinensis, 446
S. Epiphanius Salaminæ episcopus, 379. 398. *& seq.*
Epopeus, 47
Erasmus, 704
Eratosthenes, 224
Erchenualdus, 515
Erechtheus rex Atticæ, 34
Erichthonius Dardani F. 58
Erginus, 50
Eriphyle, 33.56
Eros episcopus Pelagium accusat, 416
Esaü nascitur, 13
Estenses Ferrariæ dominantur, 651
Ethalredus rex Angliæ, 611
Etheocles, 55
Etrusci victi à Romanis, 186. *& seq.*
Euander in Italiam venit, 60
Euaristus, 319
S. Eucherius episcopus Aurelian. 532
Eucherius Stilichonis filius, 394. *occisus*, 395
Eudo Vasconum dux, 526. *obiit*, 532
Eudocia Romani Diogenis Imper. vxor, 603
Eudocia Theodosii II vxor, 425
Eudocia filia Valentiniani, 435
Eudoxia Arcadij vxor, 391. *& seq. obiit*, 398
Eudoxia filia Theodosii, Valentiniano nupta, 402. *Maximo*, 434. *Geisericum euocat*,

ibid. in Africam abducta, Constantinopolim remittitur, 435
Eudoxus Cnidius, 169
Euilmerodach, 114
Eugenius tyrannus, 384
*Eugenius III Papa,*618. *obiit,* 619
*Eugenius IV,*676. *Florentinum concilium celebrat,* 678
S. Eulogius, 504
Eumenes Asiæ rex, 243
Eumenes Alexandri successor, 175. *& seq.*
Eunapius, 400
Eunius, vide Mummolus.
Eunomius, 368. 377. *& seq.*
Eunus, 249
Euphaës rex Messeniæ, 109
Euphemius episcopus Cõstantinopol. 445. 448. *& seq. sede pulsus,* 460
Euphrates Stoicus, 320
Eupolis, 170
Euridice Aridæi uxor, 177
Euripides, 153
Europa rapta ab Ioue, 45
Europus Macedoniæ rex, 94
Eurysthenes Aristodemi filius, 64. *eius posteri reges,* 70
*Eurystheus,*17. 42. *Herculis posteros vexat,*62. *occiditur,* 52.63
*Eusebius Cæsariensis,*358. 370
Eusebius Dorylaensis 439
Eusebius Nicomediensis, 358
Eusebius Samosatenus, 378
Eusebius Vercellensis, 367. *&* 372. *moritur,* 380
S. Euspicius 467
Eustathius Homeri Interpres, 622
Eustathius Antiochenus episcopus, 360.370
Eustathius Sebastenus, 377
Eustochium, 425
Eutharicus, 474
Eutropius, 391. *& seq. obiit,* 393
Eutychis hæresiarchæ historia, 439

Eutychiana secta dinortia, 463
Eutychius patriarcha vir sanctus 473.502
Eutychius grammaticus, 522
S. Euthymius, 547
S. Euurtius, 446
Exarchatus Rauennæ datur à Francis Rom. Pont. 539
Exarchi Rauennæ, 494. & seq.
Excelsa apud Iudæos quid fuerint, 75
Exemptio ab iurisdictione episcoporum data cœnobio S. Dionysii, 516
Exuperius Tolosanus, 389
Ezechiæ gesta, 84. & seq. & 101
Ezechiel, 88

F

Fabianus Papa, 336
Fabij ad Cremeram cæsi, 150
Fabius cunctator, 196
C. Fabricius, 191
Facundus Hermianensis, 484
Falisci victi à Camillo, 165. iterum victi à Fabio, 167
Faunus Latij rex, 60
Fausta vxor Constantini, 352. occiditur, 354
Faustina, 316
Faustinus, & Iouita, 319
Faustus Regiensis, 445
Federicus Neapolis rex in Franciam translatus, 697. & seq.
Felicissimi schisma, 338
S. Felicitas, 320
Felix V, vide Amedeus.
Felix Aptungitanus, 357
Felix Papa, 443
Felix Orgelitanus, 541
Ferdinandus Hispaniæ rex, 694
Ferdinandus Archidux Austriæ, Caroli F. Imperator, 725. eius gesta, 726. & seq.
Ferdinandus dux Mantuæ, 726
Ferdinandus Alphonsi M. filius rex Neapolitanus, 694
Ferdinandus rex Neapolitanus, 680. 683
Ferdinandus Hispaniæ rex Mauros eiicit, 685

Ioan. Fernelius, 716
Feretrius Iuppiter, 105
Festus Romanus Senator, 461
Fidenates victi, 105
Filij Dei qui sint, 5
Firmamentum quid significet, 2. & seq.
Firmilianus Cæsariensis, 338
Firmus tyrannus. 376
Fiscanense cœnobium, 528
Fixense collegium Societ. Iesu, 721
Flaccilla vxor Theodosii, 384
Ful. Flaccus, 257
Flaccus Aullius Ægypti Præfectus, 300
Flaminij lex agraria, 194
Q. Flaminius Philippum vincit, 226
Flandri cum Francis bella gerunt, 648. 658
Flauianus Antiochenus, 384. fit episcopus, 386. cum Papa reconciliatur, 388
Flauianus Constantinop. episcopus, 439. damnatus ab hæreticis, 440. post mortem honor ei habitus, 441
Flauita hæreticus, 445
Florentini in Italia potentes, 671. Pisas occupant, 672
Florentinum concilium, 678
Floriacense cœnobium incensum, 559
Florus Magister, 555
Fœderati dicti Gothi, 414
S. Foillanus, 518
Fontinellense cœnobium, 528
Fontinatense prælium, 549
Formosus Papa, 553. post mortem vexatur, 554
Forum Nouanorũ, vulgò Fornoua, ad quod prælium inter Francos, & Venetos, 695
S. Franciscus Assisiensis eiúsque ordo, 634
S. Franciscus Paulanus, 693
Franciscus Sfortia Francisci filius dux Mediolanensis, 679
Franciscus Valesius I, rex Franciæ, 699. & seq.

cum Carolo V bellum gerit, 700. captus, 701. pacem facit cum Carolo & Anglo, 703
Franciscus II Franciæ rex, 707
Franciscus Britãniæ dux, 693
Franciscus dux Mantuanus, 726
Frãco Leodiensis de quadratura circuli scripsit, 612
Francofurdensis synodus, 541
Francorum origo, & initia, 409. & seq. vnde dicti, & quinam ita vocati, ibid. incrementa, 474. de iis Agathiæ testimonium, 477. in Italiam expeditio, ib. reges ad inertiam soluti, 517. regnum trãsit in nouam familiam Pipini, 538. Romanis Pontificibus multa donant, 539. 540. ad Hugonis stirpem transit, 607
Frauitta, 393
Fraxinetum, 570
Fredegundis, 497. & seq. vincit Childebertum, 500
Fridericus I Ænobarbus Imper. 619
Fridericus II Imper. 632. excommunicatur, ibid. Italiam turbat, 633. exauctoratur, ibid.
Fridericus Austriacus electus Imper. contra Ludouicum Bauarum, 650
Fridericus Austriacus rex Romanorum, 679. post Imperator obiit, 685
Fridericus Saxo captus à Carolo V, 705
Fridericus Palatinus regnum occupat Boëmiæ, 727. sed mox vincitur, & pellitur, ibid.
Fritigernes, 375
Fritigernes, 413
Fronto Orator, 321
Frumentius Tyrius, 360
Fulradus Abbas, 539
Fulbertus Carnotẽsis, 608
S. Fulgentius, 465
Fuluia vxor Antonij, 280
Furnense prælium, 648
S. Fursens, 518

G

Gabaonitarum flagitiũ, 23
Gabinius Ptolemaum restituit, 262. *de eodem,* 270
Bethleem Gabor, 731
Gad, 13
Gasata, 194
Gaimarius Salerni princeps, 591
Gainas, 392. *& seq.*
Gaiso, 363
Galba Imperator. 303
Galeacius Vicecomes Mediolan. dux, 671
Galli Romam capiunt, 165. *eorum alia expeditiones in Romanos,* 167. *in Graciam,* 184. *in Asiam,* 185. *in Italiam,* 186. *& seq. à Prusia victi,* 219. *à Romanis trans Alpes,* 257
Gallias qua gentes tenuerint Valentiniani tertij tempore, 432
Gallienus, 333
Gallus Imper. 332
Gallus Casar, 362. *obiit,* 363
S. Gallus, 510
Gangrensis synodus, 360
Ganymedes, 58
Gasto dux Aurelianensis Ludouici XIII frater in Gallias irrũpit, 735
Theodorus Gaza, 686
Gedeon, 24
Geisericus Africam occupat, 406. *catholicos vexat,* 420. *nurum suam malè afficit,* 432. *Romam diripit,* 435
Gelanor rex Argiuorum, 16. 39
Gelasius I Papa, 460
Gelo rex Sicilia, 145
Geminus, 276
Gennadius Constantinopol. 447
S. Genouefa, 424. *vide & 467. eius basilica à Northmannis incensa,* 558
Gentius victus, 219
Gentiliacensis synodus, 542
Genuensium bella cum Venetis, 638. 653. *Frãcis se dedunt,* 683. *Sfortia tradita Genua,* 683. *bellum cum duce Sabaudia,* 731
Georgius Maniaces, 690

Georgius Alexandrinus episcopus, 372
Gerberga soror Othonis, 573. 584
Gerbertus Remensis episcopus post Papa Siluester II, 587. *& seq.* 590
Germani Imperium Romanum obtinent, 573. *& quis primus Imper. fuerit, ibid. eorum bella,* 736. *& seq.*
Germanicus, 292
Germanorum copia in Gallia deleta, 714
S. Germanus Parisiensis, 496
S. Germanus Capuanus, 462
S. Germanus Constantinop. 523. 530
S. Germanus Autissiodorensis, 424. *quando in Britanniam profectus, ibid.*
Ioannes Gerson, 677
S. Gertrudis Pipini filia, 519
Geruasii, & Prothasii corpora reperta, 388
Geta Augustus, 325
Gibellini orti, 633. 697
S. Gildardus, 484
Gildo, 392
Gilimer, 470
Gisibertus Lotharingia dux, 573
Giselicus Gothus, 457
Glauce Creontis filia, 53
Glaucus Bellerophontis pater, 33
Glycerius Imper. 437
Godefridi Bullionii expeditio, eiúsque genus, 610
Godefridus rex Danorum, 543
Godefridus Gibbosus, 610
Godegisilus, 456
Godescalcus monachus, 555
Godolias, 89
Goduinus Anglus, 612
Goleti arx capta, 702
Goliath, 29
Gonzaga Mantua dominantur, 651
Gordiani Imperatores, 330. *& seq.*
Gorgophone Persei filia, 33. 42
Gosuintha, 500
Gotfridus Andegauensium dux, 608
Gothia dicta Narbonen-

ſis pars, 457. ea Francis conceſſa, 478
Gothelo dux Lotharingiæ, 595
Gothi ad Romanos tranſeunt ſub Theodoſio, 382. in Gallias irrumpunt. 404. in Hiſpanias, ibid. Narbonenſis pars iis conceſſa, 405. hinc regnum illorum cœpit, ibid. horum origines latè, 412. & ſeq. duæ illorum familiæ, 413. Ariani fiunt, ibid. in Italia regnant, 439. victi à Francis, 456. & ſeq. cum iis Iuſtiniani bellum à 471. & ſeq. Francos cadunt, 499. in Hiſpania fiunt catholici, 501
Gothi à Claudio cæſi, 333
T. Gracchi ſeditio, 257
C. Gracchi ſeditio, ibid.
Græcia populi antiquiores, 35. lingua quot. ibid.
Granata à Ferdinando capta, 685
Gratianus Valentiniani pater, 374
Gratianus Imper, 381. & ſeq. obiit, 383
Gratianus Turonenſis, 337
Gratianus Decretorum collector, 618
Gregorius Thaumaturgus, 329
Gregorius Cappadox, 366
Gregorius Nazianzenus, 378. fit epiſcopus Conſtantin. 385. excidit, 386. 389
Gregorius Nyſſenus, 378. 389
Gregorius Turonenſis, 503
S. Gregorius M primùm apocriſiarius, inde Papa, 502. Anglos conuertit ad fidem, 503. moritur, 510
Gregorius II Italiam à Leone Iſaurico abſtraxit, 530
Gregorius III, 532
Gregorius V Papa, 590. 607
Gregorius VII, 595. & ſeq. obiit, 597
Gregorius IX, Papa, 632
Gregorius X Papa, 635
Gregorius XI, 652. Re-

mam Auenione redit, ibid.
Gregorius XII, 672
Gregorius XIII, 713
Gregorius XV, 722
Grimoaldus magister palatij, 515
Gripho Martelli F. 538
Guelforum & Gibellinorum factiones ortæ, 633. vide 697
Guibertus antipapa, 596. obiit, 597
Guicciardinus, 704
Guido Flandrensis comes, 648
Guillelmus Pictauorum comes, 626
Guillelmus nothus dux Northmanniæ, 608
Guillelmus Holādus rex Germaniæ, 634. obiit, 635
Guillelmus Parisiensis, 634
Guillelmus Ferrabrachius, 592
Guines, 670
Franciscus Guisius, 706. eius in Italiam expeditio, 707
Henricus Guisius, 714. & seq.
Ludouicus Guisius, 714
Gundebaldus Burgundus, 455. & seq.
Gundericus rex Burgundionum, 455
Guntramnus rex Francorum, 497. & seq. 499. obiit, ibid.
Gustauus Sueciæ rex, 725. Germaniam infestat, 736. & seq. occumbit, 738
Ioan. Guttembergius typographiæ inuentor, 687
Gylippus Athenienses vincit in Sicilia, 155

H

Hadrianus Papa, 535
Hadrianus Papa Caroli M. tempore, 540
Hadrianus Imper. 313. & seq.
Hadrianus IV Papa, 619
Hadrianus VI Papa, 701
Hæsitantes hæretici, 449
Hagar ancilla, 11
Harduellis Sicaidares, 670
Hales Machometis gener, 669
Hanani propheta, 76

Hannibal Hamilcaris filius, 156
Hannibal alter Punico bello secundo dux, 195. *victus,* 200. *obiit,* 228
Haraldus rex Angliæ, 611
Harmodius, 135. *statua ei posita,* 136
Harmonia Cadmi uxor, 46
Harpagus, 119. *Asiam vincit,* 120
Hasamonaeorum principatus desinit, 286
Hasdrubal frater Hannibal vincitur, 198
Hasdrubal Gisconis filius, 198
Hastingus dux Northmannorum, 557
Hazael rex Syriæ, 81
Heber, à quo Hebræi, 7
Hegesippus, 320
Hegira, 507
Helas Persei filius, 41
Helena à Theseo rapta, 55. *à Paride,* 58
Helena Constantini mater, 351. *Crucem inuenit,* 359
Heli, 26
Helia Selinuntis filia, 35
Heliodorus Seleuci purpuratus, 230
Heliogabalus, vide Alagabalus.
Hellanicus, 169
Hellanodicæ, 97
Helle, 33. 46
Hellen, 31. *& seq. Græci nominati Hellenes,* 37
Heluidius Priscus, 304
Henoch raptus à Deo, 5
Henoticon Zenonis, 443. 449
Henricus Auceps Imp. 572
S. Henricus Bauarus Imper. 590. *à S. Benedicto curatur,* 593. *obiit.* ibid.
Henricus III Imperat. 595
Henricus IV Imp. schismaticus, 595. *& seq. obiit,* 597
Henricus V. Imper. 615
Henricus VI Imper. 619. *Apuliam & Calabriam obtinet,* 620
Henricus II Angliæ rex, 627
Henricus III Angliæ rex, 629

INDEX.

Henricus IV Lanclastrius rex Angliæ, 659
Henricus V Anglus, 688
Henricus VI Anglus, 689
Henricus VII Angliæ rex 691
Henricus VIII Angliæ rex Francis bellum infert, 698. *in hæresim incidit*, 702. *moritur*, 703
Henricus Friderici II Imper. filius, 633
Henricus Lutzemburgensis Imper. 650. *veneno sublatus*, ibid.
Henricus Balduini frater Imper. Constantinop. 640
Henricus Castellæ rex Petrum fratrem interficit, 657
Henricus Cardinalis Lusitaniæ rex, 713
Henricus I Franciæ rex, 608
Henricus II Franciæ rex, 705 & *seq. cum Carolo V bellat*, 706. *obiit*, 707
Henricus III Franciæ rex, 708. *regnum obtinet*, 711
Hēricus Borbonius, 709. *excommunicatus ob hæresim*, 714
Henricus IV Borbonius regnat, 717. *eius gesta*, 718. & *seq. fit catholicus*, ibid. *pacem cum Hispano facit*, 719. *obiit*, 722
Hephæstio, 172
Heraclas, 329
Heraclianus Comes, 395. *fit tyrannus*, 403
Heraclidæ Peloponnesum occupant, 62. & *seq.* 64
Heraclitus, 140
Heraclius Imper. eiúsque res gesta, 505. & *seq. Chosroem vincit*, 506. *in hæresim lapsus ecthesim proponit*, 508. *obiit*, ibid.
Heraclius Heraclii F. 512
Hercules plures, 49
Hercules Alcmenæ filius nascitur, 43. & 50. *eius certamina*, ibid. 51. *mors*, 52. *eius stirps*, 62
Heribertus Comes, 580. *eius*

eius perfidia in regem, 581. miserè obiit, 583
S. Heribertus Coloniensis, 594
Herineus Remensis, 580
Hermannus rex Germaniæ, 596
Hermenaricus, 427
Hermenefridus, 475
Hermenegisclus, 479
Hermenigildus, 500. & seq.
Hermias Car, 215
Hermione Orestis uxor, 59
Hermocrates, 156
Hermogenes Tarsensis, 321
Hermolaus Barbarus, 687
Herodes Iudææ rex fit, 271. 286. eius gesta, 285. & seq. filios occidit, 287. obiit, 288
Herodes Antipas, 299
Herodes Atticus, 321
Herodias, 299
Herodotus, 169
Hesiodi ætas, 69
Hesione. 51. 58
Hibba Gothus Francos vincit, 458
Hieremias, 88
Hierichuntis euersio, 12
Hiero Syracusarum rex, 139. 147
Hiero alter, 192. 194
Hieronymus Pragensis, 673
S. Hieronymus, 421
Hierosolyma primò sub tributum redacta, 268. capta ab Herode, 286. à Tito, 305. & seq. Iudæis interdicta, 314
Hierosolymitana expeditio duce Petro Eremita, 610
Hierosolymitana expeditio auctore S. Bernardo, 618
Hierosolymitana expeditio Friderici Ænobarbi, 619. regnum Hierosol. quomodo in regum Siciliæ ditionem venit, 632. expeditio alia, 643. desita sunt, 644
Hierosolymitanum Templum Christianorum instauratum, 601
S. Hilario, 380
Hilarius Papa, 446
S. Hilarius Pictauensis, 370. 379. obiit, 380

S. Hilarius Arelatensis, 422
Hilarius alter, qui de Semipelagianis scripsit ad Augustinum, 423
Hildebertus filius Grimoaldi, 516
Hildericus rex Austrasiæ, ibid.
Hilpericus computi auctor, 612
Himera euersa, 156
Himerius Sophista, 373
Hincmarus, 555
Hipparchus astronomus, 251
Hipparchus Pisistrati filius, 135
Hippasus Pythagoræ proauus, 65
Hippias sophista, 153
Hippias tyrannus, 127. 133. 135
Hippocles Cumarum conditor, 69
Hippocrates, 153
Hippodamia, 43
Hippolyta Amazon, 50
S. Hippolytus martyr, 338
Hipponome Menœcei filia, 42
Hippotes Æoli pater, 34
Hippothoë, 42
Hiram rex Tyri, 90
Hispanias occupant Saraceni, 527
Histiæi Milesii gesta, 131. & seq.
Hollandi ab Hispano deficiunt, 710
Holophernes Cappadociæ rex, 239
Holophernes à Iuditha cæsus, 86. 102
Homar interpres Machometis, 670
Homerus vnde versus suos sumpserit, 56. *ætas eius,* 68
Honoria Valentiniani soror, 407
Honorius Imperat. 391. 402. & *seq. obiit,* 406
Honorius I Papa ab Monothelitarum errore defenditur, 514
Honorius II Papa, 616. 632
Horatius Cocles, 141
Horatius, 284
Hormisda Papa, 451. 462
Hormisda Persarum rex, 489

Hosius, 358
Stanislaus Hosius, 716
S. Hospitius inclusus, 504
Huniades, vide Coruinus.
Humbertus Silua candida, 602. 613.
Humbertus Viennensis, 655
Hunaldus Aquitanus, 538
Hunericus Theodorici gener, 432. *catholicos vexat,* 445. *& seq. obiit,* 446
Hungari Germaniam incursant, 571. 572. *fiunt Christiani,* 590
Hungarorum clades sub Vladislao, 681
Hugo Abbas dux Franciæ, 559. 584. *eius filij, ibid.*
Hugo Arelatensis, rex Italiæ, 568
Hugo Capetus, 584. *fit rex Franciæ,* 586. 607
S. Hugo Gratianopolitanus, 626
Hugo à sancto Victore, 626
Hugonotti, 707. *& seq.*
Huniades, vide Ioannes.
Hussitæ bacchantur, 674
Hyarbas, 90
Hybreas orator, 284
Hyginus, ibid.
Hyginus Papa, 319
Hyllus, 63
Hymenæus hæreticus, 309
Hypatia, 425
Hyrcanus primus, Iudæorum Pont. 242. *vide Ioannes.*
Hyrcanus secundus Pontifex, 269. *Pontificatu spoliatur,* 270

I

Iabin, 24
Iacob nascitur, 13. *vbi illius historia, & seq.*
Iacobus maior occiditur, 300
Iacobus minor, 302
Iacobus Borbonius Marchiæ comes rex Neapolitanus fit Franciscanus, 674
S. Iacobus Nisibenus, 365
Iacuppus Persidis rex, 669

Iadduas Pontifex, 173
Cornelius Iamsenius, 716
Iani templum clausum, 193
Ianiculum munitū, 106
Ianus Latij rex, 60
Iapaniæ legati ad Gregorium XIII veniunt, 713
Iaphet, 7
Iarnacense prælium, 708
Iasius Dardani frater, 57
Iason Iudæorum falsus Pontifex, 231.233
Iasonis gesta, 51.& 53
Iasus, 17.39
Ibæ epistola, 481
Iconoclastæ, 529. 533. & *seq. damnati,* 536
Idacius episcopus, 387
Idæa, vide Pessinuntia.
Idæus, 48
Idumæi Iudæos ritus accipiunt, 255. *quomodo alienigenæ dicantur,* 285
Iechonias, vide Ioachin.
Iehu, 80
Iephthe, 25
Ieroboam primus rex Israëlitarum, 74. *populum ad idololatriam abducit,* ibid.
Ieroboam secundus, 83
Iesuatarum origo, 653
Iesus Christus nascitur, 293. & *patitur,* ibid.
Iethro socer Moysis, 15
Iezabel, 77. *occisa,* 80
S. Ignatius Constantinop. episcopus, eiúsque vexatio, 565. & *seq.*
S. Ignatius Confessor conuertitur ad Deum & Societ. Iesu instituit, 700. 704. *obiit,* 717
Ignis Græcus, 523
S. Ildefonsus, 519
Ildibaldus, 472
Ilium conditum, 58
Illus patricius, 430
Illyricum bellum Romanorum, 193. *domiti Illyrij,* 229
Ilus, 58
Imagines quis primus oppugnauit, 444. *Leo Isauricus deinde,* 529. *tum Copronymus,* 534. *restituta in 7 Synodo,* 536
Imilco Carthagin. dux, 160

Imperator Occidentis primus Carolus, 542. *eius creandi ius in Electores translatum*, 590
Imperatores Augusti primùm duo fuere, 316
Imperium Romanum ad Germanos peruenit, 573
Inachus rex Argiuorum, 16.39
Inarus Libyæ rex, 148
Indiæ Orientales à Lusitanis aperta, 686
Indiæ Occidentales detecta, 685
Indictionum origo, 354. *& seq. quot sint*, 355
Indutiæ tricenales Atheniensium, & Lacedæmoniorum, 149
Ingelgerius, 558
Ingolismæ mœnia diuinitus corruunt, 457
Ingundis, 501
Innocentius I Papa, 398. 416
Innocentius II Papa, 616. *captus à Rogerio*, 618
Innocentius III Papa, 631
Innocentius IV Papa, 633
Ino, 46
Insubres à Romanis victi, 194
De Inuestituris altercatio, 596
Io, 16. *Isis dicta*, 17.39
Ioachaz rex Israël, 82
Ioachaz Iosiæ filius, 87
Ioachin, ibid. idem cum Iechonia. liberatur, 114
Ioakimus, 87
Ioanna Darcia Aurelianensis puella, 689. *innocens fuit*, 690
Ioanna regina Neapolitana virum interficit, 651. *pœnas dedit*, 652
Ioanna altera Neapolitana regina, 674
Sancta Ioanna filia Ludouici XI. Franci, 696
Ioanna Papissa fabula, 554. *& seq.*
Iohannam Iosiæ filius, 87
Ioannes Euangelista, 309
S. Ioannes Damascenus, 533
S. Ioannes Silentiarius, 466
S. Ioannes anachoreta, 389

S. Ioannes eleemon, 510
Ioannes tyrannus, 406
Ioannes Tzimisces, 578. eius pietas, 579
Ioannes Papa Alberici F. 570. 574
Ioannes Hyrcanus, 242. 251. & seq. 255
Ioannes Hierosolymitanus, 390
Ioannes Austriacus, 712
Ioannes Huniades, 665
Ioannes Antiochenus Cyrillum damnat, 419. 481
Ioannes Talaida, 443
Ioannes Papa à Theodorico necatus, 464
Ioannes Comnenus, 621
Ioannes sine terra Angliæ rex, 629
Ioannes XV Papa, 588
Ioannes postumus Ludouici Hutini F. 654
Ioannes rex Franciæ, 656. obiit, ibid.
Ioannes dux Biturigum patruus Caroli VI, 658
Ioannes Niuernensis dux Burgundiæ, 659. Ludouicum Aurelianensem occidit, & pòst occiditur, 659. antè captus à Turcis, 654. 663
Ioannes Cantacuzenus, 661
Ioannes Capistranus vir sanctus, 681. obiit, 682
Ioannes Galeatius dux Mediolan. 694. obiit, 695
Ioannes Emmanuelis filius, Lusitaniæ rex, 700
Ioannes Fischerus Roffensis, 702
Ioannes Palæologus Imperat. Constantinop. cum Latinis coniungitur, 679
S. Ioannes Columbinus, 653
Ioannes Prochyta dominus, 637
Ioannes Brennus Hierosolymorum rex, 632
Ioannes Ducas Imperator Græcorum, 641
Ioannes de Monteregio, 687
Ioannes Andegauensis Neapolitanum regnum bello repetit, 683

Ioannes Huss, 673
Ioannes XXII Papa, 622
Ioannes Galeatius dux Mediolanensium, 653
Ioas rex Iuda, 81
Ioatham rex Iuda, 83
Iobates Lycia rex, 40
Iobi tempus, & historia, 15
Ioel, 83
Ioiada Pontifex, 81
Iocasta, 47
Annas Ioieusius, 714
Iolaus, 63
Ion Xuthi filius, 34. & 35
Ionas propheta, 83
Ionathas, 238. *obiit*, 241
Ionathas Saulis filius, 27
Iones vbi habitarunt, 64. *in Atticam venere*, 65. *postea in Asiam*, 67. *à Persis victi*, 132
Ionica migratio, 67
Ionica lingua, 35
Iosaba, 81
Iosaphati regis Iuda gesta, 76.77.79
Ioseph Iacobi filius, eiusque res gesta, 14. *moritur*, 15
Iosephus, 310
Iosephus Comes, 370
Iosephus œconomus, 537
Ioram rex Iuda, 78. & 80
Ioram Israëlis rex, 79
Iosia regis Iuda gesta, 86. *filij*, 87
Iosue, 20.21
Iouianus Imp. 373
Iouianus hareticus, 390. 422
Iouinus tyrannus, 403
Iphicrates, 158
Iphitus, 65
Ira mons, 110
Irenaus, 328
Irene Copronymi coniux, 533
Irene Constantini mater, 535. *in ordinem redacta*, 536. *filium excacat*, 537
Irmingardis, 544
Isaacus nascitur, 12. *vbi & eius historia.*
Isaacius Comnenus, 602
Isaacius Comnenus Tra-

INDEX.

S. *Ioannes eleemon*, 510
Ioannes tyrannus, 406
Ioannes Tzimisces, 578. *eius pietas*, 579
Ioannes Papa Alberici F. 570. 574
Ioannes Hyrcanus, 242. 251. & seq. 255
Ioannes Hierosolymitanus, 390
Ioannes Austriacus, 712
Ioannes Huniades, 665
Ioannes Antiochenus Cyrillum damnat, 419. 481
Ioannes Talaida, 443
Ioannes Papa à Theodorico necatus, 464
Ioannes Comnenus, 621
Ioannes sine terra *Angliæ rex*, 629
Ioannes XV Papa, 588
Ioannes postumus Ludouici Hutini F. 654
Ioannes rex Franciæ, 656. *obiit*, *ibid.*
Ioannes dux Biturigum patruus Caroli VI, 658
Ioannes Niuernensis dux Burgundiæ, 659. *Ludouicum Aurelianensem occidit, & pòst occiditur*, 659. *antè captus à Turcis*, 654. 663
Ioannes Cantacuzenus, 661
Ioannes Capistranus vir sanctus, 681. *obiit*, 682
Ioannes Galeatius dux Mediolan. 694. *obiit*, 695
Ioannes Emmanuelis filius, Lusitaniæ rex, 700
Ioannes Fischerus Roffensis, 702
Ioannes Palæologus Imperat. Constantinop. cum Latinis coniungitur, 679
S. *Ioannes Columbinus*, 653
Ioannes Prochytæ dominus, 637
Ioannes Brennus Hierosolymorum rex, 632
Ioannes Ducas Imperator Græcorum, 641
Ioannes de Monteregio, 687
Ioannes Andegauensis Neapolitanum regnum bello repetit, 683

Ioannes Huss, 673
Ioannes XXII Papa, 622
Ioannes Galeatius dux Mediolanensium, 653
Ioas rex Iuda, 81
Ioatham rex Iuda, 83
Iobates Lycia rex, 40
Iobi tempus, & *historia*, 15
Ioel, 83
Ioiada Pontifex, 81
Iocasta, 47
Annas Ioieusius, 714
Iolaus, 63
Ion Xuthi filius, 34. & 35
Ionas propheta, 83
Ionathas, 238. *obiit*, 241
Ionathas Saulis filius, 27
Iones vbi habitarunt, 64. *in Atticam venere*, 65. *postea in Asiam*, 67. *à Persis victi*, 132
Ionica migratio, 67
Ionica lingua, 35
Iosaba, 81
Iosaphati regis Iuda gesta, 76.77.79
Ioseph Iacobi filius, *eiusque res gesta*, 14. *moritur*, 15
Iosephus, 310
Iosephus Comes, 370
Iosephus œconomus, 537
Ioram rex Iuda, 78. & 80
Ioram Israëlis rex, 79
Iosia regis Iuda gesta, 86. *filij*, 87
Iosue, 20.21
Iouianus Imp. 373
Iouianus hareticus, 390. 422
Iouinus tyrannus, 403
Iphicrates, 158
Iphitus, 65
Ira mons, 110
Irenaus, 328
Irene Copronymi coniux, 533
Irene Constantini mater, 535. *in ordinem redacta*, 536. *filium excacat*, 537
Irmingardis, 544
Isaacus nascitur, 12. *vbi* & *eius historia*.
Isaacius Comnenus, 602
Isaacius Comnenus Tra-

pezuntinus Imperator, 665
Isaacius Angelus Imper. 623
Isabella Philippi II *Hispani filia,* 719
Isabella Edoardi uxor, Philippi Pulchri filia, 655
Isabella Renati Andegauensis uxor, 675
Isabella Ferdinādi uxor, 686
Isaias propheta, 83. 85
Isauricum bellum sub Zenone, 449
Isboseth, 28
Ischia insula tutata est Ferdinandum Neapolis regem, 695
Isdegerdes, 393
S. *Isidorus Hispanus,* 722
Isidorus Gazaus, 485
Isidorus Hispalensis, 510
Ismael Sophus, 669. *fit rex Persarum,* 670. *& seq.*
Isis, vide Io.
Isocrates nascitur, 170
Israëlita in deserto degunt, 20. *eorum regnum bifariam diuisum,* 74. *desitum,* 84
Issachar, 13
Italia cur in plures diuisa principes, 651
Italia Gracis Imperatoribus erepta, 530
Ithacius episcopus, 387
Ithobalus rex Tyri, 77 90
Itta, 519
Iuda nascitur, 13. *Iuda regnum,* 74. *eius opes,* 76
Iudaa Syria contributa, 300
Iudai à Pharaone afflicti, 15. *à Cyro liberati,* 122
Iudai à Dagoberto, & Heraclio ad fidem coacti, 510. *è Gallia pulsi,* 628
Iudai ab Antiocho dirè vexati, 231. *in Romanorum venere ditionem,* 268. *& seq. conuentus quinque iuridici à Gabinio instituti,* 270. *à Claudio pulsi,* 297. *à Vespasiano & Tito profligati,*

305. & seq. à Traiano, 313. ab Hadriano, 314. Hierosolymam adire vetiti, ibid. in Galliis vexati, 608
Iudaicum bellum sub Vespasiano, 305
Iudas Machabaus, 236. & seq. obiit, 238
Iudices Israëlitarum, 22, & seq.
Iudicia Roma ad equites translata, 259
Iudith, 86.102
Juditha Ludouici Pij vxor, 544
Iuliacensis obsidio sub Ludouico XIII, 724
Iulianus Comes Hispanus, 527
Iulianus Pelagianus, 418
Iulianus annus institutus, 273
Iulianus Cardinalis, 681
Didius Iulianus, 323
Iulianus Imper. 362. fratrem habuit diuersum à Gallo, ibid. eius gesta, 363. & seq. Lutetia fit Augustus, 364. vide & 370. 371. & seq. mors, ibid.
Iulius Papa Athanasium absoluit, 366
S. Iuo, 639
Iuo Carnotensis, 613
Iuppiter ὅρκιος, 97
Iuriaca pugna, 717
Ius ciuile in Italia floret, 617
Iustina Valentiniani vxor, 381
Iustiniani primi Imper. res gesta, 468. & seq. varia bella eiusdem cum Persis, 469. ac reliqua, 470. & seq. mors, 473. Francis Narbonensi prouincia cedit, 478. Ecclesiam turbat, 482
Iustinianus Rhinotmetus, 500. imperio pulsus ad Chaganum fugit, 521. restituitur, ibid. eius crudelitas, 522. moritur, ibid.
Iustinus Martyr, 319
Iustinus Imper. 452. & seq. ignarissimus fuit, 453. pacem reddit Ecclesia, 462. eius pietas, 463
Iustinus II. 485. & seq. eius iustitia exemplum

memorabile, 486. obiit, 488
Iustitiæ specimen insigne, 589
Iustus Tiberiadensis, 311
Iuuenalis, 310
Iuuenalis Hierosolymorum episcopus, 440
Iuuencus, 361

L

Labanus, 13
Labdacus, 46
Dom. Labeo Iurisconsultus, 322
Laborossarchodus est Baltasar, 114
Labynitus Babylonius, 112. idem cum Nabuchodonosoro, ibid.
Lacedæmoniorum regnũ, 70. bellum cum Messeniis, 108. & seq. & 123. ab Atheniensibus dissident, 148. eorum res inclinant, 158. regia dua familia, 207. adiunguntur Achais, 226
Lachares, 179
Lactantius, 361
Lacydes, 224
Ladislaus rex Hungariæ, 681
Ladislaus Apuliæ rex, 672
Lauinus contra Pyrrhum pugnat, 191. 197
Iacobus Lainez, 716
Laius, 47
S. Lambertus martyr, 526
Lambertus Imp. 553
Dionysius Lambinus, 716
Lamiacum bellum, 176
Lampsacena synodus, 377
Lamorabaquinus, 663
Lãcastrij in Anglia, 692
Lancea sacra Constantini, 572
Landericus episcopus Parisiensis, 516
Lanfrancus, 613
Langobardorum origines, 491. & seq. regnum in Italia, 493. & seq. à Pipino domiti, 539
Lanthildis soror Chlodouei, 455
Laomedon, 52. 58
Lateranense Concilium I 631
Lateranense Concilium alterum sub Leone X, 699
Latij reges, 60

Latinæ feriæ, 107
Latini ab Andronico cæsi, 623
Latinorum cum Romanis bellum, 142. *Sociale item illorum*, 263
Latinus Latij rex, 59
Latrocinalis synodus. vide *Ephesina*.
Lauduni captus Carolus ab Hugone, 586
Lauinia Æneæ vxor, 61
Lauinium conditum, 61
S. Launomarus, 466
S. Laurentius, 338
S. Laurentius Iustinianus, 678
Laurentius Valla, 686
Laurentius schismaticus Papa, 461
Lautrecius dux Francorum, 700. *in Italiam denuò missus obiit*, 701
Lazarus Pelagij accusator, 416
Lazi, siue Colchi, 469
S. Leander, 500. 501
Learchus, 33
*Ledigueriu*s, 731
Leges duodecim Tabularum latæ, 150
Lenuigildus, 500. *obiit*, 501
Leo I Papa, 422. *Attilam placat*, 434. *& Geisericum*, 435. *obiit*, 446
Leo III Papa, 542. *à Romanis malè affectus*, 543
Leo IV, 555
Leo Pont. Rom. Ioanni Alberici F. suffectus, 574
Leo IX Papa, 595. *à Northmannis captus*, 609. 613
Leo X Papa, 699. *obiit*, 700
Leo I Imper. 426. *& seq.*
Leo II Imper. Zenonis filius, 428
Leo Phocas, 576
Leo philosophus Imperat. 567
Leo Armenius Imperat. 546
Leo Isauricus, 524 *& seq.* 529. *& seq.*
Leo Copronymi F. 535
Leocrates dux Atheniensium, 148
S. Leodegarius martyr, 518
Leonidas rex Lacedæm. 207

Leonides Origenis *pater*, 328
Leonina dicta pars Vrbis Romæ, 555
Leontius Imper. 520. & *seq.*
Leosthenes dux Athen. 176
Leotychides rex Lacedæm. 136
Lepantina *pugna*, 711
Lepidi seditio, 265
Lepidus Triumuir, 281
Leporius, 420
Leptines Octauium *occidit*, 238
Leubouera abbatissa, 503
Leucippus, 33
Leuctricum prælium, 159
Leudesius, 517
Leui, 13
Leutharis Francorũ *dux*, 477
Lia, 13
Libanius, 373
Liberatus, 484
Liberius Papa, 367
Libya nympha, 39
Licinius Cæsar, 351. *Augustus*, 352. & *seq. perit*, 353
C. *Licinius Stolo*, 166
Licymnius, 42
Liga *in Galliis*, 714. & 717
Ligures victi, 193
Guillelmus Lindanus, 716
Linus Papa, 308
Lipsiense prælium, 736
Lipsius, 722
Litorius dux, 408
Liuia vxor Augusti, 283
Liuius poëta, 225
Liuius Salinator, 198
Locri conditi in Italia, 123
Loth, 8, 11
Longinus scriptor, 340
Longinus Exarchus, 492. & *seq.* 495
Longinus Zenonis *frater*, 449
Lotharingia vnde dicta, 549. 550. *in Teutonum ditionem venit*, 573. *eam Franci frustra recuperare conãtur*, 580. 584. & *seq.*
Lotharius Ludouici Pij F. 544. *à fratribus vincitur*, 549. *Imperator fit*, 549. *eius filij*, 550
Lotharius Lotharij F. 550. *excommunicatur*,

550. moritur, eiúsque regnum diuiditur, ib.
Lotharius Saxo Imper. 616
Lotharius Ludouici Trãsmarini F. 584. & seq.
Lotharius Hugonis F. 568. & seq.
Lucanus, 310
S. Lucia, 347
Lucianus, 322
Lucianus martyr, 356
Lucianus presbyter, 423
Lucidus Prædestinatianus, 445
Lucifer Calaritanus, & eius schisma, 372. moritur, 380
Lucilius, 277
Lucilla femina Donatistarum auctor, 357
Lucius Arianus Alexandrinus episcopus, 378
Lucretia, 108
Lucretius, 277
Luculli gesta, 261. 266
Lucumo Tarquinius dictus, 106
S. Ludouicus Tolosanus episcopus, 639
Ludouicus Tarentinus rex Neapolitanus, 651
Ludouicus Hungariæ rex Andreæ frater Neapolitani regis, ibid.
Ludouicus Andegauensis rex Neapolitan. fit à Ioanna, 652. obiit, ibid. vide & 658
Ludouicus rex Hungariæ periit, 702
Ludouicus Pius, 543. à filiis eiectus restituitur, 544. obiit, 545. eius filij dissident, 549.
Ludouicus Pij F. 544. eius regnum, 549. mors, 551. filij, ibid.
Ludouicus II Imperat. 550. moritur, 551
Ludouicus Ludouici F. ibid.
Ludouics Balbuus, 551. obiit, 552
Ludouicus Balbi F. 552
Ludouicus Bosonis F. rex Italiæ, 567. excæcatus, 568
Ludouicus Transmarinus Caroli Simplicis F. 573. 582. obiit, 584. eius filij, ibid.
Ludouicus postremus rex è Caroli stirpe Francorum, 585

Ludouicus Bauarus Imp. 650. & *seq.* obiit, 651
Ludouicus Sfortia dux Mediolan. 694. & *seq.* captus à Francis, & Locbiensi arce inclusus, 697
Ludouicus Flandrensis comes rebelles oppugnat, 658
Ludouicus Hutinus, 654
Ludouicus Aurelianensis frater Caroli VI, 659
Ludouicus Hungariæ rex casus, 666
Ludouicus III Andegauensis à Martino V fit rex Neapolitanus, 675
Ludouicus Crassus Franciæ rex in Palæstinam abiit, 618. 625
Ludouicus VII Franciæ rex, 626
Ludouicus VIII Franciæ rex, 629. 645. & *seq.*
S. Ludouicus IX Franciæ rex maternum genus ad Carolum M. refert, 588. eius gesta, 644. & *seq.* 646. obiit, 647
Ludouicus XI Francus, 692. & *seq.* obiit, 693
Ludouicus XII, 693. & 694. fit rex Franciæ, 695. obiit, 699
Ludouicus XIII Franciæ rex regnat, 722. & *seq.*
Lugdunense Concilium sub Innocentio IV, 634. aliud sub Gregorio X, 637
Lugdunenses martyres, 320
Lugdunensis synodus, 445. eius ecclesiæ nomine liber editus à Floro, 555
Lugdunum incensum à Seuero, 324
Luinius, 729
Luithprandus Langobardus à Gregorio II placatur, 530. à Carolo Martello territus, 532
Lupicinus, 375
Lupicinus Gothos irritat, 413
S. Lupus Senonensis, 510
S. Lupus Trecensis, 424. 447

Lusitania in Hispanorum potestatem redacta, 713
Lusitanorum cum Romanis bellum, 247
C. Lutatius Pœnos vincit, 193
Lutetia regni facta caput, 458. *à Northmannis vastata,* 558. *obsessa ab iisdem,* 561. *sed irrito conatu,* 562
Lutetiæ obsidio sub Henrico IV, 718
Lutherus, 699. *& seq. obiit,* 705
Lutherani à Carolo V domiti, 703. 705. *in Gallia puniti,* 706
Lycaon, 48
Lyco, 224
Lycortas, 229
Lycurgus Admeti frater, 33
Lycurgus vltimus rex Laced. 222
Lycurgus legislator, 91. *eius clementia aliáque gesta, ibid. &* 92
Lycus, 47
Lydia subacta ab Cyro, 119
Lynceus, 39
Lysander Athenienses vincit, 155
Lysias dux Antiochi, 237
Lysidice Pelopis filia, 42
Lysimachus Alexandri successor, 178. *obiit,* 180. *eius crudelitas,* 203

M

Macedoniani hæretici, 368. *plerique Nicænam amplexi fidem,* 377
Macedoniæ reges ab Hercule oriundi, 93. *in prouinciam redacta,* 229. *iterum subacta,* 248
Macedonius II Constantinop. episcopus, 460
Macedoniæ regnum fundatum est, 93. *finis eius,* 94. *Macedones infante rege ob oculos posito acrius pugnant & vincunt,* 94. *Demetrij posteri ibi regnant,* 180. *Peloponnesum obtinent,* 210. *& seq.*
Machabæi martyres, 235
Machanidas Lacedam. tyrannus, 223
Machometes Arabum legislator, 506. *& seq.*

Machometes I Turca, 664

Machometes II, 664. & *seq.*

Machometes III, 667

Macrinus Imper. 325. & *seq.*

Macro Praefectus Praetorio, 295

Macrobius, 390

Maecenas, 282. & *seq.*

Magi sub Persis in pretio fuerunt, 327

Magnentius tyrannus, 363

Magnes, 32. 33

Magorum in Perside regnum, 130

S. Maiolus, 590. 613

Maiorianus Imperator, 436

Ioannes Maldonatus, 716

Mamertini, 192

Manilius gener Tarquinij, 142

Mammaluci, 665

Manasses rex Iuda, 85. & 102

Mancinus à Numantinis victus, 248

Mandane Cyri mater, 118

Manes siue Manichaeus, 346

Manfredus, 636

Manichaeorum ortus, 346

M. Manlius capite punitus, 165. & *seq.*

Mansfeldius praedonum dux, 731

Mantinaensis pugna, 159. & *seq.*

Manto, 56

Mantua in Marchionatum erecta, 677. *ibi concilium à Pio II celebratum*, 683. *capta*, 733

Mantuanus dux cum Sabaudiae duce bellum gerit, 726. 732. *pacem facit*, 734

Manuel Comnenus, 622

Paulus Manutius, 716

Marathonia pugna, 133

Marcam equum Galli vocant, 185

S. Marcella, 400

Marcelliani haeretici, 368

Marcellinus comes occisus, 404

Marcellinus comes Chronographus, 485

Marcellus contra Poenos bellat, 196

Marcianus Imper. 426. *& seq.*
Marcianus Anthemij F. 430
Marcomanicum bellum M. Aurelij, 317
Marcomeres Francorum regulus, 410
SS. Marcus, & Marcellianus, 347
Marcus Ephesinus, 679
Marcus Carynensis primus Achaeorum Praetor, 201
Mardaitae, 513. *à Iustiniano secundo detrahuntur,* 520
Mardokempadus, vide Merodach.
Mardonij expeditio in Graeciam, 132. *&* 144. *& seq.*
Margareta Valesia nupta Henrico Nauarraeo, 769
Margareta Henrici VI Angli uxor, 691
Margareta Austriaca, 709
Maria Medicea regina Franciae, 722
Maria Angliae regina, 707
Maria Oegniacensis, 635
Maria Scottiae regina, 710
B. Mariam Virginem Copronymus contemnens miserè periit, 534
Mariamne, 287
Marianus Scotus, 595
Marianus comes, 431
C. Marij gesta, 258. 259. 264. *mors,* 265. *& eius filij,* *ibid.*
Marinus comes, 403
Marozia, 569
Marsicum bellum, 263
Marsilius Ficinus, 687
Martina Heraclij uxor, 511. *& seq.*
S. Martinus Turonensis, 380. *à Maximo colitur,* 387. *obiit,* 397. *eius ecclesia incensa,* 557. *eius corpus translatum,* *ibid. & seq.*
S. Martinus Gallaeciensis, 504
S. Martinus Papa, 512
Martinus V Papa, 673. *obiit,* 676
Martyres primi in Galliis, 320
Masanissa gesta, 198. *& seq. moritur,* 246

INDEX.

Mascezel, 392
Massilia condita, 120
Mathanias, qui & Sedecias, 88
Mathathias Machabæorum pater, 236
Matthias Coruinus, 682
Matthias Imper. 727
Mauri Hispania pulsi, 685. & 725
Mauricius Arausicanus dux fœderatorum ordinum, 713.719
S. Mauricius, 347
Mauricius Imper. 488. & *seq. eius nex,* 490. *contra Langobardos Francos incitat,* 499
Mauricius Andegauensis, 389
Maunia Saracenorum regina, 379
Maxentius, 351
Ioannes Maxentius, 467
Maximianus Herculius, 343. & *seq. abdicat se,* 345.350. *periit,* 352
Galerius Maximianus, 343. & *seq. fit Augustus,* 345. 350. *obiit,* 352
Maximilianus Imperator, 685.696
Galerius Maximinus, 345. *periit,* 353
Maximinus Imper. 327. & *seq.* 330
S. Maximinus Aurelianensis, 467
Maximus Cynicus, 386
S. Maximus monachus, 512
Maximus Pupienus Imperator, 331
Maximus tyrannus, 383
Maximus Imperator, 434. *obiit,* 435
Maximus philosophus, 373
Maximus Tyrius, 321
Mazarinus, 734
S Medardus, 484
Medea, 51. *exitus illius,* 53
Mediolanensem vrbem euertit Fridericus, 619. *eam Vicecomites obtinent,* 676. *tum Sfortia,* 679. *item Ludouicus XII,* 696. *tum Franciscus I,* 699.701
Mediolanenses addicti Gibellinis, 697
Mediomatrici capti à Francis, 706

Medorũ initium, 93.119
Hẽricus Meduanus dux, 730
Carolus Meduanus dux, 717
Megabazus, 131. *Ægyptum recuperat*, 148
Megacles, 127
Megapenthes Prœti filius, 38
Megara Herculis vxor, 50
Megasthenes Cumarum conditor, 69
Melampus, 32
Melania, 380
Melanion, 48
Melanthus in Atticam venit, 66
Melchiades Papa de Donatistis cognoscit, 356
Melchisedec, 11
Meletij Ægyptij schisma, 358
Meletius Antiochenus, 372.378 *obiit*, 386
Melicerta, 33
Melita obsidio, 666. *ea insula data Rhodiis equitibus*, 701. *obsessa*, 710
Melito Sardensis, 320
Sp. Melius occisus, 151
Memnon Ephesinus, 419
Memnõ Tithoni filius, 58
Memorius episcopus, 418
Menœceus, 47
Menander hæreticus, 309
Menander Comicus, 189
Menelaus Pont. Iudæorum, 223
Menelaus mathematicus, 321
Menenius Agrippa, 143
Menestheus rex Atheniensium, 55
Mennas Constantinop. episcopus, 480
Merodach, 85. 102. & *seq. idem est cum Mardokempado.*
Merope Bellerophontis auia, 33
Meroueus rex Frãciæ, 411
Meroueus Chilperici F. 498
Merouens Clotharij F. 508
Merouingi regnare desinunt, 538
Messalina, 296
Messana condita, quæ & Zancle, 110
Messeniacum bellum, 108. & *seq.* & 123.
Messenij Rhegiũ co ndunt, 109. & *Messanã*, 110

Mestor Persei filius, 41
Metellus Macedoniam subegit, 248
Q. Metellus Numidicus, 259
S. Methodius martyr, 348
Methodius vir sanctus, 547
Metrodorus, 276
Metus Fuffetius, 106
Mezentius, 61
Michael Palaeologus Imper. 642. *Constantinopolim recipit*, *ibid*.
Michael Parapinacius, 604
Michael Imper. Graecorum, 564
Michael Paphlago, 600
Michael Calaphatus, 601
Michael Cerularius, 602
Michael Stratioticus, *ib*.
Michael Curopalates, 546
Michael Balbus, 547
S. Michaëlis apparitio in Galliis, 528
Midea vrbs, 42
Mileuitana synodus, 416. *& seq*.
Milo, 275
Miltiades Christianus scriptor, 329
Miltiades Athen. 133. *eius historia*, 136. *duo fuerunt*, 137
Mimas Æoli filius, 34
Mineruina, 353
Minimorum Ordo, 693
Minos, 47. *duo fuerunt eius nominis*, 48. *Atheniensibus vectigal imponit*, 53
Minotauri historia, 54
Minucius Felix, 329
Minyae, 50. *quinam fuerint*, 67
Misenus Cumanus, 444. *depositus*, *ibid*.
Misitheus, 331
Mithridates, 263. *& seq*.
Mithridaticum bellum, 263. *& seq. finitum*, 267
Mitylenai domiti ab Athen. 154
Mnesarchus Pythagorae pater, 65
Moab, 12
Moabitarum rex filium suum sacrificat, 80
Molinaei Caluinistae inscitia, 388
Modestinus Iurisconsf. 327

Molo victus ab Antiocho, 214
Gilbertus Mompenserius dux Francorum, 696
Momyllus vltimus in Italia Imperator, 438
Maius monasterium in Turonis incensum, 557
Moncontoriensis pugna, 709
S. Monica, 390
Montanus hæreticus, 322
Monteferratense bellum, 732
De Mõteferratensi principatu bellum, 726
Ioannes Montefortius Aremoricorum regulus, 657. *à rege Carolo VI oppugnatur,* 658. *& seq.*
Montelehericensis pugna, 692
Montemorencius dux rebellat, 735. *capitis damnatur,* 736
Montis Albani obsidio, 729
de Monteregio, vide Ioannes.
Monothelitarum initia, 507. *damnati à Martino,* 512. *in 6. Synodo,* 514. *à Philippico instaurati,* 523
Thomas Morus, 702
Moyses episcopus, 379
Moysis res gestæ, 15. 19. 20. *mors,* 21
Mucianus Syriæ præses, 304
Mummius Corinthum excidit, 245
Mummolus, 497
Mundus à Deo factus sex diebus, 2. *& seq.*
Muræna dux contra Mithridatem, 266
Mar. Ant. Muretus, 716
Muscæ per Olympicos ludos auolabant, 97
Musonius, 304. 310
Mustapha Imper. Turcarum, 667
Mycenæ à Perseo conditæ, 41. *ab Argiuis euersæ,* 147
Mycenæorum regnum, 17. 42. *iis infensi Argiui,* 147
Mycale, ad quam Persæ victi, 145
Myson sapiens, 126

N

Naas Ammonitarum rex, 27

Nabis tyrannus, 223. 226
Nabonassarus quis fuerit, 103
Nabonidus idem cum Dario Medo, 115. *vincitur à Cyro*, 121
Nabopollasarus, 87. 112
Nabuchodonosor Assyrius, 101
Nabuchodonosor Babylonius, 87. *& seq. &* 113. *moritur*, 114
Nabuzardan, 89
Nauius, 225
Namnetum vrbs incensa, 557
Nanceium obsidetur à Carolo Burgundione, 693
Nanea templum, 252
Nanthildis, 515
Narbonensis Gallia fit prouincia, 257
Narbonēsis Gallia Ostrogothis cessit, 458. *& seq.*
Narses dux Romanorum, 472. *eius thesauri*, 488 *plures huius nominis*, 493
Narseus rex Persarum victus à Galerio, 344
Narcissus Claudij libertus, 196
Nasica, 257
Nauarra regnum occupant Hispani, 698
Martinus Nauarrus, 716
Naupactia pugna, vulgò di Lepanto, 711
Nazarius orator, 361
Neapolis capta ab Alfonso Aragonia & Sicilia rege, 675. *à Carolo VIII Franciæ rege*, 693. *sed ab eo deficit*, 694. *ab Ludouico XII occupatur*, 697. *sed mox amittitur*, 698
Neco rex Ægypti, 87. 116
Nectarius, 386. *obiit*, 397
Neleidæ in Atticam migrant, 65
Neleus, 33. *eius filij ab Hercule casi, ibid. &* 65
Nembroth idem cum Belo, 8
Nemesianus poëta, 348
Nemorensis dux ad Rauennam casus, 698
Nephele vxor Athamantis, 33 46

Nephthali nascitur, 13
Iulius Nepos Imper. 437
Nepotianus tyrannus, 363
Nerigloßoorus, 114
Neronis res gesta, 297. *& seq.*
Nerua Imper. 311
Nestori Messeniam dedit Hercules, 65
Nestorij haresis, 418. *relegatur in Oasim,* 420
Nica, vide Seditio.
Nicana synodus, 359
Nicanor victus à Iudæis, 238
Nicephorus Phocas, 578
Nicephorus Irene eiecta fit Imperator, 537. *&* 545
Nicephorus Botoniates, 604 *& seq.*
Nicetas Studiensis, 602
Nicias, 155
Nicippe Pelopis filia, 42
Nicolaus Lyranus, 639
Nicolaus Damascenus, 284
Nicolaus Patriarcha Cōstantinop. tutor Constantini Porphyrogeniti, 576
Nicolaus I Papa, 550. 566
Nicolaus V antipapa, 650
Nicolaus hæresiarcha, 309
S. Nicolaus, 360
Nicolaus V Papa, 682
Nicomedes Bithyniam Romanis legat, 266
Nicomedes Prusia filius, 243. *& seq.* 264
Pescennius Niger, 323
Ninus cōditor Niniues, 9
Ninyas, *ibid.*
Niobe, 47
Nisibis ter obsessa, 364. *& seq. concessa Persis ab Iouiano,* 373
Noemi historia 5. *vite sata inebriatur,* 7. *eius posteri per orbem diuisi, ibid.*
Nogaretus Bonifacium capit, 649
Northmannorum origo & res gesta, 556. *& deinceps. fiunt Christiani,* 563. *datáque illis Neustria, ibid. Italiam inuadunt,* 590. *& deinceps. fideles sunt Pōtifici Rom.* 597. *& seq. in Anglia regnant,* 611. *& seq.*
Nouatianus, 337
Nouatus, *ibid.*

Nuceria collocati Saraceni, 632
Numa gesta, 105. *& seq.*
Numantinum bellum, 247. *& seq.*
Numerianus, 342
Numos aureos sua effigie signare nulli regi concessum, præter Francos, 478
Numitor, 104
Nycteis, 46
Nycteus, ibid. 47

O

Ochozias rex Israël, 79
Octauia uxor Antonij, 281
Octauius legatus occisus in Syria, 238
Octauius Cæsar, vide *Augustus*.
Odenatus, 333
S. Odilo, 613
Odo rex Franciæ, 554
Odo Cluniacensis, 588
Odouacer rex Italiæ, 438
Odouacrius Saxo, 411
Oedipus, 47. *eius historia*, 55
Oenomaus, 43
Oenomaus philosophus, 321
Og rex Basan, 21
Ogygis diluuium, 17
Okamus, 653
Olybrius Imper. 437
Olympiades unde nomen adepta, 95
Olympias mater Alexandri, 177
Olympicos ludos celebrauit Hercules, 50. 51. *sed & Atreus*, ibid. *Iphitus illos instaurat: vbi de iis fusè agitur*, 95. *& seq. Elei præfuere*, 96. *quinque diebus celebrati*, 97. *nudi certabant*, ibid.
Olympij Iouis templum apud Olympiam, 96
Olympius Stilichonem detegit, 395
Onesimus, 319
Onias Pontifex, 230. *occisus*, 233
Onion, 306
Onomarchus Phocensis, 162
Onufrius Panuinius, 716
Opheltes, 33
Ophitæ, 322
Opima spolia à Romulo reportata, 105. *à Cornelio Cosso*, 151
Opimius Cos. 257

Optatus Milenitanus, 380
Optatus patricius, 362
Oratorij congregatio Lutetiæ instituta, 727
Orchomenus, 50
Oreb, 15
Orestes matrem occidit, 59. diu regnat, ibid.
Orestes Alexandriæ præfectus, 425
Orestes Momylli pater, 438
Origenes, 329. sacrificat idolis, & moritur, 336. in quinta synodo damnatus, 482
Origenistæ damnati, 399
Oribasius, 373
Oropus, de qua legati missi Athenis, 250
Orosius, 423
Orpheus, 51
Orseis uxor Hellenis, 32
Ortelius, 722
Osee propheta, 83
Osee rex Israëlis, 84
Osias rex Iuda, 82. 83
Osius Cordubensis, 367
Osmannus Turcarum Imper. 667
Ostendæ obsidio, 719
Ostia urbs condita, 106
Ostrogothorum initia, & gesta, 412. & seq. 414. regnum in Italia, 415
S. Osuualdus, 519
Otho I Imper. 569. & seq. Italiam occupat, 570. 573. eius gesta. ibid. & 574. obiit, ibid.
Otho II, 574. & seq. cum Francis bellat, 584
Otho III Imper. 589. uxorem supplicio damnat, ibid. obiit, 590
Otho rex Germaniæ, 631. tum Imperator, ibid. obiit, 632
Otho Imper. 303. & seq.
Othomanus primus Turcarum Imper. 661 & 662
Otho Lotharingiæ dux Caroli F. 587
S. Otho Pomeraniæ apostolus, 615
Othoniel, 23
Otium qua lege ab Amaside castigatum. 118
Ottocarus rex Boëmiæ, 636
Ouidius, 284
Oxilus Heraclidarum ductor, 64

P

Paches dux Athen. 154

Pacis templum à Vespasiano conditum, 306
Pacuuius, 250
Palaeologi imperant, 660. & seq.
Palæpolitani victi, 188
Palladius Scottorum apostolus, 423
Pallantium ab Euandro conditum, 60
Pallas libertus Claudij, 296. & seq.
Iacobus Pamelius, 716
Mat. Palmerius, 687
Pamphilus martyr, 356
Panathenaorum tempus, 135
Pandulphus Capuæ dux, 592
Panormitanus, 677
Pantænus, 329
S. Paphnutius, 360
Papinianus, 325
Papias, 320
Papyrius Romanorum dux, 186
Paradisus terrestris vbi situs, 3
Paris, qui & Alexander, 52. Helenam rapit, 58
Parisiensi Senatui sedes, in Palatio constituta, 654
Parmenides, 153
Parmenio dux, 174
Parmenses Fridericum II superant, 634
Parmensis dux Belgij præfectus, 713
Parmensis dux Hispanis præfectus bellum in Francia gerit, 718. & seq.
Parthenij, 123
Parthenopæus, 33. 48. 56
Parthi in Syriam irrumpunt, 280. Crassi signa restituunt, 282. desiit eorum imperium, 327
Parthorum regnum iniit, 203
Paschasinus Lilybætanus, 440
Paschatis cõtrouersia, 328
Ioan. Passeratius, 716
Patera orator, 361
Patriarcha Constantinopolitanus, 386
Patricius Cæsar, 427
S. Patricius, 466
S. Paula, 400
S. Paulinus, 422
Paulinus Treuirẽsis, 370
Paulinus Antiochenus episcopus, 372
Paulus apostolus conuer-

titur, 294. *eius gesta*, 301. *mors*, 302
Paulus Samosatenus, 339
S. Paulus eremita, 339. 369
Paulus Constantinopolitanus episcopus martyr, 366. & seq.
Paulus Æmilius Persen vincit, & triumphat, 229
Paulus Iurisconf. 327
Paulus Burgensis, 677
Paulus II Papa, 683
Paulus V Papa obiit, 730
Pausanias dux Laced. 145. eius mors, 146
Pausanias scriptor, 322
Pelagij hæresiarchæ historia, 415. & seq. Diospoli absolutus, 416. dãnatus penitus, 417. damnatur in Ephesina Synodo illius hæresis, 420
Pelagius Papa, 483
Pelagius alter occisus à Zenone, 430
Pelasgi, 48. in Italiam veniunt, 60
Peleus, 51
Pelias, 33
Pelopidas, 158. & seq.
Peloponnesiacum bellum, 149. 154. & seq. eius spatium, 155
Peloponnesus duplici genere frequentata, Dorico, & Æolico, 36
Pelops Tantali filius, à quo orti Pelopidæ regnant, 17. 43. cum Persidis coniuncti, 44
Penthilus Orestis filius, 17. 67
Perdiccas, 175. & seq.
Perennis Prætorio Præfectus, 317
Pergamenum regnũ, 203
Periander, 71. 126
Periclis gesta, 149. 152. obiit, 154
Pericres, 32. 33. 42
Pero, 33
Iacobus Perronius, 718
Nicol. Perottus, 686
Perperna vicit Aristonicum, 256
Perpiniani comitatus, vide in Ruscinone.
Persæ Christianos vexãt, 420
Persæus Stoicus, 206
Persecutio Christianorum sub Nerone, 301. sub Domitiano, 309. sub

Traiano, 318. sub Seuero, 328. sub Maximino, 336. sub Decio, ibid. sub Gallo, & Volusiano, 337. sub Valeriano & Gallieno, 338. Aureliano, 339. Diocletiano, 346. & 356. Iuliano, 371
Perseus rex Macedonum, 94. 229
Perseus Acrisium occidit, 17. eius historia, 40. filij, 41. cum Pelopidis iuncti, 44
Persici imperij primordiū, 115. 119. finis, 173. & seq. instauratur sub Alexandro Seuero, 327
Persidem inuadunt Turcæ, 661
Persicū bellum sub Theodosio, 402
A. Persius Poëta, 310
Pertinax Imper. 323
Perusinum bellum, 280
Pessinuntia Dea Romam translata, 199
Petrarcha, 653
Petronius Syriæ præses, 299
Petrus Antiochiæ sedet, 301. & Romæ, ibid. vbi & moritur, 302. de eius Romana cathedra, 302
S. Petrus Martyr, 639
Petrus Autissiodor. Imperator Constant. 641
Petrus Alexandrinus, 356. alter eiusdem nominis, 378. & 386
S. Petrus Chrysologus, 423
Petrus Fullo, 442. moritur, 445
Petrus Moggus, 429. 441. fit episcopus Alexandr. 443
Petrus Eremita, 610
Petrus Leonis Antipapa, 616
Petrus Corbariensis Antipapa, 650
Petrus Bertrandus Cardinalis, 656
Petrus Castella rex Henrici frater, 657
Petrus Cunerius, 656
Petrus Lombardus, 627
Petrus rex Aragonum, 637. occidit, 638
Phalantus, 123
Phalaris, 139
Pharamundus, 410
Pharao submersus, 19

Pharnabazus, 157
Pharsalicum prælium, 273
Phauorinus, 320
Phayllus Phocensiū dux, 162
Pherecydes, 127
Pheres, 33
Phidon Argiuus, 93
Philastrius, 389
Franc. Philelphus, 686
Philetarus spado, 203
Philippense prælium, 280
Philippicus Imperator, 522. *hæreticus,* 523
Philippis synodus ab Arrianis habita, quæ Sardicensis ab iis vocata, 367
Philippus I Franciæ rex, 609. *mors,* 610
Philippus Augustus rex Franciæ, 627. *& seq. in Palæstinam abit,* 628. *eodem tempore duplicem victoriam refert, & moritur,* 629
Philippus Audax rex Franciæ, 647. *obiit,* 648
Philippus Pulcher, 648. *excommunicatur à Bonifacio VIII, ibid. absoluitur à Benedicto,* 649. *obiit, ibid.*
Philippus Longus, 655
Philippus Valesius ibid.
Philippus Maria Vicecomes dux Mediolanensis, 675. *& seq.*
Philippus II Hispaniæ rex, 707. *moritur,* 719
Philippus III Hispaniæ rex, 725
Philippus Imper. 331. *& seq:*
S. Philippus Nerius, 722
Philippus Germaniæ rex, 631
Philippus Burgūdiæ dux, regis Ioannis filius, 656. *&* 658. *Flandriam obtinet, ibid.*
Philippus II Burgundionum dux, 659
Philippus Austriacus pater Caroli V Imper. 700
Philippus Macedo. eiusque gesta, 162. *& seq. mors,* 164
Philippus alter regnat Macedonibus, 212. *contra Romanos bellum gerit,* 197. 220. *& seq.* 223. *pacem fa-*

cit, ibi Ægyptum aggreditur, 223. *rursus bellat cum Romanis*, 225. & *seq. obiit*, 228
Philistæi *Israëlitas opprimunt*, 25. & 27
Philistus *historicus*, 169
Philo *Iudæus*, 310
Philomelus *Phocensium dux*, 162
Philopœmen *dux Achæorum*, 223. *obiit*, 228
Philostratus, 321
Philotas, 174
Philoxenus *Cythereius*, 170
Philoxenus, *qui & Xenaias, hæreticus*, 444
Phinees *Eleazari filius*, 21
Phlegon, 321
Phocæorum *colonia*, 120
Phocas *Mauricio cæso fit Imperator*, 490. 504. & *seq.*
Phocenses *sacro bello profligati*, 162. & *seq. eorum vrbes quãdo euersa*, 163
Phocion, 177
Phœbidas *Cadmeam occupat*, 158
Phœnix, 45
Phoroneus, 17
Photinus *martyr*, 320
Photinus *hæreticus*, 368
Photius *patriarcha*, 566. *pulsus à Leone Imp.* 567
Phrixus, 33. 46
Phthius, 48
Phul *rex Assyriorum*, 98
Picens *bellum*, 192
Picus *Latio regnat*, 60
Picus *Mirandulanus*, 687
Albertus Pighius, 704
Pilati *acta*, 316
Pindarus, 153
Pionius *martyr*, 319
Pipinus *Austrasii regni præfectus*, 509. 525. & *seq.*
Pipinus *Martelli filius*, 538. *fit rex, ibid. Romanos* Pontifices *restituit*, 539. *obiit*, *ibid.*
Pipinus *Caroli M. filius*, 543
Pipinus *Ludouici* Pij F. 544. *obiit*, 545
Piræeus *portus Atheniensium factus*, 146
Piraticum *bellum*, 267
Pirithous, 51
Pisa *vrbs, quæ & Olympia*, 95

Pisa Florentinis subiecta, 672
Pisatis regio, 95
Pisistratus, 126. eius, & stirpis ipsius historia, 135. & seq.
Cn. Piso Germanicum sustulit, 292
Pisiacense colloquium, 708
Pittacus, 126
Pius I Papa, 319
Pius II, 682. obiit, 683
Pius V Pontifex, 711
Placidia nubit Athaulpho, 395. & 404. post Constantio, 405. ab Honorio eiecta, 405. redit, 406. fit Augusta, ibid. moritur, 434
Plataea euersa, 159
Plataenses in Marathonia pugna clari, 133
Plataensis pugna, 145
S. Plato, 537. 546
Plato Comicus, 153
Plato philosophus, 168
Plautianus, 324
Plautus, 224
Plectrudis, 525
Plinius vterque, 311
Plinius Procōsul de Christianis scribit Traiano, 319
Plisthenes Atrei filius, 44
Plotinus, 330. 340
Plutarchus, 320
Podarces, siue Priamus, 58
Poghius, 677
Polemo philosophus, 188
Polemo Sophista, 321
Pollux, 51
Poloniae rex Henricus Valesius, 711
Polycarpus, 319
Polycrates martyr, 329
Polycratis tyranni nex, 130
Polydectes, 33
Polydectus rex Lacedam. 91
Polydorus Cadmi filius, 46
Polynices, 38. eius historia, 55
Polysperchon, 177
Pompeiopolis à Francis capta, 700
Cn. Pompeius M. 265. & seq. Rom. imperium amplificauit, 271. cum Caesare ciuile bellum gerit, 272. & seq. vincitur, 273. tum eius filij, ibid.

Sex. Pompeius, 281
Pompeius Strabo, 263
Pomponius Iurisconſ. 327
Pons ſublicius Romæ factus, 106
Pontianus Papa, 336
Popilius Antiochum ab Ægypto deterret, 235
Poplicola, 141
Poppæa, 298
Porcius Latro, 284
Porphyrius, 330. 340
Porphyrius poëta, 361
S. Porphyrius Gazenſis, 400
Porſenna, 141
Poſſeſſor Africanus, 467
A. Poſtumius Dictator filium occidit, 151
S. Potamiena, 356
Priamus, vide Podarces,
S. Principius, 447
Priſcilla, & Maximilla, 322
Priſcillianiſtarum hæreſis, 387
Priſcillianus, ibid.
Prædeſtinatiani, 445. & 555
Pragenſe bellum ſub Ferdinando Imper. 726
Pragmatica ſanctio, 677. *ſublata*, 699
Probus Imper. 336. 341
Proclidæ reges Lacedæmonij, 70
Proclus mathematicus, 451
Procopius tyrannus, 375
Procopius martyr. 347. 356
Procris, 33
Proculus Iuriſconſ. 327
Proculus Siccenſis, 322
Prodicus hæreticus, ibid.
Prodicus Sophiſta, 153
Prœtus, 32. 39. 40
Prohæreſius Sophiſta, 373
Promethei ætas, 18
Propertius, 284
Proſcriptio ab Triumuiris facta, 280
Proſper Aquitanus, 423. *alter Aurelianenſis*, 446
Proſper Adurnus, 683
Protagoras, 153
Proterius Alexandrinus martyr, 441
Prudentius, 399
Pruſias rex Bithyniæ, 243
Pſammenitus, 129
Pſammetichus, 116
Pterelas, 42
Ptolemæus Ceraunus,

180. à Gallis occisus, 184
Ptolemaorum in Ægypto regnum, 181
Ptolemaus Lagi filius, 175. & seq. obiit, 180. vide & 181
Ptolemaus Philadelphus, 181. cum Romanis fœdus icit, 191
Ptolemaus Euergetes, 213. 253
Ptolemaus Philometor, 231. & 239
Ptolemaus Philopator, 214. & seq. vincit Antiochum, 216. eius crudelitas, & impietas, 217. & seq.
Ptolemaus Euergetes II, 231. cum fratre pugnat, 232
Ptolemaus Physco, 239. & seq.
Ptolemaus Appio, 253
Ptolemaus Lathurus, 253. & seq.
Ptolemaus Alexander, 253. matrem occidit, 254
Ptolemaus Cypri rex moritur, 274
Ptolemaus Auletes, 261
Ptolemaus Bacchus, 262
Ptolemaus astronomus, 321
Pueri tres in fornacem missi, 113
S. Pulcheria, 401. eius pietas, 420. obiit, 426
Punicum bellum primũ, 192. & seq.
Punicum bellum secundum, 194. & seq. usque ad 200
Punicum tertium, 246
Pupienus Imper. vide Maximus,
Pygmalion, 90
Pyrrha uxor Deucalionis, 32
Pyrrhus Achillis F. ab Oreste cæsus, 59
Pyrrhus alter Maced. occupat, 179. eius res gesta, 183. obiit, ibid. & 191. & 203
Pythagora origo, 65. eius historia, 139
Pythia quando peracta, 163

Q

T. Quinctius Capitolinus, 150. Dictator factus ab aratro venit, ibid.
Quinctius Flaminius

Philippum vincit, 226
Quinquegentiani, 344
Quinta synodus, 483
Quintillus, 334
S. Quintini oppidum, ad quod victi Franci, 707

R

Rabula Edessenus, 481
Rachel, 13. moritur, 14
Rachisius Langobardorum rex, 539
Radagaisus, 393. & seq. casus, 394
S. Radegundis, 476. 485. 503. in eius monasterio turba, ibid.
Raginfredus, 526
Raimundus comes Tolosanus, 645
Raimundus Lullus, 639
Ratbodus Frisius, 526
Ratisbonensis synodus cõtra Felicem Vrgelitanum, 541
Rauennas prælium, 698
Rauennius Arelatensis, 422
Rea insula capta à Ludouico XIII rege, 731
Rebecca, 12
Rechiarius Sueuorum rex, 435
Regales Francorum, 410
Reges Roma eiecti, 140
Regillus lacus, ad eúmque pugna, 142
Reginaldus Polus, 707
Regis infantis aspectus Macedonas ad certamen acuit, 94
S. Remaclus, 518
Sanctus Remigius, 447. 465
Remis basilica S. Remigij dedicatur, 609. consecrari ibi reges non est necesse, 625
Remus, vide Romulum.
Renatus Lotharingiæ dux, 693
Renatus Andegauensis rex Neapolitanus, 675
Rhabanus Maurus, 555
Rhaticius, 360
Rhaticum bellum, 728
Rhaphiense prælium, 216. & seq.
Rhegnidas Phliuntem inuadit, 65
Rhetoribus attributa salaria, 304
Rhodi colossus euertitur, 219. à Turcis capta, 666
Rhodij cum Prusia bel-

lum gerunt, 222. *à Romanis multantur*, 244
Rhodogune, 252
Rhodon, 329
Rhodus capta à Turcis, 701
Ricaredus rex Hispaniæ, 501. & *seq.*
Richardus Northmanniæ dux tertius, 583
Richardus Cornubiæ princeps rex Germanorum electus, 635
Richardus Angliæ rex è Palæstina rediens capitur, 620. 628. *in Oriente res eius gestæ*, 628. *obiit*, *ibid.*
Richardus Vuaruicensis, 691
Richardus Glocestriæ comes rex Angliæ, 691
Ricimer, 436
Ricolocius Cardinalis, 731
Robertus Franciæ dux, 554. *à Northmannis cæsus*, 559
Robertus illius filius, 580. *perit*, 581
Robertus Vuiscardus, 597. & *seq. obiit*, 598
Robertus rex Franciæ, 607
Robertus rex Neapolitanus, 650
Robertus Imper. Constantinop. 641
Robertus Bauarus Imp. 671
Robertus Sorbona, 649
Roboami res gestæ, 73. & 75
S. Rochus, 639
Rodolphus Imp. sub Gregorio X, 635. *obiit*, 636
Rodulphus Burgundiæ, tum Italiæ rex, 568. & *seq.* 582
Rodulphus rex Francorum, 581. & *seq. obiit*, 582
Ioannes Roffensis, 702
Rogerius comes Apuliæ, 617. *Rex fit ab Innocentio*, 618
Rogerius Tarraconensis dux, 647
Rollo dux Northmannorũ fit Christianus, 563
Roma conditus, 104. *in ea reges quot, & qui fuerunt*, 104. & *seq.* *Petrus Romæ sedet*, 302. *capta ab Alarico*, 394.

à Belisario, 472. Græcis Imperatoribus erepta, 530
Romana sedes Auenionem translata, 649
Romana Ecclesia multa donantur à Pipino, 539. à Carolo, 540
Romani menses, 141
Romanus Lecapenus Imper. 576. pellitur, 577
Romanus Imper. Constantini F. 578
Romanus Diogenes, 603. & seq. obiit, 604
Romanus Argyrus, 600
Romuli, & Remi, historia, 104. illius res gesta, ibid. & seq.
Rondeletus, 716
Petrus Ronsardus, 716
Rosebequense prælium, 658
Rosemunda uxor Alboini, 492
Rotrudis filia Caroli M. 536
Ruben nascitur, 13
Rudericus rex Hispaniæ, 527
Rudolphus Imper. Maximiliani F. obiit, 725
Ruffinus Aquileiensis, 390. patria eius, 392. mors, ibid. vide 400
Rupella obsessa ab Henrico Valesio, 711. eius incolæ domiti, 731. capta ab Ludouico. XIII, 732
Ruscinonis & Perpiniani comitatu cessit Hispanis Carolus VIII rex Franciæ, 694
Rustanus rex Persarum, 670
Rusticus, & Eleutherius, 337
Rutlandus dux Caroli M. 541

S

S. Sabbas, 466
Sabaudiæ dux primùm factus, 674. 680
Sabaudiæ dux Emmanuel Salucianos occupat, 715. Carolus dux oppugnatur ab Henrico IV, 721. pax facta, ibid. cum Mantuano bellat, 732
Sabellicus, 687
Sabellius, 339
Sabinarum raptus, 104
Sabinense territorium

datum Romano Pontifici, 540
Sacrilegorum pœna mirabiles, 162
Sadoletus, 704
Saculares ludi sub Philippo, 332
Sagittarius, & Salonius, 502
Sagra fluuius, 140
Saguntus excisa, 195
Salaminia pugna, 144
Salem, 13
Salica lex seruata in Philippo Longo, 655. & in Philippo Valesio, ibid.
Sallustius historicus, 277
Salmanasar, 84.100
Salmoneus, 32.33
Salome, siue Saalina, 255
Salomon nascitur, 29. regnat, 30. eius gesta, 72. 73
Salonius episcopus, 502
Salucianus principatus à Sabaudia duce occupatus, 715
Saluius Iulianus, 322
S. Saluius, 504
Samaria condita, 77. capta à Salmanasaro, 84. qua ratione coloni in eam profecti, 100. & seq.
Samij à Pericle domiti, 149
Samniticum bellū, 167. 185. & seq.
Samuel, 26. eius historia, ibid. & seq. obiit, 28
Sandesiderianum oppidum in Gallia obsessum, 703
Santabarenus, 566
Samson, 25
Sapientes septem, 125
Sapores Christianos vexat 359
Sappho, 125
Sara vxor Abraami, 8. obiit, 12
Sara Columnensis, 649
Saraceni victi à Constantino Pogonato, 513. Hispanias occupant, 527. à Carolo Martello fusi, 531. & seq. Cretam occupant, item Apuliam & Calabriam, 548. 593. Nuceria collocati, 632. in Hispania victi insigniter, 645. inde prorsus eiecti, 685

Sardicensis synodus catholica, 366. *altera falsò ita dicta, vide Philippis.*
Sargon quis fuerit, 102
Saturninus Trib. Pl. 259
S. Saturninus martyr, 337
Saturnus Latio regnat, 60
Hieronymus Sauanorola, 695
Saül, 26. *obiit*, 28
Saulus, vide Paulus.
Saulus dux, 394
Saxones à Carolo M. domiti, 540
Scæuola, 142
Iul. Cæsar Scaliger, 716
Iosephus Scaliger, 722
Scaligeri Veronæ principes, 651. *desinunt*, 671
Scanderbegus, 664. 680. *obiit*, 682. *in Italiam à Pio II euocatur*, 683
Scandia, 412
Scapula Christianos vexat, 328
P. Scipio Africanus, 197. & *seq. in Africam traiicit*, 199. *Pœnos debellat*, 200. *contra Antiochum profectus*, 227. *obiit*, 228
L. Scipio Asiaticus vicit Antiochum, 227
P. Scipio Æmilianus Carthaginem euertit, 246. *Numantiam*, 248. *obiit*, 256
Scipiones ambo in Hispania cæsi, 197
Schisma Laurentij Romæ, 461. *Imperatorum Henrici IV.*, 596. *Henrici V*, 615
Schisma sub Innocentio II, 616. *sub Friderico Ænobarbo I*, 619. *sub Ludouico Bauaro*, 650. *post Gregorium XI*, 652. *Petri de Luna*, 672. *quod sublatũ*, 673
Scholarius, 679
Schombergius dux, 735
Scoti Britanniam occupant, 408. *à Palladio ad fidem conuersi*, 423. *infecti hæresi*, 710
Scythæ Romanum imperium lacerant, 332. & *seq.*
Scythæ monachi de Trinitate otiosas quæstiones serunt, 463
Scytharum in Asiam ir-

ruptio, 111. *Darium vincunt*, 131
Sebastianus Comes à Geiserico necatus, 421
S. Sebastianus, 347
Sebastianus rex Lusitaniæ in Africa victus, 713
Sedecias, 87. *& seq.*
Seditio Constantinop. Nica, 470
Segor, 12
Seianus, 293
Seleucidarum res gestæ, 213. *& seq. &* 260. *& seq.*
Seleuciensis synodus, 368
Seleucus, 176. 178. *& seq. Antiocho filio coniuge cedit*, 180
Seleucus Ceraunus, 215
Seleucus Philopator, 230
Seleucus à matre occisus, 252
Selimus I Turca, 665
Selimus II, 667
Selinus Achaiæ rex, 35
Selinus vrbs euersa, 156
Sem, 7
Semele, 46
Semiamira siue Iulia, 326
Semiariani, 368
Semipelagiani, 418. 423
Semiramis, 9
Seneca, 310
Sennacherib, 84. 101. *meminit Herodotus*, 116
Senones victi à Romanis, 187
Scon, 21
Septem ducum ad Thebas expeditio, 56
Septima synodus œcumenica, 535. 536
Serapidis templum dirutum, 388
Serena vxor Stilichonis occisa, 395
Sergius inuasor Romanæ sedis, 553
Serici conficiendi ratio è Persis allata, 473
Serpens aneus, 21
Sertorius, 265. *& seq.*
Seruile bellum, 249. *cum Spartaco*, 267
Seruilius Ahala, 151
Seruius Tullus, 107
Sesac rex Ægypti, 75
Seth nascitur, 5
Sethiani, 322
Sethon rex Ægypti, 116
Seuerianus, 400
S. Seuerinus Noricus, 447
Seuerus Imper. eiúsque gesta, 323. *& seq.*

Seuerus Imperator in Italia, 436
Seuerus Treuirensis, 424
Seuerus Cæsar, 345. 351
Seuerus hæreticus, 462
Sexta Synodus, 514
L. Sextius primus è plebe Consul, 166
Sextus philosophus, 320
Sfortia dux fortissimus, 675
Sicaidares, 670
Sichem vrbem Ieroboamus condidit, 74
Sichimorum vastatio, 14
Sicilia capta à Belisario, 472. eius reges Hierosolymitanum regnum obtinent, 632. Franci ea ponuntur, 637. amittunt, 638
Siciliam aggrediuntur Athenienses, 155
Sicula vespera, ibid.
Siculi Italia pulsi, 60
Sicyoniorum regnum, 10
Sidonius Apollinaris, 447
Sigebertus rex Francorum, 496. & seq. obiit, 498
Sigebertus Dagoberti F. 515
Sigismundus Burgundiæ rex, 467. eius historia, 474
Sigismundus rex Hungariæ, 654. fit Imperator, 672. & seq. obiit, 677
Sigismundus rex Poloniæ, 719
Carolus Sigonius, 716
Silingi Bæticam inuadunt, 396
Silius Italicus, 310
Silius amasius Messalinæ, 296
Silphium quando natum, 124
Siluerius Papa, 480
Simeon Cleophæ filius, 319
Simeon Iacobi filius, 13
Simon Magus, 301. & seq. 309
Simon Pontifex, 241. occisus, 242
Simonides, 138
Simplicius Viennensis, 389
Simplicius Cilix, 485
Sinai mons Oreb, 15
Siricius Papa, 399
Sirmiensis synodus, 368
Siroes rex Persarum, 506

Sisara, 24
Sisyphus, 32.33
Sixtus primus Papa, 319. 338
Sixtus V Papa, 714
Smyrna condita, 68
Sociale bellum Gracorũ, 161. *alterum Philippo duce in Ætolos*, 220. 221
Sociale bellum Romanorum, 263. & *seq.*
Societas Iesu instituta, 704. *in Franciam reuocata*, 721. *Pragam reducta*, 727. *Lutetiæ Scholas instaurat*, 727
Sochoth, 14
Socratis ortus, 152
Sodoma, & *Gomorrha*, 11. & 12
S. Solemnis, 447
Solimannus Selimi F. 665
Solon, 120. *Draconis leges abrogat*, 124. *eius ætas*, 126
Sophia vxor Iustini, 486
Sophocles, 138.153
Sophonisba, 199
Sophus Persidis rex, à quo Sophi dicti, 669
Sorbonæ initium, 649
Sosthenes, 184
Soter Papa, 319
Sparta condita, 18
Speusippus, 168
Spartacus, 267
S. Spyridio, 360
Thomas Stapletonus, 722
Statius, 310
Stauracius, 537
Stauracius Imper. 545
Stella noua, 711
Sthenebœa eadem cum Antia, 40.48
Sthenelus, 39.41
S. Stephanus lapidatur, 294. *eius inuenta reliquia*, 423
Stephanus I Papa, 337
Stephanus III Papa ad Pipinum fugit, 539
Stephanus V Papa, 543
S. Stephanus rex Hungaria, 590. *obiit*, 595
Stephanus Antiochenus martyr, 447
Strato, 224
Stesagoras, 136
Stesichorus, 125
Stilicho, 392. *Gothos delet*, 394. *occiditur, ibid.*
Strabo, 310
Studius, à quo Studitæ, 447

Suedia regnum vsurpat Carolus, 719
Suetonius, 310
Sueui in Gallias irrumpunt, 394. *in Hispanias,* 395. *victi à Theodorico,* 435
Sulla gesta, 263. & *seq. cum Mario bellat,* 264. *obit,* 265
S. Sulpicius Bituricensis, 504
Sulpicius Trib. Pl. 264
Laurentius Surius, 716
Sybaritæ à Crotoniatis cæsi, 140
Syennesis Cilix, 112
Sylοson, 131
Symeon Stylita, 420. 425. 447
Symmachus Interpres Scripturæ, 323
Symmachus Præf. Vrbis, 390
Symmachus à Theodorico cæsus, 459
Symmachus Papa, 461
Synesius, 399. 414
Syphax, 198. & *seq. captus est,* 200
Syracusæ obsessæ ab Atheniensibus, 155. *captæ à Marcello,* 196

T

Tachon Ægypti rex, 160
Tacitus Imper. 335
Tacitus historicus, 310
Talaus, 33. 38
Talbotius, 690
Tamberlanes, 663
Tanaxarces Cyri filius, 122
Tancredus de Altauilla, 592
Tantalus Ganymedem rapuit, 58
Taphij, 42
Ruardus Tapperus, 716
Tarasius Patriarcha, 535
Tarentini Pyrrhum in Romanos euocant, 183. 191. *victi sunt, ibid.* & *seq.*
Tarentum conditum, 123. *captum ab Hannibale,* 197
Tarquinij oppidum, 106
Tarquinius Priscus, 106
Tarquinius Superbus, 107
Tarquinius Collatinus, 141
Tartarorum eruptio, 643
Tatius dux Sabinorum, 105
Taurus Berytius, 321

Teias Gothorum rex, 472
Telamon, 51
Telchin, 17. *Teleboa* 42
Teleclus rex Sparta, 108
Telephassa Cadmi mater, 45
Telephus, 48
Telestes poëta, 170
In Telina valle bellatum, 727
Temenus Heraclida, 64
Templarij supplicio affecti, 649
Templum Hierosolymitanum conditum à Salomone, 73. *instaurari ceptum sub Cyro*, 122. *pollutum ab Antiocho*, 235. *ab Herode instauratum*, 287
Terentius Comicus, 250
S. Teresia, 717
Tertullianus, 329
Tetrapolis Doridis, 32
Tetricus tyrannus, 335
Teucer primus in Troade regnat, 57
Teuta regina, 193
Teutones cum Romanis certant, 257. *& seq.*
Thales, 125
Thamar à fratre violata, 30. *Thare*, 8
Thartan, 102
Theuthras Telephi pater, 48
Theba condita, 45. *à septem ducibus obsessa*, 56. *ab Alexandro*, 171. *& seq.*
Thebani cum Lacedam. certant, 158. *eos vincunt*, 159
Thebani vrbe sua pulsi ab Epigonis, 56
Thebes oppidum euersum ab Abimelecho, 25
Thelxion, 17
Themistius Agnoëta, 463
Themistius philosophus, 373. 381
Themistocles, 144. *&* 146. *fugit*, *ibid.*
S. Theobaldus, 613
S. Theodardus, 518
Theodatus, 471
Theodebaldus Theodeberti filius, 477
Theodebertus Theodorici filius, *ibid.*
Theodebertus Chilperici F. 500. 508. *obiit*, 509
Theodomir, 414
Theodora vxor Iustiniani 469 *obiit*. 473
Theodora Imperatrix 564
Theodoretus, 425. *depositus ab hæreticis*, 440

Theodoricus I Vesegothorum rex, 408. *eius filia Geiserici filio nupta, malè accepta*, 432. *obiit*, 433
Theodoricus Ostrogothorum rex, 415. *in Italia regnat victis Herulis*, 438. & *seq*. 454. & *seq*. *Narbonensem obtinet*, 457. *Francos vincit*, 458. *mores in deterius mutat*, 459. *obiit*, 460. *damnatus est*, 464
Theodoricus Triarij filius, 427
Theodoricus Theodorici F. Visegothorum rex Hispanias inuadit, 435
Theodoricus Chlodouei filius, 475
Theodoricus Childeberti filius, 500. 508. *obiit*, 509
Theodoricus Chlodouei II filius, 517. 525
Theodoricus à Carolo Martello rex fit Franciæ, 527
Theodora vxor Constantij Chlori, 343
Theodorus Mopsuestenus, 389. *de eo quæstio*, 480
Theodorus Studita, 537. 546
Theodorus vir sanctus, 548
Theodorus Dyrrachinus, 641
Theodorus Lascaris Græcorum Imper. *ibid*.
Theodorus Lascaris alter Ioannis filius, 641
Theodonis villa vbi conuentus factus Ludouici Pij tempore, 544
Theodosius primus Imp. 376. *fit Imper*. 382. *eius mores*, 383. *ab Ambrosio multatus*, 384. *eius gesta*, *ibid*. *Arianos adimit ecclesias*, 385. *Gothos recipit*, 413. *obiit*, 384. *eius pietas*, 388
Theodosius II Imp. 401. & *seq*.
Theodosius Adramyttenus Imper, 523. & *seq*.
Theodota pellex Constantini Irenes filij, 537
Theodotio, 323
Theodotus coriarius, 328
Theodotus Bactriani re-

gni conditor, 205
Theodotus alter Syriam prodit Antiocho, 216
Theodulphus Aurelianensis, 544
Theognis, 125
Theopaschitæ, 442
Theophanes, 548
Theophania Othonis II vxor, 575
Theophilus Imperat. 548
Theophilus Alexand. episcopus, 388 399
Theopompus historicus, 169
Theophrastus, 177.188
Theophylactus patriarcha Constantinop. homo impurus, 577
Thera insula frequentata, 68
Theras è Laconia profectus in Libyam, 67
Thermopylæ, ad quas Lacedæmonij contra Persas pugnarunt, 144
Thessalus, à quo Thessalia, 53
Thessalonice vxor Cassandri, 177
Thessalonicense regnum, 640
Thessalonicẽsis cædes iussu Theodosii. 383
Theseus, 51. Minotaurum occidit, 54. obiit in exilio, 55
S. Thomas Cantuariensis, 627
S. Thomas Aquinas, 639
Thomas Valdensis, 677
Thorismundus, 414
Thorismundus Theodorici filius, 433
Thrasamundus, 465
Thrasea, 304
Thrasumenus lacus, & ad eum clades Roman. 196
Thrasybulus Hieronis frater, 147
Thrasybulus dux Athen. 158
Thucydides, 169
Thuringia vbi sita, 410
Thymœtes Atheniensium rex, 66
Thyestes, 44
Tiberius Imperator, 283. eius gesta, 292. obiit, 293
Tiberius Imperator Christianus, 487. fit Imperator, 488
Tiberius Apsimarus Imper. 521

Tibullus, 284
Tiburtes victi, 167
Tiburtius martyr, 329
Ticinensis clades Romanorum, 196
Tigranes Syriam obtinet, 261
Tigurini Cassium vincunt, 258
Tillius dux, 731
Timocharis, 189
Timoleon, 161
Timotheus poëta, 170
Timotheus dux Athen. 158
Timotheus Alexandr. episcopus, 386
Timotheus Ælurus, 429. 441. *eiectus,* 442. *obiit,* 443
Timotheus Solophaciolus, ibid.
Andreas Tiraquellus, 716
Tiresias, 56
Tiridates, 297
Tisamenus Orestis F. 17
Tissaphernes, 157
Tithonus Laomedontis filius, 58
Titus Imperator, 305. & *seq.*
Tobias, 85
Toirasius dux, 731. 733
Franciscus Toletus, 718. *obiit,* 722
Tolmides dux Atheniensium, 148
Tolosa à Capione direpta, 258. *Gothici regni caput,* 405
Tolosanus Comitatus in Franciæ regum ditionem quomodo venerit, 645. & 647
Tolumnius Veiens occisus, 151
Tomyris, 121
Torquatus filium occidit, 167
Alphonsus Tostatus, 677
Totila, 472
Traditores qui, 347
Traianopolis quæ prius Selinus, 313
Traianus Imp. 312
Transfigurationis festum institutum, 681
Transsubstãtiatio in Lateranensi concilio nominata, 631
Trapezuntinum imperium, 665
Georgius Trapezuntius, 686
Trebiensis clades Roma-

norum, 196
Tribuni plebis creati primò, 143
Tridentina synodus, 706
Triuulcius dux, 697
Triopas, 17. & 18
Trisagium vitiatum ab hæreticis, 442. 450
Trium Capitulorum historia, 480. & seq.
Triumphi Romuli, 105
Triumuiratus, 279
Troia in Italia condita, 593
Troia capta ab Hercule, 50. *à Græcis,* 59
Troianum regnum, à quo cœptum, eiúsque reges, 57
Tros, 58
Trullana synodus, 524
Tryphœna, 253
Tryphon rex Syriæ, 241
Tullus Hostilius, 106
Martius Turbo, 313. & seq.
Turcæ Persidem occupāt, 601
Turcarum origo Impp. & res gesta, 661. & seq.
Hadrianus Turnebus, 716
Turpilius Comicus, 277
Ioannes de Turrecremata, 677
Franc. Turrianus, 716
Turnus, 61
Iacobus Tusanus, 704
Tusci subacti à Tarquinio, 107
Tusculum à Romanis euersum, 620
Tydeus, 38. 56
Tyndareus, 33. *ei Laconicam commisit Hercules,* 65
Typographia reperta, 687
Tyranni triginta, 333
Tyriorum regnum, 89. & seq.
Tyrium conciliabulū, 359
Tyro Salomonei filia, 32. 33. 51
Tyrtæus poëta, 110
Tyrū capit Alexāder, 172
Tzathius, 452. & 469
Tzimitses, vide Ioannes.

V

ad Vadimonis Lacū cæsi Etrusci, & Boij, 187
Vaipharius Aquitaniæ dux, 539
Valdensis, vide Thomas.
Valēs Imp. 374. *moritur,* 375. *Arianus cùm esset ecclesiam persequitur,*

377. octoginta clericos demergi in mare imperat, 378
Valentina uxor Ludouici Aurelianensium ducis, 653
Valentinianus I Imperator, 374. & seq. obiit, 375. eius initium adstruitur, 381
Valentinianus II, 381. & seq. à Theodosio restituitur, 383. obiit, 384
Valentinianus III, 406. & seq. 432. & seq. malè se gerit, 434. obiit, ibid.
Valeria Diocletiani filia, 343
Valerianus Imper. 333
Valerianus martyr, 329
Valerius Flaccus, 310
Valesiorum regia stirps deficit, 715
Valstinius dux, 737
Vandali in Gallias irrumpunt, 394. in Hispaniam, 395. in Africam, 406. Carthag. capiunt, 408. à Iustiniano victi, 470. & seq.
S. Vandregisillus, 528
Varnorum historia, 479
P. Terentius Varro Atacinus, 277
M. Varro alter eruditione clarus, 277
M. Terentius Varro ad Cannas victus, 196
Vascus Gama, 686
Vatablus, 704
Vaticana bibliotheca instituta, 682
S. Vdalricus, 573
S. Vedastus, 447
Andreas Vega, 716
Veientes victi, 105. 150. Camillus eos domat, 165
Vellus aureum quid fuerit, 46. 51
S. Venceslaus, 572
Venceslaus rex Romanorum, 652. 653
Venetiarum origo, 434
Veneti cum Genuensibus bellant, 639. 653. cum Francisco Sfortia, 680. cum Carolo VIII Frãco, 695. cum Ludouico XII, 698. cum Ferdinando Imper. 725
Ventidius Parthos eiicit, 280
Venuleius Iurisconf. 327

Vercella ab Hispanis capta, & restituta, 726
Verina imperatrix, 427. & seq. obiit, 430
Annius Verus, 315. imperat cum M. Aurelio, 316. obiit, 317
Ælius Verus ab Hadriano adoptatus, 314
Vesegothicum regnum in Galliis cœptum, 405. eorum origo, & res gesta, 412. & seq.
Vespasianus, eiúsque gesta, 304. & seq. Iudaos debellat, 305
Vespera Sicula, 637
Vetilius Prator, 247
Vetranio, 363
Aur. Victor, 381
Victor Papa, 328
Victor Capuanus, 484
Victor Tununensis, 484
S. Victoria cœnobium extruitur, 629
Victorinus rhetor, 370
Petrus Victorius, 716
Victorius Aquitanus, 447
Vigilantius, 390
S. Vigilius, 399
Vigilius Papa, 480. quid in caussa trium capitulorum egerit, 481. & seq. obiit, 483
S. Villebrordus, 528
S. Vincentij stola Lutetiam aduecta, ibidémque cœnobium extructum, 477
Vincentius Beluacensis, 634
Vincentius Lirinensis, 423
S. Vincentius martyr, 347
S. Vincentius Ferrariensis, 678
Virdumarus, 194
Virgilius nascitur, 277. obiit, 284
Virgilius notatur, 90
Virginia à patre occisa, 150
Viriathus, 247
Vitalianus Scytha, 450. 451. occiditur, 452
Vitalis hareticus, 381
Vitalis Troentinus, 444. depositus, ibid.
Vitellius Imperator, 304
Vitigis, 472
Vitruuius, 277
Vladislaus Sigismundi Polonia regis filius, 725

Vladislaus Hungariæ rex, 681
Vlphilas, 413
Vlpianus, 327
S. Vltanus, 519
Vocladensis pugna, 456
Volsci cum Romanis bellant, 142.150
Volusianus Imper. 331
Volusius Matianus, 322
Vrbanus II Papa, 610
Vrbanus IV, 636
Vrbanus V, 652
Vrbanus VI, ibid.
Vrbanus VIII, 730
Vrchanes Turca, 662
Vria rex, 29
S. Vrsmarus, 528
Vrsicini schisma, 379
Vsumcassanes, 669
Vualamir, 414
Vualdrada, 550
Vuallia Gothus, 404
Vuarnensis clades Hungarorum, 681
Vuido Italiæ rex, 553
Vuillelmus Northmanniæ dux Rollonis F. 383
Vuinomadus, 441

X

Xanthippus Attilium vincit, 192
Xanthus Bœotorum rex, 66
S. Franciscus Xauerius, 704. obiit, 717
Xenaias, 444.462
Xenocrates, 168.188
Xenophanes, 127.139
Xenophon, 157.169
Xerxis gesta, 143. & seq. mors, 148
Ioan. Xiphilinus, 603
Xuthus, 32. & 34

Z

Zacharias Ioiadæ filius, 81
Zacharias Papa auctoritate sua regnum Pipino confirmat, 538. *contra Langobardos Pipinum implorat,* 559
Zamri rex Israëlis, 77
Zancle, vide Messana.
Zara rex Æthiopum, 75
Zelpha, 13
Zeno Eleates, 140
Zeno Stoicus, 189
Zeno primus Imperator, 427. & seq. obiit, 431. 442. hæreticus fuit, 443. eius gesta, 449
Zenobia, 333. & 335

INDEX.

Zenodia uxor Basilisci, 428

Zethus, 47

Zodiaci partitio non adeo vetus, 95

Zoë Imperatrix, 575

Zoë altera Imperatrix, 600

Zonaras ubi desinit, 606

Zoroastres Bactrianorum rex, 9

Zosima anachoreta duo, 466

Zosimus historicus, 400

Zosimus Papa, 417

FINIS.

Quæ in prima Rationarij parte castiganda legenti raptim occurrerunt, ita corriges.

PAg. 111, ver. 11, leg. post annos 28. Pag. 185, leg. CAP. XVII. Pag. 188, leg. CAP. XVIII. Pag. 222, ver. 29, leg. qui quintus fuit. Pag. 228, ver. vlt. leg. Sequente igitur anno. Pag. 234, ver. 27, del. mensis. Pag. 378, ver. 22, leg. anno 370. Pag. 606, leg. CAP. XIX. Pag. 664, ver. 31, leg. anno 1453.

Quæ in prima Rationarij parte castiganda legenti raptim occurrerunt, ita corriges.

PAg. 111, ver. 11, leg. post annos 28. Pag. 185, leg. CAP. XVII. Pag. 188, leg. CAP. XVIII. Pag. 222, ver. 29, leg. qui quintus fuit. Pag. 228, ver. vlt. leg. Sequente igitur anno. Pag. 234, ver. 27, del. mensis. Pag. 378, ver. 22, leg. anno 370. Pag. 606, leg. CAP. XIX. Pag. 664, ver. 31, leg. anno 1453.